საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

ACADEMY OF SCIENCES OF THE GEORGIAN SSR

შოთა რუსთაველის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისია

КОМИССИЯ ПО УСТАНОВЛЕНИЮ ТЕКСТА АКАДЕМИЧЕСКОГО ИЗДАНИЯ ПОЭМЫ Ш. РУСТАВЕЛИ «ВИТЯЗЬ В БАРСОВОЙ ШКУРЕ»

COMMISSION FOR AN ACADEMIC EDITION OF THE TEXT OF RUSTAVELI'S POEM „THE MAN IN THE PANTHER'S SKIN"

1973

МЕТР И РИФМА

В ПОЭМЕ РУСТАВЕЛИ „ВИТЯЗЬ В БАРСОВОЙ ШКУРЕ“

под редакцией
Г. В. ЦЕРЕТЕЛИ

THE METER AND RHYME

IN RUSTAVELI'S POEM OF THE 12th CENTURY „THE MAN IN THE PANTHER'S SKIN“

edited by
GEORGE V. TSERETELI

ИЗДАТЕЛЬСТВО „МЕЦНИЕРЕБА“, ТБИЛИСИ, 1973
PUBLISHING HOUSE „MECNIEREBA“, TBILISI, 1973

მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში

რითმათა სიმფონია და სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები

გამოსაცემად მოამზადეს
გიორგი წერეთელმა,
გურამ კარტოზიამ, ცოტნე კიკვიძემ, სარგის ცაიშვილმა

გიორგი წერეთლის
რედაქციითა და გამოკვლევით

გამომცემლობა „მეცნიერება"
თბილისი — 1973

8г1
899.962.1.092 [რუსთველი]
მ 596

პირველად ქვეყნდება ვეფხისტყაოსნის რითმათა ისეთი სიმფონია, რომელშიც ანბანის რიგზეა განლაგებული პოემის რითმები, წარმოდგენილი კრედებში. რითმებთან გაერთიანებულია სტროფები, რომლებიც ერთნაირ რითმებს ატარებენ. სიმფონიას ერთვის რითმებისა და სარითმოდ გამოყენებულ სიტყვათა საძიებლები.

მეორე ნაწილი შეიცავს პოემაში გამოყენებული სიტყვების მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებს.

სიმფონიასა და სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებს წინ უძღვის გამოკვლევა ვეფხისტყაოსნის მეტრსა და რითმაზე, რომელშიც ახლებურადაა გაშუქებული ვეფხისტყაოსნის ლექსთწყობის ძირითადი საკითხები.

7—2—2

109—73 ადგ.
М—607

©

გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1973

რედაქციისაგან

წინამდებარე შრომა წარმოადგენს კრებულს, რომელიც შედგება ვეფხისტყაოსნის რითმათა სიმფონიისა და სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებისაგან.

რითმები დალაგებულია სარითმო ერთეულების ანბანის რიგზე, სათანადო კარედების ჩვენებით, ამასთან დაბალი და მაღალი შაირის რითმები ცალ-ცალკეა წარმოდგენილი.

სიმფონიაში რითმის მაწარმოებელი სიტყვები გაწყობილია ანბანზე, თანაც ნაჩვენებია კონტექსტი, ე. ი. მთელი კარედი, სადაც სიტყვაა ნახმარი, რათა თვალსაჩინო გახდეს, თუ როგორ და რა სიტყვებისაგან არის რითმები ნაწარმოები. ამიტომ იმ შემთხვევებშიც კი, როდესაც რითმა მხოლოდ ერთ სტროფში გვხვდება, სტრიქონები სარითმო სიტყვის ანბანის მიხედვით არის წარმოდგენილი, რაც იწვევს, რა თქმა უნდა, სტრიქონების გადასმას. თითოეული სტრიქონი სიმფონიაში დამოუკიდებელი, რითმის საილუსტრაციოდ მოტანილი ერთეულია და სხვა სტრიქონებთან დაკავშირებულია მხოლოდ რითმით და არა შინაარსობლივად. სიმფონია ვეფხისტყაოსნის რითმათა შესასწავლად არის განკუთვნილი და არა ტექსტის საკითხავად.

სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებში მოცემულია პოემის სიტყვათა მარცვლების რიცხვობრივი ეკვივალენტები მთავარი ცეზურის ჩვენებით ნახევარი კარედის შემდეგ. კარედის მარცვლობრივი განაწილების რიგთან ნაჩვენებია სარითმო სიტყვა ან სიტყვები და რითმის მაწარმოებელ მარცვალთა რაოდენობა.

ნაშრომს ერთვის აგრეთვე რითმებისა და რითმებში გამოყენებულ სიტყვათა საძიებლები.

კრებული შედგენილია საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დამდგენი კომისიის თანამშრომელთა მიერ. რითმათა სიმფონიის მასალა ბარათებზე ამოწერა ბარბარე დადიან-მასხარაშვილმა. რითმების გაწყობაში მონაწილეობდნენ გიორგი არაბული, ნანა კოტეტიშვილი და იზოლდა წაქაძე.

სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები შეადგინეს: ნანა ავალიშვილმა, მანუჩარ ანთაძემ, გიორგი არაბულმა, ელისო ბილანიშვილმა, ლუცინა გუგუშვილმა, ლეილა თუშმალიშვილმა, ლია კიკნაძემ, ნანა კოტეტი-

შვილმა, ეკატერინე ტურაბელიძემ, თინათინ ცქიტიშვილმა, ნათელა ცქიტიშვილმა, ნანი წაქაძემ.

კრებული გამოსაცემად მოამზადეს გიორგი წერეთელმა, გურამ კარტოზიამ, ცოტნე კიკვიძემ და სარგის ცაიშვილმა. მთელი სამუშაო შესრულებულია გიორგი წერეთლის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით. მასვე ეკუთვნის გამოკვლევა „მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში“, რომელიც წინ უძღვის კრებულს.

გიორგი წერეთელი

მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში

I

მეტრი და რიტმი[1]

1. 1. 1 თითქმის ყველა მკვლევარი, ვინც კი ვეფხისტყაოსნის ლექსთწყობის საკითხებს შეჰხებია[2], სამართლიანად აღნიშნავს რუსთველის ლექსის იშვიათ სიმდიდრეს, მელოდიურობასა და ჰარმონიულობას, რითაც იგი პოლიფონიური ქართული ხალხური მუსიკის ჟღერადობას გვაგონებს. ამავე დროს ლექსის პროსოდიულ თვისებათა კვალიფიკაცია, რომელსაც არსებულ ლიტერატურაში ვხვდებით, როგორც წესი, იმპრესიონისტულ ხასიათს ატარებს და არ ემყარება მთლიანად მთელი ტექსტის[3] მეტრიკული სტრუქტურის ანალიზს, რომელიც საშუალებას მოგვცემდა გაგვერკვია, თუ რაში მდგომარეობს მისი ჰარმონიულობა და სხვა მხატვრული ღირსებები, მკითხველს რომ აჯადოებს და აცვიფრებს. საქმე საგრძნობლად გაართულა იმ გარემოებამ, რომ რუსთველის ლექსის სტრუქტურის კვლევისას საფუძვლად იღებდნენ ისეთ ერთეულებს (ქორე, დაქტილი, მეორე პეონი და სხვ.)[4], რომლებიც კლასიკური (ძველი ბერძნული) მეტრიკული სისტემისათვის არიან დამახასიათებელი და რომლებსაც არაფერი აქვთ საერთო რუსთველის ლექსთან.

ამ მიზეზების გამო დღემდე შეუმჩნეველი დარჩა, რომ ვეფხისტყაოსნის პროსოდია ძირითადად „ოქროს კვეთს“ (sectio aurea) ემყარება. ვეფხისტყაოსანში „ოქროს კვეთის“ ანუ „ღვთაებრივი პროპორციის“ გამოვლენა ახლებურად სვამს საკითხს რუსთველის ლექსის მეტრიკული სტრუქტურის შესახებ, ხოლო მის ავტორს სრულებით განსაკუთრებულ ადგილს ანიჭებს მსოფლიო პოეზიის ისტორიაში.

1. 1. 2 ვეფხისტყაოსნის ტექსტი, როგორც ცნობილია, ნაწერია სტროფებად, რომელთა რაოდენობა მერყეობს, სხვადასხვა გამოცემის[5] მიხედვით, დაახლოებით 1500-ისა და 1700-ის ფარგლებში. იმ გამოცემაში, რომელიც წინამდებარე შრომას უდევს საფუძვლად[6], 1587 სტროფია. სტროფი წარმოადგენს კატრენს, ე. ი. შედგება ოთხი კარედის[7] ან სტრიქონისაგან, რომელთაც აერთიანებს რითმა. კარედთა რაოდენობა 1587 სტროფის მიხედვით უდრის 6.348-ს. კარედი შედგება თექვსმეტი მარცვლისაგან და აგებულია დიქოტომიურ პრინციპზე: იყოფა ორ თანაბარ ნაწილად, ორ ნახევარკარედად მთავარი ცეზურით მათ შორის, რვა-რვა მარცვლით თითოეულში. ნახევარკარედთა რაოდენობა ქმნის 2×6.348=12.696 ერთეულს.

1. 1. 3 ნახევარკარედის სტრუქტურაც თავის მხრივ დიქოტომიური ხასიათისაა: იგი გაყოფილია ორ სეგმენტად, ისე რომ კარედის (სტრიქონის) ფარგლებში ოთხი სეგმენტია (ორ-ორი სეგმენტი ყოველ ნახევარკარედში), რაც სტროფისათვის თექვსმეტ სეგმენტს იძლევა. ამგვარად, გვაქვს ზუსტი შეფარდება: სტროფში 16 სეგმენტი და ოთხი სტრიქონი, სტრიქონში 16 მარცვალი და ოთხი სეგმენტი. სულ მთელ პოემაში 25.392 სეგმენტია (S2x2=S4 x 4=S16 x 1587=S25.392).

1. 1. 4 ამ 25.392 სეგმენტის საწარმოებლად გამოყენებულია, გამეორების ჩათვლით, 41.990 სიტყვა[8]. სილაბური შედგენილობის თვალსაზრისით სიტყვათა მთელი ეს რაოდენობა შემდეგნაირად არის განაწილებული: ერთმარცვლიანი სიტყვები: 7.113; ორმარცვლიანი: 16.897; სამმარცვლიანი: 10.780; ოთხმარცვლიანი: 5534; ხუთმარცვლიანი: 1543; ექვსმარცვლიანი: 82; შვიდმარცვლიანი: 15; რვამარცვლიანი: 26.

თუ ამ სხვადასხვა სილაბური შედგენილობის სიტყვების ხმარების სიხშირეს პროცენტებში გადავიყვანთ და სხვა ენებს[9] შევადარებთ, შემდეგ სურათს მივიღებთ:

	x	x́x	xx́	x́xx	xx́x	xxx́	4 მარც.	5 მარც.	6 და მეტი მარც.
ქართული	17.0	40.2	—	25.6	—	—	13.2	3.6	0.2
ჩეხური	26.4	31,9	—	22.5	—	—	13.6	4.3	0.9
რუსული	15.5	15.9	16.4	6.8	13.5	8.1	15.9	6.0	1.7
		32.3		28.4					
ინგლისური	69.3	16.2	4.9	3.5	3.4	0.2	2.0	0.4	0.06
		21.1		7.1					

შვიდმარცვლიანი და რვამარცვლიანი სიტყვები კომპოზიტებია, რომელთა შემადგენელი სიტყვების ქცევა ლექსის სტრუქტურაში იგივეა, რაც დამოუკიდებელი, მარტივი სიტყვებისა. ამიტომ ისინი, როგორც რთული სიტყვები, მეტრიკულ სისტემაზე გავლენას არ ახდენენ და შეიძლება მხედველობაში არ იქნენ მიღებული. მხოლოდ ერთი შემთხვევაა მარტივი შვიდმარცვლიანი სიტყვის ხმარებისა (342,4), რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი. იგივე ითქმის ექვსმარცვლიან სიტყვებზე: 82 შემთხვევიდან 60 — კომპოზიტს წარმოადგენს და მხოლოდ 22 დამოუკიდებელი ექვსმარცვლიანი სიტყვაა, რომლებსაც ლექსის სტრუქტურის ანალიზის დროს ანგარიში უნდა გაეწიოს. ამგვარად, 25.392 სეგმენტს, რომლებსაც ვეფხისტყაოსნის ლექსი მოიცავს, არსებითად შეადგენს 1, 2, 3, 4 და 5-მარცვლიანი სიტყვები.

1. 1. 5 ნახევარკარედის დანაწილება სეგმენტებად ორგვარია:

A. სიმეტრიული, როდესაც ნახევარი სტრიქონის ფარგლებში გვაქვს თანაბარი ზომის ორი წყვილმარცვლიანი სეგმენტი ოთხ-ოთხი მარცვლით თითოეულში.

B. ასიმეტრიული, მაგრამ აგრეთვე ბინარული ხასიათისა, როდესაც ნახევარკარედი შედგება ორი სხვადასხვა ზომის კენტმარცვლიანი სეგმენტისაგან: 5 3 ან 3 5.

A და B ტიპის სეგმენტების მონაცვლეობა ნახევარკარედის, სტრიქონის ან მთელი სტროფის ფარგლებში გამორიცხულია. ისინი ერთმანეთს ენაცვლე-

ბიან მხოლოდ სტროფების მიხედვით, ქმნიან რა სხვადასხვა რიტმული სტრუქტურის კატრენებს:

A — ე. წ. მაღალ შაირს;
B — ე. წ. დაბალ შაირს.

ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დაყოფა მაღალ შაირად და დაბალ შაირად, ამგვარად, მთლიანად დამოკიდებულია სიმეტრიული და ასიმეტრიული სეგმენტების მონაცვლეობაზე.

1. 2. 1 მაღალი შაირი. როგორც აღვნიშნეთ, მაღალ შაირში ნახევარკარედი სიმეტრიულად[10] არის ორად გაყოფილი. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ნახევარკარედი შედგება ორი თანაბარი ან ეკვივალენტური[11] (ერთნაირად განაწილებული) სეგმენტისაგან, რომლებიც ქმნიან სიტყვათგასაყარს და გამიჯნული არიან ერთმანეთისაგან მცირე ცეზურებით („პოტენციალური პაუზებით"):

4 4 4 4
სიყვარული | სიყვარულსა || შეგიცალო, | შეგიწონო. სტრ. 763,4.
4 4 4 4
გასწაელულსა | გააშმაგებს, || უსწავლელსა | გაასწავლებს. სტრ. 904,4
და სხვ.

1. 2. 2 როგორც ვხედავთ, 16-მარცვლიანი ლექსი გაყოფილია ორად, რვა-რვა მარცვლით თითოეულ ნახევარკარედში, რომელიც თავის მხრივ კიდევ ორად იყოფა, ოთხ-ოთხი მარცვლით თითოეულ სეგმენტში. ეს ოთხმარცვლიანი სეგმენტები ნახევარი კარედისა არის მაღალი შაირის მუდმივი სიდიდეები, რომლებიც არ შეიძლება სხვა ერთეულებით შეიცვალოს.

ვეფხისტყაოსნის თითქმის ყველა მკვლევარისათვის (ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა) ძველთაგანვეა ცნობილი, რომ მაღალი შაირის სტრიქონში სიტყვათგასაყარი ყოველი მეოთხე მარცვლის შემდეგაა. განსაკუთრებით ნათლად ჩანს ეს სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებიდან, რომლებიც პირველად ქვეყნდება. სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების თვალსაზრისით მაღალი შაირი შემდეგ სურათს იძლევა:

xxxx | xxxx || xxxx | xxxx

მაგალითისათვის რომ ავიღოთ პირველი ამ ოთხი სეგმენტიდან, ვნახავთ, რომ კარედის დასაწყისში შეიძლება გვქონდეს ერთმარცვლიანი სიტყვა: სტროფი 8,1:

მე, რუსთველი, | ხელობითა || ვიქმ საქმესა | ამა დარი.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ერთმარცვლიანი სიტყვა იწყება სტრიქონის პირველ მარცვალთან და მთავრდება იქვე:

1	2	3	4
x	x	x	x

მე

სხვა შემთხვევებში სიტყვა შეიძლება დაიწყოს იმავე პირველ მარცვალთან და დამთავრდეს მეორესთან. მაგ.: სტროფი 83,1:

ნახეს, უცხო | მოვმე ვინმე || ჯდა მტირალი | წყლისა პირსა

აქ კარედის დასაწყისში ორმარცვლიანი სიტყვაა, რომელიც იწყება პირველ მარცვალთან და მთავრდება მეორესთან.

1	2	3	4
x	x	x	x
ნა	ხეს		

თუ სტრიქონის დასაწყისში სამმარცვლიანი სიტყვაა, და იგი დაიწყება პირველ მარცვალთან, დამთავრდება მესამესთან. მაგ., სტროფი 154,1:

ლაშქართა და | დიდებულთა || ალაშქრებდი, | ჰპატრონობდი;

მაშასადამე, აქ გვაქვს:

1	2	3	4
x	x	x	x
ლაშ	ქარ	თა	

არის შემთხვევები, როდესაც სტრიქონი იწყება ოთხმარცვლიანი სიტყვით, მაგ., სტროფი 162,1:

განგებაა, | სწორად მოჰკლავს, || ერთი იყოს, | თუნდა ასი;

აქ სიტყვა დაიწყება სტრიქონის პირველ მარცვალთან და დამთავრდება მეოთხესთან:

1	2	3	4
x	x	x	x
განგ	გე	ბა	ა

1. 2. 3 ზემოთ ჩვენ მოცემული გვაქვს სტატისტიკური ცნობები, საიდანაც ჩანს, რომ ვეფხისტყაოსნის ტექსტში 1543 ხუთმარცვლიანი სიტყვაა ნახმარი. იბადება კითხვა: შეიძლება თუ არა, რომ მაღალი შაირის კარედი დაიწყოს ხუთმარცვლიანი სიტყვით, ან სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ხუთმარცვლიანი სიტყვა დაიწყოს მაღალი შაირის კარედის პირველ მარცვალთან და დამთავრდეს მეხუთესთან? ჩვენ დავადგინეთ, რომ არ შეიძლება, რადგან მაღალ შაირში სიტყვათგასაყარი მეოთხე მარცვალთანაა, აქ გადის საღემარკაციო ხაზი, რომლის გადალახვა სიტყვას არ შეუძლია. ამით აიხსნება, რომ 1543 ხუთმარცვლიანი სიტყვიდან, რომელიც ვეფხისტყაოსანშია ნახმარი, ყველა დაბალ შაირს ეკუთვნის და არა გვაქვს არც ერთი შემთხვევა, თუნდაც გამონაკლისის სახით, რომ ხუთმარცვლიანი სიტყვა იყოს გამოყენებული მაღალი შაირის რომელიმე სტროფში.

ამავე მიზეზის გამო არ შეიძლება მაღალ შაირში ორმარცვლიანი სიტყვა, რომელთა რაოდენობა 16.897-ს აღწევს, მეოთხე მარცვალთან დაიწყოს და მეხუთეში გადავიდეს. ასევე ვერ დაიწყება მაღალ შაირში სამმარცვლიანი სიტყვა მეოთხე ან მესამე მარცვალთან. ოთხმარცვლიანი სიტყვა აუცილებლად სეგმენტის პირველ მარცვალთან უნდა დაიწყოს, რადგან არ შეიძლება, რომ იგი ოთხმარცვლიანი სეგმენტის ფარგლებს გასცდეს. იგივე მდგომარეობაა მეორე სეგმენტში, მესამე სეგმენტში, ყველა კარედში, ყველა სტროფსა და მთელ პოემაში.

1. 2. 4 ზემოთქმულის შემდეგ, ცხადია, შეცდომა იქნება, თუ ვიფიქრებთ, რომ მაღალი შაირის ძირითადი პროსოდიული ერთეული „ორმარცვლიანი ტერფია“ („ქორე“), რომელზედაც არის, თითქოს, აგებული ეკვივალენტური სიმეტრიით ნაწერი კატრენები. ეს რომ სწორი არაა, თუნდაც იქიდან ჩანს, რომ მაღალი შაირის 12.696 ნახევარკარედში არა გვაქვს არც ერთი შემთხვევა მიმართებისა: 2 4 2. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ ორმარცვლიანი სიტყვები (ისე, როგორც ერთმარცვლიანი და სამმარცვლიანი სიტყვები) მაღალ შაირში იხმარება მხოლოდ როგორც ოთხმარცვლიანი სეგმენტის შემადგენელი ელემენტები, მაგრამ არა როგორც დამოუკიდებელი პროსოდიული ერთეულები. რადგანაც სეგმენტთა შორის არ შეიძლება სიტყვის განაწილება და სეგმენტის მაწარმოებელ ოთხმარცვლიან სიტყვას ვერ გამოეყოფა ორმარცვლიანი წინამავალ ან მომდევნო ორმარცვლედთან ერთად „ტერფის“ ან სეგმენტის შესადგენად, ამიტომ გასაგებია, რომ თანმიმდევრობა 2 4 2 და მისთ. დაუშვებელია. ამავე მიზეზის გამო არ გვხვდება მაღალი შაირის სტროფებში მიმართება: 1 1 4 2; 1 1 3 3; 3 2 3; 3 3 2 ან 2 3 3 და მისთ. რადგან სიტყვათგასაყარი ოთხმარცვლედის შემდეგაა, ხოლო სიტყვის გაყოფა არ შეიძლება, ამიტომ მაღალ შაირში ასეთი მიმართებებიც შეუძლებელია. აქედან ცხადია, რომ, წინააღმდეგ ზოგიერთი ავტორის მიერ გამოთქმული შეხედულებისა, ვეფხისტყაოსანში ორმარცვლიანი ტერფი („ქორე“) არ არსებობს.

1. 2. 5 საერთოდ ვეფხისტყაოსნის მთელი ტექსტის მანძილზე, გარდა თითო-ოროლა გამონაკლისისა, რომელთა შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი, არა გვაქვს ისეთი შეფარდება, რომელიც მოშლის სიტყვათგასაყარს მაღალ შაირში ოთხმარცვლედის ბოლოს. სიტყვის განაწილება სეგმენტთა შორის, როგორც ამას ადგილი აქვს ბერძნულში, ლათინურში, რუსულში, არაბულში და მთელ რიგ სხვა ენებში, დაუშვებელია. აქედან გამომდინარეობს დასკვნა: სეგმენტის საზღვარი აუცილებლად უნდა ემთხვეოდეს სიტყვის საზღვარს. რამდენადაც სეგმენტის შესადგენად ხშირად რამდენიმე სიტყვა არის გამოყენებული, ბუნებრივია, რომ ცალკეული სიტყვების საზღვარი სეგმენტის საზღვარს არ დაემთხვევა, მაგრამ თვით სეგმენტი კი აუცილებლად თავდება იქ, სადაც თავდება სიტყვა. ამიტომ არ შეიძლება გამართლებულად ჩაითვალოს ასეთი დაყოფა:

შა̀ვი | ცხე̀ნი | სა̀და | ვი̀თა || ჰყვა̀ ლომ|სა̀ და | ვი̀თა | გმი̀რსა.

ეს კარგად ჩანს აგრეთვე მახვილის დისტრიბუციის მიხედვითაც და საბოლოოდ დასტურდება ხუთმარცვლიანი სიტყვების გამორიცხვით მაღალი შაირიდან, აგრეთვე გარკვეულ შეფარდებათა (2 4 2, 3 2 2 1*, 2 3 3, 3 3 2 და მისთანანი) უქონლობით იმავე მაღალ შაირში. წინააღმდეგ შემთხვევაში არაფერი უშლიდა ხელს პოეტს, რომ ხუთმარცვლიანი სიტყვიდან გამოეყო ერთი მარცვალი და წინამავალი ან მომდევნო სამი მარცვლისათვის მიეკუთვნებინა და ამით მაღალი შაირი მიეღო.

1. 3. 1 **დაბალი შაირი.** როგორც უკვე აღვნიშნეთ, იგივე 16-მარცვლიანი ლექსი, რომლის ნახევარკარედი რვამარცვლედს ქმნის, დაბალ შაირში ასიმეტრიულად არის გაყოფილი აგრეთვე ორ სეგმენტად, რომელთაგან

* ასეთი შემთხვევა გვხვდება მე-17 სტროფის პირველ კარედში, რაც აშკარა დარღვევაა. ამის შესახებ იხ. ქვემოთ, გვ. 36.

ერთი ხუთმარცვლიანია და მეორე სამმარცვლიანი. სიტყვათგასაყარი აქ სამმარცვლიან და ხუთმარცვლიან სეგმენტებთან იქმნება.

1. 3. 2 სამმარცვლიანი და ხუთმარცვლიანი სეგმენტების მიმართება ნახევარი კარედის ფარგლებში თავისუფალია, ე. ი. შეიძლება გვქონდეს თანმიმდევრობა 3 5 ან 5 3. ეს თანმიმდევრობა განსაზღვრულია სეგმენტთა საწარმოებლად გამოყენებული სიტყვების სილაბური ხასიათით და შეიძლება სტრიქონიდან სტრიქონამდე ან სტროფიდან სტროფამდე იცვლებოდეს ან უცვლელი რჩებოდეს. თუ სიტყვათა სილაბური ხასიათი ნახევარკარედის ფარგლებში იმგვარია, რომ ვღებულობთ მიმართებას 3 2 3 (ან მათ ეკვივალენტებს: 3 1 1 3, ან 1 2 2 3 ან 3 1 1 2 1 და სხვ.) მაშინ 3- და 5-მარცვლიანი სეგმენტების განურჩევლად ორგვარი თანმიმდევრობა შეიძლება გვქონდეს, ე. ი. შეიძლება 3 2 3 დავყოთ ამგვარად: 3+2 (=5) 3 ან 3 2+3 (=5). ზოგჯერ სეგმენტთა შორის საზღვრის დადგენა დამოკიდებულია ლექსიკურ-გრამატიკულ და სემანტიკურ ფაქტორზე. ზოგჯერ კი მათ შორის ნეიტრალური მიმართებები გვაქვს. არსებითად ლექსის სტრუქტურის თვალსაზრისით მნიშვნელობა არა აქვს, წინამავალ სამმარცველედს მიეკუთვნება შუამავალი ბისილაბური სიტყვა თუ ბოლოკიდურს.

1. 3. 3 პირველ ნახევარკარედში მოცემული თანმიმდევრობა დაბალი შაირის სეგმენტებისა მეორე ნახევარკარედში შეიძლება იმგვარად იყოს ასახული, რომ მივიღოთ ე კ ვ ი ვ ა ლ ე ნ ტ უ რ ი სიმეტრია, ე. ი. ამოსავალი მდგომარეობისათვის დამახასიათებელი მიმართებანი, ამის ნიმუშია:

5 3 5 3
სტროფი 508,2: გახარებოდა | ხვარაზმშას || სიხარულითა | დიდითა;

3 5 3 5
სტროფი 794,4: მიღვწიან, | მომიგონებენ, || დამლოცვენ, | მოეგონები.

ამ შემთხვევაში კარედის მეორე ნახევარში დაცულია პირველი ნახევრისათვის დამახასიათებელი მიმართებები: 5 3 || 5 3 (სტროფი 508,2) ან 3 5 || 3 5 (სტროფი 794,4).

1. 3. 4. მეორე მხრივ, მეორე ნახევარკარედში შეიძლება მივიღოთ ინვერსიული სიმეტრია[12], როდესაც ადგილი აქვს მიმართებათა სარკისებურ ასახვას. მაგ.,

5 3 3 5
სტროფი 531,1: მოლმობიერდა, | მომიტკბა || გამწყრალი, | გამქისებული

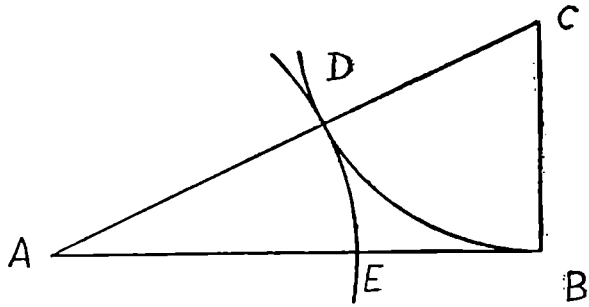
3 5 5 3
სტროფი 1371,3: დამოსნა | ტურფა-ტურფითა || ერთმანერთისა | მჯობითა.

როგორც ვხედავთ, პირველი ნახევარკარედის თანმიმდევრობა 5 3 მეორე ნახევარში შეიცვალა თანმიმდევრობით 3 5 (სტროფი 531,1), ხოლო 1371 სტროფის მესამე სტრიქონში გვაქვს შეფარდება 3 5 || 5 3.

1. 3. 5 ამგვარად, დაბალ შაირში გვაქვს შეფარდება 3 5 : 8. ეს კი არის ოქროს კვეთის (sectio aurea) შეფარდება.

ოქროს კვეთი არის ისეთი დაყოფა მთელისა, როდესაც დიდი მონაკვეთი იმგვარ გეომეტრიულ მიმართებაშია მთელთან, როგორშიც მცირე მონაკვეთი დიდთან. ე. ი. დიდი მონაკვეთი არის „გეომეტრიული საშუალო“ მთელსა და მცირე მონაკვეთებს შორის. მაგ., AB მონაკვეთი რომ ოქროს კვეთზე გაიყოს,

ამისათვის საჭიროა AB ხაზის ბოლო წერტილში B-სთან აღიმართოს BC ვერტიკალი AB-ს ნახევრის $\left(\frac{AB}{2}\right)$ სიმაღლისა. C-ს გარშემო შემოავლებენ წრეს CB-ს საშუალებით. C-ს დაუკავშირებენ A-ს ხაზით, რომელიც გადაკვეთს ამ წრეს D წერტილში. ამის შემდეგ A-ს გარშემო AD-ს საშუალებით შემოავლე-

ბენ წრეს, რომელიც გადაკვეთს AB ხაზს E წერტილში და გაყოფს მას ორად ოქროს კვეთზე: EB მონაკვეთი ისეთსავე მიმართებაშია AE-სთან, როგორც AE — მთელ AB ხაზთან: EB : AE = AE : AB.

არსებობს ოქროს კვეთის მიღების სხვა საშუალებებიც. ოქროს კვეთი ჩნდება სწორი პენტაგონისაგან მიღებულ პენტაგრამაზე, რომლის დიაგონალების საშუალებით იქმნება მცირე და დიდი მონაკვეთები იმგვარად, რომ მცირე ნაწილები ისეთ მიმართებაში არიან დიდთან, როგორშიც დიდი ნაწილები დიდისა და მცირის ჯამთან[13].

1. 3. 5. 1 ამ პენტაგრამას ძველ საბერძნეთსა და საშუალო საუკუნეების დასავლეთში მიეწერებოდა მისტიკური და მაგიური ძალა, როგორც ავი სულებისაგან დასაცავ თილისმას. ეს წარმოდგენები ასახულია გ ო ე თ ე ს ფაუსტში[14], სადაც ნათქვამია, რომ ფაუსტის ოთახში შესული მეფისტოფელი უკან ვეღარ გამოვიდა, რადგანაც ზღურბლთან პენტაგრამა იყო მოთავსებული იმგვარად, რომ მისი ერთი მწვერვალი ოთახისაკენ იყო გაშვერილი, ხოლო საპირისპირო კუთხის მწვერვალი, იმის გამო, რომ ნახაზი დაუდევრად იყო შესრულებული, ოდნავ ღია დარჩენილიყო. ამიტომ ბოროტმა სულმა ოთახში შესვლა მოახერხა, მაგრამ უკან გამოსვლა ვეღარ შეძლო. ამის გამო მეფისტოფელი ეუბნება ფაუსტს:

Gesteh' ich's nur! Dass ich hinausspaziere,
Verbietet mir ein kleines Hindernis,
1395 Der Drudenfuss[16] auf Eurer Schwelle.

ფაუსტი: Das Pentagramma macht dir Pein?
Ei, sage mir, du Sohn der Hölle,
Wenn das dich bannt, wie kamst du denn herein?
Wie ward ein solcher Geist betrogen?

Мефистофель: Beschaut es recht! es ist nicht gut gezogen;
1400 Der eine Winkel, der nach aussen zu,
Ist, wie du siehst, ein wenig offen.[16]

მეფისტოფელი: უნდა გამოეტყდე! უკან გასვლაში
ხელს მიშლის მცირე რამ დაბრკოლება,
ჯადოქრის ტერფი თქვენი ზღურბლის წინ.

ფაუსტი: პენტაგრამაა, შენ რომ გაწვალებს?
მითხარი, ეი, ქვესკნელის შვილო,
თუ ეს შენ გბოჭავს, როგორ მოხვედი?
როგორ მოტყუედა ასეთი სული?

მეფისტოფელი: სწორად განსაჯე! ცუდად შეგითხზავს;
ერთ-ერთი კუთხე, გარ-მიქცეული,
როგორცა ხედავ, ოდნავ ღიაა.

ამის შემდეგ მეფისტოფელი დააძინებს ფაუსტს, რომ მღრღნელებმა გაღრღნან პენტაგრამის კუთხის მწვერვალი, რომელსაც ბოროტი სული ვერ ეკარებოდა.

1. 3. 5. 2 ოქროს კვეთის ალგებრული გამოხატულებაა $a : x = x : (a-x)$. x-ის მოსაძებნად მიიღება კვადრატული განტოლება $x^2+ax-a^2=0$, რომლის გადაწყვეტა მოგვცემს $x=\frac{a}{2}(\sqrt{5}-1)\approx 0{,}62a$. ოქროს კვეთის ნაწილების ზუსტი შეფარდებაა 0,61803 და 0,38197, რაც უფრო ახლოსაა ნაწილები ამ შეფარდებასთან, მით უფრო სრულყოფილია შეფარდება.

ეს პირობა შეიძლება გადაწერილი იქნეს ამგვარად:

$$\frac{x}{a}\left(1+\frac{x}{a}\right)=1 \quad \text{ან} \quad x=\frac{a}{\left(1+\frac{x}{a}\right)}$$

საიდანაც

$$x=a\cfrac{1}{1+\cfrac{1}{1+\cfrac{1}{1+}}}$$

ე. ი. მივიღებთ ე. წ. უწყვეტ წილადებს, რომლის შესაფერი წილადები იქნება[17]:

$$\frac{1}{1},\ \frac{1}{2},\ \frac{2}{3},\ \frac{3}{5},\ \frac{5}{8},\ \frac{8}{13},\ \frac{13}{21},\ \frac{21}{34},\ \frac{34}{55},\ \frac{55}{89},\ \frac{89}{144},\ \frac{144}{233},\ \frac{233}{377}$$

და ა. შ., სადაც ყოველი რიცხვი, დაწყებული მესამიდან, უდრის წინა ორის ჯამს: $1+1=2+1=3+2=5+3=8+5=13+8=21+13=34+21=55+34=89+55=144+89=233+144=377$ და ა. შ. ამ რიგებს ეწოდება ფიბონაჩის რიგები[18], იტალიელი (პიზელი) მათემატიკოსის Leonardo Fibonacci-ს (დაიბ. 1170 წლის ახლო ხანებში, გარდ. 1228 წლის შემდეგ) მიხედვით, რომელმაც აღმოსავლეთში მოგზაურობის შედეგად გაიცნო არაბული მათემატიკის მიღწევები და გააცნო იგი დასავლეთს.

1. 3. 5. 3 პენტაგრამა უკავშირდება ძველი ბაბილონის კულტურას. უკვე ძველი წელთაღრიცხვის V საუკუნეში პითაგორელებისათვის ცნობილი იყო ოქროს კვეთის შეფარდება[19], როგორც ეს ჩანს ევკლიდეს ელემენტების მეორე წიგნიდან[20]. გეომეტრიული ალგებრა, მეორე წიგნის შინაარსს რომ შეადგენს, ემყარება ირრაციონალური სიდიდეების აღმოჩენას, რომელსაც V ს. ძვ. წ. უნდა ჰქონოდა ადგილი. პირველ აღმომჩენად მიაჩნიათ პითაგორას მოწაფე ჰიპასოს მეტაპონტელი, V ს. პირველი ნახევრის მოღვაწე[21].

პენტაგრამის გამოკვლევისას პითაგორელებმა აღმოაჩინეს დიაგონალისა და გვერდის არათანაზომადობა (Inkommensurabilität) ამ მრავალკუთხედში. შემდეგ ამ ხაზების მიმართებათა დასაბუთების პროცესში ისინი მივიდნენ გეომეტრიულ დეფინიციებამდე და ოქროს კვეთამდე[21ა].

ამ აღმოჩენამ მისცა პლატონს ბიძგი ცოდნის დასაბუთებისათვის, არისტოტელემ გამოიტანა იქიდან ეთიკური ანალოგიები, ხოლო საშუალო საუკუნეების ზოგიერთი სქოლასტიკოსი განიხილავდა მას ღვთაებრივ პროპორციად.

ნეოპლატონიზმის ათენური სკოლის უდიდესი წარმომადგენლის პროკლე დიადოხოსის (410—485 ა. წ.) საშუალებით წარმოდგენა ასეთ მიმართებათა შესახებ გავრცელდა ბიზანტიურ სამყაროში და საშუალო საუკუნეების ლათინურ დასავლეთში, როდესაც მისი ფიზიკის ელემენტები და თეოლოგიის ელემენტები ითარგმნა ლათინურად (XIII საუკ.).

განსაკუთრებული მნიშვნელობა მოიპოვა ოქროს კვეთის პროპორციამ იტალიური რენესანსის ეპოქაში, როდესაც ის მიჩნეული იყო „სრულყოფილებისა და ჰარმონიის უმაღლეს გამოვლინებად ბუნებასა[22] და ხელოვნებაში“. ტრადიციით, გამოყენება ტერმინისა „ოქროს კვეთი“ ამ პროპორციის აღსანიშნავად ლეონარდო და ვინჩის მიეწერება. ხოლო მისმა მეგობარმა, მათემატიკოსმა Luca Pacioli-მ (Luca di Borgo, დაიბ. 1445 ან 1450 — გარდ. დაახლოებით 1514 წ.) მას ტრაქტატი მიუძღვნა სათაურით De divina proportione (Venezia, 1509; ილ. გამ. Milano, 1956; გერმანული თარგმანით, Wien, 1889), რომელშიც ამტკიცებს, რომ, მსგავსად მეხუთე სუბსტანციისა, რომლის საშუალებითაც გამოწვეულია ოთხი სხვა მართივი სხეულის, ოთხი ელემენტის — მიწის, წყლის, ჰაერისა და ცეცხლის არსებობა, ხოლო მათი მეოხებით ყველა ნივთისა ბუნებაში, წმინდა პროპორციაც, პლატონის „ტიმეოსის“ მიხედვით[23], აძლევს ფორმალ არსს თვით ზეცას, რადგან მას მიეწერება ფორმა სხეულისა, რომელსაც ეწოდება დოდეკაედრი. მისი წახნაგები წარმოადგენენ სწორკუთხედებს და შეუძლებელია იგი შეიქმნას ოქროს კვეთის პროპორციის გარეშე[24].

XIX საუკუნეში A. Zeising-ი ამტკიცებს, რომ ნაწილების აგება ოქროს კვეთის მიხედვით არის საერთოდ ძირითადი პრინციპი ყოველგვარი შემოქმედებისა, რომელიც მიისწრაფის სიმშვენიერისა და მთლიანობისაკენ, როგორც ბუნების სამყაროში, ისე ხელოვნებაში[25].

განსაკუთრებული როლი ითამაშა ოქროს კვეთის პროპორციამ არქიტექტურასა და მხატვრობაში[26]. ოქროს კვეთზეა აგებული ფრიგიის აკლდამები და ათენის პართენონი, პეტრეს ბაზილიკა რომში, ტიციანის „ღვთისმშობლის მოგზაურობა ზეცაში“ და ლეონარდო და ვინჩის Mona Liza, რაფაელის მადონა სიქსტის კაპელიდან ვატიკანში, დიურერის ავტოპორტრეტი და მთელი რიგი სხვა შედევრები მსოფლიო ხელოვნებისა[27].

ჩვენს ეპოქაში თანამედროვეობის უდიდესმა არქიტექტორმა და მხატვარმა Le Corbusier-მ (Charles Eduard Jeanneret) ოქროს კვეთზე ააგო თავისი Le Modulor[28]-ი, რომელმაც მსოფლიო სენსაცია გამოიწვია და რომლის შესახებ ეინშტეინი აღნიშნავდა, რომ ეს არის ზომის ახალი სისტემა, რომელიც „აძნელებს ცუდს და ააღვილებს კარგს"[29]. 1951 წ. 26—29 სექტემბერს მილანში „ღვთაებრივ პროპორციას" („De Divina Proportione") მიეძღვნა საერთაშორისო კონგრესი, რომელსაც ესწრებოდნენ მათემატიკოსები და ესთეტიკოსები, არქიტექტორები და მხატვრები მსოფლიოს ყველა კონტინენტიდან.

1. 3. 5. 4 ოქროს კვეთის პროპორციები დეტალურად არის დამუშავებული სივრცისეული, პლასტიკური ხელოვნების დარგში, მაგრამ, როგორც სამართლიანად აღნიშნავს ს. ეიზენშტეინი, «в приложениях к искусствам временным... они имеют, пожалуй, еще большее поле приложения»[30]. ეს სავსებით სწორია, რადგან ოქროს კვეთის პროპორცია დინამიკური პროპორციაა და შემთხვევით არ უწოდა მას Jey Hambidge-მა „დინამიკური სიმეტრია". ამ სიმეტრიის ესთეტიკური ზემოქმედების ძალა კარგადა აქვს ნაჩვენები ს. ეიზენშტეინს. ზედმეტი არ იქნება, მოვიყვანოთ მისი სიტყვები, თუნდაც შემოკლებით. «... Анализ лучших произведений оказывается построенным по шкале пропорции, отвечающей соотношениям векторов отдельных поворотных точек так называемой логарифмической спирали. То есть той спирали, по которой в равной мере разрастаются в объеме рога диких коз, головки подсолнухов и морские раковины». ... «Спираль же эта сама по себе тоже весьма примечательна. Ей посвящено подробное исследование Джея Хембиджа (Jey Hambidge, The Elements of Dynamic Symmetry, New York, 1919—1926). Она этого вполне заслуживает, ибо именно эта спираль определяет собой пропорцию так называемого «золотого сечения», которая лежит в основе наиболее замечательных произведений древности. Ее особое эстетическое воздействие строится на том, что она есть переложенная в пространственные пропорции основная формула процесса органического роста и развития в природе, охватывая в равной мере раковину Nautilus, головку подсолнуха и человеческий скелет. Эта пропорция является, таким образом,наиболее полным отражением в законе строения произведения, закона строения всех органических процессов развития. Больше того, это отображение единой закономерности, в равной мере лежащей в основе обоих.

«Примитивная геометрическая пропорциональность есть лишь относительное и относительно грубое приближение к этой гораздо более сложной и изысканной пропорциональности. Принадлежность к одной или другой системе придает группам произведений искусства обозначение принадлежности либо к «динамической», либо к «статической» «симметрии», ...«используя обозначение симметрии в первоначальном греческом смысле как аналогии; дословно оно обозначает соотношение элементов формы в рисунке или в организме по отношению к целому. В рисунке это то начало, которое устанавливает правильное соотношение многообразия в единстве...» (Джей Хембидж, Введение, стр. XIV)».

«... Греческое и египетское искусство базируется на «динамической симметрии». Превосходство второй (დინამიკური სიმეტრიისა) над первой (სტატიკურ სიმეტრიაზე)очевидно, как только они подвергаются сличению. Вспомним хотя бы отношение Маркса к античному искусству. Вообще

же «возможно, что статическая симметрия не более, как специальный случай динамической, в той же мере, как круг есть частный случай эллипса...»[31].

ცხადია, ს. ე ი ზ ე ნ შ ტ ე ი ნ ი, რომელიც ასეთი შეხედულების იყო ოქროს კვეთის ანუ დინამიკურ პროპორციაზე, თავის შემოქმედებაში შეგნებულად და ფართოდ იყენებდა მას კინოხელოვნებაში[32], რაც თეორიულადაც დაასაბუთა.

მუსიკაში ოქროს კვეთზე დააფუძნა თავისი ნაწარმოებები გამოჩენილმა უნგრელმა კომპოზიტორმა Béla Bartók-მა[33].

პოეზიაში[31] რვამარცვლიანი ლექსის დაყოფას ხუთ-და სამმარცვლედებად პარალელები მოეპოვება ინდოევროპულ ენებშიც, მაგ., სამხრეთ და დასავლურ სლავურში (ბულგარულში, სერბულ-ქროატულში, სადაც იგი გამოყენებულია ეპიკური ლექსებისათვის)[35] და საერთო სლავურისათვისაც ივარაუდება[36].

ქართულ ლექსში ასეთი შეფარდების გამოყენების ცალკეული შემთხვევები რუსთველამდეც გვხვდებოდა. ასეთი რიტმით არის ნაწერი ორი სტროფი ჩახრუხაძის თამარიანში[37], ცნობილია აგრეთვე რამდენიმე სტრიქონი ლეონტი მროველის თხზულებაში, არსენი იყალთოელისეულ „დავით აღმაშენებლის ეპიტაფიაში", თხზულებაში „ისტორიანი და აზმანი" და სხვ.[38], ამ რიტმს ემყარება ძირითადად ხევსურული ხალხური პოეზია. მაგრამ ყველაფერი ეს ინტუიციის ხასიათს ატარებს.

რუსთველი პირველია მსოფლიოში და შეიძლება ერთადერთი, რომელმაც ოქროს კვეთზე ააგო ესოდენ დიდი მოცულობისა და მნიშვნელობის პოეტური ნაწარმოები, სადაც „ღვთაებრივი პროპორციით" ნაწერი კატრენები კანონზომიერად ენაცვლება ეკვივალენტური სიმეტრიის საფუძველზე აგებულ სტროფებს. მისი პოემის 1587 სტროფიდან 863 — ოქროს კვეთზეა აგებული, 723 — ეკვივალენტური სიმეტრიის საფუძველზე, ხოლო ერთი — ნაწერია ოცმარცვლიანი ზომით.

1. 3. 5. 5 იბადება კითხვა: პოეტმა გენიალური ინტუიციის საფუძველზე გამოიყენა ოქროს კვეთის მიმართება თავის პოემაში, თუ ავტორი იცნობდა ამ მიმართებას და შეგნებულად იყენებდა მას?

ამჟამად ძნელია ზუსტი პასუხი გაეცეთ ამ კითხვას, მაგრამ არსებობს საკმაო საფუძველი, რომ ერთგვარი ვარაუდი გამოვთქვათ.

პოეტი მიზნად ისახავდა შეექმნა დიდი მოცულობის მხატვრული ნაწარმოები, პოემა ან რომანი[39] ლექსად. ესოდენ დიდი ზომის ნაწარმოები (1587 სტროფი, ექვსი ათასზე მეტი სტრიქონით) რომ მას ერთი ზომითა და რიტმით დაეწერა (როგორც, მაგ., ფირდოუსის შაჰ-ნამეა თავიდან ბოლომდე მუთაკარიბით ნაწერი), ეს იქნებოდა ერთფეროვანი და მონოტონური. მეორე მხრივ, ლექსის მეტრის ცვლა სხვადასხვა ნაწილების მიხედვით ან სტროფიდან სტროფამდე პოემას მთლიანობას დაუკარგავდა პროსოდიული თვალსაზრისით.

პოეტის წინაშე იდგა ამოცანა: შეერჩია ისეთი ზომა, რომლის ფარგლებში შესაძლებელი იქნებოდა სხვადასხვა რიტმის კანონზომიერი მონაცვლეობა ისე, რომ სტრიქონთა სილაბური სტრუქტურა არ დარღვეულიყო. ამ განზრახვის განხორციელება აღვილი იყო თექვსმეტმარცვლიან ლექსში, რომლის ნახევარკარედი რვა მარცვლისაგან შედგება. 8 კი ერთადერთია რიცხვთა რიგებში, რომელიც საშუალებას იძლეოდა ამ ზომაზე ოქროს კვეთის სრულყოფილი პროპორციაც მიგვეღო და ეკვივალენტური სიმეტრიის შეფარდებაც. თუ ჩვენ

სილაბური ლექსის ძირითად ელემენტს, ერთმარცვლედს ავიღებთ, აქედან შეგვიძლია მივიღოთ რიგები:

A: გაორკეცების გზით: 1 2 4 8 16 32 64,

B: ფიბონაჩის რიგები: 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89.

თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ერთეულებსა და ორმარცვლედებს, რომლებიც სტრიქონებს ვერ შექმნიან, საერთო რიცხვი ორივე ამ რიგში არის მხოლოდ 8, რომელიც შეიძლება დაიყოს როგორც ოქროს კვეთის სრულყოფილ პროპორციაზე, ისე ეკვივალენტური სიმეტრიის საფუძველზე. მხოლოდ რვამარცვლიანი ნახევარკარედისაგან შეეძლო პოეტს მიეღო ერთის მხრივ „ღვთაებრივი პროპორცია“: 8 : 5 : 3, ხოლო მეორე მხრივ ეკვივალენტური სიმეტრია: 8 : 4 : 4. რა თქმა უნდა, სხვადასხვაგვარად დაყოფა სხვა რიცხვებისაც შეიძლებოდა, მაგ. (20:) 10=5 5 და 4 4 2; 5 5 ან 5 3 2; (12:) 6=3 3 და 2 4 და სხვ. მაგრამ ეს არ იქნებოდა სრულყოფილი ოქროს კვეთის პროპორციის თვალსაზრისით. ამიტომ რუსთველმა თავისი ლექსის ზომად აიღო სწორედ ეს ერთადერთი რიცხვი, რომელიც მას საშუალებას აძლევდა ერთი მეტრის ფარგლებში ორი სრულყოფილი რიტმი შეექმნა. არც ოცმარცვლიანი ლექსი, არც თორმეტმარცვლიანი კარედი, არც რომელიმე სხვა ზომა მას ამის საშუალებას არ მისცემდა. ამიტომ გასაგებია, თუ რატომ არის ვეფხისტყაოსანი ნაწური 16-მარცვლიანი (8||8) ლექსით. საფიქრებელია, რომ ოქროს კვეთის პროპორცია შეგნებულად არის არჩეული და კანონზომიერად ენაცვლება ეკვივალენტური სიმეტრიის საფუძველზე შექმნილ მაღალ შაირს. უნდა ვივარაუდოთ, რომ რუსთველი იცნობდა ორივე ამ პროპორციას და შეგნებულად იყენებდა მათ თავის პოემაში. შეეძლო თუ არა რუსთველს ჰქონოდა ცოდნა ოქროს კვეთის მიმართების შესახებ?

ზემოთ ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ როგორც ბიზანტიურმა კულტურულმა სამყარომ, ისე საშუალო საუკუნეების ლათინურმა დასავლეთმა პროკლე დიადოხოსის[40] საშუალებით გაიცნო ევკლიდეს თეორია ოქროს კვეთის შესახებ. პროკლე დიადოხოსს კარგად იცნობდნენ XI—XII საუკ. საქართველოში. მისი ერთ-ერთი მთავარი შრომა „თეოლოგიის ელემენტები“ („კავშირნი ღვთისმეტყველებითნი“) თარგმნილი იყო ქართულად და კომენტირებული XI ს. დამლევისა და XII ს. დამდეგის ფილოსოფოსისა და მოაზროვნის იოანე პეტრიწის მიერ[41]. თვით იოანე პეტრიწი კი გვამცნობს, რომ ეს ძეგლი ქართულად სხვებსაც გადმოუღიათ უფრო ადრე, როგორც ეს ჩანს მისი სიტყვებიდან: „არამედ მიზეზი აწ კუალად გარდმოღებად ჩემ მიერ წიგნისა ამის ესეობს: პირველ რამეთუ განმრავლდეს გარდმომღებელნი და სხუასა აღუჩნდის სხუად“[42].

ძნელად საფიქრებელია, რომ XI—XII სს. საქართველოში ესოდენ პოპულარული პროკლე დიადოხოსი არ სცოდნოდა რუსთველს, რომელსაც საშუალება ჰქონდა არა მარტო ქართულად, არამედ ბერძნულ ორიგინალშიც კი ეკითხა იგი, ხოლო ევკლიდეს ელემენტების გაცნობა არაბულ თარგმანებშიც შეეძლო.

ეს მით უფრო საფიქრებელია, რომ რუსთველი, როგორც თვით ვეფხისტყაოსნიდან ჩანს, ღრმა მცოდნე იყო იმ დარგებისა, რომლების შესწავლაც ევალებოდა იმდროინდელ განათლებულ საზოგადოებას ბიზანტიასა[43] და საქართველოში. ეს დარგები ჩამოთვლილია იოანე პეტრიწის კომენტარების ბო-

ლოსიტყვაობაში: „გეომეტრია (ქუეყნის-სამზომლო), მათემატიკა (და თუ ვითარ რიცხუნი თან დაედასებიან), მუსიკა (სამუსიკელოჲ), რიტორიკა (რიტორობა), გრამატიკა (ღრამმატიკოსობა), ფილოსოფია (=ფილოსოფოსობა) და ვარსკულავთმრიცხუელობა“[14]. ამ საგნებს ღრმად იყო დაუფლებული იოანე პეტრიწი და ასევე განსწავლული ჩანს ვეფხისტყაოსნის ავტორი მეცნიერების ამ დარგებში. თვით პოეზიასაც იგი ფილოსოფიის დარგად (**ჲაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი**, სტრ. 12,1) მიიჩნევს[45], ხოლო ფილოსოფიის ცოდნა გეომეტრიისა და მათემატიკის გარეშე ძნელად თუ შეიძლებოდა. თვით პროკლეც ხომ ავტორი იყო არა მარტო ტრაქტატისა „თეოლოგიის ელემენტების“ შესახებ, არამედ ევკლიდეს გეომეტრიის კომენტარებისა.

რუსთველის კავშირი იოანე პეტრიწისა და პროკლე დიადოხოსის ნეოპლატონიზმთან დიდი ხანია ცნობილია. ჯერ კიდევ 1910 წელს ნ. მარი აღნიშნავდა, რომ 864,4 (ჩვენი გამოცემით 874,4) „სტროფის მთელი ფრაზეოლოგია ტარიელის სიტყვებში მოწმობს, რომ შოთა ნაკითხი იყო ქართულ ნეოპლატონიკურ ფილოსოფიაში“. ამასთან ნ. მარს მოჰყავს სტრიქონი: **„დამშლიან ჩემნი კავშირნი, შეჰრთჳან სულთა სირასა“** და აღნიშნავს, რომ ტერმინები კავშირი და სირა (ბერძნ. σειρά) ჩვეულებრივია იოანე პეტრიწის შრომაში[46], რომელიც პროკლე დიადოხოსის „თეოლოგიის ელემენტების“ თარგმანსა და კომენტარს წარმოადგენს[47].

შემდეგში, პროკლე დიადოხოსის „თეოლოგიის ელემენტების“ პეტრიწისეული ქართული თარგმანისა და კომენტარების გამოქვეყნების[48] მერე, უფრო თვალსაჩინო გახდა ვეფხისტყაოსნის ავტორის მსოფლხედვის მჭიდრო კავშირი პროკლე დიადოხოსის ფილოსოფიასთან[49].

ყველაფერი ეს საფუძველს იძლევა ვიეარაუდოთ, რომ შოთა რუსთველი იცნობდა ოქროს კვეთის[50] პროპორციას[51] და შეგნებულად იყენებდა მას ეკვივალენტური სიმეტრიის პრინციპზე აგებული ლექსის გვერდით.

ეს ისე არ უნდა გავიგოთ, რომ ავტორი ლექსის თხზვის დროს ითვლიდა სეგმენტებსა და სეგმენტებში შემავალ მარცვლებს. უნდა ვიფიქროთ, რომ მარცვალთა დანაწილება სეგმენტების მიხედვით ინტუიციურად ხდებოდა, ისე, როგორც მოცარტთან — გამოყენება მიმართებისა: 4 4=8, ხოლო ბელა ბარტოკთან ოქროს კვეთისა: 3 5=8[52]. საფიქრებელია, რომ რუსთველმა შეგნებულად ააგო თავისი პოემა ორივე ამ პროპორციის მიხედვით, მაგრამ ლექსის თხზვის პროცესში პოეტი ალბათ თავის ინტუიციას ემყარებოდა.

1. 4. 1. **სეგმენტთა სტრუქტურა.** მაშასადამე, ვეფხისტყაოსნის ლექსის მუდმივი სტრუქტურული ერთეულებია ოთხმარცვლიანი სეგმენტი მაღალ შაირში და სამმარცვლიანი და ხუთმარცვლიანი სეგმენტები ოქროს კვეთის პროპორციაში (დაბალ შაირში).

ამ მუდმივ სტრუქტურულ ერთეულებში არ უნდა ავურიოთ შემთხვევითი მოვლენები, რომლებიც სეგმენტის ფარგლებში ჩნდებიან და რიტმულ ვარიაციებს ქმნიან. ეს ვარიაციები მთლიანად დამოკიდებულია სეგმენტის ხასიათზე, სახელდობრ იმაზე, თუ როგორი სილაბური სტრუქტურისაა მასში შემავალი სიტყვები, ამ მხრივ დამახასიათებელია მათი განაწილება მაღალი და დაბალი შაირის სტროფების მიხედვით.

1. 4. 2. 1 მაღალი შაირის სეგმენტები. (1). მაღალი შაირის ოთხმარცვლიანი სეგმენტების შესადგენად ხშირად არის გამოყენებული

ერთმარცვლიანი სიტყვები: არის შემთხვევები, როდესაც სეგმენტი მთლიანად ოთხი თითომარცვლიანი სიტყვისაგან არის შედგენილი:

2 2 1 3 1 1 1 1 2 2
ქალმან უთხრა: | „რას შეგესწარ, || მე ვინ ვარ და | ანუ შენო? (234,1)

1 1 1 1 2 2 2 2 2 2
მე ვით ღირს ვარ | ამას, რომე | თვალნი ჩემნი | გჭვრეტდენ მრთელსა! (665,4)

1 1 1 1 2 1 1 1 3 1 1 2
შენ მას ჰგავ და | იგი შენ გგავს, | თქვენ ანათობთ | მთად და ბარად (944,2)

1 1 1 1 2 2 2 2 2 2
მე, გლახ, რა ვარ? | მიწა ცუდი; || თავით ჩემით | რამცა ვქმენი? (1039,2)

1 1 1 1 1 3 3 1 2 2
რა ექმნა, რა ვყო, | რა მერგების, || სიცოცხლე მჭირს | მეტად ძნელი! (1178,4)

1 1 1 1 2 2 1 2 1 2 2
მით არ ჯერ ვარ | ქმარსა ჩემსა, || მჭლე არის და | თვალად ნასი. (1193,1)

უფრო ხშირია შემთხვევები, როდესაც ერთმარცვლიანი სიტყვა ორ-და სამმარცვლიან სიტყვებთან ერთად ქმნის ოთხმარცვლიან სეგმენტს.

(2). 1,1 და 2-მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

2 2 1 1 2 2 2 4
გახსოეს, ოდეს | შენ და როსტანს || მინდორს მხეცი | დაგეხოცა, (127,1)

1 1 2 4 4 4
მე რომ თქვენგან | მოვისმინენ || წყალობანი, | მედიადა. (134,3)

1 1 2 1 3 2 1 1 4
თუ არ მომკლავ, | არ მოკვდები, || მრთელი ვარ და | მოუკლავი. (237,2)

1 1 2 4 2 2 4
რად არ გითხრა, | სადამდისცა || ვიყო ჭირთა | უნახავი? (237,3)

1 3 4 1 1 2 4
მით ეტიროდი, | მომეგონა || მე, გლახ, ჩემი | წარმწყმედელი. (289,4)

(3) 2, 1 და 1-მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

1 3 4 1 3 2 1 1
ვერ ვასმინე | საუბარი, || მით დავყოვნე | ხანი მუნ, და-. (89,4)

2 1 1 4 4
ესე თქვა და | სიხარულით || თამაშობა | ადიადა. (118,1)

2 2 2 2 2 1 1 2 2
მაგრა გითხრა | პირველ ხვალმე, || სენი მე მჭირს | რაცა ჭირად (126,4)

2 2 4 4 2 1 1
ვითა მონა, | სამსახურად || განაღამცა | წავე, წა-, მე! (133,4)

2 1 1 2 2 4 4
პირველ, ყმა ვარ, | წასლვა მინდა || პატრონისა | სამსახურად. (152,1)

3 1 2 1 1 4 4
უყიცა, თუ: | „ძმანო, ვინ ხართ? || მეკობრეთა | დაგამსგავსენ!“ (195,1)

2 1 1 4 2 2 4
ყმამან ცნა, თუ: | „გონებანი || ჩქარნი ჩემთვის | დააწყნარნა“. (242,3).

4 1 3 1 3 2 1 1
ღრუბელიცა ვერ მიხვდების, || მე მისრულვარ | სადა, მი-, სად! (247,3)

(4) 1, 2 და 1-მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

2 2 4 1 2 1 2 2
შავი ცხენი | სადავითა || ჰყვა ლომსა და | ვითა გმირსა, (83,2)

1 2 1 4 1 1 2 1 3
ყმა ადგა და | წამოვიდა, || მას დღე მათი | ჩანს გაყრილი. (145,3)
2 2 4 1 1 2 1 2 1
ქალსა უთხრა: | „გაგარისხე, || აწ, არ ვიცი, | ვით დავრჩე, ვა!“ (240,4)
2 2 2 2 1 2 1 1 3
ნუთუ გაბრჭოს, | გული ჩემი || ვით იწვის და | ვით ენთების; (760,2)
4 4 1 2 1 1 1 2
ერთმანერთსა | შემოსტყორცის, || რეა ცხრასა და | ცხრა ჰკრის რვასა;
(1032,3)

(5) 1 და 3-მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

1 3 4 1 3 4
მე სიკვდილსა | მოველოდი, || შენ სიცოცხლე | გამიწამე, (133,3)
1 3 4 3 1 4
მე წავიდე, | მოვიარო, || ეილაშქრო და | ეინაპირო, (142,1)
1 3 4 2 2 4
რა მოვიდა, | სიხარული || შიგან გახდა | სამეფოსა. (147,1)
1 3 4 4 4
რა მონამან | მოისმინა, || გაუკვირდა, | შეეზარა, (158,1)

(6) 3 და 1-მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

3 1 4 2 2 4
ღაშქრობა და | ნადირობა || შენი ჩემსა | დაასახე, (155,1)
3 1 4 2 2 4
ერთგულნო და | მისანდონო, || ამას ზედა | გამოცდილნო, (163,2)
3 1 4 2 2 4
აეთანდილ სჭვრეტს | გაკვირვებით, || მალვით ხესა | მოეფარა, (225,3)
3 1 4 2 2 1 3
ეგონა, თუ: | დაბრუნდაო || პირი ვარდი, | ბროლ-ბაგმული. (227,4)

(7) ბუნებრივია, რომ ოთხმარცვლიანი სეგმენტის შესაქმნელად ძალიან მოხერხებულია ორი ორმარცვლიანი სიტყვის გამოყენება. ასეთს შემთხვევებს მართლაც მრავლად ვხვდებით:

2 2 2 2 1 3 2 2
ნახეს, უცხო | მოყმე ეინმე || ჯდა მტირალი | წყლისა პირსა,
2 2 4 1 2 1 2 2
შაეი ცხენი | სადაეთა || ჰყვა ლომსა და | ვითა გმირსა, (83,1-2)

კიდევ მეტი, ვეფხისტყაოსანში ჩვენ გვაქვს მთელი სტრიქონები, სადაც ყველა ოთხმარცვლიანი სეგმენტი მაღალი შაირისა ორმარცვლიანი სიტყვებისაგან არის შედგენილი.

2 2 2 2 2 2 2 2
ყმამან უთხრა: | „ეგე საქმე || ამას ჰგავსო, | არა სხვასა: (252,1)
2 2 2 2 2 2 2 2
მტერი მტერსა | ეერას აენებს, || რომე კაცი | თავსა იენებს. (752,4)
2 2 2 2 2 2 2 2
ეარდსა ჰკითხეს: | „ეგზომ ტურფა || რამან შეგქმნა | ტანად, პირად?“ (868,1)
2 2 2 2 2 2 2 2
ფატმან უხმო: | „მოდი, შნახე, || მარტო ვარო, | თავის წინა“. (1247,4)
2 2 2 2 2 2 2 2
ხელი ხადეს | ხრმალთა მათთა, || არა ცუდად | წელთა ებნეს. (1521,4)

ვინაიდან ორმარცვლიანი სიტყვები ვეფხისტყაოსანში 40.2% აღწევენ, ცხადია, რომ ოთხმარცვლიანი სეგმენტების საწარმოებლად მათი დიდი რაოდენობაა გამოყენებული, რაც ინტუიციურ დონეზე ქმნის შთაბეჭდილებას, თითქოს ეს ორმარცვლედებია მაღალი შაირის ძირითადი მეტრიკული ერთეულები, „ტერფებს“ რომ ქმნიან. სინამდვილეში ჩვენ აქ საქმე გვაქვს რიტმული სიჭარბის მოვლენასთან, რაც „ტროქეული“ ტენდენციის შთაბეჭდილებას ქმნის. მაგრამ ეს ტენდენცია არ უნდა ავურიოთ ინვარიანტულ სიდიდეებთან, რასაც მაღალ შაირში ოთხმარცვლიანი სეგმენტი წარმოადგენს.

ვეფხისტყაოსნის ძირითად სტრუქტურულ ერთეულად ორმარცვლიანი ჰორეს მიჩნევა ზოგიერთი მკვლევარის მიერ სწორედ იმის შედეგია, რომ ძირითად, მუდმივ სტრუქტურულ ერთეულებს არ განასხვავებდნენ ტენდენციებისგან, რომლებიც ვარიაციებში იჩენს თავს. ეს ნაკლი, როგორც თავის დროზე R. Jakobson-ი აღნიშნავდა, ლექსთწყობის რიგ მკვლევარს ახასიათებდა.

ეს საკითხი, — ინვარიანტული, ძირითადი სიდიდეებისა და ვარიაციების გამომწვევი ტენდენციების ერთმანეთისაგან გამიჯვნის აუცილებლობისა — არ დასმულა ვეფხისტყაოსნის ლექსთწყობის მკვლევართათვის.

მიუხედავად ამისა, კ. დოდაშვილი, ს. გორგაძე და მთელი რიგი სხვა ავტორები, რომლებიც ვეფხისტყაოსანში ჰორეებს ხედავდნენ, გრძნობდნენ, მათთვის ბუნებრივი, მშობლიური ენობრივი ალღოს წყალობით, რომ მაღალი შაირის კარედები ოთხმარცვლიან ერთეულებად უნდა დაიყოს, და ამასთან დაკავშირებით შექმნეს თეორიები დიჰორეს, პეონისა და მისთ. შესახებ. ზოგიერთი მომდევნო ავტორი, რომელიც ამ ენობრივ ალღოსაც მოკლებული იყო, შეეცადა ეს ორმარცვლიანი „ჰორეები“ ძირითად სტრუქტურულ ერთეულებად გამოეცხადებინა და ამ „აღმოჩენით“ სულ დაბნელეს ვეფხისტყაოსნისა და საერთოდ ქართული ვერსიფიკაციის საკითხები.

თუ ჩვენ ორმარცვლედებს ტერფის მაწარმოებელ ერთეულებად („ორმარცვლიანი ტერფი“) მივიწნევდით, მაშინ ისეთს შემთხვევებში, როდესაც ნახევარკარედი შედგება 1-, 3-, 4-მარცვლიანი სიტყვებისაგან, მოგვიხდებოდა სიტყვების დაყოფა ნაწილებად და ერთისა და იმავე სიტყვის სხვადასხვა ნაწილის დაკავშირება სხვადასხვა სეგმენტთან. ეს კი, როგორც დავინახავთ, არსებითად ეწინააღმდეგება იმ პრინციპებს, რაზედაც რუსთველის ლექსის სტრუქტურაა აგებული.

ყველა, ვისთვისაც ქართული მშობლიურია, იგრძნობს, რომ მისი ენისათვის არაბუნებრივი და მიუღებელია მახვილების ასეთი განაწილება სიტყვებში:

სა́და|ვი́თა | ჰყვა́ ლომ|სა́ და (83,2)

ყმა́ აღ|გა́ და (145,3)

სა́ნს გა|ყრი́ლი (145,3)

ვი́თ დავრ|ჩე́, ვა (240,4)

ვი́თ იწ|ვი́ს და (760,2)

რვა́ ცხრა|სა́ და (1032,3)

მახვილი ბოლოდან მეორე მარცვალზე დასაშვებია ორმარცვლიან სიტყვებში* (ნა́ხეს, უ́ცხო, მო́ყმე ვი́ნმე და სხვ.), მაგრამ არა მოგონილ, ფიქტიურ „ტერფში“, რომელიც ოთხმარცვლიანი სეგმენტის ნაწილს წარმოადგენს და მხოლოდ იმ შემთხვევაში გვევლინება რიტმული სიჭარბის ერთეულად, თუ ორმარცვლიან სიტყვას ემთხვევა. ამის გაუთვალისწინებლად მივიღებთ მახვილის ისეთს განაწილებას, როგორიცაა: ადგა́, გაყრი́ლი, დავრჩე́. იწვის, ცხრა-სა́ და სხვ. ვფიქრობ, საეჭვო არ უნდა იყოს, რომ სიტყვებში მახვილის ასეთი განაწილება ქართული არ არის. საქმეს ვერ უშველის მტკიცება, რომ სავალდებულო არაა ტერფისა და სიტყვის მახვილი ემთხვეოდეს ერთმანეთს. ეს ცნობილია კლასიკური ბერძნულისათვის, მაგრამ ქართულში სულ სხვა ვითარებაა

ორმარცვლედის მიჩნევა მაღალი შაირის მაწარმოებელ ძირითად ტერფად იწვევს აუცილებლობას, რომ სიტყვები „ტერფებს“ შორის გავანაწილოთ სტრიქონში, ხოლო თუ ამას დავუშვებთ, მაშინ აზრი აღარ ექნება სტროფების დაყოფას მაღალ და დაბალ შაირად, რადგან შესაძლებლობა ჩნდება ნებისმიერი სტროფი წავიკითხოთ ან როგორც მაღალი შაირი, ან როგორც დაბალი შაირი. მაგ., შეგვიძლია დაბალი შაირის სტრიქონი წავიკითხოთ მაღალ შაირად: ხე́ლთა | ნა́ჭე|დი́ მათ|რა́ ხი | ჰქო́ნდა | უ́სხო|სი́ მკლა|ვი́სა!

მაშასადამე, ორმარცვლედები ოთხმარცვლიან სეგმენტში, რომლებიც ამკღავნებენ „ტროქეულ ტენდენციას“, არიან რიტმული სიჭარბის ხასიათისა და დამოუკიდებელ ერთეულებს არ ქმნიან, ისე როგორც ერთმარცვლედები არ წარმოადგენენ დამოუკიდებელ რიტმულ ერთეულებს.

(8) ოთხმარცვლიან სეგმენტში შემავალი სამმარცვლიანი სიტყვების შემთხვევები უკვე ზემოთ გვქონდა განხილული. მათ მხოლოდ ერთმარცვლიან სიტყვებთან შეუძლიათ შექმნან სეგმენტი: 3 1 ან 1 3.

(9) ბუნებრივია, რომ ოთხმარცვლიანი სიტყვა ყველაზე მეტად არის შესაფერი ოთხმარცვლიანი სეგმენტისათვის. მართლაც, მაღალ შაირში ჩვენ დიდი რაოდენობა გვაქვს ოთხმარცვლიანი სიტყვებისა; ხშირია შემთხვევები, როდესაც სტრიქონის ოთხივე სეგმენტი ოთხმარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგება, მაგ.,

4 4 4 4
იყიდიან, | გაჰყიდიან, || მოიგებენ, | წააგებენ; (1055,2)

4 4 4 4
უქონელნი | წელიწდამდის || საქონელსა | დაიდებენ. (1055,4)

4 4 4 4
მხიარულმან | უსალამა, || სიხარული | დაიჩინა; (1064,2)

---

* ამის შესახებ იხ. ქვეით, გვ. 38 შმდ.

4 4 4 4
გეაჯები, | საყვარელსა || შემახვეწვე, | შემაბრალე, (1276,3)
4 4 4 4
გაგიცხადა | დამალული || გონებაშან | დაფარულმან. (1282,4)
4 4 4 4
გვიშველეთო, | გვიშველეთო, || მეკობრეთა | ამოგვწყვიდნეს! (1364,3)
4 4 4 4
მუზარადი | მოიხადა, || გაიღიმნა, | გაიცინა; (1366,2) და სხვ.

ამ სიტყვების დანაწილება ორად, თითო სეგმენტისაგან ორ-ორი „ტერფის“ შესაქმნელად, გამოიწვევს მახვილების გადაწევას უადგილო ადგილას და მთელი მეტრიკული სტრუქტურის დამახინჯებას.

მაშასადამე, 1, 2, 3-მარცვლიანი სიტყვები ქმნიან ოთხმარცვლიანი სეგმენტის ფარგლებში რიტმულ ვარიაციებს, მაგრამ არა დამოუკიდებელ პროსოდიულ ერთეულებს, რაზედაც ლექსის სტრუქტურა არის დამყარებული. ეს ვარიაციები ერთგვარად რიტმული სიჭარბის ხასიათისა არიან და, მსგავსად ჰარმონიკებისა, გავლენას ახდენენ რიტმსა და ტემბრზე, მაგრამ არსებითად არ განსაზღვრავენ ლექსის სტრუქტურას, რომლისთვისაც მაღალ შაირში დამახასიათებელია ეკვივალენტური შეფარდება 4 : 4(=8) || 4 : 4(=8)=16.

1. 4. 3. 1 დაბალი შაირის სეგმენტები. დაბალ შაირში სეგმენტთა სტრუქტურა შედარებით რთულია, რადგან აქ მონაწილეობს ხუთმარცვლიანი სეგმენტიც, რომლის შედგენის მრავალი საშუალება არსებობს. გარდა ამისა 1, 2, 3 და 4-მარცვლიან სიტყვებს, რომლებიც მაღალ შაირში იყო გამოყენებული, აქ ემატება კიდევ ხუთმარცვლიანი სიტყვები.

განვიხილოთ სამმარცვლიანი და ხუთმარცვლიანი სეგმენტების სტრუქტურული თავისებურებანი.

სამმარცვლიანი სეგმენტის ოთხი სახეობა გვაქვს:

(1) სამი ერთმარცვლიანი სიტყვისაგან შედგენილი სამმარცვლიანი სეგმენტი: 1 1 1; მაგ.,

1 1 1 5 3 5
კვლა ნუ მიქმ | ერთგულობისა || გამტეხლად, | და-ცა-მლეწელად. (1470,4)
1 4 1 1 1 1 1 1 5
მან დაგარჩინნა; | მე რა ვარ? || მე, გლახ, რა | მომილხენია! (1043,3)
2 1 2 3 1 1 3 1 1 1
დავარ თქვა: | „მქმნელი ამისი || ვინ არ დამქოლოს, | ვინ არ და-! (574,2)
1 2 2 3 1 1 1 5
ხარ დიდი | მეფე ინდოთა, || რა ვით ვინ | მოგაწონოსა! (633,3)

(2) 1 და 2 მარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი სეგმენტი:

5 1 2 3 5
მიუყოლობა | არ ვარგა, || დამწამებს | უზრახობასა, (353,2)
2 3 3 1 2 5
თვალთა დავიდევ | უსტარი || შე მისგან | მონაწერია, (374,1)
2 1 2 2 1 1 2 5
ესე კმა ნიშნად, | სავსე ვარ || სხვად ხელის | შესაბამითა. (378,4)
2 3 3 1 2 5
რაცა დაგვედრო | საქმნელად, || ქმენ, არა | საზოზღნელია. (468,4)
1 2 2 3 1 2 1 4
კელა წყალსა ასხამს, | უშველის, || ხმა ისმის | მუნ წკანწკარისა (491,4)

(3) 2 და 1 მარცვლიანი სიტყვებისგან შედგენილი სეგმენტი:

3 2 3 2 1 5
პასუხად გაეცა: | „ჟამია, || მართალ ხარ | გაკვირვებასა; (357,3)

2 2 1 3 2 1 5
ვულსა ვარქვი, თუ: | „ლახვარნი || ეგე ვით | დაგაღონებენ? (358,1)

1 2 2 3 2 1 5
აწ მათნი ჯაერნი | ჩვენზედა || ჩვენგან არ | დასათმონია! (370,4)

3 2 3 2 1 5
მაშინღა შეევე | ხატაეთს || მოელად და | მოსათვალავად. (452,1)

3 2 3 2 1 5
მოეიდა კაცი | მეფისა, || ცისკრობს, არ | დანაღამია; (466,1)

(4) სამმარცვლიან სეგმენტში ჩვეულებრივია სამმარცვლიანი სიტყვა:

5 3 3 2 3
დაეეკაზმენით | საომრად || ჯაჭვითა, | ჯავშან-ჭაფითა, (434,2)

5 3 3 5
სატაეთისა | ხელმწიფე || მომყვანდა | შეპყრობილია. (458,1)

5 3 2 2 1 3
მოეინადირეთ | მინდორი, || ძირი მთისა და | გორისა; (470,1)

5 3 5 3
გახარებოდა | ხვარაზმშას || სიხარულითა | დიდითა; (508,2).

(5) სამმარცვლიან სეგმენტში ოთხმარცვლიანი სიტყვა არ გვხვდება, იმავე მიზეზის გამო, რომელიც ხუთმარცვლიან სიტყვას გამორიცხავს მაღალი შაირის სტროფებიდან: სიტყვისაგან ნაწილის გამოყოფა და სხვა სეგმენტისათვის მიკუთვნება არ შეიძლება. ეს ფაქტიც იძლევა კიდევ დამატებითს საბუთს სეგმენტთა შორის სიტყვების დანაწევრების წინააღმდეგ.

მით უმეტეს შეუძლებელია ხუთმარცვლიანი სიტყვის გამოყენება სამმარცვლიან სეგმენტში.

1. 4. 3. 2 ყველაზე მრავალფეროვან სურათს იძლევა ხუთმარცვლიანი სეგმენტი. ეს ბუნებრივია, რადგან 1, 2, 3, 4, 5-მარცვლიანი სიტყვებისაგან ხუთმარცვლედი სეგმენტის შექმნის 16 შესაძლებლობა არსებობს. აქედან უნდა გამოირიცხოს შემთხვევები ხუთმარცვლიანი სეგმენტის შედგენისა ხუთი თითომარცვლიანი სიტყვისაგან. პრინციპში ეს შესაძლებელია, მაგრამ პრაქტიკულად მთელი ტექსტის მანძილზე ასეთი შემთხვევა არ გვხვდება*.

(1) ხუთმარცვლიანი სიტყვების შესახებ ზევით გვქონდა საუბარი. ყველა 1543 ხუთმარცვლიანი სიტყვა, რომელიც ვეფხისტყაოსანში არის დადასტურებული, მხოლოდ დაბალ შაირშია გამოყენებული ხუთმარცვლიანი სეგმენტის საწარმოებლად.

აქ აღსანიშნავია მხოლოდ ერთი გარემოება. ხუთმარცვლიანი სეგმენტის შემცველ ნახევარკარედში არ შეიძლება გვქონდეს მიმართება 2 (ან მისი ეკვივალენტი 1 1) 5 1 ან 1 5 2 (ან მისი ეკვივალენტი 1 1), 2 4 2 და მისთ. იმავე მიზეზების გამო, რომელიც მაღალ შაირში გამორიცხავს თანმიმდევრობას 2 4 2 ან 2 3 3, 3 3 2, 3 2 3 და მისთ. რადგანაც ორმაცვლიანი სეგმენტი არც

* მაღალ შაირში არის შემთხვევა ხუთი ერთმარცვლიანი სიტყვის ერთმანეთზე მიჯრით ხმარებისა 1 1 1 1 1 (1178.4), მაგრამ აქედან ერთი—მომდევნო სეგმენტს ეკუთვნის, ისე რომ სინამდვილეში იქ ოთხმარცვლიანი სეგმენტი გვაქვს.

დაბალ შაირში არსებობს, ხოლო სიტყვა არ შეიძლება ორ ან სამ სეგმენტს შორის განაწილდეს, ამიტომ დასაწყისი ან ბოლოკიდური ორმარცვლიანი სეგმენტისაგან შეუძლებელია სამმარცვლიანი სეგმენტის მიღება მომდევნო ან წინამავალი სიტყვისაგან ერთი მარცვლის მიმატებით. ამიტომ 1547 შემთხვევიდან არა გვაქვს არც ერთი მაგალითი 2 5 1 ან 1 5 2 თანმიმდევრობისა. აქედან ცხადია, რომ „ქორეული ტერფი" სრულებით უცხოა დაბალი შაირისთვისაც.

(2) ოთხმარცვლიანი სიტყვა მხოლოდ ორ შესაძლებლობას იძლევა ხუთმარცვლიანი სეგმენტის საწარმოებლად: 1+4, ან 4+1. ამიტომ ზუსტად შეგვიძლია დავადგინოთ: თუ დაბალ შაირში ოთხმარცვლიანი სიტყვა გვხვდება, მას ან წინ უნდა მიუძღოდეს ერთმარცვლიანი სიტყვა, ან ბოლოს მისდევდეს. ამისდა მიხედვით გვაქვს:

(3) 1 და 4 მარცვლიანი სიტყვები ხუთმარცვლიანი სეგმენტის საწარმოებლად.

1 4 3 3 2 3
არ დამეხსნები, | გაგიხდი || ქალაქსა | ვითა ტრამასა!» (537,4)
1 4 3 1 2 5
ღღედ სიკვდილამდის | სიცოცხლე || შენ ჩემი | დაგემონებისა», (602,4)
1 4 2 1 3 5
კვლა მოახსენა: | „რამცა სცან || სიტყვითა ესოდენითა, (746,2)
1 4 3 5 3
სჯობს უყოლობა | კაცისა || მომდურაეისა | ყოლასა. (759,4)
1 4 3 1 2 2 3
რა უარეა | მამაცსა || სულ-დიდსა, | წასლვა-გვიანსა! (789,4)
1 4 3 3 5
სჯობს სახელისა | მოხვეჭა || ყოველსა | მოსახვეჭელსა! (790,4)

ისეთი შემთხვევები, როდესაც დაბალ შაირში ოთხმარცვლიან სიტყვას წინ ორმარცვლიანი სიტყვა მიუძღვის (მაგ., სტროფი 472,4: შევხედენ, დავჰკრთი ელვასა ღაწვთა მზეებრ ნათელთასა) მხოლოდ იშვიათი გამონაკლისის სახით გვხვდება. ეს წყობა მაღალი შაირისაა და ლექსის სტრუქტურა აქ დარღვეულია[52 a]

(4) საკმაოდ ხშირია 4- და 1-მარცვლიანი სიტყვების გამოყენება ხუთმარცვლიანი სეგმენტების საწარმოებლად.

4 1 3 3 5
სუფევითმცა ხარ | თავითა, || მტერთაგან | საკრძალველითა!» (798,4)
4 1 3 3 2 3
მოეხვია და | ატირდა || ცრემლითა | სისხლთა ფერითა. (799,4)
4 1 3 1 4 3
გვეუცხოვე და | გვეკეთე, || მით გეუბნებით | ქებითა; (958,2)
4 1 3 2 3 3
მოელენილო და | მორჭმულო, || მტერთა სისხლისა | მჩქეფეო! (1305,3)

ხუთმარცვლიანი სეგმენტის მაწარმოებელ 1 და 4 (ან 4 და 1) მარცვლიან სიტყვებთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ თუ ნახევარი კარედის დასაწყისში გვაქვს თანმიმდევრობა 1 4 ან ნახევარი კარედის ბოლოში — 4, 1, ნახევარი კარედი აუცილებლად დაბალი შაირის იქნება: 1+4(=5) 3 ან 3 4+1(=5); მაგრამ თუ ნახევარი კარედის დასაწყისში გვაქვს 4 1, ხოლო ბო-

ლოში 1 4, ჩვენ არ შეგვიძლია ნახევარი კარედის (ხოლო თუ ეს მეორე ნახევარკარედშიც მეორდება — მაშინ მთელი სტრიქონის) ფარგლებში განვსაზღვრით ნახევარი კარედი ან სტრიქონი დაბალი ზაირისაა (4+1 3 ან 3+1 4), თუ მაღლისა (4 1+3 ან 3+1 4). ამისთვის საჭიროა გავითვალისწინოთ სხვა სტრიქონები, აგრეთვე რითმა, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

(5) ორი ერთმარცვლედისა და ერთი სამმარცვლედისაგან ნაწარმოები ხუთმარცვლიანი სეგმენტი.

1 2 2 3 1 1 3 3
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის | მეფენი, || ნუ ხართ მოსილნი | ბნელითა, (798,3)
1 1 3 3 5 3
შენ ხარ მომცემი | მიჯნურთა || მიჯნურობისა | სენისა, (829,2)
1 1 3 3 5 3
შენ გაქეს წამალი | მისისა || მოთმინებისა | თმენისა, (829,3)
1 1 3 3 1 1 3 3
ვინ არ ყოფილა | მიჯნური, || ვის არ სახმილნი | სდებიან? (867,1)
2 1 2 1 2 1 1 3 3
ასრე არ სჯობდეს, | არ გეტყვი, || რად მეჭვ რასაცა | თნებასა. (870,4)

(6) ერთი ერთმარცვლიანი, ერთი სამმარცვლიანი და ერთი ერთმარცვლიანი სიტყვისაგან შედგენილი ხუთმარცვლიანი სეგმენტი.

1 3 1 2 1 5 3
ქვად ფაზარი სხდა, | კუბო დგა || იაგუნდისა, | ლალისა, (322,2)
1 3 1 1 2 2 3 3
შენ მიშველე რა | ტყვე-ქმნილსა, || ჯაჭვნი მაბიან, || რკინანი! (827,2)
1 3 1 3 1 4 3
შენ უმართლე ხარ, | ემდურვი, || შენ გაეყარე | ძმობილსა, (839,1)
1 2 2 3 1 3 1 3
თუ მკვდარი მნახოს, | დამმარხოს, || თქვას ვაგლახი და | უები, (842,3)
5 3 1 3 1 3
გამცუდებელად | თავისად, || მის გულისა და | ძალისად. (1252,4)

(7) ორმარცვლიანი და სამმარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილი ხუთმარცვლიანი სეგმენტი:

1 4 3 2 3 3
ქვე დაუწინდავს | საცოლედ || როსან ცოტასა | ყმისადა. (1227,4)
2 3 3 2 3 3
ამოდ მმსახურეს, | თქვენიმცა || გული ამათთვის | სრულია! (1310,2)
2 3 2 1 2 3 3
მსგავსი ყველაი | მსგავსსა შობს, || ესე ბრძენთაგან | თქმულია". (1310,4)
3 2 3 2 3 3
ტარიელ | მადლსა გარდიხდის || ტურფა სიტყვითა, | ენითა:
2 3 3 2 3 3
დიდად ვიამე, | მეფეო, || პირველ, ნახვითა | თქვენითა,
2 3 3 2 3 3
მერმე, აგვავსენ | მრავლითა || ტურფა ფერითა | ძღვენითა,
2 3 3 1 2 2 3
ვიცი, შორი-შორ | არ-ჩაველა || ჩვენ თქვენი კარგად ექმენითა". (1427,1-4)

როგორც ვხედავთ, სტროფის რვა ხუთმარცვლიანი სეგმენტიდან შვიდი ნაწარმოებია ორმარცვლიანი და სამმარცვლიანი სიტყვების საშუალებით:

3 2 3 2 3 3
2 3 3 2 3 3
2 3 3 2 3 3
2 3 3 1 2 2 3

ამგვარად შედგენილი ხუთმარცვლიანი სეგმენტები მრავლად მოიპოვება.

უფრო ძნელია მოინახოს მაგალითები, როდესაც სეგმენტი შედგენილია ერთი სამმარცვლიანი და ორი ერთმარცვლიანი სიტყვისაგან. ეს საკმაოდ ბუნებრივია, რადგან თანმიმდევრობა 3 2 3 ან 3 1 1 3 ქმნის სპეციფიკურ ვითარებას, რომლის შესახებ ზემოთ გვქონდა საუბარი, ხოლო საწინააღმდეგო თანმიმდევრობა (3 3 2 ან 3 3 1 1) სამმარცვლიანი რითმის მქონე დაბალ შაირში არც თუ სავსებით შესაფერია. წყვილმარცვლიანი ან ორი ერთმარცვლიანი სიტყვა სეგმენტის ბოლოს უპირატესად მაღალი შაირის პრივილეგიაა, განპირობებული რითმისაგან. შდრ. მაგ., სტროფები:

2 2 1 3 4 2 1 1
მაგრა ჩემსა | რა გიამბობს, || გამოჭრილვარ | ასრე თუ რად! (297,3)
2 2 2 2 2 2 1 1
მისგან ეჭვი | არა მქონდა, || სევდად მაწვა | გულსა მით ხე. (352,4)
4 4 4 2 1 1
დედოფალი | წამოვიდა, || შეეყარა | მწუხრსა დღე რა. (481,3)
2 2 2 2 4 2 1 1
ვისგან მოვკვდე, | ვისთვის მოვკვდე, || მიიხვედროს | იგი ვერ მან. (569,4)
4 2 2 1 3 2 1 1
გამიცადა, | ღმერთსა ჰკადრა: || „შენ ასეთსი | ხენი ვით ხენ!“ (582,1)
2 2 4 4 2 1 1
მეცა თანა | წამოგყვები, || დაიხოცნენ | იგი მუნ, და-! (601,3)
2 2 4 2 2 2 1 1
ნავი წინა | მომეგება, || არა ვიცი, | იყო თუ რვა. (606,2)
4 4 1 3 2 1 1
დავაპირე | შეტევება, || ვთქვი: „წავიდე | მათკე მე, წა-, (619,3)
3 1 2 2 2 2 2 1 1
მონათა და | ამა ასმათს || სიტყვა ვუთხარ | შვიდი თუ რვა: (642,3)
2 2 4 2 2 2 1 1
ყმამან ჰკადრა: | «სიახლითა || შევრთე ჭირი | შვიდსა მე რვა, (698,1)
2 2 1 3 2 2 2 1 1
აგრე შმაგი | არ ვაზირად, || არად ვარგხარ | არცა სხვად რად! (748,4)
1 3 2 2 1 3 2 1 1
ვით მიამბე | წასლვა მისი, || ვინ ალვისა | მორჩი ხე წნა!“ (751,3)
2 2 4 4 2 1 1
ჩემსა მზესა | დავეთხოვე, || გავუშვივარ, | დავდგე მე რად! (777,3)
2 2 4 2 2 2 1 1
დაო, მეტსა | საუბარსა || აღარ მომცემს | ჟამი და დრო, (849,1)
2 2 1 3 1 3 2 1 1
ანუ დავხოც | იმ ყველასა, || ან სიკვდილი | ჩემი დღეს-ა. (1026,4)
1 1 2 4 1 3 2 1 1
სვეს და ჭამეს, | დასაწოლად || ყმა გავიდა | ღამით გარ, გა-. (1066,4)

1 3 1 2 1 2 2 2 1 1
აწ უმისოდ | ვით ცოცხალ ვარ, || ჰაი ჩემთვის, | ვაგლახ მე, ვა! (1133,4)
2 2 4 4 2 1 1
ფრიდონ უთხრა: | „შემიგნია, || გამიგია, | ვიცი მე რა. (1392,1)
4 4 1 3 2 1 1
ტარიელსცა | უსალამეს, || მას ალვისა | შორჩსა ვით ხეს, (1410,1).

ასეთი მაგალითები დაბალ შაირში არ გვხვდება, თუმცა, გამონაკლისის სახით არის შემთხვევები, როდესაც ორი თითომარცვლიანი სიტყვა შეიძლება განვიხილოთ წინამავალ სამმარცვლიან სიტყვასთან ერთად როგორც სეგმენტის დაბოლოება ან მომდევნო სეგმენტის დასაწყისი. მაგ., 1092 სტროფის მე-2 სტრიქონი შეიძლება წავიკითხოთ ამგვარად:

3 1 1 1 2 2 1 2 3
უბრძანა: „რა გჭირს, | რას იტყვი || რასთვის ხარ | აგრე ვებული?

ან კიდევ:

3 1 1 1 2 2 1 2 3
უბრძანა: | „რა გჭირს, რას იტყვი, || რასთვის ხარ | აგრე ვებული?

(8) ასევე იშვიათია ერთი სამმარცვლიანი და ერთი ორმარცვლიანი სიტყვებისაგან ხუთმარცვლიანი სეგმენტის შედგენის შემთხვევები, თუმცა გვაქვს ასეთი თანმიმდევრობის რამდენიმე ამკარად გამოხატული მაგალითი:

3 2 3 2 3 3
ამარტის ფერად | შეცვალა || ბროლი ცრემლისა | ბანამან. (263,1)
3 2 3 3 2 3
სიკვდილი მახლავს, | დამეხსენ, || ხანსაღა დავჰყოფ | მცირასა; (874,2)

უფრო ნათლადაა გამოხატული ხუთმარცვლიან სეგმენტში შემავალ სიტყვათა ასეთი თანმიმდევრობა შემდეგ სტროფებში:

2 1 2 3 2 1 3 2
ჩემმან ხელ-მქმნელმან | დამმართოს || ლაღმან და | ლამაზმა ნები. (9,4)
1 2 2 1 2 2 1 3 2
თქვეს: „ბნელი გემართებს | დღე-კრულთა, || რათგან მზე | მიგვიდრკა ცისა!“ (816,4)
2 1 2 3 1 2 3 2
იტყვის: „რა წახვე, | გაიჭრა, || ქვაბს ყოფა | მისჭირდა ვითა; (834,3)
3 2 3 3 3 2
ამბაჟი ჩემი | სალხინო || მითხრაო | ვისმანღა დამან!“ (1232,4)
2 1 2 3 2 1 3 2
იტყვის, თუ: | „მნახეთ, მიჯნურნო, || იგი, ვინ | ვარდია ვისად, (1241,3)

უმეტეს შემთხვევაში კი ორ სამმარცვლიან სიტყვას შორის მოქცეული ორი მარცვალი, იქნება ეს ერთი სიტყვით წარმოდგენილი თუ ორით, შეიძლება ან წინამავალ სიტყვასთან ქმნიდეს ხუთმარცვლიან სეგმენტს, ან მომდევნოსთან ერთად.

ერთმარცვლიანი და ორმარცვლიანი სიტყვებისაგან ხუთმარცვლიანი სეგმენტის შესადგენად თეორიულად 7 შესაძლებლობა არსებობს: 2+2+1

2+1+2; 1+2+2; 1+2+1+1; 1+1+1+2; 2+1+1+1; 1+1+2+1.

ყველა ეს შესაძლებლობა იშვიათად, მაგრამ მაინც გამოყენებულია ვეფხისტყაოსანში.

(1). 2+2+1.

2 3 3 2 2 1 1 1 1
ჰგვანდეს შვიდთაექ | მნათობთა, || სხვადმცა რისად ვთქეი | მე და რად! (278,4)
1 4 3 2 2 1 3
მას გაექცევი, | ვისგანცა || ჩემი არა ვცნა | ამება; (292,2)
2 2 1 2 1 3 2 3
ტანად სარო და | პირად მზე, || მამაცად | მსგავსი გმირისა, (293,2)
2 2 1 3 2 3 3
რათგან ეგე ჰქმენ | მეფემან, || ჩემებრ ენდოეთს | მპყრობელმან, (310,3)
2 2 1 3 2 1 5
ჩვენნო ძმანო და | პატრონნო, || თქვენვან არ | გაეიმწარებით; (381,1)

(2). 2+1+2.

1 4 3 2 1 2 1 2
თქვის: „საყვარელო, | მოგშორდი, || გული შენ დაგრჩა, | ვთქვა ვისად? (179,3)
2 1 2 1 2 1 2 5
ჰმუნეით თქვეს: | „მკლავნი ცუდ ქმნილან, || ვა, გმირთა | მემუქარენი!“
(338,4)

1 1 1 2 3 2 1 2 1 2
ვთქვი, თუ: ‹რა იცის | ამბავი, || ნეტარ, ან იმან, | ან ამან?» (351,4)
2 1 2 1 2 2 1 5
ჩემი რა გითხრა, | რა ვიყავ, || ლხინი რა | დამეთვალეოდა! (373,2)
2 1 2 2 1 1 2 5
‹ესე კმა ნიშნად, | საესე ვარ || სხვად ხელის შესაბამითა», (378,4)
1 1 1 2 1 2 3 2 1 2
‹მზე თუ არ ენახო, | არ ეიცი, || ვიარო | ვითა და ვითა!» (397,4)

(3) 1+2+2.

ასეთი შემთხვევები ცოტაა იმ მიზეზების გამო, რომლებზედაც ზემოთ გვქონდა საუბარი, მაგრამ მაინც გვხვდება შემთხვევა, სადაც ერთმარცვლიან და ორ ორმარცვლიან სიტყვათა თანმიმდეეროზა ეჭვს არ იწვევს.

1 2 2 3 3 5
ეა, კარგი თავი | უებრო || დავკარგე | დავაშავითა!» (754,4)
1 2 2 3 3 5
მე იმა ყმისა | საძებრად || მოვშორდი | საგაზრდილოსა, (209,2)

(4). 1+1+2+1.

1 1 2 1 3 2 1 2 3
„თუ არ შმაგი ხარ, | დამეხსენ; || შმაგი ხარ, | მოდი ცნობასა! (231,2)
3 2 3 1 1 2 1 2 1
ასმათის მონა | შემოდგა, || მე ვჯე ლაღი და | ჯანი სად, (510,2)
1 1 2 1 1 2 3 5
ვთქვი, თუ: „არცა რა | მე ვიცი || ამისი | ხორციელობა, (1144,1)

(5). 2+1+1+1.

2 1 1 1 1 2 3 2 3
ამას თუ ღირს ვარ, | ვერ ვიტყვი, || მაკლია | ღმრთისა წყალობა». (367,4)
2 1 2 3 2 1 1 1 3
უთხრა: „არ გიშლი, | დიაცო, || ფერთა მი და მო | კრთოლასა, (1088,3)
3 2 3 2 1 1 1 3
უჩვენებს, ეტყვის: | „ხედოო || ბანსა ზე და ქვე | მდგომელსა? (1101,3)

(6). 1+1+1+2.

1 1 1 2 1 2 2 1 5
თქვენ თუ არ მოხვალთ, | ჩვენ მოვალთ, || ზედა არ | მოგეპარებით. (381,3)
1 1 1 2 2 1 1 2 1 4
თუ რას სცნობ ჩემთვის, | არა ვეჭვ || მე შენგან, | არ, დანამალსაო». (391,4)
1 1 1 2 1 2 2 1 2 3
„რა სთქვი, რას იტყვი, | არ მესმის, || არცა მცალს | სმენად ამისად, (875,1)
1 1 1 2 3 1 1 3 3
აწ მე მუნ მივალ, | მასწავლე || გზა ძმად-ფიცისა | შენისა“. (935,4)

(7). 1+2+1+1.

ასეთი თანმიმდევრობა ძალიან იშვიათია. მხოლოდ ორიოდე შემთხვევა თუ იქნება, რომ ერთმარცვლიანი სიტყვის შემდეგ გვქონდეს ერთი ორმარცვლიანი და შემდეგ ორი თითომარცვლიანი სიტყვა ხუთმარცვლიან სეგმენტში.

1 2 1 1 3 2 3 3
მე გარე ვდეგ და | მეფემან || შეელო ფარდაგი | კარისა; (336,2)
1 2 1 1 3 1 2 5
«არც რამე ჩვენ ვართ | ჯაბანნი, || არც ციხე- | უმაგრონია, (393,3)
2 1 2 3 1 2 1 1 3
„ზედა ჯდა | შაესა ტაიჭსა, || აწ ესე მე მითქს | რომელი, (586,1)

ამგვარად, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მუდმივი პროსოდიული სიდიდეები არიან: A. მაღალ შაირში — ოთხმარცვლიანი სეგმენტები; B. დაბალ შაირში — სამმარცვლიანი და ხუთმარცვლიანი სეგმენტები[53]. ეს სიდიდეები ყოველთვის უცვლელნი არიან და მკაცრად ექვემდებარებიან ეკვივალენტური სიმეტრიის ან ღეთაებრივი პროპორციის კანონებს. მათ შესადგენად შეიძლება გამოყენებული იქნეს სიტყვათა ყოველგვარი კომბინაცია, იმ პირობით, თუ სიტყვათა საზღვრები სეგმენტის საზღვარს არ გასცდება. ისეთი მიმართება, რომელიც ამ პირობას დაარღვევს, დაუშვებელია. ამიტომ მაღალ შაირში გამორიცხულია მიმართებანი 2 4 2, 2 3 3, 3 3 2, 2 5 1; 1 5 2 და მათი ეკვივალენტები, ხოლო დაბალ შაირში — 2 4 2, 2 5 1, 1 5 2 და სხვ. როგორც ვხედავთ, ვეფხისტყაოსნის ტექსტში გარკვეული მიმართებანი საერთოდ დაუშვებელია, რადგან ისინი არც ოთხმარცვლიანი სეგმენტის შედგენის საშუალებას იძლევიან და არც სამ- და ხუთმარცვლიანი სეგმენტების შესადგენად გამოდგებიან.

სეგმენტის ფარგლებში სიტყვათა მრავალგვარი კომბინაციაა შესაძლებელი. ეს მრავალგვარობა მთელ რიგ სხვა ფაქტორებთან ერთად, რომლების შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი, ქმნის მრავალფეროვან რიტმულ ვარიაციებს შემთხვევიდან შემთხვევამდე, მოცემული რიტმის ფარგლებში, იმისდა მიხედვით, თუ როგორი სტრუქტურისაა სეგმენტი.

1.5.1 **ექვსმარცვლიანი და შვიდმარცვლიანი სიტყვები.** როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ვეფხისტყაოსნის ტექსტში გვხვდება აგრეთვე რამდენიმე ექვსმარცვლიანი და ერთი შვიდმარცვლიანი სიტყვა. ეს სიტყვებია:

A. მაღალ შაირში:

(1) გაუუმეცარდა.

2 1 1 2 2 2 6
იგი ტირს და | არა ესმის || მისგან, გაუუმეცარდა. (86,4)

(2). გაიმამაცურნა.

1 3 4 2 6
ხრმალ-კაპარჭი | მოიმაგრა, || მკლავნი გაიმამაცურნა, (92,2)

(3). გაითავისწინა.

4 4 2 6
მონებიცა | მოიშორეა, || თავი გაითავისწინა, (169,2)

(4). გაათანისთანე.

2 2 4 2 6
მკვდარი მნახო, | დამიტირე, || სულთქმა გაათანისთანე, (302,3)

(5). გამოიმართალე.

1 3 4 2 6
აწ ეგრეცა | შეპყრობილმან || თავი გამოიმართალე, (449,2)

(6). ჩავაკარაბაკე.

2 2 4 2 6
„კარვის კალთა | ჩახლათული || ჩავჭერ, ჩავაკარაბაკე, (551,1)

(7). გაიდარბაზესა.

1 3 2 2 2 6
სახლ-საყოფი | არა მართებს, || ცამცა გაიდარბაზესა! (676,4)

B. დანარჩენი ექვსმარცვლიანი სიტყვები ყველა დაბალ შაირში გვხვდება:

(8). სასაუბნაროსა.

3 2 3 2 6
უბრძანა: | „გკითხავ საქმესა, || ერთგან სასაუბნაროსა: (35,1)

(9) დანაბეჭდულევი.

(10) ნაუფლისწულევი.

3 2 3 2 6
უბრძანა: | „ჩემი საჭურჭლე, || შენგან დანაბეჭდულევი,
3 2 3 2 6
მომართვი | ჩემი ყეელაი, || ჩემი ნაუფლისწულევი“. (52,2,3)

(11). სიამაყენია.

5 2 1 2 6
გასცუდებოდეს | მკლავნი და || მისნი სიამაყენია, (190,3)

(12). სახარავჯონია.

3 2 3 2 6
ხატაეთს | მყოფნი ყოველნი || ჩვენნი სახარავჯონია, (370,3)

(13). ავალაღებინე.

2 3 3 2 6
ერთობ საესენი | მოვიდეს, || თავი ავალაღებინე, (448,2)

(14). მესაზაროების.

(15). მესაღამოების.

1 2 2 2 1 2 6
„მე ფრიდონს ვუთხარ: | «ესე დღე || ვითა მესაზაროების,
3 2 2 1 2 6
უშენოდ მყოფსა | ღამე და || დღეცა მესაღამოების, (635,1,3)

(16). იანაზდენითა.

2 1 2 3 2 6
მართალ ხართ, | თუმცა რისხვანი || ჩემთვის იანაზდენითა“. (746,4)

(17). ნაგუშინდელევი.

1 4 3 2 6
კვლა მოახსენა | ვაზირმან || სიტყვა ნაგუშინდელევი, (807,1)

(18). მულღაზანზარისა.

1 2 2 3 2 6
მან უთხრა: | „ფრიდონ ხელმწიფე, || მეფე მულღაზანზარისა, (966,3)

(19). გამესისხლებია.

2 3 3 2 6
„ქვაბნი წაუხმან | დევთათვის, || სრულად გამესისხლებია; (986,1)

(20). გასამსალებისა.

1 1 3 3 2 6
შენ ხარ მიზეზი | სოფლისა || ასრე გასამსალებისა“. (1014,4)

(21). გახელოვნებულნი.

2 3 3 2 6
კაცნი გრძნებისა | მცოდნენი, || ზედა გახელოვნებულნი, (1235,2)

(22). მულღაზანზარია.

3 2 3 2 6
მივიდეს, სადა | ქალაქი || დიდი მულღაზანზარია; (1446,1)

(23). დასაღრეჯილოსა

3 2 2 1 2 6
ღმერთიმცა ნურას ნუღარ იქმს || თქვენსა დასაღრეჯილოსა! (209,4)

დასასრულ არის ერთი შვიდმარცვლიანი სიტყვა:

(24). გამაბელზებელითა.

2 3 3 1 7
მუყრნი მოასხნეს, | სენითა || მთქვეს გამაბელზებელითა. (342,4)

1,5,2 როგორც ვხედავთ, 41.990 ერთეულიდან მხოლოდ 24 სიტყვა სცილდება სეგმენტის (25.392 სეგმენტი) ფარგლებს. ეს იმდენად უმნიშვნელო პროცენტია, რომ შეიძლებოდა მხედველობაში არც კი მიგვეღო, მაგრამ საყურადღებოა, რომ ამ გამონაკლისშიც შეიმჩნევა გარკვეული კანონზომიერება.. შემთხვევითი არ უნდა იყოს ის გარემოება, რომ ოცდაოთხივე სიტყვა სტრიქონის ბოლოს არის მოთავსებული და გამოყენებულია რითმის საწარმოებლად. ეს რითმებია: (1) არდა; (2) ურნა; (3) იწა; (4) ანე; (5) ალე; (6) აკე; (7) ზესა; (8) ნაროსა; (9), (10) ულევი; (11) ყენია; (12) ონია; (13) ღებინე; (14), (15) ოების; (16) დენითა; (17) ელევი; (18) არისა; (19) ხლებია; (20) სამსალებისა; (21) ებულნი; (22) ზარია; (23) ილოსა; (24) ბელითა. როგორც ჩანს, მეტრიკულ-პროსოდიული სტატუტი სიტყვისა, რომელიც რითმას აწარმოებს, გარკვეული მხრივ განსხვავდება მისი ქცევისაგან სტრიქონის სხვა სეგმენტებში და შეიძლება ეს გარემოება ერთგვარად ხელს უწყობდეს ასეთი სიტყვების მოთმენას ხსენებულ სტროფებში. აქ შეიძლება გარკვეულ როლს თამაშობდეს აგრეთვე რითმა და მიჯნის ფაქტორი, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი. მიუხედავად ამისა, ტექსტის კითხვისას აშკარად იგრძნობა, რომ სტრიქონი „ხატაეთს მყოფნი ყოველნი ჩვენნი სახარაჯონია“ და მისთანანი ვეფხისტყაოსნის სრულყოფილი სიმეტრიული სტრუქტურის მქონე

ლექსის დონეზე არა დგას, ამიტომ, თუ გამოვრიცხავთ მერმინდელ დამახინჯებებს, ზოგიერთ შემთხვევაში მაინც, შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ამ მაგალითებში ჩვენ გვაქვს ნიმუში, როდესაც ნახევარკარედი სეგმენტებად არ არის დაყოფილი, არამედ წარმოადგენს ერთ მთლიან სეგმენტს, ე. ი. რუდიმენტალურად ასახულია მეტრიკული სისტემის განვითარების წინა საფეხური, რომელიც ვეფხისტყაოსნის რთული მეტრიკული სისტემის ჩამოყალიბებას უძღოდა წინ. ეპიკური ხასიათის პოეტური ნაწარმოების თხრობისას, მისი ჩამოყალიბების პროცესში, კარედის ასეთი სტრუქტურა, საფიქრებელია, პირველადი უნდა ყოფილიყო. ამ მსრივ დამახასიათებელია, რომ ეს ექვსმარცვლიანი სიტყვები განურჩევლად გვხვდება როგორც მაღალ შაირში (7 შემთხვევა), ისე დაბალ შაირში (16 შემთხვევა), ისე რომ განსხვავება მაღალ შაირსა და დაბალ შაირს შორის ამ შემთხვევებში არსებითად აღარ არსებობს.

აქ ზედმეტი არ იქნება გავიხსენოთ, რომ იტალიურ სილაბურ ლექსთწყობაში და ფრანგული ალექსანდრიული ლექსის კლასიკურ ნიმუშებში სეგმენტებად დაყოფა ნახევარკარედისა სრულებით არაა სავალდებულო.

1. 5. 3 დასასრულ უნდა აღვნიშნოთ ზოგიერთი გამონაკლისი. მაგ., მეჩვიდმეტე სტროფის პირველი სტრიქონის პირველ ნახევარში ვხვდებით:

3 2 2 1 4 4
მესამე ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერელად,

პირველ ნახევარკარედში სიტყვები ისეა განაწილებული, როგორც ეს დაბალ შაირს შეეფერება (3 2 2 1), მიუხედავად იმისა, რომ სტროფი მთლიანად მაღალ შაირთა რიგს ეკუთვნის. ეს, ვფიქრობ, ან შემთხვევითია, ან შეიძლება სიტყვებია გადასმული. და იქნებ მართალი იყო ნ. მარი, როდესაც

1 3 2 2
სიტყვების სხვაგვარ განლაგებას გვთავაზობდა: **არს მესამე ლექსი კარგი,** როგორც მაღალ შაირს შეეფერება.

1. 6. 1 გარდა ამისა ვეფხისტყაოსანში არის ერთი ოცმარცვლიანი სტროფი, 752:

2 3 2 3 2 2 1 2 3
შეკრა წითელი | ასი ათასი || პირად მზემან და | ტანად სარომან,
3 2 2 3 2 3 5
სამასი თავი | სტავრა-ატლასი || უხვმან, ნიადაგ | მიუმცთარომან,
3 2 1 4 2 1 2 5
სამოცი თვალი | ლალ-იაგუნდი || ფერად მართ ვითა | მიუმხვდარომან.
2 3 5 2 3 2 2 1
კაცი გაგზავნა | ვაზირისასა, || ესე ყველაი | მისთვის არო მან.

ჩახრუხაულის ზომით დაწერილი ეს სტროფიც აგებულია დიქოტომიურ პრინციპზე. კარედი შედგება ოცი მარცვლისაგან და იყოფა ორ ნახევარკარედად ათ-ათი მარცვლით თითოეულ ნახევარში. ნახევარკარედი თავის მხრივ სიმეტრიულად არის გაყოფილი ორ სეგმენტად, თითოეული ხუთი მარცვლით. ხუთმარცვლიან სეგმენტში ზოგჯერ თავს იჩენს მეტრიკული სიჭარბის მოვლენა, რის გამო იგი შეიძლება ორ ასიმეტრიულ ნაწილად გაიყოს, რაც მეტ-

2 3 2 3
რიკულ სტრუქტურაზე გავლენას არ ახდენს (**შეკრა | წითელი, || ასი | ათასი** და სხვ.); არის შემთხვევები ხუთმარცვლიანი სეგმენტის შედგენისა 1 4 და 2 2

და 1 მარცლიანი სიტყვებისაგან, როგორც ამას დაბალ შაირში აქვს ადგილი. რითმა დაბალი შაირისაა, ე. ი. კენტ- (სამ-) მარცლიანი, კარედში გამოყენებული კენტ- (ხუთ-) მარცლიანი სეგმენტების შესაბამისად (ამის შესახებ იხ. ქვემოთ).

ამგვარად, პრინციპი, რაზედაც ოცმარცლიანი სტროფის სეგმენტებია აგებული, ზუსტად იგივეა, რაც თექვსმეტმარცლიანი კატრენების ხუთმარცლიანი პროსოდიული ერთეულებისათვის. ისეთივეა რითმაც, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

1. 7. 1 ზემოთ ჩვენ განვიხილეთ ყველა შესაძლებელი ვარიანტი სეგმენტების საწარმოებლად, რომელიც ვეფხისტყაოსნის ტექსტში გვხვდება. ჩვენ დავინახეთ სიტყვათა მარცლობრივი დისტრიბუციის სხვადასხვა სახეობანი სხვადასხვა სილაბური სიგრძის სეგმენტის საწარმოებლად. ამ ანალიზიდან, აგრეთვე ქვემოთ გამოქვეყნებული ცხრილებიდან კარგად ჩანს, რომ ზოგიერთი კომბინაცია გარკვეული სილაბური სიგრძის სიტყვებისა ძალიან ხშირია და ზოგიერთ ვითარებაში პრეფერენციალურია (მაგ. 4 ,2 2 მაღალ შაირში, 5 3 ან 3 5, 2 3 3, 3 2 3 დაბალ შაირში და სხვ.), ზოგი მიმართება დასაშვებია, მაგრამ იშვიათია, ზოგიერთი მიმართება მხოლოდ მეტად შეზღუდულ ვითარებაში გვხვდება, ხოლო ზოგიერთი მიმართება საეჭვოდ აკრძალულია (მაგ., 2 4 2, 3 3 2, 2 3 3 და სხვ. მაღალ შაირში; 4 4, 2 2 2 2, 4 2 2 და სხვ. დაბალ შაირში).

მაშასადამე გვაქვს მიმართებები:

1. დასაშვები, რომელიც თავის მხრივ ორგვარია:

A. უპირატესი ან პრეფერენციალური;

B. იშვიათი ან რაიმე მხრით შეზღუდული;

C. შეიძლება კიდევ იყოს მიმართება, რომელიც დასაშვებია, შესაძლებელი, მაგრამ პრაქტიკულად არხმარებული, არარეალიზებული.

2. აკრძალული. აქ შედის ზემოთ აღნიშნული მიმართებები, რომლებიც არც გვხვდება და არც შეიძლება შეგვხვდეს, რადგან ეს გამოიწვევდა მეტრის ან რიტმის დარღვევას, მოშლიდა განსხვავებას დინამიკურ პროპორციასა და ეკვივალენტურ სიმეტრიას შორის და სხვ.

ამ კატეგორიაში შედის აგრეთვე აკრძალვა მარცლის მიმატების ან დაკლებისა. შაირში უნდა გვქონდეს აუცილებლად 16 მარცვალი, არც მეტი, არც ნაკლები, ხოლო ე. წ. ჩახრუხაულში (რომლის ერთი ნიმუში ვეფხისტყაოსანშიც არის) — 20 მარცვალი, შესაბამისად 8 და 10 მარცვალი ნახევარკარედებში.

ეს ფაქტორები თანაბრად ერთი ძალით არ მოქმედებენ ლექსის სტრუქტურაში. მსგავსი კატეგორიები განხილული აქვს R. Jakobson-ს[54] თავის გამოკვლევაში ჩინური ლექსის გამო. ამასთან დაკავშირებით ავტორი მიუთითებს C. Lévi-Strauss-ის[55] შრომაზე ნათესაობის სისტემის შესახებ, სადაც დასმულია საკითხი, ხომ არ უნდა იქნეს განხილული განსხვავება პრესკრიპტიულსა და პრეფერენციალურს შორის როგორც წმინდა ხარისხობრივი? რ. იაკობსონის აზრით, ვინაიდან ცნება პრესკრიპტიულისა და აკრძალულისა აუცილებლად ემთხვევა ერთმანეთს ყოველგვარ მოდელში, ჩვენ შეგვიძლია მხედველობაში მივიღოთ მხოლოდ განსხვავება აკრძალულსა და პრეფერენცი-

ალურს შორის. მოდელის დონეზე პრეფერენციალური პირობა არის ის, რომელიც არ მოიცავს აკრძალვით წესებს. მეტრიკა მოითხოვს, რომ ზუსტად იქნეს განსაზღვრული როგორც კონსტანტები, ისე ტენდენციები, ე. ი. ლექსის მოდელის აკრძალული და პრეფერენციალური კომპონენტები.

ამის შესაბამისად, აკრძალვა სიტყვათა ისეთი შეფარდებისა, რომელიც მოშლის სიტყვათგასაყარს მეოთხე მარცვალთან მაღალ შაირში, ხოლო მესამესთან და მეხუთესთან დაბალში, აგრეთვე ცოტად თუ მეტად გამოხატული „ტენდენცია", რომ წყვილმარცვლიანი სეგმენტები ნაწარმოები იქნეს წყვილმარცვლიანი სიტყვებით (უფრო მეტად ორმარცვლიანით, რადგან ესის შესაძლებლობა ამის საშუალებას იძლევა), ხოლო კენტმარცვლიანი სეგმენტები — კენტმარცვლიანით (სამ- და ხუთმარცვლიანით), არის ვეფხისტყაოსნის ლექსის ძირითადი სტრუქტურული თავისებურება.

1. 8. 1 **მახვილი, მარცვალი, მიჯნა.** მახვილს[56] ქართულში დისტინქციური ფუნქცია არა აქვს, თუმცა სიტყვაში ყოველთვის გამოირჩევა ერთი მარცვალი არტიკულაციის სიძლიერითა და ტონის სიმაღლით, განსაკუთრებით პათოსით თუ ფსევდოპათოსით წარმოთქმულ რიტორიკულ მეტყველებაში. სპეციალურ ლიტერატურაში არაერთხელ აღუნიშნავთ, რომ ქართული მახვილი სუსტია და რომ თითქოს იგი ამით განსხვავდება სხვა ენათა მახვილისაგან. მაგრამ მთავარი ეს არაა. ამაზე უფრო მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ქართული მახვილის ფუნქციონალური დატვირთვაა მინიმალური[57], დამოუკიდებლად იმისა, თუ როგორი სიძლიერით წარმოითქმის იგი. ამიტომაა, რომ ქართული ენა ერთგვარად იტანს მახვილის გადანაცვლებას „უადგილო" ადგილს (ხშირად ერთისა და იმავე სიტყვის ფარგლებში)[58], რის გამოც ინტუიციურ დონეზე იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს მახვილი მოძრაობა ან თავისუფალი. სინამდვილეში ქართული მახვილი საერთოდ ფიქსირებულია და დაკავშირებულია ბოლოდან მეორე მარცვალთან ორმარცვლიან სიტყვებში და ბოლოდან მესამესთან — სამმარცვლიან სიტყვებში. ოთხმარცვლიან სიტყვებში მახვილი ბოლოდან მესამე მარცვალზე მოდის, თუმცა, ზოგიერთი გამოკვლევების მიხედვით მესამე და მეოთხე მარცვლები ერთნაირი მახვილით წარმოითქმის[59]. ამავე მონაცემებით ასეთსავე ერთნაირ მახვილს ატარებენ მესამე, მეოთხე და მეხუთე მარცვლები ხუთმარცვლიან სიტყვებში.

მონოსილაბური სიტყვები ქართულში, მსგავსად ჩეხურისა, ამბივალენტური არიან და მათ მიერ მახვილის ქონა-არქონა (ერთისა და იმავე სიტყვის ფარგლებში) დამოკიდებულია მიჯნასა და მთელ რიგ სხვა ფაქტორებზე. ამ მხრივ ქართული არსებითად განსხვავდება ინგლისურისაგან, სადაც ერთმარცვლიან სიტყვათა ორი ტიპი გვაქვს: მახვილიანი და უმახვილო, რომელთა აქცენტუალური ღირებულება რიტმში იმთავითვეა მოცემული.

ენებს, რომელთაც მახვილი ყოველთვის გარკვეულ მარცვალზე მოუდის (ქართულს, ჩეხურს, ფრანგულს, პოლონურს), თითქოს სიტყვათა ტიპების ნაკლები რაოდენობა მოეპოვება, ვიდრე იმ ენებს, რომლებსაც თავისუფალი მახვილი აქვთ. ამის გამო კარედი მარცვალთა გარკვეული რაოდენობით გაცილებით უფრო მეტ კომბინატორულ შესაძლებლობას ქმნის თავისუფალი მახვილის მქონე ენებში, ვიდრე ისეთს ენებში, სადაც მახვილი ერთ ადგილზეა ფიქსირებული[60].

ზემოთ ჩვენ დავინახეთ, რომ ვეფხისტყაოსნის ტექსტში (და საერთოდ ქართულში) სამმარცვლიანი სეგმენტის შესადგენად ოთხი შესაძლებლობა არსებობს (3, 2+1, 1+2, 1+1+1). ეს რომ სხვა ენების კომბინატორულ ვარიანტებს შევადაროთ, შემდეგ სურათს მივიღებთ[61].

ქართული	ჩეხური	რუსული		ინგლისური		
x́xx	x́xx	x́xx	x́x/x	x́xx	x́x/x	x́/x́/x́
x́x/x	x́x/x	xx́x	xx́/x	xx́x	xx́/x	x́/x́/x
x/x́x	x/x́x	xxx́	x/x́x	xxx́	x/x́x	x́/x/x́
x/x/x	x/x/x		x/xx́		x/xx́	x/x́/x́
			x/x/x		x́x/x́	x́/x/x
					xx́/x́	x/x́/x
					x́/xx́	x/x/x́
					x/xx́	x/x/x
4 შესაძლებლობა	4 შესაძლებლობა	8 შესაძლებლობა		19 შესაძლებლობა		

მაშასადამე, ქართული n-მარცვლიანი სეგმენტის კომბინატორული ვარიანტების რიცხვისათვის, მსგავსად ჩეხურისა[62], გამოდგება ფორმულა $v=2^{n-1}$. ინგლისური და რუსული ლექსის ზოგიერთი ვარიანტისათვის უფრო რთული ფორმულაა საჭირო.

კიდევ უფრო დიდია განსხვავება ოთხმარცვლიან და ხუთმარცვლიან სეგმენტთა კომბინატორული ვარიანტების წარმოებისას.

1.8.2 მეორე მხრივ, თუმცა ქართულში შეზღუდულია კომბინატორულ ვარიაციათა რაოდენობა, სამაგიეროდ მეტად მრავალფეროვანია მარცვლის სტრუქტურა და მასში შემავალ თანხმოვან ფონემათა დისტრიბუციის შესაძლებლობანი. ამ მხრივ ქართულ ენას ძნელად თუ შეიძლება მოეპოვოს პარალელი. ქართული ენის მარცვლის თავისებურება უფრო თვალსაჩინო იქნება, თუ მას რომელიმე სხვა ენის, მაგ., არაბული მარცვლის სტრუქტურას შევადარებთ.

არაბულში ჩვენ მარცვლის შემდეგი სახეობანი შეიძლება გვქონდეს: (1). CV (თანხმოვანი და მოკლე ხმოვანი): ba (ღია, მოკლე მარცვალი); (2). $\overline{\text{CV}}$ (თანხმოვანი და გრძელი ხმოვანი): bā (ღია, გრძელი მარცვალი); (3). CVC (დახურული მარცვალი მოკლე ხმოვნით, რაც გრძელ მარცვალს უდრის); (4). CVCC (ორმაგად დახურული მარცვალი, რაც აგრეთვე გრძელია).

არაბული მარცვლის ორ ტიპს (მოკლე მარცვალი — გრძელი მარცვალი) ქართულში ფონოლოგიურ დონეზე შეესატყვისება მარცვლის ერთი სახეობა, მაგრამ ოთხი ფონეტიკური ვარიაციის ნაცვლად ქართულში რამდენიმე ათეული ვარიანტი გვაქვს. ქართულში მარცვალი შეიძლება ხმოვნით დაიწყოს და დამთავრდეს კიდეც, არაბულისაგან განსხვავებით, სადაც მარცვლის დასაწყისში აუცილებლად თანხმოვანი (არა უმეტეს ერთისა) უნდა იყოს, ხმოვანს შეიძლება თანხმოვანი უძღოდეს, არა მარტო ერთი, არამედ რამდენიმე, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ხოლო ზოგჯერ ექვსი, შვიდი და რვა თანხმოვანიც კი.

ასევე მარცვლის ბოლოს, ხმოვნის შემდეგ, თუ არაბუღში, სულ დიდი, ორი თანხმოვანი შეიძლება გვქონდეს (ორმაგად დახურული მარცვალი), ქართულში ხშირად სამი და ოთხი თანხმოვანია გამოყენებული. მარცვლის წარმოების ეს შესაძლებლობები მრავალფეროვან სურათს იძლევა და არსებითად განასხვავებს ქართულს სხვა ენებისაგან.

ვეფხისტყაოსანშიც, რა თქმა უნდა, მარცვლის მრავალფეროვანი სახეობანი გვხვდება:

(1) V — მარცვალი ერთი ხმოვნით არის წარმოდგენილი:
ა — ცხენი-ა; კლდენი-ა; სიბრძნისა-ა; იეფად ა და სხვ.

(2) VC — ხმოვანი და თანხმოვანი:
ათ; ან; აწ, არ,

(3) VCC — ხმოვანი და ორი თანხმოვანი:
არს

(4) VCCC — ხმოვანი და სამი თანხმოვანი:
აქეს; ექვს-ნი,

(5) CV — თანხმოვანი და ხმოვანი:
და, ნუ, მი (მი და მო)

(6) CCV — ორი თანხმოვანი და ხმოვანი:
ვლა (ვლა არ გვინდა გზათა შორთა); დგა, ყმა და სხვ.

(7) CCCV — სამი თანხმოვანი და ერთი ხმოვანი:
ფრთა, მძლე, ბრძე-ნი.

(8) CCCCV — ოთხი თანხმოვანი და ხმოვანი:
მქმნე-ლი, მკლვი-და.

(9) CCCCCV — ხუთი თანხმოვანი და ხმოვანი:
მფრქვე-ვე-ლი; მკვდრი-სა.

(10) CVC — თანხმოვანი, ხმოვანი, თანხმოვანი:
შენ, ვინ, სად, რად, სით, ვით, ხარ.

(11) CCVC — ორი თანხმოვანი, ხმოვანი, თანხმოვანი:
მწედ; დგას.

(12) CCCVC — სამი თანხმოვანი, ხმოვანი, თანხმოვანი:
მძლედ, მკლავ- (მაგარსა).

(13) CCCCVC — ოთხი თანხმოვანი, ხმოვანი, თანხმოვანი:
მკრთალ-თა; ბრძნად.

(14) CCCCCVC — ხუთი თანხმოვანი, ხმოვანი, თანხმოვანი:
ესჭვრეტ-დი.

(15) CVCC — თანხმოვანი, ხმოვანი, ორი თანხმოვანი:
ხამს; მუხლ-თა.

(16) CCVCC — ორი თანხმოვანი, ხმოვანი, ორი თანხმოვანი:
კმარს.

(17) CCCVCC — სამი თანხმოვანი, ხმოვანი, ორი თანხმოვანი:
მკლავს.

(18) CCCCVCC — ოთხი თანხმოვანი, ხმოვანი, ორი თანხმოვანი:
სჭვრეტს.

(19) CCCCCVCC — ხუთი თანხმოვანი, ხმოვანი, ორი თანხმოვანი:
ესჭვრეტთ.

გარდა ამისა თეორიულად ქართულში შესაძლებელია თანხმოვანთა და ხმოვანთა კიდევ სხვა მრავალი კომბინაცია, რომელთაგან პრაქტიკულად დადასტურებულია ზოგიერთი: CCCCCCV (მწვრთნე-ლი, ფრცქვნა, ბრდღვნა); CCCCCCCV (გვწვრთნა, გფრცქვნა, გბრდღვნა); CCCCCCCCV (გვფრცქვნა, გვბრდღვნა); CCCCCCVC (ფრცქვნის, ბრდღვნის); CCCCCCCVC (გვწვრთნის, გფრცქვნის, გბრდღვნის); CCCCCCCCVC (გვფრცქვნის, გვბრდღვნის); CCCCCCVCC (მწვრთნელს, მწვრთნელთ); CCCCVCCC (მთხრებლს); CCCCVCCCC (მსხვერპლს, მსხვერპლთ); CVCCCCC (მარწყვს, ნერწყვს) და მისთ.

ამასთან შეიმჩნევა ერთგვარი წონასწორობა. თუ ვოკალური ფონემის წინამავალი თანხმოვანთა ჯგუფი მრავალწევრიანია, პოსტვოკალურ პოზიციაში იშვიათად გვაქვს მრავალწევრიანი ჯგუფი. მაგ., არ შეიძლება შეგვხვდეს მარცვალი CCCCCCCCVCCCCCCCან თუნდაც CCCCCCCCVCCCCCან კიდევ CCCCCCCCVCCCC და მისთ. როგორც წესი, როდესაც ხმოვნის მომდევნო ჯგუფია მრავალწევრიანი, ანლაუტში თითო-ოროლა თანხმოვანი გვაქვს მხოლოდ. საერთოდ თავკიდური და ბოლოკიდური თანხმოვნების ჯამი არ აჭარბებს იმ თანხმოვნების მაქსიმალურ რაოდენობას, რომლებიც ხმოვნის წინ შეიძლება შეგვხვდეს. ბოლოკიდური ჯგუფის წევრთა რაოდენობა თავკიდური ჯგუფის წევრთა რაოდენობის უკუპროპორციულია[63].

ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ მორფოლოგიური პროცესების (ზმნის პრევერბები და სხვა აფიქსები) წყალობით მარცვლის თავკიდური და ბოლოკიდური კონსონანტური ჯგუფები შეიძლება აღმოჩნდეს სიტყვის შიდა პოზიციაშიც (შდრ. გა-წვრთნა CV—CCCCCV, და-გვზერი-და CV—CCCCCV= CV და სხვ.), ხოლო თუ მორფოლოგიურ ფაქტორებს გამოვრიცხავთ, ძირის მედიალურ პოზიციაში (ორ- და მეტმარცვლიან ძირებში), უმეტეს შემთხვევაში, მხოლოდ ერთი თანხმოვანია.

ძირის შიგნით ორთანხმოვნიანი კომპლექსები (ჩვეულებრივ დეცესიური ჰარმონიული წყვილები) ნაკლებაა გავრცელებული, ხოლო სამმარცვლიანი ჯგუფები კიდევ უფრო იშვიათია[64].

მრავალწევრა კონსონანტური კომპლექსები ძირის შიგნით არ გვხვდება.

მრავალფეროვანია აგრეთვე თავკიდურა და ბოლოკიდურა ჯგუფების ფონოლოგიური სტრუქტურა, რომელიც დამოკიდებულია მათ შორის თანხმოვანთა გარკვეულ კანონზომიერ განაწილებაზე.

მარცვალში თანხმოვანთა დისტრიბუცია დეტალურადაა შესწავლილი ქართველურ ენათმეცნიერებაში[65] და ამ პრობლემას აქ სპეციალურად აღარ განვიხილავთ. ჩვენ მხოლოდ მოკლედ შევეხებით თანხმოვანთა დისტრიბუციის ზოგიერთ საკითხს, რომელიც საყურადღებოა ლექსის სტრუქტურის თვალსაზრისით. ამასთან აღვნიშნავთ, რომ ჩვენი მიზნებისათვის მნიშვნელოვანია თანხმოვანთა განაწილების წესი არა მხოლოდ ძირებისა და ფუძეების მიხედვით, არამედ საერთოდ სიტყვებში, იქნება ეს ძირეული თუ ფლექსიური ელემენტები. ლექსის ჟღერადობის თვალსაზრისით ეს თანაბრად მნიშვნელოვანია.

მარცვლის ისეთ ტიპში, სადაც ხმოვანთან ერთი თანხმოვანია მხოლოდ (CV ან CVC), შეიძლება იყოს ნებისმიერი თანხმოვანი: ყრუ ხშული (ფშვინვიერი ან მკვეთრი): ფა-სი, თა-თი, ქა-ლა-ქი; პა-ტი-ვი, კა-კა-ბი, ყე-ლი; აფრი-

კატი: ცუ-დი, ჩა-ლა, წა-მი-თა, ჭი-რი; სიბილანტი: სა-რო, შე-ნი; სპირანტი: ხა-ნი, ხე-ლი; ფშვინვიერი აინზაცი ან აბზაცი: ჰა-ერთა, ა-ჰა, აჰ-ყო; მჟღერი ხშულები: ბე-დი, გა-ა-გო, და-ნა-დე-ბი; მჟღერი სიბილანტები: ზის, ზე-და-ზე-და, ჟა-მი; მჟღერი აფრიკატები: ძა-ლი, ძე, ჯა-ნი, ჯა-რი; მჟღერი სპირანტი: ვი-რე, ღო-ნე; სონორები: ლა-ლი, რა-მე, რი-დი; მო-ნა, მოყ-მე; ნა-ყი.

ორთანხმოვნიან ანლაუტში თანხმოვანთა დისტრიბუციის რამღენიმე სახეობაა დადასტურებული:

(1) ორივე თანხმოვანი მჟღერია: ელე-ნა; ბრო-ლი; დგას; მჯო-ბი; ძნე-ლი; ძვი-რი; ჯდა; ჯრა-სა; ჟღე-რა; ჟლე-ტად და მისთ.

(2) ორი თანხმოვნიდან ერთი მჟღერია, ხოლო ერთი — ყრუ (ხშული, სპირანტი, აფრიკატი ან სიბილანტი): კბე-ნა; კბი-ლი; ფლა-სი; ფრე-ნი-თა; სიყვა-რუ-ლი; ყბე-დი; მჭე-ცი; ლხე-ნა; მხი-ა-რუ-ლი; რხე-ვი-თა; ცრემ-ლი; რჩო-მი-სა; ჭრე-ლად; სმე-ნა, სრა; შვე-ნე-ბა; შვი-ლი; შმა-გი; შრო-მა-სა და სხვ.

უფრო იშვიათია შემთხვევები, როდესაც

(3) ორი თანხმოვნიდან ორივე ყრუ სპირანტია:სხე-ნან; სხიე-ნი.

(4) ერთი თანხმოვანი სიბილანტია და ერთი—ყრუ ხშული (ფშვინვიერი ან მკეეთრი აფრიკატი): შთა-მოს-თე-სი; სპა; სპე-ტი; სტავ-რა; შტო; სწო-რი; სწავ-ლა.

ფშვინვიერ აფრიკატებთან (/ც/, /ჩ/) გვხვდება მხოლოდ პრეფიქსალური /ს/: სცან; სცემ-დეს; სჩან.

(5) ორივე თანხმოვანი არის ყრუ ხშული, რომელთაგან ხშირად ერთი აფრიკატია. ასეთ შემთხვევაში თანხმოვნები წარმოადგენენ ჰარმონიულ დეცესიურ კომპლექსებს: თქარ-თქა-რი, პკუ-რება, ტკა-ცი, ტყუ-ბი, ტყუ-ვი-ლი, ცქა-ფი; ჩქა-რი; წკარ-ნი; წყა-ლი; ჭკუ-ა, იშვიათად გვხვდება აქცესიური წყვილებიც: ქცე-ვა.

სამწევრა დასაწყისში გვაქვს დისტრიბუციის სახეობანი:

(1) სამივე თანხმოვანი მჟღერია, აქედან ერთი, ზოგჯერ ორიც, სონორი: ბრძე-ნი; ბრძა-ნა, ბრმა, ბრძო-ლა; ზღვა, ზღვა-რი, ზრვი-და, ზრდა, ზრდი-ლი-სა, გრძე-ლი, დგმა, დგმუ-ლო-ბა, მგზავ-რი, მდგო-მა-რე, მზმე-ლი, მზრახ-მან, მლმო-ბე-ლი, მნდო-მე-ლი, მშვე-ნი, მრგო, ძღვე-ნი;

(2) ორი თანხმოვანი მჟღერია, აქედან, როგორც წესი, ერთი — სონორი და ერთი ყრუ: ბრჭა-ლი, ბრჭე, ბრჭო-ბა, მკრა; მთვა-რე; მთმო-ბე-ლი და სხვ.

(3) ორი თანხმოვანი ყრუა (ხშირად დეცესიური ჰარმონიული წყვილი ან სპირანტები) და ერთი — მჟღერი, უმეტეს შემთხვევებში სონორი: თრთო-ლა, ტრფი-ა-ლი, თქვენ, პყრო-ბა, ტყვე, ფრთა/ფრთე, ფრფე-ნა, ტკბი-ლი, ცხვა-რი, ცხრა, ცხრო, წყლი-ა-ნი, წყლუ-ლი, წყრო-მა.

(4) იშვიათია შემთხვევები, რომ სამივე თანხმოვანი ყრუ იყოს. ასეთ შემთხვევებში ორი თანხმოვანი ჰარმონიულ წყვილს ქმნის (ხშირად სპირანტის მონაწილეობით), ხოლო ერთი — პრეფიქსალური სიბილანტია, მაგ., სთხოვს, სცხე-ბო-და.

ოთხ-და მეტთანხმოვნიან ჯგუფებში ჩვეულებრივ მჟღერი სონორი თანხმოვნები სჭარბობს: მდგმე-ლი, მზღვა-რი, გრძნე-ბი-სა, გრძნე-უ-ლი, გრძნო-ბა, გრძნი-სა, გვრდემ-ლი, გრძლად, მკლევ-ლი, ბრკმო-ბა. შეიძლება შეგვხვდეს ორი ყრუ თანხმოვანიც: მთხრო-ბე-ლი, მკრთო-მა-რე, მკრდამ-დი, ხოლო ისეთი

შემთხვევები, რომ მრავალწევრა ჯგუფებში ყრუ თანხმოვნები სჭარბობდნენ მჟღერებს (სონორებს), ძალიან იშვიათია, მაგ., ტკრცი-ა-ლი (სტროფი 1400,4).

მარცვალში თანხმოვანთა დისტრიბუციასთან დაკავშირებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ რაც უფრო მეტია ერთად თავმოყრილი თანხმოვნების რაოდენობა, მით უფრო მეტია ასეთ შემთხვევებში მჟღერებისა და სონორების ხმარების სიხშირე, მეორე ადგილზე მოდის სპირანტები და სიბილანტები, ხოლო ბოლოს ყრუ ხშულები, ხშირად ჰარმონიული წყვილების სახით. ერთი მარცვლის ფარგლებში თავმოყრილ მრავალ (ოთხ, ხუთ) თანხმოვანს შორის მოქცეული სონორი, წმინდა ფონეტიკურ (ფიზიკურ-აკუსტიკურ) დონეზე, სტოეებს ერთგვარი სილაბურობის შთაბეჭდილებას, მაგრამ ასეთს „მარცვლებს“ ქართულში ფონოლოგიური ღირებულება არა აქვს და ამ სონორების მიერ შექმნილი მწვერვალები არ აღიქმის როგორც მარცვლის შემქმნელი მწვერვალები და მარცვალთა სათვალაეში ისინი ვერ ჩაითვლება, რადგან მარცვალს ვეფხისტყაოსანში და, საერთოდ, ქართულში ქმნის მხოლოდ ხმოვანი[56] და არა თანხმოვანი, რაგინდ მჟღერად ან ხანგრძლივად წარმოითქმოდეს იგი.

მიუხედავად ამისა, თანხმოვანთა განაწილების ეს მრავალსახეობა სხვადასხვაგვარ ჟღერადობას აძლევს მარცვალს, რაც გარკვეულ გავლენას ახდენს რიტმზე. ამასთან დაკავშირებულია აგრეთვე მარცვლის სიგრძე-სიმოკლის საკითხი.

1. 8. 3 ქართულში მარცვალთა და ხმოვანთა სიგრძე-სიმოკლე, მსგავსად მახვილისა, როგორც ცნობილია, არ არის ფონოლოგიური ღირებულების მქონე. შეიძლება ერთი და იგივე ხმოვანი წარმოითქვას გრძლად და მოკლედ, მახვილითა და უმახვილოდ, გრამატიკული ფუნქციის ან სიტყვის მნიშვნელობის განსხვავებისათვის ამას მნიშვნელობა არა აქვს.

მთელ რიგ ენებში (მაგ., არაბულში, ბერძნულში) მოკლე ხმოვნებს ან მარცვლებს უპირისპირდება გრძელი ხმოვნები ან მარცვლები და ეს განსხვავება იწვევს სიტყვათა მნიშვნელობის განსხვავებას. მაგ., არაბ. ṣadāḳat „მეგობრობა“, ṣadaḳat „მოწყალება“, ʿālam „სამყარო“, ʿalam „ალამი“, „ნიშანი“ და სხვ.

ასევე მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ხმოვანთა და მარცვალთა სიგრძე ბერძნულ, ლათინურ და მთელ რიგ სხვა ენათა მეტრიკულ სისტემაში. სეგმენტების სტრუქტურა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რა მიმართებაშია ერთმანეთთან სიტყვაში შემავალი გრძელი და მოკლე მარცვლები.

გრძელი მარცვალი (ე. ი. თანხმოვანი გრძელი ხმოვნით ღია მარცვალში ან მოკლე ხმოვნით დახურულ მარცვალში) ზოგჯერ უდრის ორ მოკლე მარცვალს, ისე რომ ერთეული ◡ — — ეკვივალენტურია ◡ ◡ ◡ — მიმართებისა. ასეთი რამ ქართულს არ ახასიათებს. გრძელი და მოკლე მარცვლები ქართულში არ უპირისპირდება ერთმანეთს და სულ ერთია, ხმოვანი გაგრძელებულად წარმოითქმის სიტყვაში თუ მოკლედ, სიტყვის მნიშვნელობა ამით არ შეიცვლება. ასევე არ უპირისპირდება ერთმანეთს ღია და დახურული მარცვალი, თუნდაც იგი ორმაგად, სამმაგად და ხუთმაგად იყოს დახურული, როგორც, მაგ., მარწყვს სიტყვაში გვაქვს.

მაშასადამე, ხმოვანთა და მარცვალთა სიგრძე-სიმოკლეს ქართულში ფონოლოგიური ღირებულება არა აქვს. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ფონეტიკურად და აკუსტიკურად მათ შორის განსხვავება არ არსებობს. მაგ., სრუ-

ლებით არ არის ერთი და იგივე ხანგრძლიობა ისეთი მარცვლებისა, როგორიცაა ერთის მხრივ CV (მაგ., და სიტყვა, ხმოვანი ხშული თანხმოვნით) და მეორეს მხრივ CCCCVCCCC (მაგ. სიტყვა მსხვერპლს). ორივე ეს სიტყვა ერთმარცვლიანია. ორივეში თითო ხმოვანია, რომლებიც ცოტად თუ ბევრად თანაბარი სიგრძისა არიან. მაგრამ მაშინ, როდესაც პირველ სიტყვაში ერთი ხშული თანხმოვანია, რომლის წარმოსათქმელად სეკუნდის 1/18-ია საკმარისი[67], მეორე სიტყვაში რვა თანხმოვანია, ოთხი — ხმოვნის წინ და ოთხი — ხმოვნის შემდეგ, რომელთა წარმოთქმას გაცილებით მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე და სიტყვას ერთი ხშული (დ) თანხმოვნით. შეცდომა არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ მსხვერპლს სიტყვის წარმოთქმას 10-ჯერ და 15-ჯერ მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე ისეთი მარცვლისას, სადაც მხოლოდ ერთი თანხმოვანი გვაქვს და ერთი ხმოვანი. ეს განსხვავება დადასტურებულია ექსპერიმენტულად და იგრძნობა აკუსტიკური შთაბეჭდილების მიხედვითაც.

ამ განსხვავებას, რა თქმა უნდა, არა აქვს ფონოლოგიური ღირებულება, იგი არც ლექსის მეტრის თვალსაზრისით არის რელევანტური, მაგრამ ეს სხვადასხვა ხანგრძლიობის მქონე მარცვლები, იმისდა მიხედვით, თუ რამდენი და როგორი თანხმოვნებისაგან არიან შედგენილი, არ შეიძლება გაელენას არ ახდენდნენ ლექსის ტემპსა და რიტმზე. ამას უნდა დაემატოს თვისება და ბუნება იმ თანხმოვნებისა, რომლებიც გამოყენებული არიან მარცვლის შესადგენად. სხვადასხვა რაოდენობის მჟღერი და ყრუ თანხმოვნების მონაცვლეობა მარცვლებში, ზოგიერთი მათგანის ჰარმონიული შეხამება სიტყვებსა და სეგმენტებში, ალიტერაციას[68] რომ ქმნის, ზოგჯერ კონტრასტები, გამოწვეული შედგენილობის თვალსაზრისით განსხვავებული ამ მარცვლებისა და სეგმენტების გარკვეული შეფარდებით, ქმნის მუსიკალური ფერების მთელ სპექტრს, რომელიც რუსთველის ლექსს პოლიფონიური ქართული მუსიკის ჟღერადობას ანიჭებს. ამას უნდა დაემატოს ე. წ. მიჯნის ან გადასასვლელის ფაქტორი, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

1. 8. 4 ორი ფონემა თანმიმდევრულად წარმოთქმის დროს, როგორც ცნობილია, სხვადასხვაგვარად შეიძლება დაუკავშირდეს ერთმანეთს: 1. გადასვლა წინამავალი ფონემიდან მომდევნოზე არის ნარნარი (плавный) და ფონეტიკური სეგმენტები დაკავშირებული არიან ერთმანეთთან ისე, როგორც მუსიკაში ორი ნოტი — legato-ს საშუალებით. ასეთ კავშირს ეწოდება დახურული მიჯნა; 2. ერთი მორფემის ბოლოკიდურ ფონემასა და მეორე მორფემის თავკიდურ ფონემას შორის იგრძნობა საზღვარი, რომელსაც განაპირობებს პაუზა, რიტმი და მახვილი[69]. ამ შემთხვევაში სეგმენტები დაკავშირებული არიან ერთმანეთთან როგორც მუსიკის ნოტები — staccato-ს საშუალებით. ასეთ კავშირს ეწოდება ღია მიჯნა, რომელიც თანამედროვე საენათმეცნიერო ლიტერატურაში აღინიშნება /†/ ნიშნით (ზოგი ასხვავებს ფონემათა გამყოფ ნიშანს /†/ პაუზების — წინადადებების — გამყოფი ნიშნისაგან (=).

მიჯნა (ინგლ. juncture) ან გადასასვლელი არის კონტაქტის სახეობა, წესი, რომლის მიხედვითაც ორი წარმოთქმა უკავშირდება ერთმანეთს[70], ერთი წარმოთქმის დასასრულისა და მომდევნო წარმოთქმის დასაწყისის შეხვედრის ადგილი, რომელიც დაკავშირებულია რიტმთან და მახვილთან[71]. ამ წარმოთქმათა საზღვრების გარკვეული კავშირი (ღია მიჯნა) ქმნის დისტინქტიურ

კონტრასტებს სუპრასეგმენტალურ დონეზე და ამდენად მას ფონოლოგიური ღირებულება ენიჭება[72].

მიჯნის ფენომენი ყველა ენაში იერარქიული ხასიათისაა. პირველ საფეხურზეა მორფემის მიჯნა, უმაღლეს დონეზე — პაუზალური მიჯნა, ხოლო მათ შორის — ყველაფერი დანარჩენი (მაგ., სიტყვები). სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ყველა მიჯნა არის ყოველ შემთხვევაში მორფემის მიჯნა, ყველა პაუზალური მიჯნა არის ამავე დროს მიჯნა სიტყვებს შორის, მაგრამ არც ერთი უფრო დაბალი საფეხურის მიჯნა არ შეიძლება იყოს პაუზალური მიჯნა[73].

/†/ -ის ფაქტორის დადასტურება ინგლისურში და სხვა ენებში თავის დროზე აღმოჩენად იქნა მიჩნეული. ქართულ საენათმეცნიერო ლიტერატურაში და, მით უმეტეს, ლიტერატურაში ლექსთწყობის შესახებ ეს მოვლენა არავის აღუნიშნავს, მიუხედავად იმისა, რომ მას ქართულშიც ისეთივე ფონოლოგიური ღირებულება აქვს, როგორც ინგლისურსა და მთელ რიგ სხვა ენებში.

ასე, მაგ., ერთი და იგივე არ არის არც ფონოლოგიურად და არც რიტმის თვალსაზრისით ერთი მხრივ მითხარ წარმოთქმა და მეორე მხრივ სიტყვები მით ხარ (=იმითი, იმით ხარ შენ). პირველ შემთხვევაში გვაქვს დახურული გადასასვლელი თ და ხ ფონემათა შორის, გადასვლა ერთი ფონემიდან მეორეზე არის ნარნარი (плавный, гладкий), მსგავსად მუსიკის ორი ნოტისა, რომელსაც legato აერთებს. ამ სიტყვის ორ მარცვალს არაფერი ჰყოფს ერთმანეთისაგან და ისინი ერთი მახვილის ქვეშ არიან გაერთიანებული: მითხარ; მეორე მხრივ იგივე ორი მარცვალი წარმოთქმაში მით ხარ გათიშული არიან ერთმანეთისაგან პაუზით, რიტმითა და მახვილით. გადასვლა ერთი სიტყვის ბოლოკიდური თანხმოვნიდან მეორე სიტყვის თავკიდურ ფონემაზე არის წყვეტილი, მსგავსად მუსიკის ორი ნოტისა, რომლებიც staccato-თია შესრულებული. ამ შემთხვევაში თითოეული ეს მარცვალი დამოუკიდებლად ატარებს მახვილს (მი́თ ხა́რ) — მითხარ სიტყვისაგან განსხვავებით, ამავე დროს მათ შორის იგრძნობა პაუზა.

ასევე აშკარაა განსხვავება, გამოწვეული მიჯნის ფაქტორით, სიტყვებში: და გულსა (ქალსა შეეხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა, სტროფი 337,2) ერთის მხრივ და მეორე მხრივ წარმოთქმაში: დაგულსა (მოვიდა, მივსცნე დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა, სტროფი 337,3). პირველ შემთხვევაში ორივე სიტყვა ატარებს მახვილს: და́ გუ́ლსა, მეორე სიტყვაში კი ერთი მახვილია: და́გულსა. ასეთივე მდგომარეობაა გამოთქმაში:

1. და́ნასა (მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიმართის და́ნასა, (სტროფი 177, 2).

2. და́ ნა́სა (მოეშორდი ლხინსა ყველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და́ ნა́სა, (სტროფი 177, 4).

როგორც ვხედავთ, მახვილი კი არ აერთიანებს სიტყვებს „დაქტილური ტერფის“ შესაქმნელად ერთი სეგმენტის ფარგლებში, არამედ, პირიქით, პაუზასთან ერთად ხელს უწყობს მათ გამიჯვნას ერთმანეთისაგან.

/†/ -ის მოვლენა მარტო მაჯამებს კი არ განასხვავებს ერთმანეთისაგან, იგი გამოყოფს აგრეთვე სიტყვებს, ხოლო ზოგჯერ მორფემათა შორისაც ქმნის

გასაყარს. ხშირად ასეთი შემთხვევები გვაქვს ზმნისწინის ხმოვნებისა და მომდევნო ხმოვნების მიჯნაზე. მაგ. /ŧ/ გვაქვს გაუუმეცარდა სიტყვაში, რომელიც გამოითქმის გა/ŧ/უ/ŧ/უმეცარდა, აგრეთვე სიტყვებში: შე /ŧ/ი/ŧ/ურვებს (755,2); შე /ŧ/უ/ŧ/ ტყორცია (80,3); გა /ŧ/ა/ŧ/ თანისთანე (302,3); ი/ŧ/ა/ŧ/ ნაზდენითა 746,4); ნა /ŧ/უ/ŧ/ ულისწულევი (52,3) და სხვ. შეიძლება ამ მოვლენამ ხელი შეუწყო იმას, რომ ასატანი გამხდარიყო ექვსმარცვლიანი და შვიდმარცვლიანი სიტყვები ზოგიერთ ნახევარკარედში, რომელთა შესახებ ზემოთ გვქონდა საუბარი.

სწორი არ არის ვიფიქროთ, რომ ოთხმარცვლიან სიტყვებში, თუ სიტყვის დასაწყისში ორი ხმოვანი მეზობლობს ერთმანეთს, მახვილი მესამე ადგილიდან ბოლოდან მეოთხეზე გადაინაცვლებს, მაგ., გა́იცინა. სინამდვილეში ასეთ შემთხვევებში ჩვენ გვაქვს გა/ŧ/იცინა ლატენტური პაუზით ა-სა და ი-ს შორის, რომელთაგან შეიძლება ორივენი ატარებენ მახვილს: გა́.ი́ცინა.

ეს არის, ჩვენი აზრით, ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ ზმნისწინის მომდევნო ხმოვანი ი შემოგვენახა ზმნის ფორმებში გაიცინა, გაიღიმა, წაიტანა და სხვ. ეს ფორმები რომ ერთი მახვილით (ბოლოდან მეოთხე მარცვალზე) ყოფილიყო წარმოთქმული (გა́იცინა, გა́იღიმა, წა́იტანა) მიჯნის გარეშე, მომდევნო ი აუცილებლად შესუსტდებოდა და ბოლოს სულ დაიკარგებოდა, როგორც ეს დაემართა სახელობითის ი დაბოლოებას ხმოვნით დამთავრებული ფუძეების შემდეგ (მამა-ი>მამა-ჲ>მამა) ან ნათესაობითი ბრუნვის აფიქსის ი ხმოვანს ო და უ-ზე დაბოლოებული ფუძეების შემდეგ (სასო-ისა>სასოჲსა> სასოსი), სადაც მახვილი მაინცდამაინც ხელს არ უწყობდა მომდევნო ხმოვნის დასუსტებასა და დაკარგვას, რადგან წინამავალი ფუძისეული ბოლოკიდური ხმოვანი მას არ ატარებდა. და თუ, მიუხედავად ამისა, ამ ი-მ ვერ გაძლო უმახვილო ხმოვნის შემდეგ, მით უმეტეს ვერ გაძლებდა პრევერბისეული „მახვილიანი“ ხმოვნის შემდეგ. ამიტომ წაკითხვა გა́იცინა, გა́იღიმნა არ შეიძლება გამართლებულად ჩაითვალოს.

მიჯნის ფაქტორით გამოწვეული მინიმალური წყვილები ვეფხისტყაოსანში და საერთოდ ქართულში მრავლად მოიპოვება. მეხოტბეების მთელი პოეზია არსებითად იმ ფაქტორით არის განპირობებული. მაგ., აბდულ-მესიაში[74] გვხვდება ასეთი გამოთქმები:

მამცნონ სად არი? (3, 1, 4).
მზეებრ სადარი (3, 2, 4).
ღმერთმან სამოთხით | მოგვცა სამ-ოთხით (3,2).
და ვით ისა-და? | დავითისადა (5, 1).
ესე მისითა! | ე სემი სითა (5, 3).
გავსილო ამით, | ჰგავ სილოამით (9, 1).
გხედვენ რა ღამით, | მოსრნეს რაღა მით (9, 4).
მოსე და არონ | თხემსა დაარონ (12, 4).
ა ხალიფასი | ახალი ფასი (16, 4).
ხედვენ მზერითა: | სწორად მზე რითა“ (17, 4).
აღმოთქმად ვიწყო | ნეტა რებისა?

სამართლად ღირსი | ნეტარებისა (20, 2, 3).
ელი ამო სით | ეს რომ არა მით,
ელია მოსით, | ესრომ — არამით (24).
მას არა რითა | მასარარითა (24, 4).
ხარ უკედავება! ვით უკე დავება (26,1).
აწ ამე თავსა! | აწამე თავსა (26, 4).
ესავისითა | ეს ავი სითა? (27, 4).
ალაგა მითა — | ა ლაგამითა (33, 2).
ა ქარავანი! | აქ არა ვანი (34, 3).
ამათ ხე მისთვის! | ამა თხემისთვის (35, 4).
დიადიმითა: | დიადი მითა (38, 4).
თვალად ალმასად | გავნოს ალმა სად? (42, 4).
სახედ ეელისა: | სახედველისა (48, 1).
მო, ე კალმითა! | მოეკალ მითა (48, 2).
იმ ალვისა ხედ | იმალვი სახედ (54, 1).
ეგე ენიად: | ე გეენიად (54, 3).
გვრიტთა მართვისა | თვარ, აქვს მართ ვისა (62, 1).
აწყა რომითა | ა წყარო მითა (66,1).
თვით მის აქაზის | ნაცვლად აქა ზის (74, 3).
დრო შამოიგდო: | დროშა მოიგდო (75, 1).
დაწერა ქვითა | და წერაქვითა, (80, 1).
არაბ აშია! | არ აბაშია — (81, 1).
საბას რომისა | საბასრო მისა: (81, 4).

ასეთი პარალელური გამოთქმები, რომლებიც მიჯნის საშუალებით არიან გამოყოფილი ერთმანეთისაგან, მრავლად მოიპოვება აბდულ-მესიაში. ასევე ხშირია ასეთი წყვილები თამარიანშიც:

ესძებნეთ ქნა რისთა? | დღე ბნელ ქნარისთა (III, 3).
ანათობს ის ოს | მით არცხვენს ისოს! (III, 9).
არ ენა, სული | არენ ასული (III, 11).
უცნი ავითა: | უც ნიავითა (III, 13).
ვინ არსე ბანი, | ვინ არს ებანი? (IV, 1).
მან ცათამ არის | მან ცა თამარის (IV, 2).
არს ასულ ტანი | არსა სულტანი (IV, 8).
არამედ გარე | არა მედგარე (IV, 9).
მეტ ყვის მით ენოს, | მეტყვის: „მითენოს“, (IV, 10).
არ აქა, მანდა | არ აქამანდა (IV, 11).
ეგე ნათ, ელი! | ეგე ნათელი (IV, 12).
შენსა სადარსა | შენსა—სად არსა? — (IV, 13).
უბრძანა აქარს: | გაქვს რაცა, აქ არს! (V, 14).
იცისკარებით: | იცი სკა რებით (V, 41).
მაშა მე, ხელი, | მაშა მეხელი (VII, 27).
მაგრამ კალ, იბი, | რადგან კალიბი (X, 2).
ვინ ნახა სადა, | ვინა ხასადა (X, 3).
ანუ ვის ესმის: | ან უვის ეს მის (X, 4).

რადგან ცად ახვალ, | რა დგან ცადა ხვალ (X, 7).
— არა გეთნია! | არ აგეთნია (X, 9).
ვინა ტრედია? | ვინატრე დია (X, 11).
ვინანი, სადა | ვინ ანისადა (X, 13).
არ მით აენებდა, | არ მითაენებდა (X, 16).
მან გლისპი რითა? | მანგლის პირითა (X, 18).
აქამანდა ვით | აქა მან? დავით (X, 23).
ნათლითა სრულ ყო, | ედემს ასრულ ყო (X, 6).
რომელმან ღამე — | დღე ჰყო — ვსთქვაღა მე (XII, 28).
მოგყვა, მო, ნებად — | შენდა მონებად (XII, 31).
ისვრის ისარსა, | ვიტყვი: ის არსა (XII, 34).
თვით ამან დავით | ქმნა, უნდოდა ვით (XII, 43).
ანუ ენოსა | მე უენოსა (XII, 62) და სხვ.

მაგალითების გამრავლება შეიძლება დიდი რაოდენობით. მთელი ეს სიტყვათა თამაში[75] მეხოტბეების სიტყვაქარგული პოეზიისა[76] ემყარება იდენტურ ფონემათა ერთნაირ თანმიმდევრობას. ეს თანმიმდევრობანი რომ ჩვენ წერილობით დაუნაწევრებლად წარმოვადგინოთ, მივიღებთ იდენტურ გამოთქმებს: დაწერაქვითა; — აწყაროშითა; — არსასულტანი; — ვინატრედია; — — მანგლისპირითა და სხვ.

იმისდა მიხედვით, თუ როგორ დავყოფთ ამ გამოთქმებს წერილობით, მივიღებთ სხვადასხვა სინტაქსურ-სემანტიკურ ერთეულებს: დაწერა ქვითა — და წერაქვითა; აწყა რომითა — ა წყარო მითა; არს ასულ ტანი — არსა სულტანი; ვინა ტრედია — ვინატრე დია; მან გლისპი რითა — მანგლის პირითა და სხვ.

ეს სხვადასხვაგვარი დანაწევრება სიტყვისა წერილობითი დაყოფისას ხდება შპაციების საშუალებით (სიტყვათა შორის ცარიელი ადგილების, ინტერვალების დატოვებით), რომლის რეფერენტს ზეპირი მეტყველებისა და სკანდირების დროს /†/ წარმოადგენს. მაშასადამე, მიჯნა ისეთსავე ფუნქციას ასრულებს ზეპირი მეტყველების დროს, როგორსაც შპაცია წერაში. მიჯნა რომ არ არსებობდეს, ეს სიტყვები ისევე არ იქნებოდნენ ერთმანეთისაგან განსხვავებული ზეპირი მეტყველებისა ან ლექსის სკანდირების დროს, როგორც არ განსხვავდებიან შპაციების გარეშე დაწერის შემთხვევებში. როგორ უნდა გავიგოთ დაწერილობა დაწერაქვითა?: დაწერა ქვითა თუ და წერაქვითა და სხვ.

აქედან ცხადია, თუ რა დიდი ფონოლოგიური ღირებულება აქვს მიჯნას ქართულში.

საერთოდ წარმოთქმათა დიდი ნაწილი, რომლებიც სიტყვებად არის მიჩნეული, როგორც წესი, ემიჯნებიან ერთმანეთს ამ მოვლენის წყალობით. როგორც აღვნიშნეთ, /†/ თავს იჩენს პაუზებში, წინადადებათა შორის, სიტყვების მიჯნაზე და სიტყვების ფარგლებში, მორფემათა საზღვრებზე. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ სიტყვის მორფემები ან სხვადასხვა სიტყვები აუცილებლად /†/ -ის მოვლენით უნდა იყვნენ ერთმანეთისაგან გათიშული. არის მთელი რიგი მორფემათა და სიტყვების შეხვედრის წერტილები, სადაც /†/ არ ჩანს, მაგრამ ზოგ შემთხვევებში, როგორც ზემოთ მოყვანილ მაგალითებში, /†/ ერთადერთი გამასხვავებელი ნიშანია, რომელსაც ფონოლოგიუ-

რი ფუნქცია აქვს დაკისრებული. ასევეა ერთმანეთზე მიჯრით წარმოთქმული ერთმარცვლიანი სიტყვები. ამიტომ რიტმისა და პროსოდიის თვალსაზრისით სრულებითაც არ არის ერთი და იგივე ნახევარკარედი:

იყი́დიან, | გაჰყიდიან, || მოიგებენ, | წააგებენ,

სადაც თითოეული სეგმენტი შედგება ოთხმარცვლიანი სიტყვისაგან მახვილით ბოლოდან მესამე მარცვალზე: — ˊ — — ან ბოლოდან მესამე და მეოთხე მარცვალზე: ˊ ˊ — — ერთი მხრივ, და მეორე მხრივ სეგმენტი, რომელიც ოთხი თითომარცვლიანი სიტყვისაგან შედგება:

რა́ ექმნა́, რა́ ეყო́

ან

მი́თ არ ჯე́რ ვა́რ

ან კიდევ შე́ნ მა́ს ჰგა́ვ და́ და სხვ., სადაც შეიძლება ოთხი მახვილი გვქონდეს: ˊ ˊ ˊ ˊ ლატენტური პაუზებით, რომლებსაც/†/ ქმნის.

ამგვარად, იმისდა მიხედვით, თუ როგორი შემადგენლობისაა სეგმენტი, გვექნება მახვილისა და პაუზების სხვადასხვაგვარი განაწილება მის ფარგლებში.

ერთმარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილ სეგმენტში შეიძლება გვქონდეს ოთხი მახვილი: ˊ ˊ ˊ ˊ; ორმარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილ ოთხმარცვლიან სეგმენტში გვექნება ორი მახვილი ˊ — ˊ —; სამმარცვლიანი და ერთმარცვლიანი სიტყვებისაგან შედგენილ სეგმენტში შეიძლება გვქონდეს: — — — ˊ ან ˊ — — —; ერთი ორმარცვლიანი სიტყვისა და ორი თითომარცვლიანი სიტყვისაგან შედგენილმა სეგმენტმა შეიძლება ასეთი სახე მიიღოს: ˊ — ˊ ˊ ან ˊ — — — და ასე შემდეგ, იმდენი ვარიანტი, რამდენი შესაძლებლობაც არსებობს სხვადასხვა სილაბური სტრუქტურის მქონე სიტყვების საშუალებით ოთხმარცვლიანი სეგმენტის შესადგენად.

ამგვარად, ცხადია, რომ ვეფხისტყაოსნისა და საერთოდ ქართული პოეტური ნაწარმოების კითხვის დროს სიტყვები უნდა წავიკითხოთ ისე, როგორც ეს ჩვეულებრივია და ნორმალური ქართულისათვის, ბუნებრივი მახვილებით, იმისდა მიხედვით, თუ როგორი სტრუქტურისაა სიტყვა:

ნა́ხეს უ́ცხო | მო́ყმე ვი́ნმე || ჯდა́ მტი́რალი | წყლი́სა პი́რსა

შა́ვი ცხე́ნი | სადა́ითა || ჰყვა́ ლო́მსა და | ვი́თა გმი́რსა

და არა ფსევდო-ქორეებისა და დაქტილების გავლენით აღმოცენებული „თეორიების“ საფუძველზე, სიტყვების განაწილებით არარსებულ „ტერფებს“ შორის და არაბუნებრივი მახვილებით ბოლოდან პირველ მარცვალზე:

ნა̀ხეს | უ̀ცხო | მო̀ყმე | ვი̀ნმე || ჯდა̀ მტი|რა̀ლი | წყლი̀სა | პი̀რსა

შა̀ვი | ცხე̀ნი | სა̀და|ვი̀თა || ჰყვა̀ ლომ|სა̀ და | ვი̀თა | გმი̀რსა.

ჩვენ დავინახეთ, რომ მახვილი კი არ განსაზღვრავს სეგმენტის სტრუქტურას, არამედ, პირიქით, თვითონ განაწილდება სეგმენტის ფარგლებში იმის და მიხედვით, თუ როგორი სტრუქტურისაა სეგმენტი. აქედან ცხადია, რომ სეგმენტებად და „ტერფებად“ დანაწილებას მახვილი ვერ დაედება საფუძვლად. იგი მას აძლევს მხოლოდ ტემბრს, ექსპრესიულობას და სხვ. ისე, როგორც სეგმენტში შემავალი სხვა კომპონენტები: /ŧ/, პაუზები, სხვადასხვა სტრუქტურის მარცვლები, სიტყვები და სხვ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ /ŧ/-ის ბუნება მეტად რთულია და იცვლება მოსაუბრიდან მოსაუბრემდე და შემთხვევიდან შემთხვევამდე. კიდევ მეტი, ერთი და იგივე პირიც კი შეიძლება სხვადასხვაგვარად იყენებდეს მას. ასე რომ არ იყოს, შეუძლებელი იქნებოდა, როგორც სამართლიანად აღნიშნავს H. A. Gleason-ი, ლიტერატურული ნაწარმოების ზეპირი ინტერპრეტაცია და შერჩევა იმ ვარიანტისა, რომელიც წამკითხველს მიაჩნია ყველაზე შესაფერად მოცემული კონტექსტისათვის. მაშინ მხატვრული კითხვა დაკარგავდა ექსპრესიულობას და შეიცვლებოდა მექანიკური კითხვით, რადგან მისი განხორციელება შეუძლებელი იქნებოდა[77].

1. 9. 1 რუსთველის ლექსის სტრუქტურული თავისებურება მეტად საყურადღებოა ლექსთწყობის თეორიის ერთი მეტად მნიშვნელოვანი საკითხის შესასწავლად. ეს არის პრობლემა მეტრისა და რიტმის მიმართებისა. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთ ავტორს ეს პრობლემა დაძველებულად და დრომოჭმულად მიაჩნია[78], ლიტერატურაში ლექსთწყობის შესახებ დღემდე გრძელდება დავა. მკვლევართა ნაწილისათვის ეს ერთი და იგივე ცნებებია, მაშინ როდესაც სხვები რიტმსა და მეტრს მკვეთრად განარჩევენ ერთმანეთისაგან და ამ განსხვავებას უდებენ საფუძვლად ლექსთწყობის საკითხების კვლევა-ძიებას[79].

ზოგიერთი მკვლევარის[80] აზრით, რიტმი ისეთს მიმართებაშია მეტრთან, როგორც ალოფონი ფონემასთან, ე. ი. მეტრი არის ერთგვარი იდეალური სქემა, რომელიც ჩვენ შეგვიძლია გამოვიყვანოთ ფაქტობრივად რეალიზებული ელემენტებისაგან.

ამჟამად ჩვენ აქ არ შევეხებით ამ პრობლემის განხილვას. აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ რუსთველის ლექსის ანალიზი, რომელიც ზემოთ არის წარმოდგენილი, აშკარად გვიჩვენებს, რომ ვეფხისტყაოსანში ერთი მეტრის ფარგლებში გვაქვს ორი ერთმანეთისაგან მკვეთრად განსხვავებული რიტმი, რომლებიც კარედის სხვადასხვაგვარ სეგმენტაციაზე არიან დამოკიდებული. აქედან ნათელია, თუ როგორი ურთიერთობაა მეტრსა და რიტმს შორის ქართულში. ასეთი მიმართებები სხვაგანაც გვხვდება[81], თუმცა, შეიძლება, არც ისე ჩამოყალიბებულად, როგორც ვეფხისტყაოსანში. ეს დაპირისპირება ლექსთწყობის ზოგიერთ სისტემაში ასე აშკარად გამოსახული არა ჩანს. შეიძლება იყოს ლექსთწყობის ისეთი სისტემები, სადაც საერთოდ არ არსებობდეს ასეთი დაპირისპირება. ამიტომ იქნებ უფრო მართებული იყოს, რომ საკითხი მეტრისა და რიტმის ურთიერთობის შესახებ სხვადასხვა შემთხვევაში სხვა-

დასხვაგვარად გადაწყდეს, იმისდა მიხედვით თუ ლექსთწყობის როგორ სისტემასთან გვაქვს საქმე. ყოველ შემთხვევაში რუსთველის ლექსში ამ მოელენათა სხვადასხვა ხასიათი ეჭვს არ უნდა იწვევდეს.

1. 10. 1 ამასთან დაკავშირებით ისმის საკითხი იმის შესახებ, თუ რამდენად შესაძლებელია უნივერსალური ხასიათი მიეცეს „მეტრის“ ცნების განსაზღვრას, რომელსაც სპეციალურ ლიტერატურაში ეხვდებით. ცნობილია, მაგალითად, რომ კლასიკური ბერძნულის ჰექსამეტრში რიტმს ქმნის გრძელ და მოკლე მარცვალთა გარკვეული, კანონზომიერი თანმიმდევრობა და არა მარცვალთა რაოდენობა, რომელიც შეიძლება იმავე „ზომის“ კარედის ფარგლებში იცვლებოდეს ცამეტიდან ჩვიდმეტამდე. ერთგვარად მსგავსი მდგომარეობა გვაქვს არაბულ ʿარუ̄ძში, სადაც იდეალური საზომები buḥūr (მხოლ. baḥr „მდინარე“, შემდეგში „დიდი მდინარე, ზღვა“, შდრ. ბერძნ. ῥυθμος „რიტმი, პროპორცია, სიმეტრია, გაზომილი მოძრაობა“, ეტიმოლოგიურად დაკავშირებულია სიტყვებთან ῥέω, ῥεῖω, ῥεῦμα „მდინარება, დინება“, „მდინარე“), რომლებისგანაც შედგება არაბული მეტრიკული სისტემა, პრაქტიკულად რეალიზებულია ხოლმე განსხვავებული სიდიდეებით, არაბები awzān (მხოლ. wazn „წონა, ზომა“, შდრ. ქართული ვაზნა) aš-šiʿr „ლექსის ზომებს“ რომ უწოდებენ[82].

ინგლისურ ლექსს თავის ისტორიის მანძილზე ორგვარი ტიპის მეტრი ახასიათებდა: 1. სილაბურ-აქცენტუალური მეტრი (the syllable-stress meter), ინგლისური პოეზიისათვის დამახასიათებელი ტრადიციული ტიპი, მახვილიანი მარცვლების განსაზღვრული რაოდენობით, რომლებსაც მიუძღვის ან მისდევს კონსტანტური რაოდენობა უმახვილო მარცვლებისა; და 2. ძველერ-მახვილიანი მეტრი (the strong-stress meter), ძველი პოეზიისა და ზოგიერთი თანამედროვე პოეტისათვის დამახასიათებელი ზომა, რომელშიც სტრიქონი შეიცავს მახვილიანი მარცვლების გარკვეულ რაოდენობას, ხოლო მათთან (მახვილიან მარცვლებთან) დაკავშირებული სუსტი მარცვლების რაოდენობა ცვალებადია[83].

რუსულისათვის ჯერ კიდევ ა. ბელიმ[84] დააღგინა, რომ რუსულ კლასიკურ ლექსში ძალიან ხშირად მახვილი არ გვხვდება იქ, სადაც მოსალოდნელი იყო თეორიული სქემის შესაბამისად. მიმდინარე საუკუნის ოციან წლებში ვ. მ. ჟირმუნსკიმ[85] და ბ. ვ. ტომაშევსკიმ[86] დაამუშავეს თეორია, რომლის მიხედვითაც რიტმი, „ლექსის მახვილის ემპირიული რეალობა“, დაუპირისპირდა „იდეალიზირებული პოეტური მეტრის აბსტრაქტულ სქემას“[87].

ძნელი არ არის დავინახოთ, რომ აქ ჩამოთვლილი პოეტური მეტყველების სისტემებისათვის მეტრი მართლაც წარმოადგენს განყენებულ, იდეალურ სქემას, რომელიც სხვადასხვაგვარად შეიძლება გამოვლინდეს „ემპირიულ რეალობაში“, რომელსაც რიტმი ქმნის.

ამას გრძნობდნენ ჯერ კიდევ არაბები, რომლებმაც ზომათა აბსტრაქტული სქემები buḥūr დაუპირისპირეს პრაქტიკულად ხმარებულ awzān-ს, ხოლო რუსულ და დასავლეთევროპულ პრაქტიკაში შეიქმნა კონცეფცია მეტრის, როგორც აბსტრაქტული ცნების შესახებ. დამახასიათებელია, რომ W. K.

Wimsatt-მა და M. C. Beardsley-მ თავიანთ გამოკვლევას მეტრის შესახებ უწოდეს: „მეტრის ცნება: ვარჯიში აბსტრაქციაში“[86].

სულ სხვა მდგომარეობა გვაქვს ვეფხისტყაოსანში და, არსებითად, საერთოდ ქართულ პოეზიაში. აქ ლექსის მეტრი სავსებით რეალური სიდიდეა, რომელიც შეიძლება განიზომოს მარცვალთა რაოდენობის მიხედვით. ამასთან მთელი ტექსტის მანძილზე, ზემოთ ჩამოთვლილი სისტემებისაგან განსხვავებით, ეს სიდიდე უცვლელი რჩება, თუმცა შეიძლება სხვადასხვაგვარად დაიყოს სეგმენტებად, რის შედეგადაც განსხვავებულ რიტმს ვღებულობთ. ამიტომ სხვა სტრუქტურის ლექსთწყობის შესწავლისას აღმოცენებული დებულება მეტრის შესახებ, რომ ეს „აბსტრაქტული სქემაა“, არ შეიძლება მექანიკურად გადმოვიტანოთ ქართულისათვის.

1. 11. 1 ჩვენ უკვე გვქონდა შემთხვევა აღგვენიშნა, რომ ის შეფარდებები, რომლებიც ვეფხისტყაოსნისა და საერთოდ კლასიკური ქართული ლექსისათვის არის დადგენილი, მთელ რიგ ინდოევროპულ ენებსაც ახასიათებს და საერთო ინდოევროპულისათვისაც ივარაუდება.

ინდოევროპული მეტრიკისათვის A. Meillet-მ[89] პირველმა გამოიყენა შედარებითი მეთოდი და დაადგინა ისტორიული ურთიერთობა ბერძნულ და ვედურ სანსკრიტულ ლექსთწყობათა შორის, მათი წარმოშობა საერთო ინდოევროპული ტიპიდან. გაირკვა, რომ ეს ენები წარმოადგენენ საერთო ინდოევროპულის რეფლექსს არა მარტო ლინგვისტურ ფენომენებში, არამედ აგრეთვე პოეტურ ფორმაში. შემდეგში R. Jakobson-მა[90] დაადგინა ამ საერთო ინდოევროპული მეტრიკული სისტემის მესამე რეფლექსი, საერთო სლაური, ხოლო უფრო გვიან Calvert Watkins-მა[91] ამ სისტემის კელტური შესატყვისები მოძებნა.

R. Jakobson-ის დასკვნით პაროემიაკული „ანდაზური ლექსი“ ბერძნული მეტრის უძველეს სახეობას წარმოადგენდა, როგორც მეტრიკული ფორმის, ისე პოეტური ფუნქციის თვალსაზრისით. ეს იყო ყველაზე ახლოს საერთო ინდოევროპულ პროტოტიპთან, რომელსაც იგი გნომიკურ-ეპიკურ ათმარცვლედს უწოდებს. ინდოევროპულის ეს ლექსი წარმოადგენს „გრძელ სტრიქონს“ და გამოყენებული იყო უფრო ფორმალური სტილისათვის. ის უპირისპირდებოდა „მოკლე სტრიქონს“, რომელსაც იგივე სტრუქტურა, მაგრამ მარცვალთა ნაკლები რაოდენობა (რვა) ახასიათებდა. ამასთან იგი ნაკლებ ფორმალური სტილისათვის იყო განკუთვნილი[92]. ეს ბინარული ორგანიზაცია ლექსისა, გრძელი და მოკლე სტრიქონების ოპოზიცია, დამახასიათებელია ყველა მეტრიკული სისტემისათვის, რომელიც კი ინდოევროპულიდან მომდინარეობს[93].

9. 1 ჩვენ დავინახეთ, რომ რუსთველის ლექსს და, საერთოდ, კლასიკურ ქართულ ლექსს აგრეთვე ორმაგი დიქოტომია უდევს საფუძვლად. A. (1). სიმეტრია; (2). ასიმეტრია, ე. ი. დაყოფა კარედებისა თანაბარ (4 4 || 4 4) და არათანაბარ (5 3 || 5 3 ან 5 3 || 3 5 ან 3 5 || 3 5 ან 3 5 || 5 3) სეგმენტებად. B. (1). მოკლე ზომა (16 მარცვლიანი ლექსი, რვა-რვა მარცვლით თითოეულ ნახევარკარედში), რომლითაც ნაწერია თითქმის მთელი ვეფხისტყაოსანი, აგრეთვე ორი სტროფი თამარიანში, და (2). გრძელი ზომა (ოცმარცვლიანი ლექსი, ათ-ათი მარცვლით თითოეულ ნახევარკარედში, რომლითაც ნაწერია მეხოტბეების პოეზია, აგრეთვე ერთი სტროფი ვეფხისტყაოსანში).

დიქოტომიური დაპირისპირება სიმეტრიული და ასიმეტრიული კარელებისა, რაც ვეფხისტყაოსანშია გამოვლინებული, როგორც ცნობილია, თავს იჩენს აგრეთვე ქართულ ხალხურ პოეზიაშიც[94], რის გამო ჯერ კიდევ ნ. მარმა ვეფხისტყაოსნის შაირი ხალხურისაგან წარმოშობილად მიიჩნია[95]. ეს დიქოტომია გასდევს, მაგ., ხევსურულ პოეზიას, რომელსაც ლექსის სტრუქტურაშიც, ისე, როგორც თვით ენაში, აშკარად არქაული ნიშნები ახასიათებს.

საყურადღებოა, რომ იგივე დიქოტომიაა გატარებული სვანურ ლექსშიც, სადაც სიმეტრიულ რვამარცვლიან კარედებში (შეფარდებით: 4 4) ხშირად ჩართულია ცალკეული ასიმეტრიული სტრიქონები (ოქროს კვეთის პროპორციით 5 3 ან 3 5).

მეორე მხრივ გვაქვს ათმარცვლიანი ლექსი, შეფარდებით 5 5[96]. შეიძლება სპეციალურმა კვლევა-ძიებამ საერთო მეგრულ-ლაზურშიც გამოავლინოს ანალოგიური სტრუქტურები, მიუხედავად იმისა, რომ იქ სანდჰის მოვლენების წყალობით მნიშვნელოვანი ინნოვაციები შეიმჩნევა.

ყოველ შემთხვევაში, კლასიკურ ქართულ ლექსსა (აგრეთვე სვანურსა) და ინდოევროპულს შორის არსებული ანალოგია ახლა ეჭვს არ უნდა იწვევდეს.

ჯერჯერობით, ვიდრე ქართველური შედარებითი ლექსთწყობის შესწავლის დარგში თითქმის არაფერი გაკეთებულა, ზედმეტი იქნება ნაჩქარევი დასკვნების გამოტანა ამ მსგავსების მიზეზების შესახებ: არის ეს შედეგი ადრინდელი კონტაქტებისა, საერთო წარმოშობისა, თუ აქ საქმე გვაქვს უბრალო იზომორფიზმთან?

ვიდრე ამ საკითხების განხილვას შევუდგებოდეთ, საჭიროა მონოგრაფიულად იქნეს შესწავლილი ქართული პოეტური მეტყველების ყველა ძეგლი, როგორც ეს ვეფხისტყაოსნისათვის გაკეთდა. კლასიკური ქართული ლექსისა და ხალხური (კერძოდ ხევსურული) პროსოდიული სტრუქტურების ერთმანეთთან მიმართების საკითხები (გენეზისის, ურთიერთგავლენის, პრიორიტეტის — სიძველის თვალსაზრისით და სხვ.) მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება გაირკვეს, თუ ისტორიული თვალსაზრისით შესწავლილი იქნება ქართული ლექსი საერთოდ, და კერძოდ, ქართული კლასიკური ლექსი, მეგრულ-ლაზურთან და სვანურთან შედარებით. ქართველურ ენათაგან ამჟამად მხოლოდ ქართული ლექსის სტრუქტურაა ასე თუ ისე შესწავლილი. მეგრულ-ლაზური და სვანური ლექსის სტრუქტურის შესწავლისათვის ჯერჯერობით ძალიან ცოტაა გაკეთებული, ხოლო ქართულ-მეგრულ-ლაზურ-სვანური შედარებითი-ისტორიული მეტრიკის დარგში თითქმის არაფერი მოგვეპოვება. ასევე მნიშვნელოვანია ლექსის სტრუქტურის შედარებით-ტიპოლოგიური შესწავლა, სხვა ლექსთა სისტემებთან კონტაქტების შედეგების, აგრეთვე გავლენებით თუ სხვა ფაქტორებით გამოწვეული ინნოვაციების გამოვლენა, რაც შედარებით-ისტორიული კვლევა-ძიების წინაპირობაა, რათა საერთო ქართველური მეტრიკული სტრუქტურის პირვანდელი სახე იქნეს აღდგენილი პირველი მიახლოებით მაინც.

თუ ამგვარი შედარებით-ისტორიული კვლევა-ძიების შედეგად დადასტურდა, რომ ორმაგი დიქოტომია, რომელიც კლასიკურ ქართულ ლექსს ახასიათებს, საერთო ქართველური ლექსთწყობის სისტემისათვისაც შეიძლება ვივარაუდოთ (ამისათვის ამჟამად უკვე სერიოზული საფუძველი არსე-

ბობს) და მის რეფლექსს წარმოადგენს, მაშინ გვექნება ინდოევროპულთან შეხების უაღრესად საყურადღებო დამთხვევა ლექსთწყობის დარგშიც, რასაც ენის სტრუქტურის სხვა სფეროშიც ხედავენ[97].

ყოველ შემთხვევაში, შედარებითი ტიპოლოგიის[98] დონეზე უკვე ახლა შეიძლება დადგენილად მივიჩნიოთ ქართული კლასიკური ლექსისა და ინდოევროპულის სტრუქტურათა ძალიან დიდი მსგავსება.

1. 12. 1 რუსთველის ლექსისა და საერთოდ ქართული ლექსის სილაბური ხასიათი ბევრ[99] მკვლევარს აღუნიშნავს. ამჟამად, ვფიქრობთ, სადავო აღარ უნდა იყოს, რომ რუსთველის ლექსი არის არა stress-timed rhythm, არამედ syllable-timed rhythm[100], ე. ი. კადენციები, რომლებიც დახასიათდება მარცვალთა ტენდენციით, გამეორებული იქნენ დროის ამა თუ იმ განზომილების ინტერვალებში, დამოუკიდებლად იმისა, თუ რა რაოდენობა გვაქვს ბგერებისა მარცვალში ან რა რაოდენობა გვაქვს მახვილებისა სეგმენტებში. ეს არის რეგულირებული სილაბური ლექსი, რადგან სავალდებულოა, რომ ნახევარკარედი კიდევ გაიყოს ორ სეგმენტად, სულერთია, თანაბრად (4 4=8) თუ ოქროს კვეთზე (3 5 ან 5 3=8). ამ მხრივ რუსთველის ლექსის სტრუქტურა გაცილებით უფრო მეტად განვითარებული და რთული ჩანს, ვიდრე ფრანგული ეპოსისა და დრამის დამახასიათებელი ჰეროიკული ალექსანდრიული ლექსისა, რომელიც უკვე 1180 წლის ახლო ხანებშია ჩამოყალიბებული და პოეზიის უმაღლესი დარგების კუთვნილებად ითვლებოდა მთელი საუკუნეების მანძილზე.

ალექსანდრიულ ლექსში[101] სავალდებულო არ არის, რომ თორმეტმარცვლიანი სტრიქონის ნახევარკარედი კიდევ დანაწილდეს სეგმენტებად (შდრ. Je vois, je sais, je crois, || je suis désabusée, კორნელი), თუმცა იქაც გვხვდება შემთხვევები, როდესაც ნახევარკარედი კიდევ ორად არის გაყოფილი სამ-სამმარცვლიან სეგმენტებად (რ ა ს ი ნ ი), ან მთელი კარედი სამი ოთხმარცვლიანი სეგმენტისაგან შედგება (ჰ ი უ გ ო). ზოგჯერ ცეზურა მახვილით მეექვსე მარცვალზე სულ ქრება ნახევარკარედთა შორის, ისე რომ ვღებულობთ ერთ მთლიან, დაუნაწევრებელ კარედს (რ ო დ ე ნ ბ ა ხ ი). გარდა ამისა, არის შემთხვევები, როდესაც წმინდა სილაბური ფრანგული ლექსის კარედებში მარცვალთა რაოდენობა იცვლება (ლ ა ფ ო ნ ტ ე ნ ი)[102].

1. 12. 2 ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ანალიზი, დამყარებული მთლიანად მთელი პოემის შესწავლაზე, საფუძველს იძლევა დავასკვნათ, რომ ერთეულები, რომლებიც საფუძვლად უდევს რუსთველის ლექსის ზომას და ქმნიან პროპორციულ მიმართებათა დიდ რაოდენობას, ზოგიერთ სხვა ლექსთა სისტემების მსგავსად[103], ამჟღავნებენ მჭიდრო კავშირს მეტრიკულ-გრამატიკულ ელემენტთა შორის. სტროფის საზღვარი ემთხვევა პოემის სინტაქსურ-სემანტიკურად და სტრუქტურულად დამთავრებულ ნაწილს, კარედი მთავრდება იქ, სადაც მთავრდება წინადადება ან ფრაზა, თუნდაც იგი კომპონენტური წინადადება იყოს: ე. ი. უფრო რთული წინადადების შემადგენელ ელემენტს წარმოადგენდეს; ხოლო სეგმენტის საზღვარი, როგორც წესი, ემთხვევა სიტყვის საზღვარს. მთელ ამ რთულ მიმართებებს მარცვლებსა, სიტყვებსა, სეგმენტებსა, კარედებსა და სტროფებს შორის საფუძვლად უდევს სიმეტრია და „ღვთაებრივი პროპორცია“.

რუსთველის შემდეგ, საუკუნეების განმავლობაში, ვეფხისტყაოსნის რიტმსა და მეტრს ბევრი პოეტი იყენებდა და იყენებს, მაგრამ როგორც სხვა მხრივ, პროსოდიის თვალსაზრისითაც ვეფხისტყაოსნის დონისათვის არავის მიუღწევია. მერმინდელ ავტორებთან ჩვენ ხშირად ვხვდებით დარღვევებს, სხვადასხვა სტრუქტურის სეგმენტთა აღრევებს და მთელ რიგ სხვა გადახვევებს ნორმიდან. ხშირია შემთხვევები, როდესაც ერთი კარედის ფარგლებში მოთავსებულია სიმეტრიული და ასიმეტრიული სეგმენტები, დარღვეულია სეგმენტთა საზღვრები და ეკვივალენტური სიმეტრიის ან დინამიკური პროპორციისათვის საჭირო შეფარდებები. ვეფხისტყაოსანში ჩვენ ასეთს დარღვევებს ვერ ვხვდებით და პროპორციულ შეფარდებათა სიმეტრიულობის მხრივ მას ძნელად თუ მოეპოვება ბადალი.

II

რ ი თ მ ა

2. 1 ვეფხისტყაოსნის რითმა[1] თავისი სიმდიდრით, ჟღერადობითა და მუსიკალობით იმდენად მკვეთრად გამოირჩევა ლექსის სხვა ნაწილებისაგან, რომ ყოველი სარითმო კლაუზულა მუსიკალურ აკორდს ემსგავსება. ამის მიზეზია: (1) რითმის მაწარმოებელ მარცვალთა თავისებურება კარედის სხვა ნაწილებში გამოყენებულ მარცვლებთან შედარებით; (2) რთული და მრავალფეროვანი ხასიათის მქონე სარითმო კლაუზულის გარკვეული, სიმეტრიული მიმართება სეგმენტის სტრუქტურასთან.

2. 1. 1 დიქოტომია, რომელიც ვეფხისტყაოსნის კარედის სეგმენტაციაში არის გატარებული, თავს იჩენს რითმაშიც. სიმეტრიული და ასიმეტრიული სტროფები უპირისპირდება ერთმანეთს რითმის თვალსაზრისითაც:

A. თუ კარედის სეგმენტები წყვილმარცვლიანია (მაღალი შაირი), რითმაც ჩვეულებრივ წყვილმარცვლიანია.

B. კენტმარცვლიანი სეგმენტებისაგან შედგენილ კარედებში (დაბალი შაირი) რითმაც კენტმარცვლიანი იქნება.

ამ პროპორციის დარღვევის რამდენიმე შემთხვევაა, მაგ., 53-ე სტროფში:

მოგებულსა — დიდებულსა — სწავლებულსა — დადებულსა.

ან კიდევ მე-6 სტროფში:

ხელოვანება — გონება — ხსენება — მონება.

თუ ამ სტროფში რითმად ჩავთვლით ნება კომპლექსს, მაშინ გამოვა, რომ კენტმარცვლიან სეგმენტებთან გვაქვს წყვილმარცვლიანი რითმა, რაც ეწინააღმდეგება ვეფხისტყაოსნის რიითმების განაწილების პრინციპს. თუ რითმად მივიღებთ სამმარცვლიან კომპლექსს ოწება, როგორც მეორე და მეოთხე კარედებში გვაქვს, მაშინ პირველ და მესამე სტრიქონებში სამმარცვლიანი რითმის ნაცვლად გვექნება ორმარცვლიანი რითმა, რაც აგრეთვე დარღვევაა. რამდენადაც ასეთი შემთხვევა მხოლოდ ერთია მთელ ვეფხისტყაოსანში დადასტურებული, უნდა ვიფიქროთ, რომ მეექვსე სტროფის ტექსტი ერთ ნაწილში დამახინჯებულია.

მაშასადამე, ვეფხისტყაოსნის რითმების ორი სახეობა უპირისპირდება ერთმანეთს: ორმარცვლიანი (მაღალ შაირში) და სამმარცვლიანი (დაბალ

შაირში). ამის შესაბამისად რითმათა სიმფონიაც, რომელიც ქვემოთ იბეჭდება, ორ ნაწილადაა გაყოფილი. პირველ ნაწილში წარმოდგენილია ორმარცვლიანი რითმები მაღალი შაირისა, ხოლო მეორე ნაწილში — სამმარცვლიანი რითმები დაბალი შაირისა.

2. 1. 1. მაღალი შაირის რითმები. მაღალ შაირში, როგორც ვიცით, გვაქვს ოთხმარცვლიანი სეგმენტები: 4 4. შესატყვისი სტრუქტურისაა რითმაც, რომელიც შეიძლება მთლიანად იმეორებდეს სეგმენტის სილაბურ სიგრძეს, ე. ი. ოთხი მარცვლისაგან იყოს შედგენილი. მაგრამ ვინაიდან ოთხმარცვლიანი რითმის წარმოება პრაქტიკულად ძნელი განსახორციელებელია და ენის შესაძლებლობა ამ მხრივ მეტად შეზღუდულია, ოთხმარცვლიანი რითმის მაგალითები ძალიან ცოტაა, სულ დადასტურებულია შვიდი შემთხვევა:

რითმა ასადაგეს:

ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს,
ბროლ-ბალახში შეხვეული და გიშერი ასადაგეს;
ყმა ეტყვის, თუ: „შენთა მჭვრეტთა თავი ხელი, ა, სად აგეს!
ცეცხლთა, შენგან მოდებულთა, გული ჩემი ასადაგეს“, (136)*.

რითმა უშენოსა:

«ღმერთმან თუ მცა ენა ჩემი ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა,
მზემან ლომსა ვარდ-გიშერი ბაღჩას ბაღად უშენოსა,
შენმან მზემან, თავი ჩემი არვის მართებს უშენოსა! (487).

რითმა არიდენო:

«თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუდად არ იდენო,
ამას იქით ნუღარ იდენ, გულსა ჭირნი არიდენო;
შენნი მჭვრეტნი ჩემთა მჭვრეტთა აგინებენ, არ იდენო;
რომე წელან მოგეხვივნეს, იგი ჩემთვის არიდენო (488).

რითმა დაებადა:

„მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბადე დაებადა,
მუნვე დარჩა, დათმობაცა მასთანავე დაება, და-;
რათგან დასწვავს მოახლეთა, ღმერთსა მზედცა დაებადა,
მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო და ებადა (725).

რითმა არემარე:

მოეხვია, გარდუკოცნა მას პირისა არე-მარე:
„დამიესეო ცეცხლი ცხელი, მაგრა წყალი არ ემარე;
ვინ გიშერი დააჯოგა და წამწამი არემა-რე,
გვალე, შეგყრი, ლომო, მზესა, თავი მისკე არე, მარე“ (1518).

რითმა არიანო:

ეტყვის: „მზეო, ვითა გაქო, ნათელო და დარიანო!
შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,

* ფრჩხილებში ჩასმული ციფრები სტროფებს აღნიშნავს.

მზიანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო,
თქვენ საჭვრეტლად აღარ მინდით, არ ვარდნო და არ იანო“ (1523).

და სამი სტროფიც არაიდენტური ოთხმარცვლიანი რითმით:

აეკიდა — აგეკიდა — არდმეკიდა — არეკიდა (სტროფი 267)
აერგების — არ ეგების — აეგების — აეგების (სტროფი 298)
უბნევია — უთქმევია — უთნევია — უქნევია (სტროფი 368)

2. 1. 3 საკალდებულო არაა, რომ რითმა იმეორებდეს თავისი მოცულობით სეგმენტს. ლექსთწყობის მრავალი სისტემიდან ჩვენ ვიცით, რომ რითმა და სეგმენტი ან ტერფი სხვადასხვა ზომის ერთეულებით არის წარმოდგენილი. მაგ., არაბულში ხშირად გვაქვს ოთხ- და ხუთმარცვლიანი ağzā'-ები, მაგრამ რითმა, თითო-ოროლა გამონაკლისის გარდა, ერთმარცვლიანია. ამავე დროს ერთმარცვლიანი ტერფი არ არსებობს. ორმარცვლიანი რითმა უკვე ორმაგ რითმად ითვლება. ამიტომაც უწოდა ‹ბუ ლ-ʿალაʾ მაʿარრი-მ თავის ორმარცვლიანი რითმით ნაწერი ლექსების კრებულს luzūm mā lam yalzam („ვალდებულება იმისა, რაც საკალდებულო არ არის“). ასეთივე მდგომარეობაა სპარსულში. რუსული და საერთოდ სლავური, გერმანული, ინგლისური პოეზიიდან ცნობილია ათასობით მაგალითი, როდესაც იამბიკური ორმარცვლიანი და ანაპესტური ან დაქტილური სამმარცვლიანი ტერფებისაგან შედგენილ კარედებში რითმა „ვაჟურია“ (ერთმარცვლიანი), ასევეა მრავალი სხვა ხალხის პოეზიაში. ვეფხისტყაოსანში რითმის მოცულობა განსაზღვრულ პროპორციულ მიმართებაშია სეგმენტთან: ან, როგორც დავინახეთ, იმეორებს მას მთლიანად (იშვიათად), ან მის ნაწილს (ჩვეულებრივ), მაგრამ ისე, რომ ეს ნაწილი გარკვეულ პროპორციაში უნდა იყოს მთელთან. ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ოთხმარცვლიანი რითმების წარმოება დიდი რაოდენობით ენობრივი შესაძლებლობის ფარგლებს სცილდება. ამიტომ ბუნებრივია, რომ მაღალ შაირში უმთავრესად ნაკლები ოდენობის მარცვლებია გამოყენებული რიითმად. მაგრამ ეს „ნაკლები“ ოდენობა მაღალ შაირში შეიძლება იყოს მხოლოდ ო რ ი, რადგან მაღალი შაირის თექვსმეტი მარცვალი გეომეტრიული პროპორციის მიმართებაზეა აგებული.

ამის შესაბამისად რითმის საწარმოებლად ორმარცვლედია გამოყენებული, რადგან ორმარცვლიანი რითმა ისეთს მიმართებაშია სეგმენტთან, როგორც თვით სეგმენტი — ნახევარკარედთან და ნახევარკარედი — კარედთან: 2 4 8 16.

ორმარცვლიანი რითმების საწარმოებლად, ბუნებრივია, ყველაზე მეტად ორმარცვლიანი სიტყვებია ნახმარი. ამის მაგალითები მრავლადაა ქვემოთ გამოქვეყნებულ სიმფონიაში. ტექსტის ლექსიკური ინვენტარი ამის დიდ შესაძლებლობას იძლევა, ვინაიდან ორმარცვლიანი სიტყვების რაოდენობა, როგორც ვიცით, 40,2%-ს აღწევს (16.897 ერთეული 41.990-იდან). მაღალი შაირის 2892 კარედში ორმარცვლიანი რითმებისათვის 1151 სიტყვაა გამოყენებული.

რამდენადაც ორმარცვლიან სიტყვას ქართულში აქვს ტენდენცია, მახვილი ბოლოდან მეორე მარცვალზე ატაროს, ხოლო ორმარცვლიანი სიტყვებისაგან ნაწარმოები ორმარცვლიანი რითმების რაოდენობა თითქმის ორმოც პრო-

ცენტს (39,8%) აღწევს, იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს მაღალი შაირის რითმები „ქორეულია“.

მაგრამ ეს არის შემთხვევითი მსგავსება, „ტროქეული ტენდენცია“, როგორც R. Jakobson-ი იტყოდა, ერთგვარი „პროსოდიული სიჭარბის“ ხასიათის მოვლენა და არა ლექსის სტრუქტურის საფუძველი. როგორც ქვემოთ დავინახავთ, მახვილი რითმაში ისევე არ ასრულებს მაორგანიზებელ როლს, როგორც ლექსის სტრუქტურის სხვა ნაწილებში. ეს კარგად ჩანს ისეთს შემთხვევებში, როდესაც მაღალი შაირის ორმარცვლიანი რითმა ნაწარმოებია ერთმარცვლიანი, სამმარცვლიანი ან ოთხმარცვლიანი სიტყვების საშუალებით, სადაც მახვილის სხვადასხვაგვარი განაწილება გვაქვს.

2. 1. 4 ორმარცვლიანი რითმის საწარმოებლად ოთხმარცვლიანი სიტყვებიც ხშირად არის გამოყენებული, რაც მაღალი შაირისათვის აგრეთვე ბუნებრივია. ორმარცვლიანი რითმა ისეთსავე მიმართებაშია ოთხმარცვლიან სიტყვასთან, როგორც ოთხმარცვლიან სეგმენტთან და სავსებით შეესატყვისება მაღალი შაირისათვის დამახასიათებელ პროპორციულ მიმართებებს.

ოთხმარცვლიანი სიტყვების გამოყენების შემთხვევები ორმარცვლიანი რითმის საწარმოებლად მრავლად მოიპოვება:

დამიმძიმდა — გამიღიმდა — გარდმოსწვიმდა — მიაქიმდა (512).
მოყვანებად — ნაბრძანებად — მოსვენებად — მოპოვნებად (509).
მოითვალეს — იფერმკრთალეს — ანაცვალეს — უცხენმალეს (171).
დასადებლად — ასაგებლად — წასაგებლად — დამავსებლად (795).
დამიწყლულა — გამისრულა — გარდასრულა — გაბასრულა (852).
მომეარნეს — შეიყარნეს — გამეხარნეს — შემეზარნეს (897) და სხვ.

ამგვარად, ორმარცვლიანი რითმებისათვის გვაქვს მაღალი შაირის 2.892 კარედში 2.512 ორმარცვლიანი და ოთხმარცვლიანი სიტყვები. ეს შეადგენს მაღალი შაირის რითმათა საერთო რაოდენობის 86.86%-ს.

დანარჩენი 13.14%-ისათვის უმთავრესად გვხვდება სამმარცვლიანი სიტყვები მაგ.,

რითმა არი:
დარი — მკვდარი — არის — სამარი (8).
რითმა არგა:
ვარგა — კარგა — იბარგა — დამკარგა (161).
კარგა — ვარგა — დაკარგა — გარ, გა- (1066).
რითმა არა:
მოიარა — იარა — მიმხვდარა — მიიყარა (180).
რითმა ახა:
ივაგლახა — გამოსახა — ენახა — შეუზახა (191).
რითმა ედით:
წამოვედით — გარდავხედით — წავედით — ქედით (197).
რითმა ონე:
ღონე — მაპატრონე — გამიგონე — გაქონე (450).
რითმა არდეს:
აჩქარდეს — დაუწყნარდეს — გაგიმწარდეს — გარდაქარდეს (532).

რითმა ირდა:

მიღირდა — მისჭირდა — გაპირდა — გამიკვირდა (836).

რითმა ალეს:

ახვალეს — დათვალეს — გარდმოცალეს — გაცვალეს (1041).

სამმარცვლიანი სიტყვებისაგან ორმარცვლიანი რითმის წარმოების ასეთი შემთხვევები, როგორც აღვნიშნეთ, 13%-მდე აღწევს.

2. 1. 5 არის შემთხვევები, როდესაც ორმარცვლიანი რითმის შესაქმნელად ორი თითო მარცვლიანი სიტყვაა გამოყენებული.

რითმა უნდა:

შემობრუნდა — უნდა — შემიძრწუნდა — მუნ, და- (89).

შემიბრუნდა — უნდა — მუნ, და- — შეგვიძრწუნდა (601).

რითმა წამე:

აწამწამე — შევიწამე — გამიწამე — წა-, მე (133).

რითმა ედრე:

მხნედ-რე — ზედა-ზედ-რე — შეიევედრე — მოიმდედრე (157).

რითმა მისად:

დგმისად — ყმისად — მი-, სად — მისად (247).

რითმა ევრად:

ბევრის-ბევრად — ტევრად — შემაქცევრად — ლევ რად (269).

რითმა ახა:

მენახა — გაემკვახა — დაგესახა — გლახ, ა (288).

რითმა ურად:

სამსახურად — მამაცურად — თუ რად — მურად (297).

რითმა ირსა:

პირსა — ძირსა — ჭირსა — ღირს-ა (350).

რითმა ითხე:

ჰკითხე — წავიკითხე — სითხე — მით ხე (352).

რითმა ინა:

წინა — მინა — შინა — ვინ-ა (356).

მომისმინა — ვინ-ა — შინა — შეარჩინა (766).

წინა — ვინ-ა — მოესმინა — აფრქვევინა (975).

წინა — მინა — ვინ-ა — შინა (1111).

წინა — ვინ-ა — შეაშინა — შინა (1118).

წინა — შინა — გვინა — ვინ-ა (1261).

რითმა ავრე:

გავემგზავრე — დავიავრე — ვააზავრე — ვყავ-რე (457).

რითმა ერა:

მღერა — ჟღერა — დღე რა — ვერა (481).

რითმა აჰყო:

დაჰყო — გაჰყო — აჰყო — აჰ-ყო (521).

რითმა ერმან:

მტერმან — ერმან — სახიერმან — ვერ მან (569).

რითმა ეწა:

და-ცა-მლეწა — ეხეწა — მე, წა-, — გარდეხეეწა (619).

რითმა იცხე:

სიცხე — გავიკიცხე — ვიცხე — ისც ხე (621).

რითმა ურვა:

ცურვა — ურვა — თუ რვა — მდურვა (642).

რითმა ირსა:

პირსა — გჰირსა — ღირს-ა — მცირსა (666).

გმირსა — პირსა — ღირს-ა — ჰირსა (1519).

რითმა ადრად:

ადრად — ღადრად — კადრად — სხვად რად (748).

რითმა ეწნა:

შეალეწნა — აძეწნა — ხე წნა — აახეწნა (751).

რითმა ერად:

ბერად — მღერად — მე რად — ვერად (777).

რითმა ესა:

ჰკრესა — სიდიდესა — სიალფესა — დღეს-ა (1026).

რითმა არგა:

კარგა — ეარგა — დაკარგა — გარ, გა- (1066).

რითმა ევა:

ყოფა-ქცევა — ფრქვევა — თნევა — მე, ვა (1133).

რითმა ერა:

მე რა — ვერა — მზერა — სიძუნწე რა (1392).

რითმა ითხეს:

ვით ხეს — მოიკითხეს — გაითხეს — ითხეს (1410).

რითმა ერა:

ვერა — ეფერა — დამებერა — ჯერ-ა (1512).

2. 1. 6. ზოგჯერ ერთმარცვლიანი სიტყვა აწარმოებს ორმარცვლიან რითმას წინამავალი სიტყვის ბოლოკიდურ მარცვალთან ერთად.

რითმა ეწა:

აიხეწა — დაილეწა — ერთ-სახე, წა-, — შეეხვეწა (650).

რითმა ისხეს:

შემოისხეს — შეარისხეს — ისხეს — ედემის ხეს (76).

რითმა ჰ(ვ)ირად:

დუხჭირად — დანამჭირად — საეჭვი რად — რაცა ჭირად (126).

რითმა ხოცა:

დაგეხოცა — მოეხოცა — დამამხო ცა — მოლახოცა (127).

რითმა ადა:

დაგბადა — სადა — მედიადა — იეფად-ა (134).

რითმა ახე:

დაასახე — შემინახე — დაჭნა ხე — მიეაგლახე (155).

რითმა ინა:

მინა — გაითაეისწინა — გაირბინა — თინათინ-ა (169).

რითმა იწა:

გარდაჰფრიწა — დაამიწა — მოამიწა — ამაყი, წა- (206).

რითმა ევა:

თქმევა — გამორჩევა — ფრქვევა — დაერჩე, ვა (240).

რითმა ინა:

გინა — შინა — არავინ-ა — ეწყინა (261).

წინა — არავინ-ა — მოაელინა — მინა (626).

შინა — არავინ-ა — მინა — ისმინა (1079).

რითმა ელვა:

ელვა — ერთხელ ვა — ღელვა — წამოქელვა (597).

რითმა ურვა:

ჩამობურვა — თუ რვა — ცურვა — დიაცურ ვა (606).

რითმა ერვა:

მე რვა — ბერვა — წვერვა — ათასჯერ ვა (698).

რითმა რიდა:

ღვრიდა — დასჭრი, და — გაგრიდა — შეგყრიდა (903).

რითმა ერე:

მოგიწერე — ჯერე — სიალფე-რე — დაიჯერე (1274).

რითმა ერა:

მე რა — ვერა — მზერა — სიძუნწე რა (1392).

2.2 დაბალი შაირის რითმები. დაბალი შაირის ასიმეტრიული სეგმენტები, როგორც დავინახეთ, კენტმარცვლიანია: 5 3 ან 3 5. ამის შესაბამისად კენტმარცვლიანია რითმაც, რომლის სიმფონია ქვემოთ იბეჭდება.

კენტმარცვლიანი რითმებისათვის, როგორც მოსალოდნელი იყო, ყველაზე მეტად გამოყენებულია ხუთმარცვლიანი და სამმარცვლიანი სიტყვები, რომელთა რაოდენობა 3.452 კარედისათვის აღწევს 2952 ერთეულს ე. ი. 85.51%-ს, რაც დაახლოებით ისეთსავე შეფარდებას იძლევა, როგორსაც ოთხმარცვლიანი და ორმარცვლიანი სიტყვები მაღალ შაირში. ამგვარად, გვაქვს:

A. ეკვივალენტური სიმეტრიის პროპორციაში (მაღალი შაირი) რითმა — ორმარცვლიანი (იშვიათად ოთხმარცვლიანი), სიტყვები — ორმარცვლიანი და ოთხმარცვლიანი: 86.86%.

B. ოქროს კვეთის პროპორციაში: რითმა სამმარცვლიანი (ერთხელ ხუთმარცვლიანი), სიტყვები — სამმარცვლიანი და ხუთმარცვლიანი: 85,51%.

2. 2. 1 კენტმარცვლიანთა რაოდენობა რითმაში შეიძლება იყოს ხუთი ან სამი. ერთმარცვლიანი რითმა ვეფხისტყაოსანში არ არსებობს, საერთოდ იგი ძველ ქართულ პოეზიაში იშვიათია (შდრ. ფილიპე ბეთლემის ლექსი) და უმთავრესად გვიან ვრცელდება აქა-იქ ქართულში უცხო ენების გაელენით და მეტად ხელოვნური ჩანს, რის გამოც არ დამკვიდრდა.

რამდენადაც ხუთმარცვლიანი რითმა სიმეტრიულად შეეფარდება დაბალი შაირის სეგმენტს, მისი გამოყენება რითმად სავსებით კანონზომიერია, მაგრამ პრაქტიკულად ძნელი განსახორციელებელი, რადგან შერჩევა დიდი რაო-

დენობით ისეთი სიტყვებისა, რომლების დაბოლოებანი ხუთი იდენტური მარცვლისგანაა შედგენილი, დიდ სირთულეებთან არის დაკავშირებული. ხუთმარცვლიანი რითმების გამოყენება იძულებულს გახდიდა პოეტს, რომ მიემართა ისეთი სიტყვათა თამაშისათვის, რომელიც მეხოტბეების პოეზიას ახასიათებს (აქამანდა ვით — აქა მან? დავით და სხვ. მსგავსი მაგალითები, რომლებიც ზემოთაა ნაჩვენები). რუსთველი ასეთს კალამბურებს ძალიან იშვიათად იყენებს. მთელი ტექსტის მანძილზე ამგვარი „ზმების“ მხოლოდ თითოოროლა შემთხვევა გვხვდება. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ პოეტი განზრახ გაურბის ამ ხელოვნური და შეფერადებული ენით სიტყვების გარითმვას. ასეთი ხუთმარცვლიანი რითმით ერთი სტროფი მაინც გვაქვს, თითქოს იმის საილუსტრაციოდ, რომ პოეტს ასეთი რითმების შეთხზვაც შეეძლო (თუ კი ეს სტროფი პოემის პირვანდელ ტექსტს ეკუთვნის და შემდეგ არაა ჩამატებული):

„რად სიცხე გულსა ნიადაგ მწვავს გმირსა სამს ალებისა?
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა?
არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსა ლებისა,
შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა“ (1014).

აქ რითმაა სამსალებისა, მართალია, ბოლოდან მეექვსე მარცვალიც (ა) საერთო აქვთ ამ სიტყვებს, მაგრამ იგი რითმის სათვალავში ვერ მოვა, რადგან მაშინ დაბალ შაირში მივიღებდით ექვსმარცვლიან რითმას, რაც ასიმეტრიულად შედგენილ კარედებში დაუშვებელია. ექვსმარცვლიანი რითმა საერთოდ ქართულ პოეზიაში არ არსებობს.

2. 2. 2. 1 ამგვარად, ასიმეტრიული კარედების რითმა, თუ ცალკეულ (1014) გამონაკლისებს არ მივიღებთ მხედველობაში, სამმარცვლიანია.

სამმარცვლიანი რითმის წარმოებისათვის პირველ რიგში, როგორც მოსალოდნელი იყო, სამმარცვლიანი სიტყვებია გამოყენებული. 3452 კარედისათვის სამმარცვლიანი სიტყვის ხმარების 1807 შემთხვევა გვაქვს.

ვინაიდან სამმარცვლიან სიტყვას ჩვეულებრივ მახვილი ბოლოდან მესამე მარცვალზე მოუდის, ინტუიციურ დონეზე აქაც იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს მაღალი შაირის რითმა „დაქტილურია“. მაგრამ ისე, როგორც ორმარცვლიან რითმებთან „ტროქეული რითმები“ არ წარმოადგენენ საფუძველს და მხოლოდ „ტროქეულ ტენდენციას“ ქმნიან, დაბალ შაირშიც კარედის დაბოლოება შემთხვევით ემსგავსება „დაქტილურ რითმას“ და ქმნის „დაქტილურ ტენდენციას“, არსებითად კი, როგორც დავინახავთ, ეს დაქტილი არ არის. ეს ნათლად ჩანს რითმაში მახვილის განაწილების მრავალფეროვნებით, რომლის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

სამმარცვლიანი რითმისათვის სამმარცვლიანი სიტყვების გამოყენების მაგალითები მრავლად შეიძლება დავასახელოთ. არის შემთხვევები, როდესაც დაბალი შაირის ოთხივე კარედის სარითმო სიტყვა სამმარცვლიანია:

რითმა იდითა:

რიდითა — მშვიდითა — რიდითა — დიდითა (123).

რითმა ობისა:

თხრობისა — თმობისა — ხმობისა — ცნობისა (124).

რითმა იდისა:

დიდისა — შვიდისა — ხიდისა — კიდისა (182).

რითმა ენასა:

სმენასა — ენასა — ლხენასა — დენასა (305).

რითმა ელია:

წელია — ძნელია — მქმნელია — მწველია (332).

რითმა იანად:

სვიანად — ზიანად — გვიანად — ტყვიანად (456) და სხვ.

2. 2. 2. 2 მრავლად გვხვდება აგრეთვე შემთხვევები, როდესაც სამმარცვლიანი რითმისათვის ხუთმარცვლიანი სიტყვებია გამოყენებული.

რითმა ებითა:

გრძნებითა — ხელოვნებითა — დასდგებითა — მოქმედებითა (1226).

რითმა ანია:

წაუტანია — მზანია — გულოვანია — ხანია (1229).

რითმა ენაო:

ზენაო — ამაზრზენაო — ლამაზ-ენაო — შენათხზენაო (1258).

რითმა ებული:

ძმად-შეფიცებული — ქებული — დაწუნებული — გაგონებული (1260).

რითმა ევია:

შენახევია — შენართევია — მიმირთმეევია — დალევია (1269).

რითმა აენია:

განამყღვანია — გამიგზავნია — სანახაენია — შაენია (1278).

რითმა მარია:

პატიმარია — საომარია — ნაწვიმარია — უამარია (1307).

რითმა ებულთა:

შეფიცებულთა — რებულთა —მიახლებულთა — გამქღავნებულთა (1376) და სხვ.

2. 2. 2. 3 არის დაბალ შაირში სამმარცვლიანი რითმის საწარმოებლად ოთხმარცვლიანი სიტყვების გამოყენების შემთხვევები.

რითმა ებითა:

გრძნებითა — ხელოვნებითა — დასდგებითა — მოქმედებითა (1226).

რითმა ებიან:

გარდასწედებიან — დგებიან — დასცდებიან — მოედებიან (12Ე7).

რითმა იდიან:

ყაოსცდიდიან — მოჰკიდიან — სჭრიდიან — გაჰყიდიან (1357).

რითმა ელისა:

მასპინძელისა — ხელისა — გრძელისა — სიძნელისა (1072).

რითმა მარები:

მოგეხმარები — მარები — საომარები — ვექმარები (1458).

რითმა ონების:

დაელონების — გემონების — გეგონების — მოგეწონების (1503).

რითმა ირისა:

ჭირისა — პორფირისა — პირისა — გმირისა (1526).

რითმა ოდიან:

ხადოდიან — მოიტყოდიან — იქმოდიან — მოვიდოდიან (1569).

2. 2. 2. 4 ზოგჯერ სამმარცვლიანი რითმა ნაწარმოებია ორმარცვლიანი სიტყვით წინამავალ სიტყვასთან ან მის ბოლო მარცვალთან ერთად.

რითმა მანები:

ნათარგმანები — საგოგმანები — საჭოჭმანები — ლამაზმა ნები (9).

რითმა ესადრე:

ეს ადრე — უყვითლესად-რე — უგრძესად-რე — წესად-რე (138)

რითმა ცადენით:

გავიცადენით — ცად ენით — შევეცადენით—ცრემლისაცა დენით (202).

რითმა იდენით:

დავეზიდენით — კიდ ენით — დავერიდენით — კი დენით (205).

რითმა ერითა:

მე რითა — ფერითა — წვერითა — ჩხერითა (222).

რითმა ევინო:

მე, ვინო — მათქმევინო — მოგაკლეევინო — დაგახევინო (238).

რითმა დანამან:

ბანამან — დანამან — გაიყვანა მან — ან ამან (351).

რითმა იცითა:

ვიცითა: — მტკიცითა — ფიცითა — ვზი ცითა (406).

რითმა აცითა:

მამაცითა — კაცითა — და ცითა — კვლაცითა (418).

რითმა ემისად:

მე მისად — თაყვანის-ცემისად — ჩემისად — ხე მისად (484).

რითმა ასების:

ეათასების — მას ების — დაიფასების — დაედასების (490).

რითმა ჭ(ვ)ირისა:

ჭირისა — დუხჭირისა — განაჭვირისა — მომხვეჭი რისა (682).

რითმა იცისა:

მტკიცისა — ფიცისა — მი-, ცისა — უიცისა (516).

ფიცისა — მტკიცისა — უიცისა — მი-, ცისა (697).

რითმა ებარე:

მდებარე — მქებარე — მზე ბარე — მე ბარე (523).

რითმა ახარა:

გვახარა — გლახ, არა — ივაგლახა რა — დახარა (541).

რითმა ჯარისა:

ცხენ-აბჯარისა — ჯარისა — ეაჯა რისა — დამსაჯარისა (605).

რითმა ჭ(ვ)ირისა:

ჭირისა — დუხჭირისა — განაჭვირისა — მომხვეჭი რისა (682).

რითმა მინები:

მი-, ნები — მინები — მოუთმინები — მონასმინები (688).

რითმა დაღარად:

და ღარად — დასადებლად აღარად — დაღა რად — სალხინოდ აღარად (705).

რითმა შავითა:

შავითა — გამქუშავითა — მაშა ვითა — დავაშავითა (754).

რითმა ავითა:

და ვითა — შესართავითა — მისჭირდა ვითა — ამბავითა (834).

რითმა ერია:

სწერია — მტერია — ვერ ია — ფერია (844).

რითმა არითა:

სარითა — სიწყნარითა — საუბარითა — ეთქვა რითა (879).

რითმა არვებდა:

არვებდა — მოაქარვებდა — დააკარვებდა — არ ვებდა (881).

რითმა ახისა:

სახისა — ახისა — და ხისა — წმახისა (886).

რითმა აცამდის:

ხმა ცამდის — კვლაცა მდის — და-ც-ამდის — კაცამდის (941).

რითმა ევითა:

ქცევითა — მე ვითა — მზე ვითა — რხევითა (967).

რითმა უნვასა/ურვასა:

ჭმუნვასა — მუნ ვასა — წურვასა — ბრუნვასა (991).

რითმა ახალსა:

მასალსა — მზახალსა — ახალ-ახალსა — გლახ, ალსა (1000).

რითმა ავითა:

ნავითა — შავითა — მკლავითა — ჩნდა ვითა (1011).

რითმა ევრითა:

მჭევრითა — ტევრითა — ბევრითა — მევ, რითა (1049).

რითმა ევინა:

გაახსნევინა — დაათვლევინა — გააწევინა — მე ვინა (1067).

რითმა ევითა:

უკუწვევითა — ხე ვითა — შე-, ვითა — თნევითა (1086).

რითმა ეველად:

გასათრეველად — მზღეველად — დამაჭმეველად — მე ველად (1089).

რითმა ირითა:

ვირითა — მი-, რითა — ჭირითა — პირითა (1096).

რითმა ახველად:

მფახველად — უნახველად — მსახველად — ახ, ველად (1168).

რითმა ევარი:

მდევარი — მოსაწევარი — მე ვარი — მზღევევარი (1190).

რითმა ელურად/ერულად:

ხელურად — მელურად — მტერულად — მე რულად (1194).

რითმა არენით:

არენით — დაიჯარენით — მოვაგვარენით — არ ენით (1196).

რითმა ერასა:

მე რასა — მზერასა — წერასა — ქვე რასა (1198).

რითმა სადარე:

სატანას ადარე — სად არე — სად არე — სად არე (1201).

რითმა კიდენით:

გავაკიდენით — მოეკიდენით — წავეკიდენით — კი დენით (1222).

რითმა ასები:

პირ-ნასები — ხასები — სამათასები — რას ები (1231).

რითმა ადამან:

მაგარ-ვადამან — გაუცხადა მან — დანაბადამან — ვისმანლა დამან (1232).

რითმა ავისად:

შესართავისად — ნავი სად — ვარდია ვისად — ყვავისად (1241).

რითმა ოხისა:

ოხისა — მო-, ხისა — ნოხისა — ქოხისა (1248).

რითმა ორანი:

მო-, რანი — სწორანი — ყორანი — შორანი (1256).

რითმა ენიე:

მომასმენიე — მოვალხენიე — მოალხენიე — შენ იე (1259).

რითმა ებნელი/ნებელი:

მძებნელი — მტკებნელი — მცნებელი — მზე ბნელი (1268).

რითმა ირალი (ისალი):

მტირალი — ვის ალი — გასაგმირალი — გამომჭვირალი (1279).

რითმა აწები:

მონაღვაწები — ამონაწები — ვაწები — აწ ები (1280).

რითმა ევრები:

მჭევრები — ტევრები — ბევრები — მევ რები (1323).

რითმა ოტანი:

ცოტანი — მეოტანი — კოტანი — მო-, ტანი (1373).

რითმა ევითა:

რჩევითა — მზე ვითა — მე ვითა — სათნევითა (1389).

რითმა ენები:

მონახსენები — ნათენები — ცხენები — მძლე ნები (1390).

რითმა ირითა:

პირითა — ჭირითა — არ-სიძვირით-ა — გარდვიხდი რითა (1438).

რითმა ადება:

დადება — წადება — ცხადება — კმა დება (1456).

რითმა ავისსა:

თავისსა — მოეკლა ვისსა — სანახავისსა — და ვისსა (1529).

რითმა იქები:

ჭიქები — სიქები — იქები — იქ ები (1537).

რითმა ახავად:

მზრახავად — მსახავად — მევაგლახავად — ახ, ავად (1551).

რითმა ევასა:

ფრქვევასა — მე ვასა — თნევასა — წვევასა (1552).

რითმა ა(რ)დოსა:

დაბადოსა — დაიქადოსა — უდილადოსა — არ დოსა (1564).

2. 2. 2. 5 ზოგჯერ ერთმარცვლიანი სიტყვაც ქმნის წინამავალ სიტყვასთან ან მის ნაწილთან ერთად სამმარცვლიან რითმას.

რითმა ღარისად:

გულ-მდუღარისად — მოლიზღარისად — ღარი სად — აღარისად (85).

რითმა ამითა:

სკამითა — ამით-ა — ჟამით-ა — წამითა (102).

რითმა ესადრე:

ეს ადრე — უყვითლესად-რე — უგრძესად-რე — წესად-რე[2] (138).

რითმა ესითა:

კენესით-ა — წესითა — მკვლავ-უგრძესითა — კვესითა (192).

რითმა ანამან:

ბანამან — შაოსანამან — შეიყვანა მან — დანამან (263).

ბანამან — დანამან — გაიყვანა მან — ან ამან (351).

რითმა იარე:

გამოვიარე — მიარე — გამიზიარე — დამიტია-რე (389).

რითმა ანისად:

დანისად — ჯანი სად — ტანისად — ხანისად (510).

რითმა ახარა:

გვახარა — გლახ, არა — იეაგლახა რა — დახარა (541).

რითმა ინარე:

წინა-რე — ვინ არე — სისხლ-ჩამომდინარე — გამიცინა-რე (561).

რითმა ახიოს:

ახიოს — ახიოს — აეაგლახიოს — ახი ოს (702).

რითმა დაღარად:

და ღარად — დასადებლად აღარად — დაღა რად — სალხინოდ აღარად (705).

რითმა ენამან:

შუქ-ნაფენამან — ააყენა მან — შენამან — ლხენამან (1473).

რითმა გულისად:

გულისად — დადაგულისად — დაკარგული სად — დანერგულისად (1284).

რითმა ახემან:

არ-მეუზრახემან — სახემან — ალვისა ხემან — შევინახე, მან (729).

რითმა არომან:

სარომან — მიუმცთარომან — მიუმხედაროშან — არო მან (762).

რითმა ენისად:

ენისად — დენისად — თმენისად — ცხენი სად (823).

რითმა ამისად:

ამისად — წამისად — ჟამისად — ლამი, სად (875).

რითმა აცამდის:

ხმა ცამდის — კვლაცა მდის — და-ც-ამდის — კაცამდის (941).

რითმა ეოდა:

ირხეოდა — გარდიქცეოდა — უმხნეოდა — მზეო, და (943).

რითმა ისისად:

მისისად — დღისისად — ისი სად — მქისისად (973).

რითმა ავისად:

შესართავისად — ნავი სად — ვარდია ვისად — ყვავისად (1241).

რითმა ალისად:

ქალისად — მონაცვალისად — ფერ-ნამკრთალი სად — ძალისად (1252).

რითმა იამან:

წა-ცა-ხვია მან — იამან — ჰგია, მან — ღიამან (1311).

რითმა ილისად:

გასწავლილისად — ღიმილისად — წახდომილისად — მონდომილი სად (1337).

რითმა ირისად:

ჭირისად — გმირისად — ქვიტკირი სად — პირისად (1387).

რითმა ირითა:

პირითა — ჭირითა — არ-სიძვირით-ა — გარდვიხდი რითა (1438).

რითმა სალამე:

გამომსალამე — სალამე — მას ალამე — სალა მე (1562).

რითმა ენამან:

დააშვენა მან — წყენამან — ლხენამან — ზენამან (1580).

2. 2. 2. 6 დასასრულ არის რამდენიმე შემთხვევა სამმარცვლიანი რითმის წარმოებისა სამი თითომარცვლიანი სიტყვის საშუალებით.

რითმა ედარად/ებარად:

მზე დარად — ქვე ბარად — ხედ არად — მე და რად (278).

რითმა ადესა:

მადესა — ბადესა — უქადესა — მზად ეს-ა (567).

რითმა ინარდა:

გაუჩინარდა — ვინ არ და-, — გასაწყინარდა—გასისხლმდინარდა (574).

რითმა ახისა:

ახისა — სახისა — მნახისა — ახ, ის-ა (679).

რითმა ესითა:

უცხელესითა — კვესითა — წესითა — მზე სით-ა (916).

2. 2. 3 აქ მოტანილი მაგალითებიდან კარგად ჩანს, რომ რითმის სამმარცვლედს სულ სხვა პროსოდიული ღირებულება აქვს, ვიდრე სეგმენტის სამმარცვლედს. სიტყვა არ შეიძლება გასცილდეს სეგმენტის სამმარცვლედს. რითმაში კი ასეთი შეზღუდვები არ არსებობს. ჩვენ ვნახეთ, რომ მრავლად მოიპოვება მაგალითები, როდესაც რითმის წარმოებაში სიტყვის მხოლოდ ნაწილი (ზოგჯერ ერთი, ხან კიდევ ორი მარცვალი) მონაწილეობს. ეს იმას ნიშნავს, რომ რითმის სამმარცვლედი არაა სეგმენტი ან ტერფი, იგი მხოლოდ შე-

მთხვეით უტოლდება სამმარცვლიან სეგმენტს თავისი მოცულობით, მაგრამ მეტრის თვალსაზრისით სულ სხვა ღირებულება აქვს. იგი არის სიმეტრიულ მიმართებაში სეგმენტთან, მაგრამ რიტმული ერთეული არ არის.

2. 2. 4 რითმა და მახვილი. XIX საუკ. და XX საუკ. დასაწყისის სახელმძღვანელოებში, რომლებიც რუსული და დასავლეთევროპული ლექსთწყობის შესასწავლად იყენებენ განკუთვნილი, გავრცელებული იყო შეხედულება, რომ რითმასთან განუყრელად არის დაკავშირებული მახვილი. რითმის ცნების იმ განსაზღვრებათა მიხედვით, რომლებიც ამ სახელმძღვანელოებშია წარმოდგენილი, „რითმა ეწოდება თანაჟღერადობას (созвучие) კლაუზულაში. დაწყებული უკანასკნელი მახვილიანი მარცვლიდან“[3].

ეს მოდელი ქართული ლექსთწყობის ზოგიერთმა მკვლევარმა შეუცნობლად[4] წარმოიდგინა ყველა ხალხის პოეზიისათვის სავალდებულო აბსოლუტურ უნივერსალიად და მექანიკურად გადმოიტანა ქართულში. როგორც ქვემოთ დაინახავთ, ეს ფორმულა რუსული და დასავლეთევროპული ლექსთწყობისთვისაც არ იყო ყოველთვის სწორი და მნიშვნელოვან კორექტივებს საჭიროებს იმისდა მიხედვით, თუ რომელ ენასთან და რომელ ეპოქასთან, ან კიდევ, რა ხასიათის ძეგლთან გვაქვს საქმე. მიუხედავად ამისა, ლიტერატურაში ქართული ლექსთწყობის შესახებ ჩვენ ვხვდებით ასეთს განმარტებებს: „რითმა ტაეპის იმ ნაწილთანაა მჭიდროდ დაკავშირებული, რომელიც უკანასკნელი მახვილიანი ხმოვნით იწყება და ტაეპთან ერთად თავდება“[5].

უცხო ენათა ლექსთწყობის მოძველებული სახელმძღვანელოებიდან მომდინარე ეს განმარტება ეეფხისტყაოსნის ლექსის ზოგიერთ მკვლევარს დღესაც ურყევ ჭეშმარიტებად მიაჩნია და ვერ წარმოუდგენია რითმა მახვილის გარეშე. ამ თვალსაზრისის თანახმად მაღალი შაირის რითმა ქორეულია, რამდენადაც იგი ორი მარცვლისაგან შედგება, ორმარცვლიანი სიტყვა კი ბოლოდან მეორე მარცვალზე ატარებს მახვილს; ხოლო დაბალი შაირის რითმა დაქტილურია, ვინაიდან სამმარცვლიანია, სამმარცვლიანი სიტყვები კი ბოლოდან მესამე მარცვალზე ატარებენ მახვილს. თუ ეეფხისტყაოსნის ტექსტის მხოლოდ ზოგიერთი სტროფის მიხედვით ვიმსჯელებთ, ეს მოსაზრება ერთი შეხედვით არასპეციალისტს შეიძლება სწორი ეჩვენოს, მაგ., 868 სტროფში გვაქვს:

> «ვარდსა ჰკითხეს: „ეგზომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად, პირად?
> მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი? პოვნა შენი რად არს ჭირად?“
> მან თქვა: „ტკბილსა მწარე ჰპოვებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად“;
> ოღეს ტურფა გაიაფდეს, აღარა ღირს არცა ჩირად.

აქ რითმა არის ირად (ორმარცვლიანი), მის საწარმოებლად გამოყენებულია ორმარცვლიანი სიტყვები: პირად, ჭირად, ძვირად, ჩირად. ეს სიტყვები ბოლოდან მეორე მარცვალზე ატარებენ მახვილს და, მაშასადამე, თითქოს შეიძლება დავასკვნათ, რომ რითმა ქორეულია. მით უმეტეს, რომ ასეთი წარმოება ტექსტში ხშირია. მაგრამ სინამდვილეში ყველაფერი ეს არის შემთხვევითი, მხოლოდ „ქორეული ან ტროქეული ტენდენციის“ მაჩვენებელი და არა ძირითადი სტრუქტურული მოვლენა. ეს კარგად ჩანს ეეფხისტყაოსნის ტექსტის შემდეგი მაგალითებიდან: 865 სტროფში ვკითხულობთ:

„თუ ბრძენი ხარ, ყოვლნი ბრძენნი აპირებენ ამა პირსა:
ხამს მამაცი მამაცური, სჯობს, რაზომცა ნელად ტირსა.
ჭირსა შივან გამაგრება ასრე უნდა, ვით ქვიტკირსა.
თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი ჭირსა.

ამ სტროფში რითმაა ირსა. მის საწარმოებლად პირველ, მეორე და მეოთხე კარედებში გამოყენებულია ორმარცვლიანი სიტყვები, მახვილით ბოლოდან მეორე მარცვალზე: პი́რსა, ტი́რსა, ჭი́რსა. მაგრამ რა ვუყოთ ცნობილი მესამე სტრიქონის სარითმო სიტყვას ქვი́ტკირსა? ეს ხომ სამმარცვლიანი სიტყვაა! სამმარცვლიან სიტყვებს ხომ მახვილი ბოლოდან მესამე მარცვალზე აქვს: ქვი́ტკირსა! თუ სიტყვას ნორმალურად წავიკითხავთ ქვი́ტკირსა, ქართული ენის ბუნების შესაბამისად, მაშინ „ქორეული“ კლაუზულა აღარ გვექნება, ხოლო თუ მახვილს გადავსვამთ იმ მიზნით, რომ „ქორეული“ კლაუზულა გამოვიყვანოთ, მაშინ დავარღვევთ მახვილის ხმარების იმ წესს, რომელიც სამმარცვლიანი სიტყვებისათვის არის დადგენილი. *„ქვიტკი́რსა“ ქართული ენისათვის მისაღები არ არის და არც თუ ვინმე წარმოთქვამს სიტყვას ამგვარად.

იგივე მდგომარეობა გვაქვს, მაგ., 134 სტროფში:

კელაცა ჰკადრა: „აჰა, მზეო, რათგან ღმერთმან მზედ დაგბადა,
მით გმორჩილობს, ზეციერი მნათობია რაცა სადა;
მე რომ თქვენგან მოვისმინენ წყალობანი, მედიადა.
ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შუქი შენი იეფად-ა“.

ეს სტროფიც სიმეტრიული კატრენია; ორმარცვლიანია რითმა: ადა. მის საწარმოებლად გამოყენებულია სიტყვები: დაგბადა (3 მარცვ.); სადა (2 მარცვ.); მედიადა (4 მარცვ.); იეფად-ა (3 მარცვ.+1 მარცვ.). თუ ჩვენ სავალდებულოდ მივიჩნევთ, რომ სარითმო კლაუზულაში მახვილი მეორე მარცვალზე მოდიოდეს ბოლოდან, მაშინ უნდა წავიკითხოთ: *დაგბა́და, *მედია́და, *იეფად-ა́ და სხვ. მკითხველი ან ავტორი ხომ წინასწარ არ ანგარიშობს, სად დასვას მახვილი და სად არა! ის კითხულობს სიტყვებს ისეთი მახვილებით, როგორც ეს მიღებულია ენაში. ამიტომ ბუნებრივია, რომ პირველი კარედის სარითმო სიტყვას წაიკითხავს და́გბადა და არა დაგბა́და. მეორე კარედში გვექნება სა́და, მესამეში — მე́დიადა, მეოთხეში — იე́ფად-ა́ და მისთ.

იგივე მდგომარეობა გვაქვს ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც სარითმოდ ოთხმარცვლიანი სიტყვებია გამოყენებული, მაგ., 140-ე სტროფში:

მოშორვება საყვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად ღაზოდ,
ცრემლსა ვითა მარგალიტსა სწვიმს ვარდისა დასანაზოდ.
რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჭვრეტთა სალამაზოდ,
ცხენსა შეჯდა, გაემართა, დარბაზს მიჳა სადარბაზოდ.

ან კიდევ სტროფი 154:

„ლაშქართა და დიდებულთა ალაშქრებდი, ჰპატრონობდი;
დარბაზს კაცსა გაჰგზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი,
წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნობდი,
აქა სადმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!

ან, მაგ., 155 სტროფი:

„ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასახე,
აქათ სამ წელ მომიცადე, ხვაშიადი შემინახე,
მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალეა ჩემი არ დაჭნა ხე,
არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიტირე და მიეაგლახე.

თუ ამ სარითმო სიტყვებს წავიკითხავთ ნორმალურად, ბუნებრივი მახვილებით: ღა́ზოდ, დასა́ნაზოდ, სალა́მაზოდ, სადა́რბაზოდ; ჰპა́ტრონობდი, სცნობდი, სძღვნობდი, აგრძნობდი, დაასახე, შე́მინახე, დაჭნა ხე, მივაგლახე და მისთ., მაშინ რითმა „ქორეული“ არ გამოვა, ხოლო თუ მახვილს დავსვამთ ბოლოდან მეორე ადგილზე, როგორც ამას ქორეული კლაუზულა მოითხოვს, მივიღებთ ქართული ენისათვის არაბუნებრივს, დამახინჯებულ და მიუღებელ წარმოთქმებს: *დასანა́ზოდ, *სალამა́ზოდ, *სადარბა́ზოდ, *ჰპატრონობდი, *აგრძნობდი, *დაასახე, *შემინახე, *მივაგლახე და მისთ.

იგივე მდგომარეობა გვაქვს მეხოტბეებთან. ცნობილ II, 16 სტროფში გამოვა მახვილის ასეთი განაწილება:

1. თამარ წყნარი,
   *შესაწყნარი,
   ჰმა-*ნარნარი,
   პირ-*მცინარი,
2. მზე-*მცინარი,
   *საჩინარი და სხვ.

ან კიდევ:

ელვა-*ეთერი
და *სიტყვიერი,
დარმანის ველი,
ედემს *მაღნარი.

წარმოთქმა *შესაწყნარი, *ნარნარი, *მცინარი, *საჩინარი, *ეთერი *სიტყვიერი *მაღნარი შეიძლება რომელიმე პროვინციელი სნობის დეკლამა-

ციისათვის იყოს დამახასიათებელი, მაგრამ სალიტერატურო ქართულის ნორ-

მებს ვერ ეგუება. კიდევ მეტი, თუ ეს წარმოთქმა (ხმა-*ნარნარი, მზე-*მცინა-

რი) პროვინციულ დეკლამაციაში მაინც შეიძლება შეგეხვედეს, სრულებით

წარმოუდგენელია ქართულ ლექსში მახვილი სიტყვის ბოლოდან პირველ მარ-

ცვალზე ფრანგულის მსგავსად: *დაჭნა́ (რითმა ახე: დაასახე — შემინახე —

დაჭნა ხე — მივაგლახე. სტროფი 155); *ედემის ხეს (რითმა ისხეს: შემოის-

ხეს — შეარისხეს — სისხლი ისხეს — ედემის ხეს. სტროფი 76); *მოლახო́

(რითმა ხოცა: დაგეხოცა, მოეხოცა — დამამხოცა — მოლახო ცა. სტროფი

127). *საეჭვი́ (რითმა ირად: დუხჭირად — დანამჭირად — საეჭვი რად —

რაცა ჭირად. სტროფი 126); *ამაყი́ (რითმა იწა: გარდაჰფრიწა — დაამიწა —

მოამიწა — ამაყი, წა-. სტროფი 206); *დავრჩე́, ვა, (რითმა ევა: თქმევა —

გამორჩევა — ფრქვევა — დავრჩე, ვა. სტროფი 240); *ერთხე́ლ (რითმა ელვა:

ელვა — ერთხელ ვა — ღელვა — წამოქელვა. სტროფი 597); *სიძუნწე́ (რით-

მა ერა: მე რა — ვერა — მზერა — სიძუნწე რა. სტროფი 1392); *დასჭრი́

(რითმა რიდა: ღვრიდა — დასჭრი, და- — გაგრიდა — შეგეყრიდა. სტროფი

903) და სხვ.

ასევე, უსარგებლოა დაბალ შაირში „დაქტილური“ რითმების ძებნა, ვი-

საიდან აქაც მივიღებთ მახვილის ისეთს უჩვეულო განაწილებას, როგორი-

ცაა: *მომხვეჭი́ (რითმა ჭ(ე)ირისა: ჭირისა — დუხჭირისა — განაჭვირისა —

მომხვეჭი რისა. სტროფი 682); *ეაჯა́ (რითმა ჯარისა: ცხენ-აბჯარისა —

ჯარისა — ეაჯა რისა — დამსაჯარისა, სტროფი 605); *მისჭირდა́ (რითმა

აეითა: და ვითა — შესართაეითა — მისჭირდა ვითა — ამბაეითა. სტრო-

ფი 834); *ალეისა́ (რითმა ახემან: არ-მეუზრახემან — სახემან — ალეისა ხე-

მან — შევინახე, მან, სტროფი 729).

მახვილის ასეთი განაწილების არაბუნებრიობას გრძნობს ყველა, ვისთვი-

საც მშობლიურია ქართული. მხოლოდ უცხოელს, მაგ., ფრანგს ან იტალიელს,

რომელსაც ცუდად შეუთვისებია ქართული ენა, შეიძლება ეჩვენოს, რომ

*დაჭნა́, *ედემის, *ალეისა́, *ნარნარი, *დაგბა́და დასაშვებია ქართულში. მე-

ტად დამახასიათებელია, რომ ქართული ლექსთწყობის ე. წ. „სილაბურ-ტონუ-

რი“ თეორიის ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენელი ს. გორგაძე[9], მიუხედა-

ვად იმისა, რომ იგი ცდილობდა ქორეული და დაქტილური რითმები ენახა

ქართულში, მაინც ხაზგასმით აღნიშნავდა, რომ ისეთ შემთხვევებში, როგო-

რიცაა: მიწყდა — მიავიწყდა; ქარი — ლაშქარი; გული — ფრანგული

«შეუწყნარებელია ამგვარი რითმების ისეთი წაკითხვა, როგორსაც ზოგიერთი მგოსნის დეკლამაციაში ვხვდებით, სახელდობრ — რითმების გათანაბარმარცვლიანების მიზნით დაქტილური კლაუზულის წარმოთქმა ქალური აქცენტუაციით:

მი́წყდა — მიავი́წყდა,

ქა́რი — ლაშქა́რი,

გუ́ლი — ფრანგუ́ლი და სხვანი.

როგორც ქართული სამახვილო წესების განხილვამ გვიჩვენა, ოთხმარცვლოვანისა და სამმარცვლოვანი სიტყვების ასეთი მახვილით წარმოთქმა, როგორსაც აქ ვხედავთ, ქართული სალიტერატურო მეტყველებისათვის შეუწყნარებელია: ასეთი აქცენტუაცია რომელიმე კუთხის ან ჩვენი დედაქალაქის რომელიმე უბნის ჟარგონს უფრო მოგვაგონებს, ვიდრე იმას, რასაც ახალი სალიტერატურო ქართული ეწოდება»[7].

ს. გორგაძე ამ შემთხვევაში ასახავს თვალსაზრისს, რომელიც მიღებული იყო იმ დროს ნორმად სალიტერატურო ქართულისათვის. ჯერ კიდევ ჩვენი საუკუნის ოციან წლებში სიტყვათა მახვილების ასეთი გადასმა რითმის მახვილების გათანაბრების მიზნით (მე́რი — *ნამკე́რი, გაღმა-*გამო́ღმა — ბო́ღმა და მისთ.) დასაგმობად იყო მიჩნეული.

განსაკუთრებით გავრცელდა ქართული ენისათვის ასეთი არაბუნებრივი აქცენტუაცია უკანასკნელი ათეული წლების მანძილზე, უმთავრესად უცხოური ჯგაზური სიმღერების გავლენით. ს. გორგაძის შემდეგ ზოგიერთმა არაკომპეტენტურმა ავტორმა, რომელიც, როგორც ჩანს, თვითონ კითხულობდა ლექსებს იმგვარ პროვინციულ ჟარგონზე, ს. გორგაძეს რომა აქვს მხედველობაში, თავისი საკუთარი დეკლამაცია სავალდებულოდ მიიჩნია არა მარტო თანამედროვე, არამედ კლასიკური ქართული ლექსისთვისაც და უცხო ლექსთწყობის სახელმძღვანელოებში ამოკითხული წესი რითმაში მახვილის ხმარებისა ქართულზედაც გაავრცელა. ამ იმპრესიონისტულ საფუძველზე მიღებული დასკვნების გასამართლებლად შეიქმნა „თეორია"[8] მახვილის გადაადგილების შესახებ ქართულ ლექსში (მაგ., გვთავაზობენ ასეთ წაკითხვებს: *ნარნა́რი; *ლანკა́ნთა, *პინა́კთა, *დავამცირო́ და სხვ.), თანაც ემყარებიან რ. იაკობსონის ადრინდელ შრომას, სადაც ლაპარაკია „ენაზე პოეტური ძალმომრეობის"[9] შესახებ და მოჰყავთ რუსულის მაგალითიც, სადაც თითქოს ადგილი აქვს მახვილის გადაადგილებას.

მთელი ეს მსჯელობა, როგორც დავინახავთ, გაუგებრობაზეა დაშენებული.

არ შეიძლება უცხო ენობრივი კატეგორიები მოვახვიოთ ენას და სხვა ენათა ნორმები მექანიკურად გადმოვიტანოთ ქართულში. თუ, მაგ., რომელიმე ლექსთწყობის სისტემას ახასიათებს მახვილი სარითმო კლაუზულაში, ეს არ ნიშნავს, რომ ყველა ენისათვის სავალდებულოა მახვილის ასეთი ხმარება; თუ ფრანგულ სილაბურ ლექსს ახასიათებს მახვილი კარედის ბოლოს ან ცეზურის წინა მარცვალზე, ეს არ იძლევა საფუძველს ვიფიქროთ, რომ

ყველა სილაბურ ლექსში უთუოდ ისე უნდა იყოს ნახმარი მახვილი, როგორც ფრანგულშია. კიდევ მეტი, ისეთ ლექსთწყობის სისტემებშიც კი, სადაც დღეს მახვილი რითმასთანაა დაკავშირებული, ყოველთვის ასეთი მდგომარეობა არ იყო ძველ პოლონურ პოეზიაში ხშირად ირითმებოდა უმახვილო მარცვლები მაგ., wezbrał — ostał (იდენტურია უკანასკნელი, უმახვილო მარცვლები); ან კიდევ upor — sobie tor (პირველ სიტყვაში უმახვილო მარცვალი რითმაში, მეორე შემთხვევაში — მახვილიანი და სხვ.)[10]. ამასთან დაკავშირებით პოლონური და სლავური ლექსის ცნობილი მკვლევარი გ. ე. ხოლშევნიკოვი კ. ზავოძინსკიზე დაყრდნობით აღნიშნავს: «Независимо от того, как расставлялись в них ударения, были они словесными или групповыми, рифма будет либо разноударной, либо безударной, созвучными будут лишь заударные слоги. Совершенно ясно, что ударение в такого рода рифмах не играет структурной роли.

Нередко встречаются подобные рифмы и у поэтов XVI—XVIII вв.

Очень убедительный пример разноударной рифмы конца XVIII в. приводит К. Заводзиньский (Studia, 87)". აქ მოტანილია ნიმუში ფ. კნიაჟნინიდან (1750—1807), სადაც გვაქვს რითმები komysz—takiego?—Mysz, რომელთან დაკავშირებით ავტორი განაგრძობს:

„Синтаксическая структура последнего стиха требует сильной паузы перед последним словом*. Созвучны в четных стихах два последних слога, как и в обычной женской рифме, но ударения в них стоят на разных местах: во втором стихе — на предпоследнем слоге, в четвертом — на последнем и третьем с конца.

Очевидно, что ударение в польском стихе даже в XVIII в. не было основным структурным элементом рифмы — достаточно было созвучия независимо от акцента. Но это значит также, что ударение ни перед цезурой, ни в клаузуле не было первичным структурным элементом стиха. Чаще всего оно стояло на предпоследнем слоге стиха и полустишия, что было автоматическим следствием польского неподвижного ударения"[10].

ამის საფუძველზე კ. ზავოძინსკი, მ. დლუსკა და მათ მიხედვით ვ. ხოლშევნიკოვი ასკვნიან, რომ XV—XVII საუკ. პოლონური სისტემა ლექსისა იყო ატონური, „წმინდა სილაბური" და რომ მახვილის განაწილება კლაუზულებში და ცეზურების წინ არ იყო მეტრის მაწარმოებელი ნიშანი, ლექსის ფორმანტა. ამასთან, ვ. ხოლშევნიკოვს მოჰყავს კ. ზავოძინსკის მიერ ციტირებული აფორიზმი ადრინდელი ხანის პოლონელი პოეტისა Nos Poloni non curamus quantitatem syllabarum** „ჩვენ, პოლონელები, არ ვზრუნავთ მარცვალთა სიგრძეზე"[11].

ამგვარადვეა ჩეხურ სილაბურ ლექსში, სადაც მახვილი არ მონაწილეობს სარითმო კლაუზულის შედგენაში.

---

* ასეთი შემთხვევები ჩვენ მრავლად გვაქვს ეეფხისტყაოსნის ზემოთმოყვანილ ნიმუშებში ერთ-სახე, წა-, — შეეხვევნ; მე, წა-,—გარდეხვევნ; გვინა—ვინ-ა და სხვ.

** როგორც სწორად შენიშნავს ვ. ხოლშევნიკოვი, „სიგრძეს" იმ დროს პოლონეთში, ისე როგორც რუსეთში XIX ს. დასაწყისამდე, უწოდებდნენ მახვილს.

ასეევა არაბულში, სადაც მახვილი იშვიათად დაისმის სარითმო მარცვალზე, და ბევრ სხვა ენაში.

რუსულშიც კი, სადაც მახვილი ესოდენ დიდ როლს თამაშობს რითმის წარმოებაში, ყოველთვის ასეთი მდგომარეობა არ იყო. სიმეონ პოლოცკის (XVII ს.) სილაბურ ლექსში გვხვდება რითმები: безчи́сленны—жре́нны, ры́бствовахъ - я́ху, Ѳому́ — до́му, тобо́ю — твою́[12] და სხვ.; იან-ანდრეი ბელობოცკის „პენტატეუგუმ"-ში გვაქვს кину́т — поки́нут[13], რასაც რიგი მკვლევარი[14] იმით ხსნის, რომ მაშინ მახვილი არ წარმოადგენდა რუსულში, ისე როგორც პოლონურში, მეტრის ფორმანტას. მხოლოდ XVII საუკ. ბოლოს და XVIII საუკ. დამდეგს იწყება რუსული სილაბური ლექსის „ტონიზაცია" რუსული ენის ბუნების შესაბამისად[15]. შეიძლება იმ ადრინდელ პერიოდში გვქონდეს შემთხვევები მახვილის გადანაცვლებისა სიტყვაში, მაგრამ ეს იყო იშვიათი მოვლენა და დაბალი ღირსების მაჩვენებელი, რის გამო ა. კანტემირი წერდა: „Совсем не хвалю преложение силы с одного слога на другой, так чтоб вместо глава́, писать гла́ва, вместо зако́н писать за́кон и проч."[16]. რუსულ ლექსში სიტყვის მახვილი არ იცვლება მეტრიკული სქემის მიხედვით. პირიქით, რუსული ლექსთწყობის ძირითადი პრინციპი, როგორც ანდრეი ბელიმ[17] დაადგინა, იმაში მდგომარეობს, რომ შესაძლებელია ერთისა და იმავე მეტრიკული სქემის სხვადასხვა რიტმული ტიპები არსებობდეს, იმისდა მიხედვით, თუ როგორაა მახვილიანი სიტყვები წარმოდგენილი სტრიქონის ფარგლებში. სწორი არაა ეიფიქროთ, რომ ისეთ შემთხვევებში, როგორიცაა რუს. зефи́ром და зе́фиром, му́зыка და музы́ка მახვილის „გადაადგილება" ხდება. აქ მახვილის გადასმა, ე. ი. „ენაზე პოეტური ძალადობა", რ. იაკობსონის სიტყვით რომ ვთქვათ, კი არა გვაქვს, არამედ პარალელური ფორმები, რომლებიც რუსულ ენას ახასიათებს[18]. პოეტს შეუძლია ენაში რეალურად არსებული ამ პარალელური ფორმებიდან ის აირჩიოს, რომელიც მას რიტმისთვის სჭირდება, მაგრამ თვითნებურად სიტყვაში მახვილს ვერ გადაიტანს, ხოლო თუ გადაიტანს, ამას შეაფასებენ როგორც დაბალი ღირსების ლექსს, პოეტის უმწეობას. რაც შეეხება რ. იაკობსონის თეზისს „ენაზე პოეტური ძალადობის" შესახებ, ამას ჯერ კიდევ ნ. ტრუბეცკოი უპასუხა, რომ „ენის მოთმინებას საზღვარი აქვს და ყოველგვარ ძალადობას ის ვერ აიტანს"[19]. შემდეგში კი თვით რ. იაკობსონმა უარყო თავისი ეს შეხედულება[20].

ყველაფერი ეს იმაზე მეტყველებს, რომ თურმე შესაძლებელი ყოფილა სარითმო კლაუზულის შედგენა ისე, რომ მახვილი არ მონაწილეობდეს. დამახასიათებელია, რომ Webster-ის უახლეს გამოცემებში რითმის განმარტებისას მახვილის ხსენება წინდახედულად ამოღებულია[21].

ძნელი წარმოსადგენია ვიფიქროთ, რომ ვეფხისტყაოსნის ავტორი, რომელიც სრულყოფილად ფლობდა ქართულ ენას, ან კიდევ ქართული ენის აგრეთვე ღრმა მცოდნე მეხოტბეები ვერ ახერხებდნენ სიტყვების შერჩევას რიტმის ან რითმისათვის ისე, რომ ქართული ენა არ დაემახინჯებინათ. შეუწყნარებელია, რომ გენიალური პოეტი, რომელმაც დასაბამი მისცა ახალ ერას სა-

ლიტერატურო ქართული ენის განვითარებაში, წარმოვადგინოთ რაღაც უმწეო მელექსედ, რომელიც „ძალადობას“ ხმარობს ენაზე იმისათვის, რომ რითმები შეაკოწიწოს. სინამდვილეში არ არსებობს არავითარი კვალი, რაიმე ნიშანი იმისა, რომ ან ვეფხისტყაოსანში, ან მეხოტბეებთან ადგილი ჰქონდა მახვილის „გადაადგილებას“. ისეთი რითმები, როგორიცაა **აძეწნა — ხე წნა; არავინ-ა — ისმინა; ედემის ხეს — ისხეს** და მისთ. მახვილის გადაადგილებას კი არ მოწმობენ, არამედ იმას, რომ მახვილი ქართულშიც არ იყო სარითმო კლაუზულის მაწარმოებელი სტრუქტურული ელემენტი, ისე როგორც მრავალ სხვა ენაში.

და თუ ღღეს მაინც პროვინციულ ჟარგონზე აღზრდილ დეკლამატორებს თავის ნებაზე გადააქვთ მახვილი და ამბობენ: ***ნამქერი, *გამოღმა, *ფრანგული**, ეს მხოლოდ იმის მაჩვენებელია, რომ მახვილი ქართულში, განსხვავებით რუსულის, ინგლისურის, გერმანულისა და მთელი რიგი სხვა ენებისაგან, არის მხოლოდ მექანიკური, ანტროპოფონური მოვლენა, იმდენად უმნიშვნელო ფუნქციონალური დატვირთვით, რომ მის გადატან-გადმოტანას ვერ გრძნობენ არა მარტო თვით დეკლამატორები, არამედ ქართული ლექსთწყობის ზოგიერთი მკვლევარიც. მოვლენა, რომელიც რელევანტური არაა ენაში, არ შეიძლება ლექსთწყობის სტრუქტურულ საფუძველს ქმნიდეს[22].

2. 2. 5. 1 **რითმა და მარცვალი.** ზემოთ (1. 8) ჩვენ დაწერილებით ვანვიხილეთ სეგმენტებში შემავალ მარცვალთა სტრუქტურული თავისებურებანი და დავინახეთ, რომ ვეფხისტყაოსანში და საერთოდ ქართულში მარცვლის მრავალგვარი ტიპი მოიპოვება. ერთი მარცვლის ფარგლებში შეიძლება გვქონდეს რამდენიმე თანხმოვანი ხმოვნის წინ ან ხმოვნის შემდეგ და სხვ.

სულ სხვა სურათი გვაქვს რითმის საწარმოებლად გამოყენებულ მარცვლებში. აქ, როგორც წესი, მარცვალს ქმნის: (1). მხოლოდ ხმოვანი: **ი-ა (მოშეხვია — თქვია — დია — გარდმეთხია)**; (2). ერთი თანხმოვანი და ერთი ხმოვანი: **ბა-რი — (ნაუბარი — უგრძნობარი — ნადებარი — ნაგუბარი)**; (3). ხმოვანი და ერთი თანხმოვანი: **აგ-ნი (გულ-სადაგნი — ცნობა-შმაგნი — დაგნი — ამხანაგნი)**; (4). თანხმოვანი — ხმოვანი—თანხმოვანი: **ალ-ვად (კრძალვად — ალვად — ალვად — მალვად)**; (5). იშვიათად ორი თანხმოვანი და ხმოვანი: **რგუ-ლი-ა (რგულია — ორგულია — საავარგულია — დაკარგულია)**; (6). ხმოვანი და ორი თანხმოვანი: **უ-ობს (სათუობს—უობს—ქსუობს—ცრუობს)**; (7). თანხმოვანი—ხმოვანი—ორი თანხმოვანი: **ა-დებს (გააცხადებს — დაბადებს — გააკვლადებს — აზადებს)**.

როგორც ვხედავთ, სარითმო კლაუზულაში შემავალ მარცვალთა სტრუქტურა გაცილებით მარტივია ან ნაკლებ მრავალფეროვანი, ვიდრე სხვა შემთხვევებში. აქ ჩვენ ვერ ვხვდებით თანხმოვანთა ისეთ თავმოყრას, როგორც სხვა სეგმენტებში. ეს სავსებით გასაგებია. შეუძლებელი იქნებოდა სარითმოდ მრავალი სხვადასხვა სიტყვის შერჩევა, რომელთაც მარცვალი (მით უმეტეს ორი და სამი მარცვალი) რამდენიმე ერთნაირი თანხმოვნისაგან აქვთ შედგენილი. ენის შესაძლებლობა ამის საშუალებას არ იძლევა.

2. 2. 5. 2 **საყურადღებოა თანხმოვანთა შერჩევა სარითმო კლაუზულის მაწარმოებელ მარცვალში.** თუ მათ ხმარების სიხშირის მიხედვით დავალაგებთ, შემდეგ სურათს მივიღებთ: ს:1960; ნ:1795; ლ:1488; ბ:1479; დ:1257;

რ:1118; თ:644; ვ:489; მ:413; ხ:211; გ:146; ც:100; ტ:88; ზ:68; ფ:68; ქ:40; წ:40; კ:38; შ:28; ჯ:24; ყ:24; ღ:21; ჩ:8; ჭ:4; ჰ:4; ძ:1; ჰ:1; ჟ:0.

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ ყველაზე ხშირად გამოყენებული თანხმოვნებია მჟღერები და სონორები: ნ, ლ, ბ, დ, რ; ნაკლებ ხშირად იხმარება სპირანტები და უფრო იშვიათად — ყრუ თანხმოვნები და აფრიკატები. გამონაკლისია ს, რომელიც ყველაზე ხშირადაა ნახმარი. ეს იმით აიხსნება, რომ ს არის მაწარმოებელი ნათესაობითი და მიცემითი ბრუნვის ფორმანტებისა, რომლებიც ხშირად მონაწილეობენ რითმაში. მორფოლოგიური ფაქტორით აიხსნება აგრეთვე შედარებითი სიხშირე თ თანხმოვნისა (644), რომელიც მთელ რიგ ფორმანტში გვხვდება (მხოლ. მოქმედებითი ბრუნვა, მრ. რიცხვ. მოთხრ., ნათ. მიც. ბრუნვები და სხვ.).

მიუხედავად ამ გამონაკლისებისა, საერთოდ რითმაში გამოყენებულ თანხმოვანთა დიდი უმრავლესობა — 8.304, მჟღერი ან სონორია, ხოლო დანარჩენი 3.257 — სპირანტი და ყრუ თანხმოვნები.

ეს სავსებით ბუნებრივია. მჟღერი და სონორი თანხმოვანი ხმოვანთან ერთად მკვეთრად გამოჰყოფს რითმას სეგმენტში შემავალი სხვა მარცვლებისაგან და მეტ მუსიკალობას აძლევს მას. ამით აიხსნება, რომ სარითმო მარცვლებში გამოყენებულ თანხმოვანთა ასეთივე განაწილება ახასიათებს არა მარტო რუსთველს, არამედ აგრეთვე მეხოტბეებს, ვაჟას[23], ილიას, აკაკის[23] და ბევრ სხვა პოეტს.

კიდევ მეტი, ეს ტენდენცია, რომ რითმის საწარმოებლად გამოყენებული იქნენ მეტი მუსიკალობის მქონე მჟღერი და სონორი თანხმოვნები, ცალკეული გამონაკლისის გარდა, დამახასიათებელი იყო, როგორც ჩანს, ბევრი სხვადასხვა ხალხის პოეზიისათვის. ასე, მაგ., აბუ-ფარაჯ ალ-ვა'ვა დამასკელის დივანში, ე. კ რ ა ჩ კ ო ვ ს კ ი ს გამოანგარიშებით, რითმისათვის სჭარბობს ჳ და კ. ამგვარადვე გვაქვს ʿუმარ იბნ აბი რაბīʿასთან და მთელ რიგ სხვა პოეტებთან[24]. მჟღერებისა და სონორების სიჭარბე დამახასიათებელია ავრეთვე სპარსელი პოეტებისთვისაც. ასევე ხშირია მჟღერი და სონორების გამოყენება დანტეს „ღვთაებრივ პოეზიაში. უმთავრესად ამით აიხსნება, ალბათ, რომ რუსთველსაც და დანტესაც ზოგჯერ მსგავსი ბგერები აქვთ ნახმარი სარითმო კლაუზულაში, ისე რომ რითმები ემთხვევა. შეიძლება ზედმეტი არ იყოს შეგვედარებინა ერთმანეთისათვის რამდენიმე რითმა, რომელიც გვხვდება დანტესთან და რუსთველთან. ასეთი შედარებით-ტიპოლოგიური განხილვა, ვფიქრობთ, სასარგებლო იქნება არა მარტო ამ ორი პოეტის ლექსთწყობის საკითხების გასარკვევად, არამედ საერთოდ, პოეტიკის ზოგადი საკითხების შესწავლისთვისაც.

აბა—abbia, ადა—ada, ადე—ade, ადია—adi, ადოსა—ado, ავი—avi, ათა—ata, ალე—ale, ალია—alia, ამა—ama, ანა—ana, ანი—ani, არა—ara, ასა—asa, ელი—eli, ელსა—elsa, იდა—ida, იდე—ide, იდი—idi, იდია—idie, ილი—ili, ინა—ina, იო—io, ირა—ira, ირე—ire, ირი—iri, ონე—one და სხვ.

მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ სტრიქონები ირე—ire რითმით. რ უ ს თ ვ ე ლ ი, სტროფი 594:

„დღეს გამოვე ნადირობას, ზღვისა პირსა ვინადირე,
ქორის დევნა მომწდომოდა, მით მრეკალი არ ვახშირე;
სპათა ვუთხარ: „მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!“

ხუთთა ოდენ ბაზიერთა მეტი არა დაეიჭირე.

დ ა ნ ტ ე,

Purgatorio. Canto X, 107:
Non vo' però, lettor, che tu ti smaghi
Di buon proponimento, per udire
Come Dio vuol che il debito si paghi.
Non attender la forma del martire!
Pensa la succession! Pensa che, al peggio,
Oltre la gran sentenza non può ire.

ასეთი მსგავსება რითმებისა სხვადასხვა ხალხისა და ეპოქის პოეტურ ნაწარმოებში საფუძველს იძლევა დავასკვნათ, რომ სარითმო კლაუზულაში შემავალ მარცვალთა შედგენას ერთგვარად შეზღუდული უნივერსალიის[25] ხასიათი აქვს.

2. 2. 5. 3 ვეფხისტყაოსნის რითმათა შორის (სულ 909 რითმა) 240-მდე შემთხვევაში სარითმო კლაუზულის ბოლო მარცვალი დახურულია, ე. ი. სარითმო სიტყვის უკანასკნელი ფონემა თანხმოვანია. ამ თანხმოვნებიდან გვხვდება: ბ, დ, თ, ნ, ს, ე. ი. ის თანხმოვნები, რომლებიც მორფოლოგიური ელემენტების საწარმოებლად არის გამოყენებული ქართულში. ეს შემთხვევებია: აგად, აგოს, ადამან, ადდეს, ადებლად, ადენით, ადიან, ადნეს, ადრად, აეგების, ავისად, ავლად, ავნეს, ავნის, ავსენ, აზოდ, ალავად, ალამან, ალამნეს, ალების, ალეს, ალვად, ალვით, ალისად, ამან, ამეთ, ამეს, ამით, ამისად, ამოდ, ანამან, ანდეს, ანდით, ანებ, ანელად, ანენ, ანისად, ანტენით, არად, არდეს, არებ, არებით, არების, არებლად, არენით, არისად, არნეთ, არნეს, არომან, არულად, ასადაგეს, ასდენ, ასების, აულად, აფნეს, აღებად, აცამდის, ახავად, ახემან, ახენით, ახეს, ახველად, ახით, ახიოს, ახმან, ახოთ.

ბიან, ბრისად, გულისად, დარებად, დარებით, დაღარად, დებიან, დების, დიან, დობლად, ებად, ედარად (ებარად), ებდეს, ებენ, ებიან, ების, ებლად, ებნეს, ებოდეს, ებოდის, ედით, ედლად, ედნეს, ეველად, ევიან, ევით, ევის, ევრად, ეზროს, ეთეთ, ელად, ელდების, ელურად (ერულად), ემისად, ენად, ენამან, ე(ნ)ნებით, ენებლად, ენიან, ენით, ენისად, ენოდეს, ენოს, ეოდეს, ერად, ერენ, ერებად, ერების, ერთად, ერმან, ეტად, ეულმან, ეფობით, ეწელად, ეხოს, ეჯით.

ვანებლად, ვანნეს, ველად, ვიდეს, ვიდიან, თების.

იამან, იან, იანად, იარეს, იდად, იდენით, იდეს (იმდეს, ივდეს), იდიან, იდნეს, იდობით, ი(დ)ოდეს, იდონ, იდოს, ივარად, ივიან, ივნოს, ითხენ, ითხეს, ი(თ)ხოს, ილად, ილდების, ილენით, ილისად, ილობით, ინ(დ)დების, ინდეს, ინებდეს, ინების, ინეს, ირად, ირდეს (რიდეს), ირეს, ირისად, იროს, ისაგან, ისად, ისისად, ისხეს, იცის.

კიდენით, ლების, ლენით, ლულად, მაროს, მებულმან, მიდეს, მიდიან, მინამან, მისად, ნაროს, ნებად, ნებამან, ნებით, ნების, ნობდეს.

ობდეს, ობდიან, ობელად, ობელმან, ობენ, ობის, ოდეს, ოდიან, ოების, ოვდეს, ოველად, ოვ(ნ)ების, (ერების), ომით, ომილმან, ონამან, ონდეს, ონებენ, ონების, ორად, ორდენ, ოცებით, ოცნეს.

რობლად, რულმან, რჩებიან, სრულად.

უდენ, ულად, ულდეს, ულებ, უნდეს, ურად, ურვეთ, ურვენ, უქმან, უხ(ვ)დების, ღარისად.

ცადენით, ცების, ჭრელად, ხარიან, ხელდების, ხელეს.

ცამეტ შემთხვევაში სარითმო კლაუზულის ბოლო მარცვალი ორმაგადაა დახურული: ადებს, აელებს (ავღლებს, ასძლებს, ახლებს), ათლებს (აკლებს, ახლებს), იდობს, იენებს, იშობს, ურევებს, უობს, უხებს, დილებს, უნვებს, წარებს, ახავს.

2. 2. 5. 4 იმის შემდეგ, რაც გაირკვა, რომ მახვილი ვეფხისტყაოსანში არ არის სარითმო კლაუზულის მაწარმოებელი სტრუქტურული ელემენტი, ბუნებრივია, რითმების დასაწყისი საზღვრების დაღგენისას ჩვენ ვერ ამოვალთ დებულებიდან, რომ „რითმა იზომება მხოლოდ მახვილიანი ბგერის მარჯვნით მოთავსებული მარცვლების რაოდენობით"[26]. ვეფხისტყაოსნის რითმის დადგენისათვის საკმარისია გამოვყოთ კარედის ბოლოს მოთავსებული ფონემები, რომლებიც იდენტური ან მსგავსი არიან კატრენის სხვა სტრიქონების დაბოლოებისა, სულ ერთია, იქნება ეს კლაუზულის შემადგენელი ხმოვნების მარჯვნით თუ მარცხნით. აქედან გამორიცხული უნდა იქნეს, რა თქმა უნდა, შემთხვევითი მსგავსება. ამიტომ ვეფხისტყაოსნისათვის სხვადასხვა რითმებია არი (გვარი — დასადარი — ზღვარი — ნაუბარი) და დარი (მკვდარი — მიუმხვდარი — გარდამხდარი — სამუდარი) ან იან (გაუელიან — შემიგნიან — მოუღერიან — დათმიან) და დიან (მოვიდიან — გამოსხდიან — ატირდიან — სდიან) ისე, როგორც სხვადასხვა რითმებია არა (ღვარა — გაეყარა — მიმხვდარა — ჩაიარა) და არად (დარად — ბარად — არ-დამცთარად — გაუმთბარად) ან ია (მოუცია — დია — ამაყია — აუგია) და იან (სძღვნიან — გახსნიან — დაუთვლიან — დაჰყიდიან), რადგან ფონოლოგიური სიგრძე გარითმული ელემენტებისა სხვადასხვაგვარია[27].

თუ კლაუზულის ბოლო ხმოვნისათვის თანხმოვნის დამატება საფუძველს იძლევა ცალკე რითმის გამოყოფისათვის, ასევე მართებული იქნება, თუ დასაწყისი ხმოვნის წინ თანხმოვნის მოთავსების შემთხვევაში ცალკე სარითმო ერთეულს გამოვყოფთ.

ამიტომ რითმები ე. წ. „საყრდენი" თანხმოვნით ჩვენ სიმფონიაში ცალკე ერთეულებად არის გამოყოფილი. ტექსტში ასეთი რითმების რაოდენობა ორასამდე აღწევს:

ბ: ბარესა, ბარი, ბარია, ბარითა, ბარისა, ბარსა, ბელითა, ბიან, ბილია, ბილისა, ბულსა.

გ: გავსო, გეთა, გოსანი, გულისა, გულისად, გულო;

დ: დაგულსა, დაებადა, დარა, დარებად, დარებით, დარი, დასული, დაღარად, დება, დებასა, დები, დებია, დებიან, დების, დებულსა, დელი, დენი, დენითა, დია, დიან, დილებს, დილისა, დილნო, დობილნი, დობლად, დომა, დომია.

ვ: ვალი, ვალია, ვალისა, ვალსა, ვანე, ვანებლად, ვანნეს, ვარო, ვებული, ვებულსა, ველად, ველანი, ველისა, ველო, ვიდა, ვიდეს, ვიდიან, ვითა.

ზ. ზარია, ზებია, ზენაო, ზენი, ზენია, ზესა, ზისა, ზმული, ზმულობა, ზოპა, ზობასა.

თ: თალი, თალსა, თების.

კ: კარისა, კარნი, კიდე, კიდენით.

ლ. ლებდა, ლების, ლებისა, ლებული, ლენით, ლეო, ლია, ლობასა, ლულად.

მ: მალითა, მანები, მარები, მართა, მარია, მაროს, მასა, მახია, მებულმან,

შელი, მელნი, მელო, მიდეს, მიდიან, მილისა, მილსა, მინამან, მინები, მისად, მასანი, მობია, მოდა, მული, მულია.

ნ: ნარი, ნარია, ნარითა, ნარისა, ნაროსა, ნაროს, ნება, ნებად, ნებამან, ნებასა, ნებია, ნებით, ნებითა, ნების, ნებისა, ნებოდი, ნელი, ნელია, ნელითა, ნელისა, ნილი, ნობდეს, ნობდი, ნოსა.

პ: პანია.

რ: რალი, რალია, რები, რებია, რებისა, რებული, რელისა, რენია, რია, რიდა, რიტნა, რობა, რობლად, რონია, რული, რულია, რულმან, რულნი, რულსა.

ს: სადარე, სალამე, სამალი, სამსალებისა, სებისა, სებოდა, სენები.

ტ: ტანისა.

ფ: ფალია, ფალსა, ფეთანი, ფენი, ფესა, ფობასა, ფოსა.

ქ: ქალისა, ქალსა, ქანი.

ღ: ღარისად, ღებინე.

ყ: ყარე, ყარი, ყარნა, ყენია.

შ: შავითა, შერისა.

ჩ: ჩები.

ც: ცაღენით, ცების.

წ: წამე, წარებს, წებოდა.

ჭ: ჭირისა (ჭვირისა).

ხ: ხანია, ხარიან, ხებული, ხელდების, ხელეს, სელი, ხელისა, ხელნი, ხელსა. ხოცა, ხულისა, ხულსა.

ჯ. ჯარია, ჯარისა, ჯებითა.

თუ მონათესავე ბგერებს (ხ—კ, ხ—კ, ქ და სხვ.) ჩავთვლით, მაშინ თანხმოვნით დაწყებული რითმების რაოდენობა გაცილებით მეტი იქნება. არის აგრეთვე შემთხვევები სარითმო კლაუზულის დაწყებისა ორი თანხმოვნით: ბრისად, ზმული, ზმულობა, რგულია, რჩებიან, სრასა, სრულად, სრული, სრულითა, სრულნი, სრულსა, ქმარი, ქნია, ცხებული, ცხენი, ცხენია, ჭრელად, ხლებია და ერთი შემთხვევა სამთანხმოვნიანი დასაწყისისა: ტყვია.

როგორც ვხედავთ, ორი თანხმოვნიდან ერთი აუცილებლად მჟღერია ან სონორი. მხოლოდ ორ შემთხვევაში გვაქვს ორი ყრუ თანხმოვანი ცხ და ერთხელ ტყ, ე. ი. ისეთი თანხმოვნები, რომლებიც ჰარმონიულ წყვილებს ქმნიან.

2. 2. 6 რითმათა მორფოლოგია. რითმისათვის რუსთველთან გამოყენებულია მეტყველების ყველა ნაწილი: არსებითი სახელი, ზედსართავი, რიცხვითი სახელი, ნაცვალსახელი, ზმნის პირიანი ფორმები, ნაზმნარი სახელები, მასდარი, ნაწილაკები და შორისდებულიც კი (დაჰყო — გაჰყო — აჰყო — აჰ-ყო. 521), ნაწილობრივ აგრეთვე მორფოლოგიური ელემენტები (ნათესაობითისა და მოქმედებითის დაბოლოება, ზმნის თემის მაწარმოებელი სუფიქსები და სხვ.). საერთო ტენდენცია ისეთია, რომ პოეტი ცდილობს უმეტესად სხვადასხვა მორფოლოგიური კატეგორიების ელემენტები შერითმოს ერთმანეთთან, მაგ., სახელი ზმნასთან, რიცხვითი სახელი მასდართან და სხვ. ასეთი სხვადასხვა ხასიათის მორფემათა მოულოდნელი შერითმვით პოეტი იშვიათ ეფექტს აღწევს. რითმის შესადგენად გამოყენებული ელემენტების შერჩევასა და კომბინაციებში, შეიძლება ითქვას, ვეფხისტყაოსანს ძნელად თუ მოეძებნება ბადალი.

რითმათა მორფოლოგია საფუძვლიანად არის შესწავლილი ივ. იმნაიშვილის[28] მონოგრაფიაში და სპეციალურად ამ საკითხზე აღარ შევჩერდებით. აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ საკუთრივ გრამატიკული რითმები, ე. ი. ისეთი რითმები, რომლებიც მხოლოდ მორფოლოგიური ელემენტების საშუალებითაა ნაწარმოები, რაც ისე გავრცელებული იყო იმ დროს მთელი რიგი ხალხების პოეზიაში, რუსთველთან ძალიან იშვიათია. ამ ხასიათის რითმებიდან გვხვდება:

(1). ნათესაობითი ბრუნვის მაწარმოებელი ისა დაბოლოება მხოლოდ ოთხ სტროფში:

ყაბაჩისა — ძეირფასისა — რისა — ნაჭედისა (1137).
ძღენისა — ძისა — მზისა — ნეტარძისა (1157).
მზისა — ხანაგისა — გონებისა — მამაცისა (1204).
ღმრთისა — მზისა — ცისა — მკედრისა (1401).

ნანათესაობითარი ფუძის ნათესაობითის დაბოლოება ორ სტროფში:

მისისა — ვისისა — მქისისა — ღღისისა (377).
მისისა — მისისა — ღღისისა — მქისისა (1336).

(2). ნათესაობითის ნიშანი გან თანდებულით: ერთ სტროფში.

ღერისაგან — რისაგან — ხისაგან — ქვისაგან (1135).

(3). მოქმედებითი ბრუნვის ითა დაბოლოება ერთ სტროფში:

საგებელითა — ყაბაჩითა — მითა — შეხვეწითა (1136).

ნანათესაობითარი ფუძის მოქმედებითის ფორმა ორ სტროფში:

მისითა — შესატყვისითა — მქისითა — ვისითა (686).
მისითა — ღღისითა — ვისითა — მქისითა (848).

(4). ნანათესაობითარი ვითარებითი ისად ორ სტროფში: **მისად — ტყვისად — წყლისად — ვლისად** (845).

აქლემისად — სჭურჭლისად — გზისად — მზისად 1488.

იგივე მორფემა გაერცობილი სახით (ისადა) ერთ სტროფში:

გზისადა — წამავლისადა — მზისადა — ყმისადა (1227).

(5). ნანათესაობითარი მიცემითის ფორმანტი ისასა სამ სტროფში:

მზისასა — წყლისასა — ტბისასა — გზისასა (830).
გზისასა — თქმისასა — ზღვისასა — ძმისასა (936).
ზღვისასა — მზისასა — ტბისასა — ტყვისასა (1010).

სხვა ხასიათისაა დერივაციული აფიქსების (მასდარი, მიმღეობა და სხვ.) საშუალებით ნაწარმოები რითმები. არსებითად აქ ჩვენ გვაქვს ფუძისეული მორფემები, რომლებიც ისე შეერითმებიან ერთმანეთს, როგორც სახელი—სახელს. ამიტომ ასეთი რითმები შეიძლება გრამატიკულ რითმებად არ ჩაითვალოს.

აგრეთვე ვერ ჩაითვლება გრამატიკულ რითმებად ისეთი შემთხვევები, როდესაც რითმის მხოლოდ ნაწილია აფიქსის საშუალებით ნაწარმოები: მაგ., **ბანამან — დანამან — გაიყვანა მან — ან ამან.** აქ მხოლოდ ერთი მარცვალია მან მოთხრობითი ბრუნვის დაბოლოების საშუალებით ნაწარმოები მაშინ, როდესაც წინამავალი ორი მარცვალი კლაუზულისა სხვა კატეგორიებისაგანაა (სახელის ფუძის, ზმნის ან ნაწილაკებისაგან) მიღებული.

რამდენიმე სტროფში გვხვდება შემთხვევები, როდესაც სამმარცვლიანი რითმის ორი მარცვალია სიტყვისმცველი სუფიქსის საშუალებით შედგე-

ნილი: **სდებიან — ბნდებიან — ამოგხდებიან — მოუკრებიან** (867; შდრ. აგრეთვე 953, 977, 1074, 1287).

ასევე, ორმარცვლიან რითმებში ხშირად ბოლო მარცვალია აფიქსის საშუალებით ნაწარმოები, პირველი კი — ფუძისეულია. მაგ., **სპანი — მზანი — ძმანი — გულოვანი** (820).

ასეთი რითმების რაოდენობა მეტად მცირეა. ძირითადად კი, როგორც აღვნიშნეთ, რითმები ნაწარმოებია სხვადასხვა ხასიათის სიტყვებისაგან, რაც რუსთველის რითმის იშვიათ სიმდიდრეზე მეტყველებს.

2. 2. 7 შინაგანი რითმა. ვეფხისტყაოსანში შინაგანი რითმა არ არის, თუმცა გვხვდება მოვლენები, როდესაც სარითმო კლაუზულის წინამავალი თანხმოვნები და ზოგჯერ მარცვლებიც რითმის ელემენტებს იმეორებენ. ეს მოვლენა აქა იქ იჩენს თავს და განსაკუთრებულ მუსიკალობასა და მელოდიურობას აძლევს მეტრიკულ ფრაზას. შდრ., მაგ.,

განაღა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი (15,3).
ვითა მკედარი უსულო ქმნა, ვითა მიწა დაამიწა (209,2).

აგრეთვე კარედები:

დიდხანს იტირეს ყმამან და მან ქალმან შაოსანამან (263,4).
ვთქვი, თუ „რა იცის ამბავი, ნეტარ ან იმან ან ამან?“ (352,4).
მაშინ ვუთხარ სპათა ჩემთა, სახე დიდი დავუსახე (432,4).

ზოგჯერ კარედის შიგნით მოთავსებული სეგმენტები ან მათი ნაწილები იმეორებენ ერთმანეთს, თითქოს ერთმანეთს ერითმებიან. მაგ.,

შავი ცხენი სადავითა ჰყვა ლომსა და ვითა გმირსა (83,2).
„მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაპფრიწა (206,1).
„საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს! (212,2).
იყოდიან, გაჰყიდიან, მოიგებენ, წააგებენ (1055,4).
იზახდიან, მოსთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმასა (220,3).

სეგმენტთა ნაწილების ან ელემენტების ასეთი გამეორება კარედის ფარგლებში არ შეიძლება რითმად ჩაითვალოს[29], რადგან ამ გამეორებებს არა აქვთ კანონზომიერი ხასიათი და ისინი მუდმივ პროსოდიულ ერთეულებს არ ქმნიან, არამედ იცვლებიან სეგმენტიდან სეგმენტამდე და შემთხვევიდან შემთხვევამდე. ამიტომ ბუნებრივი იქნება, თუ დავასკვნით ზოგიერთ ავტორთან ერთად[30], რომ შინაგანი რითმა, მსგავსად იმისა, როგორც ეს გვაქვს მეხოტბეებთან, ვეფხისტყაოსანს არ ახასიათებს. კიდევ მეტი, რუსთველი ერიდება ჭარბ და მოზღვავებულ შინაგან რითმას, რაც მის წინამავალ პოეზიას ახასიათებდა.

რუსთველმა გაათავისუფლა ქართული ლექსი შინაგანი რითმებისაგან, ისე როგორც შემდეგში შექსპირმა ინგლისური ლექსი საერთოდ რითმისაგან.

რითმების ხმარების მხრივ ვეფხისტყაოსნის ავტორი იჩენს იშვიათ გემოვნებასა და ზომიერებას. მას მხოლოდ კარედის ბოლოს მიაჩნია სავალდებულოდ რითმის ხმარება. ის რაც კარედის ფარგლებშია, რითმას არ ეკუთვნის. ეს არის ოდნავ შესამჩნევი, მხოლოდ მოსალოდნელი რითმის ცალკეული ელემენტებისგან შედგენილი ერთგვარი მელიზმების მსგავსი თავისუფალი ორნამენტული ფიგურები, რომლებიც განსაკუთრებულ ექსპრესიულობასა და დინამიკურობას ანიჭებენ ლექსს.

2. 2. 8 არაიდენტური რითმები. ეეფხისტყაოსნის ტექსტში არის ოთხი ათეული რითმებისა, რომლებიც ნაწარმოები არიან არაიდენტური ბგერებისაგან. ზოგიერთი ავტორი ამ რითმებს არაზუსტ რითმებს უწოდებს არც თუ სავსებით მართებულად. სინამდვილეში ეეფხისტყაოსანში არაზუსტი რითმები, ერთი-ორი გამონაკლისის გარდა, არ არის. ყველა რითმა ზუსტი და სრულყოფილია, ხოლო იმ ცალკეულ შემთხვევებში, როდესაც რითმაში მონაწილე ფონემები ერთმანეთის იდენტური არ არიან, შერჩეულია მონათესავე ბგერები, და ამგვარად ნაწარმოები ასონანსური რითმით კიდევ უფრო მეტი ემფაზია მიღწეული.

არაიდენტურ რითმათა რაოდენობა ეკვივალენტური სიმეტრიით ნაწერ კარედებში აღწევს 11-ს, ხოლო ასიმეტრიულ სტრიქონებში 29-ს. გარდა ამისა გვაქვს სამი შემთხვევა ასეთი წარმოებისა ოთხმარცვლიან რითმებში.

აქედან უნდა გამოვრიცხოთ რამდენიმე აშკარა დარღვევა, რაც ტექსტის დამახინჯების შედეგი უნდა იყოს, მაგ.: ხელოვანება — გონება — ხსენება — მონება (6), სადაც პირველი და მესამე კარედების რითმა ნება არ ეგუება მეორე და მეოთხე სტრიქონების სამმარცვლიან რითმას ონება, რომელსაც ოქროს კვეთის პროპორციის კატრენი მოითხოვს.

ასევე დამახინჯებული უნდა იყოს, ჩვენი აზრით, პირველი სიტყვა 327-ე სტროფისა მისისა — ნიშისა — შიშისა — იშისა, რომელიც არც შინაარსობლივად არის მაინცდამაინც შესაფერი და არც რითმის თვალსაზრისით. ამიტომ ჩვენ ამ შემთხვევაში მივიღეთ კონიექტურა[31], ვიშისა, რომელიც სხვა გამომცემლებმაც გაიზიარეს.

არაიდენტური რითმების დიდი ნაწილი, როგორც აღვნიშნეთ, დახასიათდება, ძირითადად, მონათესავე ბგერების მონაცვლეობით.

ტექსტში დადასტურებულია შემდეგი მონაცვლეობა:

(1) რ/ლ

ხორციელობა — მეცნიერობა — ხელობა — ლმობიერობა (1144).
ხელურად — მელურად — მტერულად — მე რულად (1194).
მოციქულისა — სრულისა — გულისა — ნამსახურისა (309).
ძნელია — ხელია — მრთელია — მტერია (1335).
დანაწერობა — ხელობა — საკვირველობა — მრთელობა (1347).

(2) მ/ნ

დაღუმდეს — დაბრუნდეს — და უნდეს — დაუძაბუნდეს (824).
ხონელსა — რომელსა — ენა-დაუშრომელსა — ცრემლ-შეუშრომელსა (1587).

(3) ნ/რ

ჭმუნვასა — მუნ ვასა — წურვასა — ბრუნვასა (991).

(4) ბ/მ

დაუშრტობელთა — წინა-მდგომელთა — მფლობელთა — მშობელთა (330).

(5) დ/ბ

მზე დარად — ქვე ბარად — ხედ არად — მე და რად (278).

(6) მ/ვ

წამალსა — ამ ალსა — მავალსა — დანამალსა (391).

(7) ხმოვნები ე/ი

ბუნება-ზიარსა — მხნე არსა — სიძუნტე არსა — მისებრი არსა (1097).

ზოგჯერ რითმაში ჩამატებულია თანხმოვანი (უმთავრესად სონორი ე, რ, ნ, აგრეთვე მეღერი ბ, დ და ს):

(1). ვ:

მონახსენები — ვევნები — მოუთმენები — დაეყენები (1003).

უსვდების — მოუქუხდების — უსვდების — შეუწუსდების (696).

ჭირისა — დუსჭირისა — განაჭვირისა — მომსვევი რისა (682).

მხმეჭელსა — მეჭველსა — მბეჭველსა — მოსახვეჭელსა (790).

ჩაგვიცვივდეს — გვწვიდეს — გარდმოსწვიმდეს — სწმიდეს (219).

(2). რ:

დაბადოსა — დაიქადოსა — უდილადოსა — არ დოსა (1564).

თაყვანის-მცა — ღირსმც-ა — ვისმცა — ზისმცა (365).

(3). ნ:

ქენებით — ხსენებით — ჩვენ ნებით — შეენებით (203).

(4). ბ:

ძღეენისა — ჩვენისა — ებნისა — დგენისა — (1110).

(5). დ:

მოსთმინდების — მომინდების — ბინდდების—წარმოდინდების (1082).

(6). ს:

სიცხე — გავიკიცხე — ვიცხე — ისც ხე (621).

მსგეფსსა — მკრეფსა — ვარდ-იეფსა — ყეფსა (925).

ზოგიერთი კარედის სარითმო კლაუზულაში ნაკლები თანხმოვანია სხვა სტრიქონებთან შედარებით:

(1). აკლია ს:

ზესსა — წესსა — მზესა — დანათესსა (801).

(2). აკლია თ:

იხოს — ითხოს — გამიკითხოს — მითხოს (658).

ერთ შემთხვევაში ორი კარედი უპირისპირდება მეორე ორ სტრიქონს რითმის სხვადასხვა ვარიანტით: იოდეს და იდოდეს:

მომიეიდოდეს — გაგვიდოდეს — მტკიოდეს — ნეტარძი, ოდეს (1076).

გვაქვს რამდენიმე მაგალითი კლაუზულაში შემავალ თანხმოვანთა გადასმისა:

დარიდეს — გამოსჭვირდეს — აუტირდეს — ღირდეს (279).

ჟამსა — ხამსა — ხმასა — თმასა (1113).

მძებნელი — მტკებნელი — მცნებელი — მზე ბნელი (1268).

სულ მხოლოდ ოთხი მაგალითია, როდესაც ერთმანეთს ენაცვლება არამონათესავე თანხმოვნები:

(1). ს/რ

მტირალი — ეის ალი — გასაგმირალი — გამომჭვირალი (1279).

(2). რ/თ

სარებლად — საკამათებლად — მარებლად — გამახარებლად (1584).

(3). თ/ს

მათისა — ხალვათისა — მნათისა — ბევრ-ათასისა (1210).

(4). ერთ შემთხვევაში ორი სტრიქონის ოვნების რითმას შეესატყვისება პირველი კარედის ოვების და მეორე კარედის ერების:

იპოვების — დაიჯერების — დაგეყოენების — ითოვნების (256).

საფიქრებელია, რომ ამ შემთხვევებში ტექსტი დამახინჯებულია და პირვანდელი სახით არაა ჩვენამდე მოღწეული.

2. 2. 9 განცვიფრებას იწვევს აგრეთვე რითმების სიმრავლე. ვეფხისტყაოსნის 1587 სტროფში (6.348 სტრიქონში) ნახმარია 883 რითმა, აქედან 392 — მაღალ შაირში, 490 — დაბალ შაირში და ერთი რითმაც — ოცმარცვლიან კატრენში. საყურადღებოა, რომ დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში", რომელიც დაახლოებით ორნახევარჯერ მეტია ვეფხისტყაოსანზე (14.233 კარედი), გამოყენებულია მხოლოდ 852 რითმა, ისე რომ საშუალოდ ერთი რითმა თითქმის 3 სტროფზე მოდის, მაშინ, როდესაც რუსთველის თხზულებაში რითმის ხმარების სიხშირე 1,7%-ს არც კი აღწევს (დანტესთან უდრის 5.5%-ს).

დანტესთან ჩვენ გვაქვს შემთხვევები ერთისა და იმავე რითმის გამოყენებისა ასზე მეტ სტრიქონში. ზოგიერთ რითმათა ხმარების სიხშირე „ღვთაებრივ კომედიაში" ასეთია: ura—153; io—140; ente—133; ende—102; ai—118; ia—121; etio—132 და ასე შემდეგ. ერთისა და იმავე რითმის გამოყენება 50-ჯერ, 70-ჯერ, 80-ჯერ, 90-ჯერ, 100-ჯერ ჩვეულებრივი მოვლენაა დანტესთან.

სულ სხვა სურათი გვაქვს რუსთველთან. ყველაზე უფრო ხშირად ხმარებული რითმა **ინა** სულ 88 სტრიქონშია ნახმარი, ე. ი. 22 სტროფში. გარდა ამისა, გავრცელებული რითმებია: **ებოდა** — 52 (13 სტროფი); **ირსა** — 48 (12 სტროფი); **ობისა**—48 (12 სტროფი); **ენისა (ებნისა)**—40 (10 სტროფი); **ასა**— (10 სტროფი); **ენითა** — 40 (10 სტროფი); **ელისა** — 36 (9 სტროფი); **იმელი** — 36 (9 სტროფი); **ალისა** — 36 (9 სტროფი); **ების** — 32 (8 სტროფი); **ულისა (ურისა)**—32 (8 სტროფი) **ულსა** — 32 (8 სტროფი); **ავითა** — 28(7 სტროფი); **ანია** — 28 (7 სტროფი); **არენით** — 28 (7 სტროფი); **ელითა** — 28 (7 სტრ.); **ენი** — 28 (7 სტრ.); **ობილი** — 28 (7 სტრ.); **ავისა** — 24 (6 სტრ.); **ანი** — 24 (6 სტრ.); **ანისად** — 24 (6 სტრ.); **არა** — 24 (6 სტრ.); **ელად** — 24 (6 სტრ.).

დანარჩენი რითმები ნახმარია გაცილებით უფრო იშვიათად. მაგ., მარტო ერთ სტროფში ნახმარი რითმების რაოდენობა 636-ს უდრის. ორ სტროფში ნახმარია 109 რითმა, სამში — გაცილებით ნაკლები, ხოლო უფრო ხშირად ხმარების შემთხვევები ძალიან ცოტაა.

აღსანიშნავია, რომ დანტესაგან განსხვავებით რუსთველი იშვიათად ხმარობს ერთსა და იმავე სიტყვას რითმისათვის. მაგ., სიტყვა era — დანტესთან 31-ჯერ არის რითმაში ნახმარი; loco — 27-ჯერ, mio — 26-ჯერ, pace — 21-ჯერ, piedi — 20-ჯერ, gente — 19-ჯერ, riva — 18-ჯერ, vista — 17-ჯერ, passo — 16-ჯერ.

ხოლო 10—15-ჯერ ერთისა და იმავე სიტყვის ხმარება ჩვეულებრივია „ღვთაებრივ კომედიაში".

ვეფხისტყაოსანში უმეტეს შემთხვევებში სიტყვა მხოლოდ ერთხელაა სარითმოდ ნახმარი. გვხვდება შემთხვევები ორჯერ-სამჯერ გამეორებისა, იშ-

ვიათია სიტყვის ოთხჯერ და ხუთჯერ გამეორება, ხოლო უფრო ხშირად ხმარების მაგალითები ერთეულებით ამოიწურება.

მაგ., 6-ჯერაა ნახმარი რითმად სიტყვები: **შენისა, ცნობილი;** 7-ჯერ — **სიტყვები: ფერითა, ჭირსა;** 8-ჯერ სიტყვები: **ცნობასა, მინა;** 9-ჯერ — **პირსა;** 10-ჯერ — ორი სიტყვა: **რომელი, ძნელია;** მხოლოდ ერთი სიტყვაა 12-ჯერ გამეორებული: **წინა** და ერთიც: **წინა** — 18-ჯერ.

ამგვარად, რითმების სიმდიდრითა და სარითმოდ გამოყენებული სიტყვების მრავალფეროვანებით ვეფხისტყაოსანს ძნელად თუ შეედრება მსოფლიო ლიტერატურის რომელიმე ძეგლი.

იმისათვის, რომ მკითხველს საშუალება ექნება გაარკვიოს, როგორ და რა სიტყვებისაგან არის რითმები ნაწარმოები, სიმფონია იმგვარად არის შედგენილი, რომ სარითმო კლაუზულის ფარგლებში სიტყვები დალაგებულია ანბანზე, თანაც ნაჩვენებია კონტექსტი, ე. ი. მთლიანად მთელი კარედი, სადაც სიტყვაა ნახმარი. ამიტომ იმ შემთხვევებშიც კი, როდესაც რითმა მხოლოდ ერთ სტროფშია ნახმარი, სტრიქონები სარითმო სიტყვების ანბანის მიხედვით არის წარმოდგენილი, რაც იწვევს, რა თქმა უნდა, სტრიქონების გადასმას. თითოეული სტრიქონი სიმფონიაში დამოუკიდებელი ერთეულია, რითმის საილუსტრაციოდ მოტანილი და სხვა სტრიქონებთან დაკავშირებულია მხოლოდ რითმით და არა შინაარსობლივად. სიმფონია ვეფხისტყაოსნის ტექსტის საკითხავად არაა განკუთვნილი.

III

დასკვნა

3. 1 მეტრიკული ტიპოლოგიის[1] თვალსაზრისით მსოფლიოს ხალხთა პოეზიის რამდენიმე სისტემა არსებობს:

(1) **დურაციული ან კვანტიტატიური („ქრონემული")** სისტემა, სადაც ერთმანეთს უპირისპირდება გრძელი და მოკლე მარცვლები, როგორც მეტად და ნაკლებად წარმოჩენილი ელემენტები[2]. კონტრასტი გამოხატულია ფონოლოგიურად გრძელი და მოკლე სილაბური ბირთვით. „სიგრძე ბუნებით" და „სიგრძე მდებარეობით" ერთნაირი ღირებულებისაა. მინიმალური მოცულობის სილაბური ბირთვი, რომელიც შედგება კონსონანტური ფონემისა და ერთი მორა ხმოვნისაგან (მოკლე მარცვალი), უპირისპირდება უფრო მძლავრ სილაბურ ბირთვს (კონსონანტური ფონემა, რომელსაც ახლავს მეორე მორა ან ერთი მორა და ისევ კონსონანტი), როგორც უფრო მარტივი და ნაკლებ წარმოჩენილი მარცვალი უფრო რთულ და მეტად წარმოჩენილ მარცვალს[3].

ამ ტიპს ეკუთვნის კლასიკური ბერძნული, ლათინური, არაბული, ვედური სანსკრიტული და სხვ. ლექსთწყობის სისტემები.

(2) **ტონური სისტემა.** მარცვლები ორგანიზებულია მეტრიკული მხრივ ორ ძირითად ჯგუფად: A. თანაბრად, რომელიც მოიცავს ფონოლოგიურად თანაბარ ტონურ კლასებს (მაღალ და დაბალ რეგისტრებში): B. ცვალებადად, რომელიც მოიცავს ფონოლოგიურად რელევანტურ დანარჩენ ტონურ კლასებს: აღმავალს და დამავალს, მაღალ და დაბალ რეგისტრებში, და შემავალს მაღალ, საშუალო და დაბალ რეგისტრებში[4].

ასეთი სისტემის ლექსთწყობას ეკუთვნის ჩინური, ვიეტნამური და შორეული აღმოსავლეთის მთელი რიგი ენები. მაგრამ ზოგიერთი ავტორი ეჭვის ქვეშ აყენებს ვერსიფიკაციის „ტონური“ სისტემის არსებობას ისეთ ენებში, სადაც მარცვალთა ინტონაციის განსხვავება გამოყენებულია სიტყვათა მნიშვნელობის განსასხვავებლად. კლასიკურ ჩინურ პოეზიაში მარცვლები მოდულაციით (ჩინურად tsê „დახრილი ტონი“) უპირისპირდება არა მოდულირებულ მარცვლებს p'ing „აწეული ტონი“), მაგრამ ე. დ. პოლივანოვს[5] მიაჩნია, რომ ამ ოპოზიციას საფუძვლად უდევს ქრონემული პრინციპი. რ. იაკობსონი აღნიშნავს, რომ ჩინური მეტრიკული ტრადიციის მიხედვით აწეული ტონი უპირისპირდება დახრილ ტონს, როგორც მარცვალთა გრძელი ტონური მწევრვალები მოკლეებს, ისე რომ ლექსის საფუძველია სიგრძე და სიმოკლე[6].

არსებობს ტონური სისტემის სხვა ვარიანტიც. მაგ., ეფიკური (Efik ენის) გამოცანების მეტრი, სადაც კითხვა და პასუხი წარმოადგენს რვამარცვლედს მაღალი და დაბალი ტონის მარცვალთა ერთნაირი დისტრიბუციით. ყოველ ნახევარ კარედში „უკანასკნელი სამი მარცვალი ოთხიდან წარმოადგენს იდენტურ ტონურ მოდელს“. თუ ჩინურ ვერსიფიკაციას განიხილავენ როგორც კვანტიტატიური სისტემის თავისებურ ვარიანტს, ეფიკურ ლექსში ხედავენ ჩვეულებრივი აქცენტუალური ლექსის სახეობას ვოკალური ტონის წარმოჩინების ორი საფეხურით (სიძლიერე ~ სიმაღლე)[7].

(3) სილაბური სისტემა, რომელიც დახასიათდება მარცვალთა ტენდენციით, გამეორებულ იქნენ დროის ამა თუ იმ განზომილების ინტერვალებში, დამოუკიდებლად იმისა, თუ რა რაოდენობა გვაქვს ბგერებისა მარცვალში ან რა რაოდენობა გვაქვს მახვილებისა ინტერვალებში[8].

მარცვლის ფარგლებში ზოგიერთი ავტორი გამოჰყოფს უფრო წარმოჩენილ, ბირთვულ სილაბურ ნაწილს, რომელიც ქმნის მარცვლის მწევრვალს და უპირისპირდება უფრო ნაკლებ წარმოჩენილ, მარგინალ (არა სილაბურ) ფონემებს[9]. ყოველ მარცვალს აქვს სილაბური ფონემა, ხოლო ინტერვალი ორი ერთმანეთის მომდევნო სილაბურ ფონემებს შორის შევსებულია ზოგიერთ ენაში ყოველთვის, ზოგიერთ ენაში კი უმეტეს შემთხვევაში, მარგინალური, არასილაბური ფონემებით. მარცვალთა რაოდენობა მეტრიკულად განსაზღვრულ თანმიმდევრობაში არის მუდმივი, მაშინ, როდესაც არასილაბური, მარგინალური ფონემების რაოდენობა სხვადასხვაგვარია სხვადასხვა ენაში ან ცვალებადია ერთი ენის ფარგლებშიც შემთხვევიდან შემთხვევამდე[10]. ზოგიერთ ენაში კარედი იყოფა ნახევარკარედებად ან კიდევ უფრო მცირე ერთეულებად (სეგმენტებად). ეს დაყოფა სხვადასხვა ენის მიხედვით სხვადასხვაგვარია. აგრეთვე სხვადასხვაგვარია მახვილის დისტრიბუცია კარედსა და მის შემადგენელ ნაწილებს შორის. ზოგიერთ ენას ახასიათებს ღია ან დახურული მარცვალი კარედის ბოლოს, ზოგიერთი კიდევ უპირატესობას აძლევს ღია მარცვალს. სილაბური ლექსის ზოგიერთ ვარიანტში იგრძნობა ტენდენცია, რომლის მიხედვითაც ხმოვანთა თანმიმდევრობა მჭიდროდ დაკავშირებული ჩანს კონსონანტურ ფონემებთან, რაც ერთ მთლიან მეტრიკულ მარცვალს ქმნის[11].

სილაბური ლექსთწყობის სისტემას ეკუთვნის ფრანგული, იტალიური, ესპანური, ჩეხური, პოლონური და სხვ.

(4) სილაბურ-აქცენტუალური სისტემა, რომლის აღსანიშნავად ზოგჯერ იხმარება (არც თუ სავსებით სწორად) ტერმინი — სილაბურ-ტონური.

სილაბურ-აქცენტუალურ ლექსში მარცვლები დაყოფილია მეტრიკული მხრივ ორ კლასად, რომელთაგან ერთია — მძიმე ან ძლიერი და მეორე — მსუბუქი ან სუსტი. კარედი ორგვარია: (1) იზოსილაბური, მარცვალთა თანაბარი რაოდენობით და (2) იზოდინამიკური, სადაც მძიმე მარცვალთა რაოდენობა განსაზღვრულია და მათი ადგილი ფიქსირებული[12]. ერთიანი მეტრიკული მოდელებიდან გადახრები ხშირია.

სილაბურ-აქცენტუალურ სისტემას ეკუთვნის რუსული, გერმანული, ინგლისური და სხვ.

3. 2 როგორც დავინახეთ, ლექსთწყობის ამ ოთხი სისტემიდან ზოგიერთი მკვლევარი გამორიცხავს ტონურს, მიიჩნევს რა მას დურაციული სისტემის თავისებურ სახეობად (ჩინური) ან აქცენტუალურ ლექსთან დაკავშირებულად (ეფიკ-ის ენა). ამის შესაბამისად, R. Jakobson-ის აზრით, ვერსიფიკაციის მეტრიკული სისტემა შეიძლება ემყარებოდეს მხოლოდ მარცვლის მწვერვალისა და ფერდობის ოპოზიციას (სილაბური ლექსი), მწვერვალთა შედარებით დონეს (აქცენტუალური ლექსი), მარცვლის მწვერვალთა ან მთლიანად მარცვალთა შედარებით სიგრძეს (დურაციული, კვანტიტატიური ლექსი)[13].

რიგი მკვლევარი სილაბურ და სილაბურ-აქცენტუალურ სისტემებს შორისაც ვერ ხედავს თვისობრივ განსხვავებას. ჯერ კიდევ ოციან წლებში ვ. ჟირმუნსკი, ეხებოდა რა სილაბურ-ტონური და სილაბური სისტემების ურთიერთ მიმართებას, აღნიშნავდა, რომ „გერმანული და ფრანგული სისტემები წარმოადგენენ ერთისა და მეორის უკიდურეს ფორმებს: გერმანულ ლექსში მეტრიკული მონაცვლეობა მახვილიანისა და უმახვილოებისა ხორციელდება სქემიდან თითქმის ყოველგვარი გადახვევის გარეშე. მეორე მხრივ ფრანგული ლექსი უშვებს თანაბარმარცვლიანი მეტრიკული რიგის ფარგლებში, სავალდებულო რითმით უკანასკნელ მარცვალზე, მახვილის სრულებით სხვადასხვა რაოდენობას და სხვადასხვა განლაგებას. რუსულსა და ინგლისურს უჭირავთ საშუალო ადგილი; რუსული ლექსი სცილდება ნორმას უმთავრესად მახვილთა რაოდენობის მხრივ („გამოტოვება"), ინგლისური — მათი განლაგების მხრივ („გადასმა")*. მაგრამ ე. წ. სილაბური ლექსის ფარგლებშიც არსებობს სხვადასხვა ხარისხი სილაბურ-ტონურთან სიახლოვისა. ფრანგული ლექსი, როგორც ითქვა, უშვებს მახვილის სავსებით თავისუფალ განლაგებას, გარდა რიტმული კეთილხმოვანების ზოგიერთი ტრადიციული მოთხოვნილებისა (რომელიც ყოველთვის არ სრულდება)"... „იტალიურ ლექსში ეს შერჩევა გაცილებით უფრო მკაცრია"[14]. იტალიურში, ე. ჟირმუნსკის აზრით, აშკარად სჭარბობს იამბიკური კადენცია. „ამგვარად, — დაასკვნის ავტორი, შედარებით-ისტორიულ განხილვისას სილაბურ-ტონური და ე. წ. სილაბური ლექსთწყობა აღმოჩნდება არა მარტო მონათესავე, არამედ ისინი ერთიანდებიან გარდამავალი ფორმებით, რომლებსაც შეუძლიათ შეცვალონ ერთმანეთი მეტრიკული ევოლუციის პროცესში"[15].

იგივე აზრი გამოთქვა ავტორმა უფრო გვიან, შრომაში იამბიკური ლექსის ნაციონალურ ფორმათა შესახებ.

ეს მსჯელობა სილაბურ და სილაბურ-აქცენტუალურ ლექსთწყობათა სიახლოვის შესახებ სავსებით სწორია, მხოლოდ ყოველთვის უნდა გვქონდეს

* აქ იგულისხმება მახვილის გადასმა ტერფში და არა სიტყვაში.

მხედველობაში, რომ მაგ., „იამბიკური“ კადენციები ისეთს სილაბურ ლექსში, როგორიცაა იტალიური, ან „ტროქეული“ კადენციები ქართულში, რომლის შესახებ ზემოთ იყო საუბარი, არის მხოლოდ „ტენდენცია“, პროსოდიული სიჭარბის მოვლენა და არა ძირითადი სტრუქტურული თვისება. მეორე მხრივ, უფრო მეტი „დაშორება“ შეღლის ლექსში იამბიკური სქემიდან, ვიდრე ეს გვაქვს, ვთქვათ, დანტეს სილაბურ სონეტში, აგრეთვე განხილული უნდა იქნეს როგორც „ტენდენცია“ და პროსოდიული სიჭარბის მოვლენა და არა ლექსის სტრუქტურული საფუძველი.

მაგრამ ყველაფერი ეს მოწმობს, რომ გადაულახავი უფსკრული ამ სხვადასხვა სისტემებს შორის არ არსებობს. ხშირია შემთხვევები, როდესაც ორი სისტემა, სილაბური და სილაბურ-აქცენტუალური, თანაარსებობს ერთი ენის ფარგლებში მისი განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე ან სინქრონულადაც კი[16]. ყოველთვის შეიძლება ლექსი აიგოს მწვერვალთა და ველთა ისეთი თანმიმდევრობით, რომელიც სხვა ენათა ლექსთწყობისთვის უფრო არის დამახასიათებელი, მაგრამ ასეთ შემთხვევებში უთუოდ იგრძნობა ხელოვნურობა, და უცხო ლექსთწყობის წაბაძვით შექმნილი მეტრი და რიტმი დიდხანს ვერ გაძლებს ენაში ან განიცდის ისეთს მოდიფიკაციებს საკუთარი ენობრივი კანონების მიხედვით, რომ უცხოური გავლენა შეიძლება აღარც კი იქნეს საგრძნობი.

R. Jakobson-ის მიხედვით „თუ ჩვენ გამოვიკვლევთ საკუთრივ სილაბური და ამავე დროს აქცენტუალური ვერსიფიკაციის ბინარულ მეტრებს, ჩვენ დავინახავთ მწვერვალთა და ველთა ორ ჰომოგენურ თანმიმდევრობას. ამ ორი ტალღისებრი მრუდიდან სილაბური ატარებს ბირთვულ ფონემებს თხემზე და ჩვეულებრივად მარგინალურ ფონემებს — ღრმულში, როგორც წესი, აქცენტუალური მრუდე, ზემოდან დაფენილი სილაბურ მრუდეზე, ცვლის მახვილიან და უმახვილო მარცვლებს თხემზე და ღრმულში“[17]. ამიტომ სრულებით უსაფუძვლოა ზოგიერთი პრიმიტიულად მოაზროვნე პროვინციელი მკვლევარის ცდა, რომ „ცრუმორწმუნეობრივად დაუპირისპიროს ერთმანეთს სილაბიზმი, როგორც წმინდა მექანიკური თვლა მარცვლებისა და ცხოველი პულსაცია აქცენტუალური ლექსისა“[18]. კარგი და ცუდი სისტემები ლექსთწყობისა არ არსებობს, ისე როგორც არ არსებობს კარგი და ცუდი სტრუქტურის ენები. არიან მხოლოდ კარგი და ცუდი პოეტები, რომლებიც კარგად ან უხეიროდ იყენებენ ენის შესაძლებლობებს.

3. 3 ყველა ზემოთქმულის შემდეგ შეიძლება დავასკვნათ, რომ მრავალრიცხოვან პროპორციულ მიმართებათა რთული სტრუქტურა, რომელიც რუსთველის ლექსში მჟღავნდება, ძირითადად სილაბიზმზეა აგებული, მსგავსად ფრანგული, იტალიური, ესპანური და რიგი სხვა ხალხების პოეზიისა. მაგრამ მას ამავე დროს ახასიათებს ქართული ენის ბუნებიდან გამომდინარე მთელი რიგი სპეციფიკური თავისებურებანი (რეგულირებული სილაბიზმი და სხვ.), რაც არსებითად განასხვავებს სხვა ხალხების პოეზიისგან.

3. 4 რამდენადაც პოეტური ნაწარმოები აგებულია მეტრულ და რიტმულ ერთეულთა კანონზომიერ პროპორციულ მიმართებებზე, მის ორგანიზაციაში განსაკუთრებულ როლს თამაშობს სიმეტრია (ფართო მნიშვნელობით), რომელიც პროზაული მეტყველებისთვისაც არაა უცხო[19]. ამიტომ ლექსის სტრუქტურის კვლევისას ამჟამად განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა სიმეტრიული მიმართებების გამოვლენას. დამახასიათებელია, რომ R. Jakobson-

ნა თავის პატარა, მაგრამ მეტად მნიშვნელოვან გამოკვლევას ჩინური ლექსის შესახებ[20] ეპიგრაფად წარუმძღვარა აკადემიკოს ვ. ვერნადსკის სიტყვები:

„მიუხედავად მრავალრიცხოვანი ლიტერატურის არსებობისა სიმეტრიის შესახებ და ამ ცნების ხშირი პრაქტიკული გამოყენებისა, ჯერ კიდევ საკმაოდ ძნელია სიმეტრიის ადგილის გარკვევა მეცნიერებათა სისტემაში... სიმეტრია არის ერთ-ერთი უღრმესი ემპირიკული განზოგადება, რომელთანაც ჩვენ საქმე გვაქვს"[21].

ჩვენი დროის ერთ-ერთ უდიდეს მათემატიკოსს H.Weyl-ს თავის ცნობილ წიგნში სიმეტრიის შესახებ მოჰყავს პოეტი ქალის ანა ვიკჰამის (Anna Wickham) სიტყვები:

God, Thou great symmetry,
Who put a biting lust in me
From whence my sorrows spring,
For all the frittered days
That I have spent in shapeless ways
Give me one perfect thing.

„ღმერთო, შენ დიდო სიმეტრიავ!
რომელმაც შთამდე მწველი ვნებანი,
საიდანაც ჩემი სევდა წარმოდინდება,
ნაცვლად ყველა დაკარგულ დღეთა,
უსახურ გზებზე რომ დამიხარჯავს,
მომეც მე ერთი სრულყოფილი რამ".

რუსთველმა პოეზიაში მოგვცა ჩვენ სრულყოფილი სიმეტრია, მსგავსად იმისა, როგორც ტიციანმა, რაფაელმა და ლეონარდო და ვინჩიმ მხატვრობასა და, საერთოდ, ხელოვნებაში, და ახლა, როდესაც ეს სრულყოფილება გამოვლენილია, ქართველი პოეტის ადგილი მსოფლიო პოეზიის ისტორიაში სრულებით განსაკუთრებულად გვესახება.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ე ბ ი

I

მ ე ტ რ ი დ ა რ ი ტ მ ი

[1] წინამდებარე გამოკვლევის ერთი ნაწილი, რომელიც ვეფხისტყაოსნის მეტრსა და რიტმს ეხება, შემოკლებით დაიბეჭდა ჟურნალ „საბჭოთა ხელოვნებაში“, № 2, 1972, გვ. 33, შმდ.; გარდა ამისა ძირითადი დებულებები წაკითხული იყო მოხსენების სახით მწერალთა კავშირის ლიტერატურის კრიტიკის სექციისა და საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის გაერთიანებულ სხდომაზე 1972 წლის 14 აპრილს. მოხსენების შინაარსი და მის შესახებ გამართული მსჯელობის ვრცელი ანგარიში გამოქვეყნდა გაზეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ 1972 წლის 19 (№ 20/1813) და 26 მაისის (№ 21/1814) ნომრებში.

[2] ლიტერატურა ნაჩვენებია ქვევით, გზადაგზა, იხ. აგრეთვე ჩვენი გამოკვლევა, „მეტრი და რიტმი ვეფხისტყაოსანში“, გვ. 54, შმდ.

[3] უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი გამოკვლევის გამოქვეყნებამდე არავის უცდია მონოგრაფიულად დაემუშავებინა ვეფხისტყაოსნის მეტრისა და რიტმის საკითხები. ჩვეულებრივ ამ საკითხებს ეხებოდნენ გაკვრით, ან რუსთველოლოგიის სხვა პრობლემებთან ერთად, ან კიდევ ქართული ვერსიფიკაციის საკითხების ზოგადი მიმოხილვისას. ამასთან მსჯელობა ემყარებოდა ხოლმე ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ორიოდე სტროფის ანალიზს და არ ითვალისწინებდა მრავალფეროვან მიმართებებსა და შეფარდებებს, რომელსაც ვეფხისტყაოსნის ლექსის სტრუქტურა ამჟღავნებს.

[4] ამასთან დაკავშირებით ჩვენ აღვნიშნავდით, რომ „საუკუნეების მანძილზე სკოლის მასწავლებლები, რომლებიც ბერძნულისა და ლათინურის გრამატიკებზე იყვნენ აღზრდილნი, იმეორებდნენ ამ გრამატიკების შესწავლის დროს შეთვისებულ მოდელებს და ცდილობდნენ ეს მოდელები გამოეყენებინათ განსხვავებული სტრუქტურის ენებისა და სხვადასხვა ხალხთა პოეზიის ლექსწყობის საკითხების კვლევისას. მათ წარმოედგინათ ეს მოდელები რაღაც აბსოლუტურ უნივერსალიებად, რომლებიც მიაჩნდათ ყველა ენისა და ხალხის პოეზიისათვის დამახასიათებლად“. იხ. „ლიტერატურული საქართველო“, № 20, 19 მაისი, 1972; ამის შესახებ იხ. E. Stankiewicz, Linguistics and the Study of Poetic Language, Style in Language, Edited by Thomas Sebeok, Cambridge, Massachusetts, 1966, p. 77), აგრეთვე ქვევით, 2. 4.

ქართულში საზომების აღსანიშნავად ბერძნული ტერმინები პირველად გამოიყენა ევგენი კიევის მიტროპოლიტმა (ერისკაცობაში ე ქ ვ თ ი მ ე ბ ო ლ ხ ო ე ი ტ ი ნ ო ვ ი, დაიბ. 1767 წელს, გარდ. 1837 წ.). იხ. მისი Историческое

изображение Грузии в политическом, церковном и учебном ея состоянии, сочинено в Александро-Невской Академии в Санктпетербурге 1802 года, გვ. 88 შმდ.

ე. ბოლხოვიტინოვი ცნობილი იყო თავის დროზე როგორც რუსული ეკლესიის ისტორიის მკვლევარი. რაც შეეხება მის კომპეტენტურობას პოეტიკის დარგში, ამის შესახებ მისი ბიოგრაფი ვ. ბოციანოვსკი წერდა ბროკჰაუზ-ე ფრონის ენციკლოპედიაში 1893 წელს (ტ. 21, გვ. 413, სვეტი 1): «однако он „пленялся " гекзаметрами гр. Хвостова и не в состоянии был оценить Пушкина».

აქ მოხსენებული გრაფი ხვოსტოვი ის დიმიტრი ხვოსტოვია, რომელსაც თანამედროვენი, მათ შორის ა. პუშკინი, სასაცილოდ იგდებდნენ, როგორც უნიჭობის განსახიერებას და რომლის ბიოგრაფი ნ. კორობკა 1903 წელს წერდა (ბროკჰაუზ-ე ფრონის ენციკლოპედია, ტ. 73, 1903, გვ. 142, სვეტი 1): „В литературе граф Х[востов[стяжал себе печальную славу бездарнейшего пиита".

რაც შეეხება ევგენი მიტროპოლიტის მიერ ქართულის ცოდნას, აი რას წერს ამის თაობაზე თეიმურაზ ბაგრატიონი ბროსესადმი გაგზავნილ წერილში: „კვალად გეკითხათ ესეცა არქიმანდრიტისა ევგენიოსისა მცირესა აღწერილსა წიგნსა შინა მოხსენებული პოემისათვის ქართულისა: გვართა ანუ ზომათათვის ლექსთასა. მე ეგრე ვგონებ, არა ზედ-მიწევნით გამოძიებულ იყოს, ვინაჲთგან უფალმან ევგენოზ თჳთ არა უწყოდა ქართული ენაჲ და ოსტატიცა მისი, რომელიცა ქართულისა ენისა პოემისა თჳსებისა იყო მოძღვარი, მასწავლებელი და მაჩვენებელი რომელთამე კანონთა მისა, მე ვგონებ და იქვნეულ ვარ, რომელ არა იყო იგი ზედმიწევნით მეცნიერ ქართულისა ენისა და წერილთა შინა გამოცდილი და ამისთჳს ევგენიოზმან ვერა ეგრეთ გულისხმა ჰყო და აჩვენა წესი, ვითარცა არს გვარი საზომისა ქართულთა სტიქჳთა" (გ. იმედაშვილი, თეიმურაზ ბაგრატიონის შრომა ვერსიფიკაციის საკითხებზე, „ლიტერატურული ძიებანი", 4. 1948, გვ. 253).

საინტერესოა ვიცოდეთ, თუ თვითონ როგორ უყურებდა ექვთიმე ბოლხოვიტინოვი თავის შრომას. აი, რას სწერს ამის შესახებ ვ. ი. მაკედონეცს 1802 წ. 13 მაისის წერილში (№ 33): «Дома я по пустынически живу, никуда вон ногою. Провожу только иногда вечера с грузинским преосвящ. Варлаамом.... Мы с Грузинским сами хохочем, что из шуток вышла книга... и все это писал человек, ни слова по грузински не знающий и от роду Грузии не видавший». Письмо В. И. Македонцу, № 33; იხ. Е. Шмурло, Митрополит Евгений как ученый, С.-Петербург, 1888, გვ. 340.

აქედან ცხადია, რომ ქართული ლექსთწყობის საკითხების კვლევისას ძნელად თუ გამოდგება საფუძვლად ევგენი მიტროპოლიტის „თეორია", რომელიც მდგომარეობს ერთს ფრაზაში, თითქოს „просодия грузинской Поэзии вся тоническая, на подобие греческой и латинской"(!). როგორც ცნობილია, არც ბერძნული ლექსთწყობაა ტონური, არც ლათინური (ეს ჯერ კიდევ ქ. დოდაშვილმა აღნიშნა 1890 წელს. იხ. მისი „ქართული ლექსთწყობა", ივერია, № 210; აგრეთვე გ. მიქაძე, ქართული პოეტიკის ქრესტომათია, თბილისი, 1954, გვ. 100; შემდეგში შემოკლებით: ქრესტ.) და არც ქართული.

[5] ვეფხისტყაოსნის სხვადასხვა გამოცემაში სტროფების შემადგენლობა ასეთია: ვახტანგის გამოცემა, 1712 წ.: — 1587; მ. ბროსე, ზ. ფალაჲანდიშვილი, დ. ჩუბინოვი, 1841: — 1636; დ. ჩუბინაშვილი, 1846: — 1637; დ. ჩუბინაშვილი, 1860: — 1593; გ. ქართველიშვილი, 1888: — 1576; დ. კარიჭაშვილი, 1903: — 1576; ს. კაკაბაძე, 1913: — 1761 598 (ჩანართი სტროფები); იუსტინე აბულაძე, 1914: — 1519 5 (ჩანართი სტროფები); დ. კარიჭაშვილი, 1920: — 1576; იუსტინე აბულაძე, 1926: — 1426 52 (ჩანართი სტროფები); ს. კაკაბაძე, 1927: — 1553 52 (ჩანართი სტროფები); კ. ჭიჭინაძე, 1934: — 1745; საიუბილეო გამოცემა, 1937: — 1669; პ. ინგოროყვა; 1953: — 1669; ს. ყუბანეიშვილი, 1956; — 2126 192 ვარიანტებისა და ჩანართის ჩათვლით; 1957 წლის გამოცემა — 1669; მ. წერეთელი, 1963: — 1224; გ. წერეთელი, ი. აბაშიძე, 1966: — 1587; საიუბილეო გამოცემა, 1966: — 1587; ა. შანიძე, ალ. ბარამიძე, 1966:—1598; პ. ინგოროყვა, 1971:—1511 152+2.

ვეფხისტყაოსნის გამოცემათა სტროფული შემადგენლობის შესახებ იხ. ს ო ლ. ყ უ ბ ა ნ ე ი შ ვ ი ლ ი, ვეფხისტყაოსნის ბეჭდვის ისტორიიდან, თბილისი, 1966; ს. ც ა ი შ ვ ი ლ ი, ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ისტორია, ტ. I—II, თბილისი, 1970.

[6] ვეფხისტყაოსანი, ტექსტი მოამზადეს გამოსაცემად გ ი ო რ გ ი წ ე რ ე თ ე ლ მ ა, ს ა რ გ ი ს ც ა ი შ ვ ი ლ მ ა, გ უ რ ა მ კ ა რ ტ ო ზ ი ა მ, რედაქტორები: გ ი ო რ გ ი წ ე რ ე თ ე ლ ი, ი რ ა კ ლ ი ა ბ ა შ ი ძ ე. თბილისი, 1966.

ამ გამოცემას ემყარება არსებითად 1966 წლის საიუბილეო გამოცემა, რომელშიც მხოლოდ მცირეოდენი ცვლილებებია შეტანილი.

[7] კ ა რ ე დ ი აქ ნახმარია სტრიქონის (ლათ. versus „კვალი, ორნატი ნახნავისა“ და შემდეგ „სტრიქონი“, „სტრიქონი ლექსისა“, რუს. стих) აღსანიშნავად, რისთვისაც არაბულში გამოყენებულია არქიტექტურული ტერმინი bayt (beyt) „სახლი“, ხოლო სპარსულში xāna. ამ სპარსულ ტერმინს (ხანა) ზოგიერთი ავტორი უმართებულოდ ხმარობს ქართულში სტროფის მნიშვნელობით. ხანა (xāna) სპარსული თარგმანია არაბული ბაჲთისა (bayt) და „სახლს“ ნიშნავს (შდრ. ჩაი-ხანა „ჩაის სახლი“, ყავა-ხანა „ყავის სახლი“, ქარ-ხანა „სამუშაო სახლი“, „ფაბრიკა“ და სხვ.). არაბული bayt-ის პირვანდელი მნიშვნელობა იყო კარავი, რომლის შესასვლელი ორი ნახევარი კარისაგან შედგებოდა. ამიტომ bayt-ი ამ მნიშვნელობით იქნა გამოყენებული ʿarūḍ-ში (მეცნიერებაში ლექსთწყობის შესახებ), როგორც ტექნიკური ტერმინი, სტრიქონის (ლათ. versus) აღსანიშნავად. ნახევარი სტრიქონისათვის იხმარებოდა აგრეთვე არქიტექტურული ტერმინი miṣrāʿ, რაც „საგდულს“, „ნახევარ კარს“, „ნახევარკარედს“ ნიშნავს. სპარსელებმა ეს ტერმინები უმეტეს შემთხვევაში პირდაპირ გადაიღეს არაბულიდან, ხოლო ზოგჯერ თარგმნეს (არაბ. bayt, სპარს. xāna „სახლი“ და როგორც ლექსთწყობის ტერმინი — 'სტრიქონი').

აქედან ცხადია, რომ **ხანა** ტერმინის ხმარება სტროფის მნიშვნელობით გაუგებრობის შედეგია.

ასევე ბევრი გაუგებრობაა დაკავშირებული **ტაეპ** ტერმინთან. ეს ტერმინი გვხვდება სომხურიდან თარგმნილ სიგელში, სადაც მოთხრობილია ბაადურ თუმანიანისა და შიოშ ქართველის (ბარათიანის) ბრძოლის ამბავი როსტომ მეფის ძის (შვილობილის) ლუარსაბის მკვლელობასთან დაკავშირებით, რომელსაც

ადგილი ჰქონდა 1645 წელს. ტექსტში ნათქვამია, რომ „ჰაოსიანთა სიმღერანი საყვედრებულნი შეაწყვნეს ენასა მათსა ზედა და ყოველისა ტაეპისა დასასრულისა (sic!) იტყოდნენ: „შიო წადი: ბაადურ მოვიდა", რომელ არს „შიო გაიქეც — ბაადურ მოდის". (თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, გვ. 459—460).

საბას განმარტებით, ტაეპი არის „წიგნის მუხლი (B მუხლ:ი)" (ი. ყ ი ფ შ ი ძ ი ს ა და ა. შ ა ნ ი ძ ი ს გამოცემა, გვ. 330). მეორე მხრივ მის „ქილილა და დამანაში" ხშირად, როდესაც ნათქვამია „უთხრა ტაეპი", ნიმუშად მოცემულია ერთსტრიქონიანი ლექსი, რომლის ნახევარკარედები ერითმებიან ერთმანეთს: მაგ., «უთხრა ტაეპი:

რად უმეცარობ, საქმეზე ზარობ? დრო მოეჯარა, რასათვის წყნარობ!»

(თხზულებანი, ალ. ბ ა რ ა მ ი ძ ი ს ა და ელ. მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი ს რედაქციით, II, 2, გვ. 62).

მეშინის, დრომ არ მაც[ა]ლოს, სიკვდილმა სული მაცალოს (იქვე, გვ. 63).

საძულველი დაინახა, საყვარელი ვერ იახა! (იქვე, გვ. 73).

ბოლოდ მომკაცა წესია, რაც პირველ დაუთესია (იქვე, გვ. 73).

რაც მეგონა იგ არ იყო, აზრმა ცნობა მით გამიყო! (იქვე, გვ. 181).

და მრავალი სხვა.

არის შემთხვევებიც, როდესაც ნახევარკარედები გარითმული არაა:

რაცა შენდა არ გინდოდეს, ნუ გწადია იგი სხვისდა! (იქვე, გვ. 161).

რაცა წმიდაა ბუნებით, სხვა თესლთა უკეთესია! (იქვე, გვ. 222).

ამ მხრივ ტაეპი, როგორც ერთსტრიქონიანი ლექსი, უპირისპირდება ლექსს, რომელიც საბასთანაც და სხვა ავტორებთანაც ორკარედს (კუპლეტს, დისტიქონს) აღნიშნავს. მაგ., საბას „ქილილა და დამანაში" ხშირად ვხვდებით გამოთქმას: თქვა (ან თქმულა) ლექსი, რასაც მოსდევს ხოლმე ორსტრიქონიანი კუპლეტი. მაგ.: „თქმულა ლექსი:

პირმთვარე, მუშკებრ სუნნელი, გულისა მოსანდომელი,
სურვილის მახარებელი, მნახველთა შემაცთომელი" (საბა, II, 2, გვ. 235).

XVIII—XIX ს. ანონიმური თხზულება, რომელსაც დ. ოჭროაძეს მიაწერენ (იხ. გ. მ ი ქ ა ძ ე, ქრესტ., გვ. 219), ასეთსავე განმარტებას იძლევა ტაეპისათვის: „ტაეპი არის სტიხი, რომელიცა იქმნების მხოლოდ ერთისაგან სტრიქონისა და მარცვალთაგან ათექვსმეტთა და რომლისაცა შინა იქმნების დაბოლოება საშუალ და კიდურსა ზედა ერთებრითა მარცვლითა ესრეთ, რომელ დაწყებიდგან პირველისა რვისა მარცვლისა დასრულებისა იქმნების მარცვალი ერთი რომელიმე და დაწყებიდგან მეორისა რვისა მარცვლისა უკანასკნელსა დაბოლოებასა ზედა მისსა იქმნების იგივე მარცვალი, რაიცაღა იყო დაბოლოებასა ზედა პირველისა რვისა მარცვლისასა". მაგალ.:

ურნა უდგს სისხლის წვეთასა, ერთგულთგან მტერთა კვეთასა (ქრესტ., გვ. 60).

ამგვარადვე განმარტავს ტაეპ ტერმინს ზემოთხსენებული ე ქ ვ თ ი მ ე ბ ო ლ ხ ო ვ ი ტ ი ნ ო ვ ი (რომელსაც ეს განმარტება ქართველი მრჩევლებისაგან ჰქონდა შეთვისებული): „Осмой род Таепи состоит из одного стиха, однакож имеет рифму в цезуре, согласную с конечным словом. Метр его есть тот же, как и Лекси" (გვ. 93).

ზოგიერთი ავტორისათვის ტაეპი სტრიქონია. ასე მიაჩნია, მაგ., კ. დ ო დ ა შ ვ ი ლ ს (შდრ. მისი გამოთქმა: „ყოველი ტაეპი შეიცავს 14-ს. მარცვალს",

იხ. ქრესტ., გვ. 101, 105), ზოგი ამ სიტყვას ტერფის მნიშვნელობით ხმარობს (მაგ., ლავრენტიარდაზიანი, „ტაეპნი იქმნებიან, ა) იამბი..., ბ) ხორეი..., გ) ანაპესტი..., დ) დაკტილი, ე) ამფიბრახი...; ქრესტ., გვ. 90, შმდ.), ხოლო ზოგი კიდევ სტროფის აღსანიშნავად იყენებს (მაგ., დავით ჩუბინაშვილი, ქრესტ., გვ. 93, 94, 95, 97; გრიგოლ ყიფშიძე, იქვე, გვ. 209).

ამგვარად, ტაეპისათვის, როგორც ეს სწორად აღნიშნა გ. მიქაძემ თავის ქრესტომათიისათვის დართულ ლექსიკონში (გვ. 273), გვაქვს მნიშვნელობები: 1. ისეთი ერთსტრიქონიანი ლექსი, რომლის ნახევარკარედები ერითმება ერთმანეთს; 2. საერთოდ ერთსტრიქონიანი ლექსი; 3. ლექსის ერთი სტრიქონი; 4. ტერფი; 5. სტროფი; 6. წიგნის მუხლი (საბა).

დღესაც, თუ ზოგიერთი ავტორი ამ სიტყვას სტრიქონისათვის იყენებს, სხვები სტროფის აღსანიშნავად ხმარობენ. მაგ., კონსტანტინე გამსახურდიასთან გვხვდება ფრაზა: „ყოველი ტაეპი ერთი და იმავე სტრიქონით იწყებოდა“ (ქართ. ენის განმ. ლექს., ტ. 6, გვ. 1234).

ზემოთქმულის შემდეგ გასაგებია, რომ სტრიქონის აღსანიშნავად ტაეპის გამოყენება გამართლებული არ არის და მთელ რიგ გაუგებრობას იწვევს. ამიტომ ჩვენ ვამჯობინებთ ვიხმაროთ ტერმინი კარედი, რომელიც ზუსტად გამოხატავს იმ შინაარსს, რის აღსანიშნავადაც იგი არის განკუთვნილი.

[8] ზედმეტი არ იქნება შევადაროთ ვეფხისტყაოსანი ამ მხრივ მსოფლიო ლიტერატურის სხვა ძეგლებს.

ვეფხისტყაოსნის 1587 სტროფის 6348 სტრიქონში გვაქვს 41.990 სიტყვა (სიტყვები გამოთვლილია „ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის თანამშრომლების მიერ, იხ. აქვე, გვ. 5—6), ნაწარმოები, დაახლოებით. 7000 სალექსიკონო ერთეულისაგან. სალექსიკონო ერთეულების რაოდენობა მოგვყავს შ. ღონტის წიგნის (ვეფხისტყაოსნის მხატვრული ენის სპეციფიკურობის პრობლემა, სოხუმი, 1961, გვ. 48) მიხედვით: ე. ი. სიტყვათა ხმარების სიხშირე უდრის დაახლოებით 5,25-ს.

დანტეს „ღვთაებრივი კომედია (ვსარგებლობდით გამოცემით Dante Alighieri, La Divina Commedia, commentata da G. A. Scartazzini, sesta edizione riveduta e corretta da G. Vandelli, col rimario perfezionato di L. Polacco, Miliano, 1911) შედგება სამი ნაწილისაგან: 1. Inferno (რომელშიც არის XXXIV canto) 2. Purgatorio (XXXIII canto) და 3. Paradiso (XXXIII canto). ეს ასი canto შეადგენს 14. 233 კარედს და ჩვენი გამოანგარიშებით მოიცავს დაახლოებით 100.000 სიტყვას.

ძველი აღთქმის ტექსტების (მხედველობაში გვაქვს ებრაული ორიგინალი) 23.100 მუხლედში ნახმარია დაახლოებით 300.000 სიტყვა, შედგენილი 7.500—8.000 ერთეულისაგან (არა ძირისაგან, არამედ სალექსიკონო ერთეულისაგან), ე. ი. სიტყვის ხმარების სიხშირე უდრის 35—40-ს;

ბიბლიის ინგლისურ თარგმანში ნახმარია ნახევარ მილიონამდე სიტყვა. ებრაულ დედანთან შედარებით სიტყვების ასეთ სიმრავლეს ხსნიან ამ ენის ანალიტიკური ხასიათით.

ყურანის 6.200 მუხლში (აგაში), Ullendorfi-ის გამოანგარიშებით, იხმარება 77.934 სიტყვა, ნაწარმოები 2.000 ძირისაგან.

შექსპირს ნახმარი აქვს ერთ მილიონამდე სიტყვა (იხ. E. Ullendorff, Is Biblical Hebrew a Language? BSOAS, vol. XXXIV, part 2, 1971, pp. 243—244).

[9] ჩეხური, რუსული და ინგლისური ენების მასალა მოცემულია J. Levý-სა (Kombinační možnosti verše, Československá Rusistika, VII, 1962, 2, p. 77 შმდ.) და G. Herdan-ის (The Mathematical Theory of Verse. Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, B. 22, Heft 3. Berlin, 1969, S. 227) მონაცემების მიხედვით, რაც პროზაული ტექსტების მასალაზეა გაანგარიშებული.

[10] სიმეტრიის შესახებ საერთოდ იხ. J. Hambidge, The Elements of Dynamic Symmetry, New York, 1926. რუსული თარგმანი: Д. Хембидж, Динамическая симметрия в архитектуре. Издательство Всесоюзной Академии Архитектуры, Москва, 1936. В. И. Вернадский, Химическое строение биосферы земли и ее окружения, Москва, 1965, გვ. 174, შმდ.; А. В. Шубников, Симметрия. Законы симметрии и их применение в науке, технике и прикладном искусстве, Москва, 1940; მისივე, Симметрия и антисимметрия конечных фигур, Москва, 1951; Module, Proportion, Symmetry, Rhythm. Edited by Gyorgy Kepes, New York, 1966; H. Weyl, Symmetry. Princeton University Press, 1952; რუსული თარგმანი, მოსკოვი, 1968. სიმეტრიის შესახებ ლექსთწყობაში იხ. Roman Jakobson, The Modular Design of Chinese Regulated Verse. Echanges et communications. Mélanges offerts à Claude Lévi-Strauss, Mouton, p. 597; განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ახლახან გამოქვეყნებული კაპიტალური მონოგრაფია: А. В. Шубников, В. А. Копцик, Симметрия в науке и искусстве, Москва, 1972, Издательство наука, სადაც მოცემულია ვრცელი ბიბლიოგრაფია.

[11] ტერმინის შესახებ იხ. А. В. Шубников, Симметрия и антисимметрия конечных фигур, გვ. 31, შენიშვნ. 1.

[12] სიმეტრიის ამ სახეობას H. Weyl-ი უწოდებს ჰერალდიკურ სიმეტრიას, რადგან ასეთი შებრუნებული მიმართებები განსაკუთრებით გავრცელებულია ჰერალდიკაში.

[13] O. Hagenmaier, Der Goldene Schnitt. Ein Harmoniegesetz und seine Anwendung. Heidelberg und Berlin, 1958, გვ. 5 შმდ., გვ. 14, შმდ. იხ. აგრეთვე Г. С. М. Коксетер, Введение в геометрию, Москва, Издательство „Наука", 1966, თავი Золотое сечение и филотаксис, გვ. 236, შმდ., აგრეთვე А. В. Шубников, В. А. Копцик, Симметрия в науке и искусстве, Москва, 1972, ბიბლიოგრაფია.

[14] ამის შესახებ იხ. H. E. Timerding, Der Goldene Schnitt. Mathematisch-Physikalische Bibliothek, Herausgegeben von W. Lietzmann und A. Witting, 32, Leipzig und Berlin; პირველი გამოცემა, 1919, გვ. 6, მეორე გამოცემა, 1925, გვ 6; რუს. თარგმანი, Золотое сечение, პეტროგრადი, 1924, გვ. 11 შმდ.

[15] Drudenfuss „ჯადოქრის, კუდიანი ქალის ტერფი" ასეთი პენტაგრამის სინონიმად იხმარება.

[16] Goethes Werke, Herausgegeben von K. Heinemann, bearbeitet von O. Harnack, Leipzig und Wien, 5. Band, S. 71 (1393—1402).

[17] იხ. H. E. Timerding, op. cit., zweite Aufl. S. 24.

[18] H. Weyl, ხს. ნაშრ.,რუს. თარგმ. გვ. 98—99; Г. С. Кокстер. ხს. ნაშრ., გვ. 243; O. Hagenmaier, ხს. ნაშრ.; Siegfried Heller, Die Entdeckung der stetigen Teilung durch die Pythagoreer. Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Klasse für Mathematik, Physik und Technik, № 6, Berlin, 1958.

[19] S. Heller, ხს. ნაშრ. გვ. 5 შმდ.

[20] Euclidis Elementa, ed. J. L. Heiberg, V, Leipzig, 1888.

[21] S. Heller, op. cit., გვ. 6; [21a] S. Heller, op. cit., გვ. 5.

[22] ცნობილია, რომ $\frac{\mu}{\nu}$-ის სახის წილადები, რომლებიც შეესატყვისება მცენარის ღეროზე ფოთლების ხრახნისებრ განაწილებას, წარმოადგენს ფიბონაჩის რიგებს, რომლებიც მიიღება ირრაციონალური რიცხვის $\frac{1}{2}(\sqrt{5}-1)$ დაყოფისაგან უწყვეტ წილადებად (იხ. Дж. Хембидж, ხს. ნაშრ., გვ. 40, შმდ., ჰ. ვეილის ხს. ნაშრ., გვ. 98—99). ოქროს კვეთის პროპორციას ხედავენ ადამიანის სხეულის აგებულებაში, მცენარეთა სტრუქტურაში, ლოკოკინას ნიჟარასა და ჯიხვის რქების ორგანული ზრდისა და განვითარების პროცესში და საერთოდ ბუნების ბევრ ქმნილებაში. ამის შესახებ იხ. С. М. Эйзенштейн, Избранные произведения, т. IV, Москва, 1966, გვ. 662—663.

[23] იხ. I. Bekker-ის გამოცემა, ლონდონი, MDCCCXVI, გვ. 233 შმდ.; ფრანგული თარგმანი, Oeuvres complètes de Platon, publiées sous la direction de M. Émil Saisset, Paris, 1869, გვ. 159 შმდ., რუსული თარგმანი, Платон, Сочинения в трех томах, том 3, часть I, Москва, издательство „Мысль", 1971, გვ. 455—541, ს. რ. აგრინცევის თარგმანი, შდრ. აგრეთვე ა. ფ. ლოსევის კომენტარები, გვ. 647 შმდ., განსაკუთრებით 668—670; აგრეთვე А. Ф. Лосев, Античный космос и современная наука, Москва, 1927, გვ. 202 შმდ.

[24] H. Timerding, S. 34.

[25] შდრ. მისი სიტყვები „Hiemit aber scheint mir die Bedeutung des Gesetzes bei Weitem nicht erschöpft; vielmehr hat sich mir die Ueberzeugung aufgedrängt, dass in ihm überhaupt das Grundprincip aller nach Schönheit und Totalität drängenden Gestaltung im Reich der Natur, wie im Gebiet der Kunst enthalten ist und dass es von Uranfang an allen Formbildungen und formellen Verhältnissen, den kosmischen wie den individualisirenden, den organischen wie den anorganischen, den akustischen wie den optischen, als höchstes Ziel und Ideal vorgeschwebt, jedoch erst in der Menschengestalt seine vollkommenste Realisation erfahren hat" (დაყოფა ავტორს,—A. Zeising-ს ეკუთვნის)". Neue Lehre von den **Proportionen des menschlichen Körpers**, aus einem bisher unerkannt gebliebenen, die ganze Natur und Kunst durchdringenden morphologischen Grundgesetze entwickelt und mit einer vollständigen historischen Uebersicht der bisherigen Systeme begleitet, von Professor Dr. A. Zeising. Leipzig, Rudolph Weigel, 1854. S. V.

[26] A. Zeising, op, cit., გვ. 390 შმდ., Дж. Хембидж, op. cit.; P. H. Schofield, Theory of Proportion in Architecture, 1958.

[27] O. Hagenmaier, გვ. 1 შმდ.; H. E. Timerding, S. 52 შმდ.

[28] The Modulor, A Harmonious Measure to the Human Scale Universally Applicable to Architecture and Mechanics by Le Corbusier. Translated by Peter de Francia and Anna Bostok, London, MCMLXIII.

[29] O. Hagenmaier, ხს. ნაშრ., გვ. 39.

[30] С. М. Эйзенштейн, Избранные произведения, Издательство „Искусство", т. III, Москва, 1966, გვ. 54.

[31] С. М. Эйзенштейн, ხს. ნაშრ., ტ. IV, გვ. 662-663.

[32] ამის შესახებ იხ. მისივე განცხადება, ტ. IV, გვ. 663-664.

[33] Ernö Lendvai, Duality and Synthesis in the Music of Béla Bartók. Module, Proportion, Symmetry, Rhythm, edited by Gyorgy Kepes, New York, 1966, pp. 174—193.

ბელა ბარტოკთან გვაქვს შეფარდება:

1. ლეიტმოტივი — 3+5=8 (მსგავსად ვეფხისტყაოსნის დაბალი შაირისა).

2. მთავარი თემა — 5+8=13.

3. მეორეული თემა — 13.21 (შდრ. E. Lindvai, გვ. 177).

შდრ. აგრეთვე A. Zeising, op. cit., გვ. 414 შმდ.; აგრეთვე გვ. 431; როგორც ს. ეიზენშტეინი აღნიშნავს, ასეთი ცდა, მოეძებნა მუსიკაში ოქროს კვეთის შეფარდება, ჩაუტარებია Э. К. Розенов-ს, რომლის შრომები, მისი აზრით, იძლევიან «очень высокий процент „попаданий" „золотого сечения" в музыке». იხ. С. Эйзенштейн, ხს. ნაშრ., ტ. III, გვ. 54.

[34] ასეთი პროპორციის აღმოჩენა სცადა ს. ეიზენშტეინმა ა. პუშკინის პოეზიაში. С. Эйзенштейн, III, 54—55.

მაგრამ პუშკინთან ს. ეიზენშტეინი ხედავს ოქროს კვეთის მიმართებას არა ლექსის პროსოდიულ ერთეულთა მიმართებაში, არამედ „მასივის" სუჟეტურ-თემატიკურ დაყოფაში დიდ და მცირე მონაკვეთებად ოქროს კვეთის საფუძველზე, მაგ., ოქროს კვეთის პროპორციას ხედავს ს. ეიზენშტეინი „რუსლან და ლუდმილას" შემდეგ მონაკვეთში:

A

...С порога хижины моей
Так видел я, средь летних дней,
Когда за курицей трусливой
Султан курятника спесивый,
Петух мой по двору бежал
И сладострастными крылами
Уже подругу обнимал;
Над ними хитрыми кругами
Шыплят селенья старый вор,
Приняв губительные меры,
Носился, плавал коршун серый
И пал как молния на двор.
Взвился, летит. || В когтях ужасных

В

Во тьму расселин безопасных
Уносит бедную злодей.
Напрасно, горестью своей
И хладным страхом пораженный,
Зовет любовницу петух...
Он видит лишь летучий пух,
Летучим ветром занесенный.

(«Руслан и Людмила», 1817—1820.
Песнь вторая)».

იხ. ს. ე ი ზ ე ნ შ ტ ე ი ნ ი, ხს. ნაშრ. გვ. 54.

ასეთი დაყოფა ტექსტისა ოქროს კვეთზე, სუჟეტურ-თემატური პრინციპის მიხედვით, ალბათ ბევრ ნაწარმოებში მოიძებნება, მაგრამ ცოტა ხელოვნური ჩანს და ჯერ კიდევ გასარკვევია, რამდენად შეიგრძნობა აქ ოქროს კვეთის პროპორცია. თავისთავად მეტად საყურადღებოა ს. ე ი ზ ე ნ შ ტ ე ი ნ ი ს ცდა, რომ ოქროს კვეთის პროპორცია მონახოს ა. პუშკინის პოეზიაში.

[35] რვამარცვლედის განაწილებას ასიმეტრიულად 5 და 3 (8) მარცვლედებად და სიმეტრიულად 4 4 (8) მარცვლედებად, რაც ვეფხისტყაოსანში და, საერთოდ, ქართულშია დადასტურებული, პარალელები სხვა ენებშიც მოეპოვება. როგორც R. Jakobson-მა გამოარკვია, საერთო სლავურს ახასიათებდა ლექსის ორი სახეობა, ორგვარი დიქოტომიით: გრძელი ლექსი (ათმარცვლიანი) ~ მოკლე ლექსი (რვამარცვლიანი). ორივე ამ სახეობაში გვქონდა სიმეტრიული დაყოფა ელეგიებისათვის და ასიმეტრიული — ეპიკური ნაწარმოებებისათვის. მოკლე ლექსი (kráćī stĭh) სერბო-ქროატული ელეგიისა (ljùžbalice) შედგებოდა რვა მარცვლისაგან, რომელიც იყოფოდა ტეტრასილაბურ კოლონად (4/4) სავალდებულო ცეზურით მათ შორის, რაც ბერძნულ ტროქეულ ტეტრამეტრს ჰგავს.

სლავური ეპიკური მოკლე სახეობა წარმოდგენილია „ისტორიულ სიმღერებში". ეს არის უფრო „დინჯი" და „დოკუმენტალური" ლექსი, განკუთვნილი „შეუფერადებელი სინამდვილის" გადმოსაცემად. მისი პროპორცია იყო 5/3 სპეციალური კვანტიტატიური კადანსით, რომელშიც, როგორც ამას სერბულ-ქროატული აჩვენებს, კოლონის მარცვალთა არათანაბარ რაოდენობას უპირატესობა ეძლეოდა თანაბარი რაოდენობის სილაბებთან შედარებით (იხ. R. Jakobson, Studies in Comparative Slavic Metrics, Oxford Slavonic Papers, 3, 1952 გვ. 34, 36, 55; მისივე Selected Writings, IV, Slavic Epic Studies, Mouton and co., The Hague-Paris, გვ. 414—463; აგრეთვე Calvert Watkins, Indo-European Origins of a Celtic Metre. Poetics, Poetyka, Поэтика. Warszawa, 1961, გვ. 108).

შესატყვისი მიმართებები დადასტურებულია ბერძნულისა და ვედური სანსკრიტისათვის, აგრეთვე კელტური (ირლანდიური) ლექსისათვის (იხ. C. Watkins, ხს. ნაშრ. გვ. 99—117).

[36] R. Jakobson, Selected Writings, IV, გვ. 453; C. Watkins, ხს. ნაშრ., იქვე.

რვამარცვლიანი კარედის დაყოფა სიმეტრიულ ოთხ-ოთხმარცვლიან ერთეულებად დადასტურებულია ჯერ კიდევ ვედური სანსკრიტის „მოკლე მეტრში", რვა მარცვლედში, რომელიც ორ ოთხმარცვლედებად იყოფა, თუმცა

ფიქსირებული ცეზურა არ არის, რაც ინნოვაციად არის მიჩნეული (შდრ. Calvert Watkins, ხს. ნაშრ., გვ. 106). ანალოგიური სურათია დადასტურებული გნომიკურ-ეპიკურ ლექსში, რომელიც R. Jakobson-ს ბერძნული მეტრის უძველეს სახეობად მიაჩნდა (შდრ. Selected Writings, IV, გვ. 414—463; აგრეთვე C. Watkins, ხს. ნაშრ., 99 შმდ .ამის შესახებ იხ. აგრეთვე ქვემოთ). ბერძნულისათვის დამახასიათებელი — = ⏑⏑ მერმინდელ ინნოვაციად არის მიჩნეული შდრ. C. Watkins, გვ. 100).

[37] იხ. Н. Марр, Древнегрузинские одописцы. Тексты и разыскания по Армяно-Грузинской филологии, IV, პეტერბურგი, 1902, გვ. პთ, 16, 17.

[38] იხ. ჩვენი „მეტრი და რიტმი ვეფხისტყაოსანში", საბჭოთა ხელოვნება, № 3, 1972, გვ. 37; ალ. ბარამიძე, „ლიტერატურული საქართველო", 19. V, 1972 წ. № 21, გვ. 2.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ფილიპე ბეთლემის საგალობელი (იხ. ნ. მარი, Вступительные и заключительные строфы, გვ. LVI) არ არის დაბალი შაირი, როგორც ამას ზოგიერთი ავტორი ფიქრობს. ეს არის თექვსმეტმარცვლიანი ლექსი, აგებული ოთხმარცვლიან სეგმენტებზე (4+4+4+4=16), მსგავსად მაღალი შაირისა, მაგრამ, მისგან განსხვავებით, არ არის სტროფებად დაყოფილი და ატარებს თავიდან ბოლომდე, ცამეტსავე სტრიქონში, საერთო, ერთმარცვლიან რითმას (შდრ. ნ. მარი, გვ. LV), როგორც ეს არაბული ლექსისათვის იყო დამახასიათებელი. შდრ.:

ფესუთა მათგან ოქროვანთა შემკული ხარ შენ ქალწულო,
იაკინთე ძოწეული სამოსლად გაქუს ღმრთის-მშობელო
ლამპრითა მით ბრწყინვალითა მოგეგებით დედოფალო და სხვ.

ჯერ კიდევ არაა მთლიანად ნათელი თამარიანში ჩართული ლექსი **თამარ წუნარი, შესაწუნარი** და სხვ. მაღალი შაირით ნაწერი 16 მარცვლიანი სტროფია, თუ ოთხმარცვლიანი ლექსი. ამის შესახებ იხ. ს. ცაიშვილი, ლიტერატურული წერილები, 1966, 184.

[39] ვეფხისტყაოსნის ჟანრის განსაზღვრისათვის იხ. ალ. ბარამიძის ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. V, თბილისი, 1971, გვ. 67—90; აგრეთვე მისივე შოთა რუსთაველი და მისი პოემა, თბილისი, 1966.

[40] პროკლეს ფილოსოფიისა და მათემატიკის შესახებ იხ. ამჟამად Stanislas Breton, Philosophie et mathématique chez Proclus, suivi de principes philosophiques des mathématiques d'après le commentaire de Proclus aux deux premiers livres des Eléments d'Euclide par N. Hartmann, traduit de l'allemand par Geneviève de Pesloüan, Paris, Beauchesne, 1969.

[41] იოანე პეტრიწის შრომები, შ. ნუცუბიძისა და ს. ყაუხჩიშვილის გამოცემა, ტ. 1, პროკლე დიადოხოსისა პლატონურისა ფილოსოფოსისა კავშირნი, თბილისი, 1940; ტ. II, განმარტება პროკლესათჳს დიადოხოსისა და პლატონურისა ფილოსოფიისათვის, თბილისი, 1937.

[42] იოანე პეტრიწი, ტ. II, გვ. 219; შდრ. გამომცემელთა შენიშვნა, ტ. I, გვ XVIII, შენიშვნ. 3.

ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურაში იოანე პეტრიწის ამ სიტყვების გამო გაიმართა ცხოველი პოლემიკა, რომელიც დღესაც გრძელდება. ამ პოლემიკის ისტორია ვრცლადაა მოცემული ი ვ. ლ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი ს შრომაში, რომელიც

წინ უძღვის იოანე პეტრიწის „სათნოებათა კიბის“ გამოცემას, თბილისი, 1968, გვ. 99—114; იხ. აგრეთვე მისი არეოპაგიტიკის პრობლემები, თბილისი, 1972 და შ. ხ ი დ ა შ ე ლ ი ს სტატია, კიდევ ერთხელ პეტრე იბერის გამო, „ლიტერატურული საქართველო“, 23 ივნისი, 1972, გვ. 2.

ზოგიერთი მკვლევარის აზრით იოანე პეტრიწს, როდესაც იგი ლაპარაკობს „წიგნისა ამის“ კუალად გარდმოღებაზე, მხედველობაში აქვს არა პროკლე დიადოხოსის „პლატონურისა ფილოსოფოსისა კავშირნი“, არამედ ბიბლიური წიგნები მოსე წინასწარმეტყველისა.

მთელი რიგი მიზეზების გამო ტექსტის ასეთი გაგება, ჩემი აზრით, ეჭვს იწვევს.

(1). როდესაც პეტრიწი ლაპარაკობს მოსეს წიგნების შესახებ, ის ხმარობს მრავლობით რიცხვს: „მოსეცა... შესატყჳსთა უწოდს სახელთა წიგნებთა თჳსთა“, კომენტარების ბოლოსიტყვაობაში კი ლაპარაკია „წიგნისა ამის“ კვალად გარდმოღების შესახებ.

(2), ბუნებრივია, რომ ნაცვალსახელი „ა მ ი ს“, გამოთქმაში წ ი გ ნ ი ს ა ა მ ი ს“, ეხებოდეს „ა მ წ ი გ ნ ს“, პროკლე დიადოხოსის კავშირთ, სადაც ეს სიტყვები იწერება, და არა „ი მ წ ი გ ნ ს“, რომელიც აქ წარმოდგენილი არ არის. აქ რომ მოსეს წიგნები იგულისხმებოდეს, იქნებოდა „წიგნებისა მის“.

(3). აღნიშნავენ, რომ იოანე პეტრიწს მოჰყავს არასწორად თარგმნის ნიმუშად მაგალითი სახარებიდან **„პირველითგან იყო სიტყუა“** და არა პროკლე დიადოხოსის წიგნიდან, როგორც ეს მოსალოდნელი იყო, პროკლეს „კავშირნი“ რომ იგულისხმებოდეს. მაგრამ მეორე მხრივ კიდევ უფრო გაუგებარია, რატომ მოიტანა პირველ რიგში მაგალითი სახარებიდან და მხოლოდ ბოლოს, გაკვრით ეხება დაბადების ერთ ფრაზას: „მოვედით და ვქმნეთ კაცი ხატად და მსგავსად ჩუენდაო“. იმის დასამტკიცებლად, რომ მოსეს წიგნები ცუდადაა თარგმნილი, მაგალითი სახარებიდან (იოანე 1, 1) ძნელად თუ გამოდგებოდა.

ეს მაგალითები, ჩემი აზრით, უფრო იმას მოწმობს, რომ იოანე ფილოსოფოსს მხედველობაში აქვს სწორედ პროკლე დიადოხოსის „კავშირნი“, რადგან ტერმინები, რომლებიც ამ მაგალითებში გვხვდება „პირველი“, „დასაბამი“, „სიტყუა“, „კაცი“, „ხატი“ და სხვ. არა ერთგზისაა განხილული ფილოსოფიურ ასპექტში, როგორც პროკლეს „კავშირთა“ თარგმანში, ისე მის კომენტარებში, ეს ძირითადი კატეგორიებია, რომლის შესახებაცაა საუბარი მთელი ტექსტის მანძილზე და მაგალითისათვის ისეთი ფრაზებია მოტანილი, სადაც ეს ტერმინები გვხვდება.

(4). თავისთავად ის ფაქტი, რომ ამ ფრაზას წინ აბზაცი მიუძღვის, სადაც მოსეა მოხსენებული, არაფერს არ ნიშნავს. უფრო ადრე ტექსტში ლაპარაკია პლატონზე, პროკლეზე და სხვა ავტორებზე.

იოანე პეტრიწის ამ სიტყვებიდან არ ჩანს, რა თქმა უნდა, ვის გულისხმობს იგი „ამ წიგნის“ გარდმომღებელთა შორის. ყოველ შემთხვევაში, არ არის რაიმე ნიშანი, რომ აქ პეტრე იბერი იგულისხმებოდეს, მაგრამ მოსაზრება, რომ აქ „კავშირთა“ გადმოღებაზეა ლაპარაკი და არა მოსეს წიგნების თარგმანზე, მე ვფიქრობ, საფუძველს მოკლებული არ არის. ჩემთვის არსებითად ამას მნიშვნელობა არა აქვს. ფაქტია, რომ რუსთველის წინამავალ ეპოქაში პროკლე დიადოხოსი პოპულარული იყო საქართველოში, თუნდაც იოანე პეტრიწის წყალობით, და რომ რუსთველი ამ ნაწარმოებს იცნობდა. ეს კარგად ჩანს თვით ვეფხის-

ტყაოსნის ტექსტიდან, როგორც თავის დროზე აღნიშნა ნ. მარმა (იხ. ქვევით, შენიშვნ. 46).

[43] Ф. Успенский, Очерки по истории византийской образованности, პეტერბურგი, 1891, გვ. 159, 174.

[44] ი. პეტრიწი, შრომები, I, წინასიტყვაობა, გვ. VIII, ტექსტი, II, 215—224.

[45] ამის შესახებ იხ. ვუკოლ ბერიძე, შოთას პოეტიკისათვის, ენიმკის მოამბე, III, 1938, გვ. 169.

[46] Н. Марр, Вступительные и заключительные строфы Витязя в Барсовой коже Шоты из Рустава. პეტერბურგი, 1910, გვ. XLVII.

[47] ნ. მარი, იქვე, გვ. XLVII.

[48] იხ. Ш. И. Нуцубидзе, Руставели и Восточный Ренессанс. თბილისი, 1947. იხ. აგრეთვე ნ. ნათაძე, რუსთაველის რელიგია და მსოფლმხედველობა. „ვეფხისტყაოსნის" ჩანაფიქრი (წიგნში ნ. ნათაძე, ს. ცაიშვილი, შოთა რუსთაველი და მისი პოემა. თბილისი, 1966, გვ. 70 შმდ.).

[49] ამ მსოფლხედვას საფუძვლად უდევს „ბოროტთა უარსობის ანუ ბოროტების არასუბსტანციონალობის ნეოპლატონური კონცეპცია", „თუკი ქვეყანა თავის საფუძველში კეთილია..., თუ კი ბოროტება მხოლოდ კეთილის „მოკლებაა" და მას საკუთარი სუბსტანცია არ გააჩნია, როგორც ამას ნეოპლატონიზმი გვასწავლის, მაშინ ქვეყნად ბოროტების გამარჯვებასაც ხანგრძლივობა არ ჰქონია. კეთილი ბოროტს სძლევს. რუსთველის სიტყვებით რომ ვთქვათ, მისი არსება ბოროტისაზე გრძელი ყოფილა. ამ ფილოსოფიურ კონცეფციას ცენტრალური ადგილი უჭირავს რუსთაველის პოემის საფუძვლად მდებარე მსოფლმხედველობის მწყობრ შენობაში..." ნ. ნათაძე, ხს. ნაშრ., გვ. 74.

სწორედ ეს ფილოსოფიური თვალსაზრისია პოემის არატრაგიკული დასასრულის მიზეზი, რაზედაც A. Zajączkowski ლაპარაკობდა, იხ. Atti del convegno internazionale sul tema: La Poesia epica e la sua formazione, Roma, 1970, გვ. 713.

[50] ამასთან დაკავშირებით საფიქრებელია, რომ ოქროს კვეთზე იყოს აგებული მცხეთის სიონი და ბაგრატის ტაძარი, ყინწვისის ანგელოსი და ქართული ხელოვნების სხვა ძეგლები, რომელთა სიმეტრია მკვლევართა აღტაცებას იწვევს.

საყურადღებოა, რომ ამ ცოტა ხნის წინათ სპეციალურად ჩატარებულმა კვლევა-ძიებამ, რომელსაც აკად. ბ. რიბაკოვი და ა. არციხოვსკი ხელმძღვანელობდნენ, აღმოაჩინა, რომ ოქროს კვეთზეა აგებული რუსული არქიტექტურის ისეთი ძეგლები, როგორიცაა ფსკოვის ვლადიმერის ტაძარი, ნოვგოროდის, სუზდალისა და სხვ. ძეგლები, იხ. B. Frolov, Mathematical 'secrets' of ancient Russian architects, იხ. Moscow News, 1972, № 26 (1121), 24.VI, გვ. 15.

[51] ეს პროპორცია ქართულ ლექსში, ცალკეულ შემთხვევებში, რა თქმა უნდა, მანამდეც არსებობდა (ამის შესახებ იხ. ქვევით), მაგრამ იმის შემდეგ, რაც ითქვა, საფუძველია ვიფიქროთ, რომ რუსთველთან იგი შეგნებულად არის გამოყენებული, ისე, როგორც შეგნებულადაა გამოყენებული ლეონარდო და ვინჩისთან და უფრო გვიან Le Corbusier-სთან მანამდე მრავალი საუკუნით ადრე არსებული ოქროს კვეთის მიმართება.

[52] Ernö Lendvai, ხს. ნაშრ., გვ. 189.

[52a] შდრ. პ. ინგოროყვას გამოცემა ვეფხისტყაოსნისა, 1953, გვ. 436.

[53] ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დაყოფა ოთხმარცვლედებად, მაღალ შაირში, და სამ-და ხუთმარცვლედებად, დაბალ შაირში, ტრადიციით ძველთაგანვე მომდინარეობს. თითქმის ყველა მკვლევარი, ვინც კი ლექსთწყობის საკითხებს შეხებია, ინტუიციით გრძნობდა ასეთი დაყოფის ბუნებრივობას, თუმცა ამის მეცნიერულად დასაბუთება არავის მოუცია.

ასე, მაგ.: პირველი ავტორი, რომელიც ქართული ლექსთწყობის საკითხებს შეეხო, მამუკა ბარათაშვილი (XVIII ს.) აღნიშნავს, რომ შაირის „სტრიქონი ოთხად გაიკრებაო" და მაღალი შაირისათვის გვიჩვენებს ნიმუშს: **მე, რუსთველი,:/ ხელობითა :/ვიქ საქმესა :/ამა დარი.** ხოლო გრძელი შაირის საილუსტრაციოდ მოაქვს 23-ე სტროფი:

მიჯნურსა თვალად :/სიტურფე :/მართებს მართ ვითა :/მზეობა

ამის შესაბამისად მამუკა ბარათაშვილი იძლევა სქემებს:

მაღალი შაირისათვის:

მიჯნურობა :/მიჯნურობა :/მიჯნურობა :/მიჯნურობა

დაბალი შაირისათვის:

მიჯნურთათვისგან :/მიჯნურთა :/მიჯნურთათვისგან :/მიჯნურთა.

შდრ. მამუკა ბარათაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული, გ ი ვ ი მ ი ქ ა ძ ი ს გამოცემა, თბილისი, 1969, გვ. 127; აგრეთვე ქართული პოეტიკის ქრესტომათია XVIII—XIX სს., (გ ი ვ ი მ ი ქ ა ძ ი ს რედაქციითა და შენიშვნებით, თბილისი, 1954, გვ. 10 შმდ.).

ასეთი წესი ერთი სიტყვის („მიჯნურობა") საშუალებით პროსოდიული სიდიდეების ჩვენებისა მ ა მ უ კ ა ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ს აღებული აქვს, როგორც ეს სწორად აღნიშნა გ ი ვ ი მ ი ქ ა ძ ე მ (იხ. მისი მამუკა ბარათაშვილი, თბილისი, 1958, გვ. 130—131), არაბულ-სპარსული ʿარუდ-იდან, სადაც ძირისაგან ნაწარმოებ სხვადასხვა ფორმებს იყენებდნენ მნემონურ სიტყვებად (voces memoriae) ლექსის „ტერფების" (ʿağzā', მხოლ. ğuz' „ნაწილი") აღსანიშნავად, შდრ. G. Weil, ʿarūḍ, EI, NE, I, გვ. 669, იქვე სრული ბიბლიოგრაფია.

ასეთივე დაყოფა აქვს მოცემული ე ქ ვ თ ი მ ე ბ ო ლ ხ ო ვ ი ტ ი ნ ო ვ ს, რომელიც დაბალი შაირისათვის იძლევა სქემას: ⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑ ⏑⏑—⏑⏑—⏑⏑, რასაც ის პირიქო-დაქტილურ („Пиррихо-дактилический ⏑⏑ — ⏑⏑") მეტრს უწოდებს (შდრ. ე. ბოლხოვიტინოვი, ხს. ნაშრ., გვ. 88—89).

ასევე ნ. მარმა გაკვრით აღნიშნა (მსგავსად სხვა ავტორებისა, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე) 1910 წელს, რომ დაბალ შაირში გვაქვს „დაყოფა ხუთ- და სამმარცვლიან ტერფებად", ხოლო მაღალ შაირში „ოთხმარცვლიან ტერფებად" (იხ. Вступительные и заключительные строфы Витязя в Барсовой коже Шоты из Рустава, პეტერბურგი, 1910, გვ. 21—22); ასეთივე დაყოფა აქვთ მოცემული პ. ინგოროყვას (გიორგი მერჩულე, გვ. 562, 568), გ. გაჩეჩილაძეს (მნათობი, 10, 1970, გვ. 154; Литературная Грузия, 9-10, 1969, გვ. 106) და მთელ რიგ სხვა მკვლევართ.

ის ავტორებიც კი, რომლებიც ქართულ ლექსთწყობაში „ქორეებსა" და „დაქტილებს" ან მათ ეკვივალენტებს ეძებდნენ, კარგად ხედავდნენ, რომ ვეფხისტყაოსნის მაღალი შაირი ოთხმარცვლედებისაგან შედგება, ხოლო დაბალი შაირი — სამ- და ხუთმარცვლიანი ერთეულებისაგან. მაგ., კ ო ტ ე დ ო დ ა შ ვ ი ლ ი, რომელიც ვეფხისტყაოსანში „ხორეისებურ" და „დაქტილისებურ"

„სტოპებს“ ხედაება, 940 სტროფისათვის (ვა, **სოფელო, რაშიგან ხარ** და სხვ.) იძლევა სქემას: ◡ — ◡◡ / ◡ — ◡◡ / ◡ — ◡◡ / ◡ — ◡◡ (იხ. გ. მ ი ქ ა ძ ე, ქართული პოეტიკის ქრესტომათია, გვ. 102, შდრ. აგრეთვე გვ. 110, 111), ხოლო დაბალი შაირი წარმოდგენილი აქვს ამგვარად: ◡◡ — ◡◡ / — ◡◡ / ◡◡ — ◡◡ / — ◡◡. ნიმუშისათვის მოტანილია 943-ე (**ვარდი ჰნებოდა, ღვრებოდა, ალვისა შტო ირხეოდა**) და 949-ე (**მოდი, მარიხო, უწყალოდ დამჭერ ლახვრითა შენითა**) სტროფები (შდრ. ქართ. პოეტ. ქრესტ. გვ. 117).

ასევე ს. გ ო რ გ ა ძ ე, რომელიც ქართულ ლექსთწყობას „სილაბურ-ტონურად“ მიიჩნევს და მაღალ შაირს «წმინდა ქორეულ, ან უკეთ დიქორეულ დიმეტრს» უწოდებს, ამგვარსავე დაყოფას იძლევა:

ნაბეს უცხო/მრყმე ვინმე“;

„ვარდსა ჰკოთხეს: /ეგრე ტურფა“ და სხვ. (იხ. ს. გ ო რ გ ა ძ ე, ქართული ლექსი. პროფ. კ. კეკელიძის წინასიტყვაობით, ტფილისი, 1930, გვ. 18);

დაბალი შაირი ს. გ ო რ გ ა ძ ი ს ა თ ვ ი ს «ლოგაედურ-დაქტილური დიმეტრის შეერთებას წარმოადგენს (53‖53 ან 35‖35, გინდ ასე: 53‖35 ან 35‖53)». ნიმუშისათვის მოჰყავს სტრიქონი:

«იყო არაბეთს | როსტევან ‖ მეფე ღვთისაგან | სვიანი» (ს. გ ო რ გ ა ძ ე, ხს. ნაშრ., გვ. 67).

ვუკოლ ბერიძის მიხედვით «ლექსთა კლასიკური წყობა სილაბურ-ტონურია, ე. ი. დამოკიდებულია როგორც მარცვალთა რაოდენობაზე, ისე ტონზე, მაგრამ ლექსს არც ტონი ქმნის და არც მარცვალთა რაოდენობა, არამედ უპირატესად სიტყვების სიმეტრიული თანმიმდევრობა»(?) (იხ. მისი რუსთველოლოგიური ეტიუდები, თბილისი, 1961, გვ. 40, შმდ.), მაგრამ მისთვისაც «მაღალ შაირისას თითოეული სტრიქონი ოთხ თანაბარ, თანასწორ მუხლად იყოფა», «სიმეტრიული თანმიმდევრობით გაწყობილი სიტყვები აქ ორ-ორ — ოთხ-ოთხმარცვლოვანია» (იქვე, გვ. 117, 118), ხოლო «დაბალ შაირისას სტრიქონი ოთხ არათანასწორ მუხლად იყოფა, ე. ი. თუ ერთ მუხლში ხუთი მარცვალია, მეორეში აუცილებლად სამია, ანდა პირიქით» (იქვე, გვ. 117, შმდ.).

მელიტონ კელენჯერიძემ წარმოადგინა ცდა, რომ რუსთველის ლექსი მთლიანად ქორეებისა და დაქტილებისაგან შედგენილ „სტოპებად“ დაეყოთავის 1899 წელს გამოქვეყნებულ სიტყვიერების თეორიაში იგი აღნიშნავდა, რომ ქართულში „ხმარება ერთნაირი და არეულ-დარეული სტოპებისა ხშირია“ (იხ. ქართ. პოეტ. ქრესტ., გვ. 173). მ. კელენჯერიძის აზრით, «ხორეისა და დაქტილის ◡—, —◡◡» მაგალითებია:

—◡ —◡◡ — ◡◡ —◡ —◡◡ —◡◡

იყო / არაბეთს / როსტევან, / მეფე / ღვთისაგან / სვიანი ... ან კიდევ

◡ — ◡ ◡ ◡ —◡◡ — ◡◡ — ◡ —◡◡

რომელ/მან შექმნა/სამყარო/ძალითა/მით ძლი / ერითა...» (იქვე, გვ. 173).

უკვე ჩვენ დროში ადგილი ჰქონდა ცდას, რომ მ. კელენჯერიძის მიერ „ალმოჩენილი“ ქორეული და დაქტილური „სტოპებისათვის“ (=„ტერფებისათვის“) „მეცნიერული“ საფუძვლები მოეძებნათ და ეს მოგონილი, ფიქტიური „ტერფები“ ლექსის სტრუქტურის ძირითად, უცვლელ სიდიდეებად გამოეცხადებინათ. ეს შეხედულება შემდეგში სახელმძღვანელოშიც კი გადაიტანეს და ამით ხელი შეუწყვეს ამ მცდარი თვალსაზრისის გავრცელებას. ამის შედეგად, სულ

უკანასკნელ დრომდე, ვიდრე ჩემი გამოკვლევა გამოქვეყნდებოდა, მიღებულად ითვლებოდა, რომ „დაბალი შაირის საფუძველია სამმარცვლიანი ტერფი, მაღალი შაირის ტერფი კი ორმარცვლიანია“ და რომ დაბალ შაირში „სიტყვები დაჯგუფებულია სამ- და ორმარცვლიან ტერფებად“ (შდრ. ალ. ბარამიძე. შოთა რუსთაველი და მისი პოემა, თბილისი, 1966, გვ. 355; პ. ბერაძე, ქართული ლექსის ბუნებისათვის, მნათობი, 3, 1944, გვ. 142—153).

როგორც ეს მწერალთა კავშირში ჩატარებულმა დისკუსიამ გვიჩვენა, ამჟამად უკვე მკვლევართა დიდი უმრავლესობისათვის თვალსაჩინო გახდა ვეფხისტყაოსნის ტექსტის „დაქტილებად“ და „ქორეებად“ დაყოფის სრული უსაფუძვლობა (შდრ. ლიტერატურული საქართველო, № 20, 1972 წ., 19 მაისი და № 21, 1972 წ. 26 მაისის ნომრები).

[54] R. Jakobson, The Modular Design..., გვ. 600.

[55] Claude Lévi-Strauss, The Future of Kinship Studies, Proceedings of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, 1965, p. 17.

[56] მახვილის შესახებ ქართულში იხ. გ. ახვლედიანი, ზოგადი ფონეტიკის საფუძვლები, თბილისი, 1949, გვ. 127 შმდ.; ს. ჟღენტი, ქართული სალიტერატურო ენის აქცენტუაციის ძირითადი საკითხები. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, V, 1953, გვ. 125 შმდ.; А. А. Алхазишвили, Порядок слов и интонация в простом повествовательном предложении грузинского языка. Фонетический сборник, I, თბილისი, 1959, გვ. 367—414: შდრ. გვ. 403 შმდ.; H. Vogt. Crammaire de la langue Géorgienne, Oslo, 1971, pp. 15-16.

ქართული ენის მახვილი ისტორიულ ასპექტში განხილული აქვს არნ. ჩიქობავას, მახვილის საკითხისათვის ძველ ქართულში, საქ. მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, ტ. 2, № 2/3, 1942.

[57] როდესაც ვამბობთ „მინიმალურიაო“, ვგულისხმობთ, რომ ზოგჯერ იგი ერთგვარად ექსპრესიულობას აძლევს წარმოთქმას და გარკვეულ როლს თამაშობს მიჯნის, ტემპისა და სხვ. ფაქტორებში. სხვა მხრივ შეიძლება ითქვას, რომ მისი ფუნქციონალური დატვირთვა ნულს უდრის.

[58] ასეთი წარმოთქმის არაბუნებრიობა ყოველთვის იგრძნობა და არ შეიძლება იგი ქართული ენობრივი შეგრძნებისათვის (Sprachgefühl) მისაღებად ჩაითვალოს. მიუხედავად ამისა, ქართული ლექსთწყობის ზოგიერთ მკვლევარს შესაძლებლად მიაჩნია, რომ მახვილი უადგილო ადგილას დასვას. ისე რომ ვერა გრძნობს უხერხულობას. ამის მიზეზია სწორედ მახვილის უმნიშვნელო როლი ქართულში.

[59] ს. ჟღენტი, ხს. ნაშრ., გვ. 146.

[60] იხ. G. Herdan, The Mathematical Theory of Verse. Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, B. 22. H. 3, Berlin, 1969, S. 226.

[61] ჩეხური, რუსული და ინგლისური მასალები მოგვყავს G. Herdan-ისა (ხს. ნაშრ., გვ. 226) და J. Levý-ს მიხედვით (იხ. J. Levý, Kombinační možnosti verše, Československá Rusistika, VII, 1962, 2, p. 77 შმდ.).

[62] G. Herdan, ხს. ნაშრ., გვ. 226.

[63] იხ. H. Vogt, Structure phonémique du Géorgien. Etude sur le classement des phonèmes et des groupes de phonèmes. Norsk Tidsskrift for Sprag-

videnskap, Bind XVIII, Oslo. 1958, § 56; ქართული თარგმანი, თბილისი, 1961, გვ. 73.

[64] შდრ. ფ. ერთელიშვილი, ზმნური ფუძეების ფონემატური სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები ქართულში. თბილისი, 1970, გვ. 114 შმდ.

[65] ეს საკითხები კარგადაა შესწავლილი H. Vogt-ის ბრწყინვალე გამოკვლევაში ქართული ენის ფონემატური სტრუქტურის შესახებ (H. Vogt, Structure phonémique du Géorgien), საიდანაც მკითხველს შეუძლია სრული წარმოდგენა იქონიოს თანხმოვანთა დისტრიბუციის შესახებ. საყურადღებოა აგრეთვე ს. ჟღენტის შრომა: ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა. I. მარცვლის აგებულების პრობლემა, თბილისი, 1960; ზმნური ფუძეების ფონოლოგიური სტრუქტურისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ფ. ერთელიშვილის შრომა: ზმნური ფუძეების ფონოლოგიური სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები ქართულში. თბილისი, 1970. ქართული მარცვლის შესახებ იხ. აგრეთვე Alan Bell, Some Patterns of Occurrence and Formation of Syllable Structures. Working Papers on Language Universals. October, Stanford, 1971, გვ. 23 შმდ.

[66] აქ მხედველობაში გვაქვს, რა თქმა უნდა, საკუთრივ ქართული ენა და არა პროტოქართველური, რომლისთვისაც ზოგიერთი მკვლევარი სხვა ვითარებას ვარაუდობს. შდრ. თ. გამყრელიძე და გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, თბილისი, 1965, აგრეთვე გ. წერეთელი, სონანტებისა და აბლაუტის თეორიის გამო ქართველურ ენებში, იქვე. გვ. 09—051.

[67] იხ. გ. ახვლედიანი, ზოგადი ფონეტიკის საფუძვლები, თბილისი, 1949, გვ. 51.

[68] ალიტერაციის შესახებ ვეფხისტყაოსანში იხ. კ. ჭიჭინაძის გამოკვლევა, რომელიც ერთვის ვეფხისტყაოსნის გამოცემას.

[69] მიჯნა (juncture), რა თქმა უნდა, სულ სხვა მოვლენაა, ვიდრე ბგერათშეერთების წესები (sound-junction), რომლებიც ფონეტიკის სახელმძღვანელოებში არის ხოლმე განხილული.

[70] B. Bloch and G. L. Trager, Outline of Linguistic Analysis, Baltimore, 1942, 35.

[71] G. L. Trager and B. Bloch, The Syllabic Phonemes of English. Language, 17, 1941, 224.

[72] G. L. Trager and B. Bloch, იქვე, 226; Zellig S. Harris, Structural Linguistics, Chicago, 1960, გვ. 79 შმდ.

[73] Robert T. Harms, Introduction to Phonological Theory, New Jersey, 1968, p. 111.

[74] ვსარგებლობდით ნ. მარის გამოცემით: Древнегрузинские одописцы. Тексты и разыскания по армяно-грузинской филологии, т. IV, პეტერბურგი, 1902.

[75] ასეთი კალამბურების აღსანიშნავად ქართულში არსებობდა სპეციალური ტერმინი „ზმა“, რომელიც აკაკის „თორნიკე ერისთავის“ წყალობით ყველასათვის ცნობილია. ტერმინის მნიშვნელობა მოცემული აქვს ჯერ კიდევ ეკვთიმე ბოლხვიტინოვს (ხს. ნაშრ.).

[76] ასეთი შეფერადებული სტილითა და სიტყვების თამაშით პოეტური ნაწარმოების თხზვა გავრცელებული იყო მთელს აღმოსავლეთში X/XI—XIV საუკუნეებში. ასეთი სტილით არის ნაწერი, მაგ., ცნობილი არაბული მაკამები ალ-ჰამადანი-სა (968—1008 წ.) და ალ-ჰარირი-სა (1054—1122); სპარსული მაკამები ჰამიდ ალ-დინ ალ-ბალხი-სა (1156 წ.); ებრაული ვერსიები ალ-ჰარიზი-სა (დაახლოებით 1170—1230; ე. წ. sefer Taḥkemōnī), სირიული ვერსიები 'აბდიშო'-ისა (ებედაშუ') და სხვ. იხ. C. Brockelmann EI, III, გვ.174—177, აგრეთვე D. S. Margoliouth - Ch. Pellat, EI, NE, III, 1966, p. 221—222.

[77] H. A. Gleason, An Introduction to Descriptive Linguistics, New York, 1956, გვ. 44—45; რუსული თარგმანი, მოსკოვი, 1959, გვ. 83 შმდ.

[78] John Hollander, The Metrical Emblem, Style in Language, edited by Thomas Sebeok, Cambridge, 1966, p. 191 (The old and by now outmoded distinction between „meter" and „rhythm").

[79] შდრ. L. Klages, Vom Wesen des Rhythmus, 1931; B. Hrushovski, On Free Rhythms in Modern Poetry, Style in Language, p. 178, შმდ.

[80] H. Whitehall, Style in Language, p. 201.

[81] B. Hrushovski, op. cit., p. 179.

[82] G. Weil, 'arūḍ, EI, NE, I, p. 671.

[83] W. K. Wimsatt, Jr., M. C. Beardsley, The Concept of Meter: an Exercise in Abstraction, Style in Language, p. 194.

[84] А. Белый, Символизм, книга статей. Москва, 1910, книгоиздательство „Мусагет", განსაკუთრებით გვ. 286 შმდ.

[85] В. М. Жирмунский, Введение в метрику, теория стиха, Academia, Ленинград, 1925.

[86] Б. В. Томашевский, Русское стихосложение, Метрика, Петроград, 1923.

[87] ამის შესახებ იხ. Ю. М. Лотман, Анализ поэтического текста, изд. „Просвещение", Ленинград, 1972, გვ. 46, შმდ.

[88] W. K. Wimsatt, Jr., and M. C. Beardsley, The Concept of Meter: an Exercise in Abstraction, pp. 193—196.

[89] A. Meillet, Origines indo-européennes des mètres grecs, Paris, 1923. 344.

[90] R. Jakobson, Slavic Epic verse. Studies in comparative metrics. Selected Writings, IV, Slavic Epic Studies, Mouton and co., The Hague-Paris, 1966, pp. 414—463. ადრე დაიბეჭდა Oxford Slavonic papers, 3. 21—66, 1952.

[91] Calvert Watkins, Indo-European Origins of a Celtic Metre. Poetics, Poetyka, Поэтика, Warszawa, 1961, p. 99—117.

[92] R. Jakobson, op. cit., გვ. 414 შმდ.

[93] C. Watkins, op. cit., გვ. 99.

[94] შდრ., ა. შანიძე, ხევსურული პოეზია, თბილისი, 1928.

[95] H. Mapp, Вступительные и заключительные строфы Витязя в Барсовой коже Шоты из Рустава, Санктпетербург, 1910, გვ. VI.

[96] ა. შანიძე, ვ. თოფურია, მ. გუჯეჯიანი, სვანური პოეზია. თბილისი, 1939.

[97] თ. გამყრელიძე და გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში. თბილისი, 1965; გ. წერეთელი, სონანტთა სისტემისა და აბლაუტის გამო ქართველურ ენებში, იქვე, გვ. 022, შმდ.

[98] მეტრიკული ტიპოლოგიის შესახებ იხ. John Lotz, Metric Typology, Style in Language, p. 135 შმდ., აგრეთვე J. Levý, A Contribution to the Typology of Accentual-Syllabic Versification, Poetiks, Poetyka, Поэтика 1961, გვ. 177—188.

[99] ადრინდელი ავტორებისათვის „მახვილის" ცნება უცნობია. ისინი ლექსის სტრუქტურას მუხლების სილაბური მოცულობის მიხედვით განსაზღვრავენ. მაგ., ქართული ლექსის პირველი მკვლევარი მამუკა ბარათაშვილი (იხ. თხზულებათა სრული კრებული, თბილისი, 1969, გ. მიქაძის გამოცემა; გ. მიქაძე, მამუკა ბარათაშვილი, თბილისი, 1958; აგრეთვე გ. მიქაძე, ქართული პოეტიკის ქრესტომათია XVIII—XIX სს., თბილისი, 1954). მარცვალთა მიხედვით ყოფს ლექსს მუხლებად.

ასევე აქვს წარმოდგენილი იოანე ბაგრატიონს თავის „ქალმასობაში" ლექსი მუხლებისაგან, ხოლო მუხლები მარცვლებისაგან შედგენილად (ქალმასობა, ტ. I, კ. კეკელიძისა და ალ. ბარამიძის რედაქციით, თბილისი, 1936, გვ. 272—301, შდრ. გვ. 273).

პლატონ იოსელიანით, „Стихосложение грузинское есть силлабическое или слогочислительное подобно стихосложению итальянцев, англичан(?) и французов". Путевые заметки от Тифлиса до Мцхеты, Тифлис, 1871, XXII, გვ. 47.

დავით ჩუბინაშვილისათვისაც ქართული ლექსწყობის საზომია „მარცვლოვანი, სადაც დაიცვენ მარცვალთა რიცხვთა" (იხ. გ. მიქაძე, ქართ. პოეტ. ქრესტ., გვ. 93); ამავე აზრისა არიან ლ. ისარლიშვილი (შდრ. მისი სიტყვები: „ქართული ლექსების თვისება ანუ ლექსთ წყობილება სილაბურია", ქრესტ., გვ. 137), არქიმანდრიტი კირიონი და გრიგოლ ყიფშიძე (ქრესტ., გვ. 157 შმდ; იხ. აგრეთვე გრიგოლ ყიფშიძის სტატია, იქვე, გვ. 206 შმდ.). ქართული ლექსის სილაბური ხასიათი კარგადა აქვს დახასიათებული ა. ფედოროვს: იხ. А. Федоров. О путях и средствах передачи грузинского стиха. გვ. 227 შმდ; კრებულში Грузинские романтики (А. Чавчавадзе, Н. Бараташвили, Г. Орбелиани, В. Орбелиани) в переводе русских поэтов под редакцией Н. С. Тихонова и Ю. Н. Тынянова. Ленинград. Советский писатель, 1940; მისი აზრით, „Грузинский стих—силлабический, т. е. строящийся на постоянстве числа слогов" (გვ. 227); შდრ. აგრეთვე „Принцип силлабо-тонической метрики, ее размеры и ритм не имеют отношения к грузинскому стиху, строящемуся по своим особым принципам" (გვ. 226).

არსებითად ამავე აზრის არიან პ. ინგოროყვა (გიორგი მერჩულე, გვ. 562, 568), გ. გაჩეჩილაძე („მნათობი", 10, 1970, გვ. 154, აგრეთვე „Литературная Грузия, 9—10, 1969, გვ. 106), პ. ბერაძე (ხს. ნაშრ. გვ. 142), ნაწილობრივ ნ. მარი (Грамматика древнелитературного грузинского языка, Ленинград, 1925, გვ. 13 შმდ.) და რიგი სხვა ავტორები.

განკერძოებით დგას ექვთიმე ბოლხოვიტინოვი (ხს. ნაშრ., გვ.

ბ3), რომელმაც ქართული პროსოდია ტონურად გამოაცხადა „მსგავსად ბერძნულისა და ლათინურისა“, იხ. ზევით, I, შენიშვ. 4.

ლავრენტი არდაზიანის მიხედვითაც, „ქართულსა ენასა შესდგამს მეტრიკელი ანუ რავდენობითი სტიხთ-შერთვა, რომელიცა დაეფუძნების ზომასა ზედა მარცვალთასა“ (ქართ. პოეტ. ქრესტ., გვ. 91—92).

მეორე მხრივ ქართული ლექსი სილაბურ-ტონურად მიიჩნია რიგმა ავტორმა: თბილისის პირველი გიმნაზიის მოსამზადებელი განყოფილების შტატგარეშე მასწავლებელმა (сверхштатный учитель) ნ. გულაკმა (Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа, вып. 4, 1884), კოტე დოდაშვილმა (იხ. ქართული პოეტ. ქრესტ., გვ. 99 შმდ.), ქუთაისის რეალური სასწავლებლის მასწავლებელმა მღვდელმა მელიტონ კელენჯერიძემ (ქართ. პოეტ. ქრესტ., გვ. 164—195), ს. გორგაძემ (ქართული ლექსი, ტფილისი, 1930), ვ. ბერიძემ (რუსთველოლოგიური ეტიუდები, გვ. 40) და სხვ.

[100] K. L. Pike, The Intonation of American English, Ann Arbor, 1946, გვ. 35, 180; Jiří Levý, A Contribution to the Typology of Accentual-Syllabic Versifications, Poetics, Poetyka, Поэтика, Warszawa, 1961, გვ. 177—178.

[101] ალექსანდრიული ლექსის შესახებ იხ. Georges Lote, Histoire du vers français, Paris, ტ. I, 1949, ტ. II, 1951, ლექსის სტრუქტურული ელემენტების შესახებ, განსაკუთრებით იხ. ტ. I, გვ. 167 შმდ.; რუსულში ალექსანდრიული ლექსის შესახებ Л. Поливанов, Русский Александрийский стих, წიგნში Гофолия (Athalie) трагедия Ж. Расина, მოსკოვი, 1892, გვ. XVI.

[102] G. Lote, I, გვ. 293—294 (მაგ., Gautier de Dargies, Passion du Palatinus-ის ავტორი და სხვ.); აგრეთვე V. Zhirmunski, The Versification of Majakovski, Poetics, Poetyka, Поэтика, Mouton, 1966, p. 217—218.

[103] R. Jakobson, The Modular Design of Chinese Regulated verse, p. 598.

II

რითმა

[1] რითმის შესახებ ქართულში იხ. კ. ჭიჭინაძე, რითმა ქართულ ლექსში, „ქართული მწერლობა“, № 1—2, 1929, გვ. 150 შმდ.; ს. გორგაძე, ქართული ლექსი, თბილისი, 1930, გვ. 90 შმდ.; კ. ჭიჭინაძე, ვეფხისტყაოსნის გამოცემის ბოლოსიტყვაობა, თბილისი, 1934, გვ. 321, შმდ.; შ. ღლონტი, ვეფხისტყაოსნის მხატვრული ენის სპეციფიკურობის პრობლემა, სოხუმი, 1961; ა. ხინთიბიძე, ლექსთმცოდნეობის საკითხები, თბილისი, 1965, გვ. 101 შმდ.; ალ. ბარამიძე, შოთა რუსთაველი და მისი პოემა, თბილისი, 1966, გვ. 356; ივ. იმნაიშვილი, ქართული პოეტური ენის საკითხები, თბილისი, 1966; ხინთიბიძე, ვეფხისტყაოსნის პოეტიკიდან, თბილისი, 1969; ე. კვიტაიშვილი, ვაჟა ფშაველას რითმა, თბილისი, 1971; ე. ხინთიბიძე, აკაკის რითმა, თბილისი, 1972; რ. ფირცხალაიშვილი, ვეფხისტყაოსნის რითმის ზოგიერთი საკითხი, „ქართული ლიტერატურის საკითხები“, თბილისი, 1968, გვ. 3—16.

[2] ამ სტროფთან დაკავშირებით ერთი ავტორი წერს: «შედარებით(?) იშვიათია(?) ხუთმარცვლიანი სიტყვების გამოყენება ქორეულ კლაუზულაში, თუმცა რამდენიმე შემთხვევა(?) ცნობილია(?) ჯერ კიდევ რუსთაველთან. მაგ.,

სტროფი 139: ასე (sic!): ადრე: უყვითლესადრე: უგრძესადრე: წესადრე».
2 2 3 4 3

ეს მტკიცება გაუგებრობაზეა დამყარებული. „ქორეულ“ კლაუზულაში ხუთმარცვლიანი სიტყვების გამოყენება ვეფხისტყაოსანში „შედარებით იშვიათი“ კი არა, გამორიცხულია, რადგან „ქორეული“ კლაუზულა მხოლოდ მაღალ შაირშია, მაღალ შაირში კი, როგორც ეხლა უკვე გარკვეულია, ვეფხისტყაოსანში ხუთმარცვლიანი სიტყვის ხმარების არც ერთი შემთხვევა არაა დადასტურებული. აქედან ცხადია, რომ ვეფხისტყაოსანში „ქორეულ“ კლაუზულაში არ შეიძლება ხუთმარცვლიანი სიტყვა იყოს გამოყენებული. განცხადება „რამდენიმე შემთხვევა ცნობილია ჯერ კიდევ რუსთველთანო“ არ ემყარება ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ცოდნას.

ამ თითქოს და „რამდენიმე შემთხვევიდან“ ასახელებენ მხოლოდ ერთ სტროფს (139, ჩვენი გამოცემით 138), მაგრამ ამ სტროფში „ქორეული“ კლაუზულა (ორმარცვლიანი რითმა) კი არ არის (ა დ რ ე), არამედ სამმარცვლიანი რითმაა: ე ს ა დ რ ე, როგორც ჩანს, ეს სტროფი მაღალი შაირისა ჰგონიათ. სინამდვილეში კი აქ გვაქვს დაბალი შაირი სამმარცვლიანი რითმით.

1 2 2 3 2 3 1 2
თქვა: „მზეო, ვარდსა | სიშორე || შენი დამაჩნდეს | ეს ადრე,

2 1 2 2 1 3 5
ბროლი და ლალი | გასრულ ვარ || ქარვისა | უყვითლესად-რე.

2 2 1 3 1 2 1 4
მაშინ რაღა ვქმნა, | ვერ-ჰვრეტა || რა მომხვდეს | კვლა უგრძესად-რე!

1 4 3 2 1 2 3
ხამს მოყვრისათვის | სიკვდილი, || ესე მე დამიც | წესად-რე.

მეორე მხრივ ორმარცვლიანი რითმა მრავლადაა გამოყენებული ხუთმარცვლიან სიტყვებში მეხოტბეებთან, მაგ., რითმა ლისა: **შიში უფლისა — დავრდომილისა — ძალი ცეცხლისა — ნელსაცხებლისა** (12); რითმა აგან: **ბედთა მათთაგან — ცხოველისაგან — სხივთა მისთაგან — თვისთა სხივთაგან** (17); რითმა ლითა: **სიყვარულითა — სურვილითა — იდუმალითა — სიხარულითა** (22); რითმა ოსა: **სიხშოსა — დიადოხოსა — პირმშოსა — პერიპატოსა** (53) და სხვ. მრავალი.

მრავლადაა შემთხვევები მეხოტბეებთან ხუთმარცვლიანი სიტყვების გამოყენებისა შინაგანი ორმარცვლიანი რითმისათვისაც. შდრ.

არისტოტელმან
მეძიებელმან
თავი თვით მისცა
საძიებელად (XI, 24).

იქ, სადაც არის ორმარცვლიანი რითმა ხუთმარცვლიან სიტყვებში (მეხოტბეებთან), ზოგიერთი მკვლევარი ამას ვერ ხედავს, სადაც არ არის ასეთი წარმოება (ვეფხისტყაოსანში), იქ ცდილობს მის გამოვლენას.

[3] В. Е. Холшевников, Русская и польская силлабика и силлабо-тоника, «Теория стиха», Ленинград, 1968, 35.

[4] „შეუცნობლად“ იმიტომ, რომ მათთვის სრულებით უცნობი იყო ცნება ლინგვისტური უნივერსალიებისა, რომელსაც თანამედროვე საენათმეცნიერო კვლევა-ძიებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. უნივერსალიების შესახებ იხ.: Б. А. Успенский, Структурная типология языков, М., 1965; აგრეთვე სერია სტანფორდის უნივერსიტეტის გამოცემებისა J. Greenberg-ისა და Ch. Fergusson-ის ხელმძღვანელობით; Working Papers on Language Universals. Stanford., 1969—1972. ჯერჯერობით გამოვიდა რვა ტომი.

[5] ს. გორგაძე, ქართული ლექსი, გვ. 92; შდრ. აგრეთვე კ. ჭიჭინაძე: „რითმა იზომება მხოლოდ მახვილიანი ბგერის მარჯვნით მოთავსებული მარცვლების რაოდენობით“, რითმა ქართულ ლექსში, „ქართული მწერლობა“, 1929, № 1—2, გვ. 152. ამ განმარტებას შემდეგში იმეორებს რიგი მკვლევარი.

[6] უნდა აღინიშნოს, რომ ს. გორგაძის ღვაწლი ქართული ლექსთწყობის დარგში უსამართლოდაა მიჩქმალული.

საერთოდ ქართული ლექსთწყობის შესწავლის ისტორიის საკითხები ჯერ კიდევ არაა სათანადოდ გაშუქებული.

[7] ს. გორგაძე, იქვე, გვ. 106—107.

[8] ეს მცდარი თვალსაზრისი ყველა გამომდინარე გაუგებრობით საფუძვლად უდევს ზოგიერთს ბოლო დროის გამოკვლევას კლასიკური ქართული ლექსის შესახებ.

[9] აქ მხედველობაშია რ. იაკობსონის ადრინდელი შრომა О чешском стихе преимущественно в сопоставлении с русским. Берлин и Москва, 1923.

[10] В. Е. Холшевников. Русская и польская силлабика и силлабо-тоника. «Теория стиха», Ленинград, 1968, გვ. 35.

[11] В. Е. Холшевников. იქვე, გვ. 35-36.

П. Н. Берков, К спорам о принципах чтения силлабических стихов XVII-начала XVIII в. «Теория стиха», გვ. 311.

[13] А. М. Панченко, О рифме и декламационных нормах силлабической поэзии XVII в. «Теория стиха», გვ. 292.

[14] В. Е. Холшевников, იქვე, გვ. 55 შმდ., აგრეთვე А. М. Панченко, ხს. ნაშრ., გვ. 280- შმდ.; И. П. Еремин, Симеон Полоцкий — поэт и драматург. წიგნში Симеон Полоцкий, Избранные сочинения, М.-Л. 1953, 257;

[15] В. Е. Холшевников, ხს. ნაშრ. გვ. 55 შმდ.; А. М. Панченко, ხს. ნაშრ. გვ. 293.

[16] Антиох Кантемир, Собрание стихотворений. Вступительная статья Ф. Я. Приймы, подготовка текста и примечания З. И. Гершковича, Письмо Харитона Макентина к приятелю о сложении стихов русских. Ленинград, изд. „Советский писатель“, 1956, გვ. 407, შმდ., შდრ. აგრეთვე В. Е. Холшевников, ხს. ნაშრ. გვ. 56; П. Н. Берков, ხს. ნაშრ., გვ. 313.

[17] А. Белый, Символизм, Книга статей, книгоиздательство „Мусагет“, Москва, 1910.

[18] ასევე გაუგებრობაზეა დამყარებული ზოგიერთი ავტორის მტკიცება, თითქოს ტიუტჩევის კარედში (Silentium)

как звезды ясные в ночй
любуйся ими и молчй

სიტყვაში в ночй მახვილი „გადატანილია“. ეს მტკიცება ემყარება რუსული ენის ელემენტარულ უცოდინარობას: в ночй სიტყვაში მახვილი გადატანილი კი არ არის რითმისათვის, არამედ არის ნორმალური ფორმა (ე. წ. второй предложный падеж), რუსული სალიტერატურო ენის ნორმა ტიუტჩევის დროს, თუმცა ზეოცე საუკუნის დასაწყისშიც იხმარება, მაგ., ა. ბლოკის მიერ: в ночй, когда уснет тревога (Александр Блок, Стихотворения, поэмы, театр. Москва, 1955, том 1, გვ. 6, შდრ. აგრეთვე გვ. 23: В ночй, исполненной грозою,...). ამჟამად ეს ფორმა აღიქმის როგორც არქაული დღევანდელ нóчью-სთან შედარებით. *в нóчи (ვარსკვლავი თანამედროვე აღწერითს. ენათმეცნიერებაში აღნიშნავს არარსებულს, ენისათვის მიუღებელ ფორმას შედარებით-ისტორიული ენათმეცნიერებისაგან განსხვავებით, სადაც თეორიულად აღდგენილი, სავარაუდო ფორმის აღსანიშნავად იხმარება) რუსულში არ არსებობს და არც ოდესმე არსებობდა. რუსულში არის არა მახვილის გადატანა, არამედ ერთი და იმავე სიტყვის ორი აქცენტუალური დუბლეტის გამოყენება. ყოველი სიტყვა-ფორმის მახვილი რუსულში წინასწარ მოცემულია, მაგრამ ზოგიერთი სიტყვისათვის არსებობს ორნაირი მახვილი. ეს არ არის მახვილის გადატანა. აქცენტუაცია სიტყვების ორმაგი მახვილით დეტალურად არის დამუშავებული В. Жирмунский-ს მიერ (Введение в метрику. თავი: Двойственное ударение, გვ. 90—130).

ძირითადი მეტრიკული პრინციპი ასეთი სიტყვების აქცენტუაციისა ფორმულირებულია რუსული ლექსის აქსიომატიკაში კოლმოგოროვის მიერ (А. Колмогоров, А. Прохоров, К основам русской классической метрики. კრებული „Содружество наук и тайны творчества“, Москва, 1968, გვ. 397 შმდ.).

ორმაგმახვილიან სიტყვებში არის სიტყვები პოტენციალური მახვილებით (А. Колмогоров, А. Прохоров, ხს. ნაშრ. გვ. 409) და სავალდებულო მახვილებით. სიტყვები პოტენციალური მახვილით ღებულობენ მახვილებს, თუ ისინი არიან ან ძლიერ მარცვალზე, სადაც მეტრის მიხედვით სავალდებულოა მახვილი, ან თუ არ ეწინააღმდეგებიან მეტრიკული სქემის სუსტ მარცვალზე მახვილის დასმის წესს.

მახვილის საკითხი ერთმარცვლიან სიტყვებში დეტალურადაა განხილული В. Кипарски-ს შრომაში, О колебаниях ударения в русском литературном языке, I. Односложные имена существительные. Хельсинки, 1950, გვ. 12, სადაც ერთმარცვლიანი სიტყვები რუსული ენისა ხუთ ტიპად არის დაყოფილი. II ტიპს ეკუთვნის ის სიტყვები, რომლებიც მრ. ნათეს. ბრუნვიდან დაწყებული მახვილს ატარებენ ფლექსიაზე, მაგ. ночь: нóчи (მხ. ნათ.)—нóчи: ночéй (მრ. ნათ.); зуб: зýба—зýбы: зубóв; гость: гóстя—гóсти: гостéй.

შემდეგ В. Кипарски აღნიშნავს: „Здесь м. ед. на—й составляет правило (в ночй), м. ед. на—ý встречается часто (на зубý)“, გვ. 12.

სპეციალურად ეხება ერთმარცვლიანი სიტყვების მახვილის საკითხს А. А. Зализняк-ი შრომაში: Русское именное словоизменение. Москва, 1967, Институт славяноведения. მისი კვალიფიკაციით, ისეთი სიტყვები, როგორიცაა мы́ши и ночй, горбý и гербé არის нестандартная форма $П_2$ ед. (второго предложного падежа ед. ч. გვ. 134). ამათი различительный признак: нестандартное выражение 2-го предложного падежа (გვ. 284). შემდეგ ჩამოთვლილია ის სიტყვები, სადაც $П_2$ выражен нестаидартно (существительное женского морф. рода II субст. склонения): бровь, кровь, щель, тень, степь, цепь, ось, рысь (бег), часть (полицейский участок, *устар.*), горсть, печь, ночь, пещь (*устар.*).

Некоторое число словоформ $П_2$ на -ý, -ю, -й выступает в устойчивых фразеологических сочетаниях (обычно наречного характера): на бегý, на своем векý, в видý неприятеля, иметь в видý, быть на видý და სხვ. გვ. 287.

ვისაც ამ სპეციალურ ლიტერატურაზე ხელი არ მიუწვდება, დ. ნ. უშაკოვის ლექსიკონში მაინც შეეძლო ჩაეხედა (Д. Н. Ушаков, Толковый словарь русского языка, т. II, Москва, 1938, გვ. 599) და ნახავდა, რომ მეორე თანდებულიანი брунёвая в ночй (და არა *в нóчи), თანაც მოტანილია მაგალითი ნეკრასოვიდან; ასევე აქვს С. И. Ожегов-ს (Словарь русского языка, Москва, 1960, გვ. 409); იგივე ფორმა ნაჩვენებია ჩვიდმეტტომიან განმარტებით ლექსიკონში (Словарь современного русского литературного языка, т. VII, Москва, 1958 გვ. 1431—1432), როგორც არქაული (ნაჩვენებია მაგალითები კრილოვიდან, ოგარიოვიდან, მაგ. ходит он в ночй безлунной); ამგვარადვეა ვ. დალის ლექსიკონში (Толковый словарь живого великорусского языка, С.-Петербург-Москва, 1914, გვ. 1446) და სხვ.

[19] ნ. ს. ტრუბეცკოის ეს სიტყვები ციტირებული აქვს ვ. ჟირმუნსკის: „Если Р. Якобсон и прав, утверждая, что всякая просодия есть насилие над языком, не следует забывать, что, выражаясь образно, терпение языка все-таки не безгранично и что не всякое насилие язык может вытерпеть. Во всяком языке есть такие элементы, которые необходимо должны быть так или иначе использованы просодией, если она желает быть жизнеспособной: таково, например, в русском языке ударение, в польском — число слогов. Русская просодия, пренебрегающая ударением, или польская, пренебрегающая числом слогов, была бы нежизнеспособна... Таким образом, число возможных и допустимых для данного языка «насилий» всегда ограничено и определяется характером языка» (Slavia, т. II, 1923—1924, 452—460)». В. М. Жирмунский, О национальных формах ямбического стиха, «Теория стиха», გვ. 9.

[20] ამასთან დაკავშირებით ვ. ჟირმუნსკი აღნიშნავს: „При обсуждении моего доклада «Язык и стих» в Институте литературных исследований Польской Академии наук в октябре 1959 г. Р. О. Якобсон сообщил, что в настоящее время он отказался от своей прежней формулы. «Критерием поэтической функции» он считает «отбор» (selection) и „сочетание“ (combination)“. В. Жирмунский, ხს. ნაშრ., გვ. 9, შენიშვნ. 8.

მართლაც თავის შრომაში Linguistics and Poetics (Style in Language, გვ. 350 შმდ.) R. Jakobson-ი ლაპარაკობს არა „ენაზე პოეტური ძალადობის“ შესახებ, არამედ პირიქით, იმაზე, რომ „სელექცია ხდება ეკვივალენტობის, მსგავსებისა და არამსგავსების, სინონიმიისა და ანტონიმიის საფუძველზე, მაშინ როდესაც კომბინაცია, ე. ი. თანმიმდევრობის შედგენა, ემყარება კონტაქტებს. პოეტური ფუნქცია იძლევა ეკვივალენტური პრინციპის პროეცირებას სელექციის ღერძიდან კომბინაციის ღერძზე. სელექცია გადადის თანმიმდევრობის კონსტრუქციულ ხერხში. პოეზიაში ერთი მარცვალი უთანაბრდება იმავე თანმიმდევრობის რომელიმე სხვა მარცვალს: სიტყვის მახვილი მიიღებს თანაბარ სიტყვის მახვილს, ისე როგორც მახვილის უქონლობა უთანაბრდება მახვილის უქონლობას; პროსოდიულად გრძელი შეეფარდება გრძელს და მოკლე — მოკლეს; სიტყვის საზღვარი ეთანაბრება სიტყვის საზღვარს, საზღვრის უქონლობა ეთანაბრება საზღვრის უქონლობას; სინტაქსური პაუზა ეთანაბრება სინტაქსურ პაუზას, პაუზის უქონლობა ეთანაბრება პაუზის უქონლობას. მარცვლები გადაიქცევიან ზომის ერთეულებად და ასევე მორები ან მახვილები (Linguistics and Poetics, გვ. 358). ამის შესახებ იხ. В. В. Виноградов-ის მეტად მნიშვნელოვანი და ფუძემდებელი გამოკვლევა: Стилистика-Теория поэтической речи-Поэтика, Москва, 1963, გვ. 175 შმდ., 207 შმდ.

[21] Webster's Seventh New Collegiate Dictionary, 1965, გვ. 739.

[22] Edward Stankiewicz, Linguistics and the Study of Poetic Language, Style in Language, გვ. 78.

[23] ვაჟას რითმის შესახებ იხ. ე. კვიტაიშვილის გამოკვლევა: ვაჟა-ფშაველას რითმა, თბილისი, 1971; შდრ. გვ. 52: აკაკის რითმისათვის ა. ხინთიბიძე, აკაკის რითმა, თბილისი, 1972.

[24] И. Ю. Крачковский, Абу-л-Фарадж ал-Ва'ва Дамасский, Петроград, 1914, გვ. 136.

[25] შეზღუდული უნივერსალიების შესახებ იხ. Б. А. Успенский, ხს. ნაშრ., გვ. 12 შმდ.

[26] კ. ჭიჭინაძე, რითმა ქართულ ლექსში, „ქართული მწერლობა“, 1929, №№ 1—2, 152.

[27] ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ასეთი რითმები სხვადასხვა ერთეულებია ერთად ქართულში, აქ ლაპარაკია მხოლოდ ვეფხისტყაოსნის რითმაზე.

[28] ივ. იმნაიშვილი, ქართული პოეტური ენის საკითხები, თბილისი, 1966.

[29] სხვაგვარად აქვს ეს საკითხი განხილული ა. ხინთიბიძეს, ვეფხისტყაოსნის პოეტიკიდან, თბილისი. 1969.

[30] ი. იმნაიშვილი, ხს. ნაშრ., გვ. 4 შმდ.

[31] იხ. ვეფხისტყაოსანი, გ. წერეთლისა და ი. აბაშიძის რედაქციით, სტროფი 327.

III

დასკვნა

[1] მეტრიკული ტიპოლოგიის შესახებ იხ. ზევით, 1, შენიშვ. 96.

[2] J. Lotz, ხსენებული ნაშრ., გვ. 146.

[3] R. Jakobson, Linguistics and Poetics, გვ. 360; ბერძნული მეტრიკის

აღწერა მოკლედ, მაგრამ ადეკვატურად აქვს მოცემული ა. ურუშაძეს, ბერძნული ენა, თბილისი, 1970.

[4] J. Lotz. ხს. ნაშრ. გვ. 144.

[5] Е. Д. Поливанов, О метрическом характере китайского стихосложения, ДАН, серия V, 1924, 156—158.

[6] R. Jakobson, Linguistics and Poetics, p. 360, აგრეთვე მისივე The Modular Design of Chinese Regulated Verse, გვ. 597 შმდ.

[7] R. Jakobson, Linguistics and Poetics, გვ. 361.

[8] J. Lotz, ხს. ნაშრ., გვ. 143 შმდ.; K. L. Pike, ხს. ნაშრ. გვ. 35.

[9] R. Jakobson, Linguistics and Poetics, გვ. 359.

[10] R. Jakobson, იქვე, გვ. 360.

[11] R. Jakobson, იქვე, გვ. 360.

[12] J. Lotz, ხს. ნაშრ., გვ. 145; R. Jakobson, ხს. ნაშრ., გვ. [361; W. K. Wimsatt, Jr., M. C. Beardsley, ხს. ნაშრ., გვ. 194.

[13] R. Jakobson, ხს. ნაშრ., 361.

[14] В. Жирмунский, Введение в метрику, გვ. 86 შმდ.

[15] В. Жирмунский, ხს. ნაშრ., გვ. 89.

[16] ამის შესახებ იხ. Zbignew Siatkowski, La coexistence de différénts systèmes dans le vers Polonais moderne. Poetics, Poetyka, Поэтика. Warszawa, 1961, გვ. 151 შმდ.

[17] R. Jakobson, ხს. ნაშრ., გვ. 361.

[18] R. Jakobson, ხს. ნაშრ., გვ. 361.

[19] მე შემთხვევა მქონდა აღმენიშნა მოვლენები არაბული დიალექტებიდან, საიდანაც ჩანს, რომ სილაბური სიმეტრიის ფაქტორი ზოგჯერ ენის მორფოლოგიურ სტრუქტურაზე მოქმედებს. იხ. George V. Tsereteli, The Verbal Particle *m/mi* in Bukhara Arabic, Folia Orientalia, tome XII, 1970, გვ. 291 შმდ.; შდრ. აგრეთვე Вяч. Вс. Иванов, О происхождении ларингализации — фарингализации в енисейских языках. «Фонетика, фонология, грамматика». Москва, «Наука», 1971, გვ. 128 შმდ.

[20] R. Jakobson, The Modular Design of Chinese Regulated Verse, გვ. 598.

[21] В. И. Вернадский, Химическое строение биосферы земли и ее окружения, Москва, 1965, გვ. 175, 195.

[22] H. Weyl, Symmetry, 1952; რუს. თარგმანი, მოსკოვი, 1968.

ნაწილი პირველი

რითმათა სიმფონია

სიმფონიაში რითმები დალაგებულია ანბანზე მაღალი და დაბალი შაირის მიხედვით. რითმებს საილუსტრაციოდ თან ახლავს კარედები, რომლებშიც სარითმოდ გამოყენებული სიტყვებია ნახმარი. ამიტომ იმ შემთხვევებშიც კი, როდესაც რითმა მხოლოდ ერთ სტროფშია, სტრიქონები რითმების წინამავალი ანბანის რიგზეა დალაგებული.

მაღალ შაირში ცალ-ცალკეა გამოყოფილი ორმარცვლიანი და ოთხმარცვლიანი რითმები. რამდენიმე შემთხვევა მაღალ შაირში სამმარცვლიანი რითმებისა ხმარებისა (სტროფები 53, 160, 578, 1399, 1457), როგორც რითმული სიჯარბის ხასიათის მოვლენა, ცალკე გამოყოფილი არ არის.

ასევე არაა ცალკე გამოყოფილი რითმული სიჯარბის შემთხვევები დაბალ შაირში (სტროფები 2, 396, 448, 1014).

I. იდენტური რითმები

1. მაღალი შაირი

ა) ორმარცვლიანი რითმები

აბა

ცხენსა შემსვა უკაპარჭო, წელთა არა არ შემაბა, 360,2
„დარბაზს მივე. მეფე ბრძანებს: «ამის მეტსა ნუ იქმ აბა!». 360,1
შევჯდა, ქორნი მოუტივნა, დურაჯები დაინაბა, 360,3
მშვილდოსანნი გასაგანნა, იტყოდიან: «შაბა, შაბა!» 360,4

აგად

იგი მთვარე ჩემი იყო, მით მედების ცეცხლი მდაგად; 623,3
მოვახსენე: «ნურა გაგვა, ნუ ინავღლი მაგას მაგად! 623,2
«ვაგლახ მეო, რა გიამბე ფათერაკად, მცთარმან, შმაგად!» 623,1
აწ გიამბობ, რათგან თავი გინდა ჩემად ამხანაგად». 623,4

აგდი

არსით ნავი მომავალი უნახავად არ დავაგდი; 579,2
„ნაესა შევჯე, ზღვასა შევე, ზღვასა შიგან გავალაგდი, 579,1
მოველოდი, არა მესმა, შმაგი უფრო გა-ვე-ვშმაგდი, 579,3
რომე სრულად მომიძულვა, ღმერთსა თურე ასრე ესძაგდი. 579,4

აგე

რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო დავედაგე. 560,2
მესმა საქმე საშინელი, თუცა თავი ვერ წავაგე. 560,4
მას ზღუდესა გარდავადეგ, მინდორთაკე რომე ვაგე, 560,3
„ესე კაცნი გამეგზავნნეს, ვონებასა გავეშმაგე. 560,1

აგნა

შორით ვუხმე: «რაშიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად დაგვედაგნა?» 562,2
„იგი ვნახე, დავებნიე, გონებანი გამიშმაგნა; 562,1
მან საბრალოდ შემომტირნა, ძლიე სიტყვანი გამოაგნა, 562,3
მითხრა: «ღმერთმან სიმგრგვლე ცისა ჩვენთვის რისხვით წამოგრაგნა». 562,4

აგნი

შეუყვარდა ერთმანერთი, სწვიდეს მიწყივ გულსა დაგნი, 659,3
ამაზედა შეიფიცნეს მოყვარენი გულ-სადაგნი, 659,1
იაგუნდნი ქარვის-ფერნი, სიტყვა-ბრძენნი, ცნობა-შმაგნი; 659,2
მას ღამესა ერთგან იყვნეს შეენიერნი ამხანაგნი. 659,4

აგოს

მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეყრა ვითა აგოს: 212,1
„საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს! 212,2
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოაგოს, 212,3
არ-სიწყნარე გონებისა მოიძულოს, მოიძაგოს. 212,4

ადა

მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაბადა! 118,4
„ღმერთმან სხვამცა ეტლსა ჩემსა რაცა კაცი სად დაბადა, 272,1
კვლაცა ჰკადრა: „აჰა, მზეო, რათგან ღმერთმან მზედ დაგბადა, 134,1
ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა ადიადა. 118,1
მე რომ თქვენგან მოვისმინენ წყალობანი, მედიადა. 134,3
შენგან კიდე ხორციელი, დაო, მივის არასადა“. 272,4
მით გმორჩილობს, ზეციერი მნათობია რაცა სადა; 134,2
მგოსანი და მუშაითი უხმეს, პოვეს რაცა სადა. 118,2
ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შუქი შენი იფად-ა“. 134,4
ვინმცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი ანუ ვინმცა შეეცადა? 272,3
სიახლე და საუბარი თუმცა მისი მე მეწადა! 272,2
დია გასცა საბოძვარი, ყველა დარბაზს შემოხადა. 118,3

აღდეს

არ მომისმენ, რაზომიცა საუბარი მიდიადდეს; 928,2
მან უბრძანა: „აღარ გაწყენ, არცა სიტყვა გამეტადდეს, 928,1
თუ არ მოგყვეს საყვარელი, შენ მას მიჰყევ, რაცა სწადდეს, 928,3
ბოლოდ ყოვლი დამალული საქმე ცხადად გამოცხადდეს. 928,4

აღე

მართლად უთქვამს მეცნიერთა: «წყენააო ჭირთა ბადე»; 806,2
კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მემცა ვით დავბადე! 274,2
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთა ეთავადე, 770,3
„აწ მეფეთა სამსახურად პირველ თავი დაამზადე, 770,1
აწ მითხარ, თუ რას იტყოდი, თქვი და სიტყვა გააკვლადე“. 806,4
სამსახური აქამდისი, კვლა გავლენა გააკვლადე. 770,4
ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, მემცა რას ვეცადე! 274,3
ესეგვარსა ნუოდეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე, 806,3
„თუღა გახსოვს, რა უნდოდა, ისრე ავად რად გაგხადე? 806,1

განაღამცა გაენადირდი, თავი ასრე გავიხადე“. 274,4
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე; 770,2
ყმამან უთხრა: „რას მენუკევ, არა ვიცი, გამიცხადე. 274,1

აღებს

ღმერთი კარგსა მოავლინებს და ბოროტსა არ დაბადებს, 1478,2
თავსა მისსა უკეთესსა უზადო-ჰყოფს, არ აზადებს. 1478,4
ავსა წამ-ერთ შეამოკლებს, კარგსა ხან-გრძლად გააკვლადებს, 1478,3
ამ საქმესა დაფარულსა ბრძენი დივნოს გააცხადებს: 1478,1

აღნეს

ღმერთმან სხვანი ხორციელნი მათებრნიღა რა დაბადნეს! 1567,3
ავთანდილ და ფრიდონისთვის ორნი ტახტნი დაამზადნეს, — 1567,1
ზედა დასხდეს ხელმწიფურად, — დიდებანი უდიადნეს; 1567,2
ამბობდიან ჭირთა მათთა, ყველაკასა გაუცხადნეს. 1567,4

აღრად

„ვითამც რამე სახარული საქმე მითხარ ვითა აღრად. 748,1
აგრე შმაგი არ ვაზირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად! 748,4
შმაგო, ენა ვით იხმარე აწ მაგისად ჩემად კადრად! 748,3
მაგის მეტი რა ვინ მიყოს, თუ არ მომკლას მუხთლად, ღადრად! 748,2

აღრო

„დაო, მეტსა საუბარსა აღარ მომცემს ჟამი და დრო, 849,1
წავალ, ვძებნი, ანუ ვპოვებ, ან სიკვდილი მოვიადრო, 849,3
თვარა ბედი აზომ თურე მიკვეთს, ღმერთსა რაღა ვჰკადრო!“ 849,4
არ ვინანი გარდასრულსა, ბრძენთა სიტყვა დავაღადრო; 849,2

აღსა

ხამს ყოელისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწვენადსა. 1038,4
ვისგან ძალნი ზეციერნი განაგებენ აქა ქმნადსა, 1038,2
ყმამან უთხრა: „მადლი ღმერთსა, შემოქმედსა, არსთა მხადსა, 1038,1
იგი იქმან ყველაკასა, იღუმალსა, ზოგსა ცხადსა; 1038,3

ავი

ქალმან უთხრა: „ეგე ღონე მოიგონე მეტად ავი: 237,1
კვლა თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ შეღგას ზედა თავი“. 237,4
იქით-აქათ მოსდგომოდეს, ახლოს უჩნდა ოდენ თავი, 1117,3
თუ არ მომკლაე, არ მოეკვდები, მრთელი ვარ და მოუკლავი. 237,2
„მაშორვიდა, ვერად ვიცან; მომეახლა, იყო ნავი; 1117,1
ორთა კაცთა, ტანად შავთა, თვით პირიცა ედგა შავი; 1117,2
გამოვიდეს, გამიკვირდა იგი უცხო სანახავი. 1117,4
რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიყო ჭირთა უნახავი? 237,3

აელად

მას რა ვარგო, დიდებად და კმარიხ ესე ჩემად დაელად. 787,4
მოეახსენე: «რათგან ჩემი შეუქმნია გული აელად, 921,3
გარდამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამრჩეს გული აელად; 787,2
თქვენვე გნახნე მხიარულნი დიდებით და დაელა-მრაელად; 787,3
არას ვარგებ, არ დაედგები, სხვა ვიუბნო რაღა მრაელად?» 921,4
„რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასაელად, 787,1
ჩვსა მზესა დაეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსაელად, 921,2
..ოუ რა გესმის, გაიგონე, ესე კმარის სწაელა სწაელად; 921,1

აენე

ღმერთსა უნდეს, მოყვარენი შესაფერნი შეგაზავნე!“ 1262,4
მერმე შენსა საყვარელსა ნიშანი რამ გაუგზავნე! 1262,2
შენი ყველა აქამდისი ჭირი ლხინსა გაათავნე, 1262,3
„რაცა იცი მანდაური, მოგვიწერე, გაამეღავნე; 1262,1

აენეს

„რა მივიდა მოციქული, კელამცა რადღა გამოგზავნეს! 437,1
შექმნეს რაზმი მრავალ-კეცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავნეს. 437,4
სამალავით გამოვიდეს, თავნი ორგნით აქარავნეს, 437,3
კვამლი შექმნეს ლაშქართათვის, დამალული გაამეღავნეს; 437,2

აენის

თქვა: „უცილოდ გაიპარა, ვინ შარტომან ასთა ავნის“. 809,4
რა ვაზირი არ შეეიდა, კვლა მეფემან კაცი გზავნის; 809,1
როსტანს ეჭვი შეუვიდა, ჭმუნვა ამით გაათავნის; 809,3
კაცმან ცნის და გარეთ დადგის, წასლვა ვერვინ გაამეღავნის; 809,2

აერე

ვერ მოვეყავ აქლემითა, აზავრები ვააზავრე, 457,3
„რა ყველაი დავიურვე, ხატაეთით გავემგზავრე, 457,1
წამოვიხვენ საჭურჭლენი, სახელმწიფო დავიავრე, 457,2
მოვირჭვენ და მოვივლინე, რაცა მწადდა, აგრე ვყავ-რე. 457,4

აესა

მას არა ვჰგავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა. 312,4
ვინ მიჯნური არ ყოფილა, ვის სახმილი არა სწვავსა? 864,2
ლაშქრობდის და ნადირობდის, აძლევდიან მტერნი ზავსა. 312,3
„თვით მეფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა. 312,1
რად სატანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა? 864,4
ყმამან უთხრა: „რაშიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ ავსა? 864,1
ვის უქნია შენი მსგავსი სხვასა კაცთა ნათესავსა? 864,3
თქვა: «ჩემებრი ამირბარი, ნაძლეი ვარ, ვისმცა ჰყავსა!» 312,2

ავსენ

უყიცლა, თუ: „ძმანო, ვინ ხართ? მეკობრეთა დაგამსგავსენ!“ 195,1
მათ მიუგეს: „დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა, ცეცხლნი ავსენ, 195,2
ვერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ, 195,3
სატირელნი მოგვიტირენ, ღაწვნი შენცა დაიმხავსენ“. 195,4

აზმა

მასვე წამსა წამოვიდა, შინა ხანი არა დაზმა. 168,4
წელთა ოქრო შემოირტყა, სალარიბოდ შეეკაზმა, 168,2
ესე წიგნი გაასრულა წყლიანმან და სიტყვა-ნაზმა, 168,1
ბრძანა: „მინდორს შევჯდებიო“, ლაშქარიცა დაერაზმა; 168,3

აზოდ

ცხენსა შეჯდა, გაემართა, დარბაზს მივა სადარბაზოდ. 140,4
რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჭვრეტთა სალამაზოდ, 140,3
ცრემლსა ვითა მარგალიტსა სწვიმს ვარდისა დასანაზოდ. 140,2
მოშორვება საყვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად ღაზოდ, 140,1

აზრა

„სულთა ვჰყიდდი გულისათვის, კოშკი ამად გამებაზრა; 529,1
მიბრძანა, თუ: «ეგე საქმე მემცა მართლად რად მეაზრა?! 529,4
იგი წვიმა და-რე-ნელდა, რომე პირველ ვარდი აზრა; 529,2
ვნახე, ძოწსა მარგალიტი გარე ტურფად მოემაზრა. 529,3

ათა

დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა, 46,2
ქალი ტირს და ცრემლსა აფრქვევს, ხრის ყორნისა ბოლო-ფრთათა. 46,4
ბუკსა ჰკრეს და წინწილანი დაატკბობდეს მათთა ხმათა. 46,3
უკუდგეს და თაყვანის-სცეს მეფემან და მისთა სპათა, 46,1

ათდა

ვიფ გრიგალმან ჩაირბინა, არ მოსცალდა ჭვრეტად მათდა. 857,4
რა შეხედნა, ყმასა გულმან გაუფეთქნა, გაუნათდა, 857,1
ვარდმან ფერი განანათლა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა. 857,3
აქა ლხინი დაღრეჯილსა უათასდა, არ უათდა; 857,2

ათი

ფატმან ხათუნს გაეხარნეს, გააგება მონა ათი, 1062,1
შევიდეს და დიდი შექმნეს ჯალაბობა, არ ხალვათი: 999,1
მისთა მჭვრეტთა დაუსახეს ვეფხსა ტოტი, ლომსა — თათი. 1062,4
თვით ორნივე ერთგან დასხდეს; ვითა ვინ თქვას ქება მათი! 999,3

მოუკაზმნა ქარვანსრანი, დააყენა ბარგი მათი. 1062,2
იქით-აქათ დიდებულნი წარიგებით ათჯერ ათი; 999,2
შემოვიდა ღაწვი-ვარდი, ბროლ-ბალახში, მინა-სათი; 1062,3
ბროლ-ბალახშსა აშვენებდა ზოგან მინა, ზოგან სათი. 999,4

აკე

„კარვის კალთა ჩახლათული ჩავჭერ, ჩავაკარაბაკე, 551,1
წინა მწოლთა დაიზახნეს, გლოვა მიხვდა საარაკე; 551,3
ცხენსა შევჯე, წამო-ცა-ევე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე. 551,4
ყმასა ფერხთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შევუტაკე. 551,2

აკო

უბოროტო ვის ასმია რაცა საქმე საეშმაკო, 869,3
რად ემდურვი საწუთროსა? რა უქნია უარაკო?! 869,4
„რათგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უასაკო, 869,1
მაშა ლხინსა ვინ მოიმკის პირველ ჭირთა უმუშაკო? 869,2

ალე

დამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე!» 564,4
სიმაგრეთა ნუ ამაგრებ, ყველა ხელთა მომათვალე, 449,3
ნუ წამოვა ძებნად ჩემად, მიუწერე, შე-ცა-სთვალე. 1276,4
თვარა შენი შეცოდება მემცა ზედა რად წავსთვალე?» 449,3
„მე დილასა მოციქულთა სიტყვა ტკბილი შევუთვალე: 431,1
თქვა: „ნუთუმცა უკუმრიდა, რა გათენდეს, წავალ ხვალე“, 268,4
აწ ეგრეცა შეპყრობილმან თავი გამოიმართალე, 449,2
„რამაზს ვარქვი: «შემიგნია საქმე შენი სამუხთალე, 449,1
„სევდად მეცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გავიალე, 268,1
«რამაზს ჰკადრეთ: მოგეგებვი, მოდი, მოვალ მეცა მალე». 431,2
„მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, ესე რადმცა დაგიმალე? 564,1
„შენ ამბავი არ მიამბე, მაშინ ამად დაგიმალე, 1276,1
განგებაა, დღესცა მომკლავს, ქვემცა სადა დავიმალე?! 431,4
მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტყესა შიგან დავიმალე“. 268,3
გეაჯები, საყვარელსა შემახვეწე, შემაბრალე, 1276,3
ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარჩენ, შემიხვეწე, შემიბრალე, 564,3
არ მივეო ახლოს შეყრად, თავი ჩემი შევიწყალე, 268,2
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემიწყალე: 564,2
ვერ იტყოდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გავაკრძალე; 1276,2
ნახევარ დღე სხვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრძალე. 431,3

ალეს

მუნ დებულთა საჭურჭლეთა ამარიმცა ვით დათვალეს! 1041,2
რა ლაშქართა ინადირეს და პატრონი მოითვალეს, 171,1
დალეწეს და ზოგი დაწვეს, შეშა დრამად არ გაცვალეს. 1041,4

მათსა დიდსა სიხარულსა სიმძიმილი ანაცვალეს, 171,3
იგი ნავი მეკობრეთა მას დღე ნახეს, არ ახვალეს, 1041,1
იგი პირ-მზე ვეღარ პოვეს, პირი მათი იფერმკრთალეს, 171,2
ყოველგან რბოდეს საძებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს. 171,4
მათსა ნავსა გარდმოიღეს, ნავი სრულად გარდმოცალეს; 1041,3

ალვა

ძოღან ქალი გამოეგზავნე, ექმენ მართლისა შემოთვალვა. 405,4
შორით ბნედა, შორით კედომა, შორით დაგვა, შორით ალვა, 27,3
მაგრა მეტად უარეა არა-თქმა და ჭიროა მალვა: 405,2
არს პირველი მიჯნურობა არ-დაჩენა ჭირთა, მალვა, 27,1
მე თუ ზე-პირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იდუმალ ვა; 405,3
«თუცა მართებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა, 405,1
დათმოს წყრომა მეფეთაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა. 27,4
თავის-წინა იგონებდეს, ნიადაგმცა ჰქონდა ხალვა, 27,2

ალვად

ვიგონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალვად; 362,2
შევქმენ სმა და ნადიმობა პატიჟთა და ჭირთა მალვად. 362,4
ჩემნი სწორნი წავიტანენ, ჩემსა დავჯე, მთქვიან ალვად, 362,3
„ვეცდებოდი, არა მცალდა სევდისაგან თავის კრძალვად; 362,1

ალეით

„ჰოვიყვანე შინა ჩემსა იგი პირ-მზე ტანით ალვით, 1132,1
მოვუკაზმე სახლი ერთი, შიგან დავსვი მეტად მალვით; 1132,2
არეის ვუთხარ სულიერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით, 1132,3
ერთი ზანგი ვამსახურე. მე შევიდი, ვნახი ხალვით. 1132,4

ალთა

ცხენსა მისცნა სადავენი, დაგვეკარგა წინა თვალთა. 983,4
თვით შესხდეს და შეუტიეს ამაყთა და არას მკრთალთა. 983,2
რა ტარიელ მეფე იცნა, მუნღა დაჰკრთა მათთა ხრმალთა, 983,3
„მათ სპათაგან ვერ-შეპყრობა ცნეს მეფეთა მეტად მწყრალთა, 983,1

ალი

მოახსენეს: „ესე გზაა მულღაზანზარს მიმავალი, 961,1
„შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერტყა რაცა თვალი, 1183,1
მე გამიშვით, ღმერთსა თქვენსა მიავალეთ თქვენი ვალი». 1183,4
კაცო, ძალსა ნუ იქადი, ნუცა მოჰკვეხ ვითა მთრვალი! 1034,1
მისცა, უთხრა: «გამომიღეთ, გეაჯები გულ-მხურვალი, 1183,3
მაგრა ჰქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალი. 684,4
ლომი მინდორს ლომთა თანა მოარული, ფერ-ნამკრთალი, 684,2
დიდთა ხეთა მოერევის, მცირე დასწვავს ნაბერწკალი, 1034,3

მოიხადა გვირგვინიცა გამჭვირვალი, ერთობ ლალი; 1183,2
აქადაღმა ათ დღე მიხვალ ნაკვთად სარო, ფერად ლალი; 961,3
ღმერთი გფარავს, სწორად გაჰკვეთს, შეშა ვის ჰკრა, თუნდა ხრმალი. 1034,4
მუნ დაგხვდების მეფე ჩვენი მშვილდ-ფიცხელი, მახვილ-ხრმალი; 961,2
თქვა: „მაშინვე მზესა ჰგვანდა, აწ მედების ვისგან ალი! 316,4
ვა, რად დაგვწვენ, უცხომ უცხო რად მოგვიდევ ცეცხლებრ ალი!“ 961,4
ყმა წავიდა მხიარული, ლმობიერი, არ გამწყრალი, 684,1
„მე ხუთისა წლისა ვიყავ, დაორსულდა დედოფალი“. 316,1
ესე რა თქვა, ყმამან სულთქვნა, ცრემლით ბრძანა: „შობა ქალი“. 316,2
დაბნედასა მიეწურა, ასმათ ასხა გულსა წყალი; 316,3
ყმა სოფლისა ხასიათი, ჯავარ-სრული, მრავალ-წყალი, 684,3
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწევს ღმრთისა ძალი! 1034,2

ალნი

ქვე დამდგომმან წამავალსა ვერ მოსწყვიდნა ყოლა თვალნი; 1559,2
რომე მწადდეს, ვერ დავწერენ მე სიტყვანი ნაათალნი. 1559,4
იგი იჭვრეტს უკუღმავე, ედებოდეს ამით ალნი. 1559,3
კვლა აკოცეს ერთმანერთსა, გაიყარნეს იგი ქალნი; 1559,1

ალსა

აწ ამბავი სხვა დავიწყო, — ყმასა წავჰყევე წამავალსა. 804,1
ისი კაცნი არ იჭირვენ მგზავრსა, ქალაქს შემავალსა, 1385,2
«დია მიკვირს, საძღვნოდ ჩვენად სით მოიღებ ამა თვალსა, 1155,2
„უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უჭკუოსა უსენს, მთრვალსა: 1155,1
ვერ გარდვიხდი, თავმან ჩემმან, ძღვენთა შენთა ნაათალსა» 1155,4
მუხლ-მოყრილი გეაჯები, ნუღარ აწვევ იმათ ალსა, 1503,3
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს, თუ ადენს პირით ალსა, 804,3
ფატმან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გხედავ მანდა მკრთალსა, 1234,3
ხმობა ბრძანა ვაზირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრთალსა. 804,4
მით ვიგონებ საბრალოსა, მტირალსა და ფერ-ნამკრთალსა; 1508,2
სავაჭროთა შევეკაზმვი, ვიქმ საქმესა მე მუხთალსა, 1385,3
აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული ალსა!“ 318,4
მარგალიტსა დიდროვანსა, უმსგავსოსა ჰპოვებ ლალსა? 1155,3
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამალსა. 318,2
ერთსა ჯორსა გარდავჰკიდებ მუზარადსა, ჯაჭვსა, ხრმალსა. 1385,4
„სჯობს, დადეგით დამალულნი თქვენ ადგილსა იდუმალსა, 1385,1
არ შეექმნა დარბაზობა მას დღე როსტანს გულ-გამწყრალსა; 804,2
არ ქაჯნია, კაცნიაო, მინდობიან კლდესა სალსა. 1234,4
„მის ქალისა სიბრალული ამანთებს და მიდებს ალსა, 1234,1
ეუყვარდით და სწორად ეუჩნდით მეფესა და დედოფალსა. 318,3
„საშობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწყეს მე და ქალსა. 318,1
„თქვენთა უყვარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა, 1508,1
რომე მისცეთ ქალი თქვენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა. 1508,4
მაგრა ქაჯნი უხორცონი რას აქნევენ, მიკვირს, ქალსა?!“ 1234,2

ამა.

ყმასა მეფე ასრე უჭვრეტს, ვითა შვილსა ტკბილი მამა. 677,2
მათ ორთავე აშვენებდა, ფიფქსა — თოვნა, ვარდსა — ნამა. 677,3
უხვად გასცეს საბოძვარი, მარგალიტი, ვითა დრამა. 677,4
მას დღე დასხდეს ნადიმობად, გაამრავლეს სმა და ჭამა; 677,1

ამან

მოვა მტვერი საშინელი, შეგვაშინნა ამად ამან, 442,3
ნუთუ სრულად ამოგვწყვიდნეს უთვალავმან, ბევრმან სპამან».. 442,4
«ნუღარა სდგათ, წაედითო, კვლა მოგვხედნა რისხვით ცამან: 442,2
„საღამო-ჟამ დაიზახნა ქედით მათმან დარაჯამან: 442,1

ამე

ფატმანისსა ვერ გიამბობ, მოემატა რა სიამე! 1084,1
მიუწერა: „კმარის, რაცა უშენომან ცრემლი ვლამე, 1084,2
აწ ვიქმნები თავის წინა, აქა მპოვე მარტო სამე, 1084,3
მომისწრაფე შეყრა შენი, რა შეღამდეს, მოდი ღამე“.. 1084,4

ამეთ

ძლივ ვიაჯეთ დადუმება, დავადუმეთ, დავაამეთ, 1148,3
„დავსხედით და მას თანავე ვიტირეთ და ცრემლი ვლამეთ, 1148,1
რაცა გეეთქვა, შევინანეთ, სხვამცა რაღა შევიწამეთ! 1148,2
ჩვენ მივართვით ხილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.. 1148,4

ამეს

მოეგებნეს, აკოცეს და საუბარი დააამეს, 1527,2
ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს, 1527,1
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეაღამეს, 1527,3
ბროლ-ბალახში გააღაწვეს და გიშერი აწამწამეს. 1527,4

ამით

მოხვალ, გითხრობ ყველაკასა, მო-ვით-გითხრა ცრემლთა ლამით. 1095,4
„ორისაგან ერთი ქმენით, ამის მეტსა ნურას ლამით: 1095,1
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაგვხსენ ამით! 1095,3
მო-ვითა-ჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოკალ მალვით ღამით, 1095,2

ამოდ

მეფე ყელსა აკოცებდა მართ ბაგისა დასაამოდ, 1501,2
ტარიელცა თაყვანის-სცა, მივა კოცნად, სასალამოდ; 1501,1
გაკვირვებით ეუბნების, არის მისგან სათამამოდ: 1501,3
„შენ მზე ხარო, შენი გაყრა არის დღისა შესაღამოდ“. 1501,4

ანა

გაეე, ვიცან, მოეეხვიე, გამიკვირდა მეცა განა! 1187,3
თუღა ოდეს შე-ღა-გცოდო, მაშინ მომკალ მეცა განა!» 465,3
ესდენ დიდი სიხარული გაეხარნეს მასცა განა! 1515,2
მოეწერა: «გიბრძანებსო», ვისი მესვა გულსა დანა. 385,2
მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შუქი ბნელად მოევანა. 1515,4
ძუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა; 1360,3
„ხატაელმან დაუმადლა, დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა, 465,1
«მონააო ასმათისი», საწოლს ვუთხარ შემოყვანა. 385,1
წავიდა და წამოუძღვა, მოიყვანა, მოჰყვა თანა, 1515,3
„მონანიცა გარდიხვეწნეს, გაიპარნეს მასვე თანა. 1187,1
რა გათენდა, გაემართნეს, წაიტანეს ასმათ თანა, 1360,1
წავე, მონა წავიტანე, რამცა ეუთხარ ამისთანა! 385,4
ნურაღინის ქვეყანამდის შეისვიან მათ უკანა; 1360,2
ლხინმან ბნელი განმინათლა, ამიფოლხვა ჯაჭვთა მანა, 385,3
მოახსენა: «ორგულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა. 465,2
ძინა ყოლა არ შემომყვა: «რად მაწვეო», შემანანა. 1187,4
წაეიდა და ყველაკაი მისი თანა წაიტანა. 465,4
ავთანდილ კმა ყოლაუზად, სხვამცა ვინღა წაიტანა! 1360,4
ფრიდონ შეჯდა, ავთანდილის მახარობლად გაექანა, 1515,1
ქალმან კარსა დამირეკა, ფატმანობა ჩემი ბრძანა. 1187,2

ანგი

შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ზანგი, 119,3
მოახსენა: „გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი“. 119,4
ავთანდილ ჯდა მარტო საწოლს, ეცვა ოდენ მართ პერანგი, 119,1
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი. 119,2

ანდეს

„გახსოვს, ოდეს «ჰაის» ზმიდი, ცრემლნი შენნი ველთა ჰბანდეს, 519,1
მამაცისა სიცრუეთა, ნეტარ, სხვანი რამცა ჰგვანდეს! 519,3
რათგან დამთმე, მეცა დაგთმობ, ვინძი უფრო დაზიანდეს! 519,4
მკურნალნი და დისტაჭარნი წამალთა-ყე მოგიტანდეს? 519,2

ანდით

თქვენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩვენ მტირალნი ღაწვთა ვბანდით. 290,2
„რას მაქნევდით, რა გინდოდა, ერთმანერთსა რითა ვჰგვანდით? 290,1
რა მონანი შესაყრობლად მომწიენით, გაჰგულვანდით, 290,3
აწ ვეჭვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკვდართა მიიტანდით. 290,4

ანე

დაბნედილსა მაპკურებდი, გული მითა გარდამბანე; 302,2
მაგრა, მზეო, თავი მზესა ჩემთვის სრულად დააგვანე! 700,3

რაევარა ექმნა პატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე? 159,2
შენ მარტოსა გიგონებდე, მემცა მიწა ვიაკვანე! 159,3
მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე“. 302,4
მკედარი მნახო, დამიტირე, სულთქმა გაათანისთანე, 302,3
სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა წამატანე!“ 700,4
სჯობს ორნივე გავიპარნეთ, წამოგყვები, წამიტანე!“ 159,4
ასმათს უთხრა: „მოდი, მოჯე, თანა წყალი მოიტანე, 302,1
«ჩემად ნაცვლად დაგაგდებო», — ესე სიტყვა ვით მიბრძანე? 159,1
„მესმა თქვენი ნაუბარი, გავიგონე, რაცა ჰბრძანე! 700,1
ვარდსა ქაცვი მოაპოვნებს, ეკალთამცა რად ვეფხანე! 700,2

ანებ

შემოიმოს შუქთა მისთა, ნათლად გარე მოივანებ“. 1520,4
მიეგებვი მხიარული, სახლსა თქვენსა მოიყვანებ, 1520,3
რად არ გინდა ნახვა მზისა, ანუ რადღა აგვიანებ? 1520,2
ყმა მეფესა მოახსენებს: „მიკვირს, სხვასა რად რას ჰბრძანებ! 1520,1

ანენ

საჭურჭლენი სიმრავლითა რასმცა ვითა დავაგვანენ! 451,4
ციხოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიყვანენ, 451,2
ხელთა მომცნეს სიმაგრენი, ომნი ასრე შეეანანენ, 451,3
„მიეც ერთი დიდებული, თანა სპანი წავატანენ, 451,1

ანი

ჯაჭვი, ხრმალი, მუზარადი, საბარკული მათი მგვანი, — 1356,3
ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრვეა გულოვანი. 1027,4
აკოცეს და გაუახლდეს მათ ორთავე მათნი წვანი, 1012,2
ვისცა ესმის, მოვიდიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი. 1495,2
ვამლოცველნეთ დავრდომილნი, ობოლნი და ქვრივნი სხვანი, 820,3
შეეწიენეთ, მშვიდობისა ნუთუ მისცნეს ღმერთმან გზანი!“ 820,4
განგებაა, არ დავრჩები, ლახვარნია ჩემთვის მზანი; 1027,2
თქვეს: „ბოროტსა უმყოფოო, კეთილნია შენთვის მზანი!“ 1495,4
რა ქმნეს, ალყა რად დაშალეს, სად წადიან ვითა ბრმანი?“ 971,2
ზურმუხტისა ბუდებითა იყვნეს ვითა ლუსკუმანი. 1356,4
დადგა, თვალნი გაურტდეს, დაავიწყდეს სიტყვის თქმანი. 971,4
რასაცა ვით შეიმოსენ მეომარნი სამნი ყმანი: 1356,2
გაიყარნეს გაუყრელნი ძმად-ფიცნი და ვითა ძმანი, 1012,3
ვერ დამხსნიან ვერ ციხენი, ვერ მოყვასნი, ვერცა ძმანი. 1027,3
ყველაკაი ღმერთსა მადლობს, გაამაღლნეს მათნი ხმანი, 1495,3
„უგანგებოდ ვერას მიზმენ, შე-ცა-მებნენ ხმელთა სპანი; 1027,1
მეფე შეჯდა, გაეგებნეს თავადნი და სრულად სპანი. 1495,1
მერმე ბრძანა: „მხიარულსა ნუ ჩაიცმენ ჩემნი სპანი, 820,2
ფრიდონ მონა გამოგზავნა: „წა, ნახენო ისი სპანი, 971,1
მოეხვიენეს ერთმანერთსა, გაამრაელნეს ცრემლთა ღვრანი, 1012,1

ფრიდონ დადგა, ყმა წავიდა, შემხედველთა მკლველი ტანი. 1012,4
კიდობანი გახსნეს, პოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი, 1356,1
მონა ფიცხლა მოეგება, ნახა სარო, მორჩი ტანი, 971,3
რა ანდერძი წაიკითხეს, კვლა იტირეს დიდი ხანი; 820,1

ანსა

მასვე წამსა დაიკარგა, გარდაფრინდა ბანის-ბანსა. 1263,4
მამა მისთვის ამზადებდა მას, მწათობთა დასაგვანსა. 1174,4
„ესე წიგნი მიართვიო ქალსა, მზისა დასაგვანსა!“ 1263,2
სდებს პატივსა ინდოთ მეფე, მართ მამისა შესაგვანსა. 1500,4
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმესა დაუგვანსა, 662,3
ფატმან მისცა დაწერილი მას გრძნეულსა ხელოვანსა: 1263,1
„ხელმწიფისა შვილსა გითხრობ კარგსა ყმასა, გულოვანსა, 1174,1
„ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიტყვასა ამისთანსა: 258,1
შეიგენით, მიცემულვარ ჭირსა რასმე თანისთანსა“. 662,4
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისხა ზედა ტანსა, 1263,3
ოდენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუსად არებს იმა ტანსა; 662,2
ეჭამ, გლახ, მარტო ნადირისა მისგან ხორცსა მონატანსა, 258,3
უებროსა ზნედ და თვალად, შვენიერსა პირსა, ტანსა; 1174,2
ცნა მეფემან, ტარიელი მარტო მოვა, მოხრის ტანსა; 1500,2
„ადრე მოვალ, არ გაგწირავ, არას დავზამ შინა ხანსა, 662,1
მაშინ ლაშქარს წასრულ იყო, მუნ დაჰყოფდა დიდსა ხანსა, 1174,3
ფრიდონ წაჰყვა. განაღამცა გავლეს ველი დიდსა ხანსა, 1500,1
აწვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჰყოვნის დიდსა ხანსა. 258,4
ისი მინდორს არონინებს ტანსა მჭევრსა, მემაჯანსა, 258,2
გარდახდა და თაყვანის-სცა მას უკადრსა, ლომებრ ჯანსა, 1500,3

არა

შამბი გავლო, გაეშორა, თავი მინდორს გააგარა; 225,2
ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგრა გიშლი ამად არა. 158,4
მაგრა იგი მის ამბისა მსმენელსაცა ვერ მიმხვდარა. 180,3
ტარიელს თუ ვით ეწყინა, რა ქმნას, ამას ვერ მიმხვდარა; 660,3
მასვე გზასა წამოვიდა, რომე გუშინ შეეარა, 225,1
თქვა, თუ: „ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარგად მომიგვარა. 225,4
ავთანდილცა მასვე თანა ტიროდა და ცრემლი ღვარა; 660,1
რა მონამან მოისმინა, გაუკვირდა, შეეზარა, 158,1
ხმა მათისა დახოცისა არ გაისმა არსით არა. 1105,1
აღარ გაწყენს ენა ჩემი, აქამდისცა ცუდად მცთარა; 878,2
ავთანდილცა ჩატიროდა, შამბი შიგან ჩაიარა. 660,4
რომე წელან წამოველო, გზა იგივე წაიარა. 1105,4
ყოველი პირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა, 180,1
ასრე რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ იარა, 180,2
თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკვე, ვარდი დაჭნეს, და-ცა-მჭნარა! 878,3
ესე მიკვირს, სისხლი მათი ასრე ვითა მოიპარა! 1105,3

მერმე უთხრა: „აჰა, რათგან არ მომისმენ არას, არა, 878,1
ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, მალვით ხესა მოეფარა, 225,3
ერთსა რასმე გეაჯები, მიყავ!“ — ცრემლი ამდუღარა. 878,4
რა გათენდა, წამოვიდა, აკოცა და გაეყარა; 660,2
ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თვედ მიიყარა. 180,4
თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოყარა, 158,2
წამოვიდა ვარდი ტკბილი, რასამცა ვით გაემწარა! 1105,2
მოახსენა: „უშენომან გულმან რამცა გაიხარა! 158,3

არად

გზასა მართლად წამიყვანოს, თვარა მეშვლად მინდა არად; 1098,2
შენ მას ჰგავ და იგი შენ გგავს, თქვენ ანათობთ მთად და ბარად; 944,2
მაგრა ჩემი რად დააგდეთ გული ცივად, გაუმთბარად? 944,4
არ მომეშვნეს, დავმორჩილდი, თაყვანის-მცეს ამირბარად. 331,4
მზესა ეტყვის: „მზეო, გიტყვი თინათინის ღაწვთა დარად, 944,1
„მათ საჯდომთა ახლოს დამსვეს, პატივს მცემდეს ძისა დარად, 331,1
იმა კაცსა ვერა ვხედავ მეომრად და ჩემად დარად, 1098,3
ფატმანს უთხრა: „კაცი მომეც მასწავლელად, წინამძღვარად, 1098,1
ურჩ ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიჩნდა ზარად. 331,3
ხელსა მალხენს ნახვა შენი, ამად გიჭვრეტ არ-დამცთარად, 944,3
რაცა ვუყო, მოგახსენებ, მომიცადე, იყავ წყნარად“. 1098,4
მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წყნარად; 331,2

არგა

სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა! 161,3
სვეს და ჭამეს, დასაწოლად ყმა გავიდა ღამით გარ, გა-. 1066,4
„ვისმცა ეუთხარ ხვაშიადი? შენგან კიდე არვინ ვარგა, 161,1
ყმამან უძღვნა ძღვენი ტურფა, მიმღებელთა თქვეს, თუ: „ვარგა“. 1066,2
ფატმანს მისი მასპინძლობა უღირს, ღმერთო, არ დაკარგა; 1066,3
მას ღამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა. 1066,1
კვლა ნუთუმცა შემოვიქეც, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა. 161,4
უშენოსა პატრონობა ვის მივანდო, ვინ იქმს კარგა? 161,2

არგი

შაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი, 12,1
კვლა აქაცა ეამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი; 12,3
გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამად კარგი. 12,4
საღმრთო, საღმრთოდ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი, 12,2

არდა

დიდხან უჭვრეტს გაკვირვებით, თუცა გული უმაგარდა; 86,2
თქვენმან აგრე სიმდაბლემან ნახვა თქვენი ჩამადარდა. 1510,4
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბაგეთათ ვარდი ვარდა. 1326,3

რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოუღო, შემოვარდა. 1326,4
შორს უკუდგა, თაყვანის-სცა, ქვე მიწამდის დაუვარდა, 1510,2
ვერა ჰკადრა საუბარი, მონა მეტად შეუზარდა, 86,1
რა ტარიელ მუხლ-მოყრილი ნახა, მეფე შეუზარდა, 1510,1
რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილცა არ დაწყნარდა, 1326,1
მოახსენა: „გიბრძანებსო“, ახლოს მიდგა, დაუწყნარდა. 86,3
მოახსენა: „ხელმწიფეო, ლხინი ყოვლი გამიქარდა, 1510,3
მის ამბისა დაყოვნება ვეღარ გასძლო, აუჩქარდა, 1326,2
ივი ტირს და არა ესმის მისგან, გაუმეცარდა. 86,4

არდეს

რაცა სჯობდეს, მოაგვაროს, საწუთროსა დაუწყნარდეს; 532,2
შენ და იგი წაიკიდნეთ, ინდოეთი გარდაქარდეს! 532,4
„მიბრძანა, თუ: «გონიერი ხამს აროდეს არ აჩქარდეს, 532,1
თუ სასიძო არ მოუშვა, ვა თუ მეფე გაგიმწარდეს, 532,3

არდი

გასაყრელად გეძნელები, იადონსა ვითა ვარდი; 657,2
თქვენი მესმა საღალატო, საცნობელად გამოვვარდი; 426,2
მკვდარი მიმძიმ სანახავად ტანი მჭევრი, პირი ვარდი, 426,3
მან მიუგო: „უცხოს უცხო აგრე ვითა შეგიყვარდი? 657,1
«მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოტაი განაზარდი. 426,1
ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალვა მორჩი, განაზარდი. 657,4
ყველასავე მოგახსენებ, გამიგონე, დამიწყნარდი. 426,4
რაგვარამცა დაგივიწყე, რაგვარამცა უკუმქარდი! 657,3

არე

რომე არა არ დამირჩა ხმელთა ზედა, ზღვათა გარე, 641,2
სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მკლავსა გარე, 497,3
რა გათენდა, შეეკაზმა, ყმა გავიდა ადრე გარე; 719,1
ერთმანერთი დააშვენეს, გაემართნეს, იქცეს გარე. 1368,4
გული სრულად გამიშმაგდა, თავი მხეცთა დავადარე. 641,4
აწცა ჩემთვის ესე ჟამი მასვე ჟამსა დავადარე; 497,2
დათმობასა ეაჯების გულსა: „შენ რა მოუგვარე!“ 719,3
ცხენსა შეჯდა, წამოვიდა ვაზირისა სახლსა მთვარე. 719,4
გზა-გზა ყოვნად აღარა მცალს, პატიმრად-ა იგი მთვარე; 1309,2
ჰგვანდა, თუმცა შეყრილ იყვნეს ორნი მზენი, ერთი მთვარე, 1368,3
მე მზა ვარო, სამსახური თქვენი რამცა დავიზარე!“ 1368,2
„აწ შემინდევ, ვერა გნახე, შორს ამისთვის წაგიარე, 1309,1
„ფრიდონისით წამოსრულმან, წავე ძებნად, კვლა ვიარე, 641,1
ამის მეტი რაღა გკადრო, ძმასა ძმურად მოეხმარე. 1309,4
ფრიდონ უთხრა: „რასა სდეგით? მოგელოდი უწინარე, 1368,1
იტყვის: „ნეტარ, მიჯნურობა არ დამაჩნდეს, და-მცა-ვფარე!“ 719,2

მაგრა მისსა მნახავსაცა კაცსა ვერას შევეყარე; 641,3
«მაშინ, ოდეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამყარე, 497,1
ადრე მოვალთ მხიარულნი, ჩვენი ნახვა გაიხარე, 1309,3
რომე მმართებს სიხარული, ეგზომიმცა რა ვიხარე?! 497,4

არებ

სიყვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მინდორს თავსა ვარებ, 276,2
რაცა ჩემგან ეამების, ვაამებ და შევიყვარებ". 276,4
არას ვუზამ უგემურსა, არაოდეს გავამწარებ; 276.3
ყმამან უთხრა: „თუ მიჩვენებ, ენახავ, დიდად გავიხარებ, 276,1

ართა

არ დასჯერდა ბედი ჩემი მათ პატიჟთა მრავალ-გვართა, 1286,2
ბედმან გვიყო ყველაკაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა! 1286,4
კელაცა მიმცა შესაპყრობლად ქაჯთა, ძნელად საომართა; 1286,3
„აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა მომისართა, 1286,1

არი

უღონიოდ არის სადმე ჩემი ცეცხლთა მომდებარი, 1271,3
ნუვინ გარევეთ ერთმანერთსა! გესმის ჩემი ნაუბარი? 24,4
ქალმან უთხრა: „მემართლების, ყმაო, შენი ნაუბარი! 1271,1
იგი მივა თავ-მოდრეკით წყნარი, არას მოუბარი. 1166,4
მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი: 8,1
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი: 24,2
მათ მონათა ხელთა მიეც იგი პირი, მზისა დარი. 1166,2
ვის მორჩილობს ჯარი სპათა, მისთვის ვხელობ, მისთვის მკვდარი; 8,2
ფატმან ჩემი რა იცოდა, ვიყავ ვისი წანაგვარი? 1271,2
„ვარქვი: «ჩემო, განღა სადმე გეხმარების ესეგვარი». 1166,1
მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელად ძნელი გვარი; 24,1
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უზის დიდი ზღვარი, 24,3
ცნა მეფემან, მოეგება; ჰკრეს ტაბლაკსა, გახდა ზარი; 1166,3
დავუძლურდი, მიჯნურთათვის კელა წამალი არსით არი, 8,3
ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი. 8,4
მე მივუწერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითამცა გულ-მდუღარი". 1271,4

არნა

მაგრა უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა; 242,2
ვითა მზე ჯდა მოღრუბლებით, დიდხან შუქნი არ ადარნა; 303,2
ყმა მტირალი შეებრალა, ამად ცრემლნი ცხელნი ღვარნა, 242,1
შერმადინცა დააბრუნვა, საბრალომან ცრემლნი ღვარნა; 803,2
რა ილოცა, ცხენსა შეჯდა, მალვით კარნი გაიარნა, 803,1
ყმამან ცნა, თუ: „გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწყნარნა". 242,3
მონა ტირს და მკერდსა იცემს, სისხლმან მისმან კლდენი ღარნა; 803,3

ვერ გაახვნა სასაუბროდ მან ბაგენი, გაამყარნა, 303,3
ღილ-ჩახსნილი საამბობლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა; 303,1
მერმე სულთქვნა, დაიზახნა, ცრემლნი ცხელნი გარდმოყარნა. 303,4
ცრემლ-დენილი შეეხვეწა, აღგა, მუხლნი მიუყარნა. 242,4
პატრონისა ვერა-მჭვრეტმან ყმამან რამცა გაიხარნა! 803,4

არნეთ

უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ“. 1338,4
მერმე შევსხდეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკენ თავნი ვარნეთ, 1338,2
ხრმალნი ჩვენნი ვიწინამძღვრნეთ, მათნი ზურგით დავიყარნეთ, 1338,3
„ვითა გვმართებს გახარება, პირველ აგრე გაიხარნეთ, 1338,1

არნეს

შერმადინსცა ახარებდეს, ფიცხლა კაცთა თავნი არნეს: 664,3
იტირეს და გაემართნეს, ქვაბისაკენ თავნი არნეს; 905,1
თქვეს: „ტარიელ რა იქმნაო?“ მისად ჰკრეტად თვალნი არნეს. 1403,4
მზე რა ვარდსა შემოადგეს, დაშვენდეს და შუქნი არნეს, 1407,3
დამავიწყდეს, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს. 111,2
„იმა ქედსა გარდავადეგ, შამბნი ისი მომეარნეს; 897,1
მტერნი სრულად აეწყვიდნეს, სისხლნი მათნი მოეღვარნეს, 1403,2
ეხვეოდეს ერთმანერთსა, აკოცეს და ცრემლნი ღვარნეს; 1407,1
მათ რა უყვეს ერთმანერთსა, გამიკვირდეს, შემეზარნეს. 897,4
ყოვლმან პირმან ვაგლახ მიყოს, ვეღარავინ მინეტარნეს, 111,3
აკოცეს და ა-ცა-ტირდეს, კვლა ცნობანი ააჩქარნეს. 905,4
მოეგება, მოტიროდა, ცრემლმან მისმან კლდენი ღარნეს, 905,3
მუნ მივიდა, სადა იგი მისნი სპანი დაეყარნეს. 664,1
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიყარნეს, 897,2
ამას ჰგვანდეს, ოდეს ერთგან მუშთარ, ზუალ შეიყარნეს. 1407,2
ავთანდილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთგან შეიყარნეს, 1403,1
„მოვიდაო, აქანამდის ვისთვის ლხინნი გაგვემწარნეს!“ 664,4
„ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს, 111,1
სადამდისცა დღენი მესხნენ, ვეღარამან გამახარნეს!“ 111,4
რა ასმათთან დაინახა, განაღმცა გაეხარნეს! 905,2
უყივლეს და ერთმანერთი ნახეს, დიდად გაეხარნეს, 1403,3
ნახეს, იცნეს; რაგვარაცა მართებს, აგრე გაეხარნეს. 664,2
ჰგვანდეს რათმე მოყვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს, 897,3
აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამას იქით გაიხარნეს. 1407,4

არნი

მეკობრისა ნავისანი სისხლნი ნახნეთ მონაღვარნი“. 1028,4
შორს ისრითა არ დაგხოცნენ, ჩაიხშენით თანა კარნი; 1028,2
„თქვენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხართ, ომისაცა უმეცარნი, 1028,1
მარტო მნახეთ, ვით შევება, ვით ვიხმარნე ლომნი მხარნი! 1028,3

არო

„ამას გეედრებ, მოიცადო, თავი სხვაგან არსად არო; 259,1
რა მოვიდეს, შეეხვეწო, ნუთუ ვით რა მოეაგვარო; 259,2
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შეეყვარო, 259,3
თვით გიამბოს საქმე მისი, საყვარელსა გაახარო“. 259,4

არსა

ვა, კრულია დღემცა იგი, მე მიეცი ამირბარსა! 313,3
აწ ვერ ვიტყვი მაშინდელსა მე მის ყმისა ნაუბარსა. 832,1
იგინიცა დაემოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა. 1375,1
თვით სამასსა ცხენოსანსა წაიტანდეს, გმირთა დარსა. 1375,3
„ძე არ ესვა მეფესა და დედოფალსა მზისა დარსა, 313,1
მიუბნობდის, რას მოსთქმიდის, რას ტურფასა, რაზომ გვარსა! 832,2
ბოლოდ ღმერთი გაუმარჯვებს ყოელსა, პირველ შენაზარსა. 1375,4
ჭმუნვა ჰქონდა, ჟამი იყო, მით აეხვნეს სპანი ზარსა. 313,2
მეფემან თქვა: «შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა». 313,4
ქვაბნი ნახნა, გაეხარნეს, ზე გავიდა ქვაბით კარსა. 832,4
ზოგან თოვლი გაეწითლის ვარდსა, ბრჭკლითა ნახოკარსა. 832,3
მუნ დააგდეს ქალი ასმათ, ფრიდონ მისცემს საჩუქარსა. 1375,2

ასა

დაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, მელნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა, 951,3
ვიხედვიდი, ვიქარვებდი კაეშნისა ჩემგან ზრდასა; 1116,2
თვითო ხელი ყელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთა ხდასა, 1102,3
ფრიდონისგან უსაზომო ქორწილია დღესა რვასა; 1454,1
ერთმანერთსა შემოსტყორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჰკრის რვასა; 1032,3
შორს ამიჩნდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ზღვასა, 1116,3
ზოგი ნავსა შეანარცხის, ზოგსა ჰყრიდა შიგან ზღვასა; 1032,2
შორით ნახა, მენაევნი მოდიოდეს შიგან ზღვასა; 957,2
მზე მაბრუნვებს, არ გამიშვებს, შემიყრის და მიმცემს წვასა; 951,2
ზედ მიადგა, ჩაჰყიოდა, ტირს, იზახის ვაგლახ-ვასა. 252,4
ყმამან უთხრა: „ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა: 252,1
„ოტარიდო, შენგან კიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა: 951,1
ყმა მტირალი სამოცდათ ღღე ზღვისა პირსა მიყა გზასა; 957,1
შეღამდა და წა-ცა-ვიდა; სხვა ემთხვია მონა გზასა: 1085,2
ორნი კაცნი მოდიოდეს სადაურნი სადმე გზასა, 252,2
„უკმოვახვენ სარკმელნი და შეეაქციე პირი გზასა, 1116,1
ყოვლთა ღღეთა მიართმიდის უფასოსა ძღვენსა მზასა; 1454,2
„ამას ღამე ნუ მოხვალო, ვერა მპოვებ შენთვის მზასა“. 1085,3
კალმად გიკვეთ გაწლობილსა ტანსა, წვრილსა ვითა თმასა. 951,4
თავი თავსა შეუტაკა, გაურია ტკინი თმასა. 1102,4
მოიცადა, ჰკითხა: „ვინ ხართ, თქვენ ამისსა გნუკეც თქმასა, 957,3
აჰა, მიხვდეს შესაფერნი ყმა ქალსა და ქალი ყმასა. 1454,4
მას ღამითვე საწვეველი რა მიართვეს წიგნი ყმასა, 1085,1

კარსა წინა დარაჯანი ორნი უწვეს მას, გლახ, ყმასა. 1102,1
ეს სამეფო ვისი არის, ან მორჩილობს ვისსა ხმასა?“ 957,4
ყმა გავიდა, გაეპარა, დააგდებდეს ვირე ხმასა, 1102,2
დღე და ღამე არ გასწყვეტდის ჩაღანა და ჩანგი ხმასა. 1454,3
დაკოდილნი მკვდართა შუა იმალვიან, მალვენ ხმასა. 1032,4
მფრინველად ვთქვი ანუ მხეცად, სხვას ვამსგავსე მემცა რასა! 1116,4
მას ეწყინა, არ დაბრუნდა, თქვა, თუ: „ჰგავსო ეგე რასა!“ 1085,4
უკანამან წინა ნახა ჩავარდნილი შიგან ჭასა, 252,3
მათ ლაშქართა გულ-უშიშრად ასრე ხოცდა, ვითა თხასა; 1032,1

ასდენ

მათ მორჭმულთა მოივლინონ, ჩვენ პატიჟნი გაგვიასდენ, 533,3
ერთმანერთსა გავეყარნეთ, ძოწეულნი გაგვიფლასდენ, 533,2
«კვლა თუ სიძე შემოუშვა, მე შემირთოს, იყოს ასდენ, 533,1
ესე ამბად არ ეგების, რომე სპარსნი გაგვიხასდენ». 533,4

ასი

„განგებაა, სწორად მოჰკლავს, ერთი იყოს, თუნდა ასი; 162,1
მარტოობა ვერას მიზამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი; 162,2
ნეტარძი ვინ სისხლი მისი შემახვრიტა ერთი თასი! 1193,4
აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი; 162,3
ჩვენ გვიყვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასი, 1193,3
„მით არ ჯერ ვარ ქმარსა ჩემსა, მჭლე არის და თვალად ნასი. 1193,1
ისი კაცი ჭაშნაგირი დარბაზს იყო მეტად ხასი; 1193,2
წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდეს, ვინცა იყოს ჩემი ხასი“. 162,4

ასხნა

მისთა ნაცვლად სისხლნი მათნი მოღვარნა და ველთა ასხნა; 611,3
ჩემი თქვეს, თუ: «ღმერთსა მადლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!» 611,4
„ფრიდონ ნახნა საჭურჭლენი და ბეჭედნი მისნი დასხნა. 611,1
თვით ორნივე ბიძაძენი დაპყრობილნი წამოასხნა. 611,2

ატე

ორისაგან ერთი მიყავ: ტყვე-მქმენ ანუ მააზატე, 248,3
ან მაცოცხლე, ანუ მომკალ, ჭირი ჭირსა მომიმატე“. 248,4
მისთვის ხელმან, გამოჭრილმან, ლხინი ჩემი ვაალქატე. 248,2
„მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოვხატე, 248,1

აფნეს

„ესე ქვაბნი უკაცურნი ვპოვენ, დევთა შეეკაფნეს, 646,1
მათ მონანი დამიხოცნეს, ჯაჭვნი ავად მოექაფნეს. 646,3
საწუთრომან დამაღრიჯა, ცქაფნი მისნი კვლა მეცქაფნეს. 646,4
შემომებნეს, ამოვწყვიდენ, ყოლა ვერას ვერ მეხაფნეს, 646,2

აღი

„ასმათ ლხინსა მიქადებდა, ჩავიარეთ შიგან ბაღი; 390,1
მითხრა: «ეგრე წასლვისათვის ნუ გაჩნია გულსა დაღი, 390,2
სიმძიმილთა ერდო დახაშ, სიხარულის კარი აღი; 390,3
სირცხვილი აქვს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძალავს ლაღი». 390,4

აღნი

„ღამით მევლო, მოვიდოდი, ზღვისა პირსა აჩნდეს ბაღნი; 583,1
არ მეამის კაცთა ნახვა, მიდაღვიდეს გულსა დაღნი; 583,3
მუნ გარდავხე მოსვენებად, დამხვდეს რამე ხენი ლაღნი. 583,4
ჰგვანდა, ქალაქს ვეახლენით, ცალ-კერძ იყვნეს კლდეთა ნაღნი; 583,2

აცი

მე, გლახ, ვიყავ მისი ნეზვი, იგი იყო ჩემი ვაცი. 1192,3
აწ უწინა ესე გითხრა, რას მექადდა ისი კაცი: 1192,2
„მის მთვარისა სადაობა კვლა გიამბო, საქმე კვლაცი; 1192,1
კაცსა დასვრის უგულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი. 1192,4

ახა

თურქნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიტყვა რამე გაემკვახა; 288,2
მხეცნი იყვნეს საშინელნი, მაგრა არა შეუზახა. 191,4
მობრუნვება დააპირა, სულთქვნა, მერმე ივაგლახა, 191,1
მათ მასწავლეს, ძმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე, გლახ, ა". 288,4
„აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა; 288,1
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენახა, 191,3
მათრახითა ჩამოგეგდო ერთი, მკვდართა დაგესახა; 288,3
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსაჭა; 191,2

ახავს

რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრმალი ცუდად მომიმახავს. 648,4
ამად მიყვარს ტყავი მისი, კაბად ჩემად მომინახავს; 648,2
ესე ქალი შემიკერავს, ზოგჯერ სულთქვამს, ზოგჯერ ახავს; 648,3
„რომე ვეფხი შევნიერი სახედ მისად დამისახავს, 648,1

ახე

ხელმწიფობით შემეპრალნეს, ამად ხელი არ შევახე, 291,2
ჩემი გაპკვეთს ხორცსა მათსა ხრმალი ბასრი, შუბი ახე». 432,3
არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიტირე და მივაგლახე. 155,4
ეთქვი, თუ: «მოვა რამაზ მეფე; ჩემთვის უდგამს თუცა მახე, 432,2
„მოვიხედენ, მომეწია რა პატრონი შენი, ვნახე, 291,1
„ქედსა რასმე გარდავადეგ, მინდორს მტკვერი დავინახე; 432,1

აქათ სამ წელ მომიცადე, ხვაშიადი შემინახე, 155,2
მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაჭნა ხე, 155,3
თვალთა წინა გამოვექეც, მეტი არა შევუზრახე. 291,3
„ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასახე, 155,1
ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰგავს და სხვასმცა რას ვასახე! 291,4
მაშინ ვუთხარ სპათა ჩემთა, სახე დიდი დაეუსახე. 432,4

ახეს

რაცა ვისცა დაჰკლებოდა, მათ ტირილით, სულთქმით ახეს; 1443,2
თქვენთა მჭვრეტთა მღერა მართებს, რასათვისმცა ივაგლახეს! 1443,4
მუნ ატირდეს ყველაკანი, რა ტირილად იგი ნახეს, 1443,1
დადუმდეს და მოახსენეს: „რათგან ბრძენთა მზეებრ გსახეს, 1443,3

ახით

„მას ვუჭვრიტეთ დიდი ხანი, წამოველით სულთქმით, ახით. 1150,1
შეყრა გვიჩნდის სიხარულად, გაყრა დიდად ვივაგლახით. 1150,2
გულნი ჩვენნი გაუშვებლად დაეტყვევნეს მისით მახით. 1150,4
ვაჭრობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით, 1150,3

ახმან

ცნობიერთა დასტაქარმან, უცნობოთა ოხრეა-ახმან; 884,3
რა შეატყო მოჯობება მან, სევდისა მუფარახმან, 884,1
ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობოსა რასმე მზრახმან. 884,4
განანათლა პირი-ვარდი სიხარულმან დაუსახმან, 884,2

ახნა

ნავი ნავსა შეატყუბა, ქარავანსა დაუზახნა. 1035,2
მეფე გაწყრა, გაგულისდა, ლაშქარნიცა შეუზახნა; 94,1
უსამ ნახა მხიარულმან, — გაეხარნეს, არ იახნა, 1035,3
კაცი კაცსა შემოსტყორცა, როსტან ამად ივაგლახნა. 94,4
მან მდევართა მიწევნამდის არ უჭვრიტნა, არცა ნახნა, 94,2
მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი დიდნი ნახნა, 1035,1
რაზომნიცა მიეწივნეს, ყოვლნი მკვდართა დაასახნა, 94,3
ჰკადრა ხოტბა ქებად მისად, სასახავნი დიდნი სახნა. 1035,4

ახოთ

არ ამოვწყდეთ, მტერთა ჩვენთა ხრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ». 502,4
სამეფოსა ვაპატრონოთ, სახელმწიფო შევანახოთ, 502,3
«აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოვნახოთ, 502,1
რომე მივსცეთ ტახტი ჩვენი, სახედ ჩვენად გამოვსახოთ, 502,2

აჰყო

ესე სიტყვა დაასრულა, ყმა ატირდა, სულთქვნა, აჰ-ყო. 521,4
თუ ეცადო დაყოფასა, ხორცთა შენთა სული გაჰყო! 521,2
«ცოცხალ ვიყო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჰყო! 521,1
სხვა ჩემებრი ვერა ჰპოვო, ცათამდისცა ხელი აჰყო!»“ 521,3

ბარი

უცხოდ რასმე ამოსკვნიდა გული ცეცხლთა ნადებარი, 87,3
მას უამბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მომდებარი: 653,3
მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯასისა შემტყვებარი, 653,2
ვერ მიგია ქება მათი, ვერა ქება საქებარი: 891,2
„რა აქიმი დასნეულდეს, რაზომ გინდა საქებარი, 653,1
ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე, ბრძენთა საქებარი; 255,2
ზეწარითა მოუბურავს პირი, ბრძენთა საქებარი»; 363,3
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საძებარი. 255,4
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი, 255,3
ვარქვი: «საწოლს წაიყვანე, ჩემგან არის ნახმობარი». 363,4
მათ ლაშქართა ზახილისა იყო ერთობ უგრძნობარი, 87,2
კბილნი — ვითა მარგალიტნი, ბაგე — ვარდი ნაპობარი. 891,3
დამორჩილდა. გაემართნეს ავთანდილ და ამირბარი. 891,1
«ქალი ვინმე იკითხავსო: «ინახვისცა ამირბარი?» 363,2
„მოლარემან შინაურმან ყურსა მითხრა ნაუბარი: 363,1
მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი, 87,1
ქალმან უთხრა: „მომეწონა, ყმაო, შენი ნაუბარი. 255,1
სხვისა სხვამან უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი. 653,4
ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა ნაგუბარი. 87,4
ვეელსა ხვრელით ამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი. 891,4

ბარსა

მან ბალიში დამართებით დადვა მას მზედ საქებარსა. 403,2
დავჯე, მივეც გულსა ლხინი, საწუთროსა დამგმობარსა; 403,3
„უბრძანა, თუ: «მოახსენე, ასმათ, დაჯდეს, ამირბარსაო» 403,1
მიკვირს, სულნი რაღღა მიდგან, ვიტყვი მისგან ნაუბარსაო 403,4

ბიან

აწ შეეებნეთ ხატაელთა, ხრმალნი ცუდად რას გვაბიან?» 433,4
„ეთქვი, თუ: «ძმანო, ისი კაცნი ჩვენ ღალატსა გვიდგებიან, 433,1
მკლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად დალბიან? 433,2
ვინცა მოკვდეს მეფეთათეის, სულნი მათნი ზეცას რბიან. 433,3

ბრისად

შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთაებრისად. 779,4
ვერ დავდგები შეუყრელად ჩემთა ცეცხლთა მომდებრისად; 779,3

„ჰე მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან საძებრისად; 779,2
დაჯდა წერად ანდერძისად, საბრალოსა საუბრისად: 779,1

ბულსა

მას დღე გასცემს ყველაკასა სივაჟისა მოგებულსა, 53,1
ჩემსა ნუვინ ნუ დამალავს საჭურჭლესა დადებულსა“. 53,4
რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა. 53,2
მერმე ბრძანა: „ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა, 53,3

გაესო

ანუ ევრე რამ დაგლია, ანუ პირველ რამ გაგავსო? 591,2
ღმერთმან მისგან ანთებული სანთელიმცა რად დავგავსო? 591,4
რამან შეგქმნა მოყვითანედ, ვარდ-გიშერი რომე რგავსო? 591,3
„პირველ მითხრა: «არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გამსგავსო? 591,1

გეთა

ჯოგი ნახეს, მოეწონა, ფრიდონისთვის ეაგეთა. 1361,2
მუნ ავთანდილს ინდო ეტყვის: „გაქნევ კარგთა სიშმაგეთა, 1361,3
მოდი, ფრიდონს ველაღობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა! 1361,4
იარეს და ზედა შეხდეს ნურადინის მეჯოგეთა; 1361,1

გულო

ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაგწვა, გულო, ასჯერ დადაგულო?!“ 304,4
იმედო და სიცოცხლეო, გონებაო, სულო, გულო, 304,2
მოსთქვამს: „ჰაი, საყვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგულო, 304,1
ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო! 304,3

დარა

ტარიელ არს მემამულე, სხვასა მართებს არად არა, 527,3
«მემცა დაშლა ვითა ვჰკადრე, რათგან იგი ვერ მიმხვდარა? 527,1
ვის მოიყვანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა? 527,4
არ იცის, თუ ინდოეთი უპატრონოდ არ გამხდარა? 527,2

დარი

„სამსა დღესა დარბაზს ვიყავ არ ცოცხალი, არცა მკვდარი; 346,1
მერმე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუმხვდარი; 346,2
თმობა ვსთხოვე შემოქმედსა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი. 346,4
ვთქვი, თუ: «ჰაი, რაშიგან ვარ მე სიცოცხლე-გარდამხდარი!» 346,3

დება

ქალსა ეტყვის: „შემიყრიხართ, აღარა გწვავს ცეცხლთა დება, 1534,2
ქმარი შენი ძმაა ჩემი, ეგრევე მწადს თქვენი დება, 1534,3

ტარიელცა უთხრა ქებით იმედისა გადიდება; 1534,1
ორგულთა და შემცილეთა თქვენთა მე ვქმნა გაფლიდება“. 1534,4

დები

ესე ქალი არ დამაგდებს, — არს მისთვისეე ცეცხლ-ნადები, — 647,3
„აჰა, ძმაო, მაშინდითგან აქა ვარ და აქა ვკვდები; 647,1
მიდი, უთხარ, ნუ გამწირავს, მისი ვარ და მისთვის ვკვდები. 952,4
„ასმათს ვუთხარ: «მე პასუხსა ამის მეტსა ვერ მივხვდები; 375,1
რასაცაღა სამსახურსა, ვტყუი, თუღა ვერიდები». 375,4
მზე გამავსებს, მზევე გამლევს, ზოგჯერ ვსხვდები, ზოგჯერ ვწვლდები; 952,2
„მო, მთვარეო, შემიბრალე, ვილევი და შენებრ ვმჭლდები, 952,1
მას უამბენ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს ანუ რაგვარ ვბნდები, 952,3
აჰა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები, 375,3
ხელი მინდორს გავიჭრები, ზოგჯერ ვტირ და ზოგჯერ ვბნდები, 647,2
ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვეცდები! 647,4
ესე ჰკადრე: «რათგან, მზეო, ჩემთვის ნათლად აღმოხდები, 375,2

დების

ვაზირმან თქვა: „შენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომედების, 742,1
ზოგჯერ თქმა სჯობს არა-თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების. 742,3
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულიმცა შენი კვდების! 771,2
შენი იყოს ყველაკაი, შენ წაიღე, ვითა გხვდების“. 1486,4
ვიტყვი, მოვკვდე, არა მგამა, ჩემი მზეცა თქვენ მოგხვდების!“ 742,4
აწ საჭურჭლე რაზომიცა აქა ძეს და ან იდების, 1486,3
„მტერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნურა მოგაკლდების, 771,1
ვით მწვანვილსა თრთვილისაგან, პირსა ფერი მოაკლდების. 708,3
ყმა მივიდა, საწოლს დაჯდა, ზოგჯერ ტირს და ზოგჯერ ბნდების, 708,1
ხედავთ, ვარდსა უმზეობა როგორ აღრე დააჩნდების! 708,4
ველარ ვუჭვრეტ ცრემლთა შენთა, სოფელიცა გაქარდების; 742,2
მაგრა ახლავს გონებითა საყვარელსა, არ მოსწყდების: 708,2
მაგრა თქმულა: «კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების»; 1486,2
პატრონისა სამსახური არაოდეს არ წახდების“. 771,4
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდიხდების; 771,3
ფრიდონს უთხრა: „ვალი შენი ჩემგან ძნელად გარდიხდების, 1486,1

დელი

მე წავალ და შენ დაგაგდებ, იქმნას შენი საქადელი!“ 880,4
ფატმანს უთხრა: „გამისრულდა ჟამად საქმე საწადელი, 1299,1
„ნუ გამგზავნი გულ-მოკლულსა, ერთი მიყავ საწადელი, 880,1
ტარიელს და ცოლსა მისსა მიხვდა მათი საწადელი — 1565,1
ქალმან მისცნა მარგალიტნი, სრულ-ქმნა მისი საწადელი, 701,3
ფიცხლა ქაჯეთს მოვიყვანო მათი მომსპობ-ამწყვედელი“. 1299,4
მით ეტიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წარმწყმედელი. 289,4

წავალ, დგომად აღარა მცალს, დრო მოსრულა შარშანდელი, 1299,3
იტყვის: „მახსოვს ეგე საქმე, თუცა არის ადრინდელი; 289,2
ტარიელსცა აეხსენა ომი მათი მაშინდელი, 289,1
ნუთუ მაშინ მოვიქარვო სევდა ესე აწინდელი; 880,3
მათ პატიჟთა დაავიწყებს ლხინი ესე აწინდელი, 1565,3
ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ლხინი ესე აწინდელი! 701,4
ერთგან გნახენ ნადირობას შენ და შენი მე გამზრდელი; 289,3
ამაზედა ეუბნების, ვით გაზრდილსა ამო მზრდელი; 701,2
შვიდი ტახტი სახელმწიფო, საშვებელი გაუცდელი. 1565,2
ერთხელ შეჯე, ცხენოსანი გნახო ჩემი სულთა მხდელი, 880,2
ყმა ტკბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი, 701,1
ყოლა ლხინთა ვერ იამებს კაცი ჭირთა გარდუხდელი. 1565,4
დიდი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუხდელი, 1299,2

დენი

კლდეთა შიგან ქვაბნი იყვნეს, ძირსა წყალი ჩანადენი, 216,2
დღისით ვლეს და საღამო-ჟამ გამოუჩნდეს დიდნი კლდენი, 216,1
ხე დიდრონი, თვალ-უწდომი, მაღლა კლდემდის ანაყრდენი. 216,4
წყლისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი, 216,3

დია

რათგან ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემზედ მოუგდია, 273,2
ვერ დავმალავ უკეთესსა, რაცა საქმე გამიცდია. 273,3
არა ვარგა უსაზომო, თავი ზომსა გარდგიხდია“. 273,4
ქალმან ჰკადრა: „არ გამიწყრე, ვიშიშვი და ვიავჯ დია; 273,1

დიან

რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მხეცნი მოვიდიან, 956,1
აწ ვითამცა უცნობოსა გაუწყვეედლად ცრემლნი მდიან. 739,2
ისმენდიან, გაჰკვირდიან, რა ატირდის, ატირდიან; 956,3
იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან. 956,4
სჯობს წავიდე, არ გავტეხნე, კაცსა ფიცნი გამოსცდიან; 739,3
„მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეტარ, ხელსა რასა მხდიან! 739,1
მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წყლით ქვანიცა გამოსხდიან, 956,2
ჭირნი, მისგან უნახავნი, დია, ვისმე გარდუხდიან? 739,4

დილებს

ყმა წავიდა სევდიანი, მკერდსა იცემს, ამად ილებს, 704,1
მის მოყვრისა მოშორება კვლა აბინდებს, არ აღილებს. 704,4
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და გააფრდილებს; 704,2
რა ღრუბელი მიეფარვის, მზე ხმელეთსა დააჩრდილებს, 704,3

დილნო

დაწერა, თუ: „ჩემნო ყმანო, გამზრდელნო და ზოგნო ზრდილნო, 163,1
თქვენ ჩემისა საწადლისა მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო, 163,3
ერთგულნო და მისანდონო, ამას ზედა გამოცდილნო, 163,2
წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო ერთგან შემოხდილნო! 163,4

დობლად

გაგარისხე, დარჩომილვარ ღარიბად და ამად ობლად; 243,2
უთხრა: „ვიცი, აღარ ვარგხარ შენ აწ ჩემად დასადობლად, 243,1
აწ ეგრეცა თავი ჩემი დამიც შენთვის დასანდობლად, 243,3
ამად რომე შეცოდება შვიდ-გზის თქმულა შესანდობლად. 243,4

დომა

ქმნას მეფემან ყელ-მოტეხით შემოხვეწა, შემოკვდომა, 538,3
«ჩემი ყოლა ნურა გინდა სიყვარული, ნუცა ნდომა, 538,1
ამით უფრო მოგეცემის სამართლისა შენ მოხდომა; 538,2
ხელთა მოგცემს თავსა ჩემსა, შეგვფერობდეს ერთგან სხდომა». 538,4

ება

მითხრა: «ნუ ეჭვ ამას იქით, თუღა მტერი შე-ღა-გება». 474,4
დედოფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მომეგება, 474,2
ჩვენ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარა გვწვავს ცეცხლთა დება, 1440,3
შენ მომასწარ, თვარა შენგან მე უფრო მჭირს ცეცხლთა დება; 1083,2
ბრძანა: „ღმერთსა მოეწყინა აქამდისი ჩემი შვება, 98,1
„რომე ღმერთმან გაგვახარნა, კურთხეულ არს მისი ღმრთება! 1440,2
ვითა შვილი გარდამკოცნა, ღაწვი ვარდი დამილება, 474,3
ამად მიყო სიამისა სიმწარითა დანავღლება, 98,2
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწყვეტლად შენი ხლება, 1083,3
„ნაომარსა, დაკოდილსა ხელი ყელსა ჩამომება. 474,1
მასვე მადლი! ესე იყო წადილი და მისი ნება“. 98,4
შეყრა არის პირიანი, ორთავეა რათგან ნება“. 1083,4
წყლულსა, მისგან დაკოდილსა, მასვე ძალ-უც განკურნება“. 1440,4
სიკვდილამდის დამაწყლულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება. 98,3
დიდებულთა თაყვანის-სცეს, მოახსენეს დიდი ქება: 1440,1
მიუწერა: „წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება. 1083,1

ებად

„მას ადგილსა ნაომარსა გარდავხედით მოსვენებად. 446,1
ვერ იტყვიან, ვერ მიმხვდარან ქებასაცა მოხსენებად. 446,4
ჩემნი სპანი მოვიდიან საჭვრეტლად და ჩემად ქებად, 446,3
ხელსა ხრმლითა დავეკოდე, წყლულად მიჩნდა, არ-ნაღებად; 446,2

ებდა

კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, თუმცა კაცი შეიგებდა. 1349,4
ფატმან ეჭვდა თავისათვის, ამად ცეცხლსა კვლა იდებდა; 1239,2

მის ამბისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა ადიდებდა. 1239,1
„არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებდა, 1170,1
ინდოთ მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა; 1349,1
სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რასმე იგონებდა; 1170,2
ყმა ნამუსსა ინახვიდა, სიყვარულსა იფერებდა; 1239,3
მშვერტნი მისნი გააკვირვნა, რასამცა ვინ იაზრებდა! 1170,4
ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატირებდა; 1349,2
ვარდსა ზედა ყორნის ბოლო ნამსა თხელსა აპკურებდა. 1349,3
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აღებდა, 1170,3
ფატმან ყელსა ეხვეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა. 1239,4

ებდეს

მისთვის ჰირი ლხინად უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიდებდეს. 28,4
ხამს, თავისსა ხვაშიადსა არვისთანა ამჟღავნებდეს, 28,1
არ ბედითად „ჰაის“ ზმიდეს, მოყვარესა აყივნებდეს, 28,2
არსით აჩნდეს მიჯნურობა, არასადა იფერებდეს, 28,3

ებენ

იყიდიან, გაჰყიდიან, მოიგებენ, წააგებენ; 1055,2
უქონელნი წელიწდამდის საქონელსა დაიდებენ. 1055,4
„დიდ-ვაჭარნი სარგებელსა ამისებრსა ვერ ჰპოვებენ: 1055,1
გლახა თვე ერთ გამდიდრდების, სავაჭროსა ყოვლგნით ჰკრებენ; 1055,3

ები

ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები; 1359,1
«მე შენისა გამზრდელისა უნახავად არ დავდგები. 1467,2
ამას ღამე არსად წავალ, რა გათენდეს, არ დავდგები“. 1359,4
„ჩემსა ზედა დიდი არის ვალი, თქვენგან დანადები; 1303,1
«როშაქ ბრძანა: «მო-ცა-ვინ-მკლას, მე ტირილსა არ დავხვდები. 1211,1
ზანგმან უთხრა: „ვინ გგონივარ, ანუ აგრე რად დაჰბნდები? 1266,1
ვითხოვ ხოლე შენდობასა, ეგეთიღა მოებრუნდები». 1467,4
მეფე დისა დატირებად წავიდოდეს, წა-ცა-ვჰყვები». 1211,4
ვეჭვ, მრავალი დამეხოცოს მონა, მისგან საყვარლები, 1467,3
გამოვიდეს, გამობეჭდეს ორმოცივე საჭურჭლები. 1359,2
ავთანდილ თქვა: „ამას იქით დავამაგრო ხრმალსა ნები, 1359,3
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ ტყუილად გეუბნები, 1266,3
„მიდი, უთხარ ჩემ მაგიერ სიტყვა ჩემგან არ-ნათნები: 1467,1
მზისა შუქნი მოიცადენ, ვარდო, ადრე ნუ დასჭნები!“ 1266,4
მე ვარ მონა ფატმანისა, თქვენს წინაშე ნამგზავრები; 1266,2
მაღლსა სხვაებრ გარდავიხდი, თუღა ფრიდონს შევეყრები; 1303,2
შინა მოვალ შოებული, ადრე ზედა მოვესწრები, 1211,3
მინდორს წავალ, ვიმეკობრებ, ალაფითა ავიესები, 1211,2
აწ წაიღეთ ყველაკაი, მეკობრეთა წანაღები, 1303,3
ამის მეტსა ვერას მოგცემ, ვიცი, ამად გეძუნწები. 1303,4

ების

„ეითა მთვარე დაუდგომლად იარების, არ დაღგების; 989,1
ყოელგნით კლდეა, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების; 1374,2
«აწ, მეფეო, უმისობა ჩემგან ყოლა არ ეგების; 730,1
თუ იდუმალ არ შეუვალთ, ცხადად შებმა არ ეგების, 1374,3
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ევარგების, 895,3
„არას გარგებს შეჭირვება, რომ სჭმუნვიდე, რა გერგების! 893,1
არ თუ იცი, უგანგებოდ არა კაცი არ მოკვდების? 893,2
ვა მე, მისსა მგონებელსა, ვა მას, ვინცა მისთვის კვდების! 989,4
ბედი ცდაა, გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მო-ცა-გხვდების“. 893,4
თუ რას ვარგებ, პირველ ხვალმე თვით სახელი თქვენ მოგხვდების; 730,3
ვით ეამა, სიხარულსა მართ ვეღარას ვერ მიხვდების; 833,2
ვერას ვარგებ, გულსა დავსდებ, ჩემი ფიცი არ გატყდების. 730,4
არ გამიშვებს, გავიპარვი, რა იმედი გარდმიწყდების, 760,3
მასვე ცხენსა შენეულსა ზის, აროდეს გარდახდების; 989,2
„კარგი საქმე კაცსა ზედა აზომ თურე არ წახდების: 425,1
გული მას აქვს, უგულოსა აქა ხელი რა მეხდების? 730,2
«დიდი მაცო თქვენი ვალი, ჩემგან ძნელად გარდიხდების, 425,3
მით ღაშქარი არად გვინდა, რაზმი მალვით ვერ მოგვყვების“. 1374,4
რა ასმათმან დაინახა, მოეგება, ცრემლი სწვეთების, 833,1
„ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ამად აენთების, 895,1
ნუთუ გაბრჭოს, გული ჩემი ვით იწვის და ვით ენთების; 760,2
არას ნახავს პირ-მეტყველსა, ვით ნადირი კაცთა ჰკრთების. 989,3
კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსლვა დია ეამების. 833,4
ყმა გარდახდა, მოეხვია, აკოცებს და ეუბნების. 833,3
ერთი კაცი უკმო-რე-სწყდა, მოდგა, მალვით მეუბნების: 425,2
თავიდაღმა რად არ იცი, გული ჩემი რაგვარ დნების!“ 895,4
გაწირვა და დავიწყება ჩემგან თქვენი არ იქმნების. 425,4
მზისა შუქთა მომლოდინე ვარდი სამ დღე არ დაჭნების. 893,3
„ქაჯეთს ერთხელ კვლაც ყოფილეარ, ნახავთ, თქვენცა გემაგრების; 1374,1
მე თუ მოვკვდე, ჩემი კერძი სოფელიმცა გარდიფხერების!“ 760,4
„მოვახსენებ ერთხელ კვლაცა, აწ რაზომცა მეფე წყრების, 760,1
მაგრა წყალსა არსით ახლავს, თუ ჩავარდეს, და-ცა-შრტების; 895,2

ებლად

მიეც ზოგი ხანაგათა, ზოგი ხიდთა ასაგებლად; 795,2
ნურა ნუ გშურს საქონელი ჩემი ჩემთვის წასაგებლად! 795,3
„არ გამიშვებს, გავიპარვი, წავალ მათგან შეუგებლად; 741,1
„რაცა თქვენთვის არ ვარგიყოს საჭურჭლესა დასადებლად, 795,1
ვითა მნუკეეს, ეგრე დავრთო გული ცეცხლთა მოსადებლად. 741,2
თქვი, რა გინდა წაგეკიდოს, თავი დადეე საწამებლად!“ 741,4
შენგან კიდე არვინ მივის ცეცხლთა ჩემთა დამავსებლად. 795,4
ვიცი, ჩემთვის არას გიზამს, თუ არ უნდი გასაძებლად; 741,3

ებნეს

ხელი ხადეს ხრმალთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს. 1521,4
ტარიელსცა მოახსენა; შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს, 1521,1
მათ სამთავე გოლიათთა მზისა ფერად ღაწვნი ღებნეს, 1521,2
მიხვედეს მათსა საწადელსა, იგი პოვეს, რაცა ძებნეს, 1521,3

ედი

ვით ზღაპარი, ასრე ესმის უბედობა, თუნდა ბედი, 1172,3
არცა ლხინი ლხინად უჩანს, არცა ჭირი ზედა-ზედი; 1172,2
სხვაგან არის, სხვაგან ფრინავს, გონება უც ვითა ტრედი. 1172,4
«ანუ არის ბრძენი ვინმე, მაღალი და მაღლად მხედი, 1172,1

ედით

ზღვასა ზედა წაწურვილსა ქედსა რასმე გარდავედით; 614,2
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით, 197,3
„დღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნადირობას გამოვედით, 614,1
„კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობას წამოვედით, 197,1
ვხოცდით მხეცსა უზომოსა მინდორით და მთით და ქედით. 197,4
ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეო ამა ქედით». 614,4
გვყვეს ლაშქარნი უთვალავნი, წყლისა პირსა გარდავხედით, 197,2
ფრიდონ მითხრა: «გითხროშ რასმე,—ვთამაშობდით, ცხენსა ვსხედით,—614,3

ედლად

„მიბრძანა, თუ: «ხამს დიაცი დიაცურად, საქმე-დედლად, 535,1
რა მოვიდეს სიძე, მოკალ მისთა სპათა აუწყვედლად. 535,3
დიდსა სისხლსა ვერ შეგაქნევ, ვერ ვიქმნები შუა კედლად: 535,2
ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნედლად. 535,4

ედნა

გაუკვირდა: ვით მკადრაო, ან სიტყვანი ვით გაბედნა?! 61,2
ჩემი ზრახვა სიძუნწისა, ტყუის, ვინცა დაიყბედნა! 61,4
„კარგა ჰქმენო, — დაუმადლა, ბრძანებანი უიმედნა, — 61,3
რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოხედნა, 61,1

ედნეს

ოდენ სიტყვა უმეცრული უმეცრულად დაიყბედნეს?! 749,2
შენ თუ მოგკლა, სისხლნი შენნი ჩემმან ქედმან მიიქედნეს!“ 749,4
მე მაგისად მოსმენამდის რად არ ყურნი შემეჭედნეს! 749,3
„ხამსცა, კაცმან პატრონისა საწყინარსა არ დახედნეს, 749,1

ედრე

ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდედრე“. 157,4
მეტად კარგად დამიურვე, სული ჩემი შეიედრე, 157,3
ნუთუ ადრე დამივიწყო? მახსენებდი ზედა-ზედ-რე! 157,2
„მაშინ უფრო მომეხმარე, ამისგანცა უფრო მხნედ-რე, 157,1

ედსა

რად გამყარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამა ბედსა? 851,2
პე მეფეო! რად ემდურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა? 112,2
ქალმან ჰკადრა: „მოგახსენებ მე სიტყვასა დანაებედსა: 112,1
ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა? 112,4
ერთი ორთა მგონებელი ვარ საქმესა წარსაწყმედსა, 851,3
მოვკვდე, თავი არ მეწყალვის, სისხლი ჩემი ჩემსა ქედსა! 851,4
იტყვის: „ღმერთო, რა შეგცოდე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა, 851,1
რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტკბილად მხედსა? 112,3

ევა

ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა, 13,1
დღე და ღამე გაუწყვედლად ტირილი და ცრემლთა ფრქვევა! 1133,2
გაუშვა და ცალკე დაჯდა, ტირს, დაიწყო ცრემლთა ფრქვევა, 240,3
მერმე ავდეგ წამოსავლად, მან დამიწყო ქვევე წვევა, 539,3
მწადდა, მაგრა ვერ შევმართე შეჭიდება, შემოხვევა. 539,4
რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწყოს ლექსმან ლევა... 13,4
ყმამან თქვა, თუ: „არ ეგების აწ ამისი ასრე თქმევა, 240,1
აწ უმისოდ ვით ცოცხალ ვარ, ჰაი. ჩემთვის, ვაგლახ მე, ვა! 1133,4
შევეხვეწი: «დადუმდიო», წამ ერთ ჰქონდის ჩემი თნევა. 1133,3
ჩემთა მტერთა დავაცადე დასახოცლად ხრმლისა ქნევა; 539,2
მობურთალსა — მოედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა, 13,2
ქალსა უთხრა: „გაგარისხე, აწ, არ ვიცი, ვით დავრჩე, ვა!“ 240,4
„ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა, 539,1
სხვასა რასმე მოგონება სჯობს, საქმისა გამორჩევა“. 240,2
„ვით გიამბო საკვირველი მე, გლახ, მისი ყოფა-ქცევა, 1133,1
მართ აგრეთვე მელექსესა — ლექსთა გრძელთა თქმა და ხევა. 13,3

ევით

დია ელეწეთ ქარავანი, ლარი ჩვენკენ გარდმოვდევით. 1212,4
დღისით, მზისით ვმეკობრობდით, ღამეთაცა ვიყვნით თევით; 1212,3
«გვითხრა მისთა ხელისათა: «წავალ, თანა წამომყევით!» 1212,1
წაგვიტანა მონა ასი, ყველაკაი მისგან რჩევით. 1212,2

ევის

შემინდევ და შემიევედრე, მკვდარსა რაღა გარდმეხდევის! 796,4
არას არგებს, ეშმაკისა საქმეთაგან დაეძლევის, 796,3
ამად გვედრებ სულსა ჩემსა, წიგნი გკადრებს, არ გეთნევის, 796,2
„ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის, 796,1

ევრად

ქალსა ცრემლი გარდმოსცვივდა ას-ნაკეცი, **ბევრის-ბევრად;** **269,1**
მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცუდად ლევ რად? 269,4
მოახსენა: „მხეცთა თანა იარები მარტო ტევრად, 269,2
არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად; 269,3

ევრი

მე ვინ ვაქებ? ათენს ბრძენთა, ხამს, აქებდეს ენა ბევრი! 685,4
მზე უკადრი ტახტსა ზედა ზის მორჭმული, არ-ნადევრი, 685,1
ბროლ-ბალახშსა აშვენებდა თმა გიშერი, წარბი ტევრი, 685,3
წყლად ევფრატსა უხვად ერწყო ედემს რგული ალვა მჭევრი; 685,2

ეზროს

საბრალოა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, და-ცა-ეზროს. 175,2
იგი სადმე გაღარიბდეს, საყოფთაგან იაბეზროს. 175,4
ვის ბალახში არა ჰგვანდეს და ლერწაში ტანად ეზროს, 175,3
ამ საქმესა მემოწმების დიონოსი ბრძენი, ეზროს: 175,1

ეთეთ

მეფე შეჯდა, დაგვეკარგე, კვალი შენი ვერ მოვკვეთეთ, 285,2
„ყველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ გარდაკვეთეთ. 285,1
ვითა ქაჯი დაგვემალე, მონებიცა დავაფეთეთ, 285,3
ამან უფრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ. 285,4

ეთსა

აზრნი შენნი შენვე გგვანან, მტყუანსა და შენ აგეთსა! 520,4
ეგრეც მე მაქვს პატრონობა, უგზოს ვლიდენ, თუნდა გზეთსა! 520,2
«ამას ვბრძანებ: ვინცა გინდა ეპატრონოს ინდოეთსა, 520,1
ეგე აგრე არ იქმნების, წა, მომცთარხარ მოსაცეთსა, 520,3

ელად

ფატმანს პური შეეკაზმა ავთანდილის საწვეველად; 1245,1
სააშიკოდ, სალაღობოდ, ამხანაგთა სათრეველად; 17,2
ვისცა გესმის, გაიგონეთ, მით გაჭრილვარ ხელი ველად; 917,2
გული მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალველად. 364,4
შემოსცინნა: „აგრე სჯობსო შენთვის ხელთა სასურველად“. 1245,4
ფატმანს უთხრა: „საყვარელო, კმა ხარ ჩემგან სასურველად, 1233,1
გამოვე და საწოლს შევე, მონა დადგა კარსა მცველად. 364,3
ჩვენ მათიცა გვეამების, რაცა ოდენ თქვან ნათელად. 17,3
მაგრა საქმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთელად, 1233,3
ქაჯი ყველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად? 1233,4
მათ ურიცხვი რაზმი ეწყო, წყნარად დგეს და აუშლელად. 438,4
შარდი ვუთხარ: «ნუ ასდგებით, მოვალ ხანსა დაუზმელად»; 364,2
„შუბი ვსთხოვე, ხელი ჩავყავ მუზარადის დასარქმელად; 438,1
ყმა შევიდა მოკაზმული მხიარულად, არ პირ-ბნელად; 1245,2
მე ამბავი სანატრელი მომასმინე არ პირ-ბნელად, 1233,2
რაცა მართებს გონიერთა, ერთხელ ვიყავ მეცა მქმნელად, 917,3
„ვინ დამბადა, განკურნება ჩემი უჩანს მასცა ძნელად, 917,1

მესამე ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერელად, 17,1
„ავდეგ, მსხდომნი ნადიმობით ამზადნეს ასაყრელად; 364,1
ფატმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრულისა უმოსელად, 1245,3
მოშაირე არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელად. 17,4
ერთსა წავსწყდი უტეევანსა, წაეგრძელდი და წაე გრძელად. 438,3
საომარად ატეხილი ვიყავ მათად გამტეხელად; 438,2
აწ ნობათი ხელობისა მომხვდომია, მით ვარ ხელად“. 917,4

ელვა

«მათი მესმა, დავინახე ზახილი და ხრმალთა ელვა, 597,1
სწადდა, მაგრა ვეღარა ქმნეს ჩემი ზედა წამოქელვა. 597,4
ზღვასა შეე, მომეგება მეომარი ვითა ღელვა, 597,3
ნავი ვსთხოვე მენავეთა, მით ვიყივლე მე ერთხელ ვა, 597,2

ელთა

ფატმან იტყვის: „მომეშორეა მზე, მნათობი სრულად ხმელთა, 1202,1
ვერ გავახმე წყაროო ცრემლთა, თვალთა ჩემთა გადმომღვრელთა. 1202,4
სიცოცხლე და სულ-დგმულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა; 1202,2
მას უკანით გაუწყვედლად დება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა, 1202,3

ელი

„რა ხადუმთა აუსრულეს საქმე მისი საწადელი, 1186,1
ქალი პირ-მზე ბედსა ეტყვის: «რა ბედი მიც ჩემი მკლველი! 1178,2
იტყვის: „ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სულთა მდგმელი? 909,2
სხვანი კარნი გამოარნეს, იჯრებოდა დარბაზს მსმელი. 1186,3
დარჩა მთვარე გველისაგან, გაესებული, ჩაუნთქმელი. 1186,4
ერთმან ტანსა აიხადა, მისცა მისი ჩასაცმელი, 1186,2
შენ არ გახლავ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სანანელი, 909,3
იტყვის: „ღმერთო, რა გმსახურო, განმინათლდა რათგან ბნელი! 1421,3
ფატმან ხათუნს, მისსა მჭვრეტსა, ედებოდა ცეცხლი ნელი, 1421,1
რა ვქმნა, რა ვყო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად ძნელი!» 1178,4
ავთანდილსცა მოეგონა მისი მზე და საყვარელი; 909,1
მოეხვია, გარდუკოცნა ხელი, ფერხი, პირი, ყელი; 1421,2
„გააგრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი, 1178,1
ვცან სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია შენი გრძელი“. 1421,4
სადაური სად მოსრულვარ, ვის მივხვედები ეისთვის ხელი, 1178,3
გითხრამცა ვინ, რა მჭირს ანუ რა ცეცხლი მწვავს, როგორ ცხელი! 909,4

ელსა

ჰკადრეს ქება უსაზომო მას ტურფასა საქებელსა, 1037,2
ადგა, მუხლნი დაუყარნა, ეაჯების ვითა მზრდელსა. 1509,3
დიდნი რამე სინათლენი გამოგვიჩნდეს შუა ველსა; 1213,2
ნახეს, მზისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა, 1406,2

ყოელგნით ალყა შემოეკრა, მოსდგომოდეს გარე ველსა, 965,3
მინდორს ნახა სპა ლაშქართა და ნადირთა ჰგვანდეს მსრველსა, 965,2
აკოცებდა, სიხარულით ცრემლსა ღვრიდა ველთა მრწყველსა; 665,2
მე ვით ღირს ვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი გჭვრეტდენ მრთელსა!“ 665,4
მუზარადი მოეხადა, შვენის აკრვა თმასა ლელსა, 1406,3
ვთქვით, თუ: მზეა ნუთუ ზეცით ჩამოჭრილი ზედა ხმელსა! 1213,3
«მინდორ-მინდორ მოვიდოდით ჩვენ ღამესა დია ბნელსა, 1213,1
ესე თქვა, თუ: „ნეტარ, ღმერთო, ცხადსა ვხედავ ანუ ბნელსა? 665,3
გაუკვირდა ყოველსა კაცსა, მის ამბისა მომსმენელსა. 1509,4
„შენგან დავრჩით ჩვენ ყველანი ფათერაკსა ეზომ ძნელსა“. 1037,4
გზანი დახვდეს შეკაზმულნი, შევიდეს და გაძვრეს ხვრელსა, 1406,1
ამოიღო ხელ-მანდილი, მოინასკვა იგი ყელსა, 1509,2
მკერდი მკერდსა შეეწება, გარდაეჭდო ყელი ყელსა. 1406,4
მულღაზანზარს მიეახლა, ადრე დალევს გზასა გრძელსა; 965,1
„ამის მეტსა არას გკადრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა“. 1509,1
ისრვიან და იზახიან, მხეცსა სჭრიან ვითა მჭელსა. 965,4
ვისი ჭვრეტა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა: 1037,3
მოეგებნეს, აკოცებდეს თავსა, პირსა, ფერხთა, ხელსა; 1037,1
გაეგება, მოეხვია, ზედა დასდვა პირი ხელსა, 665,1
დაბნეულნი მივეცენით გონებასა ჩვენსა მსჯელსა. 1213,4

ემსა

ზედა-ზედა დავსტკებნიდე დარბაზსა და ამა თემსა; 1574,2
შენთვის ასრე მომსურდების, წყაროსათვის ვით ირემსა“. 1574,4
კვლა ფრიდონცა დაეთხოვა: „წავიდეო სახლსა ჩემსა, 1574,1
სამსახურსა მიბრძანებდი, უხუცესი ვითა მრწემსა, 1574,3

ენა

აჰა, გული გამიჯნურდა, მიხედომია ველთა რბენა! 10,2
გავლენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა. 768,4
„არას გარგებს სიმძიმილი, უსარგებლო ცრემლთა დენა; 786,1
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინადიმა, გაისვენა, 669,3
„ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ჩემი თქვენა?! 144,2
პირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლა მიჩვენა!“ 144,4
არ გარდავა გარდუვალად მომავალი საქმე ზენა; 786,2
ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მზემან გაათენა. 669,4
აწ ნუთუ კვლა სიშორისა ღმერთმან ბნელი გამითენა, 144,3
სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ვლენა. 10,4
არვის ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა. 786,4
წესი არის მამაცისა მოჭირვება, ჭირთა თმენა, 786,3
პირველ, ნდომა სიახლისა, სიშორისა ვერ-მოთმენა, 768,2
„შენი წასლვა არვინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!“ 669,2
ყმა შევიდა, თაყვანის-სცა, მადლი რამე მოახსენა: 144,1
მან ამბავი შინაური ყველაკაი მოახსენა: 669,1
მიცემა და არას შური, ჩუქებისა არ-მოწყენა, 768,3

თვალთა მისგან უნათლოთა ენატრამცა ახლად ჩენა; 10,1
„სამი არის მოყვრისაგან მოყვრობისა გამოჩენა: 768,1
მიაჯუეთ ვინ, ხორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ლხენა. 10,3

ენად

ვა, სოფელმან სოფელს მყოფი ყოელი დასვა ცრემლთა დენად! 691,4
„ვითა ვეფხსა წავარნა და ქვაბი აქვსო სახლად, მენად; 691,2
ქალი ახლავს სასურველად, სულთა დგმად და ჭირთა თმენად". 691,3
წერილად ჰკადრა, რა იცოდა, რა ნახულად, რა ნასმენად: 691,1

ენდა

ავთანდილის მაქებელთა ათასიცა ენა ენდა! 1036,1
თავ-მოდრეკით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვენდა, 64,2
ვერცა მათ თქვეს, ნაომრობა რაგვარ ტურფად დაუშვენდა; 1036,2
მეფე ჰკითხავს: „რას იცინი ანუ ჩემგან რა შეგრცხვენდა?" 64,4
მზე ვეშაპსა დაებნელა, ზედა რადმცა გაგვითენდა! 1146,4
მზემან შუქნი შემოგვადგნა, ღამე ბნელი გაგვითენდა". 1036,4
ყმა მეფისა ბრძანებასა ლაღი წყნარად მოისმენდა, 64,1
„რაცა ვჰკითხეთ, არა ვიცი, ესმა ანუ არ ისმენდა: 1146,1
თეთრთა კბილთათ გამომკრთალსა შუქსა ველთა მოაფენდა. 64,3
გველნი მოშლით მოეკეცნეს, ბაღი შეღმა შე-რა-შენდა, 1146,3
ჭარავანმან იზრიალა, თქვეს: „უფალო, მაღლი შენდა! 1036,3
ვარდი ერთგან შეეწება მარგალიტსა არ აჩენდა; 1146,2

ენე

წა, შეები ხატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე; 372,2
მზემან მეტი რაღა გიყოს, აჰა, ბნელი გაგითენე!» 372,4
«მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე: 372,1
გიჯობს, ცუდად ნუღარა სტირ, ვარდი კვლამცა რად დასტენე? 372,3

ენთა

ნუღარ უჭვრეტთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთათ მონადენთა!» 643,2
ფრიდონ ლაღი ამხანაგობს საუბართა ესოდენთა. 1393,1
რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენთა, 643,3
«აწ წადით და მე დამაგდეთ, ეტერენით თავთა თქვენთა, 643,1
ერთმანერთსა ელაღობნეს ლაღობათა, მათთა მშვენთა, 1393,3
მითხრეს: «ჰაი, რასა ჰბრძანებ, ნუ მოასმენ ყურთა ჩვენთა! 643,4
ამას ზედა გაიცინნეს მათ წყლიანთა, სიტყვა-ბრძენთა, 1393,2
გარდახდეს და დაეკაზმნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენთა. 1393,4

ენი

აქათ თავსა გარდავიქცევ, ახლოს მახლეან დიდნი კლდენი, 1290,3
არ წაიტან, გაირჯები ღაწვი-ვარდი, ცრემლთა მდენი". 1006,4

მოახსენეს: „მადლი რა ვთქვათ, სვიანმცა-ა დავლა თქვენი!“ 1426,4
მოვახსენე: «დია, ღმერთო, ბრძანება ვქმენ მეცა თქვენი, 422,3
მოვახსენე: «დია, ღმერთო, ბრძანებაა ეგე თქვენი!» 1151,4
აწ დავხოცენ მტერნი თქვენნი, გავასრულენ, რაცა ვთქვენი; 1039,3
„ღმერთმან სულსა ეგოდენსა თქვენ გათნია სისხლი თქვენი. 1039,1
ნავი სრულად საქონლითა მომიღია, ვითა ძღვენი“. 1039,4
მივაზირებ, წავალ, ვნახავ, ვუდარბაზო, ვუძღვნა ძღვენი». 1151,3
ავთანდილს და ფრიდონს უძღვნა უსაზომო დიდი ძღვენი: 1426,1
ჩამოხე და მოგახსენოთ ამბაჲი და საქმე ჩვენი“. 1018,4
უსენ მითხრა: «არ მინახავს ძოღანდითგან მეფე ჩვენი. 1151,2
შენმან მზემან, ვერვის მიხვდეს, მო-ცა-ვიდენ სამნი მზენი! 1290,2
სული ჩემი შეივედრე, ზეცით მომხვდენ ნუთუ ფრთენი. 1290,4
თანა ყმათა წამოგატან, იმსახურენ, იახლენი, 1006,2
მე, გლახ, რა ვარ? მიწა ცუდი; თავით ჩემით რამცა ვქმენი? 1039,2
მოახსენა ხოტბა სრული, დალოცა და უქნა ზნენი. 1018,2
„კვლაცა ეთქვა: «მართალია აზომ ჩემი მონახსენი, 422,1
თვითო კაბა თვალიანი, უცხო ფერთა შუქთა მფენი, 1426,3
„რა გარდახდა ხანი რამე, გამოვიდეს ღამე-დღენი, 1151,1
„ამას გკადრებ, არ ეგების მარტოსაგან წასლვა შენი; 1006,1
მე თვით წინა მოგეგებვი, მესწრაფების ნახვა შენი». 422,2
„შენმან მზემან, უშენოსა არვის მიხვდეს მთვარე შენი, 1290,1
ტკბილად ვნახოთ ერთმანერთი, ვიყვნეთ ვითა მამა-ძენი». 422,4
უსამ იყო ქარავნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი. 1018,1
ჰკადრეს: „მზეო, სიცოცხლე და შენ ამოხე ჩვენი მლხენი, 1018,3
აბჯარი და საგებელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი. 1006,3
ძვირფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითო ცხენი, 1426,2

ენით

„დავყავ ხანი მას წინაშე, ერთმანერთსა ვეუბენით, 411,1
მერმე ავდეგ წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა დენით. 411,3
მოიყვანეთ ისი მთვარე, ქმენით კარგად, ეცადენით!» 1122,2
გულანშაროთ მოციქული ქაჯეთს მივალ, მერიდენით!» 1215,2
ვჭამეთ ამო ხილი რამე, სიტყვანიცა ტკბილნი ვთქვენით, 411,2
«გვითხრა: «ვინ ხართ, ცხენოსანნო? თქვენ სახელნი თქვენნი თქვენით; 1215,1
„დღე მოვიდა ნავროზობა, დედოფალსა ძღვენი ვსძღვენით; 1112,1
კვლა დავსხედით გახარებად, უნებურნი არ ვიყვენით. 1112,4
ჟამიერად მხიარულნი წამოვედით ნებით ჩვენით, 1112,3
პირ-მზე რამე ცხენოსანი გავიცადეთ თვალით ჩვენით. 1215,4
„ჰე ასმათო, მოგვივიდა მოწყალება ღმრთისა ზენით; 1344,2
ვპოვეთ მთვარე დაკარგული, რაცა გვწადდა, იგი ვქმენით, 1344,3
ჩემნი ყმანი ზედადაღმა ჩაეპარნეს, ვითა ფრენით, 1122,3
ჩვენ მივართვით, მათ გვიბოძეს, ავავსენით, ავივსენით; 1112,2
მისთა შუქთა შვენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით. 411,4
ესე გვესმა, მოვადეგით, ალყად გარე მოვერტყენით, 1215,3
დაევაჭრნეს, არ მოჰყიდეს, შავნი ვნახენ მეტად წყენით. 1122,4

მათ რა ნახეს, შემოჰყივლეს სიცილით და კბილთა ჩენით: 1344,1
«თუ არ მოგცენ, ნუღარ მისცემთ, წაჰგვარეთ და დახოცენით, 1122,1
აწ გაეხედით ბედისაგან ცეცხლთა შრეტით, ჭირთა ლხენით!“ 1344,4

ენო

ვერასათვის ვერ გიამბობ, რაცა გინდა, იგი ქმენო!“ 234,4
გრძელი სიტყვა საწყინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო: 234,3
მზე არ მახლავს, შეგეტყვების, თრთვილო, ასრე მით მაწყენო! 234,2
ქალმან უთხრა: „რას შეგესწარ, მე ვინ ვარ და ანუ შენო? 234,1

ენოს

ჩემნი დღენი მასმცა ადგან, რაძი ვითა გაისვენოს!“ 753,4
თქვა: „ცოდვათა ჩემთა მსგავსი ღმერთმან მეტი რა მიჩვენოს? 753,1
რად მოვღორდი, რად დავბნელდი, ნეტარ, ვინღა გამითენოს! 753,2
ვინცა კაცმან კადნიერად პატრონსა რა მოახსენოს, 753,3

ენსა

ეძებდეს და ვერ ჰპოვებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა. 96,4
„მე ეჰკითხეედი, ფრიდონ მეტყვის მართ ამბავსა ესოდენსა: 615,1
ზღვათა შიგან იხვსა ჰგავს და ხმელთა ზედა შავარდენსა, — 615,3
მასვე წამსა დაიკარგა, არ უნახავს თვალსა ჩვენსა, 96,2
აქა ვდეგ და თვალს ვუგებდი ქორსა, იქით განაფრენსა. 615,4
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩაძრომილსა ანუ ზეცად ანაფრენსა; 96,3
«დღე ერთ მწადდა ნადირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა, — 615,2
რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა. 96,1

ეო

გულო, გიჯობს, გაუმაგრდე, თავი სრულად გაიკლდეო, 910,3
არ გამხადო კადნიერად, არ ამიკლო ამაზეო“. 65,4
ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი ზეცით ზეო. 117,3
ზეცით შუქთა მომფენელო, მარჩენელო არსთა, მზეო! 1156,2
ანუ ჩვენ, გლახ, რა გვერგების, რა ჩასვენდეს გორსა მზეო? 910,2
ნუთუ მოგხედეს ნახვა მისი, სულთა სრულად ნუ დალეო“. 910,4
რაცა სხვა მაქვს, ვისი არის ოქრო, თუნდა საჭურჭლეო? 1156,3
გამიშვია შეჭირვება, არა მგამა ყოლა მეო“. 117,4
კვლა უბრძანა: „თაესა ჩემსა, რას იცინი, რად დამგმეო?“ 65,1
დედის მუცლით რა გამომყვა? მბოძებია თქვენგან მეო. 1156,4
„ვარდი ამას ვით იაზრებს: მზე მომშორდეს, არ დავჭნეო, 910,1
რაცა გკადრო, არ გეწყინოს, არ გარისხდე, არ გასწყრეო, 65,3
„თაყვანის-სცა უსენ, ჰკადრა: «ჰე მაღალო ხელმწიფეო, 1156,1
მეფე ბრძანებს: „მართალ იყო ასული და ჩემი ძეო, 117,1
ყმამან ჰკადრა: „მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო, 65,2
ვნახე რამე ეშმაკისა სიცუდე და სიბილწეო, 117,2

ერა

ვარდი ახლად იფურჭვნების, მე ყვავილი დამებერა, 1512,3
ძილ-პირამდის სიხარულსა სიხარული ჰგვანდა ვერა. 481,4
მაგა ცხენსა ჩემეულსა მოასწრებენ კართა ვერა; 1392,2
გული დადევ, დაიჯერე, ვერ წაგიტან, ვერა, ვერა! 774,4
„მე სიძესა ავთანდილის უკეთესსა ვჰპოვებ ვერა; 1512,1
ოდეს გიძღვენ, არ ვიცოდი, ქაჯეთს გვინდა ქაჯთა მზერა, 1392,3
ფრიდონ უთხრა: „შემიგნია, გამიგია, ვიცი მე რა: 1392,1
მაგრა საქმე არ მოხდების, ჟამი ასრე დამემტერა! 774,2
ვის მივანდო სახლი ჩემი, შენგან კიდე ვინმც მეფერა?! 774,3
თვით მეფობა ქალსა ჩემსა მივეც, აქვს და მას ეფერა; 1512,2
დედოფალი წამოვიდა, შეეყარა მწუხრსა დღე რა. 481,3
„კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმატა სმა და მღერა; 481,1
კვლა გაგრძელდა ნადიმობა, ბარბითი და ჩანგთა ჟღერა. 481,2
თვარა ყოლა არ გიძღვნიდი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა“. 1392,4
„შენგან ჩემი სიყვარული ვითამც არა დამეჯერა, 774,1
რადმცა ვჰკადრე შეცილება, რასცა ოდენ იგი ჯერ-ა! 1512,4

ერად

„მე ივი ვარ, ვინ სოფელსა არ ამოეპკრეფ კიტრად ბერად, 777,1
მას თუ დავსთმობ, სახლსა ჩემსა ეეღარ დავსთმობ ვისსა ვერად? 777,4
გულსა შიში არა ჰქონდა, ამოდ დგეს და ნებიერად, 1399,3
პირველ ამოდ მიდიოდეს მგზავრთა რათმე მაგიერად, 1399,1
მიდგეს გარეთ, მუზარადნი დაიხურნეს ჟამიერად. 1399,4
მათ შიგანთა ვერა უგრძნეს, ვერცა დახვდეს გულ-ხმიერად; 1399,2
ჩემსა მზესა დაეთხოვე, გავუშვივარ, დავდგე მე რად! 777,3
ვის სიკედილი მოყვრისათვის თამაშად და მიჩანს მღერად; 777,2

ერე

მაგრა სპანი უთვალავნი მცევენ და მათი სიალფე-რე, 1274,3
„სხვად ამბავი აქაური მეტი რამცა მოგიწერე: 1274,1
რასა ჰქვიან ძებნა ჩემი? არ ეგების, დაიჯერე! 1274,4
ქაჯთა მეფე არ მოსრულა, არცა მოელენ ქაჯნი ჯერე, 1274,2

ერენ

ვით იტყვიან, ვით აქებენ? ცან, ცნობანი მიაფერენ. 782,2
«სიყვარული აღგვამაღლებს», ვით ეჟვანნი, ამას ჟღერენ, 782,3
„წაგიკითხავს, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ წერენ? 782,1
შენ არ ჯერ ხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შეავჯერენ! 782,4

ერვა

ცუდი არის დამზრალისა გასათბობლად წყლისა ბერვა, 698,2
ცუდი არის სიყვარული, ქვეით კოცნა, მზისა წვერვა, 698,3

ყმამან ჰკადრა: „სიახლითა შეერთე ჭირი შვიდსა მე რვა, 698,1
თუ გეახლო, ერთხელ ვა და, რა მოგშორდე, ათასჯერ ვა! 698,4

ერთა

მოიშორვა კაეშანი, დათმობავე შეაერთა. 883,4
მისი სმენა გააყმობდა მსმენელისა ყურთა ბერთა; 883,3
შეაქცევს და ეუბნების საუბართა შეენიერთა, 883,1
მისთვის სძრვიდა სასაუბროდ მათ ბაგეთა ძოწის-ფერთა. 883,2

ერთად

იგი გახდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად. 783,4
ვინ არს ძალი უხილავი შემწედ ყოვლთა მიწიერთად, 783,2
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ზის უკვდავი ღმერთი ღმერთად, 783,3
„ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლევად მტერთად; 783,1

ერი

ალვისაგან სული მოქრის, ყორნის ფრთათათ მონაბერი. 1297,4
იგი მარტო გაპარულა, ყმა არ ახლავს, არცა ბერი. 819,3
ღვეს მონანი ნატირებნი, დაეგლიჯა თმა და წვერი; 819,2
რა დაწერა, გარდაჰკვეთა მათ რიდეთა ერთი წვერი. 1297,2
თავ-მოხდილსა დაუშვენდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი, 1297,3
მე თუ მომკლათ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუფერი.'“ 819,4
მოახსენა: „საწოლს ვპოვე ესე მისგან დანაწერი; 819,1
ესე წიგნი, საყვარელსა მისსა თანა მინაწერი, 1297,1

ერმან

ვისგან მოვკვდე, ვისთვის მოვკვდე, მიიხვედროს იგი ვერ მან». 569,4
მან აგრე თქვა: «უბრალო ვარ, იცის ღმერთმან სახიერმან! 569,3
«თავი ფიცა ძმამან შენმან, არ დაგარჩენს, იცის ერმან». 569,2
«დავარს, დასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღმრთისა მტერმან: 569,1

ერნი

მისნი მყოლნი ა-ვე-აესნა, მოყმენი და თუნდა ბერნი. 761,3
გაიყარნეს, ყმა წავიდა, სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი. 761,4
უმასპინძლა, ძღვენნი უძღვნა შვენიერსა შვენიერნი, 761,2
მოიუბნეს. ვაზირმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი, 761,1

ერსა

რაგვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ ვპპატრონობ ბევრსა ერსა? 394,3
ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდეს მე სიტყვასა ლმობიერსა: 462,3
მერმე ვუთხარ ყველაკაი უსენს, კაცსა ლმობიერსა: 1142,3
«რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არვის ვუთხრა სულიერსა, 1142,1

ამის მეტსა ნუმცა ვინახავ კვლაღა წიგნსა შენმიერსა». 394,4
რა მისჭირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!» 1179,4
სიკვდილამდის ვის მოუკლავს თავი კაცსა მეცნიერსა? 1179,3
„მოეწერა: «რამაზ მეფე წიგნსა გიწერ ტარიერსა. 394,1
„მას მეფესა ხატაელსა უმასპინძლა, უალერსა, 462,1
«შეუნდობო ხატაელსა, მას აქამდის შენამტერსა?» 462,4
ვეცადო რას, ნუთუ ღმერთმან მომარიოს ჩემსა მტერსა! 1179,2
არა ბერსა, არა ყმასა, მოყვარესა, არცა მტერსა». 1142,2
„კვლაცა იტყვის: «ნუ დავაჭნობ შვენებასა ვარდთა ფერსა, 1179,1
ჟამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა. 462,2
«მოდი, მომყევ აქა სადმე, მო, გიჩვენებ მზისა ფერსა». 1142,4
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა! 394,2

ესა

მუნ მივმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა; 439,2
შეუშინდა ქარაგანი მათ ლაშქართა სიდიდესა; 1026,2
„რა მობრუნდა ქალი ჩემკენ, შემოადგეს სხივნი კლდესა, 1120,1
ჯინ მდაბალთა გაამაღლებ, მეფობასა მისცემ, სვესა, 946,3
„ახლოს მივე, შემომხედნეს, «შმაგიაო», ესე თქვესა. 439,1
ღაწვთა მისთა ელვარება ელვარებდა ხმელთ და ზესა; 1120,2
დავიწუხენ თვალნი, ყოლა ვერ შევადგენ, ვითა მზესა, 1120,3
მოიმატა დაშვენება, დაემსგავსა ლომი მზესა. 1244,4
კაცს შუბი ვპკარ, ცხენი დავეც, მართ ორნივე მიხდეს მზესა, 439,3
მიმავალი ცასა შესტირს, ეუბნების, ეტყვის მზესა: 446,1
შუბი გატყდა, ხელი ჩავყავ, ვაქებ, ხრმალო, ვინცა გლესა! 439,4
„აჰა, მზეო, გეაჯები შენ, უმძლესთა მძლეთა მძლესა, 946,2
უკმოვიხაუ კარი, ჩემგან მათი ჰვრეტა ვერა ცნესა. 1120,4
მას დღე ყოელი საჭაბუკო შეიმოსა ტანსა მხნესა, 1244,3
კიოდეს და მოდიოდეს, იზახდეს და ბუკსა ჰკრესა; 1026,1
ყმამან უთხრა: „ნუ იშიშვით თქვენ იმათსა სიალფესა, 1026,3
ავთანდილ თქვა: „საქმე ჩემი გავაცხადო ამა დღესა!“ 1244,1
მე ნუ გამყრი საყვარელსა, ნუ შემიცვლი ღამედ დღესა! 946,4
ანუ დავხოც იმ ყველასა, ან სიკვდილი ჩემი დღეს-ა. 1026,4
სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის დაეწესა; 1244,2

ესი

აწ მოყვარე გიპოვნიყარ, დისაგანცა უფრო დესი. 249,4
ჰგვანდა, ოდეს ლომსა შეჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი. 1189,3
„ეგე სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი. 249,2
„შევე ფიცხლად საჯინიბოს, ავხსენ ცხენი უკეთესი, 1189,1
წახდა ჩემი ჭირნახული, ვერ მოვიმკე, რაცა ვსთესი. 1189,4
წელან საქმე მტერობისა გულსა ჩემსა შთამოსთესი, 249,3
ქალმან უთხრა ყმასა სიტყვა პირველისა უამესი: 249,1
შევუკაზმე, ზედა შევსვი მხიარული, არ მოკვნესი; 1189,2

ეტად

გულსა ბნელი ვანმისათლდა, ზედა ლხინი აღგა სვეტად. 402,2
მიეწევი, ვეცი ცრებით ერთმანერთის ცემა-ჟლეტად, 213,3
მას ბალაში შეშოევდო, მზისა შუქსა სჯობდა მეტად, 402,3
თქვა: „რა მესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად, 522,1
ღარჩომა და არ-სიკვდილი მას უმძიმდა მეტის-მეტად. 493,4
მან უბრძანა: „რაცა გითქვამს, უმართლე ხარ მეტის-მეტად: 890,1
რას გექადდა ისი კაცი? მესწრაფების მეტის-მეტად". 1107,2
ანუ მოჰკლავ, ანუ მომკლავს, დაიმალვის მეტის-მეტად". 213,4
ვარდი სრულად შექმნილიყო ზაფრანად და ვითა სპეტად. 493,2
ზე წამოჯდა ფერ-მიხდილი, აყოლებდა თვალთა რეტად. 493,1
რათგან დავრჩი, გვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ჯერთცა რეტად". 890,4
„რათგან ისი არის სადმე უცნობოდ და ისრე რეტად, 213,1
„აწ მითხარ, თუ: რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად? 1107,1
ფატმან ფერხთა მოეხვია: „არ ღირს ვარო პირსა ჰვრეტად, 1107,3
დიდხან მათად არა სცალდა საუბრად და არცა ჰვრეტად, 493,3
რომე კაცსა არ მიუშვებს საუბრად და მისად ჰვრეტად, 213,2
კვლა მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლისა ეგრე ჰვრეტად 522,2
საბრალოა ასმათ მისად მგონებლად და ჩემად მჰვრეტად; 890,2
ჩემგან პირსა იფარვიდა, აიხედნის წამის ჰვრეტად. 402,4
ვა, სოფელო უხანოო, რად ზი სისხლთა ჩემთა ხვრეტად?! 522,4
აწ დავკარგე; რად არ გიკვირს, რად ცოცხალ ვარ, რად ვარ რეტად? 522,3
გამიმრთელდა გული წყლული, აწყა დავჯე ცეცხლთა შრეტად. 1107,4
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად, 890,3
„შეკე, წაედეგ ნოხთა პირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან შრეტად, 402,1

ეტი

მტერი ყოვლი ჩალად გიჩანს, ვინმცა იყო ვითა კეტი, 1487,3
იზახდის და წამ-წამ იკრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი. 266,3
ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა ყოლა ვერა მეტი; 266,1
ფრიდონ მდაბლად თაყვანის-სცა, ჰკადრა მაღლი მეტის-მეტი: 1487,1
შეკრთა, დიდნი დაიზახნა, წამოიჭრა ვითა რეტი, 266,2
„მე, მეფეო, რად გგონიეარ უჭკუო და აგრე რეტი? 1487,2
ცალ-კერძ ზის და პირსა იხოკს ქალი მისი შენაჭერეტი. 266,4
ჩემი ლხინი მუნამდის-ა, ვირე ვიყო შენი მჭვრეტი!" 1487,4

ეტნი

სად წაჰხე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ეგე სვეტნი? 812,4
რა მეფემან მოისმინა, დაიზახნა მეტის-მეტნი; 812,1
პირსა ხოკით, წვერსა გლეჯით გააკვირვნა მისნი მჭვრეტნი, — 812,3
მოსთქვამს, იტყვის: „ვა, გაზრდილო, ვეღარ გნახვენ თვალნი რეტნი! — 812,2

ეტსა

„ესეგვარი დია მიხვდეს სიტყვა-მცთარსა, ენა-მეტსა, 1094,1
ფატმან ხათუნ თაყვანის-სცა, ჰკადრებს მადლსა მეტის-მეტსა: 1430,1
ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ლხინსა მეტის-მეტსა. 1330,4
რა მოგშორდე, რა ვიქმნები? მე დამაგდებ ვითა რეტსა. 1430,3
ხვაშიადთა ვერ-მმალავსა, უჭკუოსა, შმაგსა, რეტსა; 1094,2
„რაცა ექმენო, არ უქნია არცა შმაგსა, არცა რეტსა; 1330,2
ახ, ნეტარძი მოახლეთა! ვაგლახ თქვენსა ვერა-მჭვრეტსა!“ 1430,4
ვაგლახითა მეწიენით, გეტყვი ყოვლსა ჩემსა მჭვრეტსა, 1094,3
პირსა იხოკს, ღაწვთა სისხლი ჩასდიოდა მისსა მჭვრეტსა: 1330,1
მკურნალმანცა ვერა ჰკურნოს თავისისა სისხლის მხვრეტსა. 1094,4
წყალი სწრაფით რად დავასხი ცეცხლსა, ძნელად დასაშრეტსა! 1330,3
„მე, მეფეო, ნახვა შენი მიდებს ცეცხლსა დაუშრეტსა; 1430,2

ეფდა

„შინა მოვე, დაღრეჯილსა გულსა სევდა მიიეფდა, 398,1
„ბედი ჩემი უბედური, — ვთქვი, თუ, — ჯერთცა ვერ გამეფდა! 398,3
ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა?»“ 398,4
თვალთათ, ვითა საგუბარით, ცხელი ცრემლი გარდმომჩქეფდა. 398,2

ეცი

მთვარე უჯდა კიდობანსა, ცა მეშვიდე მასმცა ვეცი. 617,4
ნავი იყო, გარ ეფარა სამოსელი მრავალ-კეცი; 617,2
წინა კაცნი მოზიდვიდეს; თვალი ამად დავაცეცი, 617,3
«ვთქვი: «რა არის, რას ვამსგავსო, მფრინველია ანუ მხეცი?» 617,1

ეწა

ჩემსა შავსა სულიერი რამცა ვითა გარდეხვეწა!» 619,4
მერმე ქალმან დაადუმა, მუხლ-მოყრილი შეეხვეწა. 650,4
ლალი ქარვად გარდიქცია, ბროლი სრულად დაილეწა; 650,2
«სიხარულმან ამაჩქარა, ამათრთოლა, და-ცა-მლეწა, 619,1
დავაპირე შეტევება, ვთქვი: «წავიდე მათკე მე, წა-, 619,3
ავთანდილსცა ცრემლი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა-; 650,3
იგი ვარდი შემიყვარდა, რომე თოვლსა არ ეხეწა; 619,2
პირსა იცა, გაიხეთქა, ღაწვი ვარდი აიხეწა, 650,1

ეწნა

დადრკა, სკამნი შემოსტყორცნა, ჰკრნა კედელსა, შეალეწნა; 751,1
დააცთუნნა, მაგრა მისთვის აალმასნა, არ აძეწნა: 751,2
ვაზირისა ცრემლმან ცხელმან ღაწვნი თეთრნი აახეწნა. 751,4
„ვით მიამბე წასლვა მისი, ვინ ალვისა მორჩი ხე წნა!“ 751,3

ეხოს

ღმერთმან აწვე რისხვა მისი ზეცით ჩემთვის გაამეხოს! 525,2
მაშა მაშინ რაგვარ დავრჩე, რა ლახვარი გულსა მეხოს? 525,4
ვისი გინდა უშენოსა პირი მემზოს, ტანი მეხოს, 525,3
„კვლაცა ვჰკადრე: «მე თუ, მზეო, თქვენთვის ფიცი გამეტეხოს, 525,1

ეჯდა

ქალი ტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტევრსა გაიგლეჯდა; 223,2
ასმათ, აგრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე დაიღრეჯდა. 223,4
მის მოყმისა წესი იყო, მეტსა თურე არას ეჯდა. 223,1
ერთმანერთსა მოეხვივნეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა; 223,3

ეჯით

ერთი აღმა, ერთი ჩაღმა, უგზოდ მივლენ შამბთა ეჯით; 939,2
გაიყარნეს ტირილით და პირსა ხოკით, თმათა გლეჯით, 939,1
ვირე უჩნდა ერთმანერთი, იზახდიან პირსა ბღნეჯით; 939,3
იგი ნახნეს დაღრეჯილნი, მზე დაიღრეჯს მისით ღრეჯით. 939,4

ვალი

იგი მონა წამოვიდა, გულანშაროს მიმავალი, 1298,1
წამ-ერთ მიხდა ფატმანისსა, დღე იარა არ-მრავალი. 1298,2
ხელ-აპყრობით ღმერთსა მადლობს ცნობა-სრული, არა მთრვალი. 1298,4
რა ავთანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურვალი, 1298,3

ვალსა

ამას პირ-მზე მეფისაგან ივალებდა ვითა ვალსა. 674,2
მეფე შეჯდა, გაეგება ყმასა, მუნით მომავალსა; 674,1
დიდებულთა ჯარისაგან ზოგი ჰგვანდა ვითა მთრვალსა. 674,4
მიეგება, მოეგება მხიარული გულ-მხურვალსა, 674,3

ვანე

ორგული და მოღალატე ნამსახურსა დავაგვანე, 461,3
ტკბილად ნახა ხელმწიფემან, ვითა შვილი საკვანე, 461,2
ესე არის მამაცისა მეტის-მეტი სიგულვანე! 461,4
„რამაზ მეფე მას წინაშე შეპყრობილი მოვიყვანე; 461,1

ვანნეს

მორჩილ-ქმნილნი დაგვადიდნეს, ურჩნი მკვდართა დაგვაგვანნეს, 1533,3
მტერთა მკლავნი შეაძუნტნეს, გულნი ჩვენნი აგულვანნეს“. 1533,4
ლაშქარნი და დიდებულნი დადრკეს, მდაბლად ეთაყვანნეს, 1533,1
მოახსენეს: „მიწად ვექმნეთ, ვინცა მიწად მიგვიყვანნეს, 1533,2

ვარო

«ვთქვი: «ამითა ველარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო»; 528,1
თავსა ვუთხარ: «ნუ მოგიცავ, გონებაო, მრავალ-გვარო!» 528,2
ვისმცა მივეც თავი შენი, შენვე რად მე არ წამევარო?!» 528,4
მედვა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინდორს ვარო, 528,3

ველად

მაგრა რათგან დამარჩინე, არ გამოსჩნდი ჩემად მკლველად, 408,2
აწ შევება ხატაელთა, მუნ გამოვჩნდე ლომი ქველად. 408,4
„მოვახსენე: «არ მეწყალვის თავი შენთვის დასაწველად, 408,1
შენ სინათლედ თვალთა ჩემთა მიჩნდე, მზეებრ სანახველად, 408,3

ველო

მოახლეთა სიცოცხლეო, ვერა-მჭვრეტთა შორით მკლველო, 1428,2
რა მოგშორდე, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!“ 1428,4
ზღვათა მეფე მოახსენებს: „ხელმწიფეო, ლომო, ქველო, 1428,1
მსგავსი თქვენი რამცა მეძღვნა, შვენიერო სანახველო! 1428,3

ვიდა

ქვაბი ჩავლო, წყალსა გახდა, შამბი გავლო, ველს გავიდა; 850,2
არცაღა ჰკრა ასპარეზსა, ვამი ვამსა მოურთვიდა; 99,2
მეფე ადგა, მოეგება; ყმა გარდახდა, რა მივიდა; 1516,1
„დღესა ერთსა მეფე შეჯდა, ნადირობას გამოვიდა; 981,1
შეეკაზმა ფრიდონ, შეჯდა, შეკაზმული გამოვიდა. 1365,1
ამის მეტი აღარა თქვა, ატირდა და წამოვიდა, 850,1
ესე თქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯდილი წამოვიდა, 99,1
გაგვიკვირდა, გვეუცხოვა, ვაწვიეთ და არ მოვიდა, 981,3
ხელთა ჰქონდა ხელ-მანდილი, პირსა მითა იფარვიდა. 1516,2
დაეხურა ზარადები, პირსა მათსა უფარვიდა. 1365,4
მაგრა მისსა შვენებასა რამცა ვითა დაჰფარვიდა?! 1516,4
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რაზმი ველთა დაჰფარვიდა. 1365,2
იგი მზენი მოეგებნეს, ვის ზამთარი ვერ დაზრვიდა; 1365,3
მზე ღრუბელსა მოჰფარვოდა, ქუშდებოდა, ვარდსა ზრვიდა, 1516,3
ქარი, ველთა მონაქროლი, ლალის-ფერსა ვარდსა ზრვიდა; 850,3
ყველაკაი მოიშალა, სადაცა ვინ მხეცთა სრვიდა; 99,3
მინდორს ვნახეთ ტარიელი, ცრემლთა ღვრიდა, ველთა რწყვიდა, 981,2
ჩვენ გვეწყინა, არ ვიცოდით, მას თუ ცეცხლი რაგვარ სწვიდა. 981,4
ზოგთა თქვეს, თუ: „მართალია“, ზოგი, ღმერთო, უზრახვიდა. 99,4
„რად მიმეცო ამა ჭირსა?“, ბედსა ამას უზრახვიდა. 850,4

ვიდეს

შეეკაზმა მეფე, შეჯდა, ნადირობას გამოვიდეს; 72,1
ზეიმი და ზარი იყო, სპანი ველთა დაჰფარვიდეს, 72,3
მგრეველივ მინდორსა მოსდგომოდეს, ალყად გარე შემოჰკრვიდეს, 72,2
ნაძლევისა მათისათვის ისროდეს და ერთგან სრვიდეს. 72,4

ვითა

მეფე მწყრალი გარდასწმედდა სახლსა ჩემსა გარდაგვითა, 1197,3
„თუმცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა, 1197,1
შვილთა, ღმერთო, დამაჭმევდა, დამქოლვიდა მერმე ქვითა! 1197,4
შემასმენდა ჯაგრიანი, გული ეღვა ცეცხლებრ წვითა; 1197,2

ზენი

მუნ ბალახშსა აშენებდეს სინატიფე-სინაზენი. 1479,4
ფრიდონისით გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მზენი, 1479,1
თანა მიჰყავს პირი მზისა, ქალი მჭვრეტთა ამაზრზენი, 1479,2
ჰკიდავს ბროლსა ყორნის ბოლო დაწყობილი, დანათხზენი. 1479,3

ზესა

სახლ-საყოფი არა მართებს, ცამცა გაიდარბაზესა! 676,4
პირი მისი უნათლეა სინათლესა ზესთა-ზესა, 676,3
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაეტურფა სინაზესა. 676,2
მას ავთანდილ თაყვანის-სცა, ლომთა ლომმან მზეთა მზესა. 676,1

ზისა

შავარდნითა საესე იყო სრულად არე დარბაზისა, 467,2
„შეეკაზმე, დარბაზს მიევე, დამხვდა ჯარი ავაზისა, 467,1
გაეხარნეს მისლვა ჩემი, ტურფისა და ლამაზისა! 467,4
მეფე ქვე ჯდა შეკაზმული, შევნებითა მსგავსი მზისა; 467,3

ზმული

ას სამოცი კარგი მოყმე, ჩემსა თანა ხან-დაზმული, 578,2
„შევე ფიცხლად შევეკაზმე, ცხენსა შევჯე შეკაზმული; 578,1
წამომყვა და წამოვედით კართა გარე დარაზმული, 578,3
ზღვის პირს მიევე, ნავი დამხვდა, მენავემან მნახა ზმული. 578,4

ზობა

„რა გიამბო ქება მისი, რა სიტურფე, რა ნაზობა! 1124,1
ვინ გაიცდის შუქთა მისთა, ვინმცა ვით ქმნა ნახაზობა! 1124,3
ვფიცავ, რომე იგი მზეა, არა მართებს მზესა მზობა! 1124,2
მე თუ დამწვავს, აჰა მზა ვარ, აღარ უნდა ამას მზობა!“ 1124,4

თალი

დიდხან სიტყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნაათალი, 563,3
მკერდსა წითლად უღებვიდა სისხლი ღაწვთა ნაწვეთალი. 563,4
კვლა საბრალოდ ამიტირდა, კვლა მოედვა ამით ალი, 563,2
„ახლოს მივე, კვლაცა ეკითხე: «რაშიგან ვართ? თქვი მართალი!» 563,1

თალსა

დიაცურად რად მოვღორდი? მე დავუწევ ამით ალსა. 517,4
„ვთქვი: «პასუხსა ვერას გკადრებ, თუ არა ვსცნობ მე მართალსა: 517,1
რა შეგცოდე, რა მიქნია უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა?» 517,2
კვლაცა მითხრა: «რას გეუბნა მტყუანსა და შენ მუხთალსა? 517,3

თების

ვინცა გებრძვის, ხრმალი ჩემი მბრძოლთა თქვენთა დააცვთების“. 1023,4
მე მივინდობ სისხლთა თქვენთა, შემოვისხამ, და-ცა-მწვთების, 1023,3
რაცა მოვა საქმე ზენა, მომავალი არ აგვცთების; 1023,2
ყმამან უთხრა: „ვინცა ჰმუნავს, ცუდია და ცუდად სცთების! 1023,1

პირველ — მათი შეცოდება, მერმე დიდი აუგია». 1221,4
მივუტანოთ არმაღანად, დაგვიმადლებს მეტად დია. 1221,2
ესე საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად დია; 1047,1
მოვიდეს და თაყვანის-სცეს, ჰკადრეს: „ჩვენი იმედია, 1047,2
მე პასუხი ვერა გავეც, ვითა შმაგი შევკრთი დია, 343,3
მას ვმსახუროთ, ვისი პირი მზისა პირად გაგვიცდია“. 1047,4
ცრემლით მითხრა: «შვილო, შვილო, ცოცხალ ხარ-ღა? სიტყვა თქვია!» 343,2
„მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ყელსა მომეხვია, 343,1
თუ დავმალავთ, დავმჟღავნდებით, მეფე ჩვენი ამაყია, 1221,3
«ესე ღმერთსა მისაგვრელად მისად ჩვენთვის მოუცია, 1221.1
რაცა აჯა ჩვენ გვმართებდა, იგი თქვენვე გიაჯია, 1047,3
კვლა დაეცი დაბნედილი, გულსა სისხლი გარდმეთხია. 343,4

იან

მათ მაშინვე ააზატებს, ვითა სწადდეს, დაჰყიდიან. 1057,4
აწ ტირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მდიან?“ 189,4
უღონიოდ მართალ იყვნეს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან. 189,3
უტურფესთა სეფედ დასხმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან; 1057,3
„ყოვლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან, 189,1
«პკადრეს: «აქა აღარ არის, კარნი სადმე გაუვლიან». 566,1
რა ნახიან ერთმანერთი, არ-შეხედეა ვერ დათმიან. 566,4
მაგრა საქმე მის კაცისა ვერასადა შემიგნიან; 189,2
მეფე ბრძანებს: «ვიცი, ვიცი, მეტად კარგად შემიგნიან: 566,2

„რა შემოელენ დიდ-ვაჭარნი, მას ნახვენ და ძღვენსა სძღვნიან, 1057,1
უჩვენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ლარსა ვერ გახსნიან, 1057,2
მას უყვარდა ქალი ჩემი, სისხლნი ველთა მოუღერიან, 566,3

იდა

სჯობს, თუ შამბ-შამბ წავიარო“, — იგონებდა, იხედვიდა, 1319,3
არა ჰკადრა შეცილება, საუბარსა ზედა რთვიდა; 1477,2
დამალვასა ეცდებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ მალვიდა, 1070,3
წავიდა და ფრიდონ შეჯდა, მასთანავე გამოვიდა. 1008,2
ესე თქვა და მიუქცია, მინდორთაკე წამოვიდა. 1319,4
მოსთქვამს: „თუმცა მზე გვეახლა, ჩვენ ზამთარი ვერ დაგვზრვიდა“. 1008,4
ფატმან ხათუნს ავთანდილის გულსა ნდომა შეუვიდა, 1070,1
აწ გაყრისა მომლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა, 1008,3
სიყვარული მეტის-მეტი მოემატა, ცეცხლებრ სწვიდა. 1070,2
ერთსა ჯორსა წვივ-მაგარსა საგებელი აუკიდა; 1008,1
მინდორს სადმე წავიდოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა; 1319,2
თანა წაჰყვა, განაღამცა მათთანავე გზასა ვლიდა. 1477,4
ფრიდონ კაცსა დარჩეულსა სათანაოდ გარდასთვლიდა, 1477,3
რა ავთანდილ ტარიასგან ცნა, წასლვასა არ დაშლიდა, 1477,1
„თუ მოსრულა, უღონიოდ შინა ხანსა არ დაზმიდა, 1319,1
იტყვის: „რა ვქმნა, რა მერგების!“, აწვიმებდა, ცრემლთა ღვრიდა. 1070,4

იდად

კელა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი უჩნდეს ჭირად დიდად, 694,3
აჰა, მაქვსმცა უმისოსა ლხინი არმად, თავი ფლიდად!“ 694,4
„ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად, 694,1
გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდად; 694,2

იდე

მაშინ გწადდეს — იხარებდი, გწადდეს — ჭმუნვა გაადიდე. 926,4
რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გზასა აქვს რა სიდიდე?“ 960,3
„ეგრე უთხრა: «ამხანაგო, იყავ მანდა, მომიცდიდე, 253,1
შემოჰყივლა: «არ გელოდე, სად გაგექცე, სად წავიდე?» 253,4
მე მეფესა თქვენსა ვეძებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე, 960,2
ღამე მზეებრ განანათლის, ჩნდის, სადაცა შეხედვიდე. 1577,4
უცხო ფერთა საჭურჭლეთა, დაეშვრები, თუ მოვსთვალვიდე; 453,2
„ამა დროსა გარდავსცილდე, აქავ ქვაბსა არ მოვიდე, 926,1
თუღა დავრჩე, გმსახურებდე, შენდა მსხვერპლსა შევსწირვიდე“. 802,4
გავგულისდი, მოვიქნიე, ვჰკარ მიწასა, დავაწყვიდე; 901,2
„რაზომსაცა ვამშვიდებდი, ვეფხი ვერა დავამშვიდე, 901,1
წავალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო, თუმცა ამოგზიდე»; 253,2
ერთი თვალი, — წამლებელმან ვერა თქვას, თუ, «ცუდად ვზიდე», 1577,3
მას ქვეშეთსა გაეცინნეს, გაუკვირდა მეტად კიდე, 253,3
ყმამან უთხრა: „ძმანო ჩემნო, კარგთა კაცთა გარდგეკიდე; 960,1

მომეგონა, ოდეს ჩემსა საყვარელსა წაეეკიდე; 901,3
ცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღონიოდ მოვკვე კიდე; 926,2
რომე ჩაცმა-დაბურვასა ვინ ღირს იყო მათგან კიდე! 1577,2
ინდოეთი ჩემი არის, არვის მივსცემ ჩემგან კიდე. 559,2
„ღმერთო, ღმერთო მოწყალეო, არვინ მივის შენგან კიდე, 802,1
„საჭურჭლენი გარდაენახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე. 453,1
მენავეთა უწინამძღვრეს, არ დააგდეს გზამდის კიდე. 960,4
შენგან ვითხოვ შეწევნასა, რაზომსაცა გზასა ვვლიდე: 802,2
«შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე! 559,1
მტერთა ძლევა, ზღვათა ღელვა, ღამით მავნე გამარიდე! 802,3
ეს ამისად ნიშნად კმარის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლსა ღვრიდე, 926,3
სულნი სრულად არ ამომხდეს, რად გიკვირს, თუ ცრემლსა ვღვრიდე! 901,4
ვინცა ჩემსა დამეცილოს, მისით მასცა ამოვფხვრიდე, 559,3
ქალსა ქალმან გაუგზავნა ყაბაჩა და ერთი რიდე, 1577,1
ერთგან ვნახე საკვირველი ყაბაჩა და ერთი რიდე, 453,3
თუმცა ნახე, სახელისა ცოდნასაცა ინატრიდე! 453,4
სხვას მეშველსა გარეგანსა, მომკალ, ვისცა ვინატრიდე!» 559,4

იდეს

სმა, პურობა, გახარება ქმნეს, ჯალაბი გააღიდეს; 1568,1
მხიარულმან საბოძვარი გავეც, ზამი გააღიდეს“. 379,4
ვითარიცა ქორწილობა ხამს, ეგეთსა გარდიხდიდეს. 1568,2
„ღმერთი, ლომო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისმცა დანერგვიდეს!“ 172,1
ავთანდილცა დამორჩილდა, საუბარი გარდასწყვიდეს, 69,1
იგი ზღვასა შეასრიენეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს; 1123,3
ლხინმან ბნელი განმინათლა, დაშრტეს, ცეცხლნი რომე მწვიდეს; 379,2
ვეღარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს, 172,3
„ვინცა იყოს უარესი, თავ-შიშველი სამ დღე ვლიდეს!“ 69,4
ჩავეგებე, გამოვჰგვარე, ზღვის პირს ხანსა არ დაზმიდეს. 1123,4
იცინოდეს, ყმაწვილობდეს, საყვარლად და კარგად ზმიდეს, 69,2
მათ ორთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს, 1568,3
შევე, დავჯე ნადიმადვე, ჩემნი სწორნი სადა სმიდეს. 379,3
დარბოდეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს; 172,2
ნაძლევიცა გააჩინეს, ამა პირსა დაასკვნიდეს· 69,3
„ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს, 379,1
გლახაკთათვის საბოძვარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰყრიდეს. 1568,4
მისნი სპანი გულ-მოკლულნი ცრემლსა ცხელსა გარდმოჰყრიდეს. 172,4
შევუზახენ: «დახოცენით!», დაიპყრნეს და თავსა სჭრიდეს; 1123,2
„მე სარკმელთა გარდავადეგ. რა შევიგენ, არ მოჰყიდეს, 1123,1

იდი

თავ-დადრეკით იგონებდა, გულსა ჰქონდა ჭმუნვა დიდი, 810,1
„ერთობილნი მომეხვიენეს, მგრგვლივ შეიქმნა ომი დიდი; 441,1
„მან ტურფამან სახლსა ჩემსა ეგრე დაყო ხანი დიდი; 1138,1

„ვის ასმია მარტოსაგან ღარიბობა ეგზომ დიდი! 773,1
ესე მეყო საგონებლად, შევიდი, თუ გამოვიდი. 1138,4
ცხენსა კაცი გაკეთილი მანდიკურად გარდავჰკიდი. 441,3
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?“ 773,3
მოვიდეს და აწ მიამბოს, შემოვიდეს იგი ფლიდი!“ 810,3
ვთქვი: «თუ ვუთხრობ, ვიცი, დარბაზს გამამჟღავნებს ისი ფლიდი» 1138,3
უში ქმნა და აიხედნა, უბრძანებდა მონას: „მიდი, 810,2
ვერ გავანდევ ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი; 1138,2
რა ვაზირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიდი. 810,4
ვის ასმია პატრონისა ჭირსა შიგან ყმისა რიდი! 773,2
ყმამან უთხრა: „ვერ წაგიტან, რაზომსაცა ცრემლსა ღვრიდი. 773,4
ეჰკრი რასაცა, ვერ დამიდგნის, სისხლსა მჩქეფრსა ამოვღვრიდი; 441,2
სითცა ვიყვი, გამექციან, მათ შეჰქმნია ჩემი რიდი. 441,4

იდნა

შინა კოშკად შემიყვანა, ფარდაგსაცა ამიზიდნა. 513,2
„ჩემნი ერთნი გონებანი მეტად შორად გამიკიდნა, 513,1
გულსა შუქნი შემომადგნა, მაგრა გული არ დამიდნა. 513,4
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ყოვლმან უკუმრიდნა, 513,3

იდნეს

მეჯოგენი მიიზახდეს, ხმანი მათნი გააღიდნეს: 1364,2
„გვიშველეთო, გვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვწყვიდნეს!“ 1364,3
ლომი მედგრად გაეკიდა, იგი ვერვინ დაამშვიდნეს 898,4
მათ მშვილდები დაიწვადეს, მეჯოგეთა გაეკიდნეს. 1364,1
„პირველ ამოდ ილაღობეს, მერმე მედგრად წაეკიდნეს: 898,1
თვითო ტოტი ერთმანერთსა ჰკრეს, სიკვდილსა არ დარიდნეს; 898,2
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰკადრეს, არ დარიდნეს. 1364,4
გამორიდნა ვეფხმან გული, — დედათამცა განარიდნეს! 898,3

იდობს

„ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა მატს და არცა სდიდობს; 745,1
აწ აეთანდილ გეთხოვების, მოაჯეობს, არ წამკიდობს, 745,3
უმისყმისოდ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ფლიდობს“. 745,4
მეშინიან, თუცა შიშსა მოციქული არ დარიდობს. 745,2

იდონ

რა მჭვრეტელთა იგი ნახონ, მზე მათთანა გააფლიდონ, 976,3
მოეხვივნეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდონ; 976,1
თვით უსახოდ ფრიდონს ყმა და მოეწონა ყმასა ფრიდონ; 976,2
მომკალ, ბაზარს სხვა მათებრი ივაჭრონ რა ანუ ყიდონ. 976,4

იდოს

ყმასა უთხრა: „ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ დაცა იდოს, 301,1
შენ ისმენდი, მე გიამბობ, რაცა გინდა წამეკიდოს“. 301,4
ღმერთმან ერთი ვით აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყმიდოს! 301,3
ხამს, თუ მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დარიდოს; 301,2

იდსა

ზღვათა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეტად დიდსა. 1423,1
ქაჯეთიცა დაუმადლა, არ გაუშვა ღღესა შვიდსა; 1423,2
უხვად გასცემს საბოძვარსა, საჭურჭლესა ანაკიდსა, 1423,3
პერპერასა დაფანტულსა ზედა სცვეთენ ვითა ხიდსა. 1423,4

ივნა

«ერთი მონა დასტაქარი მყვა და წყლულნი შეუხვივნა, 590,1
ისრის პირნი ამოუხვნა, დაკოდილნი არ ატკივნა. 590,2
მერმე ეჰკითხე: «ვინ ხარ ანუ მკლავმან შენმან ვისგან იევნა?» 590,3
საამბობლად დამირიგდა, თავი მისი გაამჩივნა. 590,4

იევნებს

მტერი მტერსა ვერას ავნებს, რომე კაცი თავსა ივნებს. 752,4
გამოძრწა და გამომელდა, გულსა წყლულსა მოიმტკივნებს; 752,2
მაგრა კლდესა არა შესწონს, არაოდეს არ იმტკივნებს; 945,3
მე, გლახ, ორნი დამიყრიან, გული ამად რად არ ივნებს? 945,2
წყლულსა დანა ვერა ჰკურნებს, გაჰკვეთს ანუ გაამსივნებს“. 945,4
შეის ხასობს, გაის ქუშობს, ენა ასრე მოაყივნებს, 752,3
„თუ ერთისა მოშორვება მზისა ზამთრის გაგვამცივნებს, 945,1
ვაზირმან, გლახ, გამორიდნა, მართ ვეღარას ვერ იძრწივნებს; 752,1

იევნოს

ამის მეტი რამცა ირგო: მას ავნოს და თვითცა ივნოს. 29,2
რა ჰგავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკივნოს! 29,4
რათამეღა ასახელოს, რა სიტყვითა მოაყივნოს? 29,3
მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე გაამჩიენოს? 29,1

ითა

„არად უნდის საბურავი, არცა წოლა საგებლითა, 1136,1
მკლავი მისი სასთაულად მიიდვის და მიწვის მითა, 1136,3
მიწყივ იყვის რიდითა და მით ერთითა ყაბაჩითა, 1136,2
ძლივ ვაჭამი ცოტა რამე ათასითა შეხვეწითა. 1136,4

ითხე

შემოვიდა, სააშიკო წიგნი მომცა, წაიკითხე; 352,2
«მონააო ასმათისი». — «რა იცისო, — ვარქვი, — კითხე». 352,1
მისგან ეჭვი არა მქონდა, სევდად მაწვა გულსა მით ხე. 352,4
გამიკვირდა, სხვად ვითამცა ექმენ გულისა მწველთა სითხე? 352,3

ითხენ

იგი მტერნი გამილომდეს, აქანამდის რომე ვითხენ, 588,3
უკაზმავსა მიღალატეს, საჭურველნი ასრე ვითხენ!» 588,4
„გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრა: «შენ ასეთნი ხენი ვით ხენ!» 588,1
მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, აწ სიტყვანი რომე მკითხენ: 588,2

ითხეს

არა სჭირდა, არ ინანეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს, 1410,3
ტარიელსცა უსალამეს, მას ალვისა მორჩსა ვით ხეს, 1410,1
მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოიკითხეს; 1410,2
თავნი მათნი გაალომნეს, მათი მბრძოლი იშვლეს, ითხეს. 1410,4

ილა

ვპკადროთ რამე სალაღობო, რასათვისმცა გაგვაწბილა? 58,4
თქვეს, თუ: „მეფე ცუდსა რასმე გონებასა ჩავარდნილა, 58,1
თვარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა“. 58,2
აეთანდილ თქვა: „სოგრატ, ვპკითხოთ, გვითხრას, რადმცა შეგვეცილა? 58,3

ილად

„ცისკრად ავდეგ, შევეკაზმე, რა გათენდა ღამე დილად, 554,1
ებრძანა, თუ: «ღმერთმან იცის, გამეზარდე ვითა შვილად, 554,3
ჩემი ასრე რად შესცვალე სიხარული სიმძიმილად? 554,4
ენახენ სამნი დიდებულნი მეფისაგან მოგზავნილად; 554,2

ილდი

ქალი დამხვდა ნატირები, ვკითხე: «ცრემლსა რასა მილდი?» 547,2
გაუწყვედლად ვით გამართლო? რაგვარადმცა გავვაქილდი?!» 547,4
„ცხენისაგან არ გარდავხე, წავე ფიცხლად, დავმორჩილდი; 547,1
მითხრა: «შენი შესწრობილი ტირილსამცა ვით ავსცილდი? 547,3

ილი

თუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილიმცა მქონდა ტკბილი! 1292,4
გაბედითდა სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი. 100,4
როსტან მისთვის აატირა გონიერი გული, ლბილი. 145,4
წა, უკუდეგ, ავი, შმაგი, უმეცარი, შლეგი, წბილი! 750,3

განაღამცა მას ეახელ მისი ეტლი, არ თუ წბილი! 1292,2
ამას ასრე მორჩილობდით, არის ვითამც ავთანდილი, 167,2
მათ მასწავლეს, ხატაელნი ვნახენ მისგან დაკოდილი; 985,2
სხვა მათებრი არ ყოფილა არ გამზრდელი, არ გაზრდილი! 145,2
მუნა განახო, მანდვე გსახო, განმინათლო გული ჩრდილი, 1292,3
ქედსა რასმე გარდაადგა, ველი აჩნდა მზიან-ჩრდილი; 856,2
ზოგჯერ კოშკს ჯდის, ზოგჯერ ბაღჩას ჩამოვიდის, რა დგის ჩრდილი. 323,2
ვპოვე ვარდი მოყვითანო, შუქ-მკრთალი და ფერ-მიხდილი, 985,3
დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი, 323,3
შემიტკბო და შემიყვარა, ვითა ძმა და ვითა შვილი. 985,4
„თქვენცა იცით, გამიზრდია ვითა ძმა და ვითა შვილი. 167,1
მეფე ყელსა მოეხვია, გარდაკოცნა ვითა შვილი. 145,1
მისგან კიდე არვინ შეჰყვა, ავთანდილ უჩს ვითა შვილი. 100,2
მას სიბრძნისა სასწავლელად თვით მეფემან მისცა შვილი. 323,4
მივიდოდა, მიუბნობდა ყმა მტირალი, ფერ-შეცვლილი, 856,1
„დღე და ღამე მუჯამრითა ეკმეოდის ალვა თლილი; 323,1
კვლა უბრძანა: „თუმცა მისგან აწ არ იყავ მოგზავნილი, 750,1
ბუკსა იკრას, აქნევინეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი; 167,3
შაბაშ სიტყვა, შაბაშ კაცი, შაბაშ საქმე, მისგან ქმნილი!“ 750,4
ყმა ადგა და წამოვიდა, მას დღე მათი ჩანს გაყრილი; 145,3
ნახა, შავი შამბთა პირსა დგა სადაენ-უკუყრილი; 856,3
ყველაკაი გაიყარა, ჯალაბი ჩანს არ-დაჯრილი. 100,3
მე თუ დრომდის არ მოვიდე, გლოვა გმართებს, არ სიცილი“. 167,4
თქვა: „უცილოდ იგიაო, არა უნდა ამას ცილი“. 856,4
თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთ, არად უნდა ამას ცილი! 750,2
„იგი ვძებნე წელსა სამსა, არ ვიამე არცა ძილი. 985,1
„მზე უშენოდ ვერ იქმნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი, 1292,1
მეფე საწოლს შემოვიდა სევდიანი, დაღრეჯილი; 100,1

ილნი

ბოლოდ ვექმენ სახლსა ჩემსა, სიტყვანია ჩემნი წბილნი“. 1091,4
გაეყარე საყვარელთა, ვა გამზრდელნი, ვა გაზრდილნი! 1091,3
მოსთქვამს: „მოვკალ, ჰაი, ქმარი, ამოწყვიდენ წვრილნი შვილნი, 1091,1
იავარ-ყოფა საქონელი, უსახონი თვალნი თლილნი, 1091,2

ილსა

ზედა დაგსვამ, შენი იყოს, გვმსახურებდი ტკბილი ტკბილსა. 1570,4
შენ შეგვედრებ, დაგიჭიროს, ვითა გმართებს ჩემსა ზრდილსა. 778,2
„რაცა შენ ჰქმენ, არ უქნია არ გამზრდელსა, არცა ზრდილსა; 1570,2
ძალად ლომსა, თვალად მზესა, ტანად ვჰგვანდი ედემს ზრდილსა, 325,3
„თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მზრდიდა ვითა შვილსა; 325,1
ამაზედა იტირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა“. 778,4
ინდოთ მეფე უბრძანებდა ასმათს, მისსა შეკვდომილსა: 1570,1
მოვკვდე, თავსა ნუ მოიკლავ, სატანასგან ნუ იქმ ქმნილსა, 778,3

სროლასა და ასპარეზსა აქებდიან ჩემგან ქმნილსა. 325,4
„აწ ანდერძსა ჩემსა მოგცემ, როსტანს წინა დაწერილსა; 778,1
დღისით ვიყვი მას წინაშე, გამიშვებდის არცა ძილსა; 325,2
აწ ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, ერთსა წილსა, 1570,3

იმდა

ყოლა სიტყვა არ მომიგო, ოდენ ცრემლთა გარდმოსწვიმდა, 512,3
ამით უფრო დამაწყლულა, არა წყლულთა მიაქიმდა. 512,4
ვითა წინას შემომცინის, აღარ ეგრე გამიღიმდა. 512,2
„იგი ენახე დაღრეჯილი, ესე მეტად დამიმძიმდა. 512,1

ინა

მარტო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგან გაირბინა, 169,3
ქალმან უთხრა: „ყმაო, ღმერთმან მოგცა ჟამად, რაცა გინა, 261,1
ყმა მივიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთა მოედინა. 715,1
პირსა ზედა გაგულისდა, თვალთა სისხლი მოედინა, 235,3
მიიხედნეს, მოიხედნეს, ვინ გვიჭერეტსო, სადა ვინ-ა, 1118,2
ფრიდონს ეუთხარ: «ჩემი შემწე შენგან კიდე არავინ-ა, 626,2
მერმე იტყვის: „ჩემგან კიდე ჩემი შემწე არავინ-ა; 1079,2
იმა ყმისა მეუნებლე ხორციელი არავინ-ა; 261,3
დედოფალსა ძღვენსა ვუძღვნით, მდიდარი თუ გლახა ვინ-ა, 1111,3
მანდაურთა მეომართა ანგარიში წერილად გვინა: 1261,3
მინდორთაკე წაიყვანა, ტანი მჭევრი აძრვევინა, 882,3
ერთმანერთსა გარდაუხდეს, ლხინმან ცრემლი აფრქვევინა. 975,4
ვინ არიან მცეელნი შენნი, ან თავადი მათი ვინ-ა? 1261,4
რა შეხედნა, მან ესე თქვა: „თუ არ მზეო, ისი ვინ-ა?“ 975,2
მან არ იცის, რათა, ვინა და სულ-დგმული ვისგან ვინ-ა, 766,2
გულსა შინა დავუზრახე: «რა მპოვაო ანუ ვინ-ა?! 356,4
მიწყივ მისად საგონებლად მისი მკლეელი თინათინ-ა, 169,4
ვითა ღმერთმან შენი მსგავსი ხოფლად არა მოავლინა, 626,3
მაშა რათგან შეგემეცენ, ამის მეტი რად რა მინა? 626,4
ჩემი მონა შემოვიდა, შევხედენ, თუ თქვას, რა მინა 356,2
ვჰკითხე: «მითხარ, რას იტყოდი? გაგონება მეცა მინა». 1225,2
ვუთხარ: «დადეგ, გამაგონე შენი საქმე, მეცა მინა!» 587,3
რა ტარიელ ფრიდონ იცნა, თქვა: „ვნახეო, ვინცა მინა“. 1366,1
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მაწვეველი არად მინა; 1111,2
მეფე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაეთმინა. 678,3
შემომსედნა, მოვეწონე, სიარული დაითმინა. 587,4
რასათვისცა გამოჭრილვარ, მისი ძებნა რათგან მინა, 1079,3
ბრძანა: „წადით ყველაკაი, აქა მომხრედ არვინ მინა“. 169,1
მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა. 678,4
მან იგივე კვლა მიამბო, რაცა მუნით მომესმინა, 1225,3
ღამე ასრე გავათენე, მისი ხმაცა არ მესმინა“. 499,4
მას მეტობდა, რაცა ქება მონისაგან მოესმინა; 975,3

რათამცა ვით ვჰპოვებ, მას ვიქმ, გულმან სხვამცა რა ისმინა! 1079,4
იტყვის: „როსტან არ გამიშვა, არცა სიტყვა მომისმინა; 766,1
რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტყვა მოისმინა, 1514,1
„მას მონასა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა; 587,1
რაცა აჯა დათმობისა გულმან ვისმცა მოუსმინა! 715,4
საღამო-ჟამ გაიღვიძა, შუქი ველთა მოაფინა. 1247,3
დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა, პირსა ზედან დაეფინა. 1514,2
ფრიდონს უთხრა: „რასა ლამი, ჩვენი მოსლვა რას გეწყინა? 1366,3
გამეღვიძა, აღარა მყვა, სულ-დგმულობა მომეწყინა, 499,3
მაგრა ვერა ვერ დაჰყარა, მუდარობა მოეწყინა, 235,2
ნუთუ ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწყინა“. 261,4
ერთმანერთი მოიმადლეს, მათ ერთსაცა არ ეწყინა. 1514,4
ფატმან ხათუნს მოსლვა მისი, შე-ვით-ვატყვე, არ ეწყინა. 1064,4
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა; 1118,3
მაგრა შევკრთი, საყვარელი ჩემი ვნახე ძილსა შინა; 499,2
ესეგვარი საზრახავი დაუზრახა გულსა შინა; 1079,1
პური ჭამეს, გაიყარნეს, ყმა მივიდა მისსა შინა, 1247,1
ოდეს მეხმე, არ მეგონა მე იმისი ყოფა შინა; 1195,2
უმისომცა ნუ ცოცხალ ვარ ნუცა გარე, ნუცა შინა! 766,3
მოსრულიყო, მოსლვა ეთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა, 1195,3
მე იდუმალ ვიხედვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა. 1118,4
მაგრა თავი უჩინო ქმენ, დამალული იყავ შინა; 261,2
დარბაზს ამოდ გავიხარებთ, მხიარულნი მოვალთ შინა. 1111,4
სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიყარნეს მსმელნი შინა; 678,1
ვცნათ ამბავი ქაჯეთისა, მოსრულანცა ქაჯნი შინა? 1261,2
«ძონააო ასმათისი». შემოყვანა ვუთხარ შინა. 356,3
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა; 1064,3
მან მოჰგვარა, წყნარად შესვა, არ სიჩქარით ააშინა; 882,2
ხანი წვალეს, სიარულმან მოჯობება დააჩინა. 882,4
მხიარულმან უსალამა, სიხარული დაიჩინა; 1064,2
რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა! 766,4
ამ ამბავმან გამაცოცხლა, სულ-მობრძავი დამარჩინა, 1225,4
მუზარადი მოიხადა, გაიღიმნა, გაიცინა; 1366,2
ზოგჯერ ადგის, ზოგჯერ დაწვის, ხელსა რადმცა დაეძინა! 715,3
„ქალი ადგა, გამეყარა. დავწევ, ამოდ დამეძინა, 499,1
ღვინო-სმული, მხიარული დაწვა, ამოდ დაიძინა; 1247,2
კელა მეფემან თაყვანის-სცა, წამო-რე-ველო, წადგა წინა, 1514,3
მართ მისივე სიყვარული უარებდის თვალთა წინა. 715,2
ფატმან, ცოლი უსენისი, გაეგება კართა წინა, 1064,1
ამად გკადრე: «ნუ მოხვალო», მოგაგებე მონა წინა. 1195,4
„მოვიყვანე იგი მონა, ახლოს დავსვი ჩემსა წინა, 1225,1
„ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოვეგზავნეთ თქვენსა წინა, 1261,1
„გამოზიდეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა, 1118,1
პურად ავი მასპინძელი მოგვეგებვი ომად წინა!“ 1366,4
ფიცხლა შევჯე, ჩავეგებე, მე ჩავუსწარ, ჩავე წინა, 587,2
ცხადად უთხრა: „შევჯდებიო, მომიყვანე ცხენი წინა“. 882,1

კელაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუყარნა მუხლნი წინა, 235,1
„ქმარი ჩემი დიდ-ვაჭართა წაუძღვების, უსენ წინა, 1111,1
ფიცხლა იგი ქედი ჩავლო, ჩაეგება ფრიდონ წინა; 975,1
„ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიყავ თავის წინა; 356,1
„წამოვედით ნატირებნი, სრას დაესხედით თავის წინა; 626,1
დამექადის, რაზომჯერცა წავიკიდნით თავის წინა. 1195,1
მონებიცა მოიშორვა, თავი გაითავისწინა, 169,2
ფატმან უხმო: „მოდი, მნახე, მარტო ვარო, თავის წინა“. 1247,4
დიდებულნი არ გაუშვნეს, ყმა დაისვეს ახლოს წინა; 678,2
აღგა, თმათა წამოზიდნა, ყელსა დანა დააბრჯინა. 235,4

ინდა

„ამა დღემან დამაეიწყა, გული ჩემი ვინ დაბინდა; 295,1
დამიგდია სამსახური, იგი იქმნას, რაცა გინდა; 295,2
შესტყორცა და ჩამოაგდო, დაეცა და სისხლი სდინდა, 968,3
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა, 295,3
შენ გეახლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!“ 295,4
მათ ლაშქართა ყოლბსა შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა; 968,1
ყმამან ცხენი შეუტია, გაამაყდა, არ შეშინდა, 968,2
გარდახდა და ფრთენი დასჭრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქშინდა. 968,4

ინდეს

ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკლავად და ტყვედცა გინდეს; 1511,2
მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შენცა გინდეს. 740,4
ვერ გარდვიხდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს, 740,3
გებრძანამცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მაშინ მდინდეს, 1511,3
„აწ, ვაზირო, მაგა პირსა გული კრული ვით მოგთმინდეს? 740,1
„ვით ეგების, რაცა გწადდეს, რომე კაცი არ მოგთმინდეს, 1511,1
სხვა მისებრი ვერა პოვოს, ცათამდისცა გა-ცა-ფრინდეს! 1511,4
რკინა, ჩემი მონაცვალე, ხამს, გაცვილდეს, არ გატიხდეს; 740,2

ინდი

მაგრა რა ვქმნა, უშენოსა დამეცემის გულსა ბინდი! 772,3
წამიტანე სამსახურად, მოგეხმარო, რადცა გინდი. 772,4
ესე ესმა, ცრემლი ცხელი შერმადინსა თვალთა სდინდი; 772,1
მოახსენა: „მარტოობით ჭირსა რადმცა შევუშინდი! 772,2

ინე

შომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითა აღმადგინე, 347,2
აქა ყოფა გამამჭლავნებს, სახლსა ჩემსა მიმაწვინე!» 347,3
მანვე ქმნა და მო-რე-ევჯობდი, გული წყლული გავარკინე. 347,4
რად შემასწარ ამა ბედსა, რა სასჯელი მომიელინე! 855,2

გამკითხველო, გამიკითხე, აჯა ჩემი შეისმინე, 855,3
„ვთქვი, თუ: «ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე, 347,1
იტყვის: „ღმერთო, რა შეგცოდე, ეგზომ დიდი რა გაწყინე? 855,1
დაამოკლენ დღენი ჩემნი, ჭირი ამით გამილხინე!“ 855,4

ინეს

თვალთათ, ვითა წყაროს თვალი, ცრემლი ველთა მოადინეს, 938,3
ცისკრად ადგეს გასაყრელად, ერთმანერთსა მოეხვინეს; 938,1
დიღხან დვანან შეჭედილნი, მკერდი მკერდსა შეარკინეს. 938,4
მაშინ მათგან ნაუბარნი, დადნეს, ვინცა მოისმინეს; 938,2

ინო

რაგვარა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დამადინო? 236,2
თვარა, ღმერთმან მტერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკვდინო!“ 236,4
გიჯობს, მითხრა, ამის მეტი მართ აღარა არ გაწყინო, 236,3
ეგრე უთხრა: „მე ეზომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო? 236,1

იო

ამიკლებს და ანუ მომკლავს: «ეგე სიტყვა ვითა სთქვიო?! 735,2
რად არ მუნეე გაიგონე, რად ხარ შმაგი აგეთიო?!» 735,3
სჯობს სიკვდილი აკლებასა, ამას თავსა აწვე ვსწვრთიო. 735,4
„გზა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე, გლახ, ვით გათნიო? 735,1

ირა

დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, გვენადირა; 333,2
მის ჟამისა მხსენებელი მე სულ-დგმული არ გიკვირა? 333,4
კვლა დაიწყო თქმა ამბისა მან, რა ხანი მოიტირა: 333,1
მიბრძანა, თუ: «ქალი ვნახოთ», ხელი ხელსა დამიჭირა. 333,3

ირად

მან თქვა: «ტკბილსა მწარე ჰპოვებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად; 868,3
„ვარდსა ჰკითხეს: «ეგზომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად, პირად? 868,1
ოდეს ტურფა გაიფდეს, აღარა ღირს არცა ჩირად». 868,4
მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი? პოვნა შენი რად არს ჭირად? 868,2

ირდა

სულთა დგმაცა არა მმართებს, ასრე გასლვა რად გიკვირდა! 902,2
მაგრა ავის ბედისაგან ჩემი რამცა გამიკვირდა!“ 836,4
სიცოცხლესა გავეყარე, სიკვდილიცა დამიძვირდა“. 902,3
მან გატეხა ზენარისა რად შემართა, ვით გაპირდა? 836,3
ესე სიტყვა დაასრულა, ყმამან სულთქვნა, ა-ცა-ტირდა. 902,4

„მე უმისოდ სოფელს ყოფა რათგან ჩირად არ მიღირდა, 836,1
„აჰა, ძმაო, მითხრობია ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა; 902,1
რად დავეიწყდი, რა მივსცილდი, რად ვერ გასძლო, რა მისჭირდა? 836,2

ირდეს

შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკვირდეს? 894,4
ჩემგან ხრმლითა განაკეეთნი ნახნეს, მეტად გაუკვირდეს. 447,4
„მიღმა ვუთხრა, ეა თუ გაწყრეს, შეხედვაცა დამიძვირდეს! 1071,1
გონიერთა მწყრთელი უყვარს, უგუნურთა გულსა ჰგმირდეს, — 894,2
ზოგთა შორით დამლოციან, ზოგნი კოცნად გამიპირდეს; 447,2
ეთქვა და მოეკვდე, ანუ დავრჩე, ერთი რამე გამიპირდეს; 1071,3
რომელთაცა გავეზარდე, დიდებულნი ამიტირდეს, 447,3
მოახსენა: „ეგე სწავლა ჩემთვის ყოვლად სოფლად ღირდეს, — 894,1
თუ არა ვთქვა, რაგვარ გავსძლო, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს. 1071,2
„ერთსა კაცსა ეყოფოდეს, დიდებანი რომე მჭირდეს; 447,1
მაგრა რა ვქმნა, რაგვარ გავსძლო, მეტის-მეტი რა მიმჭირდეს! 894,3
მას მკურნალმან რაგვარ ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს!“ 1071,4

ირე

«დღეს გამოვე ნადირობას, ზღვისა პირსა ვინადირე, 594,1
„მოდი, გვნახენ, გავიარდეთ ქვეყანასა შენსა ვირე, 1416,1
სპათა ვუთხარ: «მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!» 594,3
მაგრა რა ვქმნა, კვლაცა ნახვა მომხვდებოდეს შენი ვირე? 407,3
«წა, შეები ხატაელთა, ილაშქრე და ინაპირე; 407,1
ქორის დეენა მომნდომოდა, მით მრეკალი არ ვახშირე; 594,2
ღმერთმან ქმნას და გაგიმარჯვდეს, მორჭმულიმცა ჩემ კერძ ირე! 407,2
მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოდი, ჩემ კერძ ირე. 1416,4
სრულად ქაჯთა სამეფოსა გიძღვნი, ჩემგან შეიწირე, 1416,2
კაცნი შენნი შეაყენენ, ციხე მაგრად დაიჭირე, 1416,3
გული მომეც გაუყრელად, ჩემი შენთვის დაიჭირე!» 407,4
ხუთთა ოდენ ბაზიერთა მეტი არა დავიჭირე. 594,4

ირეს

«ნუ წახვალო, დაგემონნეთ, სიცოცხლეა ჩვენი ვირეს!» 637,4
შეხვეოდეს, მაკოცებდეს, ატირდეს და ამატირეს: 637,3
მისთა სპათა მუხლ-მოყრილთა თავი მათი ჩემ-კერძ ირეს, 637,2
„თუცა დია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე დამიჭირეს; 637,1

ირი

ცხენსა შესხდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი; 930,2
თეთრთა კბილთათ გამოჰკრთების, თეთრი ელვა ვითა ჭვირი. 135,4
აღგა ასრე გულ-უშიშრად, ვეფხი იყო ანუ გმირი, 1164,2

კვლა შეჰფიცეს ერთმანერთსა, დააპირეს ესე პირი, 135,1
საუბარი გარდასწყვიდეს, დააპირეს ესე პირი; 930,1
მთხოვა, გარე აჯიღითა მოიბურა ტანი, პირი. 1164,4
შემოიქცეს, აატირეს გული, კვლაცა ანატირი, 930,3
გასალდეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა-ხშირი. 135,2
„თვალთათ ვითა მარგალიტი გარდმოყარა ცრემლი ხშირი, 1164,1
ხვალ გაყრისა გონებამან სხვა უმატა ჭირსა ჭირი. 930,4
გაადვილდა, აქანამდის გარდეხადა რაცა ჭირი, 135,3
ლხინი ლხინად არად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი. 1164,3

ირნა

უთხრა: „ხედავთ, მზემან ჩვენმან შუქნი სრულად დაგვიძვირნა! 817,2
რა მეფემან დიდებულნი ნახნა, სულთქმით შემოსტირნა, 817,1
რა ვაწყინეთ, რა შევსცოდეთ, რად დაგვყარნა, რად გაგვწირნა! 817,3
სპანი, მისგან დაჭირულნი, ვინმცაღა ვით დაგვიჭირნა?“ 817,4

ირნი

მას ღამესა ერთგან იყვნეს იგი ლომნი, იგი გმირნი, 914,1
ერთმანერთსა გაუგონნეს ფიცნი პირველ დანაპირნი. 914,4
რა გათენდა, კვლა დაიწყეს საუბარნი სიტყვა-ხშირნი; 914,3
იუბნეს და გააცხადნეს თავის-თავის მათნი ჭირნი. 914,2

იროდ

კვლა მოვიდე შენად ნახვად, შენთვის მოვკვდე, შენთვის ვირო, 656,3
ძღვენნი გკადრნე ზედა-ზედა, არ სალამი დავაძვირო“. 142,4
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვჰგმირო, 142,2
„მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო, 142,1
„რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო, 656,1
ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვდები, მისთვის აგრე არ გატირო“. 656,4
მორჩილ-ქმნილთა გავახარო, ურჩი ყოელი ავატირო, 142,3
მეცა ფიცით შეგავჯერო, არასათვის არ გაგწირო, 656,2

იროს

ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდა ვინ გივაზიროს! 873,4
მივეგებვი, მომეგებოს, ატირდეს და ამატიროს. 873,3
მისკენ მივალ მხიარული, მერმე იგი ჩემ კერძ იროს, 873,2
„საყვარელმან საყვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს! 873,1

ირსა

ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა. 83,3
„საწუთრო და სოფელს ყოფა, კაცი უჩსო, ვით ნადირსა, 689,3
შემომყარე კაეშნისა ტვირთი მძიმე, ვითა ვირსა, 947,3

მოწყალება იჩქითია, ღმრთისა ამად არა მკვირსა; 409,2
მან პასუხი არა მითხრა, ჩემთვის ჰგვანდა სიტყვა-ძვირსა. 366,4
ეკგმობ მუხთალსა საწუთროსა, ზოგჯერ უხვსა, ზოგჯერ ძვირსა. 937,4
შენთა შუქთა შემომადგამ, ბნელსა გულსა ზედა მჭვირსა, 409,3
გული სრულად გამომხეცდა, არ ეუსმენდი არც ვაზირსა; 581,2
ჭირსა შიგან გამაგრება ასრე უნდა, ვით ქვიტკირსა. 865,3
შაავი ცხენი სადაითა ჰყვა ლომსა და ვითა გმირსა, 83,2
მეფე ყელსა ეხვეოდა მას ლომსა და ვითა გმირსა, 1519.1
„შევე, დავჯე ტახტსა ზედა; ქალი მოდგა ნოხთა პირსა, 366,1
„თუ ბრძენი ხარ, ყოვლნი ბრძენნი აპირებენ ამა პირსა: 865,1
„ზღვა-ზღვა ცურვა მომეწყინა, მით გამოვე ზღვისა პირსა, 581,1
თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა პირსა, 937,1
„გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წყლისა პირსა; 350,1
ნახეს, უცხო მოყმე ვინმე ჯდა მტირალი წყლისა პირსა, 83,1
შენი ვიყო, სადამდისცა დამიყოფდეს მიწა პირსა». 409,4
ყმამან მდაბლად მოიკითხა, ზედა დასდვა პირი პირსა; 666.1
ახლოს უზის, ეუბნების, აკოცებს და უჭვრეტს პირსა; 1519,2
ცრემლსა ვარდი დაეთრთვილა, გულსა მდუღრად ანატირსა. 83.4
ხამს მამაცი მამაცური, სჯობს, რაზომცა ნელად ტირსა. 865,2
ყოვლი შენი მონდობილი ნიადაგმცა ჩემებრ ტირსა! 940,2
მას უთხარ, თუ: «ნუ გასწირავ, შენია და შენთვის ტირსა». 947,4
ოდენ ხელი მხეცთა თანა იარების მინდორს, ტირსა. 689,4
იგი მზე და ხელმწიფობა ასრე მიხედა, ვითა ღირს-ა. 1519,3
მერმე ჰკადრა, საწადლისა ღმერთმან პოვნა ვით აღირსა: 689,2
«აწ რასაცა მე მაღირსებ, ხორციელი არა ღირს-ა; 409,1
ჩემსა ახლოს დასაჯდომლად თავი მისი არ აღირსა; 366,2
ვთქვი, თუ: «მოკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა რასღა ღირს-ა!» 350,4
დიდებულთა თაყვანის-სცეს, აკოცებდეს, ვინცა ღირს-ა, 666,3
გული შავად შემიღებე, სიბნელესა მიმეც ხშირსა, 947,2
ზარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსსა და თუნდა მცირსა. 666,4
მას ღამესა ერთად იყვნეს, ერთგან მიწვეს ხეთა ძირსა. 937,3
ჩემსა მივე, დავაბრუნვე, მეფე მომყვა სახლთა ძირსა. 350,2
სად წაიყვან სადაურსა, სად აღუფხვრი სადით ძირსა?! 940,3
კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, სოფლისაგან განაწირსა! 581,4
მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განაწირსა. 940,4
სევს და ჰამეს, რაცა ჰამა შეჰფერობდა მათსა ჭირსა; 937,2
ყველაკაი დამეფანტა, დარჩომოდა რაცა ჭირსა. 581,3
უბრძანა, თუ: „ღმერთსა ვმადლობ, შენ თუ ჭირად არა გჭირსა!“ 666.2
ვა, სოფელო, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნევებ, რა ზნე გჭირსა! 940,1
ვარქვი: «მანდა რად ზი შენ, თუ სიყვარული ჩემი გჭირსა?» 366,3
„მო, ზუალო, მომიმატე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა, 947,1
შინა მოვე, უარ გავხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა; 350,3
თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი ჭირსა. 865,4
მაშინ ლხინი ამო არის, რა გარდიხდის კაცი ჭირსა. 1519,4
სიარულსა მისგან ძებნად, სრულ პატიჟთა მოსთვლის, ჭირსა; 689,1

ისა

ვიგონებდი, სევდა მკლავიდა მისისაენ გონებისა, 1204,3
წავდეგ წინა დარიჯაგთა, კარი მიჩნდა ხანაგისა; 1204,2
სილბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე-ნაჭედისა. 1137,4
მას უცილოდ დამიმადლებთ, ოდეს ნასოთ მსგავსი მზისა, 1157,3
„დღესა ერთსა, საღამო-ჟამ, ჩასლვა იყო ოდენ მზისა, 1204,1
კრონოს, წყრომით შემხედველმან, მოიშორვა სიტკბო მზისა; 1401,2
მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსაზომო რისხვა ღმრთისა: 1401,1
«ამას გკადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს მადლი ძღვნისა; 1157,1
ველნი მკვდართა ვერ იტევდეს, გადიადდა ჯარი მკვდრისა. 1401,4
მაგრა მისი არა ვიცი, ქმნილი იყო რავგარ რისა: 1137,3
ვარ მნახავი ყოვლისავე უცხოსა და ძვირფასისა, 1137,2
„სხვა გიამბო საკვირველი რიდისა და ყაბაჩისა; 1137,1
ეთქვი: «კრულია ზენაარი ყოვლისამცა მამაცისა“. 1204,4
მათვე რისხვით გარდუბრუნდა ბორბალი და სიმგრგვლე ცისა, 1401,3
მაშინ მეტად გაამრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარძისა“. 1157,4
სხვა რამე მითქს საძღვნო თქვენი, შესართავი თქვენის ძისა; 1157,2

ისად

მაგრა გაბრჭე, რა მიქნია სამსახური ტყვესა ტყვისად: 845,2
აწ მუნითცა გაემართნეს არაბეთით მიელად გზისად, 1488,3
ავთანდილ-ა გალეული შესაყრელად მთვარე მზისად. 1488,4
მას ვეძებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად. 845,4
გამოჭრილვარ სახლით ჩემით, ვით ირემი ძებნად წყლისად, 845,3
სახლსა მისსა მისაღებლად მის ყველასა საჭურჭლისად; 1488,2
ყმამან უთხრა: „უმართლე ხარ, არ მამართლო მდურვად მისად, 845,1
ფრიდონ კაცნი დააბრუნნა მოსასხმელად აქლემისად. 1488,1

ისი

თქვა: „არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშიკობს, ვისსა ვისი, 1077,3
ასრე უნდა მოხმარება, გავიდოდეს ვისცა ვისი. 764,3
ოდეს კაცსა დაეჭიროს, მაშინ უნდა ძმა და თვისი. 764,4
მას ვაცნობო მოსლეა თქვენი, წაგიყვანოს ვითა თვისი; 1059,3
ყმამან ასრე წაიკითხა, და ვინმეა ანუ თვისი; 1077,2
კაცი იყო საქმისაცა შესაფერი, შესატყვისი; 764,2
მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი! 764,1
„უატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი, 1059,1
ფატმან ხათუნ დაწერა და გაუგზავნა წიგნი მისი. 1077,1
რომე მიმიჩს სამიჯნურო, რათ ვამსგავსო მე მას ისი!“ 1077,4
პურად კარგი მასპინძელი, მხიარული, არ თუ მქისი; 1059,2
წინა კაცსა მოგაგებებს, ქალაქს შეხვალ ნათლივ, დღისი“. 1059,4

ისსა

ფატმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისი ვითა ვისსა. 1068,4
მისგან კიდე ინატრიდა ჭერეტასამცა სხვადღა ვისსა, 1417,3
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა, 181,3
თვე ერთ კაცსა ვერა ნახავს, ვერას შვილსა ადამისსა, 181,2
გამოგზავნოს, ეამების, ნახვა მისი ხსნილსა მისსა; 1417,2
დღე და ღამე იგონებდის საყვარელსა მასვე მისსა. 181,4
ყმა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისსა. 1068,1
„თქვენ უბრძანეთ ჩემ მაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისსა, 1417,1
ზოვჯერ უხმის ფატმან მისსა, ზოგჯერ იყვის ფატმანისსა; 1068,2
ვინ მზესაცა უნათლეა, ასრე ვითა ბროლი ფისსა!“ 1417,4
ერთგან სხდიან, უბნობდიან საუბარსა არა მქისსა; 1068,3
მიხვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისსა, 181,1

ისცა

განაღამცა გმორჩილობდით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!“ 174,3
დიდებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა. 1367,4
უშენოსა საჯდომი და ტახტი მისი ვისმცა მისცა? 174,2
ფრიდონ ღმერთსა ხელ-აპყრობით უსაზომო მადლი მისცა; 1367,3
ყოელთა ჰკადრეს: „თუცა ყოფა ჩვენ უმისოდ გვეარმისცა, 174,1
ფრიდონ ფიცხლა გარდაიჭრა, დაეარდა და თაყვანი-სცა, — 1367,1
იგი მონა აპატრონეს, ყველაკამან თაყვანი-სცა, 174,4
იგინიცა გარდაუხდეს, მოეხვივნეს, — აკოცისცა. 1367,2

ისხეს

ველნი წითლად შეელებნეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს. 76,3
აეთანდილის შემხედველთა: „ჰგავსო ალვას, ედემის ხეს“. 76,4
იგი ველი გაირბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს, 76,1
დახოცეს და ამოწყვიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს, 76,2

იფნა

არ აგვიხვნა, არცა დაგვსხნა, ყოლა არად ამოგეკრიფნა, 204,3
„ბროლმან, ლალსა გარეულმან, ვარდნი თხელნი ანატიფნა, 204,1
იგი ტკბილნი გონებანი ჩვენთვის მეტად გაამყიფნა: 204,2
მისნი მკვახედ მოუბარნი მათრახითა შეგვამწიფნა! 204,4

იშობს

თვენი ესხნეს ორანიღა, ამად სულთქვამს, არა იშობს; 183,2
ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს“. 183,4
ზედ წაადგა, შეექცევის, დროთა, ღეთა ანგარიშობს; 183,1
„ვა თუ საქმე გამიმჟღავნდეს! — კვლა ამისთვის გულ-მოშიშობს, — 183,3

იცა

ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა ვეტყვი, ამას ვსწვრთიცა“. 410,4
მისგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო დაამტკიცა: 410,2
«უშენოსა მოწონება ვისიმცაო გულსა მიცა, 410,3
„ზედა წიგნსა საფიცარსა შევჰფიცე და შემომფიცა. 410,1

იცე

ფიცი ფიცა საშინელი: «თავიცაო კლდეთა ვიცე! 1141,4
აწ დამეხსენ, სიკვდილამდის ვიტირო და თავსა ვიცე. 863,3
მაგრა გვედრებ დამარხვასა, მხეცთა საჭმლად არ მივიცე“. 863,4
გნახე სულთა გაუყრელმან, ფიცი ასრე დავამტკიცე; 863,2
არვის უთხრა სულიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე». 1141,3
უთხრა: „ძმაო, არ გიტყუე, გიყავ, რაცა შემოგფიცე, 863,1
მერმე ვუთხარ: «გითხრობ რასმე, მაგრა პირველ შემომფიცე, 1141,2
„მივე მარტო, ქმარსა ჩემსა ველაღობე, ველაციცე; 1141,1

იცი

ყმა ატირდა, ცრემლით უთხრა: „ხამს, თუ დანა გულსა ვიცი; 737,1
თუ გინახავს, უმისოსა ჩემი ლხინი ვით ამტკიცი?! 737,4
ჰე ეაზირო, შეგეტყვების, სიყვარული არ თურ იცი, 737,2
ანუ სხვაცა არ გინახავს მოყვრობა და არცა ფიცი, 737,3

იცის

მან უამბო დავარ ქაჯსა, ვინ გრძნებითა ცაცა იცის. 568,4
«ესე წყრომა მეფისაგან ვისცა ესმა, ვინცა იცის, 568,3
და თუ ფიცის, არ გატეხის, მასვე წამსა დაამტკიცის. 568,2
„მის მეფისა წესი იყო: თავი მისი ძვირად ფიცის, 568,1

იცო

შენ გენუკვი, შემაჯერო, ღმერთი იღმრთო, ცაცა იცო, 655,3
„იგი ვნახო, სიყვარული მისი ჩემთვის დავამტკიცო; 655,1
მოვახსენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცო; 655,2
ერთმანერთი არ გავწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო. 655,4

იწა

ვითა მკვდარი უსულო ქმნა, ვითა მიწა დაამიწა, 206,2
მისი რასმე მკადრებელი მოამდაბლა, მოამიწა, 206,3
„მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჰფრიწა, 206,1
თვალთა წინა წაგვივიდა ლაღი, კუშტი, ამაყი, წა-! 206,4

იჯა

მას აღარა შეესმოდა, სოფლით გაღმა გაებიჯა, 858,4
საყელონი გარდეხიენეს, თავი სრულად გაეგლიჯა, 858,3
ახლოს მყოფი სიკვდილისა ჯდა და პირი დაებღნიჯა, 858,2
რა ტარიელ დაინახა, განაღამცა დაეღრიჯა: 858,1

კარნი

თქვა: „დამჭოლეთ, მოდით, ქვითა, მომადეგით მომაკარნი!“ 1090,4
ესე თქვა და კაცმან წვერთა მოიზიდნა, გავლნა კარნი; 1090,1
ფატმან შეკმნა თავსა ცემა, ღაწვნი ესხნეს ნახოკარნი; 1090,2
ცრემლთა მისთა მონაღვართა წყაროსაებრ ისმნეს წკარნი; 1090,3

კიდე

მისმან შუქმან განანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე. 108,2
ჩემად ნახვად არ მოვიდა, გავგულისდი, წავეკიდე. 108,4
„უცხოსა და საკვირველსა ყმასა რასმე გარდეკიდე, 108,1
რა უმძიმდა, არ ვიცოდი, ან ტიროდა ვისთვის კიდე; 108,3

ლებდა

გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალებდა. 137,4
ბროლსა სეტყეს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა, 137,3
უკუღმაღე იხედეოდა, თვალთა რეტად აყოლებდა, 137,2
ყმა წავიდა, სიშორესა თუცა მისსა ვერ გასძლებდა, 137,1

ლების

ჩემსა ტყეესა ვერ გავსწირავ, თქვენცა დია გებრალების, 638,3
„ეგრე ვუთხარ: «თქვენი გაყრა მეცა დია მეძნელების, 638,1
სიარული, მარტოობა შვენის, გაჭრად დაეთვლების; 31,2
თუ მოყვარე მოყვრისათვის ტირს, ტირილსა ემართლების; 31,1
ნუვინ მიშლით, არ დავდგები, არცა ვისგან დამეშლების». 638,4
იგონებდეს, მისგან კიდე ნურაოდეს მოეცლების, 31,3
მაგრა ლხინი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიძლების; 638,2
არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცსა ეახლების. 31,4

ლენით

ველნი, ჩვენგან ნაომარნი, ომითაეე გარდაველენით. 444,2
„იგი ნახეს, გასაქცეველად გაემართნეს, შეეპკიელენით; 444,1
მისნი სპანი ყველაკანი დავიპყრენით, არ მოვკლენით. 444,4
რამაზ მეფე ჩამოეაგდე, ერთმანერთსა გაეხრმლენით, 444,3

ლეო

გითხრა ჩემი სამიზეზო, მე თუ ლხინთა რად დავლეო“. 104,4
მოდი, ჰმუნვა გამიქარვე, გულსა წყლულსა მეწამლეო, 104,3
უბრძანა, თუ: „წადი უხმე! უმისობა ვით გავსძლეო? 104,1
მოახსენე: «რად დაპბრუნდი შენ, მამისა სიცოცხლეო? 104,2

ლია

მუნამდისცა მოიჭირვე, — გონებამან არ დაგლია. 630,3
შენ მოჰკვდე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია?“ 270,4
ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა დაგელია? 270,2
მიბრძანეს, თუ: «ღმერთმან ასრე დაგვაბერნა, და-ცა-გვლია; 501,1
ყმისა არ-სმა არად გვგავა, ამად ზედა წაგვითვლია. 501,4
„ყოველი პირი ქვეყანისა ერთობ სრულად მოგივლია, 270,1
ჟამი გვახლავს სიბერისა, სიყმაწვილე გარდგვივლია; 501,2
«ჩვენ გავგზავნეთ მენაევნი, რომელთაცა კვლა უელია, 630,1
გეახლოს და არ გაშმაგდე. თუცა ჭირი არ გაკლია; 270,3
მოგვინახონ იგი მთვარე, ვისთვის ჭირი არ გვაკლია; 630,2
ყმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკლია, 501,3
ყოლა ჭირი არ ეგების, თუმცა ლხინმან არ დასძლია». 630,4

ლულად

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად; 41,1
რა მოშორდის, ვერ-მჭვრეტელმან ვარდი შექმნის ფერ-ნაკლულად; 41,2
საბრალოა, სიყვარული კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად! 41,4
ნახის, ცეცხლი გაუახლდის, წყლული გახდის უფრო წყლულად. 41,3

მართა

რა ვაზირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა. 743,1
შეუშინდა, საწყენლისა მოხსენება ვერ შემართა, 743,3
დაყრით დადგა, იგონებდა არ საქმეთა საომართა. 743,4
მეფე დახედა შეკაზმული, პირი მზეებრ ეწაღმართა. 743,2

მაროს

შენი ოქრო შენვე დაგრჩეს, მე, გლახ, მიწა მესამაროს; 734,2
„თავმან მისმან, მუნვე მომკლავს, ეეჰვ, წამიცა არ წამაროს! 734,1
არ ითქმის და ვერცა ვიტყვი, რა გინდა ვინ მისაგმაროს. 734,4
მომკალ, კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმაროს! 734,3

მასა

ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა. 220,4
იგი ტევრი გაეხშირა დანაგლეჯსა მათსა თმასა, 220,1
ერთმანერთსა ეხვეოდეს: ყმა ქალსა და ქალი ყმასა, 220,2
იზახდიან, მოსთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმასა. 220,3

მელი

ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ-ყმაწვილი, მაგრა მზმელი, 1065,1
მუტრიბთა და მომღერალთა მოყვარული, ღვინის მსმელი; 1065,3
დია ედვა სასალუქო დასაბურავ-ჩასაცმელი. 1065,4
ნაკვთად კარგი, შავ-გრემანი, პირ-მსუქანი, არ პირ-ხმელი, 1065,2

მელნი

შიგნით ჩვენნი გაეგებნეს, გარეთ მოდგეს ხვარაზმელნი; 543,3
სასიძოცა მოგვივიდა, იყვნეს ხანსა არ-დამზმელნი; 543,2
მათ ლაშქართა ერთგან მყოფთა ვერ იტევდეს ვერცა ხმელნი. 543,4
„მე გავგზავნენ ყოელგან კაცნი საჭურჭლეთა წამომხმელნი; 543,1

მელო

მოახლეთა სალხინოო, სიცოცხლეო, სულთა მდგმელო, 995,3
ფრიდონ მოსთქვამს: „რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო! 995,1
ცისა ეტლთა სინათლეო, დამწველო და დამანთქმელო! 995,4
ხმელთა მზეო, სამყაროსა მზისა ეტლთა გარდამხმელო, 995,2

მიდეს

მხეცნი, მათგან დაკოდილნი, წალმა ბიჯსა ვერ წასდგმიდეს. 75,4
რა ისარი დაელივის, მონანი-ყე მიართმიდეს. 75,3
მიხოცდეს და მიისროდეს, მინდორს სისხლთა მიასხმიდეს, 75,2
ცხენთა მათთა ნატერფალნი მზესა შუქთა წაუხმიდეს. 75,1

მილსა

აღარა ვსტირთ სატირალსა, აღარ დავსდებთ თვალთა მილსა“. 1445,4
მათ შეასხეს ქება, უთხრეს: „თავნი მივსცნეთ აწ ღიმილსა, 1445,2
ავთანდილცა მიუმტკივნა, ეტყვის დიდსა სიმძიმილსა; 1445,1
რათგან მიხვდა დაკარგული ლომი მზესა წახდომილსა, 1445,3

მისად

ღრუბელიცა ვერ მიხვდების, მე მისრულვარ სადა, მი-, სად! 247,3
„ვარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა დგმისად; 247,1
გული თქვენი მიპოვნია, მისი შენდა, შენი მისად. 247,4
ჩემმან მზემან გამომგზავნა საძებარად იმა ყმისად; 247,2

მოდა

მზესა ქორნი აბნელებდეს, ძაღლთა რბოლა მიდამოდა; 712,3
ჭოს-დაბდაბთა ცემისაგან ყურთა სიტყვა არ ისმოდა, 712,2
მეფე შეჯდა, მაშინდელი ზარი აწმცა ვით ითქმოდა! 712,1
მას დღე მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოესხმოდა! 712,4

მული

ჩამოვიდა, ცხენი ახსნა, მისგან ხესა გამობმული, 227,1
ფრიდონს უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიტი თავ-შედგმული, 1545,1
ცხრა ტაიჭი, ძვირფასისა უნაგრითა შეკაზმული. 1545,2
ეგონა, თუ: დაბრუნდაო პირი ვარდი, ბროლ-ბაკმული. 227,4
მადლი ჰკადრა ფხიზელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული, 1545,4
ინდოთ მეფე თაყვანის-სცემს ლაღი, ბრძენი, არ მახმული, 1545,3
ზედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დახვდა კარ-განხმული. 227,2
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდუღარე, ცრემლ-დასხმული, 227,3

ნარი

მითხრა: «ვაშად ამოგიღე, არ გასვია გულსა ნარი, 386,3
„სამსა ძებნე წელიწადსა იგი შენი საძებნარი; 131,1
ჰპოო, მოდი გამარჯვებით, მხიარულად მოუბნარი; 131,2
„ბაღჩა შეველე, არა დამხვდა კაცი ჩემი მოუბნარი; 386,1
ვერა ჰპოვებ, დავიჯერებ, იყო თურე უჩინარი; 131,3
ქალი წინა მომეგება მხიარული, მოცინარი, 386,2
მოდი, ნახე ვარდი შენი უფრჭვნელი და დაუმჭნარი». 386,4
კოკობი და უფურჭვნელი ვარდი დაგხვდე დაუმჭნარი. 131,4

ნაროს

ხამს, უძებნოს ცვარი წყლისა, მისთვის თავი ყოვლგან აროს, 758,3
ყმამან უთხრა: „აღარ-წასლვა არ ეგების ჩემგან აროს. 758,1
ვერ უპოვოს, რა ქმნას ანუ გული რითა დაიწყნაროს! 758,4
იადონი მაშინ მოკვდეს, ოდეს ვარდმან იდამჭნაროს. 758,2

ნება

მთვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შუქთა მოვანება, 260,3
მართ მეფემან სპათა ბრძანა აეთანდილის თაყვანება: 1532,1
«შენ არ იცი ხვარაზმშასი საქმროდ ჩემად მოყვანება?! 518,1
„ესეაო მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღმრთისა ნება, 1532,1
ღმერთმან ქმნა და დაგირჩინა ცუდად შენი ხელოვნება! 518,4
უკურიდნეს, აღარა ქმნეს მუნ ხანისა დაყოვნება. 260,4
ქალსა ყმამან მოუსმინა, დამორჩილდა, დართო ნება. 260,1
დღეს ამას აქვს ტახტი ჩემი, მე — სიბერე ვითა სნება, 1532,3
შენ ჯდომილხარ საავაზიროდ, შენი რთულა ამას ნება. 518,2
ამას ზედა მოიხედნეს, ხევით ესმა ჩხაპუნება; 260,2
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება, 518,3
ჩემად სწორად მსახურებდით, დაიჭირეთ ჩემი მცნება!“ 1532,4

ნებად

„კელა გაგზავნნეს სხვანი კაცნი სასიძოსა მოყვანებად, 509,1
დაეედრეს, თუ: «ნუ აყოვნებთ, მოდით ჩვენად ნაბრძანებად». 509,2
მე მაშვრალი, ნაბურთალი საწოლს შევე მოსვენებად, 509,3
გულსა სევდა შემეყარა, ვიწყე ჭირთა მოპოვნებად“. 509,4

ნებით

„ამას ოდენ მოვახსენებ მუდარით და შეპოვნებით, 1476,1
რაისგან პოლო შეყრავეა, სიშორესა ვით ეთნებით? 1476,3
რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა მოგონებით. 1476,2
დააშვენეთ ერთმანერთი, თავის-თავის ნუ დასჭნებით“. 1476,4

ნების

რა ჯალაბი გაიყარა, ყმა ვაზირსა ეუბნების, 723,1
„წერილად მითხარ ყველაკაი, — ყმა მას კაცსა ეუბნების, — 1052,1
კელაცა იტყვის: „დათმობა სჯობს“, და თავსაევ ეუბნების: 188,1
მისგან კიდე არვისად სცალს, ვეღარცა ვის ეუბნების. 1171,4
„დღეთა მეტად ნუ მოჰკვდები, გული ჩემი ნუ დადნების, 188,2
რაცა გწადდეს საურავი, მეფე იქმს და შენ გეთნების, 723,3
მე ვით გავსძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების! 784,4
უღმრთოდ ეერას ეერ მოვაწეე, ცრემლი ცუდად მედინების, 188,3
თვალთა ტურფა საჭერეტელი უცხოდ რადმე ეშედინების; 784,3
ყმამან ჰკადრა: „საზაროსა ჩემგან თქმაღა ვით იქმნების? 125,1
ამა ორთა კიდეგანთა აზრი არა არ იქმნების: 1171,2
ეტყვის: „შენი დამალული დარბაზს არა არ იქმნების; 723,2
„რაცა ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების. 784,1
განგებასა ეერვინ შესცელის, არ-საქმნელი არ იქმნების. 188,4
ან ვისიმე მიჯნურია, საყვარელი ეგონების, 1171,3
აზრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების, 125,3
თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების“. 125,4
გაიგონე ჭირი ჩემი, მკურნე, რაცა მეკურნების. 723,4
რა ლარია უფრო ძვირად, ან იეფად რა იხსნების?“ 1052,2
„მეფე ბრძანებს: «რა შეევიგნათ, გული ჩვენი რათ იხსნების? 1171,1
ჰკადრა: „ვხედავ, პირი შენი მზისა პირად მემეცნების; 1052,3
რაცა ვიცი, მართლად გკადრებ, მრუდი არა არ გემცნების. 1052,4
მზესა მთვარე შეეყაროს, დაილევის, და-ცა-ჭნების; 125,2
მზისა შუქთა ეერ-მჭვრეტელი ია ხმების, ვარდი ჭნების; 784,2

ნელი

„მე შემომძღვნეს რამაზისგან ძღვნად საჭურჭლე საშინელი, 415,1
«გითხრობს, გკადრებს: «ნუ ამოგვწყვედ, არის შენგან არ-საქმნელი, 415,2
მოურბეელად მოგახსენეთ თავნი, შვილნი, საქონელი. 415,4
ზენაარი გამოგვიღე, მით გვაბია ყელსა წნელი, 415,3

ნილი

იგი სახლი ორმოცივე შიგან იყო გატენილი. 1354,1
პოვეს ერთი ზარადხანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი; 1354,2
შიგან ერთი კიდობანი დაბეჭდული, არ-გახსნილი. 1354,4
მუნ აბჯარი ყოელი-ფერი ასრე იდვა, ვითა მწნილი, 1354,3

ნობდეს

რაცა ვის რა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს: 11,1
შემცოდესა ყველაკასა ვითა ცვილსა დაადნობდეს. 166,4
მუშა მიწყივ მუშაკობდეს, მეომარი გულოვნობდეს; 11,2
„მე შერმადინ დამიგდია, ჩემად კერძად პატრონობდეს, 166,1
არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვასა უწუნობდეს. 11,4
სიკვდილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს, 166,2
კვლა მიჯნურსა მიჯნურობა უყვარდეს და გამოსცნობდეს, 11,3
ყოელთა მზეებრ მოგეფინოს, ვარდს არ ზრვიდეს, არ აჭნობდეს, 166,3

ნობდი

წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნობდი, 154,3
„ლაშქართა და დიდებულთა ალაშქრებდი, ჰპატრონობდი; 154,1
დარბაზს კაცსა გაჰგზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი, 154,2
აქა სადმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი! 154,4

ნოსა

მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წყლისა აბანოსა. 335,3
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა; 335,2
კარსა ზედა მოჰფარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა. 335,4
„ბაღჩა ვნახე უტურფესი ყოელისავე სალხინოსა: 335,1

ობა

რა სიავე, რა სირეგვნე, რა შლუობა, რა შმაგობა! 756,2
რად არ ვიცი ამა მზისა საუბრისა უჟამობა?» 1130,4
ესე მიკვირს, რად არ მომკლა, მისცა თურე ღმერთმან თმობა. 756,4
„ვთქვი: «უჟამოდ არ წესია მოყვანა და მზისა ხმობა: 1130,1
მე თვით კაცად აღარ ვარგვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა; 756,3
მომყვანელი გაშმაგდების და წაუვა ერთობ ცნობა; 1130,2
ხმობა უნდა ჟამიერად, საჯდოსა ყოვლსა თხრობა. 1130,3
„ვით გამხადა, რა მიბრძანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა: 756,1

ობდა

„იგი საძღვნოდ მისად დავსხენ, ვისი შუქი მანათობდა; 455,1
ფერი ჰკრთა და გასაშიშრდა, შემხედველთა შეაშთობდა; 747,2
მისი სროლა მშვილდოსანსა ყველაკასა აწბილობდა. 1002,4

ქვაბს შევიდეს მხიარულნი, ასმათ რასმე მასპინძლობდა. 1350,4
ყმამან დაყვნა დღენი რამე, თუცა ყოვნას ვერა სთმობდა, 1002,1
ინდოთ მეფე მხიარული ხელ-განპყრობით ამას ხმობდა. 1350,3
რა მეფემან მოისმინა, გაგულისდა, გაავცნობდა, **747,1**
დატყვირთული გავუგზავნე, ამბავსაცა კარგსა სცნობდა“. 455,4
ავსა კაცსა ურჩევნია, აესამცა რას აღრე სცნობდა! **747,4**
ჯორ-აქლემი ათჯერ ასი, — ყველაკაი წვივ-მაგრობდა, — **455,3**
სწორად ხოცდა შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მიაპყრობდა, 1002,3
შეუზახნა: „რა სთქვი, შმაგო, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა! 747,3
ფრიდონს თანა ნადირობად გავიდის და თამაშობდა, 1002,2
აწყა ვცანით, უარესსა პირი თქვენი არ გაბრჭობდა“, 1350,2
მეფისათვის დავარჩიე, საარმაღნოდ რაცა სჯობდა: 455,2
ღმერთსა მისცეს დიდი მადლი, თქვეს: „გვიყოო, რაცა სჯობდა; 1350,1

ობდეს

ბუკსა ჰკრეს და მეფედ დასვეს, ქოსნი ხმასა დაატკბობდეს; **1566,2**
მისცა კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს. **1566,3**
მისგან კიდე ნურა უნდა, — მისთვის ენა-მუსიკობდეს. **18,4**
ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაშიკობდეს; 376,3
ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე აშიკობდეს, 18,2
ყოვლსა მისთვის ხელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს, — **18,3**
ხამს, მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკმობდეს, 18,1
„ესეაო მეფე ჩვენი“, — იზახდეს და ამას ხმობდეს. **1566,4**
ქალმან ჰკადრა: „ხელმწიფეო, დაღრეჯილსა ვინცა გცნობდეს, 106,1
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს, 376,2
და-ცა-მვედრა: ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდესო». 376,4
ვინმცა გნახა კადნიერად, რაზომ გიმდა ამაყობდეს! 106,2
თქვენნი აგრე დაღრეჯანი მნათობთაცა დაამხობდეს! 106,3
თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ნახნეთ, მზეცა ვერა სჯობდეს; 1566,1
კაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჭვე, ჭმუნვასა ესე სჯობდეს“. 106,4
„ასმათ მითხრა: «მე მიბრძანა, ესე ექმნათო, ესე სჯობდეს: 376,1

ობენ

სწადდეს — დღესა ბნელად იქმან, სწადდეს — ბნელსა ანათობენ. 1236,4
„იქმან რასმე საკვირველსა, მტერსა თვალსა დაუბრმობენ, **1236,1**
კვლა სხვაგან გითქს სამი ბევრი, ასრე ფიცხლად მით გიხმობენ **427,3**
ვითა ხმელსა გაირბენენ წყალსა, წმიდად დააშრობენ, 1236,3
აწვე თავსა არ ეწევი, ფათერაკსა შეგასწრობენ. **427,4**
ერთგან შენთვის დამალულნი სპანი ასჯერ ათასობენ; **427,2**
«რომე ცუდად არ მოღორდე, ისი კაცნი გღალატობენ, **427,1**
ქართა აღსძრვენ საშინელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამხობენ, 1236,2

ობი

ყმა წავიდა ლაღი, ნაზი, ნაღვიძები, ძილ-ნაკრთობი. 711,2
რა გათენდა, კაცი მოვა მომკითხავი, დარბაზს მხმობი. 711,1
მეფე მინდორს ეკაზმოდა, მოემზადა დაბდაბ-ნობი. 711,4
ერთმანერთსა ეჯარვიან, დგას მჭვრეტელთა ჯარი მსწრობი; 711,3

ობის

გილიზღებს და შეგიკვეთებს, მიგინდობს და მოგენდობის, 1069,2
მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა დაითმობის? 1005,4
სჯობს სიშორე დიაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის: 1069,1
ფრიდონ უთხრა: „დასაშლელი ჩემგან არა არ გეთხრობის; 1005,1
მით დიაცსა სამალავი არასთანა არ ეთხრობის. 1069,4
მართ ანაზდად გიღალატებს, გაპკვეთს, რაცა დაესობის, 1069,3
ვიცი, რომე აღარა გცალს, შენ ლახვარი სხვა გესობის: 1005,2
წადი, ღმერთი გიწინამძღვრებს, შენი მტერი დაემხობის, 1005,3

ოდა

მან პასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიმდებოდა. 1246,2
„შეეტყვების, არ მიცნობსო, ეგრე ვითა ყოვნდებოდა!“ 1246,3
ფატმან მისსა შვენებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა. 1246,1
ახარებდეს: «წამოჯდაო», დედოფალი გამორბოდა; 348,2
„ზე წამოვჯე. მეფისასა კაცი დია მოვიდოდა. 348,1
თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გაჰვიდოდა. 1246,4
სამასისა კაცისაგან ას-სამოცი შეჰყოლოდა; 1411,1
მონახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დარჩომოდა, 1411,3
იგი ღმერთსა ადიდებდა, სხვა ყველაი უჩუმოდა. 348,4
რომე პოვნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმოდა! 1411,4
მეფე მორბის თავ-შიშველი, არ იცოდა, რას იქმოდა, 348,3
ფრიდონს უმძიმს სპათა მისთა, მაგრა ერთ-კერძ უხაროდა; 1411,2

ოდეს

«მამის ძმა და მამა-ჩემი პაპა-ჩემმან გაყვნა ოდეს, 593,1
აქა კაცი ხორციელი' კვლა ყოფილა არაოდეს“. 193,4
ექვსნი რამე ცხენოსანნი, ნახა, მისკენ მოვიდოდეს; 193,2
თვით ბიძასა ჩემსა მიხვდა, ვისთა შვილთა აწ დამკოდეს; 593,3
ზღვასა შიგან კუნძულია, ჩემად წილად მას იტყოდეს, 593,2
მათვე დარჩა სანადირო, არ მივსცემდი, მომერჩოდეს. 593,4
თქვა, თუ: „ჰგვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს! 193,3
ცხენსა მისცა საძოვარი, ვირე წვადი შეიწოდეს; 193,1

ოვა

თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოთოვა, 622,3
მაგრა მეტად შევებრალე, ტირილითა მესათნოვა; 622,2

ვითა შვილი დამადუმა, მემუდარა, შემეპოვა. 622,4
„ესე ჩემგან გაუკვირდა ფრიდონს, უცხოდ ეუცხოვა, 622,1

ოვდეს

ყოელთა სწორად წყალობასა ვითა თოვლსა მოათოვდეს, 1582,1
შიგან მათთა საბრძანისთა თხა და მგელი ერთად სძოვდეს. 1582,4
აეთა მჭმნელნი დააშინნეს, კრავნი ცხვართა ვერ უწოვდეს, 1582,3
ობოლ-ქვრივნი დაამდიდრნეს და გლახაკნი არ ითხოვდეს, 1582,2

ოვე

დაბნედილსა ნუ დამაგდებ, მიშველე, რა, მარგე, მოვე; 498,3
სოფელს მყოფსა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევეპოვე!» 498,4
ყაბაჩაცა ასეთივე, ამისებრი ვერა ვპოვე; 498,2
«განაღამცა ვიწინაშე, აჰა რიღე, რომე მთხოვე; 498,1

ოვნა

აჰა, მიხვდა ავთანდილსა ღაწვთა ცრემლით არ-დათოვნა, 208,1
კაცსა მიხვდეს საწადელი, რას ეძებდეს, უნდა პოვნა, 208,3
მაშინ მისგან აღარა ხამს გარდასრულთა ჭირთა ხსოვნა. 208,4
რათგან ცუდად არ წაუხდა მას ეზომი გარეთ ყოვნა. 208,2

ოკლა

სისხლსა, მისგან დადენილსა, მხეცი ყოვლი გაამლოკლა; 663,3
მისმან ფიცხლა სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა. 663,4
იგი მუნით წამოსრული სევდამანცა განა მოკლა! 663,1
პირსა იხოკს, ვარდსა აზრობს, ხელი მისი გაამხოკლა; 663,2

ოლა

გიჯობს გაჭრა ძებნად მისად, გავარდნა და ველთა რბოლა. 577,3
„შეტმან ზარმან გამაშმაგა, მომიკიდა ცხრო და თრთოლა; 577,1
აჰა ჟამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა!» 577,4
გულსა ვუთხარ: «ნუ მოჰკვდები, არას გარგებს ცუდი წოლა, 577,2

ომა

ქალსა შესწბა, გაუკვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდომა, 1530,1
ბრძენთა უთქვამს სიყვარული, ბოლოდ მისი არ-წახდომა. 1530,4
მეფე ეტყვის: „შვილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ზომა, 1530,3
ფერი ჰკრთა და გაუფიცხა შე- და გამო- გულმან კრთომა. 1530,2

ომთა

მან პასუხი არა მითხრა მე სიტყვათა ესეზომთა, 1127,3
ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა, მისთა მონაწთომთა. 1127,4

„ეპკადრე: «მითხარ, ვინ ხარ, მზეო, ანუ შვილი ვისთა ტომთა? 1127,1
იმა ზანგთა სით მოჰყვანდი შენ, პატრონი ცისა ხომთა?» 1127,2

ომი

მიართვამს და აგრე არჩენს იგი ერთგან ვერ-დამდგომი, 987,3
„ქალი მარტო ქვაბსა შიგან ზის მტირალი, ცრემლ-ნაწთომი; 987,1
ყმა ნადირსა უნადირებს, ლომის ლეკვსა ვითა ლომი, 987,2
მისგან კიდე სანახავად არა უნდა კაცთა ტომი. 987,4

ომით

ბაღჩა შეველე, კოშკი დამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა დგომით; 511,2
დამიმძიმდა, არა ვჰკითხე; ჩემი სჯირდა მისლვა ნდომით. 511,4
„შევჯე, წავე, ბაღჩას მივე. ვითა სცნობდე ლხინთა ზომით! 511,1
ვნახე, ვსჭვრეტდი ნატირებად, ცრემლი აჩნდა ღაწვთა წთომით, 511,3

ომსა

„იგი ასრე მოიწიფა, მე შემეძლო შესლვა ომსა; 321,1
მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქმენ ამა ზომსა; 321,3
მეფე ქალსა ვით ხედვიდა მეფობისა ქმნისა მწთომსა, 321,2
ებურთობდი და ვნადირობდი, ვით კატასა ვხოცდი ლომსა, 321,4

ონდეს

არ ვეშიშვი მტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს. 776,2
„რა მოგშორდე, მახსენებდი, სიყვარული ჩემი გქონდეს; 776,1
ხამს, მამაცი გაგულოვნდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს. 776,3
მძულს, რა კაცსა სააუგო საქმე არა არ შესწონდეს. 776,4

ონე

„შენმან მზემან, აქანამდის შენ ცოცხალი არ მეგონე; 1283,1
მიჯნურისა შებრალება ხამს, ესეცა გაიგონე; 244,2
ციხოვანთა გავუგზავნო, საუბარი გამიგონე, 450,3
„მაშა რათგან მიჯნურობა შენად ღონედ მოიგონე, 250,1
არ ეგების, ამას იქით თუმცა თავი არ გამონე, 250,2
მუნიდაღმა გემსახურებდი, თავი შენი დაგვამონე!“ 1571,2
აწ რა მესმა, შემოქმედი ვადიდე და ღმერთსა ვმონე, 1283,3
ერთი ჩემი დიდებული მომეც, ზედა მაპატრონე, 450,2
„ვინცა გწადდეს, ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე; 1571,1
სულთა მოგცემ გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გაქონე!“ 244,4
ხელთა მოგცემ ყველაკასა, განაღამცა შენ გაქონე!» 450,4
მონებისა უკეთესი რამც ვიშოვე, რამც ვიქონე?“ 1571,4
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, დაგაბნიე, დაგაღონე; 250,3

შენთვის მოვკედე, ამისებრი მემცა საქმე რა ეიღონე! 250,4
ჩემი მეთქვა: გარდასრულდა სიცოცხლე და ყოვლი ღონე; 1283,2
„რამაზ მითხრა: «აღარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე, 450,1
ასმათ ფერხთა ესვეოდა: „შენგან-აო ჩემი ღონე, 1571,3
სხვაგნით ყოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე; 244,3
„თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე, 244,1
ჩემი ყველა აქამდისი ჭირი ლხინსა შეეაწონე. 1283,4

ონო

ვალთა შენთა გარდსახდელად რა ნაცვალი მოვიგონო? 763,2
თუღა დავრჩე, შენთვის მოკვდე, თავი ჩემი დაგამონო, 763,3
შესთვალა, თუ: „რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო, 763,1
სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო“. 763,4

ორად

პირველ ძღვენი ტარიასთვის მოიღიან, იდვის გორად; 1541,4
„ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ამად ორად: 129,1
წადი, იგი მოყმე ძებნე, ახლოს იყოს, თუნდა შორად. 129,4
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუდგა ტახტი შორად. 1541,2
ქვემოთ დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისი მათად სწორად. 1541,3
„აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდომა თქვენად სწორად“. 1541,1
პირველ, ყმა ხარ, ხორციელი არავინ გვყავს შენად სწორად, 129,2
მერმე, ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად; 129,3

ორდენ

ეგე ასრე არ იქმნების, ვითა ჩიტნი არ გაქორდენ“. 736,4
„თუ მეფეცა გაგიშვებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოღორდენ! 736,1
რად გაგიშვან, რად დაღონდენ, ანუ მზესა რად მოშორდენ? 736,2
შენ წახვიდე, მტერნი ჩვენნი დაგვთამამდენ, გაგვისწორდენ. 736,3

ორთა

დღეს რომელი უსენ შესძღვნა ქალი, მსგავსი მზეთა ორთა, 1160,2
ესე მესმა, დამტყდეს ცანი, რისხვა ღმრთისა ეცა გორთა. 1160,4
აწ მოგეგვარე, წავიყვანოთ, ვლა არ გვინდა გზათა შორთა». 1160,3
„მისალამეს, «ფატმან, — მითხრეს, — ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა: 1160,1

ორი

კაცი კაცსა შემოესტყორცი, ცხენ-კაცისა დავდგი გორი; 440,2
მოშაირე არა ჰქვიან, თუ სადმე თქვას ერთი, ორი; 15,1
ერთობ სრულად ამოვწყვიდე წინა კერძი რაზმი ორი. 440,4
„შიგან ასრე გაეერიე, გნოლის ჯოგსა ვითა ქორი, 440,1
განაღა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი, 15,3

თავი ყოლა ნუ ჰგონია მელექსეთა კარგთა სწორი; 15,2
მაგრა იტყვის: „ჩემი სჯობსო“, უცილობლობს ვითა ჯორი. 15,4
კაცი, ჩემგან განატყორცი, ბრუნავს ვითა ტანაჯორი, 440,3

ორსა

«ზოგჯერ ზღვისკე მივიხედნი, წავსდგომოდი ამა გორსა; 615,1
ვერად ვიცან, გონებასა გაველკვირვე ამად ორსა. 616,4
ზღვასა შიგან ცოტა რამე დავინახე, თუცა შორსა. 616,2
ეგრე ფიცხლა სიარული არას ძალ-უც მისსა სწორსა, 616,3

ოცა

„რომე დავყავ წელიწადი, თვე თორმეტი გამეოცა, 580,1
მაგრა მისი მნახავიცა სიზმრივ კაცი არ მეოცა; 580,2
ვთქვი, თუ: «ღმერთსა ვერას ვჰკადრებ, რაცა სწადდეს, აგრე ვყოცა». 580,4
თანა-მყოლი ყველაკაი ამომიწყდა, დამეხოცა, 580,3

ოცნა

ჯერთცა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ მეოცნა. 109,4
ვითა ეშმა დამეკარგა, არ კაცურად გარდამკოცნა, 109,3
შესაპყრობლად შევუზახენ, სპანი სრულად დამიხოცნა, 109,2
„მე რა მნახა, ცხენსა შეჯდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა. 109,1

ოცნეს

იგი შვება საუკუნოს ცხადად პოვეს, არ იოცნეს, 1441,3
მოვიდეს და პირი ხელსა დასდვეს, აგრე გარდაკოცნეს. 1441,1
ესე ღაწვნი მზისად ხმანან, კაცთაგანმცა ვით იკოცნეს! 1149,2
ერთსა მიხვდეს საზიაროდ, დიდებანი იასოცნეს. 1441,4
უმართლეა, ვერ-მჭვრეტელმან თუ პატიჟნი იასოცნეს, 1149,3
მეფე ეტყვის: „ძმათა თქვენთა თავნი ჩვენთვის დაიხოცნეს, 1441,2
მე თუ შვილნი მირჩევნიან, ღმერთმან იგი დამიხოცნეს!» 1149,4
„უსენ იტყვის: «ბევრ-ათასნი ჭირნი ამან ამიხოცნეს; 1149,1

რალი

მზემან შუქნი შემომადგნა, ვარდი მით ვჩან არ დამზრალი“. 1422,4
„ღმერთმან გული განმინათლა გახეთქილი, გა-ცა-მწკრალი, 1422,2
ჭალი ფატმანს ეხვეოდა, ტკბილად იტყვის, არ გამწყრალი: 1422,1
აწ აგრე ვარ გავსებული, წინას ვიყავ ვითა მცხრალი, 1422,3

რები

„მითხრეს: «მეფე მოგახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარები, 424,1
მოციქულნი დავაყენენ, ხარგა დავდგი, არ მაზრები, 424,3
მეტად ამოდ ეუალერსე, ერთგან დაწვეს ვით მაყრები. 424,4
სახლით ჩემით წამოსრული ხვალე აღრე შეგეყრები». 424,2

რია

„აქიმნიცა იკვირვებდეს: „ესე სენი რაგვარია? 345,1
ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცთარი წამერია. 345,3
დედოფალი, ზღვასა შეიქმს, მას რომ ცრემლი დაუღერია. 345,4
სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემოჰყრია». 345,2

რიდა

ღმერთი მაგას მოწყალეობს, თუცა ჭირმან არ გაგრიდა; 903,3
ავთანდილცა მასთანავე ტიროდა და ცრემლსა ღვრიდა; 903,1
თუმც უნდოდით გასაყრელად, პირველ ერთად არ შეგყრიდა, 903,4
უთხრა: „დათმე, ნუ მოჰკვდები, გულსა სრულად ნუ დასჭრი, და-! 903,2

რიტნა

ავთანდილცა სულთქვნა მწარედ, დაბნედილსა შემოსჭერიტნა; 492,1
ასმათ ვანი გაამრავლნა, ცრემლმან მისმან ქვანი ხვრიტნა; 492,2
თქვა: „ცოცხალ ვარ? საწუთრომან აწცა ჩემნი სისხლნი ხვრიტნა!“ 492,4
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წყლითა დაუშრიტნა; 492,3

რობა

თავსა ეუთხარ: «მიემოწმე, ჟამად გიჯობს გულ-მაგრობა». 526,4
«მე მეფეთა დარბაზს მიხმეს, შექმნეს დიდი ვაზირობა. 526,1
მათ წინასვე დაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა. 526,2
დამეშალა, ვერ დავშლიდი, დამრჩებოდა უმეცრობა; 526,3

რობლად

მუნით კაცი ასმათს თანა მათ გაგზავნეს მახარობლად, 1435,1
„მანდა მოვა, მოიმაღლებს მზე მნათობთა მამაგრობლად, 1435,3
ჩვენ, დამზრალნი აქანამდის, აწ გავხედით დაუზრობლად“. 1435,4
კვლა ფრიდონის თავადთასა — ნაომართა მათთა მთხრობლად: 1435,2

რული

ვჯე და მასვე ვიგონებდი, არ მიეცა თვალთა რული; 384,2
წიგნი მქონდა საიმედო, ამად ვიყავ მხიარული; 384,3
ხამს სტუმარი სასურველი, მასპინძელი მხიარული. 720,4
კარის მცველმან მონა უხმო, უთხრა საქმე დაფარული. 384,4
ყმასა უთხრა: „მესწრაფების, მითხარ შენი დაფარული, 281,2
ამას თურე მახარებდა დღეს ნიშანი სახარული!“ 720,2
ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილული, არ დაზრული; 281,1
მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა განწირული“. 281,4
მიეგება, თაყვანის-სცა, ჰკადრა სრულსა ქება სრული, 720,3
ვაზირმან ცნა, გაეგება: „ჩემსა მზეა ამოსრული, 720,1

„დღესა ერთსა საწოლს მოვე მეფისა სრით წამოსრული, 384,1
ეინ ხარ, ანუ სით მოსრულხარ, სადაური, საღ მოსრული? 281,3

რულმან

ვეღარ განახე საყვარელი მხიარული მხიარულმან, 1282,2
გაგიცხადა დამალული გონებამან დაფარულმან. 1282,4
ნეტარ, რა ქმნას უშენომან გულმან, შენგან დალახვრულმან! 1282,3
„ხედავ, ჩემო, ვით გაგვყარნა სოფელმან და ჟამმან კრულმან? 1282,1

რულნი

სჯობან ყოვლთა მოყვარულთა პატრონ-ყმანი მოყვარულნი. 1439,4
სიკვდილიცა სიცოცხლედ მიჩს, ოდეს გნახენ მხიარულნი“. 1439,3
ბოლოდ ასრე გააცხადნა გონებამან დაფარულნი, 1439,2
ასმათ ჰკადრა: „მადლი ღმერთსა, ვარდნი ვნახენ არ-დაზრულნი, 1439,1

რულსა

„მე მოვუკლავ თინათინის სურვილსა და სიყვარულსა, 150,1
აწ მიბრძანა საიმედო, ამად მხედავ მხიარულსა. 150,4
ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა, 150,3
ცრემლი ცხელი ასოვლებდის ნარგისთაგან ვარდსა ზრულსა, 150,2

სრასა

თავმან მისმან, ფიცით გეტყვი შენ, ვაზირსა, ოსტასრასა: 728,2
მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ დამიჭრას, არცა სრასა! 728,4
„რაცა გითხრა, ჩემ მაგიერ როსტანს ჰკადრე, მიედ სრასა; 728,1
არ შემიპყრობს, არ დავდგები, თუ შემიპყრობს, მაქნევს რასა? 728,3

სრულად

მათთა ცოლთა მოიძულვნეს ქმარნი, დარჩეს გაბასრულად. 1063,4
იქით-აქათ იჯრებოდეს: „ვუჭვრიტოთო ამას რულად!“ 1063,2
ზოგნი ნდომით შეჰფრფინვიდეს, ზოგნი იყვნეს სულ-წასრულად; 1063,3
ზარი გახდა, შემოაკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად, 1063,1

სრული

მან მითხრა, თუ: «რას ვიტყოდი მოცთომილი, გაბასრული! 624,2
„ფრიდონს ვუთხარ ყველაკაი ჩემი, თავსა გარდასრული; 624,1
სახელმწიფო საჯდომი და ტახტი გმართებს, სრაცა სრული». 624,4
შენ, მაღალი ინდოთ მეფე, ჩემსა რადმე ხარ მოსრული, 624,3

სრულნი

ხმას სცემს ჩანგი ჩაღანასა, მომღერალნი იყვნეს რულნი! 713,4
შეიტანნეს დიდებულნი, თავადნი და სპანი სრულნი; 713,2

დაჯდა, დახედეს მოკაზმულნი საჯდომნი და სრანი სრულნი, 713,3
ინადირეს, შემოიქცეს მხიარულნი, მინდორს რულნი; 713,1

სრულსა

ვეღარ ვისმენ ხმასა შენსა, სასმენელად მე მას რულსა, 814,3
აწ უშენოდ რა, გლახ, ვუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა? 814,4
„ოდეს განახავ მხიარულსა, ნადირობით შემოსრულსა? 814,1
ვეღარ გიჭვრეტ ნაბურთალსა, ტანსა მჭევრსა, ჯაჯარ-სრულსა, 814,2

ტყვია

„აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეტყვია, 128,1
ვიცი, რომე გაუწყვედლად თვალთათ ცრემლი გისეტყვია, 128,3
მაგრა შორით სიყვარული შენგან ჩემი შემიტყვია, 128,2
შეუპყრიხარ სიყვარულსა, გული შენი დაუტყვია. 128,4

უა

ქალსა ეტყვის: „აჰა, დაო, ეგეთიმცა კაცი ნუა! 835,2
იგი ფიცი ვით გატეხა! არ ვეცრუე, ვით მეცრუა! 835,3
ვერ იქმოდა, რად მიქადა? თუ მიქადა, რად მიტყუა?! 835,4
ყმა დაჭმუნდა, ვითამც რამე ჰკრეს ლახვარი გულსა შუა; 835,1

უდენ

გულით ჩემით სიხარულნი აჰფხვრენ, ჭირნი დააბუდენ? 187,3
იტყვის: „ღმერთო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად ამრუდენ? 187,1
დღეთა ჩემთა ცრემლნი ჩემნი ვერაოდეს დავიყუდენ“. 187,4
მე ეზომნი სიარულნი კიდე რად, გლახ, გამიცუდენ, 187,2

ულა

„მოყვარემან ვარდის კონა გულსა მკრა და დამიწყლულა, 852,1
სხვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაბასრულა“. 852,4
მას თუ გამყრი, საწუთროო, ჩემი ლხინი გარდასრულა, 852,3
იგი ფიცი, ჩემგან სრული, მან აღარა გამისრულა; 852,2

ულად

შემასმინეს, მეფე გითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლულად». 1162,4
„შევე, ვნახე იგი ტურფა მტირალად და ცრემლ-დასხმულად, 1162,1
ვჰკადრე: «შეჯო, ბედმან შაემან ვით მიმუხთლა, ხედავ, რულად! 1162,2
ცა მობრუნდა რისხვით ჩემკენ, იაჯარ-მყო, ამფხერა სრულად, 1162,3

ულდეს

ბრძანებისა შემცილენი მათთა ხრმალთა და-ვე-წყლულდეს, 1581,3
მოიმატნეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს. 1581,4

ერთმანერთსა ნახვიდიან, საწადელნი გაუსრულდეს, 1581,2
მათ სამთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს, 1581,1

ულე

ფატმან იტყვის: „მივეგებე, გული მისთვის ვაერთგულე, 1126.2
მოიტირეს, ყმამან უთხრა: „ნუღარ გასწყვედ, გაასრულე“. 1126,1
ზედა დავსვი ტახტსა ჩემსა, შევეკვეთე, გავესულე. 1126.4
ვარდუუკოცნე ყოველი ასო, თავი ამად მოვაძულე, 1126,3

ულებ

თავსა მრთელსა რად შეიკრავ, წყლულსა ახლად რად იწყლულებ? 866,4
„ბრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულებ, 866,1
მინდორს სტირ და მხეცთა ახლავ, რას წადილსა აისრულებ? 866,2
ვისთვის ჰკვდები, ვერ მიხვდები, თუ სოფელსა მოიძულებ, 866,3

ული

თავსა იყო დაკოდილი, შეებნიდა სისხლსა გული, 194,3
აზომ რომე გაგათრიე შენ, ვაზირი გულის-გული. 805,4
შე-რასმე-ჰყვეს საუბარსა, სიტყვა ჰკადრა არ-მალული: 885,1
ეგე სამხრე მისეული, შენ გაჩნია ვისგან წყლული, 885,3
როსტან უთხრა: „არა მახსოვს გუშინდელი შენგან თქმული. 805,2
ხელთა ჰქონდა მშვილდ-ისარი, მათკენ მივა მხიარული. 194,1
„ერთსა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დაფარული: 885,2
ორთა კაცთა წვეროსანთა ყმა მოჰყვანდა უწვერული, 194,2
რა ვაზირი მოწიწებით დარბაზს ნახა შემოსრული, 805,1
რაგვარ გიყვარს, რაგვარ გიღირს? თქვი, დავიღო მერმე სული“. 885,4
მაწყინე და გამარისხე, ვერ დავიღე დიდხან სული, 805,3
ტიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას, გლახ, სული. 194,4

ულნი

ვერცა ვისგან დანათვალნი, ვერცა ვისგან შეგებულნი; 1484,3
პოვნეს იგი საჭურჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდულნი, 1484,2
არ იტყვიან, არა გვაქვსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკლულნი. 1484,4
ანუ ეგრე ვით გეკეთნეს ზამთრის ვარდნი ფერ-ნაკლულნი! 962,2
ყმამან უთხრა: „მიკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ-მოკლულნი, 962,1
ჩვენნი მჭვრეტნი დავაშვენნით, ჩვენგან სხდიან მხიარულნი“. 962,4
მოიარეს ქვაბოვანი, თამაშობდეს მხიარულნი, 1484,1
თქვენმცა მაშინ გენახენით, ლაღნი ვსხედით, არ საპყრულნი! 962,3

ულსა

ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა, გულსა. 30,4
ამას ეტყვის: „შენთვის დავსდებ გონებასა, სულსა, გულსა, 892,1
გაუმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწადდა მისსა გულსა. 1033,1
მაგრა შენი სიყვარული ჩავიტანე, ჩამრჩა გულსა; 1293,2
მო და უყავ სამართალი, გაებრჭობის გული გულსა; 948,2

„წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ცეცხლი გულსა; 369,1
თქვა: „დიაცსა ეინცა უყვარს, გაექსეის და მისცემს გულსა, 1081,1
„ჰე მუშთარო, გეაჯები შენ, მართალსა ბრჭესა, ღმრთულსა, 948,1
მიჯობს, მივჰყვე, განღა სადმე ვსცნობ საქმესა დამალულსა“. 1081,4
არ დახოცნა, დაიმონნა, დარჩომოდა რაცა წყლულსა. 1033,3
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწყლულებ ახლად წყლულსა; 892,2
მომეგონოს მოშორვება, მემატების წყლული წყლულსა; 1293,3
მოეწერა მზისა შუქსა: «ნუ დაიჩენ, ლომო, წყლულსა; 369,2
მართალი ვარ, გამიკითხე! რად მაწყლულებ მისთვის წყლულსა? 948,4
ვინცა უყვარს, რად აყივნებს მისთვის მკვდარი, მისთვის წყლულსა?! 30,2
არას გარგებს სწავლულება, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა: 892,3
მე სიტყვასა ერთსა გკადრებ, პლატონისგან სწავლა-თქმულსა: 780,3
აწ ასმათი მოგახსენებს ყველაკასა ჩემგან თქმულსა. 369,4
მიკვირს, კაცი რად იფერებს საყვარლისა სიყვარულსა: 30,1
ნუცა მტირ და ნუცა მიგლოვ, ჩემო, ჩემსა სიყვარულსა! 1293,4
მართლად იტყვის მოციქული: „შიში შეიქმს სიყვარულსა“. 1033,4
კაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოყვარესა მოყვარულსა; 780,2
არ იხმარებ, რას ხელსა ხდი საუნჯესა დაფარულსა? 892,4
აუგი და მოყივნება არად შესწონს ყოლა კრულსა; 1081,2
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვაშიადსა უთხრობს სრულსა, 1081,3
«სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა». 780,4
ნუ ამრუდებ უმართლესსა, ნუ წაიწყმედ ამით სულსა! 948,3
„მე სიკვდილი აღარ მიმძიმს, შემოგვედრებ რათგან სულსა, 1293,1
მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვდები, მაგრა ბნედა ცუდი მძულსა. 369,3
თუ არ უყვარს, რად არა სძულს? რად აყივნებს, რაცა სძულსა?! 30,3
„ვიცი, ბოლოდ არ დამიგმობ ამა ჩემსა გაზრახულსა. 780,1
ზოგთა ჰკადრეს ზენაარი: „ნუ დაგვხოცო, შენსა სჯულსა!“ 1033,2

უნდა

მოვახსენე: «აჩქარება შენი ყოლა არა უნდა, 601,2
როსტანს ჰკადრა: „შემიტყვია, იმას თქვენი არა უნდა; 89,2
მეცა თანა წამოგყვები, დაიხოცნენ იგი მუნ, და-! 601,3
ვერ ვასმინე საუბარი, მით დავყოვნე ხანი მუნ, და-“. 89,4
„ამა ყმამან შემიკვეთა, გული მისკე მიმიბრუნდა. 601,1
რა პასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა, 89,1
ჩვენ ორთავე მეომარი განაღამცა შეგვიძრწუნდა!» 601,4
თვალნი მზეებრ გამირეტდეს, გული მეტად შემიძრწუნდა, 89,3

უნდეს

თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაცა ღმერთსა უნდეს; 731,2
არ მობრუნდეს, თქვენმცა სუფევთ, მტერი თქვენი დაძაბუნდეს!» 731,4
«წასლვა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწყინოს, არ დაჭმუნდეს; 731,1
მანეე ქმნას და გაგიმარჯვდეს, თქვენი თქვენკე და-ვე-ბრუნდეს. 731,3

უნდი

ქალი ომსა რაგვარ მაწვევს, აგრე ვითა დავძაბუნდი!» 549,3
უკუჰყივლე: «აწ გამოჩნდეს, არ მინდოდეს, ვისცა ვუნდი! 549,2
შინა მოვე, მოკლეა მისი დავაპირე, არ დავყმუნდი, 549,4
„მე მეწყინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლად გარე შემოვბრუნდი. 549,1

უნვე

ზღვა-ზღვა ცურვით წამოუვე, ჩემი მჭერეტი გავაცბუნვე; 599,2
თანა-მყოლნი ყველაკანი დამიხოცნეს, დამრჩეს მუნვე, 599,3
ვინცა მდევდა, ვერ შემომხვდა, მიეუბრუნდი, მივაბრუნვე. 599,4
«მომეჯარნეს, ვეღარა ვქმენ, ნავით ცხენი გარდვიხლტუნვე, 599,1

უნვებს

აწ ვუშველოთ, გვიჯობს, იგი ნაცელად დღესა დაგვითბუნვებს, 738,2
ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატკბუნვებს; 738,3
ცუდთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად დააჭმუნვებს. 738,4
„მზე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მზესა რამცა დააბრუნვებს! 738,1

უო

ამოდ ვსთხოვო ქალი მისი, შევეხვეწო, შევაგუო»“. 1468,4
ხვალე წასლვა არ დავშალო, არცა საქმე გავათუო; 1468,2
„ესე უთხარ: «ამის მეტსა მოციქულობ ნურას ნუო, 1468,1
მე არ მიზამს არაბთ მეფე, რომე სიტყვა გავაცრუო, 1468,3

უობს

„თუცა მისი არ-გაწირვა ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს, 767,1
ყოველი ცრუ და მოღალატე ღმერთსა ჰგმობს და აგრე ცრუობს. 767,4
გული, მისი უნახავი, ტირს და სულთქვამს, ვაებს, უობს, 767,2
კაცსა არას არ იახლებს, ერიდების, ჰკრთების, ქსუობს. 767,3

ურა

ქალმან სულად მოაქცია, მკერდსა წყალი დააკურა. 319,3
ავთანდილსცა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა მურა; 319,2
თქვა: „ისმენდი, მაგრა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ-ა. 319,4
ყმა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა; 319,1

ურად

„ვაჭრის ცოლთა მხიარულმან ვუმასპინძლე ამოდ, დურად; 1115,1
მაგრა ჩემსა რა გიამბობს, გამოჭრილვარ ასრე თუ რად! 297,3
მიებრუნდე და რა ვუამბო, რად მოვეო ჯაბან-ხრდლურად? 922,4
შარტო დავრჩი, სევდა რამე შემომექცა გულსა მურად. 1115,4

მერმე, ცეცხლი დაუვსია, აღარა მწვავს გულსა მურად. 152,3
მე თუ ვიტყვი, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქმს ალად, მურად". 297,4
სმასა ზედა უმიზეზოდ გავხე რადმე უგემურად, 1115,2
ხამს მეფეთა ერთგულობა, ყოფა გემართებს ყმასა ყმურად, — 152,2
მისით კითხვით წამოსრულვარ, არ-მთრვალი და არ-მახმურად, 922,3
რა შემატყვეს, გაიყარა, სხდომილ იყო რაცა პურად, 1115,3
„მან მიბრძანა: «მადლიერ ვარ, კარგად ხარ და მამაცურად, 922,1
ღმერთმან ქმნა და გიპოვნივარ, შენცა ცდილხარ მამაცურად. 297,2
ხამს, თუ კაცი არ შეუდრკეს, ჭირს მიუხდეს მამაცურად. 152,4
„პირველ, ყმა ვარ წასლვა მინდა პატრონისა სამსახურად, — 152,1
„წამოსრულხარ ჩემად ძებნად, პატრონისა სამსახურად; 297,1
შენგან მისსა გავლენასა მე დავიჩენ სამსახურად». 922,2

ურდა

ვინმცა გკადრა შეცილება, უშმაგომცა ვინ მოგმდურდა! 1513,2
თუ ავთანდილ არ მიყვარდა, ასრე მისთეის რად მომსურდა? 1513,3
დია, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დადასტურდა". 1513,4
„თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მაშინ მშურდა. 1513,1

ურვა

ნუთუ მხეცთა სიახლემან უკუმყაროს გულსა ურვა!» 642,2
„მათი მესმა დაპირება, ჩაბალახთა ჩამობურვა; 606,1
უბრძანებდა: „გული შენი განაღამცა მომემდურვა; 1573,2
«ვიცი, რომე დამირჯიხართ, დია გმართებს ჩემი მდურვა. 642,4
აწ ვაგლახ მე, ჭირი შენი გონებამან შვიდით ურვა, 1573,3
მონათა და ამა ასმათს სიტყვა ვუთხარ შვიდი თუ რვა: 642.3
ნავი წინა მომეგება, არა ვიცი, იყო თუ რვა. 606,2
ტარიელ ცნა, ამა ყმასა ცოლისათვის მოესურვა. 1573,1
მოგშორდები, საწუთრომან ლხინი ჩემი დამიშურვა". 1573,4
ქუსლი ეჰკარ და დავუქციე, დაიზახნეს დიაცურ ვა! 606,4
ფიცხლა ზედა შევეჯახე, მათ დაიწყეს ამოდ ცურვა; 606,3
„ვთქვი, თუ: «ჩემგან აღარა ხამს სიარული, ცუდი ცურვა, 642,1

ურევებს

ვა თუ გაწყრეს, გაგულისდეს, კუშტი გულსა შეაურევებს, 1472,2
„ეგე საქმე მე და ჩემსა საყვარელსა შეგვამდურევებს, 1472,1
„ვინ არ მისცემს ქადებულსა, მოურავსა მოიმდურევებს, 755,3
თქმულა: «ქრთამი საურავსა ჯოჯოხეთსცა დაიურევებს». 755,4
— მიკვირს, რად სცალს წყლიანობად, რად არ გულსა შეიურევებს! — 755,2
შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა დამიურევებს". 1472,4
ამბავსაცა დამიძვირებს, ჭვრეტისათვის მომასურევებს, 1472,3
ქრთამსა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა ვერ იწურევებს: 755,1

ურევთ

„კაცნი იხმნა მასვე წამსა, ესე საქმე დავიურვეთ, 631,1
მოგვინახეთ, საყვარელსა მისსა მისთვის მოასურვეთ; 631,3
თავთა ჭირი უათასეთ, რადმც უშვიდეთ ანუ ურევეთ?» 631,4
უბრძანა, თუ: «ნავებითა წადით, ზღვა-ზღვა მოიცურვეთ, 631,2

ურვენ

ნაცელად მათთა წყალობათა გულნი მათნი შეეაურვენ. 846,4
„ბროლ-სადაფნი მარგალიტსა ლალის-ფერსა სცვენ და ჰბურვენ, 846,1
გამოპარვით წამოსლვითა ღმრთისა სწორნი მოეიმდურვენ, 846,3
მას მოეშორდი, ვერ ვეახელ, ვერ ვისურვენ, ვერ ვასურვენ, 846,2

ური

მერმე ავდეგ სევდიანი, მიღამებდა გულსა მური: 584,2
„ხეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა ჭამეს პური; 584,1
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასტური, 584,3
ველთა ცრემლი ასოვლებდა, თვალთა ჩემთა მონაწური. 584,4

ურნა

სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განკურნა. 92,1
ცხენსა შეჯდა, — მონათამცა საუბარნი რად იყურნა! — 92,3
ხრმალ-კაპარჭი მოიმაგრა, მკლავნი გაიმამაცურნა, 92,2
თვალთა ხელი უკუიელო, ცხელნი ცრემლნი მოიწურნა, 92,1

ურსა

ოდენ ტკბილად შემომხედნის ვითამცა რა შინაურსა; 388,2
«აწ წადიო, ვერას გითხრობს», მე კვლა მიმცა ალმან მურსა. 388,4
„დიდხან ვდეგ და არა მითხრა სიტყვა მისსა მონასურსა, 388,1
ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოდგა, მითხრა ყურსა: 388,3

უსა

მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბულბულისა ჰგვანდის ბუსა. 955,4
ნუთუ მომხვდეს ნახვა მზისა, ნუ ვიზახი მიწყივ უსა“. 955,2
„თუ დავრჩეო, ესე მიჯობს, — სიცოცხლისა იტყვის თუსა, — 955,1
მიიმღერის ხმასა ტკბილსა, არ დასწყვედდის ცრემლთა რუსა, 955,3

უქდა

შეიყარნეს, ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა. 974,4
მონაქროლმან ვარდი დაზრა, წამწამთაგან ბუქი ბუქდა; 974,3
რა „ტარიელ“ მოისმინა, ფრიდონს ჭირი უსუბუქდა, 974,1
თვალთა ცრემლნი გარდმოსცვივდეს, გული უფრო აუჩუქდა, 974,2

უქი

ცრემლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი. 1131,4
ჩამოკბურე მრავალ-კეცი სტავრა მძიმე, არ-სუბუქი; 1131,3
„ავიყვანე იგი პირ-მზე ნაქები და ვერ ვთქვი უქი; 1131,1
სურეილმან და მზემან მისმან, ძლივ დავმალე მისი შუქი, 1131,2

უქმან

თქვეს: „სურნელი სული ვარდთა დღეს მოგებერა ქვენა ბუქმან“. 721,4
ფერხთა ქვეშე ხატაურსა უფენენ და მიწად უქმან. 721,2
ყმა გარდასვა მასპინძელმან, არ ღაფალმან, ავმან, უქმან; 721,1
ყმამან სახლი განანათლა, ვით სამყარო მზისა შუქმან; 721,3

უში

რა მოშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში, 25,2
მძულს უგულო სიყვარული, ხვევნა, კოცნა, მტლაში-მტლუში. 25,4
ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში, 25,1
გული ერთსა დააჯეროს, კუშტი მიხედეს, თუნდა ქუში; 25,3

უშნა

მან პასუხი ვერა გასცა, ოდენ სულთქვნა, ოდენ უშნა, 572,3
«ხელი მიჰყო, წამოზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუშნა, 572,1
დაალება, დაალურჯა, მედგრად პირნი მოიქუშნა. 572,2
ქალმან შავმან ვერა არგო, ვერცა წყლულნი დაუშუშნა. 572,4

უხებს

მას ლახვარსა მოაშორვებს, თუცა პირველ გულსა უხებს, 625,2
„კვლაცა მითხრა: «ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა ტანად უხებს, 625,1
იგი მოგვცემს წყალობასა მისსა, ზეცით მოგვიქუხებს, 625,3
ჭირსა ლხინად შეგვიცვალებს, არაოდეს შეგვაწუხებს». 625,4

ფალსა

თურე ბედი მოაღაფლებს კაცსა ეგზომ არ-ღაფალსა. 644,4
ნუთუ ღმერთმან არ გაგვყარნეს ცხენთა თქვენთა ნატერფალსა! 644,2
თქვენ გიჭვრეტდეთ საჭვრეტელსა შეენიერსა, სატურფალსა!» 644,3
«უშენოსა ნუმცა ვნახავთ ნუ პატრონსა, ნუ უფალსა! 644,1

ფენი

„მიეუწერე: «მზეო, შუქი შენი, შენგან მონაფენი, 496,1
გულსა მეცა, გამიცუდდეს სიჩაუქე-სიალფენი; 496,2
ხელმან შენნი გავიცადენ სინატიფე-სიტურფენი, 496,3
სულთა ნაცვლად სამსახურნი რამცა ვითა გიმუქფენი?! 496,4

ფესა

მას მეფესა, აეთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა. 1502,4
კვლა ფრიდონცა უსალამა, თაყვანის-სცა მან მეფესა, 1502,3
პირსა უჭვრეტს გაკვირვებით, უქებს მკლავთა სიალფესა; 1502,2
გაეკვირვა მეფე მისსა თვალადობა-სიტურფესა. 1502,1

ფოსა

მიხვდეს მყოფნი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა. 147,4
იგი პირ-მზე არ მოსცთების სიარულსა სასწრაფოსა. 147,3
მოეგებნეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღვნიდეს იეფოსა. 147,2
რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახდა სამეფოსა. 147,1

ქალსა

არ დაარჩენს ცალიერსა არ ყმასა და არცა ქალსა. 55,4
ალაფობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა, 55,1
რომე ჰგვანდა სიუხვითა ბუქსა, ზეცით ნაბუქალსა; 55,3
მას ტაიჭსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა, 55,2

ქანი

დაავიწყდეს იგი ფიცნი, რა მუსაფნი, რა მაქანი! 1154,3
„რა მეფემან უსენს წინა სვა მრავალი დოსტაქანი, 1154,1
კვლა შესვეს და კვლა აუვსნეს სხვა ფარჩნი და სხვა ჭიქანი. 1154,2
მართლად თქმულა: «არა მართებს ყვაესა ვარდი, ვირსა რქანი». 1154,4

ქმარი

მზეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი, 132,2
შენი მკლვიდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი“. 132,4
„ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შეევირთო რაცა ქმარი, 132,1
სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი, 132,3

ქნია

«რომე გკადრებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცუდად ნალიქნია, 524,1
მან მიბრძანა: «რაცა იცი, თქვიო», თავი დამიქნია. 524,4
თუ მაღირსებ განკითხვასა, ავი არა არ მიქნია». 524,3
ცამცა მრისხავს, მზისა შუქნი ყოლა ჩემთვის ნუ შუქნია! 524,2

ყარე

მერმე მოდი, ლომო, მზესა, შეგეყრები, შემეყარე. 130,4
გულსა გარე საიმედო ია მორგე, ვარდი ყარე, 130,3
„შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე, 130,1
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაპყარე, 130,2

ყარი

სამ დღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის ვით მაყარი. 1539,4
მოდიოდა მარგალიტი მოფანტული, მონაყარი; 1539,2
გაბედითდა წასაღებლად ატლასი და ოქრო მყარი. 1539,3
არა დარჩა უსაბოძვრო არ კოჭლი და არ საპყარი; 1539,1

ყარნა

მოიყვანნა მხარ-დაკრულნი ერთმან ორნი, არ დაყარნა, 609,3
მათნი ყმანი გაამტირლნა, მისნი ყმანი ამაყარნა. 609,4
„თვით ორნივე ბიძაძენი მისნი ხრმლითა ჩამოყარნა, 609,1
ხელნი წმიდად გარდეკვეთნეს, იგი ასრე ასაპყარნა, 609,2

ჩები

როსტანისთვის წაატანა ძღვნად ტურფები ჯუბაჩები, 1576.1
კვლა ჭურჭელი თვალთა თლილთა, არ კოვზები, არ ჩამჩები: 1576,2
ავთანდილ თქვა: „არა ვიცი, მე უშენოდ ვით დავრჩები!“ 1576.4
„ჩემ მაგიერ მიუტანე, წაო, ნურას მეურჩები“. 1576,3

ცების

ვითა ვერხვი ქარისაგან, ირხევის და იკეცების; 139,2
რა მილულნის, სიახლევე საყვარლისა ეოცების, 139,3
შეკრთის, დიდნი დაიზახნის, მით პატიჟი ეოცების. 139,4
საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი ძნელად ეხოცების, 139,1

ცხენი

მითხრა: «ხედავ პირი მზისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი, 639,2
ვიცი, მეტი არა გინდა, ძღვენნი რადმცა გავკიცხენი? 639,3
„მერმე ფრიდონ მოიყვანა, მიძღვნა ესე ჩემი ცხენი, 639,1
თვით ამანვე მოგაწონოს სახედრობა, სიფიცხენი». 639,4

წამე

ვითა მონა, სამსახურად განაღამცა წავე, წა-, მე!“ 133,4
სხვა პასუხი რამცა გკადრე, ანუ რამცა შეეწამე? 133,2
მე სიკვდილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე, 133,3
მოახსენა ყმამან: „მზეო, ვინ გიშერი აწამწამე, 133,1

წარებს

გულ-ამოსკვნით, ოხრვა-სულთქმით მიხრის ტანსა, მიაწარებს. 707,2
ვა, საწუთრო ბოლოდ თავსა ასუდარებს, აზეწარებს! 707,4
საყვარლისა სიახლესა მოშორება გაამწარებს, 707,3
ამას მოსთქვამს, ცრემლსა აფრქვევს, ათრთოლებს და აწანწარებს, 707,1

ჭრელად

მარგალიტი არვის მიხვდეს უსასყიდლოდ, უვაჭრელად. 160,3
ყმამან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა ჭრელად: 160,1
რა მიჯნური ველთა რბოდეს, მარტო უნდა გასაჭრელად. 160,2
კაცი ცრუ და მოღალატე ხამს ლახვრითა დასაჭრელად. 160,4

ხელეს

მისთა მჭვრეტთა მისთვის ბნედა თავისათვის ისახელეს, 722,2
დაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლად ხელეს. 722,1
გაყრა ბრძანეს, გაიყარნეს, ჯალაბობა გაათხელეს. 722,4
სულთქმა ბევრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს. 722,3

ხელი

„ხანი დავყავ, გავეყარე, მაგრა გავხე ვითა ხელი. 540,1
„რაცა გითხრა, მომისმინე, ბრძენი გეტყვი, არა ხელი: 654,1
ჭირი ბევრჯელ ვაათასი, ლხინი ჩემი ვაერთხელი, 540,3
ასი გმართებს გაგონება, არ გეყოფის, არ, ერთხელი; 654,2
ასმათ წინა ჩამომიძღვა, ჩამდიოდა ცრემლი ცხელი. 540,2
აწ მე მინდა ნახვა მისი, ვისგან დამწვავს ცეცხლი ცხელი. 654,4
კარგად ვერას ვერ მოავლენს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი. 654,3
მერმე წასლვა არა მწადდა, ამად მივალ არ-ფიცხელი“. 540,4

ხელნი

ერთმანერთი დაავიწყდა, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი, 1125,3
ესე სიტყვა დაასრულა, ფატმან იკრნა პირსა ხელნი; 1125,1
ღვარმან, ზედათ მონადენმან, გააწყალნა ფიფქნი თხელნი. 1125,4
ავთანდილსცა აეტირნეს, გარდმოყარნა ცრემლნი ცხელნი; 1125,2

ხელსა

„ყოველსავე მართლად გითხრობ, არ სიტყვასა საკვეხელსა. 727,1
რამცა სადა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა! 727,4
ვერ გავუტეხ ზენაარსა, ვერ გავსწირავ ხელი ხელსა, 727,3
მიმელის და ვერ მისრულვარ, ესე მიდებს ცეცხლსა ცხელსა; 727,2

ხოცა

შენ გენუკევ მონახვასა, კიდით კიდე მოლახოცა. 127,4
„გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი დაგეხოცა, 127,1
ყმა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა? 127,2
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამხო ცა. 127,3

ხულსა

უთხარ: «ძმაო, რა გარდიხდის შენგან ჩემსა ჭირ-ნახულსა! 1457,1
თუ ვერა ვიქმ საწადელსა შენსა, შენთვის გაზრახულსა, 1457,3
ღმერთი მოგცემს წყალობასა, მისგან ზეცით შესახულსა! 1457,2
არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ დარბაზსა, არცა ხულსა. 1457,4

ბ) ოთხმარცვლიანი რითმები

აეკიდა

ეის მახვილი ვერას ავნებს, მისი მკლველი გაეკიდა, 170,3
ივი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა. 170,1
მისგან ტვირთი კაეშნისა ტვირთად ვარგად აეკიდა. 170,4
ვინმცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინმცა წაეკიდა? 170,2

არემარე

მოეხვია, გარდუკოცნა მას პირისა არე-მარე: 1518,1
კვალე, შეგყრი, ლომო, მზესა, თავი მისკე არე, მარე". 1518,4
„დამივსეო ცეცხლი ცხელი, მაგრა წყალი არ ემარე; 1518,2
ეის გიშერი დააჯოგა და წამწამი არემა-რე, 1518,3

არიანო

თქვენ საჭვრეტლად აღარ მინდით, არ ვარდნო და არ იანო". 1523,4
ეტყვის: „მზეო, ვითა გაქო, ნათელო და დარიანო! 1523,1
შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო, 1523,2
მზიანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო, 1523,3

არიდენო

„თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუდად არ იდენო, 488,1
ამას იქით ნუღარ იდენ, გულსა ჭირნი არიდენო; 488,2
შენნი მჭვრეტნი ჩემთა მჭვრეტთა აგინებენ, არ იდენო; 488,3
რომე წელან მოგეხვიენეს, ივი ჩემთვის არიდენო. 488.4

ასადაგეს

ყმა ეტყვის, თუ: „შენთა მჭვრეტთა თავი ხელი, ა, სად აგეს! 136,3
ცეცხლთა, შენგან მოდებულთა, გული ჩემი ასადაგეს". 136.4
ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს, 136,1
ბროლ-ბალახში შეხვეული და გიშერი ასადაგეს; 136,2

დაებადა

რათგან დასწვავს მოახლეთა, ღმერთსა მზედცა დაებადა, 725,3
„მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბაღე დაებადა, 725,1

მუნვე დარჩა, დათმობაცა მასთანავე დაება, და-; 725,2
მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო და ებადა. 725,4

უშენოსა

«ღმერთმან თუ მცა ენა ჩემი ქებად შენდა უშენოსა, 487,1
მზემან ლომსა ვარდ-გიშერი ბაღჩას ბაღად უშენოსა, 487,3
შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა, 487,2
შენმან მზემან, თავი ჩემი არვის მართებს უშენოსა! 487,4

2. დაბალი შაირი

ა) სამმარცვლიანი რითმები

აბანი

„ჩემთა მჭვრეტელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი. 471,1
ომ-გარდახდილსა მშვენოდეს მე ენიანნი კაბანი; 471,2
ფერმიხდილ-გვარად ეშვენოდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი, 471,3
ვინცა მიჭვრეტდის, ბნდებოდის, — მართლად არს, არ კატაბანი. 471,4

აგესა

ზღვასა დავანთქენ, დავხოცენ, ომიმცა რაღა აგესა! 607,2
„კვლა სხვასა მივე, მოვჰკიდე ხელი ნავისა ბაგესა, 607,1
სხვანი გამექცეს, მიმართეს მათ-მათსა საქულბაგესა; 607,3
ვინცა მიჭვრეტდეს, უკვირდა, მაქებდეს, არ მაძაგესა. 607,4

აგითა

ვინ მარგალიტსა გარეშე მოსცავს ძოწისა ბაგითა; 950,2
„მოდი, ასპიროზ, მარგე რა, მან დამწვა ცეცხლთა დაგითა, 950,1
ოდენ გამაგრდი, არ მოჰკვდე, არ დასდნე ცეცხლთა დაგითა. 924,4
შენ დააშვენებ კეკლუცთა დაშვენებითა მაგითა, 950,3
„სადაცა გწადდეს, მუნ იყავ მითვე წესითა მაგითა, 924,1
ვისმე, გლახ, ჩემებრ დააგდებ, გახდი ცნობითა შმაგითა. 950,4
გწადდეს — გულითა ბრძენითა, გწადდეს — ცნობითა შმაგითა, 924,2
მაგა ქცევითა ტურფითა, ანაგებითა ნაგითა, 924,3

ადამან

შესწირა ღმერთსა მადლობა ტურფამან დანაბადამან: 1232,3
ესე ამბავი ავთანდილ პირ-მზემან, მაგარ-ვადამან, 1232,1
„ამბავი ჩემი სალხინო მითხრაო ვისმანღა დამან!“ 1232,4
რა მოისმინა, ეამა, სხვად არა გაუცხადა მან, 1232,2

ადება

„აეთანდილისგან შენც იცი ჩემთვის თავისა დადება, 1456,1
სჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დადება, 718,2
მაგრა დამალე, არ გაჩნდეს შენი ცეცხლისა კვლა დება, 718,3
ვითა დამივსო სახმილი, ეგრე მისიცა კმა დება. 1456,4
აწ მე მაქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება: 1456,2
კვლა იტყვის: „გულო, რაზომცა გაქვს სიკვდილისა წადება, 718,1
ავად შეჰფერობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!“ 718,4
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება, 1456,3

ადებლად

„ჰე მზეო, ღმერთსა ვინათგან მზედ სწადდი დასაბადებლად, 1073,1
ახლოს შემყრელთა დამწველად, მათად ცეცხლისა მადებლად, 1073,3
მნათობთა შენი შეხედვა ტკბილად უჩს, დასაქადებლად. 1073,4
მით შეგქმნა მოშორებულთა ჭირთა, არ ლხინთა მწადებლად, 1073,2

ადენით

„ღმერთსამცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი დაებადენით, 919,1
„მე და უსენი შვილითურთ აწ ახლად დავიბადენით; 1108,1
აღარ შეგყარნა, გაგყარნა, ხელი გქმნა ცრემლთა დადენით! 919,2
თავითგან გითხრობ ყველასა, თქვენ სმენად დაემზადენით“, 1108,4
„ასსა ვუბრძანე მონასა: «საომრად დაემზადენით!». 550,1
ლომო, ქებანი შენნიმცა ჩვენ ვითა ვადიადენით! 1108,2
კარავსა შევე, იგი ყმა ვითა წვა, ზარ-მაც თქმად ენით, 550,3
უსისხლოდ მოეკალ იგი, გლახ, თუცა ხმდა სისხლისა დენით. 550,4
ვინათგან სისხლთა იმისთა დაღვრავე დაიქადენით, 1108,3
სდევს ფათერაკი მიჯნურსა, გაჭვრიტეთ, გაიცადენით, 919,3
თქვენ ერთმანერთი არ მოგხვდეს, მე სულნი ამომხადენით! 919,4
შევსხედით, გავვლეთ ქალაქი, არავის გავეცხადენით. 550,2

ადესა

მე ღმრთისა ვუთხარ, დაუბამს მას ეშმაკისა ბადესა! 567,2
თუ დავარჩინო, ღმერთი ვგმო! მისად პატიჟად მზად ეს-ა». 567,4
«აწ, თავმან ჩემმან, მას მოვჰკლავ, ჩემად დად ვინცა მადესა! 567,1
მათ ბოზ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქადესა? 567,3

ადია

„თუცა ქალია, ხელმწიფედ მართ ღმრთისა დანაბადია; 39,1
ვერცა თუ ნახეს ნახული ღმრთისაგან დანაბადია, 115,3
ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია“. 39,4
ცუდად მაშვრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია. 115,4

მონახეს, ძებნეს იგი ყმა, იკითხეს კელა და კელა დია, 115,2
არ გათნევთ, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვითქვამს კელა დია; 39,2
კაცნი წავიდეს, იარეს მართ ერთი წელიწადია, 115,1
შუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზებრ განაცხადია. 39,3

ადიან

მათადვე სახედ, რომელსა ესენი დაუბადიან, 1556,1
ხათუნსა უთხრა ამბავი: „მე ესე დამიქადიან, 1060,3
მათთა გამყრელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქადიან. 1556,4
ვარდსა სწებვენ და აპობენ, ტირან და ცრემლნი ჩადიან. 1556,3
მებაღე მირბის, იხარებს, ოფლნი ქვე მკრდამდის ჩადიან. 1060,2
ყმა მოვა, მისთა მჭვრეტელთა შუქნი მზედ გაიცადიან. 1060,4
ავთანდილ უთხრა: „წადიო, აგრე ქმენ, რაცა გწადიან“. 1060,1
იგივე გაჰყრის, სიშორე არა თუ ნებით სწადიან, 1556,2

ადილსა

ოხრად გავუხდი ყოფასა მათ საღამოსა და დილსა, 600,3
ვეჰვ, ჩემი სისხლი არ შერჩეს, ძალი შესწევდეს ქადილსა! 600,2
«აწ იგი იქმნას, რაცაღა ენებოს ღმრთისა წადილსა! 600,1
ვუხმობ ყვავთა და ყორანთა, მათ ზედა ვაქნევ ხადილსა!» 600,4

ავალთა

მაშინ დავიწყე გარდახდა სოფლისა ლხინთა და ვალთა, 354,4
ნუთუ ქმნას ღმერთმან გარდახდა მაგ შენთა ჭირთა და ვალთა! 629,4
მივჰყევ, მიამბობს ყველასა, რაზომცა ცეცხლი მწვავ ალთა, 1080,3
აქა მოგესმის წამალი, შენ რომე დაუწვავ ალთა. 629,3
„დღენი გამოხდეს, მე გული უფრორე დამწვეს კვლავე ალთა, 354,1
ვეღარ ვუჭვრეტდი ლაშქართა, მინდორს თამაშად მავალთა; 354,2
«ესე ქალაქი გზა არის ნავთა, ყოველგნით მავალთა, 629,1
მოსადგურე და მოყვარე მგზავრთა, ყოველგნით მავალთა; 1080,2
ნუთუ რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგან ვცნა ვალთა“. 1080,4
დარბაზს ვერ მივე; მკურნალთა დაიწყეს მოსლვა მრავალთა, 354,3
შემომკრებელი ამბავთა უცხოთა რათმე მრავალთა; 629,2
„ისი დიაცი აქა ზის, კაცთა მნახავი მრავალთა, 1080,1

ავალი

იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნივთი და ვალი. 146,3
არ მისცილდების თინათინ მისი მას, ვისგან სწვავ ალი. 146,4
გამოემართა ავთანდილ, მოყმე მხნე, ლაღად მავალი. 146,1
ოც დღე იარა, ღამეცა დღეს ზედა წართო მრავალი. 146,2

ავია

თავსა და ტანსა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყავია, 201,3
ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, — მერანი რამე შავია, — 201,2
„ანაზდად მოემე გამოჩნდა კუშტი, პირ-გამქუშავია, 201,1
ჯერთ მისი მსგავსი შვენება კაცთაგან უნახავია. 201,4

ავითა

მას შეყრა ტარიელისა უხარის მით ამბავითა, 1314,3
აწ მისი არა არ ვიცი არ ნახვით, არ ამბავითა“. 834,4
«მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!» 397,4
თავსა ვსტიროდი, ვიტყოდი ბედითა მეტად ავითა: 397,3
«მართლად ივჯაერეს, წუნობა მათი თუ ესე ხმდა ვითა! 596,1
შორს მნახეს, ადრე გამექცეს, ნავი მფრინველი ჩნდა ვითა“. 1011,4
იტყვის: „რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ყოფა მისჭირდა ვითა; 834,3
ყმა ქალსა ეტყვის: „პატრონი, ნეტარ, სად არის და ვითა?“ 834,1
თვით ბიძაქენი ჩემნიცა შესხდეს მათითა თავითა, 596,3
თავსა ვეახლნეთ მარტონი, დაედგეთ მართ ოდენ თავითა, 199,3
პირ-მხიარული აცორვებს მართ ოდენ მარტო თავითა; 1314,2
ქალი ატირდა ცრემლითა, ზღვათაცა შესარდავითა 834,2
ატირდა მაღლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა, 218,3
დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთვალავითა, 397,2
ცხენი გავქუსლე, გავაგე წაგვრა ხრმლითა და მკლავითა, 1011,3
ჩემთა გაუხდეს ლაშქართა ომად თავისა მკლავითა. 596,4
ვთქვით: «გავაჩინოთ მართალი, ვინ ვსჯობთ თავისა მკლავითა, 199,2
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, ყელსა მოევდო მკლავითა. 218,4
გამოელნა ზღვანი აეთანდილ მგზავრითა რათმე ნავითა, 1314,1
„აქა მათ ზანგთა მონათა მზე მოიყვანეს ნაგითა, 1011,1
გამომაპარნეს ლაშქარნი, გზანი შემიკრნეს ნავითა, 596,2
ხელ-განპყრობილი გულითა არს ღმრთისა საესავითა. 1314,4
„დღეს ავყარენით ლაშქარნი, სავსენი ორმის ტყავითა, 199,1
რა ტყენი გავლნა მან ყმამან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა, 218,1
ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა, 218,2
კბილ-თეთრი, ბაგე-ბალახში, სახედავითა შავითა; 1011,2
„ავმართე დროშა მეფისა, ალმითა წითელ-შავითა, 397,1
თვით დანახულსა მოვჰკლავიდეთ, ნუ ვესრვით დამნახავითა». 199,4

აგიო

მეფემან ბრძანა: „არა მშურს სამიწოდ თქვენად თავიო, 1432,3
რათგან ისწრაფი, რა გკადრო? წა, გიწინამძღვრდეს მკლავიო!“ 1432,4
მაგრა ამასცა ვიაჯით, გვიბოძო ერთი ნავიო“. 1432,2
„შენ იყავ ჩვენი მშობელი და ჩვენი საესავიო, 1432,1

ავისა

ბოძება მისეულისა სრულისა საკარგავისა: 329,3
რა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა: 341,3
მზე შემიფიცავს თავისა, ჩემგან მზედ სახედავისა. 693,4
მან ჩემთვის დაწვა თავისა დადვა, არ-დასაწვავისა; 693,2
დრო დამიც ჩემგან მისლვისა, მითქვამს დადება თავისა, 693,3
„დურაჯნი მივსცენ, გავიღე სხვა ვერა გზაღა თავისა, 341,1
«ჩვენ უფრო გეტკივის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა». 329,1
მკლავსა შევიბი მაშინვე, მოვიხსენ რიდე თავისა, 495,3
ავთანდილ ფატმანს ყოველი უთხრა ამბავი თავისა, 1253,1
ვეფხის ტყავისა ქუდივე იყო სარქმელი თავისა, 84,2
დავეცი, დავბნდი, წამიხდა ძალი მხართა და მკლავისა, 341,2
წიგნი რა ვნახე, მომართვა ესე საბამი მკლავისა. 495,2
ხელთა ნაჭედი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა; 84,3
გარე მომრტყმოდეს ჯალაბნი, ვითა ჩამსხდომნი ნავისა. 341,4
«შენ გქონდეს ამირბარობა, ქმნა მისვე საურავისა». 329,4
„ასმათის ნახვა მეამა, ჩემგან დად საესავისა. 495,1
ყმა ეტყვის: „ვის აქვს მინდობა კაცისა მომცქაფავისა? 693,1
მას ტანსა კაბა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყავისა, 84,1
ამბავი ტარიელისა, შემოსა ვეფხის ტყავისა; 1253,2
ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა ახდა შავისა, 329,2
იგი უცხო და ღარიბი, მტკიცისა რასმე შავისა“. 495,4
ღონე წამწმისა ხშირისა, ყორნის ფრთებრ ნაფუშავისა. 1253,4
ნახეს და ნახვა მოუნდა უცხოსა სანახავისა. 84,4
უბრძანა: „შენ ხარ წამალი ჯერთ შენგან უნახავისა, 1253,3

ავისად

თქვის: „საყვარელო, მოგშორდი, გული შენ დაგრჩა, ვთქვა ვისად? 179,3
უმისოდ ნეხვთა ზედა ვზი ბულბული მსგავსად ყვავისად!“ 1241,4
შენთვის სიკვდილი მეყოფის ლხინად ჩემისა თავისად“. 179,4
უჩნდის ქვეყანა ტახტად და მკლავი სადებლად თავისად. 179,2
მუნ ეძებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად. 179,1
ავთანდილ მალვით ცრემლსა სწვიმს, სდის ზღვათა შესართავისად, 1241,1
იტყვის, თუ: „მნახეთ, მიჯნურნო, იგი, ვინ ვარდია ვისად, 1241,3
შიგან მელნისა მორევსა, ცურავს გიშრისა ნავი სად; 1241,2

ავისსა

ნუ ეჰვ მიჯნურთა მათებრთა ნუცა თუ რამინს და ვისსა. 1529,4
ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს ტახტსა თავისსა, 1529,1
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა; 1529,2
უნახავსა და ნახულსა სჯობს ყოვლსა სანახავისსა, 1529,3

აელითა

მელიქ სურხავი ხელმწიფობს, სრული სვითა და დავლითა. 1053,4
აქ მოდის ტურფა ყველაი ნავითა ზღვა-ზღვა მავლითა; 1053,3
თვით გულანშაროს ქალაქი, სავსე ტურფითა მრავლითა; 1053,2
„ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა საელითა, 1053,1

აენია

მისეულთავე რიდეთა ნაკვეთი გამიგზავნია; 1278,2
„გეთქვა ნიშნისა გაგზავნა, აწ ესე განამჟღავნია, 1278,1
თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსგავსად შავნია". 1278,4
ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია, 1278,3

ავსისა

შეიქმნა ძღვნობა ძღვენისა, მათისა შესამსგავსისა, 1536,3
მათ ყოელთა შუქი ანათობს პირისა მზისა მსგავსისა. 1536,4
დაიწყეს მორთმა პურისა ლაშქართა მის მესავსისა, 1536,1
ზროხა და ცხვარი დაკლული არს უმრავლესი მხავსისა, 1536,2

აზმისა

ტარიელს პირსა ციმციმი ათქს, უნათლესი ბაზმისა; 1505,2
ჰვრეტა ახელებს მჭვრეტელთა ყოფა-ქცევისა და ზმისა; 1505,3
დაუწყო თხრობა მეფესა სიტყვისა, ბრძნად ნაკაზმისა. 1505,4
დასხდეს მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა. 1505,1

ათაო

უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო, 800,3
ზოგჯერ მომცემო პატიჟთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო, 800.2
მომეც დათმობა სურვილთა, მფლობელო გულის-თქმათაო! 800,4
ილოცავს, იტყვის: „მაღალო ღმერთო ხმელთა და ცათაო, 800,1

ათასა

შორს გაეგებნეს სამნიე დიდსა მეფესა ზღვათასა, 1420,1
ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განდობასა სხვათასა. 153,4
ქალი რა ნახეს, სტრფიალობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმათასა. 1420,4
„ვართ უმოყვრესნი მე და შენ ყოველთა პატრონ-ყმათასა, 153,1
ამისთვის განუკეც სმენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა: 153,2
ჩემ წილ დაგაგდებ პატრონად, თავადად ჩემთა სპათასა, 153,3
გარდახდეს, მდაბლად აკოცეს, გა-რე-სწყდეს ჯარსა სპათასა; 1420,2
შეასხეს ქება ტარიელს, მან მადლი გაუთასა, 1420,3

ათისა

ფატმან ჰყავს თანა, იარეს სავალი დღისა ათისა; 1419,3
ფიცხლა წავიდა, სავალი სამ დღე ვლო დღისა ათისა. 670,3
არცაღა დაჯდა ნადიმად, არცაღა ქმნად ხალვათისა; 670,1
მას ლომსა ნახვა უხარის მის მზისა მოკამათისა. 670,4
შერმადინ მახარობელი წავა მისლვისა მათისა, 670,2
ბარგი აჰკიდა, გააგო ქმნა ჭორწილისა მათისა, 1419,1
უხარის ნახვა ლომისა და მზისა, ხმელთა მნათისა. 1419,4
მას მოაქვს რიცხვი ტურფათა, არ-სიდიადე სათისა; 1419,2

ალავად

მზემან არ დაგწვენ, იცოდით, დაგყარენ, გაუგვალავად». 452,4
მაშინღა შევე ხატაეთს მოვლად და მოსათვალავად; 452,1
კლიტენი საჭურჭლეთანი მომართენეს დაუმალავად; 452,2
ქვეყანა ჩავსხი, ვუბრძანე: „იყვენით თქვენ უკრძალავად, 452,3

ალავი

„აწ რაცა აქა ვიშოვე საჭურჭლე დაუთვალავი, 1045,1
არა არ გვითხრა, ვინ იყო ან ვისგან ნამუხთალავი; 1219,2
ვითა ასპიტი, მჭვრეტელთა მისთა თვალითა მლალავი. 1219,4
რაცა ვის გინდა, წაიღეთ, არვისი ვიყო მლალავი, 1045,2
«არცა რა ცხადი ამბავი, არცა რა დასამალავი, 1219,1
საქმე რამე მიც თქვენშიგან თავისა დასამალავი. 1045,4
ერთსა ვიაჯი, მააჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი: 1045,3
ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა კუშტი, თავისა მკრძალავი, 1219,3

ალამა

იგი ორნივე გაყრისა დაწვნა ცეცხლისა ალამა; 1578,2
სრულად ინდონი მისტირან, ცრემლმან მინდორი დალამა; 1578,3
ავთანდილ შეჯდა, წავიდა, ტარიას გაესალამა; 1578,1
ავთანდილ იტყვის: „მომკლაო სოფლისა მე სამსალამა“. 1578,4

ალამან

პირსა დაიდვა, დაეცა, ვარდმან ფერითა მკრთალამან, 1327,2
მისნი ვერ გასძლნეს პატიჟნი ვერ კაენ, ვერცა სალამან. 1327,4
სულნი გაიქცეს, მოდრიკა თავი გიშრისა ტალამან. 1327,3
წიგნი და კიდე რიდისა იცნა და გა-ცა-შალა მან, 1327,1

ალამნეს

სამთავე ღაწვთა ალამნი არღავნის ფერად ალამნეს, 932,3
ტარიელ, ასმათ, ავთანდილ თვალთაგან ცრემლნი დალამნეს; 932,2
მათ ლომთა, მიწყივ მხეც-ქმნილთა, თავნი მხეცთავე ალამნეს. 932,4
დილა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამნეს. 932,1

ალები

„უსენ ტაბაკსა დააწყო მარგალიტი და თვალები. 1152,1
სამიათასსა აჰკიდეს მარგალიტი და თვალები, 1412,2
დაეედრე: «დარბაზს დაგხვდების დარბაზის ერი მთრგალები, 1152,2
თვალი ყველაი დათლილი, იაგუნდი და ლალები, 1412,3
კელა შემომფიცა: «არ ვიტყვი, თავსაცა მეცეს ხრმალები!» 1152,4
მოკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით პოვეს მალები; 1412,1
იგი მზე შესვეს კუბოსა, არს მათგან განაკრძალები. 1412,4
ამა ქალისა ამბავსა, მომკალ, თუ არ ეკრძალები». 1152,3

ალების

მიკვირს, თუ ნაცელად მაგისად შენ ჩემი რა გევალების! 296,2
ტარიელ უთხრა: „მე შენი გული აწ მემხურვალების; 296,1
შენ საყვარელსა გაგყარო, ესე რათ გენაცვალების! 296,[illegible]
იტყვის, თუ: «ამა სიტყვითა მას ფერი შეეცვალების, 246,1
ვისთვისმე ხელი უცილოდ, მას ცრემლი ემალმალების“. 246,2
მაგრა წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალების, 296,3
კელა უთხრა: „დაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალების; 246,3
ესეცა იცი, სიკვდილსა თვით ეძებს, არ ეკრძალების. 246,4

ალვასა

ვეჰე, ღმრთითა ადრე შეგყარო მზესა მას, ტანად ალვასა“. 1498,4
მე მივალ, ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა მალვასა, 1498,3
ტარიელ უთხრა: „კარგსა იქმ შენ პატრონისა კრძალვასა. 1498,1
აწ დადეგ, იქი ნუ მოხვალ, იქმცა უჩემოდ ხალვასა. 1498,2

ალვოდა

ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ლხინი რა დამეთვალვოდა! 373,2
მით პირი ჩემი გაბროლდა და ღაწვი გამელალვოდა“. 373,4
გული მი და მო მიარდა, კრთებოდა და მელალვოდა; 373,3
„ასმათი მეუბნებოდა უშიშად, არ მეკრძალვოდა; 373,1

ალია

რამცა ექმენ ნაცვლად, თვით რომე მისი ჩემზედა ვალია! — 576,2
მოვიდა, ვნახე ასმათი ჩემთანა მომავალია. 483,4
ხვარაზმშა დასვა ხელმწიფედ, დამრჩების რა ნაცვალია? 558,3
„რასაცა ლამი, არ მოგცემს მას ღმრთისა სამართალია, 1471,1
მონა მოვიდა, მიამბო ამბავი მან მართალია: 483,1
«ვერ გათნევ, თქვენმან კეთილმან, აწ ეგე არ-მართალია: 558,1
მაშინვე ვიცან, ავიჭერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამკრთალია; 483,3
მე მისთვის ხელი ვით გავძრა, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია! 1471,3
გამზრდელსა ჩემსა ვით ვჰკადრო მე საქმე სამუხთალია! 1471,2

ვით მოიხმაროს მონამან პატრონსა ზედა ხრმალია! 1471,4
სხვა მეფე დაჯდეს ინდოეთს, მე მერტყას ჩემი ხრმალია?! 558,4
„მე ვუთხარ: «დაო, რად მოგკლა, ანუ რა შენი ბრალია?— 576,1
სრულად გავქვაედი, შემექმნა გული მართ ვითა სალია. 576,4
ღმერთმან არ მოგცა ყმა შვილი, გიზის ერთაი ქალია, 558,2
«თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჯიღოსანი ქალია». 483,2
აწ თავსა მისად საძებრად მივსცემ, სად კლდე და წყალია». 576,3

ალითა

მე შემომხედნის ლამაზად მის მელნის ტბისა თვალითა. 387,4
ნესტან-დარეჯანს ყაბაჩა უძღვნა, შემკული თვალითა, 1425,1
ნავისა თავსა გულითა წადგა შიშ-შეუვალითა, 1029,3
დასხდეს ორნივე ქალ-ყმანი პირითა ელვა-მკრთალითა, 1425,3
შიგან ჯდა იგი პირითა მზისაებრ ელვა-მკრთალითა, 387,3
იაგუნდითა წითლითა, ბალახშითა და ლალითა. 1425,2
სადა დგა კუბო შემკული ბალახშითა და ლალითა; 387,2
ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა, მტერნი დახოცნა ხრმალითა. 1029,4
მას ხელთა კეტი რკინისა ჰქონდა ხელითა ცალითა; 1029,2
„ამიგდო ქალმან ფარდაგი მძიმე თავისა ძალითა, 387,1
მათნი მჭვრეტელნი დაიწვნეს ცეცხლითა მართ ახალითა. 1425,4
ჩაიცვა ტანსა აბჯარი ქცევითა ვეფხებრ მკრჩხალითა. 1029,1

ალიო

დაღრეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მომავალიო“. 103,4
მოლარე ჰკადრებს: „მოვიდა აწყაღა ფერ-ნამკრთალიო, 103,3
ხანი გამოხდა, იკითხა: „ნეტარ, რასა იქმს ქალიო, 103,1
ჩემი ლხინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?“ 103,2

ალისა

თვარა რად მიშლის სიკვდილსა ცეცხლი სირცხვილთა ალისა? 556,2
გამოვუხვევ და წავედით ჩემად სადებლად ალისა; 334,2
მაშინ დავიწყე გარდახდა მე საწუთროსა ვალისა. 334,3
ვინმცა ქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან დანათვალისა! 1353,4
მას ზედა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა, 1175,2
თვითო სკიპტრა და პორფირი და გვირგვინები თვალისა. 1543,4
პოვეს საჭურჭლე უსახო, კვლა უნახავი თვალისა, 1353,1
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა! 476,2
არვისი ბრძანა მეფემან არცა გაშვება მთრვალისა. 476,4
ზარ-აღებული ავარდა, ცნობა უც ვითა მთრვალისა, 1343,3
მუნ ვარდსა ფერი აშვენებს ბროლისა გამჭვირვალისა. 1175,4
„მე შეეუთვალე: «მეფეო, ვარ უმაგრესი რვალისა, 556,1
არ იცის სმენა ამბისა ჯერთ მისგან სასურვალისა. 1343,4

რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნაათალისა,— 1543,3
მუნ იდვა რიყე თვალისა, ხელ-წმიდად განათალისა, 1353,2
მაგრა, თვით იცით, ხელმწიფე ხამს მქმნელი სამართალისა, 556,3
გვითხარ, რა არის წამალი მთვარისა შუქ-ნამკრთალისა? 1145,3
ჩნდის მარგალიტი, ოდენი ბურთისა საბურთალისა; 1353,3
იგი მუნ იყვის, მედების ვისგან სახმილი ალისა! 322,4
ჯამი და ჭიქა — ყველაი ფეროზისა და ლალისა. 476,3
ქვად ფაზარი სხდა, კუბო დგა იაგუნდისა, ლალისა, 322,2
დაადგეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ლალისა, 1175,3
რას შეუქმნიხარ ზაფრანად შენ, ფერად მსგავსი ლალისა?» 1145,4
ეკადრეთ, თუ: «მზეო, სახმილი გვედების შენგან ალისა, 1145,2
აწ გაუკვირდა დანახვა სიცილით მომღერალისა. 1343,2
აქამდის მიწყივ ენახა ქვაბს მისლვა მოტირალისა, 1343,1
ალმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა! 334,4
მეფესა ქმრითურთ პატივი ჰქონდა ინდოთა ქალისა, 1543,1
მე, თქვენმან მზემან, მაშოროს ნდომა თქვენისა ქალისა! 556,4
„მეფემან ახმა დურაჯთა მითხრა მიტანად ქალისა, 334,1
„მოიღეს, ტანსა ჩააცვეს შესამოსელი ქალისა, 1175,1
„მეფემან კოშკი ააგო, შიგან საყოფი ქალისა: 322,1
ძირსა ბაღჩა და საბანლად სარაჯი ეარდის წყალისა; 322,3
„შეიქმნა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძალისა; 476.1
„მივედით, გვქონდა ორთავე კრძალვა მისისა კრძალისა; 1145,1
სიყვარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა; 1543,2

ალისად

მან პოვა სისხლი ლომისა, მოაქვს სავსებლად ალისად, 1332,3
მივლია ყოელი ქვეყანა, მის მზისა მონაცვალისად; 1252,2
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ლომი ფერ-ნამკრთალი სად, 1252.3
მკერდსა დაასხა, გა-ვე-ხდა ლაჟვარდი ფერად ლალისად. 1332,4
უცნობო-ქმნილი ტარიელ ძეს მსგავსად ნატუსალისად. 1332,1
„რომე შენ ქალი გყოლია, მე ძებნად მისვე ქალისად 1252,1
ავთანდილ ადგა, გამოვლნა შამბნი საძებრად წყალისად, 1332,2
გამცუდებელად თავისად, მის გულისა და ძალისად". 1252,4

ალობა

„მითხრა: «დღე ეგე სირცხვილად, მედების გულსა ალობა: 367,1
გგონია ჩემგან წინაშე მაგისთვის მომავალობა, 367,2
მაგრა აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდისაღა მალობა. 367,3
ამას თუ ღირს ვარ, ვერ ვიტყვი, მაკლია ღმრთისა წყალობა». 367,4

ამასა

«იგი რა მოჰკლა, ეუბენ პატრონსა, ჩემსა მამასა, 537,1
ჩემია მკვიდრი მამული, არ მივსცემ არცა დრამასა, 537,3
არ დამეხსნები, გაგიხდი ქალაქსა ვითა ტრამასა!» 537,4
ჰკადრე, თუ: «სპარსთა ეერა ვიქმ ინდოეთისა ჭამასა, 537,2

ამება

მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება; 292,2
ავად შევნოდა მორევნა და ჩემი დათამამება. 292,4
მათ თურქთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება, 292,3
„კაცმან ვერ ასწრას თვალისა დაფახვა, დაწამწამება, 292,1

ამენი

მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდეს, მინდორთა მოსალამენი. 215,4
წინა-უკანა იარნეს ორნი დღენი და ღამენი, 215,1
არსადა ხანი არ დაყვეს, ერთნი თვალისა წამენი. 215,3
დღისით და ღამით მაშვრალნი, არ საჭამადთა მჭამენი, 215,2

ამია

არ დამაშვრალხარ, წავიდეთ, თუცა დაშვრომის ჟამია». 466,4
ებრძანა: «რა შენ გაგყრივარ, მას აქათ თვეო სამია, 466,2
„მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ დანაღამია; 466,1
მინდორს მოკლული ისრითა ნადირი არ მიჭამია, 466,3

ამითა

«ესე კმა ნიშნად, სავსე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა». 378,4
უცხო ყმა ვინმე უნახავს, ასრე დაღრეჯით ამით-ა". 102,2
სმიდეს, ჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს მხიარულნი ამითა. 1205,4
მან მითხრა: «არა არ მინდა, ვარ გამაძღარი ამითა». 378,2
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიცვნა, დაჯდა სკამითა; 1050,2
რა მივე, მითხრეს დაჯდომა, წინაშე დავჯე სკამითა. 500,4
„ერთიღა ახლავს ავთანდილ, წინაშე უზის სკამითა; 102,1
თინათინ ბრძანა: „აწ წავალ, შესლვა არ ჩემგან ჟამით-ა, 102,3
„დილასა ადრე სრას მიხმეს, დღე რა ქმნა მწუხრმან ჟამითა; 500,1
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნასყიდი დრამითა, 1205,3
ერთი აიღო ბეჭედი, მართ აწონილი დრამითა: 378,3
მოასხნეს კაცნი მზიდავნი, დამიზდებულნი დრამითა; 1050,3
მათ ბაღთა პირსა დააბეს ნავი საბლითა სამითა; 1050,1
„მოვიდა სითმე ღარიბი მონა მოყვსითა სამითა, 1205,1
იგი ყმა ვაჭრობს, თავადობს და თავსა მალავს ამითა. 1050,4
ვნახე, ორნივე ერთგან სხდეს ხასითა ოდენ სამითა, 500,3
მიკითხოს, ჰკადრე: იყო-თქო აქა ერთითა წამითა". 102,4
ავდეგ, ვცნა მათი ამბავი, წასლვა ვქმენ მითვე წამითა; 500,2
მონა მონურად მოსილი, სხვანი მგზავრულად ხამითა; 1205,2
„ასმათს მოვართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა; 378,1

ამისა

ვწერ ვინმე მესხი მელექსე მე რუსთველისა დამისა. 1583,4
გარდახდეს, გავლეს სოფელი, ნახეთ სიმუხთლე ჟამისა! 1583,2

რა მიუვიდა მეფესა მახარობელი ჟამისა,	1493,1
წვადი შეიწვეს, შეიქმნა პურობა მსგავსი ჟამისა,	912,1
გასცოხნის, ლუკმა გასტყორცის, წონა ძლივ ჩანთქის დრამისა.	912,4
თინათინს ღაწვთა ემატა ელვა შუქისა სამისა,	1493,3
გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიზმარი ღამისა.	1583,1
ვით გაეხარნეს, ვერ იტყვის ენა ერთისა წამისა;	1493,2
ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისცა არის ერთისა წამისა.	1583,3
ბროლსა და ლალსა აშვენებს მუნ ჩრდილი წარბ-წამწამისა.	1493,4
მას შეეხვეწნეს: „ჭამეო“, ძალი არ ჰქონდა ჭამისა,	912,3
მუნ უპურობა პურობა, არ-სიდიადე ჯამისა,	912,2

ამისად

„მერმე ვიშიშვი, მეფეო, თქვენად კადრებად ამისად:	792,1
ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად:	627,2
„რა სთქვი, რას იტყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად ამისად,	875,1
რა მოეაგვარო, რა მივჯობს სალხენლად ჩემად და მისად?	627,3
ბედსა ნუ მიქცევ, მიაჯე, შეყრამდის ჩემად და მისად!	826,4
მუნ მეცა მივალ, ცრემლისა მიწად სად გამდის ღამი, სად.	875,4
აწ გამიარმდა სიცოცხლე მეტად ყოელისა ჟამისად,	875,3
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უჟამოსა ჟამისად,	826,2
«არ ავი გესვა მოყვარე, ჟამი თუ მომხვდეს ჟამისად,	627,1
თუ ვერა გნახე ცოცხალმან, სიცოცხლე გქონდეს ჟამისად.	792,4
მოვა შემყრელი ყოველთა ერთგან დღისა და ღამისად,	792,3
იტყვის: „ჰე მზეო, ვინ ხატად გთქვეს, მზიანისა ღამისად,	826,1
თუ ვერას ვარგებ, ვიქმნები ვერ-დამყოფელი წამისად».	627,4
სცთების და სცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად;	792,2
სიკვდილი მახლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;	875,2
ეის გმორჩილობენ ციერნი ერთის იოტის წამისად,	826,3

ამოსა

„ავთანდილ მოვა წინაშე, გკადრებს ამბავსა ამოსა“.	673,2
შას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი დამოსა.	673,4
იგი მით აკრთობს ელვასა, მზისაცა უთამამოსა,	673,3
თინათინს ჰკადრა შერმადინ, ნათელსა მას უღამოსა:	673,1

ანამან

„ზაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,	351,1
ამარტის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.	263,1
დადუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა შავმან გიშრისა დანამან.	263,4
გული უფრორე დამიჭრა ათიათასმან დანამან.	351,2
საწოლის მეკრე შემოდგა, მოლარე გაიყვანა მან;	351,3
შეხსნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეაყვანა მან;	263,3
ეთქვი, თუ: „რა იცის ამბავი, ნეტარ, ან იმან, ან ამან?»	351,4
დიდსან იტირეს ყმამან და მან ქალმან შაოსანამან;	263,2

ანანი

დრო გარდაუწყდეს შერმადინს, მიხვდენ ღაწვისა ბანანი, 185,3
მივიდეს, ჰკადრნეს მეფესა საქმენი დასაგვანანი. 185,4
რომელსა ვეძებ, ვერა ვცნნე ამბავი მე მისთანანი, 185,2
„თუ არ დავბრუნდე, საძებრად დავყვნე სხვანიცა ხანანი, 185,1

ანასა

ახალმან ფიფქმან დათოვა, ვარდი დათრთვილა, დანასა; 177,1
მოვშორდი ლხინსა ყველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა!“ 177,4
„უცილოდ თავსა მოვიკლავ, გულსა დავიცემ დანასა, 1182,1
მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიმართის დანასა; 177,2
თქვის: „ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა, 177,3
მე გამაპარეთ, გამიშვით, თვარა დაიწყებთ ნანასა». 1182,4
ესე სჯობს: მოგცე საჭურჭლე, მძიმე მარტყია ტანასა, 1182,3
თქვენ დაგხოცს თქვენი პატრონი, სოფელს ვერ დაჰყოფთ ხანასა; 1182,2

ანები

ავთანდილისთვის ყველაი ცრემლითა არს ნაბანები. 1489,4
მუნ შიგან მყოფსა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები, 1489,3
დახვდა სოფლები, ციხები, ხშირ-ხშირად, თანის-თანები, 1489,2
მიხვდეს არაბთა საზღვარსა, რა ვლეს მრავალი ხანები. 1489,1

ანელად

მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წა-ცა-მყვანელად, 1099,1
კვლავე შეჰყივლა: „ვინათგან ცეცხლი აწ ცხელია ნელად, 1099,2
ბეჭედი ჩემი აცვია, მას გვედრებ მოსატანელად“. 1099,4
თუ მო-ვითა-ჰკლა იგი ყმა ჩემად გულისა მფხანელად, 1099,3

ანია

«არ ვარგვარ თქვენად დედოფლად, ჩემი გზა კიდეგანია; 1181,1
გარდამწყვედელი მისიცა ბურთი და მოედანია!“ 67,4
„მეფემან ბრძანა: «მოკაზმეთ კარვითა მოედანია, 544,1
თქვენთანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია. 1181,4
„ჩემთვის ამისი ბოძება არს თქვენი შესაგვანია“. 1370,4
ქვე დაუყრია მოყმები, ვინც უფრო გულოვანია, 1229,3
მუნ მისად ნახვად გავიდენ უშენოდ სპანი სხვანია, 544,3
სხვასა რას მნუკევთ საქმესა, ჩემნი საქმენი სხვანია! 1181,3
მაგრა ტურფანი მრავალნი ქვე სამე გვისხენ სხვანია“. 1370,2
„აწ ამად მოვალ წინაშე, დავყარენ ჩემნი გზანია, 1492,1
მით რომე გზაა საჭირო, მტერნი საომრად მზანია; 1229,2
შემინდოთ, რაცა შეგცოდე, ჰქმნნეთ გაწყრომისა კმანია. 1492,2
მოასპარეზედ ვინ მგავსო? — ცუდნიღა უკუთქმანია. 67,3

შენ აქა ნახე, კმარიან იქა ნახვისად ყმანია». 544,4
ნაძლევი დავდვათ, მოვასხნეთ მოწმად თქვენნივე ყმანია; 67,2
შენ მოგცეთ ციხე-ქალაქი, მოგყვნენ ცოტანი ყმანია». 416,4
ძღვენი არა მაქვს, მმოწმობენ ფრიდონ და მისნი ყმანია, 1192,3
«რაცა შეგცოდეთ, შეგვინდეე, თვით ჩვენვე შეგვინანია; 416,1
თუ ღმრთულებრ შეგვიწყალებდეთ, აქა ნუ მოვლენ სპანია; 416,2
„მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია; 67,1
ოდენ ძღენად თქვენი ავთანდილ მე თქვენთვის მომიტანია“. 1492,4
მაშოროს ღმერთმან მამაცი, პირად მზე, სარო-ტანია! 1181,2
«ყოელი მცოდნელი გრძნებისა მას თანა წაუტანია, 1229,1
უთხრეს: „ჯერთ ჟამად არა გვაქვს სხვა შენთვის არმაღანია, 1370,1
ქეეყანა ჩვენი არ ასწყდეს, რისხვით არ დაგვტყდენ ცანია; 416,3
მან დასდვა პირი მიწასა, არ დაიყოვნა ხანია: 1370,3
დაეყოვნების: წასრულა, ჯერეთ ცოტაი ხანია. 1229,4
გამოისვენოს სიძემან, დაყოს ცოტაი ხანია; 544,2

ანითა

„მით ნავიდაღმა მათ რომე გარდმოსვეს კიდობანითა, 1119,1
„შემავლო სახლი, ნაგები კეკლუცად ბანის-ბანითა; 401,1
ქვეშეთკენ სრითა ტურფითა, კვლა ზედათ ბანის-ბანითა, 1100,3
ხელი მოჰკიდა, მიწასა დაასკენა, დაკლა დანითა. 1103,4
ან თავსა კლდეთა ჩავიქცევ, ანუ მოვიკლავ დანითა. 1289,4
გამოჩნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონავანითა, 401,2
მზესა სიტურფედ ეყოფის, იყოს მისითა გვანითა. 1119,4
ფარდაგსა შიგან მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა, 401,3
თავსა რიდითა შავითა, ქვეშეთ მოსილი მწვანითა, 1119,3
ზღვის პირსა სახლი ნაგები დგა ქვითა წითელ-მწვანითა, 1100,2
„შენ, საყვარელო, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა, 1289,1
დიდროვანითა ტურფითა, მრავლითა თანის-თანითა. 1100,4
იგი ყმა საწოლს მარტო წვა გულითა ჯავრიანითა; 1103,1
არამ სიცოცხლე უშენოდ! ვარ აქამდისცა ნანითა; 1289,3
საკრძალავი და ღარიბი, უცხო პირით და ტანითა. 401,4
ავთანდილ გავლო ქალაქი მით უებროთა ტანითა; 1100,1
ჩემი სთქვა: სხვათა მიხვდაო იგი ალვისა ტანითა, 1289,2
ახადეს, ქალი გარდმოხდა უცხოთა რათმე ტანითა, 1119,2
ვეღარ აესწრა, იდუმალ მოკლა, ვერცა თუ ვცანითა, 1103,3
ხელ-სისხლიანი ავთანდილ შედგა ტანითა ჯანითა; 1103,2

ანისა

რა მჭმუნვარებდეს, რას არგებს ნაკადი ცრემლთა ბანისა? 853,2
„გგონივარ ვინმე ვაჭარი, პატრონი ქარავანისა; 1250,1
სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა დასაგვანისა, 853,3
თავადი სპისა დიდისა, მათისა შესაგვანისა, 1250,3
მე ვარ სპასპეტი მაღლისა მეფისა როსტევანისა, 1250,2

მოწურვილ იყო ზაფხული, ქვეყნით ამოსლვა მწვანისა, 1315,1
მოდი და დავსხდეთ, მეფეო, ამოა კორდი მწვანისა, 1504,2
რა შეგეყარო, მაშინ სცნა კვლა ძღენობა ამისთანისა». 421,4
კვლა იტყვის: „მიკვირს ნავღელი კაცისა ჭკუიანისა. 853,1
ვარდის ფურცლობის ნიშანი, დრო მათის პაემანისა, 1315,2
ვიაჯი რასმე, აწ მმართებს მოთხოვა მე ფარმანისა“. 1504,4
ეტლის ცვალება მზისაგან, შეჯდომა სარატანისა. 1315,3
კვლა ეძღენა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა, 421,2
აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მზისა, ლერწამ-ტანისა“. 853,4
გკადრო მიზეზი მისისა თქვენს წინა ვერ-მოტანისა, 1504,3
„ნუ გიკვირს მისი ვერ-ნახვა და დაყოვნება ხანისა! 1504,1
მაქვს პატრონობა მრავლისა საჭურჭლე-ზარადხანისა. 1250,4
„სამ დღე ვიარე, მემთხვია სხვა კაცი მისვე ხანისა. 421,1
სულთქვნა, რა ნახა ყვავილი მან, უნახავმან ხანისა. 1315,4
ებრძანა: «მწადსო სიახლე შენ ლაღისა და ჯანისა, 421,3

ანისად

„მეტმან სევდამან მიმწურა გულსა დაცემად დანისად. 510,1
წიგნი მომართვა, ეწერა: «ვინ სჩან ალვისა ტანისად, 510,3
აღრე მოდიო, გიბრძანებს, დაუყოვნებლად ხანისად». 510,4
ასმათის მონა შემოდგა, მე ვჯე ლაღი და ჯანი სად, 510,2

ანტენით

ქვითა დავლეწეთ წვიეები, ჩვენ იგი გავაანტენით. 610,3
ფიცხლად წავუღეთ ქალაქი, არ თაენი გავაზანტენით; 610,2
მომკალ, თუ ლარი დალიოთ ან აკიდებით, ან ტენით. 610,4
„მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს; ვეცენით, გა-ცა-ვფანტენით. 610,1

არავი

„მამა-ჩემი ჯდა მეშვიდე, მეფე მებრძოლთა მზარავი, 307,1
ნესტან-დარეჯან მუნვე დგას, იგია მჭვრეტთა მზარავი, 1499,2
მისთა წამწამთა ნიავი ქრის, ვითა ქარი არავი, 1499,3
მუნ დადგა ლომი ავთანდილ, დაიდგა მცირე კარავი. 1499,1
ვერვინ ჰკადრებდის წყენასა, ვერ ცხადი, ვერცა მპარავი; 307,3
წავიდა მეფე ინდოთა მისრული, მიუპარავი. 1499,4
სარიდან ერქვა სახელად, მტერთა სრვად დაუფარავი; 307,2
ნადირობდის და იშვებდის საწუთრო-გაუმწარაეი. 307,4

არგითა

გაემართნეს და წავიდეს დია სპითა და ბარგითა 1563,1
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰყვა ცხენებითა ვარგითა, 1563,3
ტარიელ, ფრიდონ, ავთანდილ თავითა მეტად კარგითა, 1563,2
მიელენ სამნიენი გულითა ერთმანერთისა მარგითა. 1563,4

არდითა

ვერვინ ვხედევდით, შეიქმნა პირითა მინა-ვარდითა; 324,2
მუნ იზრდებოდის ტანითა, გაბაონს განაზარდითა. 324,4
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იმღერდის ნარდითა; 324,3
„სრა ედგა მოფარდაგული ოქსინოთა და შარდითა; 324,1

არდისა

სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით ამოსლვა დარდისა. 81,4
აქვს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბულბულსა ვარდისა, 81,3
უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განაზარდისა, 81,2
მეფესა ესე ამბავი უჩს, ვითა მღერა ნარდისა, 81,1

არები

თქვა: «წამიღია მტერთაგან ძლევით ნაპირთა არები, 308,2
თანა ჰყვა კაცი სამასი, ყველაი გმირთა დარები. 1398,2
უბოძა ტურფა მრავალი მათ-მათი შესადარები, 1485,1
გაკრთომით უთხრა: «ჰე მზეო, აქა ვით მოიგვარები?» 1167,4
ყოელგნით გამისხმან, მორჭმით ვზი, მაქვს ზეიმი და ზარები»; 308,3
„ზედა მოატყდა მჭვრეტელი, გასდა ზათქი და ზარები; 1167,1
სამთავე სამად გაიყვეს, თვითომან თვითო კარები; 1398,1
შაგრა ძეს რომე საჭურჭლე. ჰკვანღა კაც-ღაუკარები. 1485,4
კვლა ფრიდონისნი აავსნა, სპა ჰყვა თუ სპასალარები. 1485,2
აიესო კაცი ყველაი, მაშინ მათთანა ნარები, 1485,3
იგი რა ნახა მეფემან, საროსა მსგავსი ნარები, 1167,3
ბრძანა: «წავალ და მეფესა ფარსადანს შევეწყნარები». 308,4
ვერ იჭირვიდეს სარანგნი, მუნ იყო არ-სიწყნარები; 1167,2
გათენდა, გაჩნდეს, მიმართეს, თავის-თავ ჰქონდა ფარები. 1398,4
მას ღამით უქმნეს სადარნო, უცრუო, ანაჩქარები, 1398,3
„ხალვა მოსძულდა, შეექმნა გულს კაეშანთა ჯარები. 308,1

არებით

მეფეო, ყოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისად დარებით, 79,2
მონათა ჰკადრეს: „მართალსა გკადრებთ და ნუ გემცთარებით; 79,1
სჯობს, რომე გვნახნეთ, თავისა სისხლთა ნუ ეზიარებით». 381,4
ესე რა ნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით. 381,2
აწცა დაგვხოც, ვერა ჰგავ, — ვერათ ვერ მოგეხმარებით,— 79,3
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზედა არ მოგეპარებით. 381,3
ვისგან ნაკრავნი გვინახვან მხეცნი ვერ წალმა წარებით. 79,4
«ჩვენნო ძმანო და პატრონნო, თქვენგან არ გავიმწარებით; 381,1

არების

მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ მზესა დაედარების; 503,2
ვითა დავმალო ნათელი, ვინ მზესა დაედარების?! 1139,4

„ვთქვი: «თუ არ ვუთხრა, რა ეუყო, ჩემგან რა მოეგვარების? 1139,1
სხვამცა რა გაკადრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების». 503,4
არცა რა ვიცი, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების; 1139,2
„ვთქვი: «თქვენი ძისა არა-სმა გულსა ვით მიეფარების, 503,1
ქმარი რა მიგრძნობს, მო-ცა-მკლავს, ვეღარა მომეფარების; 1139,3
ვისცა სთხოვთ შვილსა სასიძოდ, მას დიდად გაეხარების, 503,3

არებლად

აგერა მივა, ნახეო, იგი მზეებრ და მთვარებლად“. 207,2
ოდენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მზისა მარებლად. 207,4
„აღარ დაბრუნდა, წავიდა წყნარად და აუჩქარებლად, 207,1
შორს უჩვენებდეს ავთანდილს მტირალნი გაუხარებლად, 207,3

არებსა

მისი ციმციმი მზისაებრ ეფინებოდა არებსა; 1216,2
სამთაგან ერთი შეუვალთ, სხვა გარეთ ვსცემდეთ გარებსა, 1391,2
«ვუჭვრიტეთ პირსა მნათობსა, ელვათა მაელვარებსა; 1216,1
მან ერთმან შიგნით შიგანნი მიესცნეთ სისხლისა ღვარებსა, 1391,3
„ფიცხლა შევებნეთ, შევსჯარნეთ, ვერ მოგვასწრებენ კარებსა, 1391,1
ხელი კვლა ვხადოთ აბჯარსა, მას ჩვენგან მძლედ ნახმარებსა“. 1391,4
ძვირ-ძვირად გვეუბნებოდა სიტყვასა რასმე წყნარებსა, 1216,3
კბილთაგან შუქი შეადგა ზედან გიშრისა სარებსა. 1216,4

არეთა

სად ყოფილიყო ტარიელ, მიხვდეს მის კლდისა არეთა. 1481,4
იარნეს დღენი მრავალნი ლაღთა, ბრძნად მოუბარეთა; 1481,2
მათ უთხრეს მათი ამბავი, ტირილით მოუბარეთა: 196,2
შიგან მათ დიდთა მინდორთა, ყოვლგნით კაც-მიუმხვდარეთა, 1481,3
მას ჰგვანდეს, თუმცა სამყაროს მზე უჯდა შუა მთვარეთა; 1481,1
დია გვაქვს ციხე-ქალაქი ხატაეთს არე-მარეთა. 196,4
ავთანდილ მიდგა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მდუღარეთა; 196,1
„ჩვენ ვართო ძმანი სამნივე, მით ვიდენთ ცრემლთა მწარეთა, 196,3

არენი

უდაბურნი და უგზონი, უცხონი რამე არენი, 1317,3
ყმა და ასმათი ტიროდეს, ხმას სცემდეს იგი არენი, 338,3
სადაცა ნახნის, დახოცნის ლომ-ვეფხნი მოშამბნარენი. 1317,4
ტარიელისკენ იარნა მან გზანი საწყინარენი, 1317,2
„აწ წახდეს იგი ნათელნი, მზისაცა მოწუნარენი!“ 338,1
ჰმუნეით თქვეს: „მკლავნი ცუდ ქმნილან, ვა, გმირთა მემუქარენი!“ 338,4
მისი ვერ გასძლო ხსენება, დაბნდა და სულთქვნა მწარენი; 338,2
რა მოეგონის მოყვარე, სდინდიან ცრემლნი მწარენი. 1317,1

არენით

ძმას, გლახ, ჩემი სიკვდილი გულითა სწადდა, არ ენით. 1196,4
ხმს, ერთმანერთსა ამბაჲი ჩვენიცა ეუთხრათ ბარ ენით». 1206.4
გაზრდილ-გამზრდელთა გაყრასა ჩვენ თავნი დავადარენით. 640,4
სრულად ლაშქარნი მტიროდეს გულითა მართლად, არ ენით. 640,3
ამად შევშინდი, ღონენი ველარა მოვაგვარენით, 1196,3
ჩვენ ვერა გარგეთ, საქმენი სხვანი რა მოიგვარენით". 116,4
დღეს ხატაელი მიჩვენეთ, ტყვენიცა შემომგვარენით!» 460,4
„ამას მოკვდავი ვილოცავ, აროდეს ვითხოვ, არ, ენით: 872,1
„ფრიდონ გამომყვა, წავედით, ორთავე ცრემლნი ეღვარენით; 640,1
არცა რა ვიცით, ვინ ვინ ვართ ანუ სით მოვიარენით, 1206,3
მონათა პკადრეს: „მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარენით, 116,1
მონადირეთა უბრძანა: „მინდორნი მოიარენით, 70,1
„აღარ დაპბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით; 1196,1
დასცევით ჯოგი ნადირთა, თავნი ამისთვის არენით". 70,2
მო, მოყვარეთა დამმარხეთ, მიწანი მომაყარენით! 872,4
მისსა მნახავსა სულ-დგმულსა კაცსა ვერ შევეყარენით, 116,3
მუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, ზახილით გავიყარენით. 640,2
დილასა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიყარენით; 460,2
აქა გაყრილნი მიჯნურნი მუნამცა შევიყარენით, 872,2
მაგრა ჩვენ აქა მოყვასნი უცხონი შევიყარენით, 1206,2
მაგრა ვერ ვპოვეთ იგი ყმა, მით ვერა გავიხარენით, 116,2
„მას ღამით ვსხედით ნადიმად, მუნ ამოდ გავიხარენით, 460,1
გაყარეს სმა და ნადიმი. მუნ ამოდ გავიხარენით. 70,4
„მე ვუყურებდი, ვუჰვრეტდი; თქვეს: «ამოდ გავიხარენით, 1206,1
მუნ ერთმანერთი კვლა ვნახეთ, კვლა რამე გავიხარენით, 872,3
შეიყარენით ორნივე, ჩემზედა დაიჯარენით; 1196,2
ლაშქარნი სამზოდ აწვიენეს: „მოდით და მოიჯარენით". 70,3
მეფემან ბრძანა: «ლაშქარნი უხმენით, შემოჯარენით, 460,3

არეო

მას დარაზმულთა მივმართეთ, ახლოსმცა ვნახეთ ბარეო! 1214,2
მით ნათლიდალმა გამოხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო. 1214,4
შორს მოვუარეთ, მივედით, შემოვადეგით გარეო; 1214,3
მე ნუ გამწირავ, მნახევდი, ადრე მობრუნდი გარეო". 1575,2
რათგან ისწრაფი, ნუ გაგვა, მიგელის ლომსა მთვარეო!" 1575,4
სიცილით მითხრა: «წამოვლე, მოგელის ლომსა მთვარეო». 400,4
«ზოგთა ვთქვით: არის ცისკარი; ზოგთა თქვეს: არის მთვარეო; 1214,1
შეღამდა, წავე, ბაღისა მე კარი შევიარეო; 400,2
სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო, 400,3
მასცა უბოძა ფარმანი: „წა, სახლი მოიარეო, 1575,1
ავთანდილს უთხრა: „უშენოდ რამცა ვით გავიხარეო? 1575,3
„ვითა მმართებდა, ეგზომი რამცა ვით გავიხარეო! 400,1

არეებდა

ეხვეწებოდა: „შეჯეო“, აჯას ხეეწნითა არეებდა, 881,1
დაიმორჩილა, ეამა, არ ივაგლახა, არ ვებდა. 881,4
ლერწმისა სარსა დასდრეკდა, გიშერსა დააკარეებდა. 881,3
იცოდა, რომე შეჯდომა კაეშანს მოაქარეებდა, 881,2

არია

ესე თქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა არია, 1442,3
მისთვის არცაღა სამარე, არცა სათხარად ბარია. 1104,4
ერთხელ ესე თქვა: „ვა მეო“, სხვად არას მოუბარია. 91,4
ბეჭდითურთ თითი მოჰკვეთა, ქვესკნელს მიწათა გარია, 1104,2
დაჯდა და მწარედ სულთ-ითქვნა, ცრემლი მიწასა გარია, 339,3
ჩემი აწ ესე ნათქვამი მათი სახე და დარია: 1396,1
ზღვისაკენ სარკმლით გასტყორცა, ზღვისა ქვიშათა დარია, 1104,3
დიდხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპყრა, დარია; 339,2
ფრიდონ თქვა: „ვიტყვი სიტყვასა, ვეჭვ ჩემი არ დამცდარია: 1379,1
„თუცა მე მათი დახოცა მტკიცის და სატკივარია, 1442,1
ნარგისთათ იძრვის ბორიო, ვარდსა ზრავს, იანვარია. 1442,4
რა ზედა წვიმდენ ღრუბელნი და მთათა ატყდეს ღვარია, 1396,2
მოვა და ხევთა მოგრაგნის, ისმის ზათქი და ზარია, 1396,3
მჭვრეტელთა მზე და მებრძოლთა მხეცი და ვითა ზარია. 1104,1
თქვა: „ჩემგან მისი ხსენება, ვამე, რა დიდი ზარია! 339,4
ათას წელ ვერსით შეუვალთ, თუ ზედ დაგვიხშან კარია. 1379,4
ჩვენ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიდთაგან საომარია; 1379,2
მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წყნარია. 1396,4
ასმათმან წყალი დაასხა, ცნობად მოვიდა ტარია, 339,1
მაგრა მათ მიხვდა უკვდავი მუნ დიდი საჩუქარია“. 1442,2
მაშინღა შეკრთა იგი ყმა, ტირს, მეტად გულ-მდუღარია, 91,2
პირის-პირ ომი არ ძალ-გვიც, არ ჟამი საკვეხარია, 1379,3
მონანი მიდგეს, მივიდეს, გახდა აბჯრისა ჩხარია; 91,1
თვალნი მოარნა ყოველგნით, ნახა ლაშქართა ჯგარია, 91,3

არითა

„ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბარითა. 317,1
„გვერდსა დაისვა, ეუბნა ტკბილითა საუბარითა: 1169,1
„რა მივაჭირვე კითხვითა, მეტითა საუბარითა, 1128,1
მისად სანაცვლოდ მოვილხენ თქვენთანა საუბარითა“. 1316,4
ვერ დამიჭირა მეფემან მშობლურად საუბარითა, 879,3
ვარდთა აკოცა ბაგითა, მითვე ვარდისა დარითა; 1316,2
მან არა გასცა პასუხი პირითა, მზისა დარითა; 1169,3
მისი მჭვრეტელი დავიწვი, გავხე გულითა მკვდარითა. 1128,4
«მითხარო, ვინ ხარ, ვისი ხარ, მოსრული ვისთა გვარითა?» 1169,2
ყოვლგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვარითა. 317,3
უბრძანა: „გიჭვრეტ თვალითა, გულ-ტკბილად შემხედვარითა, 1316,3

შენ არ შემიყრი, გამიყრი, აწ ჩემი ლხინი ვთქვა რითა? 879,4
ავრგვინდა ცა და ღრუბელნი ცროდეს ბროლისა ცვარითა; 1316,1
საჭურჭლე გასცეს, აივსნეს ლაშქარნი საბოძვარითა. 317,4
ფარსადან დაჯდა ხარებად ზეიმითა და ზარითა; 317,2
თავ-მოღრეკილი დაღრეჯით ქვე ზის ცნობითა წყნარითა. 1169,4
გულ-ამოხვინჩვით ატირდა მით რამე ხმითა წყნარითა; 1128,2
მას მოვეშორვე, წამოვე სიჩქარით, არ სიწყნარითა; 879,2
„სადა ინდონი ბროლ-ვარდსა სარვენ გიშრისა სარითა, 879,1
ბროლ-ლალსა ღვარი ნარგისთათ მოსდის გიშრისა ღარითა; 1128,3

არისა

ჯერთ უწვერული, სადარო ბროლ-მინა საცნობარისა; 40,3
ასმათს უბრძანა გამოხმა დურაჯთა ამირბარისა. 336,4
ვერას ვხედევდი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა. 336,3
„ვიცოდი, სწადდა არვისგან ნახვა მის მზისა დარისა, 336,1
უბრძანა: „წადით, წაიღეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა, 1304,3
საროსა მჯობი ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა, 40,2
გამოემართა იგი მზე პირითა სავსე მთვარისა, 1312,2
მისთა გამყრელთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა ღვარისა. 1312,4
„სახლი არ მახლავს, არ ძალ-მაქვს გაცემა საბოძვარისა“. 1304,1
უბრძანა: „ისი ვისია ხმა ზათქისა და ზარისა?“ 966,2
თქვენცა მუნ მოდით, სადაცა გესმას ზრიალი ზარისა. 1382,4
მან უთხრა: „ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულღაზანზარისა, 966,3
ლაშქართა დავხოც, გავახვამ, ნახოთ გაღება კარისა! 1382,3
მე გარე ვდეგ და მეფემან შეველო ფარდაგი კარისა; 336,2
ავთანდილ იყო სპასპეტი, ძე ამირ-სპასალარისა, 40,1
იგი ნადირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა“. 966,4
„აბჯრითა გავლა არად მიჩს ჭირად, გატანა ფარისა; 1382,1
შიგან ჩავხლტები კისკასად, ვეცემი მსგავსად ქარისა, 1382,2
კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის ლაშქარისა, 966,1
ფრიდონს მიართვით უსტარი ჩემგან, ძმად-ნაფიცარისა“. 1304,4
მონახა, პოვა ავთანდილ ნავი მისისა მხარისა, 1312,1
მაგრა დაგდება უმძიმდა ფატმანის გულ-მწუხარისა; 1312,3
მისცა მართ სავსე ხომალდი, რიცხვი ტურფათა ჯარისა, 1304,2
მას თინათინის გონება ჰკლვიდის წამწამთა ჯარისა. 40,4

არისად

უბოძა უსენს უზომო მუქფად მის მზისა დარისად. 1177,3
ხელმწიფე დაჯდა ნადიმად, მსგავსად მათისა გვარისად; 1177,2
სცემენ ბუკსა და ტაბლაკსა მოსამატებლად ზარისად. 1177,4
„უბრძანა ცხრათა ხადუმთა დადგომა მცველად კარისად; 1177,1

არობა

„ერთი სამეფო საკარგყმო, უბოძა ამირბარობა. 311,1
მეფედ რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუმწვდარობა; 311,3
რა შემოვიდენ ინდოეთს, შევიგნა მათი გვარობა, 534,2
თვით ამირბარსა ინდოეთს აქვს ამირ-სპასალარობა. 311,2
ვუჩვენო ჩემი ძალ-გული და ჩემი მეომარობა: 534,3
„მე ეპკადრე: «ღმერთმან აშოროს მის ყმისა შენი ქმარობა! 534,1
ასრე დავხოცნე, შეეძლოს აღარას არ სახმარობა!» 534,4
სხვად პატრონია, მართ ოდენ არა აქვს კეისარობა. 311,4

აროთა

არ დავთმოთ, რა ვქმნათ, სევდასა, მითხარ, რა მოვუგვაროთა? 717,3
ამას მოსთქმიდის ტირილით ცრემლისა დასაღვაროთა; 717,1
თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგან, ჭირიცა შევიწყნაროთა“. 717,4
კვლა გულსა ეტყვის: „დათმობა ჰგვანდეს სიბრძნისა წყაროთა. 717,2

არულად

მან მოახსენა ყველაი, ვით წასრულიყო და რულად: 811,3
„მზე აღარ მზეობს ჩვენთანა, დარი არ დარობს დარულად!“ 811,4
მეფემან ჰკითხა: „წასრულა მზე დაუდგრომლად მთვარულად?“ 811,2
კვლა შევა დარბაზს ეაზირი დაღრეჯით, არ-მხიარულად; 811,1

არული

„აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული! 110,1
მან დამიხოცა ლაშქარი, ადინა სისხლი ღვარული. 110,2
უცილოდ ღმერთსა მოვსძულდი აქამდის მე მხიარული. 110,4
კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თვალთაგან ფარული?! 110,3

ასები

ტარიელ ეტყვის ავთანდილს: „ისმინე სიტყვა ასები, 1351,1
მე ოდეს ქვაბნი წავუხვენ, დავხოცე დევთა დასები, 1351,3
ქალაქის კართა სამთავე — სამათას-სამათასები. 1231,3
გიამბობ რასმე ამბავსა, მოამბედ ნუ გენასები: 1351,2
«გვირაბის კარსა ნიადაგ მოყმე სცავს არ პირ-ნასები, 1231,1
გულო, გაგსაჯა სოფელმან, არ ვიცი და, გლახ, რას ები!» 1231,4
მას აქათ მათი აქა ძეს საჭურჭლე ძვირ-ნაფასები. 1351,4
ათი ათასი ჭაბუკი დგას, ყველაკაი ხასები, 1231,2

ასების

პირსა დაიდვა, და-ცა-ბნდა, ქვე მკვდართა დაედასების. 490,4
აქა მსეც-ქმნილი ტარიელ ტირს, ჭირი ეათასების; 490,1
თქვა: „მე მაქვს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!“ 490,2
იგი შეიხსნა, მოიღო, თვალვით არ დაიფასების, 490,3

ასია

კვლა ხატაური ათასი, სხვა სტავრა, სხვა ატლასია. 464,2
„ხარაჯა დასდვეს, შეჰკვეთეს დრაჰკანი ასჯერ ასია, 464,1
შეწყალებული გაგზავნა, უყო რისხვისა ფასია. 464,4
მერმე ყველაი დამოსა, იგი და მისი ხასია, 464,3

ასისა

მას დღე სვეს, ჭამეს, გარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა. 1001,1
ვაზირი სოგრატ, მოახლე მეფისა დასთა დასისა; 44,3
შესამოსელი შემოსეს დრაჰკნისა ბევრ-ათასისა, 1001,3
ავთანდილ პირ-მზე, სპასპეტი ლაშქრისა ბევრ-ათასისა, 44,2
კვლა ერთი ტახტი ოქროსა, წითლისა მართ ხალასისა. 1424,4
მუნ იდვის გორი ლარისა, სტავრისა და ატლასისა; 1424,1
გათენდა, ბანეს ავთანდილ, რიცხვი ძეს მუნ ატლასისა, 1001,2
მათ რომე დადგეს საჯდომი, თქვეს: „უთქმელია ფასისა!“ 44,4
ტარიელს უძღვნა გვირგვინი, ვერ-დანადები ფასისა, 1424,2
შეარტყეს წელთა სარტყელი, დაუდებელი ფასისა. 1001,4
მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი გამრავლდა ხასისა: 44,1
იაგუნდისა მრთელისა, ყვითლისა, მეტად ხასისა, 1424,3

ატები

ავთანდილ სარკმლით უჰვრეტდა, ტყვე, საკნით ნააზატები. 264,1
მას ზედა დაჯდა იგი ყმა, სულთქვამს ჭირ-მონამატები, 264,3
მან ქალმან ქვეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ნატები; 264,2
სისხლისა ცრემლსა გაეწნა შუა გიშრისა სატები. 264,4

ატისა

ცხრა მარგალიტი, სიდიდით მართ ვითა კვერცხი ბატისა, 1451,2
კვლა ერთი თვალი, სამსგავსო მზისა, შუქ-მონამატისა, 1451,3
მოიღეს ძღვენი უსახო ფრიდონის არ-ალქატისა, 1451,1
მას წინა ღამით ძალ-ედვის მხატვარსა ხატვა ხატისა. 1451,4

აულად

სიმტკიცე ჰგვანდა ნაჭედსა, ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად. 454,4
„ვერა შევიგენ, რა იყო ანუ ნაქმარი რაულად! 454,1
ვისცა ეუჩენი, უკვირდის, ღმრთისაგან თქვის სასწაულად; 454,2
არცა ლარულად ჰგდებოდა მას ქსელი, არც ორხაულად; 454,3

აფავი

თქვენ მოგცე ლარი ყველაი მე, ჩემი ნაალაფავი. 1302,4
მე ვერა ვნახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნასწრაფავი, 1302,2
„მიდით და ფრიდონს უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფავი; 1302,1
მან გაახაფოს ხმა ხაფი, კვლა უფრო გასახაფავი, 1302,3

აფენი

კბილნი ბროლნი და ბაგენი სადაფთა მოსადაფენი: 1431,2
„უთქვენოდ მყოფთა არ გვინდან ნიშატნი საჩანგ-დაფენი, 1431,3
ზღვათა მეფესა ეტყვიან ორნივე შუქთა მაფენი, 1431,1
მაგრა გაგვიშვენ, წავიდეთ, ჟამია, ვართ მოსწრაფენი. 1431,4

აფითა

მას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემმანვე ხრმალმან დაფითა. 434,4
რაზმი დავაწყევ მივმართე, წავე დიდითა სწრაფითა, 434,3
დავეკაზმენით საომრად ჯაჭვითა, ჯავშან-ქაფითა, 434,2
„ვუბრძანე ჩაცმა აბჯრისა ლაღმან სიტყვითა ხაფითა; 434,1

აფისა

სამგნითვე კართა შესჯარნეს, ჭირი არ ნახეს კაფისა, 1402,3
რა ქალაქს შეხდეს, შეიქმნა სიხარკე ციხეს სწრაფისა. 1402,4
აბჯარსა ფრეწდის, გაცუდდა სიმაგრე ჯავშან-ქაფისა. 1402,2
კაცსა უკრავად დაბნედდის ხმა ტარიელის ხაფისა, 1402,1

აღებად

გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლითა დაღებად, 1362,2
ანაზდად გვიცნობს, გაკრთების, გულსა შელამის დაღებად, — 1362,3
ამოა კარგი ლაღობა, ლაღსა შე-ვე-იქმს ლაღებად“. 1362,4
„ჯოგი წავუღოთ, მოსრულნი ვესმით ჯოგისა წაღებად, 1362,1

აცამდის

აწ აგრე გაყრა ძნელია, ვით მაშინ შეყრა და-ც-ამდის. 941,3
კაცი არ ყველა სწორია, დიდი ძეს კაცით კაცამდის“. 941,4
იტყვის, თუ: „ღვარი სისხლისა კვლაცა მდენია, კვლაცა მდის; 941,2
ავთანდილ მისი გაყრილი ტირს, მისწვთომია ხმა ცამდის, 941,1

აცითა

გულ-მართლად იყვნენ, მიენდევ, აფიცე ღმრთითა და ცითა, 418,3
ლაშქარნი ახლოს გეკიდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა; 418,2
არ დაგმორჩილდენ, შერისხდი რისხვითა კვლა და კვლაცითა». 418,4
«ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა, 418,1

აცისა

ასრე უჩს მოკლევა ლომისა, მართ ვითა ლომსა — ვაცისა. 224,4
ულვაშ-აშლილი, წვერ-გამო, „ნუთუ მზეაო, თქვა, ცისა?“ 224,2
ავთანდილ ახლოს კვლა ნახა სახე მისივე, კაცისა, 224,1
ზარი გაისმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა, 816,1
თქვეს: „ბნელი გვმართებს დღე-კრულთა, რათგან მზე მიგვიდრკა ცისა!“ 816,4
იგლეჯს და იცემს ყველაი, ხმა ისმის თავსა ტკაცისა; 816,3
დარბაზს ხასთაგან ჯარია ხელითა წვერთა ტაცისა, 816,2
ეყნოსა სული ალვისა, ქართაგან მონატაცისა; 224,3

აწები

მე გული შენი ქაღალდად გულსაეე ჩემსა ვაწები, 1280,3
„ჰე ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემგან მონაღვაწები, 1280,1
გულო, შავ-გულო, დაბმულხარ, ნუ აეხსნები, აწ ები! 1280,4
ტანი კალმად მაქვს, კალამი — ნაეღელსა ამონაწები, 1280,2

აჭარნი

გარდახდა. ჰკადრეს: „ჩვენ ვართო მობაღდადენი ვაჭარნი, 1019,1
მაჰმადის სჯულის მჭირავნი, აროდეს გვისმან მაჭარნი, 1019,2
საქონელ-სრულნი, მდიდარნი, არ ლარნი გვქონან ნაჭარნი. 1019,4
ზღვათა მეფისა ქალაქსა სავაჭროდ გარდმონაჭარნი, 1019,3

ახაად

მე დავრჩე შენი გაყრილი თავისა მევაგლახავად? 1551,3
„არ, დია გინდა დამაგდო, წახვიდე ჩემად მზრახავად! 1551,1
კაცსა მოყვრისა გაწირვა, ახ, მოუხდების, ახ, ავად!“ 1551,4
„ცოლი უყვარსო, გამწირა», იყო ამისად მსახავად; 1551,2

ახალსა

უმასპინძლებდეს ავთანდილს, ვითა მზახალი მზახალსა, 1000,2
მოიღებდიან ჭურჭელსა ტურფასა, ახალ-ახალსა, 1000,3
მაგრა მის ყმისა მჭვრეტელთა გული მიეცა, გლახ, ალსა. 1000,4
დასხდეს, შეიქმნა პურობა, გაამრავლებდეს მახალსა, 1000,1

ახარა

მიბრძანა, ახლოს მიმისვა, «მოდიო», თავი დახარა. 541,4
„მოვიდა კაცი: «სასიძო მოვაო», მოსლვა გვახარა, 541,1
მაგრა თუ ღმერთი რას უზამს, არა იცოდა, გლახ, არა; 541,2
მეფესა მიხვდა სიამე, არ სიტყვა ივაგლახა რა. 541,3

ახები

კვლა ერთმანერთსა მიუგეს სიტყვები არ პირ-მკვახები, 1394,1
ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბალახები. 1394,4
დაასკვნეს იგი თათბირი, ტარიას განაზრახები: 1394,2
გაიყვეს კაცი ას-ასი, ყველაი გმირთა სახები, 1394,3

ახელსა

ეტყვის: „ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხელსა?“ 861,3
ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლებდა სახელსა, 861,1
ახლოს უზის და უზახის მართ სახელ-დებით სახელსა, 861,2
მას არა დია შეესმის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა. 861,4

ახემან

გული წამსავე წამიღო, ვერათ ვერ შევინახე, მან. 729,4
„ჰკადრე: „ვინ გაჭოს ყოველმან პირმან არ-მეუზრახემან! 729,1
ვითა ვიშიშვი, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელთა სახემან! 729,2
მაგრა მან ყმამან ცეცხლითა დამწვა, ალვისა სახემან, 729,3

ახენით

არამცა მოგკლეს ღალატად, არამცა ვივაგლახენით! 417,4
მითხრეს, თუ: «ხარო ყმაწვილი, ბერნი მით გკადრებთ, გლახ, ენით: 417,2
არიან მეტად მუხთალნი, — ჩვენ ერთხელ კვლაცა ვნახენით, — 417,3
„გვერდსა დავისხენ ვაზირნი, ვიუბნეთ, გავიზრახენით; 417,1

ახეო

მოგშორდი, ედემს ნაზარდო ტანო ლერწამო და ხეო, 716,2
შენთა მჭვრეტელთა ნიშატო, ვერ-მჭვრეტთა სავაგლახეო, 716,3
ცხადად ნახვასა არ ღირს ვარ, ნეტარმცა სიზმრივ გნახეო! 716,4
წვეს, იტყვის: „გულსა სალხინო რამცაღა დავუსახეო? 716,1

ახესა

ფიცხლა გაიქცა, მიმართა ზახილით კლდესა და ხესა; 228,2
ყმა გარდაიჭრა, დააბა ვითა კაკაბი მახესა; 228,3
ვერ იცნა, — სახე არ ჰგვანდა მისი მის ყმისა სახესა, — 228,1
ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ზახილსა მუნ ერთ-სახესა, 228,4

ახველად

მეფემან ბრძანა: «გამხადა ნახული მე უნახველად, 1168,2
მართებს ამისსა მიჯნურსა, ხელი თუ რბოდეს, ახ, ველად!» 1168,4
ღმრთისაგან კიდე ვინმც იყო კაცი ამისად მსახველად! 1168,3
„ვით მზემან, მისნი მჭვრეტელნი შექმნა თვალისა მფახველად; 1168,1

ახია

ვეჭვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია. 107,4
უბრძანა: „შვილო, რაზომცა მჭირს საქმე საავგლახია, 107,1
მომქარვებელი სეედისა, მართ ვითა მუფარახია. 107,3
შენი ჭერეტა და სიახლე ლხინადვე დამისახია, 107,2

ახიოს

რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლალსა თანა ახიოს, 702,1
მისსა მჭვრეტელსა ალხინოს, ვერ-მჭვრეტსა ავაგლახიოს! 702,3
ვაი მოყვრისა გაყრილსა, ახი ოს ეყოს, ახი ოს! 702,4
ანუ ბაღს ალვა საროსა ახლოს რგოს, მორწყოს, ახიოს, 702,2

ახისა

მჯობი ყოვლისა სოფლისა, წყლისა, მიწისა და ხისა; 886,3
„მას ვახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწყიე ახისა! 679,1
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა, 886,2
ვარდი დამჭნარი ეკალთა შუა, შორს მყოფი, ახ, ის-ა!“ 679,4
არ-სასმენლისა მოსმენა არს უმჟავესი წმახისა“. 886,4
ვინ უნახავ-ქმნის გონება ყოველთა კაცთა მნახისა; 679,3
მზე თუ ვთქვა მსგავსი მისი და ანუ მისისა სახისა, 679,2
მან უთხრა: „სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა! 886,1

ახლები

საყვარელისა მისისა ქალი ჰყავს თვით ნაახლები, 681,2
აღარა ნახავს სოფელსა, ცეცხლი სწვავს ახალ-ახლები“. 681,4
ვეფხისა ტყავი აცვია, ცუდად უჩს სტავრა-ნახლები, 681,3
„ქვაბნი ომითა წაუხმან, სახლად აქვს დევთა სახლები, 681,1

ახული

„უმისოდ მყოფსა სწორად მიჩს ჩემთვის დარბაზი და ხული“. 668,4
შერმადინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული, 668,1
ანუ ვით პოვა იგი ყმა, მისგანვე მზედ დასახული. 668,2
ავთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბნობდა თვალ-დაფახული: 668,3

ბარესა

ვერა ვერ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარესა; 1328,3
ავთანდილ უჭვრეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-მდებარესა, 1328,1
მისთა ნიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა. 1328,4
შეფრინდა, შველად მიმართა მას, ტკბილად მოუბარესა, 1328,2

ბარია

ქალი დაუჯდა კუშტ-გვარად, ქუშობს, ჯერთ არ დამტკბარია; 241,1
კვლა იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნალმობარია. 241,4

ვარდისა ბაღსა მოგუბდა ცრემლისა საგუბარია. 241,3
ავთანდილ ქვე ზის ტირილად, აღარას მოუბარია; 241,2

ბარითა

ორნივე სწორად მოსთქმიდეს მოთქმითა საქებარითა, 993,2
გულ-ამოსკვნილნი გულითა ტირან ვერ-დამთმობარითა, 993,3
აწ ფრიდონ იწვის სიტყვითა მის ყმისა ნაუბარითა, 993,1
მუნ ვარდსა წყლითა ცხელითა რწყვენ ტევრთა საგუბარითა. 993,4

ბარისა

„მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა! 1340,2
მზემან გაყრითა დაგაჭნე, ვითა ყვაელი ბარისა; 404,2
ვითა ზე-მთისა წყარომან, მორწყე ყვავილი ბარისა, 1340,3
მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი ამირბარისა. 404,4
ავთანდილს მადლი უბრძანა, ქმნა უყო საუბარისა: 1340,1
დაგსჯიდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა, 404,3
დამწყვიდე დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა. 1340,4
„მიბრძანა: «ძოლან გეწყინა, გაშვება უუბარისა, 404,1

ბელითა

„შიგან ვწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა, 342,1
მუყრნი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელზებელითა. 342,4
პირსა იხოკდეს ხელითა, ღაწვისა გამპობელითა. 342,3
ზედ დამტიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა, 342,2

ბილია

ინდოეთს მივე, მეგება ჩემი გამზრდელი ტკბილია; 458,2
ხელი გამიხსნა, შემომკრა მან სახვეველი ლბილია. 458,4
„ხატაეთისა ხელმწიფე მომყვანდა შეპყრობილია. 458,1
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია! 458,3

ბილისა

ნესტან-დარეჯანს უშვენის ღიმილი, ჩენა კბილისა. 1450,4
ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაგე-კბილისა, 5,2
მიბრძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა, 5,1
მგოსანნი მოდგეს, ისმოდა ხმა სიმღერისა ტკბილისა; 1450,1
გასტეხს ქვასაცა მაგარსა გვრდემლი ტყვიისა ლბილისა. 5,4
ქორწილი ქმნეს და გამრავლდა ძღვნობა ლარისა ლბილისა 1450,2
ბროლ-ბალახშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწყობილისა. 3,3
ფრიდონის, პურად კარგისა, არ მასპინძლისა წბილისა; 1450,3

გოსანი

შეხედნა, იცნა ტარიელ, თანა ყმა ჭარმაგოსანი, — 1342,2
ორნივე ტურფად იმღერდეს, ეით იადონი მგოსანი, — 1342,3

მაშინვე იცნა, ავარდა მოშლილი, პერანგოსანი. 1342,4
ქვაბისა კარსა ასმათი მარტო ზის, არ-ბარგოსანი. 1342,1

გულისა

მომცა წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა. 151,4
ეპოვე წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა! 695,4
მზე ეტყვის: „მომხვდა ყოველი ჩემი წადილი გულისა: 695,1
მოხვიდე, სრულ-ვქმნა მაშინღა შენი წადილი გულისა, 151,2
„მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის ყმისა დაკარგულისა, 151,1
პირველ, შენ მოხვე მშვიდობით, მპოვნელი დაკარგულისა, 695,2
ქმარი არ მინდა უშენო, მომხვდეს ხისაცა რგულისა!“ 151,3
მერმე, ზრდა სიყვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა, 695,3

გულისად

გულისა ერთობ წყლულისა და ასრე დადაგულისად! 1284,2
„შენი სიცოცხლე მეყოფის ჩემად იმედად გულისად, 1284,1
შემიგონებდე, გახსოვდე მე შენთვის დაკარგული სად; 1284,3
ვზი მზრდელად სიყვარულისა მის, ჩემგან დანერგულისად. 1284,4

დაგულსა

მოვიდა, მივსცნე დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა, 337,3
ვამე, მას აქათ სახმილსა დავუწვავ ნიადაგულსა! 337,4
ქალსა შევხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა. 337,2
„ასმათ ფარდაგსა აზიდნა, გარე ვდეგ მოფარდაგულსა; 337,1

დარებად

ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი მის მზისა დასადარებად, 1525,3
შინა წავიდეს ყოველნი, შესხდეს თავისა დარებად, 1525,1
ადრე მივიდეს შეფისა სახლად საყოფად, არებად. 1525,4
არ მიიხვდომის სიტურფე, არს მათგან მიუმხვდარებად, 1525,3

დარებით

ავთანდილ დამდვა წამალი მისგან თავისა დარებით, 1507,2
დაჰვიწყდეს, რომე პატიჟნი სჭირდეს ჩვენთავე დარებით; 1507,3
არ გაწყენ, გრძელი ამბავი არს ჩვენგან მიუმხვდარებით. 1507,4
„აწ ამას გკადრებთ ორნივე ხვეწრით და შემუდარებით: 1507,1

დასული

მან მისთა მჭვრეტთა წაუღის გული, გონება და სული, 33,3
სოფლისა მნათი მნათობი, მზისაცა დასთა დასული; 33,2
ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბეერად ასული. 33,4
სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მარტოდ ასული, 33,1

დაღარად

იტყვის: „მზე ჩემგან თავისად კმა დასადებლად აღარად; 705,2
სისხლმან და ცრემლმან გარეცით ღაწვი ქმნის ღარად და ღარად; 705,1
მიკვირს, თუ გული ალმასი შავმან წამწამმან დაღა რად! 705,3
ვირე ვნახვიდე, სოფელო, მინდი სალხინოდ აღარად! 705,4

დებასა

მე, გლახ, მარტომან რა ვუყო, მიმატებს ცეცხლთა დებასა! 1140,1
არ გამამეღავნოს, ვაფიცო, თუ მომცემს იმედებასა, 1140,3
მო და გავანდო, ნუ შევალ უსენის შეცოდებასა; 1140,2
სულსა ვერ წასწყმედს, ვერა იქმს ფიცისა გაცუდებასა. 1140,4

დებია

„აწ მე მაქვს ქაჯთა ქვეყანა და მათი დანადებია; 1415,1
ამისად მუქფად რა გიძღვნა? მძულს ცუდი ნაქადებია. 1415,4
ვიაზრე, გამიწყრებოდა, ჭმუნვა მით გამდიდებია; 757,2
მეფეო, კარგი ყველაი მე თქვენგან წამკიდებია; 1415,2
„მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცთომით არ წამკიდებია; 757,1
განგებით ქმნილსა რისხვასა ვერავინ დარიდებია! 757,3
ფატმანს უხსნია ჩემი მზე, სდედებია და სდებია, 1415,3
შენთვის სიკვდილი ლხინად მიჩს, ჭირი არ გამცუდებია“. 757,4

დებიან

ვთქვნე ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ხვდებიან; 21,3
მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან, 21,1
ენა დაშვრების, მსმენელისა ყურნიცა დავალდებიან; 21,2
მართ მასვე ჰბაძვენ, თუ ოდეს არ სიძვენ, შორით ბნდებიან. 21,4

დებულსა

ამათ არ დავჰყრი არეთა, არ გავსტეხ მას ქადებულსა. 841,4
«მოვიდეს, რა ქმნას ავთანდილ? მისსა დამვედრე დებულსა». 841,2
„მას წამავალსა ვჰკითხევდი, დამწვარსა, ცეცხლ-მოდებულსა: 841,1
მიბრძანა: „მო-ღა-მნახვიდეს მე, მისთვის გაცუდებულსა. 841,3

დენითა

თუ რაგვარ მყოფი მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა დენითა! 746,3
რაცა იცოდა, ყველაი ჰკადრა მოშიშრად ენითა, 746,1
მართალ ხართ, თუმცა რისხვანი ჩემთვის იანაზდენითა“. 746,4
კვლა მოახსენა: „რამცა სცან სიტყვითა ესოდენითა 746,2

დილისა

მზესა მე ვსჯობდი შვენებით, ვით ბინდსა ჟამი დილისა; 315,2
ავთანდილ ასმათს უსტარი მისცა მისისა ზრდილისა, 1346,1

იტყოდეს ჩემნი მნახავნი: «მსგავსია ედემს ზრდილისა». 315,3
მზე მოგვეახლა, მოგვეცა ჩვენ მოშორვება ჩრდილისა". 1346,4
აწ მაშინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ჩრდილისა. 315.4
უთხრა, თუ: „სახე ნაწერი მის პატიჟ-გარდახდილისა; 1346.3
„ასმათ, შენცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მიხდილისა, 315,1
ალვისა შტო-დამჭნარისა, მთოვარისა ფერ-მიხდილისა; 1346,2

დობილნი

ერთმანერთისა გაყრილნი ქალნი ორნივე, დობილნი, 1554,1
ერთმანერთისა დად-ფიცნი, სიტყვისა გამონდობილნი, 1554,2
ტიროდეს; მათთა მჭვრეტელთა გულნიცა ესხნეს წდობილნი. 1554,4
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, ყელითა გარდაჭდობილნი, 1554,3

დომია

«შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასცა ვიყავ მნდომია, 371,1
მანდა ყველაი მასმია, რაცა შენ გარდაგხდომია 371,4
მაგრა აქამდის საუბრად კვლა ჟამი არ მომხდომია, 371,2
ძოღან ხელ-ქმნილსა გიჭვრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია, 371,3

ეარა

ვერ დაიტევდა მინდორი და არე მთათა ეარა, 443,3
გამოჩნდეს, სცემდეს ტაბლაკსა, ბუკმან ხმა გააზეარა. 443.4
რა ეცნა, წამოსრულიყვნეს, ღამე-წამორთვით ეარა; 443,2
„ჩემნი ლაშქარნი, რომელნი წამომეტანნეს მე არა, 443,1

ებავთა

ამად მედების სახმილი, გულსა ეცხელა, ებავთა. 1496,4
რა ერთმანერთი აუჩნდა მიგებულ-მოსაგებავთა, 1496,1
ავთანდილ ეტყვის ტარიელს სიტყვათა დანაზებავთა: 1496,2
„აგერა ხედავ მინდორთა, მტვერითა შენაღებავთა? 1496,3

ებანი

ოდესცა სწადდეს, დამივსნეს ამა ცეცხლისა დებანი. 1465.3
მაშინღა მივალ არაბეთს, მომხვდენ მის მზისა ხლებანი; 1465,2
«რა გამისრულდენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი, 1465,1
სხვად თქვენგან არა არ მინდა, მძულან რასაცა თნებანი». 1465,4

ებარე

ეუშველეთ, ენა მოეცა სიტყვისა გამომგებარე; 1020.2
„ჩვენ აქა ვპოვეთ ზღვის პირსა კაცი უსულოდ მდებარე, 1020,1
„შევხედენ, ვნახე სასთუნალ მუსაფი გაშლით მდებარე, 523,1
ეკადრე, თუ: «მზეო, დაგიწვავ, ჩემიცა დაწვი მზე ბარე, 523,3
რათგან არ მომკალ, პასუხი ერთაი გკადრო მე ბარე. 523,4

გეითხრა: «თუ შეხვალთ, დაგხოცენ; კიდე ცოცხალ ვარ მე ბარე?!» 1020,4
ავიღე, ავდეგ მე ღმრთისა და მერმე მათი მქებარე, 523,2
ვჰკითხეთ, თუ: «ვინ ხარ, ღარიბო, რასა საქმისა მძებარე? 1020,3

ებასა

„მოდი და, ფატმან, მეწიე, ვეცადნეთ მათსა რგებასა, 1254,1
პასუხად გავეც: «ჟამია, მართალ ხარ გაკვირვებასა; 357,3
ვუშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა; 1254,2
„მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებასა. 68,1
ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქმო შედრეკილობა-კლებასა, 68,2
იგი უგულო მოელის მართ დღეთა შემოკლებასა. 837,4
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებასა? 837,3
კარგთა ყმათასა ვიქმოდეთ მოწმად ჩვენთანა ხლებასა, 68,3
ნუთუ კვლა მიხვდენ მიჯნურნი ერთმანერთისა ხლებასა. 1254,4
კვლა ქალი ეტყვის: „მართალ ხარ მაგისსა დამძიმებასა, 837,1
„მონამან წიგნი მომართვა, მე წავიკითხე ნებასა; 357,1
მაგრა რა გავბრჭო მართალი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებასა: 837,2
მოვალ, თუ მიხმობ, მე ნუ მეჭვ მოსლვისა დაზარებასა. 357,4
წიგნსა შევატყვე, ლამოდა, შეყრისა მოსწრაფებასა; 357,2
მერმე გამოჩნდეს მოედანს, ვისძი უთხრობდენ ქებასა!“ 68,4
ვინცა სცნობს კაცი, ყველაი ჩვენსა დაიწყებს ქებასა, 1254,3

ებელი

სხვაგან რამე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი. 1044,4
ჩემსაცა მჭონდა ურიცხვი, უსახო ლარ-საგებელი; 1044,2
„მე თუმცა რაცა მინდოდა საჭურჭლე დასადებელი, 1044,1
აწ გულანწაროს ქალაქსა ვარ საქმის რასმე მდებელი». 1223,2
რას ვაქნევ თქვენსა რას გინდა? ოდენ ვარ თანა-მხლებელი; 1044,3
«მე როშაქს ვჰკადრე: «გამიშვი კვლა აღრე თქვენი მხლებელი; 1223,1
თანა წავიტან, წა-ცა-ვალ მე მათი ზედა-მსწრებელი». 1223,4
მან გამომიშვა, აქ სადმე ლარი მიც წასაღებელი, 1223,3

ებია

ჯერთ ქორწინებად არა მცალს, აწ გული ცეცხლ-ნადებია; 1228,2
„რა მოგეშორვე, მას აქათ სიცოცხლე მომძულვებია, 996,1
შენ უჩემობა ლხინად გიჩს, მე დია მიმჭირვებია, 996,3
თუცა შენ ჩემად არა გცალს, მე შენთვის მომსურვებია; 996,2
ციხეს დაუსვამს, ხადუმი ერთაი უახლებია. 1228,4
ოხერ სიცოცხლე უშენოდ, სოფელი გამარმებია!“ 996,4

«როსანს შევრთოთო, — დულარდუხტს მეფესა უბრძანებია, — 1228,1
შემოვიქცევი, შევისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქებია». 1228,3

ებიან

გზა გვირაბითა შემოვა, მცველნი მუნ ზედა დგებიან, 1287,2
ფრიდონისებრნი მოყმენი ვინმცა ვით ვინ ეგებიან! 977,1
მათთა შემბმელთა დახოცენ, მართ ცეცხლად მოედებიან. 1287,4
„ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა, თვალნი ძლივ გარდასწვდებიან, 1287,1
მაგრა მას ახლვან ქებანი, მართ მეტნი არ მიხვდებიან; 977,2
მას გააგონნენ, რანიცა ცეცხლნი უშრეტნი მდებიან“. 953,4
ვის არ უნახვან პატიჟნი, ვისთვის ვინ არა ბნდებიან? 867,2
„შენ გტრფიალობენ მჭევრეტელნი, შენთვის საბრალოდ ბნდებიან, 1074,1
მზე, ოტარიდი, მუშთარი და ზუალ ჩემთვის ბნდებიან, 953,2
„ვინ არ ყოფილა მიჯნური, ვის არ სახმილნი სდებიან? 867,1
დღისით და ღამით მოყმენი ნობათსა არ დასცდებიან, 1287,3
მითხარ, უსახო რა ქმნილა, სულნი რად ამოგხდებიან? 867,3
მთვარე, ასპიროზ, მარიხი მოვლენ და მოწმად მყვებიან, 953,3
დღისით ვერ ნათობს სანთელი და ღამით შუქნი ჰკრთებიან. 977,4
„აჰა, მმოწმობენ ვარსკვლავნი, შვიდნივე მემოწმებიან: 953,1
შენი შვენება ყვავილთა აჭნობს, ჩემნიცა ჭნებიან, 1074,3
არ იცი, ვარდნი უეკლოდ არავის მოუკრებიან! 867,4
მზე უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიყრებიან, 977,3
სრულად დამწვარვარ, თუ მზისა შუქნი არ მომესწრებიან. 1074,4
ვარდი ხარ, მიკვირს, ბულბულნი რად არ შენზედა კრფებიან! 1074,2

ებითა

მათ მოახსენეს: „ტურფაო სახით და ანაგებითა, 958,1
მოვასხენ, ქაჯეთს გავგზავნენ, ვარქვი, თუ: «ნუ დასდგებითა, 1226,3
მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენთა მოქმედებითა». 1226,4
ჩვენცა ვისნი ვართ, გიამბობთ, თუ ჭვრეტით არ დაებნდებითა. 958,4
უჩინოდ მიელენ-წამოვლენ მათითა ხელოვნებითა; 1226,2
„მე ორნი შავნი მონანი მყვანან სავსენი გრძნებითა: 1226,1
აქამდის ზღვარი თურქთაა, მოზღვრეა ფრიდონ ზღვრებითა; 958,3
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მით გეუბნებით ქებითა; 958,2

ებინე

თუ ჩემი ქალი გინდოდა, რად არა შემაგებინე?, 555,2
«ხვარაზმშას სისხლი უბრალო სახლად რად დამადებინე? 555,1
დღედ სიკვდილამდის შენიცა თავი არ მაახლებინე! 555,4
მე, ბერსა შენსა გამზრდელსა, სიცოცხლე მაარმებინე, 555,3

ებოდა

ერთმანერთსაცა უჭვრეტდეს, სიტყვაცა აგრე სწებოდა. 505,2
შინდორსა შიგან გორი დგა, ფრიდონ მას ზედა დგებოდა; 970,1

ჩემგან დაშლისა კადრება მართ ამბად არ ეგებოდა, 505,3
დაუგო ტყავი ვეფხისა, რომელ კვლა მიწყივ ჰგებოდა; 911,3
აძგერეს ძელი, რომელსა ზედა სახნისი ჰგებოდა; 1030,2
„შევე საჭურჭლეს, რომელსა ფასი არ დაედებოდა, 1165,1
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა კვდებოდა. 475,2
მივე, მას წელთა შევარტყი, შავ-გული ვისთვის კვდებოდა. 1165,4
გულსა უთხრის, თუ: „დათმეო“, ამად არ დია ბნდებოდა. 178,2
მერმე ტარიელ ამბავსა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოდა. 1339,1
მუნღა ცნეს, ეტლი მთვარისა რომე არ დაბრუნდებოდა. 982,4
ვინ ღირს-ა, თუმცა წყალობით ცა მიწყივ მობრუნდებოდა! 1339,4
მართ ვითა ლალსა მზისაგან, მას ფერი ეზარდებოდა; 1339,3
მან უჭირველად დახოცნა, ომი არ მისჭირდებოდა, 982,2
სული დაიღეს, დადუმდეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა; 911,1
კეტი ჰკრა, ძელი მოსტეხა, სსვით არათ არ მოსტყდებოდა. 1030,4
კიოდეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ გაწყდებოდა, 1030,1
ზოგსა მხარ-თეძო დალეწა და ზოგსა სული ხდებოდა; 982,3
„რომე პირველვე დაესკვნა, მათ ესე შეეტყვებოდა; 505,1
მუნ დაემართა ავთანდილ, მას თანა ყოლბი ჰყვებოდა. 970,3
ასმათი შეჰყვა, შევიდა, მათებრ სახმილი ჰგზებოდა, 911,2
ყმა ნავის თავსა უშიშრად ქვე დგა, არ თურე კრთებოდა, 1030,3
ოდეს დავმიწდი, დავნაცრდი, გული მი და მო კრთებოდა. 505,4
ბაგეთა გასჭვირს ბროლ-ლალი და კბილთათ ელვა ჰკრთებოდა. 714,2
შეხედნის, თვალნი ამართნის, შავ-თეთრი ელვა ჰკრთებოდა, 1339,2
გაღიმდის, ძოწი გააპის, კბილთაგან ელვა ჰკრთებოდა; 1324,2
შამბისა პირსა ქვეითი დგა, ცხენი არა ხლებოდა; 1321,2
ღირსი მას თანა სროლასა ორმოცი კაცი ხლებოდა; 970,2
ეტყოდა: „ვცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა, 1324,3
ორნივე დახდეს, უბნობდეს, რაცა მათ ეამებოდა. 911,4
„ასლოს დამისვეს ადგილსა, მუნ, სადა მეამებოდა. 475,1
თვალნი მოვსწყვიდნი, სიცოცხლე ამითა მეარმებოდა. **475,4**
ყმა ახლოს უჯდა მეფესა, ჰკითხვიდა, ეუბნებოდა; 714,1
ტარიელ ტირს და ავთანდილ სიცილით ეუბნებოდა; 1324,1
ავთანდილს ასმათ ჩამოჰყვა, ზენარით ეუბნებოდა, 661,1
მალვით ვუჰვრეტდი, მიჰვრეტდა, სხვად არად მეუბნებოდა; 475,3
მან უთხრა: „დაო, უთქვენოდ სხვა რამცა მეგონებოდა! 661,4
აღრე მოსლვასა ვედრებდა, მართ ვითა ია ჭნებოდა; 661,3
ვარდი მის მზისა გაყრილი უფრო და უფრო ჭნებოდა, 178,1
აწ გაახლდების ყვავილი, ვარდი აქამდის ჭნებოდა“. 1324,4
უცხო უცხოთა ადგილთა საძებრად იარებოდა, 178,3
უტარიელოდ ხსენება არვისგან იკადრებოდა. 714,4
მგზავრთა ჰკითხვიდის ამბავთა, მათ თანა-ემოყვრებოდა. 178,4
«მეფემან სპანი შეპყრობად შეუზახნა და წყრებოდა, 982,1
ფრიდონს უკვირდა: „რა ქმნესო“, მისთა სპათათვის წყრებოდა. 970,4
ახლოს სხდეს ღირსნი, ისმენდეს, შორს ჯარი დაიჯრებოდა, 714,3
თვითო და თვითო თვითოსა ქალაქსა ეფასებოდა, 1165,3
შეხედნა, იცნა, გაიქცა, მისკე მირბოდა, ხლტებოდა. 1321,4

თეალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამეღებოდა, 1165,2
ყივილი ავთანდილისი ესმოდა, ეოცებოდა, 1321,3
მუხლთა უყრიდა, ტიროდა, თითითა ეხვეწებოდა, 661,2
ტარიელს ლომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა; 1321,1

ებოდეს

მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწბებოდეს, 1040,3
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, იქით და აქათ დგებოდეს. 78,2
ალყა დაშალეს, მოვიდეს, მოეხვეოდეს, ბნდებოდეს, 969,2
ცოტად ეგრეცა დაუესებს, ცეცხლი რაზომცა სდებოდეს. 913,3
მან გაუგონოს, რაცა თქვას, არ ცუდად წაუხდებოდეს, 913,2
დიდი ლხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს. 913,4
იქით და აქათ უელიდეს, ზოგნი უკანა ჰყვებოდეს, 969,3
მერმე მოვიდეს მონანი, რომელნი უკან ჰყვებოდეს, 78,3
ამოა, კარგსა მოყმესა რა ომი გამარჯვებოდეს, 1040,1
ივი რა ნახეს, მესროლნი სროლასა მოეშლებოდეს, 969,1
ამხანაგთათვის ეჯობნოს, ვინცა მას თანა-ხლებოდეს, 1040,2
ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს! 913,1
ერთმანერთსა, თუ: „მე გჯობო“, სიცილით ეუბნებოდეს, 78,1
ვერცა ჰკადრებდეს: „ვინ ხარო“, ვერცა რას ეუბნებოდეს. 969,4
შეენოდეს დაკოდილობა, ცოტაი რამე ვნებოდეს. 1040,4
უბრძანა: „თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არა გვთნებოდეს“. 78,4

ებოდის

რა შეუღამდის, ვარსკელავთა ამოსლვა ეამებოდის, 828,3
მას ამსგავსებდის, ილხენდის, უჭვრეტდის, ეუბნებოდის. 828,4
ამას მოსთქმიდის, იწვოდის, ვითა სანთელი დნებოდის, 828,1
დაყოვნებისა მოშიში ისწრაფდის, იარებოდის; 828,2

ებულა

„ისია ჩემი გამზრდელი და თქვენდა მოგებებულა. 1497,1
იქი ვერ მივალ, მრცხვენიან, გულსა სახმილი დებულა, 1497,2
ჩემად არაკად სულ-დგმული კაცი არ გაწბილებულა, 1497,3
რასაცა მიზამთ, თქვენ იცით, ფრიდონ თქვენდავე ხლებულა“. 1497,4

ებულთა

ფრიდონ თქვა: „ეახლავთ არეთა ჩვენ, ქაჯეთს მიახლებულთა, 1376,3
აქათგან ღამით ვლა გვინდა მით არას გამჭვანებულთა“. 1376,4
ფრიდონ გზა იცის, იარეს, დღისით და ღამით რებულთა. 1376,2
ზღვა გაიარეს სამთავე ერთგან ძმად შეფიცებულთა; 1376,1

ებული

მოვიდეს, სადა საყოფად სახლი დგა მუნ აგებული. 667,1
მე დავახვედრო ესე მზე, და-, მისთვის დამზადებული; 1173,2

მან ათქმევინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნათ გაცხადებული, 1173,3
რათგან ქალია სამეფოდ ჩვენგანვე სახელ-დებული, 469,2
„მე წელიწდამდის ბნელსა ვჯე საწუთრო-გაცუდებული, 328,1
უბრძანა: „რა გჭირს, რას იტყვი, რასთვის ხარ აგრე ვებული? 1092,2
ამას ყველასა ავთანდილ ისმენდა გაცბუნვებული; 1092,1
მუნამდის მთვარე შუქ-კრთომით ჯდეს, მზისა მოშორევებული“. 1173,4
მაშინვე დაჯდა ნადიმად მორჭმული, ლაღი, შვებული. 667,3
გვერდსა დაისვი, ორნივე სრას დამხვდით, მოვალ შვებული». 469,4
«ღმერთმან ქმნას, შინა მოვიდეს ძე ჩემი გამარჯვებული, 1173,1
მეუბნებოდა, დამივსო ცეცხლი ამითა გზებული 531,4
რას დაგეკადა იგი ყმა, რა ნახა შენგან კლებული? 1092,3
ენა მის დღისა შვებასა ყოლა ვერ იტყვის კლებული. 667,4
შენ სწერდი შენსა ამბავსა, ლაღი, ბრძნად გაგონებული. 1260,4
სპასპეტი როსტან მეფისა, ვერვისგან დაწუნებული; 1260,3
გაყვანად ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული, 328,3
«აწ მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული: 469,1
დადუმდი, მითხარ, ვინ იყო ანუ რად საქმედ რებული?“ 1092,4
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული. 667,2
ანუ მზე იყო ქვეყანად, ან მთვარე პირ-გავსებული; 531,2
„მოლმობიერდა, მომიტკბა გამწყრალი, გამქისებული, 531,1
ახლოს დამისვა, მაღირსა აქამდის არ-ღირსებული; 531,3
ავთანდილ, მოყმე არაბი, არაბეთს შიგან ქებული, 1260,2
დღისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-დაღებული; 328,2
ებრძანა: «შვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული. 328,4
„მოსრულა შენად საძებრად მისი ძმად-შეფიცებული, 1260,1
ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა ხე, ედემს ხებული, 469,3

ებულნი

„იქ ბაღსა შიგან ტურფანი სახლნი, ნატიფად გებულნი, 1114,1
მაღალნი, ყოვლგნით მხედველნი, ზღვას ზედა წაკიდებულნი, 1114,2
ქედსა გარდადგეს, აქლემნი აუჩნდეს ლარ-კიდებულნი. 1016,3
მოქარავნენი ზღვის პირსა დაყრით დგეს, შეჯირვებულნი. 1016,4
კვლა დავიდევით ნადიმი, დავსხედით ამოდ შვებულნი. 1114,4
მათნი შემბმელნი წამოვლენ დამბრმალნი, დაწბილებულნი. 1235,4
„მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებულნი, 1191,1
მზე მოგვეშორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი. 1191,4
რაცა გვინდოდა, მისითა სმენითა გაახლებულნი, 1301,3
მუნ შევიტანენ ხათუნნი იგი, ჩემთანა ხლებულნი, 1114,3
ყმამან ფრიდონის მონანი უხმნა, მასთანა ხლებულნი, 1301,1
აუვსებელნი არ დარჩეს მას დღესა მათნი ხლებულნი. 361,4
მას აქათ იგლოვს ხელმწიფე და ყოველნი მისნი ხლებულნი. 1191,2
უბრძანა: „მკვდარნი აქამდის აწყა ვართ დაცოცხლებულნი, 1301,2
ყოველთა კაცთა მავნენი, იგი ვერვისგან ვნებულნი; 1235,3
კაცნი გრძნებისა მცოდნენი, ზედა გახელოვნებულნი, 1235,2
სადაცა ნახნის, ეუბნის, მგზავრნი ზღვის პირსა რებულნი, 1016,1

„ქაჯნი სახელად მით ჰქვიან, არიან ერთად კრებულნი, 1235,1
„შინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებულნი, 361,1
ჰკითხის მის მზისა ამბავი; დღენი ვლნა გაასებულნი. 1016,2
მეფემან გასცნა მრავალნი თვალნი, ღარიბად ქებულნი. 361,3
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იყვნეს სულ-დაღებულნი; 361,2
დასხედენ დარბაზის ერთა, შევლენ ისფრითა ღებულნი! 1191,3
ჩვენთა მტერთანი გიჩვენნე წყლულნი მით ვაგლახებულნი! 1301,4

ებულსა

ტარიელ დაჯდა საჯდომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა; 1369,3
ფრიდონის სახლსა გარდახდეს ორნივე, ტურფად გებულსა. 1369,1
„მე ვჰკადრე: «ღმერთი ვინათგან შეუნდობს შეცოდებულსა, 463,1
უყავით თქვენცა წყალობა მას ღონე-გაცუდებულსა“. 463,2
რამაზს უბრძანეს: «იცოდი, გაგგზავნით შეწყალებულსა, 463,3
ცრუ კაცი კარგად ვერა იქმს საქმესა გაძნელებულსა, 1331,3
მაგრა ნუ გნახავთ კელაცაღა ჩვენს წინა გაწბილებულსა!» 463,4
„მე მოვკალ ჩემი მოყვარე; რა მმართებს გაწბილებულსა? 1331,1
თავსა ვაბრალობ საქმესა, არ დასმით გაგონებულსა! 1331,2
თქმულა: «სიწყნარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსაი». 1331,4
მათ უძღვნეს იგი აბჯარი ფრიდონს, ჭაბუკად ქებულსა. 1369,4
ახლოს დაისვამს ავთანდილს, მისსა ძმად-შეფიცებულსა; 1369,2

ედაო

პირ-მზე სწერს: „აჰა, ხათუნო, დედისა მჯობო დედაო! 1272,1
მე, გლახ, მათ ჩემთა პატიჟთა სხვაცა დამერთო ზედაო, 1272,3
აწ ვნახე შენი უსტარი, მე დიდად მეიმედაო. 1272,4
მისგან ტყვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიყო, ამას ხედაო? 1272,2

ედითა

თქვეს: «ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართო კარგითა ბედითა; 1358,1
თვითო მათ, ერთი ფრიდონის საძღვნობლად შეკრეს ღვედითა. 1358,4
აიღეს იგი აბჯარი თავის-თავისა ქედითა, 1358,3
ღმერთმან მოგვხედნა თვალითა, ზეგარდმოთ მონახედითა“. 1358,2

ედისა

კელა უძღვნა ძღვენი ორთავე, მსგავსი მათისა ბედისა, 1544,1
ღარიბი ვინმე, შემსწრობი ვარ უბედოსა ბედისა; 1129,3
დავვიწყებივარ სიკვდილსა, ნახეთ ნაქმარი ბედისა! 843,4
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა. 843,2
რას აქნევ ჩემსა ამბავსა, ზღაპარი არის ყბედისა! 1129,2
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა დედისა, 1544,2
„მითხრა: «შენ ჩემთვის, დედაო, ხარ უმჯობესი დედისა, 1129,1

მსჯის გამრაცლება ხელ-ქმნილსა სულთქმისა ზედა-ზედისა, 843,3
კვლა მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვერცხი ტრედისა, 1544,3
„ჩემთვის გარდახდა მას აქათ გაყრა მზისა და ქედისა; 843,1
ათასი ცხენი ტაიჭი, სიდიდით მსგავსი ქედისა. 1544,4
თუ რაცა მკითხო, ძალიმცა გიგმია არსთა მსედისა!» 1129,4

ევარი

წამოვე, წევნა დამიწყეს, დავხოცე ჩემი მდევარი. 552,2
„დღე მიიყარა, ხმა გახდა, მოვიდა მისი მდევარი, 1190,1
მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლთა მზღვევარი!» 1190,4
მე მკითხეს, ვარქვი: «თუ ჰპოვოთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარი, 1190,3
მუნ შიგან შევე მშვიდობით, ამოდ იგივე მე ვარი! 552,4
ქალაქი მქონდა მაგარი, მტერთაგან მოურევარი, 552,3
მოიცვეს შიგან ქალაქი, შეიქმნა მოსაწევარი; 1190,2
„ხმა დამივარდა, შეიქმნა ზახილი მოსაწევარი. 552,1

ევასა

ტარიელს უგავს სიცილი ბროლისა, ვარდთა ფრქვევასა; 1552,1
ავთანდილ ბრძანებს ლაშქართა ყოვლგნით მის თანა წევასა. 1552,4
სჯობს ასმათისა არ-ლევა მაგა სამხრისა ლევასა, 887,3
უბრძანა: „ვიტყვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა; 1552,2
ავთანდილ უთხრა: „ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევასა; 887,1
აწ რათგან გითქვამს, პასუხსა გკადრებ და ნუ მეჭვ თნევასა: 887,2
რათგან გწადიან, წამომყევ, დამწამებ ნურას თნევასა“. 1552,3
ამად არ გიქებ საქმისა უარესისა რჩევასა. 887,4

ეველად

შეიგნა მისლვა მეფისა მისად უკანა მდეველად. 95,4
ყელსა და პირსა აკოცებს, არის ცრემლისა მფრქვეველად; 1345,3
მაგრა სცნობ ხვალე პასუხსა მაგა საქმისა მზღვეველად: 1089,2
ავთანდილ ცხენსა გარდახდა ასმათის მოსახვეველად; 1345,1
ტაიჭი მიუქს მერანსა, მიეფინების მზე ველად, 95,3
მისი ვერა ვცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გზათა მკვლეველად? 184,4
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიყავ რად დღეთა მლეველად, 184,3
დავშალო, წვერთა ფუ მიყავ, ხელიღა ვრბოდე მე ველად!“ 1089,4
თქვა: „თუ დავბრუნდე, ეზომი ხანი რად დავყავ მე ველად? 184,2
ვარ შენთა შვილთა შენითა კბილითა დამაჭმეველად, 1089,3
„გამკიცხე, ბოზო დიაცო, და დამდევ გასათრეველად, 1089,1
საგონებელი შეექმნა, დადგა საქმისა მრჩეველად, 184,1
შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის ყმისა მისაწეველად. 95,1
მან მიჰყო ხელი ალვასა, შტო მოჰყვა მოსარხეველად, 1345,2

ივი ლაღი და უკადრი მივა ტანისა მრხეველად, 95,2
„რა სცანო, რა აქმენ, მიამბე, ვტირ შენი მოაჯე ველად“. 1345,4

ეველი

ყმა გაემართა საძებრად მტირალი, ცრემლთა მფრქეველი, 854,1
ეძებს, უზახის, უყივის, დღეებრ ღამეთა მთეველი; 854,2
დაწერა წიგნი საბრალო, მის ყმისა მისართმეველი, 1072,1
მისისა მიჯნურობისა, მისთა პატიჟთა მცნეველი, 1072,2
ვერ პოვა, მივა მჭმუნვარე, ვერას ამბისა მცნეველი. 854,4
სამ დღემდის მოვლო მრავალი ხევი, შამბნარი, ტყე, ველი; 854,3
უსტარი შესანახავი, არ ცუდად დასახველი: 1072,4
მისთა მსმენელთა გულისა შემძრველი, შემარხეველი, 1072,3

ევია

მას რომე ცრემლი სდენია, ზღვათაცა შენართევია; 1269,2
ღმერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ ტირილი არ დალევია. 1269,4
მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კვლა მიმირთმევია, 1269,3
«ფატმანის გული მას აქათ ლახვართა შენახვია; 1269,1

ევიან

კვამლსა შეიქმან, ლაშქარნი ყოველგნით მოგეხვევიან. 428,3
«მეფე ცოტათა გეგებვის, ვის მჭვრეტნი ვერ გელევიან; 428,1
მალვით ჩაიცმენ აბჯარსა, მიენდო, მით გეთნევიან; 428,2
რა ერთსა გცემდენ ათასნი, ეგრეცა მოგერევიან». 428,4

ევითა

წეული აღარ დაბრუნდა კელა ზევე უკუწვევითა. 1086,1
ხმა ესმას ჩემსა ხელ-მქმნელსა, ზედა გარდმოდგეს მზე ვითა, 1389,2
მისთა გამყრელთა დააზრობს, შემყრელთა დასწვავს მზე ვითა, 967,3
გამხიარულდა; შვენება მის ყმისა ვთქვიმცა მე ვითა! 967,2
თქვენ გქონდეს ომი ფიცხელი, უომრად მნახოს მე ვითა? 1389,3
ესე მე დამსვრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სათნევითა. 1389,4
ვერ დაიჩინა შიშითა და მისითავე თნევითა. 1086,4
დიაცსა წყენა შეატყვა, ნახა შესლვითა, შე-, ვითა, 1086,3
„მაგრა იყვენით ჩემთვისცა საქმისა რასმე რჩევითა: 1389,1
მათ ლაშქართაკე წავიდა მით უსახოთა ქცევითა, 967,1
ფატმან ზის წყენით, შევიდა ავთანდილ მარტო ხე ვითა, 1086,2
ნახვა მჭვრეტელთა ახელებს, ტანი ლერწამობს რხევითა. 967,4

ევინა

ტურფანი სეფედ გარდასხნა, ფასიცა დაათვლევინა. 1067,2
თქვენ ვითა გინდა, ვაჭრობდით, ნუ გამამქლაენებთ, მე ვინა“. 1067,4

დილასა ლარი ყველაი უჩვენა, გაახსნევინა, 1067,1
ვაჭართა უთხრა: „წაიღეთ, — აჰკიდა, გააწევინა, — 1067,3

ევინე

„როსკიპო, ბოზო დიაცო, საქმრო რად მოაკლვევინე? 571,1
ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოაზღვევინე? 571,2
აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიხვდე, ვის ესე დააშლევინე!» 571,4
არ ცუდად მომკლავს ძმა ჩემი. რა გიყავ, რა გაქნევინე? 571,3

ევინო

მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლევევინო; 238,3
კვლა ეტყვის: „ყმაო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო? 238,1
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევინო! 238,2
ვითა უსტარი ბედითი ადვილად დაგახევინო. 238,4

ევისა

აგრე კვალ-წმიდად წახდომა კაცისა, ვითა დევისა; 97,2
ლაშქარნი მკვდართა სტიროდეს, სწრაფა აქვს წყლულთა ხვევისა. 97,3
კვალი ძებნეს და უკვირდა ვერ-პოვნა ნაკვალევისა, 97,1
მეფემან ბრძანა: „ვნახეო მიზეზი ლხინთა ლევისა“. 97,4

ევრები

ალვასა წყარო ცრემლისა მორწყავს, ნაკადი ბევრები, — 1323,3
„რათგან შენ განახე, რა მგამა, პატიჟი მჭირდეს მევ რები!“ 1323,4
სისხლისა ღვარმან შეღება წითლად გიშრისა ტევრები, 1323,2
ტარიელ მოთქვა ტირილით სიტყვა ნატიფი, მჭევრები. 1323,1

ევრითა

გვარად უცხონი ყვავილნი ფერითა ბევრის ბევრითა. 1049,3
მის ქვეყანისა სიტურფე რა გაგაგონო მევ, რითა! 1049,4
ნახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტევრითა, 1049,2
ზღვა გაიარა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭევრითა. 1049,1

ევრია

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსლა დეზითა, 211,1
ან მთვარე, მზისა შემყრელი, მზე სინათლითა ზეზითა. 211,3
დაიესო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიზეზითა. 211,4
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ-გაშვებული ხეზითა, 211,2

ეთანი

თაყვანის-ვეც და დავლოცენ დავლანი მათთა სვეთანი; 480,2
მაკოცეს, ადგეს ორნივე, თვით იგი მზენი მზეთანი, 480,3
„მომართვნეს ასნი კლიტენი ასთაევე საჭურჭლეთანი; 480,1
რა გასცეს, ზომნი ვით გითხრნე ლაშქართა სისავსეთანი! 480,4

ეთასა

მივიდეს, შიგან გარდახდეს ქვაბსა მას დიდთა კლდეთასა. 1483,1
ასმათს უც ხორცი ირმისა, იქმს მასპინძლობა-კვეთასა. 1483,2
არ შეუდრკების ჭაბუკი კარგი მახვილთა კვეთასა». 589,2
თინათინ ზედა აწვივნა ტახტსა მეფეთა ზეთასა, 1528,1
მე გავეკვირვე ჭვრეტასა მის ყმისა სინაზეთასა. 589,4
ლაშქართა შექმნეს მოდენა, მოდგეს უფროსნი ბზეთასა. 82,2
მე ლომი ლომთა დაგისვა გვერდსა შენ, მზესა მზეთასა“. 1528,4
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს წასლვასა მათ საქმეთასა, 1483,3
ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმსნესი სხვათა მხნეთასა. 82,3
დღეს ტახტი შენი შენ გმართებს მეტად ყოველთა დღეთასა, 1528,3
ღმერთსა მადლობდეს შეცვლასა ლხინად ჭირისა დღეთასა. 1483,4
თამაშობდეს და უჭერეტდეს წყალსა და პირსა ტყეთასა. 82,4
თანა წამომყვა, წაევედით უტკბოსნი მამა-ძეთასა. 589,3
ტარიელ უთხრა: „შენ დაჯე, სწადიან ბრჭესა ბრჭეთასა, 1528,2
„მე ვუთხარ: «დადეგ, დაწყნარდი, გარდავხდეთ ძირსა ხეთასა; 589,1
იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს ძირსა ხეთასა. 82,1

ელანი

დიდად მეამნეს ამბავნი, სიტყვანი აწინდელანი“. 1237,4
„ამისთვის ქაჯად უხმობენ გარეშემონი ყველანი, 1237,1
თვარა იგიცა კაცნია ჩვენებრვე ხორციელანი“. 1237,1
აეთანდიღ მადლი უბრძანა: «ცეცხლნი დამივსენ ცხელანი, 1237,3

ელასა

„კაცნი გაეგზავნენ, ვაცნობე ყოელგან ლაშქარსა ყველასა: 553,1
«აქა მომმართეთ, ვინცაღა ჩემსა იქმოდეთ შველასა». 553,2
ჩემი რა ცნიან, სცვიდიან თავებსა მათსა მრთელსა. 553,4
არ გაწყდა მოსლვა მდევართა ღამესა დია ბნელასა, 553,3

ელდების

მოეშორვების ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების; 1300,2
თუ ქაჯნი მოგესწრებიან, მუნ მისლვა გაგიძნელდების“. 1300,4
ისწრაფე, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ეგრეცა ხელდების, 1300,3
ხათუნმან უთხრა: „ჰე ლომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების, 1300,1

ელევი

კელა მაგის მეტად ნუ მასმენ, თვარა მე სრულად გელევი!“ 807,4
კვლა მოახსენა ვაზირმან სიტყვა ნაგუშინდელევი, 807,1
„შენ თუ უშმაგო მგონიხარ, ვარმცა ურია მე ლევი! 807,3
რა გაიგონა, შესთვალა პასუხი არ-ნაგრძელევი: 807,2

ელთასა

„რიდენი რომე მეშოვნეს ქალაქსა ხატაელთასა, 472,1
მეფე გარდახდა, დარბაზსა შევედით ჩემთა მზრდელთასა, 472,3
შევხედენ, დავჰკრთი ელვასა ღაწვთა მზეებრ ნათელთასა. 472,4
იგი მეხვივნეს, მშვენოდეს, ვახელებ გულსა ხელთასა. 472,2

ელია

გულმან, გლახ, რა ქმნას უგულოდ, თუ გული გულსა ელია?! 931,2
თქვეს: „ფატმან ენახოთ, მუქაფა გვაც მისი გარდუხდელია“. 1413,4
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ენახნე წყალნი და ველია». 349,3
მოშორვება და მოყვრისა გაყრა კაცისა მკლველია, 931,3
«ქაჯთა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია: 1230,1
კარგი რამ მჭირდეს, გიკვირდეს, აეი რა საკვირველია! 1163,3
მით რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია. 1220,4
«ომით მოსრული ტარიელ საჭვრეტლად სასურველია, 468,2
სამოცი კაცი დააგდეს ქაჯეთს ციხისა მცველია, 1413,1
გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველია. 1378,1
სხვა-და-სხვა ჭირი ჩემზედა არ ახალია, ძველია». 1163,4
მუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემყრელთა მწველია. 1230,4
მისთა ნაკვესთა წინწალი დამეცა ხანგრძლად მწველია“. 332,4
მათ ლომთა ნახეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია; 1378,2
ავთანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, ეგე ამბავი მრთელია; 1348,1
მე მოვახსენე: «პატრონო, გული აწ უფრო მრთელია; 349,2
ცხენი მომგვარეს, შე-ცა-ვჯე, მეფე ჩემთანა მვლელია. 349,4
„დავიწყეთ რჩევა საქმისა, გული მიც, თუცა მელია; 504,1
მეფემან ბრძანა: «ხვარაზმშა, ხელმწიფე ხვარაზმელია, 504,3
თუ მოგვცემს შვილსა სასიძოდ, მისებრი არ-რომელია». 504,4
«როშაქ გვიბრძანა: «ნუ ჰკითხავთ, აწ თურე არ-სათქმელია, 1220,1
მზე მოგვეახლა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბნელია, 1348,3
მან განანათლოს მჭვრეტელთა გული, რაზომცა ბნელია; 468,3
„იდუმალ ცოლსა ეუბნა, მართ ჩემგან უცოდნელია: 468,1
ვთქვი: «ჩემგან დაშლა ამისი არ ითქმის, არ-საქმნელიაა!» 504,2
ბედი უბედო ჩემზედა მიწყივ ავისა მქმნელია. 1163,2
ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწყივ ავისა მქმნელია, 332,3
ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია“. 1378,4
რაცა დაგვედრო საქმნელად, ქმენ, არა საზოზღნელია. 468,4
თქვეს: „ვითათბიროთ, ვითა ვქმნათ, აწ გამორჩევა ძნელია; 1378,3
წამოიყვანეს იგი მზე, მათიღა წაგვრა ძნელია; 1413,2

ამისი საქმე უცხოა, საამბობლადცა ძნელია; 1220,2
გიამბო ჩემი ამბავი, განა რაზომცა ძნელია! 332,2
«მან მითხრა: «დაო, ნუ გიკვირს, ეგე რაზომცა ძნელია! 1163,1
ლხინი მოგვეცა, მოგვშორდა ყოველი ჭირი ძნელია, 1348,2
ეინცა არ იცის, არ ესმის, ესე დღე როგორ ძნელია! 931,4
ლექსთა მკითხველო, შენიმცა თვალი ცრემლისა მღვრელია! 931,1
მას კლდესა შიგან გვირაბი, ასაროშელი ხვრელია, 1230,3
ბედი მეფისა ჩვენისა არსთაგან სანატრელია, 1220,3
„იქით და აქათ მომისხდეს, მახვრიტეს სახერეტელია; 349,1
ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია, 1230,2
ზღვათა ქალაქსა დამართეს, თუცა გზა მუნით გრძელია, 1413,3
ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელია!“ 1348,4
„აღარა ვიცი, დამვიწყდეს, თუცა დიადი წელია; 332,1

ელითა

ქალი მზეებრ სჭვრეტს ყოველთა ცნობითა ბრძნად მხედველითა. 45,4
სუფევითმცა ხართ თავითა, მტერთაგან საკრძალველითა!“ 798,4
პირ-მზე გაჰკვირდა ფატმანის ამბითა საკვირველითა, 1267,1
ასმათი სულსა უღებდა სიტყვითა საკვირველითა: 280,3
მათი ბადრაგა ავთანდილ უძღვის გულითა ქველითა. 1025,2
იტყვიან: „მზეო, რა გვიყავ? დაგვწვენ ცეცხლითა მწველითა! 1313,2
და-ცა-გვმარხენო ხელითა, ჩვენითა დამმარხველითა“. 1313,4
თინათინ მიჰყავს მამასა პირითა მით ნათელითა, 45,1
მომინდა მისთა წამალთა ძებნა ზღვითა და ხმელითა; 990,3
შევიქეც, ენახენ მეფენი, მყოფნი გულითა ბნელითა. 990,4
„თავთა ნუ დაჰოცთ, ნუ ბნელ-იქმთ მზესა თქვენითა ბნელითა“. 280,4
რად დაგვაბნელენ შენისა მოშორვებისა ბნელითა! 1313,3
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილნი ბნელითა, 798,3
სიამოვნისა დარითა იარეს, არ სიძნელითა. 1025,1
ნუშნი გააპნა, შეიძრნეს სათნი გიშრისა წნელითა. 1267,2
მიღრინვიდა და მაწყენდა, ბრჭკალითა სისხლთა მღვრელითა, 900,3
მისცა სკიპტრა და შვმოსა მეფეთა სამოსელითა. 45,3
მას ნავსა ნავთა სალეწლად სახნისი ჰგია ძელითა. 1025,4
გამოჩნდა ნავი მეკობრე დროშითა მეტად გრძელითა, 1025,3
აჰა, გამზრდელო, მოგშორდი, წავე გულითა ხელითა. 798,2
შემებრალნეს და გავშმაგდი, გავხე გულითა ხელითა; 990,2
ვეღარ გავუძელ, იგიცა მოვკალ გულითა ხელითა. 900,4
მობრუნდეს, ყმამან ავთანდილს ხელი შეუპყრა ხელითა, 280,1
დასვა და თავსა გვირგვინი დასდგა თავისა ხელითა, 45,2
მას იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა; 1267,3
„გასრულდა ჩემი ანდერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა. 798,1
„ხრმალი გავსტყორცე, გარდვიჭერ, ვეფხი შევიპყარ ხელითა. 900,1
„მის ყმისა ცეცხლი მედების, ეტირი ცრემლითა ცხელითა, 990,1
ფატმან, უსამ და მონანი ტირან ცრემლითა ცხელითა, 1313,1
ერთგან დასხდეს და იტირეს დიდხან ცრემლითა ცხელითა. 280,2

სულთქვამს, იკითხავს უსტარსა, ალტობს ცრემლითა ცხელითა. 1267,4
მის გამო კოცნა მომინდა, ვინ მწვავს ცეცხლითა ცხელითა; 9C0,2

ელიო

უმისჟამისოდ ვინც გახსნას, არის მეფეთა მკლველიო". 1355.4
ზედა ეწერა: „აქა ძეს აბჯარი საკვირველიო, 1355,1
თუ ქაჯნი დევთა შეებნენ, დღე იყოს იგი ძნელიო! 1355,3
ჯაჭვ-მუზარადი, ალმასი ხრმალი ბასრისა, მჭრელიო; 1355,2

ელისა

„აწ ვინცა ვიცით უკეთე შეტყორცა საგდებელისა, 1381.1
მას ზედა გაელა ასრე მიჩს, ვითა გარბენა ველისა, 1381,3
რა საბრალოა გავსილი მთვარე, ჩანთქმული გველისა! 1218,4
მითპრა ამბავი მისი და მისისა სასურველისა. 989,2
მას მზესა ჰკადრა ამბავი მისისა სასურველისა. 1264,4
ავთანდილისთვის ლომისა ძღვენი ფრიდონის ქველისა. 1452,4
უჩინოდ შევლო სიმრავლე მოყმისა, კართა მცველისა, 1264,3
გაეიხსენ ფარვად პატიჟთა, არვისგან საეჭველისა. 355,4
გითხრა ამბავი ჩემი და ჩემისა დამმარხველისა; 494,2
ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჭვრეტა მისისა დამმარხველისა. 988,4
«კვლა ეკითხეთ: «გვითხარ მართალი საქმე შენ მზებრ ნათელისა, 1218,1
მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩომა მრთელისა! 494,4
მგრგვლად დათლილისა თვალისა, იაგუნდისა მრთელისა; 1452,2
თვარა ვისმც ექმნა გვარლითა შეკრვა თავისა მრთელისა!" 254,4
თქვენ ჭირად გიყო შიგანთა პოვნა კაცისა მრთელისა. 1381,4
„მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა, 355,1
რა ქაჯეთს შეხდა, ქმნილ იყო ოდენ ბინდ-ბანდი ბნელისა. 1264,2
ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?» 1218,2
თუ ქაჯნი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიძნელისა. 1372,4
„მე უცხოს უცხო მანატრა მოსმენა სანატრელისა, 988,1
ლხინად მიჩს შეყრა მოყვრისა მის, შენგან შეუყრელისა. 494,3
„აწ, დაო, შენთა ხელთაა ჩემი საბელი ყელისა, 254,1
კვლა უძღვნა თვითო ფარღული, გარდასაყრელი ყელისა, 1452.1
უთხრა, თუ: „ესე სიტყვაა ავისა მასპინძელისა, 1372,1
მაგრა აწ ყოვნა არ ვარგა, წავლა სჯობს გზისა გრძელისა, 1372,3
მან ერთსა ბურჯსა გარდვაგდოთ წვერი საბლისა გრძელისა, 1381,2
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემი აპყრობა ხელისა; 254,2
სისხლი დამწამეს; მეფემან ბრძანა გახსნევა ხელისა. 355,3
ჰგავს, მომწყენოდეს სტუმრობა თქვენ ბრძნისა ვითა ხელისა, 1372,2
ავთანდილს უთხრა: „ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა, 494,1
რა ჭირნი დასთმნა, ვერ იტყვის აწ ენა ესე ხელისა, 988,3
კვლა მოაქვს ერთი ტაბაკი, მძლედ საჭირავი ხელისა, 1452,3
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა, 254,3
მან არა გვითხრა, გაუშვა წყაროო ცრემლისა ცხელისა. 1218.3

სხვამან ვერავინ შემატყო დება ცეცხლისა ცხელისა; 355,2
წავიდა ვითა ისარი კაცისა მშვილდ-ფიცხელისა. 1264,1

ელობა

სვე-სვიანობა, დიდობა, კვლა ჭირთა გარდუხდელობა! 1531,2
აწ მაგა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა. 143,3
შეფესა ეთქვა ამისი დიადი მადრიელობა, 143,1
ებრძანა: „ლომო, არა გჭირს შენ ომთა გამდრეკელობა, 143,2
ცამცა ნუ შეგცვლის, მოგხვდების თვით მისებრ შეუცვლელობა! 1531,3
მუნ გვიმასპინძლოს ასმათმან, მას უც ხორცისა ხმელობა, 1482,3
„არ დაიჯერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა ძნელობა; 929,1
თქვენით ხელითა მეღირსოს მიწათა შემომყრელობა!“ 1531,4
მე რომე გიძღვნი ტურფათა, აქოთ ლარისა ჭრელობა“. 1482,4
ჩემთვის ყველაი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა; 929,2
ტარიელ ბრძანა: „მე მმართებს დღეს თქვენი მასპინძელობა; 1482,1
უშენოდ მომხვდეს, რაღა ვქმნა, არ დია დღეთა გრძელობა!“ 929,4
„აწ, შვილო, ღმერთმან თქვენ მოგცეს ათას წელ დღეთა გრძელობა, 1531,1
წა, მაგრა მომხვდეს, რაღა ექმნა, თუ სიშორისა გრძელობა!“ 143,4
შენ რაცა გითქვამს, მაგას ეიქმ, მრჯის რაზომ გინდა ხელობა, 929,3
მუნ მიეალ, სადა ყოფილვარ, მჭირდა სადამდის ხელობა; 1482,2

ემთანი

გავიჭერ, სრულად დაეტკებნენ ქვე მინდორნი და ზე მთანი. 645,4
მაგრა დავყარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი; 645,2
სახლად საყოფნი მიმაჩნდეს თხათა და მათ ირემთანი. 645,3
„ველარ გავგზავნენ, სიტყვანი მესმნეს მონათა ჩემთანი, 645,1

ემისად

„მე ვისთვის ვკვდები, მეამა ასმათის ნახვა მე მისად. 484,1
ხელი მოვჰკიდე, დავისვი ახლოს ტახტისა ჩემისად, 484,3
აღარ მივუშვი, ვაკოცე, ქმნადღა თაყვანის-ცემისად; 484,2
ეკითხე, თუ: «ნეტარ, მისრულა მორჩი ალვისა ხე მისად? 484,4

ენათა

ვთქვა მიუკნურობა პირველი და ტომი გვართა ჩვენათა, 20,1
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა; 20,2
იგია საქმე საზეო, მომცემი აღმაფრენათა; 20,3
ვინცა ეცდების, თმობამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა. 20,4

ენამან

გამოეგებნეს არაბნი, სამეფო დააშვენა მან; 1580,1
გაახელმწიფა გვირგვინი ზეცით მოსრულმან ზენამან. 1580,4
ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შუქ-ნაფენამან, 1473,1
ხელი მოჰკიდა ავთანდილს, ამართა, ააყენა მან: 1473,2
ნახა მზე მისი, მირიდა მისთა სურვილთა წყენამან; 1580,2

„მიყოო კარგი ყველაი მომართებამან შენამან, 1473,2
მაგრა სჯობს, შენცა გალხინოს ჩემმან შენითა ლხენამან. 1473,4
მის თანა ტახტსა და-ვე-ჯდა, ალხინა მჭვრეტთა ლხენამან; 1580,3

ენანი

უმისჟამისოდ ცუდია ჩემგან მი და მო რბენანი. 1461,4
ქვაბი ჩავლეს და წავიდეს ზახილით ცრემლთა მდენანი, 933,1
მზემან დაგწვნა და დაგდაგნა ცისა მნათობნი ზენანი, 933,3
„რა მოვა ჩემთვის განგება, ზეცით მოსრულნი ზენანი, 1461,1
ვა ჭირნი ჩემნი ეზომნი! ვა სიცოცხლისა თმენანი!“ 933,4
ასმათ ტირს, მოსთქვამს: „ჰე ლომნო, ვისნი ვით მოგთქმენ ენანი! 933,2
მაშინღა მომხვდენ მოკვდავსა მზისა ელვათა ფენანი, 1461,3
ღმერთი იწადებს, მომიყვლენ გულსა სახმილთა ლხენანი; 1461,2

ენასა

შესდის და გასდის, აკლია, ემდურვის ეტლთა რბენასა, 1185,3
სითცა გამოჩნდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითკენ რბენასა. 1524,4
ვისგან შეუცავ სევდათა, სისხლისა ღვართა დენასა. 305,4
მოდი და მივსცნე ცოცხალმან თვალნი ცრემლისა დენასა!“ 825,4
საუბართა და საქმეთა ვითა ძლივ ვათქმევ ენასა! 305,2
არს უკეთესი, რაცაღა სწადს განგებასა ზენასა“. 299,4
„ისმენდი, მიეც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა, 305,1
მაგრა შენ გაწყენ ჩემისა არ-სიცოცხლისა სმენასა, 825,3
„მეხვეწებოდა, ლამოდა ჩემგან რასამე სმენასა; 299,1
კვლა აქა სულსა დაუბამს, დაუშლის აღმაფრენასა. 1185,4
გაჰკვირდეს ყოვლნი მხედველნი მისთა ელვათა ფენასა; 1524.1
თავსა მოვიკლავ, მე თუმცა შენგან არ ვეჭვდი წყენასა, 825,2
ვით მზემან, დაყენა მჭვრეტელთა თვალნი ნათლისა ჩენასა; 1524,2
ნუ უყოს ღმერთმან, გაძლება მემცა ვით მივეც ენასა! 299,2
დღედ სიკვდილამდის სიხარბე შეაქნევს კბილთა ღრჭენასა, 1185,2
მისგან დამწყვარნი მისცნიან გულნი ჭრეტითა ლხენასა, 1524,3
„მე რა ვქმნა შენად შეყრამდის, ანუ რას ვეჭვდე ლხენასაჲ 825,1
თუ რას სცნობს, ვეჭრობ ამისგან თქვენსა რასამე ლხენასა. 299,3
იგი, ვინ ხელ-მქმნა, მოველი მისგან აროდეს ლხენასა, 305,3
„ვა, ოქრო მისთა მოყვასთა აროდეს მისცემს ლხენასა, 1185,1

ენება

„თქვენებრთა საბატიოთა მას მართებს გამოსვენება; 1058,1
აწ იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება! 1058,3
გამოგებვა და წაყვანა მას მართებს, თქვენი ქენება. 1058,4
დამყენებელთა უბრძანებს, მართებდეს ვის დაყენება. 1058,2

ენები

„მისსა ვერ იტყვის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები; 649,1
გავიყოფ კაცი ას-ასი, რა ღამე ჩნდეს ნათენები, 1390,2

მოგვეგებეიან, ეემცრობით, ჩვენ ხრმალსა მივსცეთ მძლე ნები. 1390,4
მას დაკარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მთმენები; 649,2
„მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ექმნათ ჩემი მონახსენები: 1390,1
მას აქათ ვახლავ ნადირთა, თავსა მათებრვე მხსენები; 649,3
სხვად არას ვიაჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები“. 649,4
სამთავე სამგნით მივმართოთ, ფიცხლად დავსხლიტოთ ცხენები; 1390,3

ენებლად

ვინ არის ჩემად სინათლედ და ჩემად გამათენებლად. 1506,4
„მეფეო, თავი მემცრობის მე მისად მოსახსენებლად, 1506,1
თვით იგი იაჯს, რომელი ჩანს მზეებრ შუქთა მფენებლად, 1506,3
მაგრა მოსრული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად, მქენებლად; 1506,2

ენელი

გულითა ღმერთსა ადიდებს ავთანდილ ცრემლთა მდენელი; 1238,1
მქებრად ამბისა მათისა ხამს მკითხველი და მსმენელი. 765,4
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, ყურთაგან მოუსმენელი, 1238,3
ჴერმადინს ეტყვის, უბრძანებს პირ-მზე, ნათელთა მფენელი: 765,1
წყალობა თქვენი იჩქითად არს ჩვენი გარდმომფენელი!“ 1238,4
ძენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამომჩენელი“. 765,3
თქვა: „ღმერთო, გმადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომალხენელი; 1238,2
„ესე დღე არის იმედი, ჩემის გულისა მლხენელი, 765,2

ენია

დაჰკრთები ამა ამბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკბენია, 1249,2
იგი მინდორი დალიეს, მართ მათგან განარბენია, 77,1
მუნით უჭვრეტდა, იგი ყმა მივა ცრემლ-მინადენია. 217,4
ღმერთსა შეესმა, ნაკადი რაცა თქვენ თვალთა გდენია, 1043,2
მან ყმამან ქვაბსა მიმართა, გავლნა წყალნი და კლდენია; 217,1
ქვაბნი გამოჩნდეს, ეამა, იცნა, თქვა: „იგი კლდენია, 1318,1
სადაა ჩემი მოყვარე და ვისთვის ცრემლი მდენია; 1318.2
დიჯლადცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სდენია; 840,3
თამაშობდიან, უსახო მიუდიოდის ძღვენია: 1572,2
კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია, 62,3
კაცმანმცა სოფელს ვით პოვა, რაცა რა საქმე ზენია! 1325,4
არ მოსრულ იყოს, რაღა ექმნა, ცუდ ჩემი განავლენია! 1318.4
უბრძანა: „წადით, გახსენით, რაცა სად საჭურჭლენია! 54,1
მაგრა აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გსმენია, 1249,3
„ჯერთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბად სმენია: 840,1
სხვად ნუ ყოს ღმერთმან წამალი, არცა რა მოგისმენია: 1325,3
ყმამან შესთვალა: „ჰე ძმანო, წეღანცა მოგისმენია, 1043,1

ღირს ვარმცა, ვნახო პირის-პირ, ვუამბო, რაცა მსმენია, 1318,3
მაგას რა ეჰკადრებ მეფესა, რაცა აწ თქვენგან მსმენია, 733,3
რომე მას ჩემგან ესწავლნეს სამამაცონი ზნენია. 62,4
იგი მაშვრალნი ორნივე მოსწყდეს, რაზომცა მხნენია. 77,4
ლარსა ხვეტდიან ლაშქარნი, მართ ვითა მეკობრენია. 54,4
სიბერე მახლავს, დავლიენ სიყმაწვილისა დღენია, 62,2
ერთგან სამთაეე ძმობილთა დაყვნეს ცოტანი დღენია; 1572,1
მინდორსა იქით წყალი დის და წყლისა პირსა ტყენია. 77,2
ვიცი, უცილოდ ამავსებს, შოება არ-საწყენია. 733,4
„ეგე არ მიმძიმს, ვაზირო, ესეა, რომე მწყენია: 62,1
მოიღეს, ჯასცა უზომო, საუხვე არ მოსწყენია. 54,3
ყოველი ჩემი სალხინო მინახავს, — ნახვა შენია; 1325,2
ავთანდილ ბრძანა: „ჰე ფატმან, ვიცი ეს საქმე შენია, 1249,1
ვაზირმან უთხრა სიცილით: „ქრთამი შენ გქონდეს შენია! 733,1
მაგრა ავთანდილს სურვილმან დაღრეჯა დააჩენია. 1572,4
შენგან კმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგიჩენია. 733,2
თვით რაცა ჰბრძანოთ, მართალ ხართ: სხვა სხვისა ომსა ბრძენია. 840,4
არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შესაძრწუნია, 840,3
ჩემნი მომკლველნი წამწამნი შავნი გიშრისა ხენია. 1249,4
ავთანდილ ცხენსა გარდახდა, მონახნა დიდნი ხენია, 217,2
მან დაგარჩინნა; მე რა ვარ? მე, გლახ, რა მომილხენია! 1043,3
ტარიელ უთხრა: „ჰე ძმაო, კმა არს, დღეს რაცა მლხენია, 1325,1
მას ზედა ჭვრეტად გავიდა, ძირსა დააბა ცხენია, 217,3
ამილახორო, მოასხი რემა, ჯოგი და ცხენია!“ 54,2
რა გინდა მომცეთ, რას ვაქნევ? მე ვარ და ჩემი ცხენია! 1043,4
რა მარგალიტი ღარიბი, რა უკეთესი ცხენია! 1572,3
ნადირნი ტყესა შეესწრნეს, სადა ვერა რბის ცხენია. 77,3

ენიან

მაგრა არ იცი აქამდის, რანიცა ცრემლნი მდენიან! 149,3
მეფე კოცნასა ლამოდა, აღარა ცრემლნი სდენიან; 1517,1
არ შეგმოსთ, მაგა კაბათა არ აგხდით, ტურფად გშვენიან; 479,2
ვერ დაგეხსნები, მიამბე, ჩემგან ნუღარა გრცხვენიან!“ 233,4
თვით შეიკერე, რაცა გწადს, ჩვენგან ნუღარა გრცხვენიან. 479,4
რათგან მერჩიო, ნუ მერცხვი, გაე, რასაღა გრცხვენიან!“ 1517,4
ტარიელ: „აჰა, შერმადინ, ამად მე შენგან მრცხვენიან, 149,1
ჩემნი საქმენი ყოველნი გცოდნიან, გაგივლენიან, 149,2
„აწ თუცა გვმართებს შემოსა, ვის მორჭმით მოგივლენიან, 479,1
„ქალო, არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან, 233,1
ოდითგან ვეძებ ამბავთა, ესე არვისგან მსმენიან; 233,2
აწ გქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შუქნი მოგიფენიან, 479,3
ავთანდილ ფერხთა ეხვევის, შუქნი ქვე დაუფენიან; 1517,2
შენ მიპოვნიხარ, სიტყვანი ჩემნი რაზომცა გწყენიან. 233,3
უბრძანა: „ადეგ, ნუ ირცხვი, შენ ზნენი გამოგჩენიან; 1517,3
მე ვისგან მქონდეს პატივნი, აწ მასვე მოულხენიან. 149,4

ენიე

„თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მომასმენიე, 1259,1
ორნივე მიხვდეთ წადილსა, იგი ეარდობდეს, შენ იე. 1259,4
მე ეგრეცა ვცან მართალი, მით გულსა მოვალხენიე; 1259,2
შენთვის ხელ-ქმნილსა ტარიელს ამბითა მოალხენიე, 1259,3

ენითა

ტარიელ მადლსა გარდიხდის ტურფა სიტყვითა, ენითა; 1427,1
მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა, 22,1
«კელა ვეუბენით მას მზესა ტკბილ-მოუბრითა ენითა. 1217,1
ასმათ თქვა: „ღმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა, 906,1
«არა ვიციო, მიმიშვით!» ეს ოდენ გვითხრა ენითა. 1147,4
სერას ნუ მკითხავ ამბაესა, ვერცა რას გითხრობ ენითა; 1093,2
სადამდის სცნობდეს ხელმწიფე, კაცთა მომწევდეს რბენითა». 1188,4
არ მონა იყო, ტყუოდა, ჩვენ ესე შევიგენითა; 1217,2
დიაცმან უთხრა: „ჰე ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა დენითა, 1093,1
დიდება შენდა, არ მომკალ ამათთვის ცრემლთა დენითა!“ 906,4
კელაცა ეაწყინეთ, ატირდა მჩქეფრად ცრემლისა დენითა, 1147,3
შე-ცა-მღებე და შემსვარე წითლად სისხლისა დენითა, 949,2
„დიდად ვიამე, მეფეო, პირველ, ნახვითა თქვენითა, 1427,2
მერმე, აგვაესენ მრავლითა ტურფა ფერითა ძღვენითა, 1427,3
აღარ გაეუშვით, დაჭირვა ვჰკადრეთ ხელითა ჩვენითა. 1217,4
„ვერა დავჰყარეთ პასუხი ჩვენ საუბრითა ჩვენითა: 1147,1
მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს მოწყალებითა ზენითა! 1188,2
გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა. 683,1
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ-საქებელო სმენითა! 906,3
ეიცი, შორი-შორ არ-ჩავლა ჩვენ თქვენი კარად ვქმენითა“. 1427,4
მას უთხრენ ჩემნი პატიჟნი, მას გააგონენ ენითა, 949,3
„რა წამეკიდა, ყველაი წვრილად გიამბო ენითა, 896,1
ზოგთა აქვს სალმრთო სიახლე, დაშვრების აღმაფრენითა, 22,3
მისლვა ებრძანა, ეამა, თქმა არ ეგების ენითა. 683,4
კელა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზედა ფრფენითა. 22,4
შენ ხარ სავსება ყოველთა, აღგვავსებ მზეებრ ფენითა; 906,2
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხვდომისა წყენითა; 22,2
მას დღე იხარებს სმისა და ჭამისა არ-მოწყენითა, 683,2
„მიბრძანა: «თავი ვიყიდე მოცემულითა შენითა, 1188,1
თავი მოვიკალ უთმინოდ სიყვარულითა შენითა. 1093,4
შენ მოგეკლოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა, 896,3
„მოდი, მარიხო, უწყალოდ დამჭერ ლახვრითა შენითა, 949,1
კელა საწოლს დახვდა მის მზისა მონა სიტყვითა ბრძენითა: 683,3
მერმეღა გაბრჭეე მართალი მაგა გულითა ბრძენითა; 896,2
ვეუხი-ავაზა პირ-ქუშად ზის, წყრომა ვერ ეუგრძენითა. 1147,2
რაგვარ გასრულვარ, შენ იცი, გულია აღარ ლხენითა. 949,4
დაეხოცენ შვილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ლხენითა. 1093,3

როშაქ შეატყო ქალობა, გვერდსა წაუდგა ცხენითა, 1217,3
ქვაბს ვეღარ გავსძელ, მინდორთა მოვლა მომინდა ცხენითა. 896,4
ვეღარ დამმალავ, გამიშვი, ფიცხლა გამგზავნე ცხენითა, 1188,3

ენისა

ავთანდილ უთხრა: „ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა? 294,1
რათგან ვერ შეგცელის პატიჟი ეგზომთა ცრემლთა დენისა. 294,4
ტარიელს ეტყვის ავთანდილ: „რუ გახმა ცრემლთა დენისა! 935,1
არ-ავი მიჩანს მიზეზი ჩემისა ცრემლთა დენისა. 486,4
მუნა მე ხრმალი არ მიკვეთს, არცა სივრცელე ენისა, 1463,3
მაგისად ნაცვლად რამც გიყავ ღირსი ქებისა თქვენისა! 294,2
ეგე არს მსგავსი გულისა ლმობიერისა თქვენისა; 1463,2
დავხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა. 1491,4
ენება არავის არ ძალ-უც მის მზისა ოდნად მშვენისა, 959,3
მიაჯე შეყრა პირისა, შენ გამო შენებრ მშვენისა!“ 829,4
„ნურადინ ფრიდონ მეფეა ამა ქვეყნისა ჩვენისა, 959,1
მიჯობს მოლოდნა საქმისა მის განგებისა ზენისა. 1463,4
გამომირჩიე, სით მიჯობს ძებნა მის მზისა ზენისა, 992,3
სახე ხარ მზისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა, 294,3
მისთა მჭვრეტელთა ლხინისა, ვერ-მჭვრეტთა ამაზრზენისა“ 992,4
„წივნი მომართვა, ჩავხედენ, პირისა თემთა მთენისა. 486,1
აწ მიპოვნიხარ უებრო შენ, საქებელი ენისა; 992,2
რად ადვილად გიჩს მოთმენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა? 871,3
შენ გაქვს წამალი მისისა მოთმინებისა თმენისა, 829,3
ძალი არა მაქვს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა; 871,2
შენ ხარ მომცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა, 829,2
იგია ჩვენი პატრონი, მსგავსი ცით შუქთა მფენისა“. 959,4
მე შენთა სპათა ვაჩვენე ნიშანი რამე წყენისა, 1491,3
„შენი მან მითხრა ამბავი, მისგან ძმობისა შენისა, 992,1
მთვარესა ეტყვის: „იფიცე სახელი ღმრთისა შენისა! 829,1
«გებრძანა: «შეყრა მწადიან საყვარელისა შენისა». 1463,1
ეწერა: «ვნახე სიტურფე წყალ-ჯავარისა შენისა. 486,2
აწ მე მუნ მივალ, მასწავლე გზა ძმად-ფიცისა შენისა“. 935,4
„მაშინ თქვენ ჩემი გეწყინა ნახვა მიწისა შენისა, 1491,1
მან უთხრა: „ძმაო, რა გითხრა, ძრვაცა არ ძალ-მიც ენისა, 871,1
აწ მივსწურვივარ სიკვდილსა, დრო მომეახლა ლხენისა. 871,4
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მზისა ლხენისა. 935,3
ცდა შეპყრობისა ავი ჰქმენ, შემოტევება ცხენისა; 1491,2
რად მოიშორევ შენ ფრიდონ, მომცემი მაგა ცხენისა? 935,2
ოშ-გარდახდილი შეენოდი, შენატევები ცხენისა, 486,3
მოყმე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლად მომხლტომი ცხენისა; 959,2

ენისად

რა მიეახლის დაბნედად, ვერ ხელ-ყვის გაძრვად ენისად, 823,1
მაგრა სდის ცრემლი თვალთაგან მსგავსად დიჯლისა დენისად. 823,2

ზოგჯერ დაბრუნდის, იჭვრეტდის ღონედ პატიჟთა თმენისად, 823,3
რა გაემართის, არ იცის, მას თუ არბევდის ცხენი სად. 823,4

ენოდა

მას ნახავს, ვისთა ვამთაგან ცრემლი მრავალჯერ სდენოდა; 121,2
იგი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად შვენოდა; 121,3
ავთანდილ ლაღი, უკადრი მივა, არვისგან რცხვენოდა, 121,1
მოეარესა მისთა შუქთაგან უკუნი გარდაჰფენოდა. 121,4

ენოდეს

კელა იტყვის ფატმან ტირილით, კელა თვალთა ცრემლი სდენოდეს: 1200,3
«იგი მე მომცენ რიდენი, რომელნი წელან გშვენოდეს, 489,1
შენეულნივე რიდენი ებურნეს, ტურფად შვენოდეს. 570,2
რა მნახო, შენცა გეამოს, შენეულითა მშვენოდეს; 489,2
უმისოდ ლხინი მინახავს, ამა დღისათვის მრცხვენოდეს! 632,4
ერთი ასეთი ცოცხალსა სხვა ღამე არ გაგთენოდეს. 489,4
ესე სამკლავე შეიბი, თუ ჩემი გა-ღა-გელენოდეს, 489,3
რაცაღა გეცნას ამბავი, ანუ რა მისი გსმენოდეს". 1200,2
უბრძანა: «ძებნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გსმენოდეს». 632,2
დავარ მოსთქმიდა სიტყვათა, რომელნი არა მსმენოდეს: 570,3
„წარხდესო შუქნი, რომელნი მზისაებრ ველთა ჰფენოდეს!" 1200,4
«პატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს; 570,1
„იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაჰგზავნე შენ ოდეს, 1200,1
„აჩინნა კაცნი, სადაცა სადგურნი ნავთა სჩენოდეს; 632,1
«ბოზო, შენ ბოზო, რად მომკალ? ევჭვ, შენცა არა გლხენოდეს! 570,4
მოლოდნა მიჩნდა სალხინოდ, პატიჟნი მო-რე-მლხენოდეს, 632,3

ეობა

მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს, მართ ვითა მზეობა, 23,1
სიბრძნე, სიუხვე, სიმდიდრე, სიყმე და მოცალეობა, 23,2
ენა, გონება, დათმობა, მძლეთა მებრძოლთა მძლეობა. 23,3
ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ ზნეობა. 23,4

ეოდა

იტყვის, თუ: „ბნელი რას მიკვირს, რათგან დაგაგდე, მზეო, და-!" 943,4
გამაგრებოდა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდა; 943,3
ბროლი და ლალი გათლილი ლაჟვარდად გარდიქცეოდა; 943,2
ვარდი ჭნებოდა, ღვრებოდა, ალვისა შტო ირხეოდა; 943,1

ეოდეს

ხრმალსა მივენდევ, გამიტყდა, ისარნი დამელეოდეს, 598,4
არ მომწურვოდეს წინანი, ზურგით მესროდეს მე ოდეს, 598,3

იქით და აქათ მომიხდეს, ერთგნით ვერ მომერეოდეს, 598,2
«კვლა სხვანი დიდნი ლაშქარნი უკანა მომეწეოდეს, 598,1

ერასა

შენ ერთხელ იტყვი, «მითხარო», მე ასჯერ ვითხრობ «ვერასა». 232,3
აღარ ვიშიშვი სიკვდილსა, ჰაი, ჩავიჭერ ქვე რასა!“ 1198,4
რომელმან დამსხენ მშვიდობით იმა გველისა მზერასა! 1198,2
„მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს! — მაღლსა გკადრებდე მე რასა, — 1198,1
კვლა ეტყვის: „ყმაო, რა გინდა, ანუ მენუკევ მე რასა? 232,1
მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა: 164,1
ცოტასა ხასსა ვარჩიე გაჭრა სმასა და მღერასა, 164,3
ვითა სიცილი ტირილსა, ვაგლახი მიჯობს მღერასა“. 232,4
პურად და საჭმლად მივენდევ ჩემსა მშვილდსა და ცერასა. 164,4
აწ ამას იქით ვნატრიდე ჩემსა ეტლსა და წერასა, 1198,3
თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა, 164,2
მაგა საქმესა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა. 232,2

ერება

ეგე თათბირი არ ვარგა, სხვაებრ ვქმნათ თავის ტერება. 1384,4
წაგიხდეს ცუდად ყველაი, დაგრჩეს ცუდიღა ფერება, 1384,3
«რა გახვიდოდე, გუშაგთა ესმის აბჯრისა ჩხერება, 1384,1
გიგრძნობენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისი ხამს დაჯერება; 1384,2

ერებად

გაჭრა ხელია მიჯნურთა, რად სცალს თავისა ბერებად! 775,3
„თუ მიჯნური ვარ, ერთი ვხამ ხელი მინდორთა მე რებად; 775,1
არ მარტო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლსა ფერებად? 775,2
ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერებად! 775,4

ერები

„აქა მოსლვითა გაყმდების, კაციცა იყოს ბერები: 1054,1
ვინცა გეიცნობენ, გვნატრიან, იგიცა, ვინ-ა მტერები. 1054,4
ზამთარ და ზაფხულ სწორად გვაქვს ყვავილი ფერად-ფერები; 1054,3
სმა, გახარება, თამაში, ნიადაგ არს სიმღერები, 1054,2

ერების

ფატმან წამგვარა გრძნეულთა, ღმერთიმცა მას ეტერების! 1285,3
აწ კვლა ქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფერების, 1285,4
„სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგეწერების: 1285,1
ენა დაშრების, მოსმენით არვისგან დაიჯერების. 1285,2

ერია

ვერ ნახეს შენი მნახავი ვერცა ყმა, ვერცა ბერია; 286,3
პასუხად ესწერდი: «მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოგერია? 374,2

აწ ზაფრანია, ვის წინას ვერ ვარდი პგვანდის, ვერ ია; 844,3
აწ გამომგსავნა, რომელსა ვერ მზე პგავს, ვერ ეთერია. 286,4
„ჰმუნეა შეექმნა, თქვენც იცით, ხელმწიფე ნებიერია. 286,1
არ მიენდობის გულითა, თუ კაცი მეცნიერია. 1199,3
ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია». 844,2
მოყვარე მტერი ყოველისა მტრისაგან უფრო მტერია; 1199,2
ნუღარ იშიშვი იმისგან, აწ იგი მკვდართა ფერია. 1199,4
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაც არა შენი ფერია! 374,3
თუღა მონახავ, მონახე, ქმენ, რაცა შენი ფერია“. 844,4
თქვა: „ყვავი ვარდსა რას აქნევს ანუ რა მისი ფერია! 1078,1
მაგრა მას ზედა ბულბულსა ჯერთ ტკბილად არ უმღერია. 1078,2
„თვალთა დავიდევ უსტარი მე მისგან მონაწერია. 374,1
„ესე არაკი მართალი ჩინს ქვასა ზედა სწერია: 844,1
ათანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, წიგნსაცა აგრე სწერია: 1199,1
მოენახეს, გძებნეს ყოველგან, მათ რუკა დაუწერია, 286,2
რა უთქვამს, რა მოუჩმახავს, რა წიგნი მოუწერია!“ 1078,4
უმსგავსო საქმე ყოველი მოკლეა, მით ოხერია. 1078,3
სიზმრად მეონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიჯერია». 374,4

ერითა

ზეგარდმო არსნი სულითა ყვნა ზეცით მონაბერითა, 1,2
შენ დაგამეტებს ვერაკინ მსახურებითა ვერითა“. 799,3
ვერ წაიყვანა, ვერა ქმნა სიტყვითა, ვერა, ვერითა. 877,4
გახეთქა ლალი გათლილი ანდამატისა კვერითა, 1329,3
შაესა აუდეა ლაგამი, სწმედდა რიდისა წვერითა, 222,3
მუნ მეკობრეთა დავეხოცნეს ძელის სახნისის წვერითა; 1021,3
თქვა: «ქარავანი ეგვიპტით გამოვემართეთ ერითა. 1021,1
რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა, 1,1
მისგან არს ყოვლი ხელმწიფე სახითა მის მიერითა 1,4
ფრიდონ თქვნა ესე სიტყვანი მოთქმითა შვენიერითა; 997,1
ათანდილ დაჯდა ტირილად, ტირს ხმითა შვენიერითა, 1329,1
უთხრა: „ჰკადრეთ მეფესა საქმითა მეცნიერითა, 799,2
ათანდილს უკვირს: „ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?!“ 222,1
ყველაი წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულვარ მე რითა!» 1021,4
ნუ იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნუ ხარ თავისა მტერითა!“ 877,3
მოეხვია და ატირდა ცრემლითა სისხლთა ფერითა. 799,4
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითეე ფერითა, 222,2
ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავი ღვრითა, 1,3
კვლა ეუბნების ათანდილ სიტყვითა მრავალ-ფერითა, 877,1
ზღვასა შეეედით ტვირთულნი ლარითა მრავალ-ფერითა, 1021,2
მუნით წყარონი გამოხდეს, ძოწსა ვამსგავსენ ფერითა. 1329,4
ათანდილ მჭვრეტთა აშვენებს ტურფითა აერ-ფერითა, 997,3
სული დაიღეს, დადუმდეს, მივლენ არ თურე მღერითა. 997,2

მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავა წერითა, 799,1
ყორასსა გაჰგლეჯს ხშირ-ხშირად, აფრთხობს ბროლისა ჭერითა; 1329,2
მელნისა ტბათა მიჯარვით ჰბურავს გიშრისა ჭერითა. 997,4
ეტყვის: „რა მოჰკვდე, გერგების სიტყვითა რა ოხერითა? 877,2
შეკაზმა, მოაქეს აბჯარი წყნარად, არ რამე ჩხერითა. 222,4

ერისა

ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგავსი მტვერისა. 1404,4
მუნ ნახეს რიყე აბჯრისა, ნალეწი ხრმალთა წვერისა, 1404,3
ერთმანცა არა იცოდა, ვერა ცნეს ტარიერისა. 1404,1
ციხისა კარსა მიმართეს, რიდი არ ჰქონდა მტერისა; 1404,2

ერობა

ვაზირთა ჰკადრეს: „მეფეო, რად ჰბრძანეთ თქვენი ბერობა? 37,1
მთვარესა მცხრალსა ვარსკვლავმან ვითამცა ჰკადრა მტერობა?! 37,4
მისივე მეტობს ყვავილთა სული და ტურფა ფერობა. 37,3
ვარდი თუ გახმეს, ეგრეცა გვმართებს მისივე ჯერობა: 37,2

ესადრე

ბროლი და ლალი გასრულვარ ქარვისა უყეთლესად-რე. 138,2
თქვა: „მზეო, ვარდსა სიშორე შენი დამაჩნდეს ეს ადრე, 138,1
მაშინ რაღა ვქმნა, ვერ-ჭვრეტა რა მომხვდეს კვლა უგრძესად-რე! 138,3
ხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამიც წესად-რე“. 138,4

ესებსა

მუნ მეჯოგეთა ფანოსი შეექმნა, ეკრა კვესებსა; 1363,2
უყივლეს: „ვინ ხართ, მოყმენო, ვინ იქმთ საქმესა ზესებსა? 1363,3
დაუწყეს პყრობა ტაიჭთა ფრიდონის უკეთესებსა. 1363,1
ჯოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრაჯს ხრმალსა, არ აკვნესებსა“. 1363,4

ესია

მონამან უთხრა: «ჰე ძმანო, განგება რამე ზესია: 1207,2
მოვიდეს; დია გავჰკვირდი, ვთქვი: «რამე საქმე ზესია». 1159,4
ჩემი ამბავი ამბავთა თქვენთაგან უკეთესია. 1207,4
მე მარგალიტსა მოგიმკი, თქვენ ქვრიმი დაგითესია, 1207,3
„მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამდის არ მიკვნესია. 1159,1
შემოდგა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია, 1159,2
თანა ჰყვა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია, 1159,3
„მათ სხვათა მათი ამბავი თქვეს, ვითა მგზავრთა წესია; 1207,1

ესითა

მე რომე ცეცხლი მედების, არ ნაგზებია კვესითა, 916,2
შენ მკვდარსა გნახავ, დავიწვი, ვითა აბედი კვესითა; 1288,3

შამბისა პირსა გარდახდა, ცეცხლი დააგზო კვესითა. 1[illegible]2,4
წადი, დაბრუნდი, შეიქეც მუნითვე, შენი მზე სით-ა. 916,4
„აწ შემიხვეწე, ნუ დამწვავ კვლა წეითა უცხელესითა; 916,1
თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკვნით და კვნესით-ა, 192,1
სუცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა; 1288,2
მოგშორდი, დამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა! 1288,4
ისრითა მოკლის ნადირი, როსტომის მკლავ-უგრძესითა, 192,3
„ნუთუ ესენი გეგონნენ სხვათა მებრძოლთა წესითა?! 1288,1
ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა, 192,2
ვერ დაშრეტ, შენცა დაიწვი სოფლისა ქმნისა წესითა. 916,3

ესისა

პირველ მას მართებს ჩვენება ყოვლისა უტურფესისა. 1056,4
თვით ესე ბაღი მისია, თქვენი სადგომი დღესისა; 1056,3
«მე ვარ მებაღე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა; 1056,1
ესეცა გკადრო ამბავი, საქმე მისისა წესისა: 1056,2

ეტასა

„მე მუნა მყოფი მივეცი შვებასა მეტის-მეტასა. 477,1
კაცთა კრძალვასა ვაწვეედი გულსა შმაგსა და რეტასა. 477,3
რა უამეა პირის-პირ საყვარელისა ჭვრეტასა! 477,4
რა შემომხედნის, შევხედნი, ცეცხლმან დამიწყის შრეტასა; 477,2

ეტითა

მათ სამთა შვიდნი მნათობნი ჰფარვენ ნათლისა სვეტითა; 1395,2
ივი ჭაბუკნი შუქითა ვნახენ მზისაცა მეტითა; 1395,1
მზე ტირს სისხლისა ცრემლითა, ზღვისაცა მეტის-მეტითა. 703,3
ყმა წამოვიდა გაყრილი, მივა გულითა რეტითა. 703,2
მათ მიხვდა ლხინი ყოველი ერთმანერთისა ჭვრეტითა. 703,1
დალივნეს მტერნი ომითა, ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა. 1395,4
იტყვის: „ვერ გაძღა სოფელი, ვა, სისხლთა ჩემთა ხვრეტითა!“ 703,4
ტარიელ შავსა ზედა ზის ტანითა მით წერწეტითა; 1395,3

ეტისა

„ავიყარენით, მიგეჭირდა სმა დოსტაქნისა მეტისა. 482,1
საწოლს შემოვე, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა. 482,2
მეგონებოდის, მალხენდის გონება მისგან ჭვრეტისა“. 482,4
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა. 482,3

ეულთა

ძილისა მიხვდა ნაცვალი ძილ-მკრთალთა, ღამე-თეულთა, 445,3
დაუწყეს პყრობა, ჩამოყრა შეშინებულთა, ძლეულთა; 445,2

ტყვეთა მრთელთაცა არ აკლდა კვნესა, მართ ვითა სნეულთა. 445,4
„უკანანიცა ლაშქარნი მოესწრნეს მათ გაქცეულთა, 445,1

ეული

წითელ-ყვითლითა თვალითა ზედა კეკლუცად ფრქვეული; 1449,2
მოვიდეს, დასხდეს; მჭვრეტელი ეცან მათი სულ-დალეული. 1449,4
ღმერთმან ქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული!“ 1255,4
ციხისა მცველი ყველაი იდვა მართ ვითა სნეული, 1405,1
ქალსა ვაცნობოთ ყველაი, ამბავი ჩვენგან ცნეული; 1255,2
„მომგვარე, ქაჯეთს გავგზავნოთ იგივე მონა გრძნეული, 1255,1
ავთანდილისთვის — ყვითელი და შავი ერთგან რეული; 1449,3
ციხისა კარნი განხმულნი, კართა ნალეწი სრეული, 1405,3
ცნეს ნაქმრად ტარიელისად, თქვეს: „საქმე არს მისეული“. 1405,4
ვთქვენი ქებანი ვისნი მე არ-ავად გამორჩეული. 4,2
მანცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული, 1255,3
მათ ქალ-ყმათათვის საჯდომი დაედგა თეთრ-ძოწეული, 1449,1
თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეული, 1405,2
ვინცა ისმინოს, დაესვას ლახვარი გულსა ხეული. 4,4
თამარს ვაქებდეთ მეფესა სისხლისა ცრემლ-დათხეული, 4,1
მელნად ვიხმარე გიშრის ტბა და კალმად მე ნა რხეული, 4,3

ეულმან

შევიდი, შევქმნი ნადიმი, ნიადაგ ლხინსა ჩვეულმან; 326,3
„მოსრნის მხეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემგან სრეულმან; 326,1
აწ საწუთროსა გამყარა პირმან ბროლ-ბალახშეულმან! 326,4
მერმე ვიბურთი მოედანს, მინდორით შემოქცეულმან; 326,2

ეულსა

ნუ დაადინებ თვალთაგან ცრემლსა, სისხლითა ფრქვეულსა. 797,4
ნუგეშინის-ეც წყალობით, ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა, 797,3
ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადსა წლეულსა, — 797,2
„გვედრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა, — 797,1

ეფეო

ლომისა მსგავსო ძალ-გულად, მზეო შუქ-მოიეფეო, 1305,2
დაწერა: „ფრიდონ მაღალო, სვე-სრულო მეფეთ-მეფეო, 1305,1
მოვლენილო და მორჭმულო, მტერთა სისხლისა მჩქეფეო, 1305,3
უმცროსმან ძმამან შორი-შორ სალამი დავიყეფეო! 1305,4

ეფესა

შესთვალა „გკადრებ, მეფეო, სურვილთა სიიეფესა; 1490,2
აკოცა როსტან, მიმხვდარმან ნიშატთა სიიეფესა; 675,2
რა მიეახლა, გარდახდა ყმა, თაყვანის-სცა მეფესა; 675,1
ტარიელ კაცი გაგზავნა წინაშე როსტან მეფესა, 1490,1

მის ყმისა მოსლეა უხარის ყოველსა მუნ მეკრეფესა. 675,4
გიჩვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრჭვნელსა, მოუკრეფესა. 1490,4
გულ-მხიარულნი, შვებულნი მივლენ დარბაზსა სეფესა; 675,3
მე მოვალ, მეფე ინდოთა, დარბაზსა თქვენსა სეფესა, 1490,3

ეფობით

ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ-იეფობით“. 613,4
„ლაშქარნი ფრიდონს მეფედ და მიხმობდეს მეფეთ-მეფობით, 613,1
დაღრეჯით ვიყავ, ვერ მპოვეს ვეროდეს ვარდთა მკრეფობით, 613,3
თვით თავსა მათსა — მონად და ჩემსა — ყველასა სეფობით; 613,2

ეწელად

ავთანდილ მივა მუხლ-მოყრით ტარიას შესახვეწელად, 1470,1
ფერხთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეხედავს ზე წელად, 1470,2
კვლა ნუ მიქმ ერთგულობისა გამტეხლად, და-ცა-მლეწელად. 1470,4
ეტყვის: „კმა, რაცა შევსცოდე როსტანს წლეულად მე წელად. 1407,3

ეწელი

„საქმე რამე მიც თავისა ზე სადმე გარდსახვეწელი, 165,1
შეშინდეს იგი ლაშქარნი, გზა ძებნეს გარდსახვეწელი; 1031,2
გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი, 165,3
ვეღარ გარდესწრნეს, გარდუხლტა მტერთა მი და მო მლეწელი; 1031,3
ძელი მოსტყდა და ავთანდილ დარჩა ნავ-დაულეწელი; 1031,1
მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაულეწელი. 165,4
დავყო მარტოდ და ღარიბად ესე წლეული მე წელი, 165,2
არ დარჩა კაცი ცოცხალი მუნ მისგან დაუფრეწელი. 1031,4

ვალია

გლახაკთა მიეც საჭურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რვალია. 156,4
აცნობე ჩემი სიკვდილი, — იყავ მართ ვითა მთრვალია, — 156,2
„მაშინღა ჰკადრე მეფესა, არ საქმე სასურვალია, 156,1
მიხვდა-თქო საქმე, რომელი ყოლთათვის გარდუვალია. 156,3

ვალისა

რაცა შენ ჩემთვის გიქნია, ღმერთი მზღველია ვალისა; 915,2
არ-დავიწყება, მოყვრობა მოყვრისა წარმავალისა. 915,4
ტარიელ ეტყვის: „რად უნდა სიტყვისა თქმა მრავალისა? 915,1
კმა ზენაარი ზენარად, არ ნაქმარია მთრვალისა, 915,3

ვანებლად

ხელი მოჰკიდა, მოჰყვანდა, ვით მთვარე მოსავანებლად; 277,3
იგი რა ნახა ტარიელ, თქვა მზისა დასაგვანებლად. 277,4

„არ ეწყინაო“, უამბობს, არს მისად მაგულვანებლად, 277,2
ქალი ადგა და წავიდა მის ყმისა მოსაყვანებლად; 277,1

ვებული

მან ჰკადრა: „არა ვიციო, მართ ვარ თავისა ვებული, 744,3
მეფემან ნახა ვაზირი დაღრეჯით, დაყმუნვებული, 744,1
მართალ ხართ, მომკლათ, რა გესმას ამბავი გაკვირვებული. 744,4
უბრძანა: „რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებული?“ 744,2

ვებულსა

მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა». 399,4
„მონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა; 399,1
ასმათის წიგნი მომართვა მე, მეტად შეჭირვებულსა, 399,2
ეწერა: «გიხმობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა, 399,3

ველანი

დაეველრე: «სადა მე მევლოს, ვლენით იგივე ველანი, 420,3
„მათ ლაშქართაგან სამასნი კარგნი მოყმენი, ქველანი, 420,1
თანა წამომყვეს, წა-ცა-ვე, დავყარენ სპანი ყველანი, 420,2
ახლოს მომდევდით, მიშველეთ, გიხმობ, თუ მინდენ შველანი». 420,4

ველისა

მკლავს სურვილი და ვერ-ნახვა ჩემისა სასურველისა; 724,2
ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უშურველისა. 724,4
მას ჩემთვის სულნი არ შურდეს, შეზღვა ხამს შეუზღველისა; 724,3
„მის ყმისა ცეცხლი მედების, წვა მჭირს მისისა მწველისა; 724,1

ვიდიან

„სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან; 344,1
სამ დღემდის ვიყავ უსულოდ, ცეცხლნი უშრეტნი მწვიდიან. 344,4
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან. 344,3
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან, 344,2

ზარია

მოატყდეს მოქალაქენი, დააგდეს მუნ ბაზარია. 1446,4
სცემდეს ბუკსა და ტაბლაკსა, გახდა ზათქი და ზარია, 1446,2
შივიდეს, სადა ქალაქი დიდი მულღაზანზარია; 1446,1
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა ტურფად შენათხზარია, 1446,3

ზებია

მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბაზებია, 282,3
ავთანდილ გასცა პასუხი, სიტყვები ლამაზებია: 282,1

„ლომო და გმირო ტარიელ, ვის თავი გინაზებია, 282,2
მიჯნურობითა დამწუარვარ, ცეცხლი უშრეტი მგზებია. 282,4

ზენაო

სიტყვა-მჭევრო და წყლიანო, ტურფაო, ლამაზ-ენაო, 1258,3
ფატმან სწერს: „აჰა, მნათობო, სოფლისა მზეო ზენაო, 1258,1
შენთა შორს მყოფთა ყოველთა დამწველო, ამაზრზენაო, 1258,2
ბროლო და ლალო — ოროვე კვლა ერთგან შენათხზენაო! 1258,4

ზენია

მასთანა მჯდომსა ტარიელს შვენიან სინაზენია; 1535,2
მას დღე ავთანდილ პატრონად ზის და ხელმწიფე ზენია, 1535,1
ჰგავს, თუ ცა მოდრკა ქვეყანად, შეყრილან ოთხნი მზენია. 1535,4
ნესტანჯარ ახლავს თინათინს, მჭვრეტელთა ამაზრზენია, 1535,3

ზმულობა

„ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-დაზმულობა; 396,1
აღლუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკაზმულობა, 396,2
სიჩაუქე და სიკეთე, კეკლუცად დარაზმულობა, 396,3
ტაიჭთა მათთა სიმალე, აბჯართა ხვარაზმულობა. 396,4

ზობასა

დიდსა შეიქმან მეფენი პურობა-დარბაზობასა. 1109,4
ყოველნი სწორად დავიწყებთ კაზმასა, ლამაზობასა, 1109,3
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წავა გზობასა; 1109,2
„ამა ქალაქსა წესია, დღესა მას ნაიროზობასა 1109,1

იალი

რა ნახეს, კარნი გაახვნეს, ქალაქით გახდა ზრიალი. 1400,2
სამთაევე სამგნით მიმართეს, თავსა მით უყვეს რიალი, 1400,3
ანაზდად ცხენი გაქუსლეს, მათრახმან შექმნა წრიალი. 1400,1
იკრეს ნობსა და დაბდაბსა, შეიქმნა ბუკთა ტკრციალი. 1400,4

იალსა

გამშორეებოდეს, წამსლვოდეს, ამისთვის დავეწვი ალსა». 620,4
«ცხენი გაექუსლე, იქმოდა შამბი ხმასა და ხრიალსა, 620,1
ზღვის პირსა მიეე, შევხედენ, ჩნდა ოდენ მზისა ტიალსა, 620,3
ვეღარ მივუსწარ, გამესწრნეს, რაზომცა ვსცემდი წრტიალსა. 620,2

იამან

მისცა ფრიდონის მონათა ვარდმან და თმითა იამან; 1311,2
შესთვალა ზეპირ, რაცა ხმდა სრულად, მართ ვითა ჰგია, მან, 1311,3

ესე უსტარი დაწერა, შეკრა და წა-ცა-ხვია მან, 1311,1
შათ მარგალიტი უჩვენის ძოწისა კარმან ღიამან. 1311,4

იანად

ჩემი ამბავი დასტური ამად გაცნობე გვიანად; 456,3
ყოელნი ტიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწყნარდეს გვიანად. 818,1
„წიგნი დავწერე: «მეფეო, სვემცაა თქვენი სვიანად! 456,1
მეფე შევიპყარ, მოგივალ მე ალაფიან-ტყვიანად». 456,4
ანდერძი ჰკადრა, ატირდა, სიცოცხლე უჩნდა ზიანად. 818,4
მე ხატაელთა მიმუხთლეს, — თუცა მათ ეცა ზიანად, — 456,2
მოვიდა მონა შერმადინ მოშიშრად, სირცხვილიანად, 818,3
მეფემან ბრძანა: „იკითხეთ, მარტოა ანუ ყმიანად?“ 818,2

იანი

მოსამართლე და მოწყალე, მორჭმული, განგებიანი, 32,3
შეცვალა ვარდი ზაფრანად, ლაჟვარდის-ფერად — იანი. 1265,4
შევიდა ზანგი პირ-შავი, თმა-გრძელი, ტან-ნაბდიანი; 1265,2
დაჰკრთა, რა ნახა ავთანდილ: ჰგავსო, თუ გზაა კლდიანი. 1087,4
მინდორს თხა მოკლის, სადაცა აღგილი დახვდის კლდიანი, 831,2
იყო არაბეთს როსტევან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი, 32,1
იგი მზე დაჰკრთა, ეგონა სამისო რამე ზიანი, 1265,3
უბრძანა: „მოვკალ, მან ყმამან ღღე ვეღარ ნახოს მზიანი, 1106,2
შემოდგა კარსა ყმა ვინმე კეკლუცი, ტან-ნაკვთიანი, 1087,2
თვით მონა შენი მოწმად მყავს, ფიცი აფიცე ღმრთიანი. 1106,3
უფერო-ქმნილნი მინახვან ვარდნი და ისი იანი, 230,2
შემოვლო ახლოს, შემოჰყვა მონა ხრმალ-დარაკიანი, 1087,3
ერთგან დასხდეს და დაიწყეს კოცნა, ლაღობა წყლიანი; 1087,1
რა ფატმანისსა შევიდა ლომი, მზე, მოყმე წყლიანი, 1106,1
თვით მეომარი უებრო, კელა მოუბარი წყლიანი. 32,4
აჰა თითი და ბეჭედი, და დანა მაქვს სისხლიანი. 1106,4
ეტყოდა: „სულე! რამც გიყავ? კაცი ვარ, ადამიანი, 230,1
მისი რა მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, პირ-ბაკმიანი? 230,3
მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლაშქარ-მრავალი, ყმიანი, 32,2
სხვად არას გიზამ, ნუ გეშის, ნუ ჰყივი აგრე ხმიანი“. 230,4
ციხისა კარნი დახშულნი შევლნა მართ ვითა ღიანი, 1265,1
იტყვის: „დავყარენ ვარდნი და, აჰა მე, ვაგლახ, იანი!“ 831,4
მარტო მოსთქმიდის, ტიროდის ტანად ალვისა ხიანი, 831,1
შეწვის, ჭამის და წავიდის პირ-მზე, გულ-მარიხიანი, 831,3

იანსა

რა უარეა მამაცსა სულ-დიდსა, წასლვა-გვიანსა! 789,4
ვერ ვეცრუები, ვერ ვუზამ მას ხელმწიფესა მზიანსა. 789,3
„არ-დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა; 789,1
ვჰგმობ კაცსა აუგიანსა, ცრუსა და ღალატიანსა! 789,2

იარა

ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახმით გარდაიარა, 176,1
დააგდო ზღვარი არაბთა, სხვათ ზღვართა არე იარა, 176,2
მაგრა მის მზისა გაყრამან სიცოცხლე გაუზიარა; 176,3
თქვა: „თუ მე მასმცა ვეახელ, აწ ცხელსა ცრემლსა ვღვრი არა“. 176,4

იარე

„ასმათ გამომყვა, წამოვე, ფარდაგი გამოვიარე, 389,1
მაშინ მოგეცა იმედი, ლხინი რად გამიზიარე?» 389,3
ვთქვი: «საწუთროო, ვის წეღან გული დარმანთა მიარე, 389,2
გულმან გაყრისა სიძნელე კვლა უფრო დამიტია-რე! 389,4

იარეს

ზღვის პირს მივიდეს, მუნ დადგეს, არ ხმელთა არე იარეს, 934,2
ერთმანერთისა შორს ყოფა იტირეს, იმგლოვიარეს. 934,4
არ გაიყარნეს მას ღამე, კვლა ცეცხლი გაიზიარეს, 934,3
მათ ყმათა, მუნით წასრულთა, იგი დღე ერთგან იარეს, 934,1

იდარი

მიეედით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი, 604,3
ყველასა ტანსა ეშოსა ზარქაში განაზიდარი“. 604,4
„კვლა მოეწონე, ვეტურფე მე მისი გარდნაკიდარი; 604,1
შემასხმიდიან ქებასა: «მზეო, შენ ჩვენთვის იდარი!» 604,2

იდები

გათენდა. ბანად წავიდა მზე, სოფელს შუქ-ნაკიდები; 1243,1
მრავალი ფერი სურნელი, ტურფა პერანგი, წმიდები: 1243,3
დიაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ყაბაჩა, რიდები, 1243,2
„რაცა გწადდესო, ჩაიცვი, მე ნურას ნუ მერიდები“. 1243,4

იდეთა

მისწერეთ წიგნი, სადაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთა“. 114,4
მოასხნეს კაცნი, გაგზავნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა, 114,1
მონახეთ, ძებნეთ იგი ყმა, სხვად ნურად მოიცლიდეთა, 114,3
უბრძანეს: „წადით, პატიჟთა თავიმცა რად დარიდეთა? 114,2

იდენით

„უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსნი დავეზიდენით; 205,1
ხელი მოჰკიდა, «დადეგო!», ესეცა ჰკადრა კიდ ენით; 205,2
თავსა გარდაჰკრა მათრახი, ვნახეთ სისხლისა კი დენით. 205,4
შან ხრმალსა ხელი არ მიჰყო, ჩვენ ამად დავერიდენით, 205,3

იდესა

ფატმანის ცრემლთა შედენით თვით ზღვაცა გაადიდესა. 1433,4
წინა ტურფათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოზიდვიდესა: 423,3
დღეს წაუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვაცა მწვიდესა; 1004,2
დგომა მგზავრისა ცთომაა, კარგსა იქმს, თავსა სწვრთიდესა; 1004,3
მეფემან ნავი-ხომალდი მოკაზმა ზღვისა კიდესა. 1433,1
სადა გინახავს იგი მზე, წამომყევ ზღვისა კიდესა“. 1004,4
მუნ ქარავანი ურიცხვი იდგა მის ზღვისა კიდესა. 1017,1
„მუნით წასრული ჩამოვხე ტევრისა რასმე კიდესა; 423,1
ჰკითხა, თუ: „ვინ ხართ, ვაჭარნო?“ — მათ საუბარი ჰკიდესა. 1017,4
შეიჭირვებდეს, ჭმუნვიდეს, ვერცა დგეს, ვერცა ვლიდესა. 1017,2
ყმამან სალამი უბრძანა, ქებასა შეასხმიდესა, 1017,3
გამოემართა ტარიელ, გამყრელნი ცრემლსა ღვრიდესა, 1433,2
„მართალ-ა, შენი გამყრელი თვალი თუ ცრემლსა ღვრიდესა, 1004,1
კვლა მოციქულნი მოვიდეს, სალამად არ დამრიდესა; 423,2
«შენსა ნახვასა მეფენი, — თქვეს, — მართლად ინატრიდესა». 423,4
თავსა იცემდეს, იგლეჯდეს, თმა-წვერსა გაიყრიდესა, 1433,3

იდია

დავ, გული შენი ჩემზედა გარდაუხდელი, დიდია; 1429,2
„მას კაცსა ამოდ ვეუბენ და მადლსა გარდვიხდიდია: 429,1
თუ დაგივიწყო, უთუოდ მემცა ვარ განაკიდია!» 429,4
აწ რაცა ქაჯთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკიდია, 1429,3
აწ ამხანაგთა არ გიგრძნან, წადი, მათთანა მიდია, 429,3
ტარიელ ფატმანს უბრძანა: „მე თავი შენი მიდია; 1429,1
«რომე არ მოვკვდე, შემოგზღო, შენ ამას ინატრიდია; 429,2
მომიცემია, წაიღე, არ კიდე მომიყიდია“. 1429,4

იდიან

გარე კლდე იყო, გუშაგთა ხმა ჯარვით გაადიდიან. 1377,4
„ჩემსა სიმცროსა გამზრდელნი სამუშაითოდ მზრდიდიან, 1380,1
თვითომან თვითო ჩაიცვეს, თავის თავს გამოსცდიდიან, 1357,1
მივიდეს, აჩნდა ქალაქი, მცველთა ვერ დასთვალვიდიან, 1377,3
შენ არ გინახვან, არ იცი, მას რომე ცეცხლნი სწვიდიან. 838,4
მასწავლნეს მათნი საქმენი, მახლტუნვებდიან, მწვრთიდიან; 1380,2
უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდიან. 838,3
ასრე გავიდი საბელსა, რომ თვალი ვერ მომკიდიან, 1380,3
„გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდიან: 838,1
ჯაჭვ-მუზარადსა, აბჯარსა მართ ვერა ვერ მოჰკიდიან; 1357,2
რა გაუთენდის, დადგიან და ღამით ფიცხლად ვლიდიან; 1377,2
მიხვდეს ტაროსსა ამოსა, ნიადაგ ამოდ ვლიდიან; 1048,2
მუნით წავიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა ზმიდიან, 1048,1
ამა ფრიდონის თათბირსა სამნივე ერთგან ზმიდიან: 1377,1
რა გული წავა, იგიცა წაელენ და მისკენ მიდიან; 838,2

შეჰფრფინვიდიან ავთანდილს, ქებასა შეასხმიდიან, 1048,3
მას მარგალიტსა მას ყმასა, კბილთავე ფერსა, სძღვნიდიან. 1048,4
ვინცა მჭვრეტდიან ყმაწვილნი, იგიცა ინატრიდიან. 1380,4
ხრმალი რკინასა მოჰკრიან, ვით ბამბის მკედსა სჭრიდიან, 1357,3
მათ უღირს ყოელად ქვეყანად, შეეატყვე, არ გაჰყიდიან. 1357,4

იდითა

გახარებოდა ხვარაზმშას სიხარულითა დიდითა; 508,2
მოქარავენი აივსნეს სიხარულითა დიდითა, 1024,1
პირის-პირ პირსა უჭვრეტდა, სავსე ლხინითა დიდითა. 123,4
ავთანდილ თანა წამოგყვეს, წადით ლაშქრითა დიდითა, 1549,3
რაცა გიჯობდეს, იქმოდით, გასჭვრეტდით, გაიცდიდითა, 1549,2
თვით მაგისებრსა შვილსამცა ჩვენ ხელსა რასა ეხდიდითა!» 508,4
საკრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთვალვიდითა!“. 73,3
ავთანდილს უთხრა დაჯდომა წყნარად, ცნობითა მშვიდითა. 123,2
აქეს თავისაგან იმედი, ვიყვნეთ გულითა მშვიდითა“. 1024,3
დაიწყო მოსლვა ნადირმან ყოელთა მინდორთა კიდითა. 73,4
შევიდეს, ჩასხდეს ხომალდსა, გამართეს ზღვისა კიდითა. 1024,4
უბრძანეს: „მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ელიდითა, 73,1
მშვილდსა ფიცხელსა მოგვცემდით, ისარსა მოგვართმიდითა, 73,2
„კაცი მოვიდა, აევსო, ჯუბაჩითა და რიდითა, 508,1
მონამან სელნი დაუდგნა, დაჯდა კრძალვით და რიდითა. 123,3
დაღრეჯით იყო მჯდომარე ძოწეულითა რიდითა, 123,1
როსტევანს ეთქვა: „მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდითა? 1549,1
თქვეს: „ყმა ვინმეა ჭაბუკი, არა ჩვენებრვე რიდითა, 1024,2
ებრძანა: «მოგეხვდა ღმრთისაგან, ჩვენ რომე ვინატრიდითა! 508,3
თქვენთა მტერთა და ორგულთა დაჰფრეწდით, და-ცა-სჭრიდითა“. 1549,4

იდისა

ესეღა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა. 1296,3
მას მიხვდა წვერი სადგურად მაღლისა მთისა დიდისა, 182,1
ლაშქართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა, 994,1
„ვაჭარი ვინმე პატრონი არს ქარავნისა დიდისა, 1061,1
ფრიდონ ტირს, მოსთქვამს ხმა-მაღლად, გაყრილი წლისა შვიდისა: 994,3
საროსა მსგავსი ნაზარდი და მთვარე დღისა შვიდისა; 1061,2
გამოჩნდა მუნით მინდორი, სავალი დღისა შვიდისა. 182,2
რისხვით მობრუნდა ბორბალი ჩვენზედა ცისა შვიდისა“. 1296,4
გარდმიკვეთია ალამი, ჩემო, ერთისა კიდისა, 1296,2
ორგნითვე ტყესა შეეკრა ნაპირი წყლისა კიდისა. 182,4
„უხანობა და სიცრუე, ვა, საწუთროსა ფლიდისა!“ 994,4
ზოგთაგან ხოკა პირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა. 994,2
„აჰა, ინიშნე ნიშანი შენეულისა რიდისა! 1296,1
შევენის ჯუბა და მოხვევა ძოწეულისა რიდისა. 1061,3
მე მიხმო, მკითხა ამბავი და ნირი ლართა სყიდისა“. 1061,4
მის მთისა ძირსა წყალი დის, არად სანდომი ხიდისა, 182,3

იდობა

მძულს გაუწყვეტლად კუშტობა და სულ-მძიმობა, დიდობა;	1474,2
თუ მოყვარეა, გულისა ქმნას ჩემკენ მონაზიდობა,	1474,3
თვარა მე ჩემდა, იგ მისდა, დია სჯობს კიდის-კიდობა.	1474,4
„დია მძულს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიდობა,	1474,1

იდობით

შესთვალა: „მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდობით!	671,1
აწ ვცან და გაცნევ ყველასა, მოვალ შეებით და მშვიდობით“.	671,4
მის ყმისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობდი თავსა ფლიდობით,	671,3
ამა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რიდობით:	671,2

იდოდა

ვნადირობდი და ვიზახდი, ხმა ჩემი არ უდიდოდა.	595,4
დამეძაბუნნეს, სიმრავლე მე მათი არ გამვიდოდა,	595,3
«ნავითა გავე, ზღვისაგან, შტო რამე გამოვიდოდა.	595,1
არ ამოვჰკრეფდი გამყოფთა, ვთქვი, ჩემთა რად დავრიდო, და-?	595,2

იერი

ზეგარდმოთ მისით შემოგზღოს მუქაფა ჩემ-მაგიერი!“	1341,2
„გაეგზავნე კაცი ხატაეთს და წიგნი ჩემ-მაგიერი;	380,1
ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ-მადლიერი.	380,4
შესხდეს და შინა წავიდეს, მათ ლხინი ჰქონდა ძლიერი;	1341,3
მიესწერე: «მეფე ინდოთა არისმცა ღმრთულებრ ძლიერი!	380,2
მათი ერთგული გაძლების ყოველი სული მშიერი,	380,3
აწ გა-ვე-აძღო სოფელმან ასმათ, ადრითგან მშიერი.	1341,4
„მე ვერა გიყო, ნაცვალსა ღმერთი გარდიხდის ციერი,	1341,1

ივარად

ვირე ცოცხალ ვარ, გეყოფი სატირლად და სატკივარად.	1295,4
ცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად.	1295,2
შენთვის მოვკვდები, გავხდები ყორანთა დასაყივარად,	1295,3
„რაცა ვიჩიელე ბედისა ჩემისა, კმა საჩივარად;	1295,1

ივარდა

„მიამბო: «ოდეს სასიძო მოჰკალ და ხმა დაგივარდა,	565,1
მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატკივარდა,	565,2
შენ დაგიზახნა: «მიხმეთო», ხმა-მაღლად გახმამყივარდა;	565,3
მოგნახეს, შინა ვერ გპოვეს, მით მეფე გამოჩივარდა.	565,4

ივიან

ზაჰიარი ვარდთა გაახმობს, ფურცელნი ჩამოსცვივიან,	1334,1
ლომთა მკლავთაგან იმედი გაქვს, არა წყლულსი ეტკივიან;	1383,2

სიცხე სწვავს, ყინვა დააზრობს, წყლულნი ორჯელეე სტკივიან. 1334,4
მაგრა მას ზედა ბულბულნი ტურფასა ხმასა ყივიან, 1334,3
მაგრა თუ გესმის, გუშაგნი რა ახლო-ახლო ყივიან! 1383,4
ზაფხულის მზისა სიახლე დასწვავს, გვალვასა ჩივიან, 1334,2
ავთანდილ უთხრა: „ჰე ფრიდონ, მოყვასნი ვერ გიჩივიან: 1383,1
სათათბირობ ძნელსა თათბირსა, მტერთა ივაგლახ-იყიან, 1383,3

ილდები

მოგხვდების მდურვა სოფლისა, მოკკვდები, გა-ცა-სწბილდები“. 251,4
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოვებ, რაზომცა ცრემლსა მილდები, 251,3
„აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები, 251,1
რასაცა ეძებ, მიხვდები უცილოდ, არ ასცილდები; 251,2

ილდების

არ თურე კაცმან დაგიდგნა, ეეჭვ, კლდეცა გაგილბილდების. 1308,4
სადაცა შენ და შენი ძმა ხართ, ძნელი გაადვილდების; 1308,2
„გულ-მხიარული ვიხარებ, ამად არ ცრემლი მმილდების, 1308,1
რაცა მოგინდეს, უცილოდ იქმთ, იგი არ აგცილდების, 1308,3

ილენით

„ჩვენ სამთა ძმათა ჩვენთანა მესროლნი დავაწბილენით, 198,1
ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითაკილენით. 198,4
«მე უკეთ მოვკალ, მე გჯობო», სიტყვანი ვავაქილენით, 198,3
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავეცილენით: 198,2

ილითა

ტარიელ მადლი უბრძანა, ლაღმან სიტყვითა ტკბილითა. 1453,4
აივსო სახლი სტავრითა და ოქსინოთა ლბილითა, 1453,3
ავთანდილს უძღვნა ყველაი არა სიტყვითა წბილითა. 1453,2
იგი ტაბაკი სავსეა მარგალიტითა სხვილითა. 1453,1

ილისა

მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის ტკბილისა: 546,3
ღამე მერჩია, მეწადა არ-გათენება დილისა“. 392,4
ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარდახდა ჟამი დილისა. 1538,4
«ადრე მოდიო, გიბრძანებს მსგავსი ალვისა ზრდილისა». 546,4
„მე დავშვერ, ვითა წესია საურავ-გარდახდილისა; 546,1
შეყრით ძეს გორი ოქროსა და ბალახშისა თლილისა; 1538,2
ბროლი და ლალი შევიქმენ მე ულურჯესი ლილისა; 392,3
„შევჯე, წამოვე, მდიოდა ნაკადი ცრემლთა მილისა; 392,1
მსძელთათვის წყარო ღვინისა ასგან დის, მსგავსი მილისა, 1538,3
საწოლს შემოვე, ხელ-ქმნილსა ღონე არ მჭონდა ძილისა, 392,2

შინა წამოვე, მაშვრალსა ქმნა მომნდომოდა ძილისა; 546,2
მუტრიბნი მოდგეს ყოველგნით, ისმოდის ხმა წინწილისა; 1538,1

ილისად

იტყვის, თუ: „ნაქმრად არ ვარგა კაცისა გასწავლილისად, 1337,1
აწ რადღა გვმართებს ტირილი? ხამს, დავსხდეთ ქმნად ღიმილისად; 1337,2
ადრე მიგიყვან, მიყვანა არს შენგან მონდომილი სად. 1337,4
ადეგ, წავიდეთ საძებრად მის მზისა წახდომილისად! 1337,3

ილობა

„შენგან ვართ გამაგრებულნი, ჩვენცა გვაქვს აძის ზრდილობა; 1042,2
ავთანდილს უსამ მოართვა ვაჭართა შემოთვლილობა: 1042,1
მან მოახსენა: „დაღრეჯით ზის, სჭირსო ფერ-შეცვლილობა. 101,4
რასაცა მოგვცემ, გვიბოძე, გვიქნია აქა ყრილობა“. 1042,4
ნადიმად მსხდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა. 56,2
რაცა გვაქვს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა, 1042,3
ადგა და კარსა მივიდა, ჰქონდა მზისაცა ცილობა, 101,2
„ნეტარ, რა უმძიმს, რა სჭირსო?“ — შექმნეს ამისი ცილობა. 56,4
მოლარე უხმო, უბრძანა: „ძილია, თუ ღვიძილობა?“ 101,3
დღე ერთ გარდახდა. პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა, 56,1
მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა. 56,3
თინათინს ესმა მამისა ეგეთი დაღრეჯილობა, 101,1

ილობით

დიდი სპასპეტი, სახელად მიხმობენ ავთანდილობით, 980,2
„მე ვარ ყმა როსტან მეფისა, მოყმე არაბეთს ზრდილობით, 980,1
ძე დიდებულთა დიდ-გვართა, ზრდილი მეფეთა შვილობით, 980,3
საკრძალავი და უკადრი, მყოფი არვისგან ცილობით. 980,4

ილოსა

უთხრა, თუ: „ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა, 209,1
მე იმა ყმისა საძებრად მოვშორდი საგაზრდილოსა, 209,2
აწ თქვენგან მიეხვედი საქმესა ყოლა არ-საადვილოსა, 209,3
ღმერთიმცა ნურას ნუღარ იქმს თქვენსა დასაღრეჯილოსა! 209,4

ინანი

მართ გაპარვასა უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი. 808,2
მაშინ ვერ გავსძელ სიახლე, აწ სიშორესა ვინანი“. 827,4
ვინცაღა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაცა ვთქვი, მასცა ვინანი“. 808,4
შენ მიშველე რა ტყვე-ქმნილსა, ჯაჭვნი მაბიან, რკინანი! 827,2

რა გამოვიდა, ვაზირმან ძებნა, ვერ პოვნა მინანი, 808,1
ბროლ-ბალახშისა მძებნელმან სათნი დაკარგენ, მინანი; 827,3
მან თქვა: „მე დარბაზს ვერ შევალ, მახსოვან დღენი წინანი, 808,3
„ვის ხატად ღმრთისად გიტყვიან ფილოსოფოსნი წინანი, 827,1

ინარდა

ღანა დაიცა, მო-ცა-კვდა, დაეცა, გასისხლმდინარდა. 574,4
დაეარ თქვა: «მქმნელი ამისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არ და-l 574,2
ვირე მომკლვიდეს, მოვკვდები, სიცოცხლე გასაწყინარდა». 574,3
«ზღვითკე გაავლნეს სარკმელნი; მაშინვე გაუჩინარდა. 574,1

ინარე

თავ-გაგლეჯილი ასმათი, პირსა სისხლ-ჩამომდინარე, 561,3
ქალი ჰყვა ერთსა მონასა, ვცანმცა, თუ მოღმა ვინ არე: 561,2
აღარ მიყივლა ღიმილით, არცაღა გამიცინა-რე. 561,4
„გამოჩნდეს ორნი ქვეითნი, მე მივეგებე წინა-რე. 561,1

ინასა

ვისი ჰგავს ტანი საროსა და ვისი გული — რკინასა; 963,2
ნარგისნი ქუხან, ცრემლსა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა. 963,4
იგი წავიდეს; დაბრუნდა ყმა გზასა თავის-წინასა, 963,1
მიაცორვებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ლხინასა, 963,3

ინება

მე ვჰკადრე: «ხელი გავიხსენ, დამიწყო მოჯობინება, 359,3
გულ-ამოხვინჩვით დაიწყო ას-კეცად ცრემლთა დინება, 245,2
მოყვანა ვუთხარ; ებრძანა: «ქმნაცა სისხლისა დინება?» 359,2
„კაცი მოვიდა მეფისა: «სწადსო ამბისა სმინება». 359,1
რა ქალსა მიხვდა ყმისაგან მიჯნურობისა სმინება, 245,1
კვლა გაამაღლა ზახილით ტირილი, არ-გაცინება. 245,3
აეთანდილს ღმერთმან წადილი მისცა, გულისა ლხინება. 245,4
წინაშე მოვალ, ამისთვის კვლა უფრო მმართებს ლხინება». 359,4

ინებდა

თინათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მზე თინათინებდა. 51,4
ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა, 51,1
ყურსა უპყრობდა, ისმენდა, წვრთასა არ მოიწყინებდა; 51,2
მეფე სმასა და მღერასა იქმს, მეტად მოილხინებდა; 51,3

ინებდეს

მოევებნიან, სძღვნობდიან, აქებდეს, არ აგინებდეს. 1480,4
შინადირობდეს, ნადირსა მუნ სისხლსა დაადინებდეს; 1480,2
იგი მზე უჯდა კუბოსა და აგრე არონინებდეს; 1480,1
სადაცა დახვდის ქვეყანა, მჭვრეტელთა მოალხინებდეს, 1480,3

ინები

მაშინ სოფელმან საწუთრო მიუხვის, რაცა ვინები, 382,3
დარბაზს ვიშვებდი, დამევსო ცეცხლი წვად მოუთმინები; 382,2
აწ ხელ-მქმნა, რომე საახლოდ მხეცთაცა მოვეწყინები. 382,4
„კაცნი გავგზავნენ, მე გულსა უფრო მომეცა ლხინები, 382,1

ინების

უხვად გასცემდი, ზღვათაცა შესდის და გაედინების. 49,4
თუ გაგეყრები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების. 652,2
უხვი ახსნილსა დააბამს, იგი თვით ების, ვინ ების. 49,3
ავთანდილ უთხრა: „მე შენი გაყრა არ მომეთმინების; 652,1
„ვარდთა და ნეხვთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების, 49,1
დიდთა და წვრილთა წყალობა შენმცა ნუ მოგეწყინების! 49,2
მართალსა გითხრობ, ამისი კადრება ნუ გეწყინების, 652,3
შენ ვისთვის ჰკვდები, მაგითა მას არა არ ელხინების. 652,4

ინებო

აგრემცა მივი, რაზომსა მე ცრემლსა დავიდინებო!“ 1558,1
ღმრთისაგან დღეთა თხოვისა ნაცვლად სიკვდილი ვინებო, 1558,3
რადმცა გაგწირე, თუ ვითა გაყრასა მოვითმინებო! 1558,2
თინათინ უთხრა: „ჰე მზეო, შენთა მჭვრეტელთა ლხინებო, 1558,1

ინია

ტარიელ ეტყვის: „ჰე დაო, მით ცრემლი აქა მდინია, 907,1
ძველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსასმინია. 907,3
საწუთრო ნაცვლად გვატირებს, რაც ოდენ გაგვიცინია. 907,2
ვა შენი ბრალი და, თვარა სიკვდილი ჩემი ლხინია! 907,4

ინისა

„მეძნელებოდა სიშორე მისი, ბროლ-ბალახშ-მინისა. 412,1
აწ მიკვირს, მისსა გამყრელსა გული მიც კლდისა ტინისა!“ 412,4
ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მზედ ნაჩინისა, 412,3
მე გამიახლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ლხინისა; 412,2

იოდა

ხრმლისა ნატეხი დასერილი აქვს, სისხლი ჩამოსდიოდა, 585,3
შემოირბევდა ზღვის პირ-პირ, მას თურე წყლული სტკიოდა; 585,2

„ზახილი მესმა. შეეხედენ, მოყმე ამაყად ყიოდა, 585,1
მტერთა ექადდა, წყრებოდა, იგინებოდა, ჩიოდა. 585,4

ირასა

არ ცოცხალ ვიყო, რას მაქნევ? რა დავრჩე, ხელსა მხდი რასა? 874,3
„მართ გარდაწყვედით იცოდი, გეტყვი მართალსა პირასა: 874,1
დამშლიან ჩემნი კავშირნი, შევრთვივარ სულთა სირასა. 874,4
სიკვდილი მახლავს, დამეხსენ, ხანსაღა დაეყოფ მცირასა; 874,2

ირები

«ვიცი, არ მოგკლავს შიმშილი, რაზომცა დია ირები: 815,1
ლაშქართა დავყრი, ცოტათა წამოვალ, შენ კერძ ვირები». 419,4
„მეკეთა ესე თათბირი, ვაზირთა ნავაზირები; 419,1
სიკვდილსა გივჯობს სიცოცხლე, დავვიდგამს ვერ ქვიტკირები; 419,3
ერთსა მცავს ერთი სამეფო, ბევრჯელ ათასი გმირები, 1273,3
შენ შენი მშვილდი დაგარჩენს, შენთა ისართა პირები, 815,2
ავად მომიხდა თათბირი და ჩემი დანაპირები! 1273,4
შევსთვალე: «რამაზ მეფეო, ეცან შენი დანაპირები; 419,2
მაგრა, თუ მოვკვდე, გაზრდილო, ვისგანღა დაეიტირები?“ 815,4
„შენ ორთა დამხსენ გრძნეულთა, გამიადვილე ჭირები, 1273,1
აწ აქა სრულთა ქაჯთაგან ვარ ასრე დანამჭირები: 1273,2
ნუთუ კელა ღმერთმან წყალობით გაგიადვილოს ჭირები, 815,3

ირეთა

მეორე ლექსი ცოტაი, ნაწილი მოშაირეთა, 16,1
ვამსგავსე მშვილდი ბედითი ყმაწვილთა მონადირეთა: 16,3
არ ძალ-უც სრულ-ქმნა სიტყვათა, გულისა გასაგმირეთა, 16,2
დიდსა ვერ მოჰკლვენ, ხელად აქვს ხოცა ნადირთა მცირეთა. 16,4

ირენი

კარგად მოუხდეს მათ მათნი საქმენი დანაპირენი; 1579,3
გზამან გაყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანატირენი; 1579,2
ერთგან ფრიდონ და ავთანდილ იარწეს დღენი მცირენი; 1579,1
ავთანდილ მიხდა არაბეთს, ნახნა არ ცუდნი ჭირენი. 1579,4

ირეო

წა, ესე ჰკადრე მეფესა, შე-ვინ-ვიდოდეს ვირეო; 732,2
მიაყენ ამოდ გაშვება და თავი გაიგმირეო. 732,3
კელა პირ-მზე ეტყვის ეაზირსა: „მე სიტყვა შევამცირეო, 732,1
ასი ათასი წითელი შენ ქრთამად შეიწირეო“. 732,4

ირთაო

მისთა სპათაცა ნუ დახოც, ზროხათა, ვითა ეირთაო, — 536,3
დიადი სისხლი უბრალო კაცმანმცა ვით იტვირთაო? 536,4

«ასრე ქმენ, ჩემო ლომო და მჯობო ყოველთა გმირთაო, 536,1
მიპარვით მოკალ სასიძო, ლაშქართა ნუ მოირთაო, 536.2

ირია

რასცა მიწვართიხარ, იწვართე; გკადრო, უწვრთელი ვირია. 920,4
ნუ გეშის, ღმერთი უხვია, თუცა სოფელი ძვირია, 920,3
ჭირსა გადრეკა რად უნდა, რა სასაუბრო პირია! 920,2
„ნეტარ, მამაცი სხვა რაა, არ გასძლოს, რაცა ჭირია! 920,1

ირითა

მე გულსა შენსა ეზომსა, არ ვიცი, გარდვიხდი რითა!“ 1438,4
„თვარა ღამითვე ტვირთები შენი წაიღე ვირითა, 1096,1
აწ ღმერთმან მოგეცა წყალობა, ვცან, მისი არ-სიძვირით-ა; 1438,3
იგია შენი მძებნელი .მკლავითა ვითა გმირითა; 1270,3
დააგდე ჩემი მიდამო, სრულად მიკრიფე, მი-, რითა. 1096,2
„აწ ვინმე მოყმე მოვიდა შვენიერითა პირითა, 1270,1
ნესტან-დარეჯან ეხვევის, პირსა აკოცებს პირითა; 1438,1
თუ დარბაზს მივა იგი ყმა, შვილთა დამაჭმევს პირითა“. 1096,4
ველს მაშინ მხეცნი ძღებოდეს სისხლითა მუნ ნატირითა; 942,1
ვერ დაივსებდა სახმილსა, იწვის ცეცხლითა ხშირითა; 942,2
მე გამომგზავნეს, დამეედრეს სწრაფსა სწრაფითა ხშირითა“. 1270,4
ბაგეთათ ვარდსა ანათობს ბროლი ძოწისა ძირითა. 942,4
მან უთხრა წერილად ყველაი, თქვენ ხართ რათაცა ჭირითა. 1270,2
კვლა თინათინის გონება ავსებს უფრორე ჭირითა; 942,3
უბრძანა: „ჩემო, ვაგლახ მე, შენცა აგავსე ჭირითა, 1438,2
ვეჭვ, რომე ჩემთა ცოდვათა შენცა აგავსონ ჭირითა, 1096,3

ირიო

მართალ ხარ: წახდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირიო, 60.2
„დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გიცინის პირიო. 60,1
ყველასა გასცემს ასული თქვენი საბოძვარ-ხშირიო; 60,3
ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა რად უგდე ჭირიო?“ 60,4

ირისა

„მონათა მიხვდა სიხარბე მის საჭურჭლისა ძვირისა, 1184,1
დავიწყდა შიში მეფისა, ვითა ერთისა გზირისა, 1184,2
.ტანად სარო და პირად მზე, მამაცად მსგავსი გმირისა, 293,2
შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგავსი გმირისა. 1526,4
მივიდეს, სადა ქვეყანა იყო ნურადინ გმირისა, 1436,3
„აწ ვაშად მოხვე, მეამა ნახვა შენისა პირისა! 293,1
მოსრულთა პირსა შეადგა ელვა მისისა პირისა; 1526,3
გამოპარება დაასკვნეს მის უებროსა პირისა. 1184,3

იგი მზე შესვეს კუბოსა, იარეს გზა ზღვის პირისა. 1436,1
სკიპტროსან-გვირგვინოსანსა შევნოდა ცმა პორფირისა, 1526,2
მოევებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა. 1436,4
ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკთა ძირისა! 1184,4
ძნელია პოენა კაცისა ღმრთივ ზეცით განაწირისა!“ 293,4
მიყმაწვილობდეს, უხარის მათ გარდახდომა ჭირისა; 1436,2
მაგრა გარჯილხარ, არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა: 293,3
შევიდეს, ნახეს თინათინ, მჭვრეტთა მიმცემი ჭირისა; 1526,1

ირისად

კლიტეთა დაველეწ, გავახვამ, დამიდგამს ვერ ქვიტკირი სად. 1387,3
თქვენ გარეთ კართა ეცენით ყოველნი მსგავსად გმირისად; 1387,2
თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ბრძანეთ, ვარ მრჩეველად ამა პირისად“. 1387,4
„შიგანთა მცველთა მოვიცლი მე უნახავად ჭირისად, 1387,1

ირობა

მაშინღა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა, 14,1
რა ვეღარ მიხვდეს ქართულსა, დაუწყოს ლექსმან ძვირობა, 14,2
სელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გმირობა. 14,4
ტარიელ უთხრა „მე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა, 1388,1
თქვენსა ძალ-გულსა თქვენივე ჰგავს თათბირობა, პირობა; 1388,2
ვიცი, გწადს ომი ფიცხელი, არ ცუდი ხრმალთა ღირობა, 1388,3
არ შეამოკლოს ქართული, არა ქმნას სიტყვა-მცირობა, 14,3
კაციმცა მაშინ თქვენ გახლავს, რა ომმან ქმნას გაჭირობა. 1388,4

ირონი

შევნოდეს შავნი წამწამნი, გულისა გასაგმირონი, 122,3
გაძრცვილსა ტანსა ემოსნეს ყარყუმნი უსაპირონი, 122,1
მას თეთრსა ყელსა ეკიდნეს გრძლად თმანი არ-უხშირონი. 122,4
ებურნეს მოშლით რიდენი, ფასისა თქმად საჭირონი, 122,2

იროსა

ყმამან მუნ დაყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა, 148,3
გაზრდილი მისი შერმადინ დაისვა სავაზიროსა. 148,4
გარე კლდე იყო, გიამბობ ზღუდესა უქვიტკიროსა. 148,2
ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაპიროსა, 148,1

ისაგან

მას ხორციელი რა გასძლებს სხვა, კიდეგანი ქვისაგან! 1135,4
„ჟამი ვერ ვპოვე კითხვისა ნიადაგ ცრემლთა ღვრისაგან, 1135,1
თუმცა მეკითხა: «ვინ ხარ და ეგრე გასრული — რისაგან?» 1135,2
მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მოსდის ალვისა ხისაგან, 1135,3

ისადა

„სამ დღე მოვიდეს, მიამბეს, ფიცხლა ებიჯა გზისადა: 1227,1
ვერვის შეუდგმან საჭვრეტლად თვალნი, მართ ვითა მზისადა, 1227,3
«მიუგერიაო მეფისა, ზღვას იქით წამავლისადა, 1227,2
ქვე დაუწინდავს საცოლედ როსან ცოტასა ყმისადა. 1227,4

ისანი

რას ვაგრძელებდე? გარდახდეს დღენი ერთისა თვისანი. 1546,1
ტარიელს სძღვნიან უცხონი თვალნი ლალისა ქვისანი, 1546,3
შათ ყოვლთა მათნი ელვანი ჰფარვენ მართ ვითა მზისანი. 1546,4
უსენ გაჰკვირდა, გა-ცა-კრთა, რა შუქნი ნახნა მზისანი; 1143,2
მან განანათლა სამყარო, გაცუდდეს შუქნი მზისანი! 618,4
თუ ხორციელი არისმცა, თვალნიმცა მრისხვენ ღმრთისანი!» 1143,4
ქალი გარდმოსვეს, სისხონი ვნახენ მისისა თმისანი. 618,2
თამაშობდიან, არ იყვნეს ყოლა გაყრანი სმისანი. 1546,2
თქვა: «რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეტარ, რისანი?! 1143,3
მას რომე ელვა ჰკრთებოდა, ფერნიმცა ჰგვანდეს რისანი! 618,3
„აღგა, ამყვა და წავედით, შეევლენით კარნი სრისანი. 1143,1
«ამოძვრეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი. 618,1

ისასა

მუნ დაადენდეს ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა, 1010,3
მას თანა-რთვიდის ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა, 830,3
ქალაქი გავლეს, მივიდეს პირსა დიდისა ზღვისასა, 1010,1
„აღმოსავლითკენ წადიო, პირსა იარე ზღვისასა, 936,3
ფრიდონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა ტყვისასა: 1010,4
კვლა გაემართის, ისწრაფდის წავლასა მისვე გზისასა. 830,4
ტარიელ სიტყვით ასწავლის მხარსა ფრიდონის გზისასა, 936,1
ღამე ალხენდის, დღე სჯიდის, ელის ჩასლვასა მზისასა; 830,1
მაშინ ფრიდონის ნახულსა, ნასაჯდომევსა მზისასა, 1010,2
რა წყალი ნახის, გარდახდის, უჭვრეტდის ჭავლსა წყლისასა, 830,2
მართ გააგონა, რაც ოდენ შეეძლო ძალსა თქმისასა: 936,2
თუ ნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს ამბავსა ძმისასა“. 936,4

ისითა

აწ იგი სადმე წასრულა, ვიწვი ცეცხლითა ვისითა, 848,3
უთხრა: „ჰპოვეა, პატიჟნი ნახენ ძებნითა ვისითა?“ 686,4
სხენან სავსენი ლხინითა, ორთავე შესატყვისითა; 686,2
„ესე ყველაი ასრე მჭირს, დაო, ბედითა მისითა, 848,1
ყმა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა; 686,1
უბნობენ ლაღნი, წყლიანნი არა სიტყვითა მქისითა; 686,3
ცუდ-მაშვრალი და მტირალი ქვე ეზი პირითა მქისითა. 848,4
არ ეუტყუე და მოსრულვარ მგზავრი ღამით და დღისითა; 848,2

ისისა

მისი, მზესაცა რიდება ჰქონდის ნახვისა ვისისა; 377,2
ტარიელ ნახა ნაწერი კვლაცა მკლეველისა მისისა, 1336,1
„მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა, 377,1
იკითხავს, თუცა აშეთებს კითხვა წიგნისა მისისა; 1336,2
ავთანდილ ადგა, დაუწყო თხრობა სიტყვისა მჭისისა. 1336,4
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მჭისისა, 377,3
ვისთა შუქთაგან უკუნსა ჰგვანდის სინათლე დღისისა. 377,4
დაუყვის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი დღისისა. 1336,3

ისისად

მონა წავიდა ფრიდონის თხრობად ამბისა მისისად, 973,1
ვაზრობ, იგიცა დაშმაგდენ, თუ ბრძენთა ნახონ ისი სად; 973,3
«ვარ ძმაო ტარიელისი შეყრად ფრიდონის მჭისისად». 973,4
უთხრა: „მზე ვნახე მოსრული, ჩანს მანათობლად დღისისად; 973,2

ისონი

პირსა დაიდვა, აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი. 710,4
მან მარგალიტნი მოისვნა მის მზისა სამეყვისონი, 710,2
მის მზისა მკლავსა ნაბამნი, მათ კბილთა შესატყვისონი, 710,3
რა გულსა უთხრა გულისა სიტყვანი საგულისონი, 710,1

იქები

მჭვრეტელო, გულსა ეტყოდი: „ნუ აეხსნები, იქ ები!“ 1537,4
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქები, 1537,3
კვლა უცხო ფერთა ჭურჭელთა სხდის უცხო-უცხო სიქები. 1537,2
იაგუნდისა ჯამები იყვის, ლალისა ჭიქები, 1537,1

იქია

ჩემი აწ ცანით ყოველმან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია; 19,1
მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მითქვამს, მიქია. 19,4
ესე მიჩს დიდად სახელად, არ თავი გამიქიქია! 19,2
ოგია ჩემი სიცოცხლე, უწყალო ვითა ჯიქია; 19,3

იშისა

ერთგულთა შექმნეს ვაება, მტერთა — ხსენება იშისა. 327,4
„მამა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა, ვიშისა; 327,1
ქმნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიშატისა და ნიშისა; 327,2
მათ გაეხარნეს, ვის ზარი დალევდის მისგან შიშისა; 327,3

იცართა

კვლა ამტკიცებდეს სიტყვათა, მათ პირველ დანამტკიცართა; 1434,2
შვენის მღერა და სიცილი მათ, მისთა არ-უიცართა, 1434,3
გამოვლნეს ზღვანი სამთავე, ერთგან ძმად შენაფიცართა, 1434,1
ბაგეთათ შუქი შეადგის ზედან ბროლისა ფიცართა. 1434,4

იცითა

«ერთმანერთისა, მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა, 406,1
გეცრუო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუმცა ცხრითავე ვზი ცითა! 406,4
აწცა მიცოდი საშენოდ მითვე პირითა მტკიცითა; 406,2
ამას შესჯერდი დიდითა ზენაარით და ფიცითა. 406,3

იცისა

ხამს გასრულება მოყვრისა სიყვარულისა მტკიცისა, 697,2
„მიბრძანა: «მიკვირს, რად მოხვე მშლელი პირისა მტკიცისა, 516,1
მაგრა ნაცვალსა პატიჟსა მიგცემსო ზენა, მი-, ცისა!» 516,3
ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან, მზე მიმეფაროს, მი-, ცისა?“ 697,4
ეპკადრე: «რა გკადრო პასუხი მის ჩემგან მე უიცისა?» 516,4
ძებნა წამლისა მისისა და ცოდნა ხამს უიცისა, 697,3
„შენ არ-გატეხა კარგი გჭირს ზენაარისა, ფიცისა. 697,1
გამწირავი და მუხთალი, შენ, გამტეხელი ფიცისა?! 516,2

კარისა

ორგნით ჩანს ლები მჯიღისა, მართ გულსა გარდნაკარისა; 491,2
ასმათს სდის ღვარი სისხლისა, ღაწვთაგან ნახოკარისა, 491,3
ასრე წვა, რომე არ ჰგვანდა მკვდარი სამარის კარისა, 491,1
კვლა წყალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წკანწკარისა. 491,4

კიდენით

«მიევმოწმენით, თათბირნი არ კიდე გავაკიდენით; 1222,1
იგი ტირს, ღაწვსა გულ-მდუღრად ჩარცხის ცრემლისა კი დენით. 1222,4
შენ ველნი წითლად შეღებენ სრულად სისხლისა კი დენით. 284,4
გიხმეთ, არ მოხვე, ლაშქარნი უკანა გამოვაკიდენით, 284,3
პატრონი ჩემი გაგიწყრა, ჩვენ ხაფად წაგეკიდენით, 284,2
„შენ მინდორს განახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზედა გარდგეკიდენით, 284,1
არცა რა ეპკადრეთ ხელდახელ, არცა თუ წაეკიდენით; 1222,3
დაებრუნდით, ქაჯეთს მივმართეთ, მას წინა მოეკიდენით, 1222,2

ლებისა

აწ გაპარვაა წამალი ამა გულისა ლებისა. 769,2
შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნასწავლებისა. 769,4
„რადღა ვაგრძელებ სიტყვასა, ჟამია შემოკლებისა! 769,1
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე დრო გქონდეს ხლებისა; 769,3

ლებული

კვლა ესე ყმა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დავალებული“. 300,4
რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული! 300,3
ამას დაყმუნდა ტარიელ, დამწვარი, დაავლებული; 300,1
ასმათს უბრძანა: „მას აქათ შენ ხარ ჩემთანა ხლებული; 300,2

ლობასა

უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მადლობასა; 530,2
«არ დავივჯერებ მე შენსა ღალატსა, ორგულობასა, 530,1
იაჯდი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთს ფლობასა! 530,3
მე და შენ დაესხდეთ ხელმწიფედ, სჯობს ყოელსა სიძე-სძლობასა». 530,4

მალითა

ავთანდილ ქვაბსა დამალა ქალმან მალვითა მალითა. 262,1
ატირდეს მაღლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა, 262,3
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, შვენოდა კაპარჭ-ხრმალითა; 262,2
ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჭვრეტითა იდუმალითა. 262,4

მანები

ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები, 9,2
ესე ამბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები, 9,1
ჩემმან ხელ-მქმნელმან დამმართოს ლაღმან და ლამაზმა ნები. 9,4
ვპოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ექმენ საჭოჭმანები, 9,3

მარები

ვარჩევ, წავიდეთ არაბეთს, იყავ ჩემიცა მარები; 1458,2
ტკბილით სიტყვითა გავმართოთ და ხრმლითა საომარები. 1458,3
თუ შენ შენს ცოლსა არ შეგრთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები»". 1458,4
«აწ მითხარ, ჩემგან რა გინდა, ანუ რით მოგეხმარები? 1458,1

მარია

ჯერთ ქალსა ქაჯნი არ ახლვან, მაგრა სპა უამარია. 1307,4
ნარგისთათ წვიმა ბროლისა წვიმს, ვარდი ნაწვიმარია, 1307,3
„იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰყავს, ქაჯეთს პატიმარია. 1307,1
მუნ მისლვა მიჩანს თამაშად, თუცა გზა საომარია. 1307,2

მახია

დღეს გული ცეცხლსა უშრეტსა დაბმით დამიბა, მახია. 706,3
დღეს საწუთროსან ლახვარსა მიმცა, დანასა მახია, 706,2
„ვინ უწინ ედემს ნაზარდი ალვა მრგო, მომრწყო, მახია, 706,1
აწყა ეცან, საქმე სოფლისა ზღაპარია და ჩმახია!" 706,4

მებულმან

აწ წადი, ნახე შენი მზე ნახვისა მოჟამებულმან". 651,4
„შენ ყველაკაი გაამე მე ვერას ვერ ამებულმან; 651,2
გიამბე ჩემი ამბავი სიცოცხლე-გაარმებულმან, 651,3
ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმათის დაღუმებულმან: 651,1

მიდიან

აჯაბთა მქმნელნი მჭვრეტელთა გულსა მუნ დააბმიდიან; 612,2
„მივედით, მოქალაქეთა ზარი ჩნდა, რომე ზმიდიან, 612,1
გვითხრობდეს: «მკლავთა თქვენთაგან ჯერთ მათნი სისხლნი მიდიან!» 612,4
მე და ნურადინს ყველანი ქებასა შეგვასხმიდიან, 612,3

მილისა

სამ წლამდის მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა. 287,3
არ გიკვირს, გავძელ ვერ-ჭვრეტა მისისა მე ღიმილისა?! 287,4
მაშინ ვარ მქმნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა». 287,2
„მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის ყმისა წახდომილისა, 287,1

მინამან

ავთანდილ, მისმან მხსენებმან, ღაწვი ცრემლითა მინამან, 680,3
ქაცვი ლერწამმან, ზაფრანა იმსგავსოს ფერად მინამან, 680,2
რა ჭირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან, 680,1
წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონასმინამან: 680,4

მინები

„მუნ სარო, მსგავსი ვარდისა, ვნახე, მისჭირდა, მი-, ნები; 688,1
იტყვის: «დავკარგე ბროლი და სადა რთავს ბროლსა მინები». 688,2
მით ვიწვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწვავს მოუთმინები“. 688,3
მერმე კელა ჰკადრა ამბავი მან, მისგან მონასმინები. 688,4

მისანი

მან ბრძანა: „მაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი. 1466,2
ვითა მან პოვნა მიზეზნი ჩემისა სულთა დგმისანი, 1466,3
რა ფრიდონ ჰკადრა ტარიელს ესე სიტყვანი ყმისანი, 1466,1
ეგრევე მანცა სამისოდ ნახნეს ძალ-გულნი ძმისანი! 1466,4

მობია

მაგრა თუ ჭირსა არ დასთმობ, ლხინი რა დასათმობია! 954,4
მეც ვიცი, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად ყორნის ბოლო სთმობია, 954,3
რას გარგებს მოკლვა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია; 954,2
აწ გულსა ეტყვის: „ვითამცა გდის ცრემლი, არ გაგხმობია, 954,1

მულია

კაცი ოთხმოცი ათასი, ყველაი დაკაზმულია. 1553,2
კაცსა და ცხენსა ემოსა აბჯარი ხვარაზმულია. 1553,3
შეყარნა სპანი არაბეთს, აღარა ხანსა ზმულია, 1553,1
არაბთა მეფე მათითა გაყრითა ნავღელ-ჭმულია. 1553,4

ნარია

გვერდსა დაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია. 34,4
მისი სახელი — თინათინ, არს ესე საცოდნარია! 34,1
რა გაიზარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია. 34,2
მეფემან უხმნა ვაზირნი, თვით ზის ლაღი და წყნარია, 34,3

ნარითა

ორნივე ერთგან უბნობდეს ამოთა საუბნარითა. 1409,4
ეაზირი ლაღობს ენითა, წყლიანად მოუბნარითა: 59,4
ადგეს სოგრატ და ავთანდილ ტანითა მით კენარითა, 59,1
წინა მიუსხდეს მუხლ-მოყრით, პირითა მოცინარითა. 59,3
მზე მოეგება პირითა ტურფითა, მოცინარითა, 1409,1
მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიტყვითა მით ნარნარითა, 1409,3
აყოცა მისთა მეშველთა ლაღმან ცნობითა წყნარითა, 1409,2
თვითო აიესეს ჰიქები, მიელენ ქცევითა წყნარითა, 59,2

ნარისა

ავთანდილ იტყვის: „დავიწყო კადრება საუბნარისა: 66,3
უბრძანა: „რადმცა ეიწყინე თქმა შენგან საწყინარისა!“ 66,1
ფიცა მზე თინათინისა, მის მზისა მოწუნარისა. 66,2
ნუ მოჰკვეხ მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა წყნარისა. 66,4

ნაროსა

უბრძანა: „გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბნაროსა: 35,1
მზე ჩაგვისვენდა, ბნელსა ვსჭვრეტთ ღამესა უთენაროსა. 35,4
იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა; 35,3
რა ვარდმან მისი ყვავილი გაახმოს, დაამჭნაროსა, 35,2

ნებამან

ადრე კვლა გნახნე მორჭმულნი, ინებოს ღმრთისა ნებამან“. 1548,4
ვეჭვ, მოგცეს თქვენცა დაღრეჯა. ჩემმან რასაცა ვნებამან; 1548,2
„უცებნი მოსრნის მცოდნელთა ცოდნამან, ხელოვნებამან. 1548,1
წავიდე, ავი არ მიყოს მე აქა დაყოვნებამან, 1548,3

ნებასა

უჩვენა მისი სადგომი: „მიდითო ნება-ნებასა, 210,3
მამამან გვერდსა დაისვა, აყოცებს ნება-ნებასა, 105,3
უგავს პირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა. 105,2
უბრძანა: „მახლავ რად არა, რად მელი მოყვანებასა?“ 105,4
რაცა არ გწადდეს, იგი ქმენ, ნუ სდევ წადილთა ნებასა, 870,3
„ვითა მე მივხვდი წადილსა, ჩემის გულისა ნებასა, 210,1
თინათინ ადგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა, 105,1
ჩრდილსა გარდასვით მაშვრალი, მიეცით მოსვენებასა“. 210,4
აგრემცა ღმერთი ნურას იქმს ძმისა თქვენისა ვნებასა!“ 210,2
ასრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, რად მეჭე რასაცა თნებასა!“ 870,4
„ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯე, წავიდეთ ნებასა, 870,1
ნუ მიჰყოლიხარ თავისსა თათბირსა, გაგონებასა, 870,2

ნებია

აწ კვლაცა ცნობა ამბისა მას ჩემგან უბრძანებია». 485,4
«მიამბე მისი ამბავი, სხვად ნურას მეუბნებია!» 485,1
მითხრა, თუ: «გკადრებ მართალსა, აწ ჩემგან არ-სათნებია, 485,2
დღეს ერთმანერთი გინახავს და ტურფად მოგწონებია, 485,3

ნებითა

მაგრა თუ კაცი მოგგვარო, მოგყვეს თავისა ნებითა, 275,2
„ჩემი მზე ტახტსა ზედა ზის მორჭმული ღმრთისა ნებითა, 1460,1
ფიცე, არ მოჰკლა, არ იყო არ-სავნებლისა ვნებითა“. 275,4
საკრძალავი და უკადრი, ლაღი, არვისგან ვნებით-ა, 1460,2
მას ზედა შველა რად მინდა, რად მეჭვ რასაცა თნებითა? 1460,4
ქალმან კვლა ჰკადრა: „გაგსაჯე მეტითა შეგონებითა, 275,1
იგი გეახლოს, ილხენდე მისითა შემეცნებითა, 275,3
არცა რა უმძიმს ქაჯთაგან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა, 1460,3

ნებისა

სადა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდა ნებისა! 785,4
განათლდა პირი მთვარისა, ვით ნათლად ნავანებისა; 692,2
აწ წასლვა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გზნებისა, 785,3
ფიცხლა დამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა, 1257,2
იტყვის: „რა ვუთხრა პასუხი მას სათნებლისა თნებისა, 692,3
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა; 785,2
მან უთხრა: „ხვალე მოგართვა ყოვლი ამბავი ნებისა“. 1257,4
ქალსა რა ესმა აბმავი, მიხვდა წადილი ნებისა, 692,1
რაა წამალი მისისა წყლულისა განკურნებისა?“ 692,4
მას მზესა ჰკადრე მიზეზი მისისა განკურნებისა“. 1257,3
„რაზომცა სწყრები, შემინდევ შეცელა თქვენისა მცნებისა. 785,1
„აწ გამოჩნდების სახმრობა ჩემთვის შენისა გრძნებისა, 1257,1

ნებოდი

ამბავსა სცნევდი, მაცნევდი, წიგნითა მეუბნებოდი, 1557,3
ვითა მე შენთვის დამწვარ ვარ, აგრევ შენ ჩემთვის სდნებოდი“. 1557,4
ნესტან-დარეჯან თქვა: „ნეტამც ყოლა არ შემოგმცნებოდი, 1557,1
მზისა გამყრელი გაყრითა აწ ასრე არ დავჭნებოდი. 1557,2

ნელია

რაზომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბნელია. 1281,2
რაღაა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?! 36,3
„ხედავცა, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია! 1281,1
დღეს არა, ხვალე მოვკვდები, სოფელი ასრე მქმნელია; 36,2
ჩემი ძე დავსვათ ხელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია“. 36,4
ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ, მით მათგან საწუნელია; 1281,3

უშენოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ძნელია! 1281,4
„მე გარდასრულვარ, სიბერე მჭირს, ჰირთა უფრო ძნელია, 36,1

ნელითა

ჟამია ჩემგან წასლვისა, მით მწვავს ცეცხლითა ნელითა. 726,4
შენსა მე ვეძებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა»; 726,3
„ოდეს წამოვე, შევჰფიცე ფიცითა საშინელითა: 726,1
«კვლა მოვალ, გნახავ პირითა არ მტერთა საწუწნელითა; 726,2

ნელისა

მან ქალმან ხელ-ყო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა, 265,1
ეგონა ჭამა ხორცისა შემწვარისა, შეუქნელისა; 265,2
მიუპყრა, ერთი ახლიჩა, ქმნაა საქმისა ძნელისა, 265,3
ძალი არ ჰქონდა, დაუწყო გამოყრა უცოხნელისა. 265,4

ობანი

მაგრა დამშლიდეს ლხინთაგან სურვილთა დიადობანი; 383,3
ზოგჯერ შემცვიან სევდათა, ვთქვნი საწუთროსა გმობანი“. 383,4
ჩემთა სწორთაგან იყენიან ჩემს წინა ნადიმობანი, 383,2
„პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწყნარდეს ცნობანი; 383,1

ობასა

ცუდად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბისა მბობასა!“ 231,4
უგზოსა ვლიდეს ლაშქარნი, არ გაიელიდეს გზობასა». 413,4
სრულთა სპათასა ვერ გითხრობ, არ შესასხდომლად მზობასა. 413,2
წამ-წამ მობრუნდის, იაჯდის მისთვის მზისაევე მზობასა, 822,3
ყმა სახელ-დებით უყივის, ლამის სიტყვითა კრთობასა, 860,3
დაუწერე, რაცა პასუხად მართებდა აშიკობასა. 353,4
თვით თავადია ჩვენი-თქვა, ნუ მიხმობთ ჭაბუკობასა. 1046,2
ლომმან მიემართე ხატაეთს, ვერვინ მიზრახავს ხრდლობასა, 413,3
აწყა დავიწყებ ამბავსა, მის ყმისა წამაელობასა: 822,1
ესე მღერასა ბედითსა ჰგავს, ვაჟთა ყმაწვილობასა. 26,3
დამცთარა თქვენი პატრონი, ჩემსა თუ ლამის სძლობასა, 1180,3
ჩემგან იმედსა გარდასწყვედს, მერმე დამიწყებს გმობასა». 353,3
თავსა გარდავჰკარ, მო-ცა-ეკალ, დავხსენ სოფლისა თმობასა. 899,4
კარგი მიჯნური იგია, ვინ იქმს სოფლისა თმობასა. 26,4
დღეს ერთი უნდეს, ხვალე სხვა, სთმობდეს გაყრისა თმობასა; 26,2
მაწყენ, დამეხსენ, არა მცალს, არცაღა ვახლავ თმობასა“. 876,4
მაგრა რა ვირგო დღე-კრულმან, სრულად გავპყრივარ თმობასა! 1075,2
იგი ძმად მიხმობს, ძმა ხარო, თუცა ძლივ ღირს ვარ ყმობასა. 979,4
თქვენ შემინახეთ ნამუსი, თქვენსა და ჩემსა ძმობასა!“ 1046,4
ანუ სით ვიცნობ ტარიელს, ანუ რად ვიტყვი ძმობასა, 979,3
ეელარ ასმინა, გარდიჭრა, ძმა გამოაჩენს ძმობასა! 860,4

დილასა შევჯე, ეუბრძანე: «ჰკარით ბუკსა და ნობასა!» 413,1
მიახლებოდა სიკვდილსა, მოშორვებოდა ნობასა. 860,2
მოღორებულხართ, დამცთარხართ თქვენ ჩემსა პატრონობასა, 1180,2
„ჟამამდის ჩემსა ნუ იტყვით არ თქვენსა პატრონობასა, 1046,1
ჩემთვის ბუკსა და ტაბლაკსა ცუდად, გლახ, იცემს, ნობასა. 1180,4
თვალთა ახმადცა ზარ-ედვა, სრულად მიხდოდა ცნობასა, 860,1
„ხადუმნი უხმნა, უბრძანა: «ისმინეთ, მოდით ცნობასა! 1180,1
თუ რას მეწევი, მეწიე, თვარა მივხდები ცნობასა! 1075,4
„თუ არ შმაგი ხარ, დამეხსენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა! 231,2
გიამბო, ვინ ვარ, სით მოვალ, ვინათგან ლამი ცნობასა, 979,2
ეგ საუბარი მაშინ ხამს, თუცაღა ვიყო ცნობასა; 876,2
უჭვრეტდის, თვალი ვერ მოხსნის, თუ მოხსნის, მიხდის ცნობასა. 822,4
„ლომსა დავუგმე ნაქმარი, ვარქვი: «არა ხარ ცნობასა, 899,1
„ბრძენი, ვინ ბრძენი, რა ბრძენი! ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა! 876,1
ვარდი ვერ არის უმზეოდ; იყოს, დაიწყებს ჭნობასა; 876,3
ამა საქმესა მიჯნური ნუ უხმობს მიჯნურობასა: 26,1
მივა და მიტირს გულ-მდუღრად, ვერ ვიტყვი ცრემლთა მცრობასა, 822,2
ყმა ფრიდონს ეტყვის: „ისწრაფვი, ვიცი, ამბისა თხრობასა, 979,1
„ღმერთი მყავს მოწმად, ვიშიშვი თქვენსა ამისსა თხრობასა, 1075,1
აწ მეტად ძნელსა საქმესა მნუკვე ადვილად თხრობასა; 231,3
„მე გამიკვირდა: «სით ვუყვარ ანუ ვით მკადრებს თხრობასა? 353,1
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ შავთა წამწამთა სობასა, 1075,3
ხრმალ-გამოწვდილი გავუხე, მივეც ლახვართა სობასა, 899,3
შე სავაჭროსა ჩავიცვამ, დავიწყებ ჯუბაჩობასა; 1046,3
შენ საყვარელსა რად აწყენ? ფუ მაგა მამაცობასა!» 899,2
ქალი ეტყოდა ტირილით, სარჩელი უგავს ბრჭობასა: 231,1
მიუყოლობა არ ვარგა, დამწამებს უზრახობასა, 353,2

ობდიან

გზის ყოლაუზი მისციან, ჰკითხის რა, უამბობდიან. 964,4
მოეხვივნიან საჭერეტლად, მას ზედა სტრფიალობდიან, 964,2
ეძნელებოდის გაშვება, გაყრასა ძლივ დასთმობდიან, 964,3
ვინცა გზას ნახნის უცხონი, მსახურებდიან, ჰყმობდიან, 964,1

ობელად

მან, გლახ, იგინი დახადნა მტერთაცა საწყალობელად: 93,2
ზოგსა გადაჰკრის მათრახი ქვე მკრდამდის გასაპობელად. 93,4
მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად. 93,1
ჰკრა ერთმანერთსა, დახოცნა თავსა ხელ-აუპყრობელად, 93,3

ობელი

„შენ გიცი კარგი მოყვარე, ერთგული, მისანდობელი. 1251,1
მათ უვის ერთი ასული, მზე ხმელთა მანათობელი, 1251,2
უხვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა ზედა მფლობელი, 306,3

„მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი, 113,1
იგია ჩემი დამწველი და ჩემი დამადნობელი, 1251,3
გაგზავნე კაცი, ყოველგნით მისთა ამბავთა მცნობელი, 113,3
„ინდოეთს შეიდგა მეფეთა ყოელი კაცი ხართ მცნობელი: 306,1
შესთვალა: „მოვალ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით მსპობელი; 1414,2
ზღვათა მეფესა წინაშე გაგზავნა მახარობელი, 1414,1
ექვსი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მპყრობელი, 306,2
შორს არის თქვენი საზღვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი. 113,2
ქაჯეთით მომყავს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი; 1414,3
ტანად ლომი და პირად მზე, ომად მძლე, რაზმთა მწყობელი. 306,4
მწადიან, გნახნე პატივით, ვითა მამა და მშობელი.. 1414,4
მან გამომგზავნა, დავაგდე პატრონი, მათი მშობელი. 1251,4
აღრე სცნობ, არის იგი ყმა შობილი, თუ უშობელი“. 113,4

ობელმან

ვეღარ შემსუდრონ დაზრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,— 793,3
შან განანათლნეს ყოველნი, ვით მზემან მანათობელმან. 43,3
ძოდით და ნახეთ ყოველმან შემსხმელმან, შემამკობელმან!“ 43,4
არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმან არაბთა მფლობელმან: 43,1
შესთვალა: «ღმერთსა მადლობა შევსწირე ხმელთა მფლობელმან, 310,2
მუნ შემიწყალოს თქვენმანვე გულმან მოწყალე-მლმობელმან. 793,4
„ფარსადან შექმნა ზეიმი ამა ამბისა მცნობელმან. 310,1
რათგან ეგე ჰქმენ მეფემან, ჩემებრ ინდოეთს მპყრობელმან. 310,3
აწ მოდი, ასრე პატივ გცე, ვითა ძმამან და მშობელმან». 310,4
„თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დავსვი მე, მისმან მშობელმან; 43,2
ღარიბი მოეკვდე ღარიბად, ვერ დამიტიროს მშობელმან, 793,2
„თუ საწუთრომან დამამხოს, ყოველთა დამამხობელმან, 793,1

ობელნი

ვერა ვერ ეცნა, ვერ იყვნეს ვერას ამბისა მბობელნი, 634,3
„რას ეაგრძელებდე! მოვიდეს ყოვლგნით ამბისა მცნობელნი, 634,1
ცუდნი და ცუდთა აღგილთა თავისა დამაშრობელნი; 634,2
მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუშრობელნი. 634,4

ობელსა

წესია, გული გაჰკრთების ამბავსა გასაკრთობელსა, — 1418,2
რა კაცი ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა მფლობელსა, — 1418,1
გულსა ალხინე ჩემისა მოშორვებისა მთმობელსა, 1294,3
ზენაარ, დამხსენ სიცოცხლე სულთადგმა-დაუთმობელსა!» 575,3
მაშინვე შეჯდა, არ უნდა მისლვა სხვასაღა მხმობელსა. 1418,4
აწ იგი მიყავ, რა მმართებს ამისსა მახარობელსა! 575,2
მტერთაგან შეიწრებულსა, ყოვლგნით ხელ-აუპყრობელსა, 1294,2
საბრალოდ ცრემლსა ადენდა უკლებსა, დაუშრობელსა. 575,4
მომიგონებდი მტირალსა, შენთვის ცრემლ-შეუშრობელსა! 1294,4

«რად არ მიკვირვებ ცოცხალსა, მე ლახვარ-დაუსობელსა! 575,1
„წადი, ინდოეთს მიმართე, არგე რა ჩემსა მშობელსა, 1294,1
მისცა მაღლი და დიდება ღმერთსა, მართლისა მბრჭობელსა, 1418,3

ობია

სჯობს და მას მიეც მეფობა, ვისგან მზე შენაფლობია. 38,4
ხმდა განაღამცა საქმნელად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია: 38,3
„მაგას ნუ ჰბრძანებთ, მეფეო, ჯერთ ვარდი არ დაგჭნობია, 38,1
თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია; 38,2

ობითა

ანუმცა მგვანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა ბურთაობითა; 63,3
თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა. 1371,4
ცოტასა შემწევს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა“. 63,4
„ერთაი მიზის ასული, ნაზარდი სათუთობითა; 63,1
გამოისვენეს მას ღამით ფრიდონის მასპინძლობითა; 1371,1
ღმერთმან არ მომცა ყმა-შვილი, — ვარ საწუთროსა თმობითა, — 63,2
აბანოს ბანნა, აავსნა შესამოსლისა ძღვნობითა, 1371,2
დამოსნა ტურფა-ტურფითა, ერთმანერთისა მჯობითა, 1371,3

ობილა

მაშინღა იცნა, აკოცა, მოეჭდო, მოეძმობილა. 862,3
ცრემლნი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტად-რე მოაცნობილა. 862,2
ესე ყველაი ასრეა, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა. 862,1
ვიმოწმებ ღმერთსა ცხოველსა, მათებრი არვინ შობილა! 862,4

ობილი

პირველ, გლახ, მისი ნაჭვრეტი, თვით მერმე შენი დობილი. 888,4
აქათგან ესე სამეფო შენია მართ მონდობილი. 48,3
მისსა ვით გასძლებს გაყრასა გული ალმასი, წთობილი! 320,4
«მაღლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რაზომ გინდა ლმობილი? 1462,2
შენ ვერას ირგებ, მე გარგებ, ძმა ძმისა უნდა ძმობილი! 923,4
უწყლობა ჰკლავს და წყალი სდის, აროდეს არ გახმობილი! 908,3
„მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი. 320,1
დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი, 48,2
„სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა დნობილი. 888,1
ხარმცა ბრძნად მქმნელი საქმისა, იყავ წყნარი და ცნობილი! 48,4
შვიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წყნარი და ცნობილი, 320,2
უასაკო და უსულო, არ სიტყვიერი, ცნობილი; 888,2
„სწყუროდეს, წყალსა ვინ დაღვრის კაცი უშმაგო, ცნობილი? 908,1
მქმნელი საქმისა ძნელისა კაცმცა იყო ცნობილი; 923,2
ღმერთმან მუნამდის მიწა მყოს, ვირ მეფე იყო ცნობილი. 1462,4
ვერას ვერა იქმს ნაყოფსა ვარდი უმზეოდ ჭნობილი. 923,3

მთვარისა მსგაესი, შეენებით მზისაგან ვერ-შეფრობილი; 320,3
მო, დავსხდეთ, ტარიელისთვის ცრემლი გედის შეუშრობილი; 7,1
უბრძანა: „ნუ სტირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი: 48,1
„მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი: 923,1
„მიდი და ჰკადრე ტარიელს პასუხი, ჩემგან თხრობილი: 1462,1
დავჯე, რუსთველმან გავლექსე, მისთვის გულ-ლახვარ-სობილი, 7,3
მე თვალთა ჩემთა მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ლტობილი! 908,2
ვა, წახდა ვარდი პობილი, ვა, მარგალიტი წყობილი!“ 908,4
აქამდის ამბად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წყობილი. 7,4
მისებრი მართ დაბადებით ვინმცა ყოფილა შობილი! 7,2
ვარ მუცლითვანვე დედისათ თქვენად სამონოდ შობილი, 1462.3
აღარად გინდა ასმათი, — ნახე მართალი ბრჭობილი! — 888,3

ობილნი

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დგანან ყელ-გარდაჭდობილნი. 1408,1
აწ ესენიცა გავიდეს, შეკრბეს სამნივე ძმობილნი, 1408,3
მას მზესა მისცეს სალამი, წადგეს მართ ვითა ხმობილნი. 1408,4
კვლა შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარდნი ბაგეთათ პობილნი. 1408,2

ობილსა

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, ჰგვანან ყელ-გარდაჭდობილსა, 1322,3
ენა დაშვრების, გაცვთების, გულსა შეელმის ლმობილსა, 839,3
ხრმალი გასტყორცა ტარიელ, მიმართა მისსა ძმობილსა. 1322,1
„შენ უმართლე ხარ, ემდურვი, შენ გაეყარე ძმობილსა, 839,1
მაგრა ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გიამბო ცნობილსა! 839,2
ხმა შაქრის-ფერად გაუხდა ვარდსა, ხშირ-ხშირად პობილსა. 1322,4
ყმა ცხენისაგან გარდიჭრა, ჰგვანდა ეტლისა სწრობილსა. 1322,2
ამას მით ვაზრობ, მინახავს მე უბედურსა შობილსა. 839,4

ობინო

ქალი შევიპყრა, მის ყმისა ამბავი ვაამბობინო, 226,2
მას ყმასა ხრმალი არა ვჰკრა, არც მისი დავისობინო“. 226,4
ჩემიცა ვუთხრა ყველაი, მართალი გავაბრჭობინო, 226,3
„აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სხვა საქმე რა ვაჯობინო? 226,1

ობისა

„რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბადობისა, 781,1
„თქვენს შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი დობისა, 889,1
მწადდა არა-თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა, 124,2
მე რად გავწირო მოყვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?! 781,2
მაგრა იცია მიზეზი შენისა აქა ხმობისა, 124,3
თქვენი შემყრელი მსახური, შენგან ღირს-ყმნილი ხმობისა, 889,2
რად ეზი ქუშად და დაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?“ 124,4
მისი გამზრდელი, გაზრდილი, მისთვის მიხდილი ცნობისა, 889,3

არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილოსოფოსთა ბრძნობისა! 781,3
ქალმან უბრძანა: „ზარი მლევს მე ამისისა თხრობისა; 124,1
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა. 781,4
გლახ, დავიგდია, არ ნახავ, შაბაშ მართლისა ბრჭობისა!“ 889,4

ობლისა

მოგვიკვდა შემწე ქვრივისა, შემწყნარებელი ობლისა, 1208,3
«მე ვარო მონა მეფისა მაღლისა, ქაჯთა მფლობლისა; 1208,1
აწ შვილთა მისთა და მისი ზრდის, უკეთესი მშობლისა. 1208,4
მათ მიხვდა ცემა სენისა, მათისა დამამხობლისა: 1208,2

ოდია

ვისცა არ დაჰკოდს, ყმა მისი ვერავის დაუკოდია; 1209,2
«დულარდუხტ არის დიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოდია, 1209,1
მას უსხენ წვრილნი ძმის-წულნი: როსან და ერთი როდია, — 1209,3
აწ იგი ქაჯეთს ხელმწიფედ ქვე ზის, მორჭმული სწოდია. 1209,4

ოდიან

სრულნი ინდონი ავთანდილს და ფრიდონს მწედ ხადოდიან: 1569,1
სადარბაზობლად ნიადაგ მათ წინა მოვიდოდიან. 1569,4
ვითა პატრონსა სჭვრეტდიან, რაც სწადდის, მას იქმოდიან, 1569,3
„თქვენგან გვჭირს კარგი ყველაი“, — მართ ამას მოიტყოდიან, 1569,2

ოების

დახსნილვარ ლხინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების. 635,4
უშენოდ მყოფსა ღამე და დღეცა მესაღამოების, 635,3
„მე ფრიდონს ვუთხარ: «ესე დღე ვითა მესაზაროების, 635,1
ამისად მოწმად ღმერთი მყავს, სათქმელად მეუცხოების; 635,2

ოელი

თუ მოგვცემ შვილსა სამისოდ, სხვასა ნუღარას მოელი». 507,4
შესთვალეს: «გახდა უმკვიდროდ სამეფო ჩვენი ყოელი; 507,2
არს ერთი ქალი საძეო, არ კიდე-გასათხოელი, 507,3
„ვაგზავნეს კაცი ხვარაზმშას წინა შვილისა მთხოელი; 507,1

ოვანი

„ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი; 791,1
სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი! 791,4
მისგან ყოველი გასწორდეს, სუსტი და ძალ-გულოვანი; 791,2
ბოლოდ შეყარნეს მიწამან ერთგან მოყმე და მხცოვანი. 791,3

ოველად

ტარიელ ჰგვანდის ვარდსა და იყვის ფიფქისა მთოველად, 1547,1
შესთვალა: „შენი სიახლე კმა ჩემად ლხინად ყოველად, 1547,3

მტერთა აქვს ჩემი სამეფო, ვიცი მუნ შიგან მძოველად. 1547,4
აეთანდილ როსტანს წინაშე გაგზავნა დასათხოველად, 1547,2

ოველი

მშობლური, ტკბილი, მოწყალე, ცა წყალობისა მთოველი, 847,2
მისი შემცოდე ღმრთისაგან კარგსა აღარას მოველი. 847,4
«მაშა მე მისსა ამბავსა რათგან აღარას მოველი, 636,1
„ავთანდილ მოვა წინაშე, მის ყმისა ვისმე მპოველი“. 672,3
როსტევან — მეფე უკადრი, მორჭმული, შეუპოველი! 672,1
შერმადინ მოციქულობა თვით მოახსენა ყოველი: 672,2
მას ვუორგულე, წამოვე, მართ დავიგიწყე ყოველი, 847,3
მითხრა, თუ: «ძმაო, დღესითგან ცუდ ჩემი ლხინი ყოველი!» 636,4
ფრიდონს რა ესმა, ატირდა, სისხლითა მოერწყო ველი, 636,3
ბრძანა: „ვცან ჩემი ღმრთისაგან საავდო და სათხოველი“. 672,4
ველარ ვიქმნები, გამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!» 636,2
„პატრონი ჩემი გამზრდელი, ღმრთისაგან დიდად ცხოველი, 847,1

ოლასა

მართ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირჩევ, მათთანა რბოლასა; 759,2
უთხრა: „არ გიშლი, დიაცო, ფერთა მი და მო კრთოლასა, 1088,3
სჯობს უყოლობა კაცისა მომდურავისა ყოლასა. 759,4
გამითენდების, განანებ მაგა მოყმისა ყოლასა! 1088,4
ასრე გასრულსა რად მნუკევს მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა? 759,3
მან გაკვირვებით უჭვრიტა მათსა ლაღობა-წოლასა; 1088,2
„უმისოდ მყოფი ვერ გავსძლებ ჯდომასა, ვერცა წოლასა, 759,1
ფატმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწის და მიეცა ძრწოლასა. 1088,1

ოლითა

გული მხეც-ქმნილი გასჭრია მხეცთავე თანა რბოლითა. 1240,4
ყმა უნდო-გვარად ეხვევის ყელსა ყელითა ბროლითა, 1240,2
მას ღამე ფატმან იამა ავთანდილთანა წოლითა; 1240,1
პკლავს თინათინის გორება, ძრწის იდუმლითა ძრწოლითა, 1240,3

ომარე

უბრძანა: „ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე, 90,3
წავდეგ, მიბრძანა: «რასა სდგა? დღე მიგიჩს წინ საომარე! 548,3
გაგზავნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მდგომარე, 90,2
«ესეა ჩემი საწადი და ჩემი მოსანდომარე: 1464,1
ინდოეთს გნახო მორჭმული, საჯდომთა ზედა მჯდომარე, 1464,2
„შევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზედა წარბ-შერჭმით მჯდომარე; 548,1
მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე“. 90,4
მებრძოლნი თქვენნი მოგესრნენ, არვინ ჩნდეს მუნ მეომარე. 1464,4
გვერდსავე გიჯდეს მნათობი, პირი ელვათა მკრთომარე, 1464,3
ანუ გამწირე, მიტყუე და კელაცა მოიმცთომარე?!» 548,4

მზე ვეღარას იქმს მას მეტსა, მას განენათლა რომ არე, 548,2
მეფე გაჰკვირდა, გა-ცა-წყრა, გული უც მისთვის მწყრომარე; 90,1

ომასა

მომცნეს ფრთენი და ავფრინდე, მივხვდე მას ჩემსა ნდომასა, 1291,3
დღისით და ღამით ვხედვიდე მზისა ელვათა კრთომასა. 1291,4
„ღმერთსა შემვედრე, ნუთუ კვლა დამხსნას სოფლისა შრომასა, 1291,1
ცეცხლსა, წყალსა და მიწასა, ჰაერთა თანა ძრომასა; 1291,2

ომელი

ერთი ვარ მონა მოსებად წინაშე თქვენსა მდგომელი. 628,4
„იყო არ-ნათლად ნათელი, ფარდაგსა შემომდგომელი; 514,1
გული — ჟამ-ჟამად ყოველთა ჭირთა მთმო, ლხინოა მნდომელი, 709,2
მემცა რად ვიყავ ამისთვის მადლისა რასმე მნდომელი? 628,3
მონა მივსწიე, მისისა შეყრისა ვიყავ მნდომელი; 586,3
უსენ არიფი მეფისა, მეფეცა მისი მნდომელი, 1153,2
შეცილებამცა ვინ ჰკადრა, რათგან თვით იყო მნდომელი! 506,3
მოვიდა ჯგრი ნადირთა ანგარიშ-მიუწვდომელი: 74,1
ცოტა მაქვს, მაგრა ყოველგნით სიკეთე-მიუწვდომელი. 592,4
ესე საზღვარი ჩემია, სადა ხარ გარდამხდომელი, 592,3
არას მარგებდა, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი, 1161,3
მოწმობა დავრთე, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი. 506,4
ნურადინ-ფრიდონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჯდომელი; 592,2
მითვე მწვანითა უებრო მიწოლით ტახტსა მჯდომელი, 514,3
„უსენ მივიდა, ხელმწიფე დახვდა ნადიმად მჯდომელი, 1153,1
აეთრთოლდი, ავდეგ ვეღარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯდომელი. 1161,4
„დედოფალმან თქვა: «ხვარაზმშა მეფეა მორჭმით მჯდომელი, 506,1
მოსრულხარ ჩემად წყალობად მეფე ინდოეთს მჯდომელი; 628,2
გული-ბრმა, ურჩი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გამზომელი, 709,3
ცრემლისა ღვარსა მოეცვა პირი, ელვათა მკრთომელი. 514,4
მათ მითხრეს: «უსენ შემოსძღვნა პირი ელვათა მკრთომელი». 1161,2
მათსამცა შვილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდა რომელი!» 506,2
მას პატრონ-ყმანი გაუხდეს, ჭვრეტადმცა სჯობდა რომელი! 74,3
მე გაკვირვებით კვლა ეკითხე: «რა ქალი გინდა, რომელი?» 1161,1
წინა მიისვა, შეიძღვნა, ძღვენი მიართვა რომელი. 1153,3
ებურა მოშლით პირ-ოქრო, მე მივეც რიდე რომელი; 514,2
ვერცა ჰპატრონობს სიკვდილი, ვერცა პატრონი რომელი!“ 709,4
«მულღაზანზარის ქალაქი, ახლოს მე მაქვსო რომელი, 592,1
„მან მითხრა: «ბედი ღმრთისაგან მიჯობსღა ამას რომელი? 623,1
შევესთვალე: «დადეგ, მიჩვენე, ლომსა ვინ გაწყენს, რომელი?» 586,4
„ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, აწ ესე მე მითქს რომელი, 586,1
მართ ვითა ქარი მოქროდა გაფიცხებული, მწყრომელი; 586,2
აჰა მშვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომელი! 74,4
აწ ნახეთ მთრვალი ვაჭარი, ცქაფი, უწრფელი, მსწრომელი. 1153,4

ირემი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მაღლად მხლტომელი. 74,2
„ეული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძღომელი, 709,1

ომელნი

„მოვიხმენ ოთხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მდგომელნი, 1121,1
მოგყიდონ, ფასი მიეცით, რასაცა იყვნენ მნდომელნი. 1121,4
ეუსვეს: «ხედავთ, ინდოთა ტყვედ ჰყვანან შუქნი რომელნი? 1121,2
ჩაეპარენით, ჩაედით წყნარად, ნუ ჩქარად მხლტომელნი, 1121,3

ომელსა

უჩვენებს, ეტყვის: „ხედაო ბანსა ზე და ქვე მდგომელსა? 1101,3
„ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან მეფესა აქა მჯდომელსა? 1051,4
იქი წევს ძილად, იცოდი, ანუ ქვე ჰპოვებ მჯდომელსა“. 1101,4
მას ყმასა უჭვრეტს შეფრფინვით პირსა, ელვათა მკრთომელსა; 1051,2
ავთანდილ უხმო, ეუბნა კაცსა არ სიტყვა-მცთომელსა: 1051,3
ხმა-მდაბლად ჰკადრებს: „ისია სრა მისი, ეძებ რომელსა“. 1101,2
მოვიდა მისი მებაღე, ბაღსა ეახლნეს რომელსა, 1051,1
მუნ მიჰყავს პირ-მზე ავთანდილ მას, მისსა წინამძღომელსა; 1101,1

ომია

დალეწეს კარი ორმოცი, მათგან არ ზედა ომია. 1352,4
თავსა ზის პირ-მზე ავთანდილ, მჭვრეტთაგან მოსანდომია, 57,1
„მე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნდომია; 1352,1
ღესამდის ტახტი უჩემოდ არავის არ მონდომია! 557,4
ერთიღა მე ვარ მემკვიდრე, — ყველაი თქვენ მოგხდომია: 557,2
«იცით, ინდოთა სამეფო რაზომი სრა-საჯდომია!— 557,1
ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მასთანავე მჯდომია. 57,3
ემა, ადგეს ორნიე, არცა ქვე ასმათ მჯდომია, 1352,3
მოდი და გაეხსნათ, შეეიგნეთ, საჭურჭლე თუ რა ზომია“. 1352,2
თქვეს, თუ: „რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?“ 57,4
სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია; 57,2
ამოწყდა მათი ყველაი, მამული თქვენ დაგრჩომია; 557,3

ომილმან

დაუწყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხვდომილმან. 1522,4
მეფემან ქალს უსალამა, მან შორით გარდახდომილმან. 1522,1
გამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან, 1522,3
დაუყვნა თვალნი ელვამან, მისთა ღაწვთაგან კრთომილმან; 1522,2

ომილსა

„ედგნეს ტურფანი კარაენი მოედანს ჩამოდგომილსა, 459,1
საუბრისა და ჭვრეტისა ჩემისა მას მონდომილსა. 459,2
მიალერსებდა, მიჭვრეტდა წინაშე ახლოს ჯდომილსა. 459,4
მას ღესა ედვა ნადიმი მას შიგან გარდახდომილსა; 459,3

ომისა

„ლომო და მზეო, ესეა მიზეზი აქა დგომისა, 1022,1
თვალნი აახვნა, მიეცა ძალი ზე წამოჯდომისა. 1333,3
დაპრუნვებითა გვეცემის ზიანი არ-საზომისა; 1022,2
ლურჯად ჩანს შუქი მთვარისა, მზისაგან შუქ-ნაკრთომისა. 1333,4
ავთანდილ მკერდსა დაასხა მას ლომსა სისხლი ლომისა; 1333,1
შევიდეთ, ვა თუ დაგვხოცნენ, ძალი არა გვაქვს ომისა, 1022,3
ტარიელ შეკრთა, შეიძრა რაზმი ინდოთა ტომისა, 1333,2
ვერცა ვდგათ, ვერცა წასრულვართ, ღონე წაგვსლეია რჩომისა“. 1022,4

ომნია

თუცა ფრიდონ და ავთანდილ სიკეთე-მიუწვდომნია, 1397,1
მაგრა ტარიას შებმანი არვისგან მოსანდომნია; 1397,2
აწ იყურებდით, მსმენელნო, გესმნენ ფიცხელნი ომნია! 1397,4
მზე მნათობთაცა დაჰფარავს, არცაღა ნათლად ხომნია. 1397,3

ონამან

არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან, 88,3
არცა გახლიჩა ბაგეთათ თავი ვარდისა კონამან. 88,4
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკადრა მონამან. 88,2
სხვაგან ქნის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან! 88,1

ონანი

ჩემნი გულისა მდებელნი და ჩემნი შემაგონანი. 582,2
„ერთაი ესე ასმათი და დამრჩეს ორნი მონანი, 582,1
ტირილი მიჩნდის ლხინად და მდინდიან ცრემლთა ფონანი“. 582,4
მისნი ვერა ვცნენ ამბავნი ვერცა ღრამისა წონანი, 582,3

ონებენ

ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულად ინდონი მმონებენ; 358,2
თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ». 358,4
„გულსა ვარქვი, თუ: «ლახვარნი ეგე ვით დაგაღონებენ? 358,1
აზრად შეიქმან, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ, 358,3

ონები

მიღვწიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები. 794,4
გამოეგება მრავალი ოქროს სარტყლითა მონები, 1448,2
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები, 794,2
თავსა აყრიდეს ოქროსა, ხვეტს ჯარი მუნ ნარონები. 1448,4
ფერხთა საფენლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები, 1448,3
შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არას მქონები: 794,3
„მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები, 794,1
გარდახდეს ფრიდონისასა, სრა ნახეს მოსაწონები. 1448,1

ონების

„ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო, ჩემგან რა გაგეგონების? 690,1
„ესეცა ვუთხარ: «ამბავი ჩემი არ გაგეგონების, 602,1
მიკვირს, თუ ეგრე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გეგონების! 1503,3
ვარდი შექმნილა ზაფრანად, აწ ია შეიკონების!“ 690,4
დღედ სიკვდილამდის სიცოცხლე შენ ჩემი დაგემონების». 602,4
ტარიელ ეტყვის: „მეფეო, აწ გული შენ გემონების; 1503,2
უფრორე წყნარად გიამბობ, თუ ჟამი ჩვენ გვექონების». 602,2
თვალი მჭვრეტელი, ვით მზისა ციაგსა, დაეღონების; 690,3
მეფე ტარიას ქებასა დაჰკრთების, დაეღონების. 1503,1
რათგან ავთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების? 1503,4
მან მითხრა: «ლხინი საჩემო მაგას არ შეეწონების! 602,3
მისსა მნახავსა ნახული აღარა მოეწონების; 690,2

ონია

მუნ ცრემლნი, მისგან ნადენნი, ქვათაცა დასალბონია; 1242,1
„ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნურობა გგონია? 370,1
„ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად პატიჟად ნურად გგონია, 239,1
შესთვალა: „გკადრებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია: 141,2
თუ ყვავი ვარდსა იშოვნის, თავი ბულბული ჰგონია. 1242,4
ფატმან მას ზედა იხარებს მართ ვითა იადონია. 1242,3
ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიტყვანი მისანდონია?“ 239,4
აწ თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან, რაცა გარემონია. 141,4
აწ მათნი ჯავრნი ჩვენზედა ჩვენგან არ დასათმონია! 370,4
ყოველი პირი მიწისა თქვენ ხრმლითა დაგიმონია, 141,3
დარბაზს ეჯიბი შეგზავნა, მართ მისგან შენარონია, 141,1
სჯობს, საყვარელსა უჩვენნე საქმენი საგმირონია! 370,2
მით რომე დამხსნი ტირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია; 239,2
გიშრისა ტევრი აგუბებს, ვარდისა ველსა ფონია; 1242,2
ჩალად მიჩს ყოვლი სოფელი, მისთვისვე შემიწონია. 239,3
ხატაეთს მყოფნი ყოველნი ჩვენნი სახარაჯონია, 370,3

ონითა

ავთანდილ მარტო ზღვის პირსა მიჯა ოთხითა მონითა, 1015,1
ღღისით და ღამით მტირალი იღვრების ცრემლთა ფონითა, 1015,3
წამალსა ტარიელისსა ეძებს ყოვლითა ღონითა, 1015,2
ჩალად უჩს ყოველი ქვეყანა, მისვე ჩალისა წონითა. 1015,4

ონისა

„მათ კაცთა დია ეამა ესე ამბავი მონისა. 1224,1
მე გავიგონე, შე-რე-მშრა ნაკადი ცრემლთა ფონისა, 1224,2
მენიშნა, ყოვლი ნიშანი ვიცან ჩემისა ღონისა, 1224,3
ცოტაი ლხინი მომეცა, მსგავსი დრამისა წონისა. 1224,4

ონოსა

მითხრა, თუ: «მცთარეარ აქამდის, ვერ მივხედი გასაგონოსა: 633,2
ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამონოსა?!» 633,4
„ფრიდონ საჯდომნი დამიდგნა ადგილსა საპატრონოსა, 633,1
ხარ დიდი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა! 633,3

ორანი

ფატმან თქვა: „ღმერთსა დიდება, საქმენი მომხვდეს, მო-,რანი, 1256,1
მოჰგვარა მონა გრძნეული, შავი მართ ვითა ყორანი; 1256,3
უბრძანა: „ქაჯეთს გაგგზავნი, წა, გზანი გისხენ შორანი! 1256,4
დღეს რომე მესმნეს ამბავნი, უკეთდავებისა სწორანი!“ 1256,2

ორები

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიტყვები ორები. 1550,1
ავთანდილ უთხრა: „მაგითა შენგან არ მოვიღორები. 1550,4
მან უთხრა: აგრე ნუ უბნობ, შეცევ ბროლისა ყორები, 1550,2
ახალ შეყრილსა მთვარესა, მზეო, ვით მოეშორები?“ 1550,3

ორია

შეესთვალე: «ფიცხლად წამოდით, მოგრაგნეთ მთა და გორია». 430,4
მაგრა სპათაკე გავგზავნე კაცი, გზა თუცა შორია, 430,3
რაცა იქმნების, იქმნების, ყოელი თათბირი სწორია! 430,2
„არვის გავანდევ სულ-დგმულსა, დავმალე ვითა ჭორია. 430,1

ორითა

მას მკვდარსა ვნახავ, მოვკვდები მე სიკვდილითა ორითა. 1277,2
არ დაგმორჩილდეს, დამჭოლე შავისა ქვისა ყორითა. 1277,4
„მე რომ მჭირს, კმარის, ნუ მომკლავს ამისითავე სწორითა: 1277,1
ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა, 1277,3

ორისა

აღარ იბურთეს, დაშლა ქმნეს თამაშობისა ორისა. 470,4
„მოვინადირეთ შინდორი, ძირი მთისა და გორისა; 470,1
იყო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა. 470,2
ადრე დავბრუნდით, ვიარეთ არ ეჯი გზისა შორისა. 470,3

ოროსა

მათად საჭვრეტლად მჭვრეტელმან, ხამს, თავი იქედგოროსა. 1555,4
არა თუ იგი მოშორდეს, მართ ცამან მოაშოროსა, 1555,3
ორნივე სწორად ნათობენ, მოშორდეს, მოეშოროსა; 1555,2
მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა-შეესწოროსა, 1555,1

ოსანი

დილასა ადრე მოვიდა იგი ნაზარდი სოსანი, 71,1
პირ-ოქრო რიდე ეხვია, შვენოდა ქარქაშოსანი, 71,3
ძოწეულითა მოსილი, პირად ბროლ-ბალახშოსანი, 71,2
მეფესა გასლვად აწვევდა, მოდგა თეთრ-ტაიჭოსანი. 71,4

ოტანი

სამასი კაცი გეყოფის, წავიდეთ მართ მეოტანი; 1373,2
ჩვენ ქაჯეთს ქაჯთა საომრად დავაგნეთ ხრმალთა კოტანი, 1373,3
მას ადრე ვპპოვებთ, ვისიცა მოგვკლავს ალვისა, მო-, ტანი. 1373,4
„დიდთა რას ვაქნეეთ ლაშქართა? კარგნი გეინდან და ცოტანი; 1373,1

ოტასა

ეხვეოდიან, ჰკოცნიან ხრმალსა და სალტე-კოტასა. 603,4
გამოეგებნეს ლაშქარნი, ისხმიდეს მისთეის ოტასა, 603,2
პირსა იხოკდეს, გაჰყრიდეს ნახოკსა ვით ნაფოტასა, 603,3
„მიეედით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მაგრა ცოტასა; 603,1

ოცებით

იტყვის, თუ: „თქვენი სიახლე მიჩს აქამდისცა ოცებით; 1561,2
ტარიელს ვარდსა დაუტყლეჟს მეფე ხვევნით და კოცებით; 1561,1
რათგან მოგშორდი, დავრჩები პატიჟთა გაასოცებით, 1561,3
შენგან მოგვეცა სიცოცხლე, შენგანვე დავიხოცებით“. 1561,4

ოხისა

იტყოდა: „მომკლავს უცილოდ ტანი ალვისა, მო-, ხისა!“ 1248,2
ფატმან მივიდა, ავთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა; 1248,1
გეერდსა დაისვა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა, 1248,3
ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა. 1248,4

პანია

„ეუბრძანე წვევა ლაშქართა, გავგზავნე მარზაპანია. 395,1
ერთობ ლაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაპანია. 395,4
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სპანია, 395,2
შორით და ახლოთ ყველაი მართ ჩემკე მონასხპანია, 395,3

რალია

იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწვავს ცეცხლებრ ალია, 1275,2
უმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ბრალია! 1275,4
„ვინცაღა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცუდ-მაშვრალია, 1275,1
მაგრა მას ვნატრი, უნახავს მზე, ამად არ-დამზრალია, 1275,3

რგულია

სმა-ჭამა — დიდად შესარგი, დება რა სავარგულია?! 50,3
„მეფეთა შიგან სიუხვე, ვით ედემს ალვა, რგულია; 50,1
რასაცა გასცემ, შენია; რაც არა, დაკარგულია!“ 50,4
უხვსა მორჩილობს ყოველი, იგიცა, ვინ ორგულია; 50,2

რებია

„მე პატრონისა ჩემისა ასული შემყვარებია; 283,1
თვით მეფედ მათად მას ხედვენ მონები მკლავ-მაგრებია. 283,2
თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თუ ვითა გიაზრებია, 283,3
გახსოვსცა, ოდეს დახოცე მონები არ-საპყრებია? 283,4

რებისა

ტაბლაკსა ჰკრეს და გაისმა სიცილი თქართქარებისა. 1494,1
შესხდა სიმრავლე მოყმისა მკლავ-ფიცხელ, გულ-მაგრებისა. 1494,4
დაიწყეს მოსხმა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა, 1494,3
ლაშქარნი რბოდეს მი და მო, ქმნა სწადდა მათკე რებისა. 1494,2

რებული

მათ შექმნან გლოვა-ტირილი, ქმნან საქმე გამწარებული, 186,2
„უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული, 186,1
მერმე მივიდე ცოცხალი მე, სხვაგან სადმე რებული!“ 186,3
ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული. 186,4

რელისა

„მე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა, 1475,1
ამოა ჭვრეტა ტურფისა, სიახლე საყვარელისა! 120,4
ავთანდილს მიხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა, 120,1
ოდენ ნახვისა მათისა ნატრა მაქვს სანატრელისა. 1475,4
არ ეწყინების სტუმრობა შენისა მე შემყრელისა. 1475,2
უხარის ნახვა ვარდისა, არ ერთგან შეუყრელისა. 120,3
აღგა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოელისა ჭრელისა; 120,2
რადმცა რა ვჰკადრე მეფესა თხრობა რასაცა ჭრელისა! 1475,3

რენია

ლაშქართა წასლვა ვუბრძანეთ, მით არას მოაზრენია, 200,2
დაეხოცეთ მხეცი, მფრინველი, რაცა ზე გარდაგეფრენია. 200,4
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია, 200,3
„ჩვენ ვიახლენით სამთაეე სამნიეე მეაბჯრენია, 200,1

რონია

«არც რამე ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არც ციხე-უმაგრონია, 393,3
სიტყვანი შემოეთვალნეს ლაღნი და უკადრონია: 393,2
„ხატაეთს მყოფნი მოვიდეს, მათგან მოსლვისა დრონია, 383,1
ვინ არის თქვენი ხელმწიფე? ჩვენზედა რა პატრონია?» 393,4

რულია

„მიბრძანა: «ჩემთვის ესე დღე ლხინი და სიხარულია. 542,1
გარდავიხადოთ ქორწილი, ხამს ვითა დასა, სრულია; 542,2
კაცნი გავგზავნნეთ, მოვიღოთ ყოველგნით საჭურჭლე სრულია, 542,3
უხვად გავსცემდეთ, ვავსებდეთ, სიძუნწე უმეცრულია». 542,4

რჩებიან

ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შე-ღა-მრჩებიან. 340,4
„მიმნდონი საწუთროსანი მისთა ნივთთაგან რჩებიან, 340,1
ვაქებ ჭკუასა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებიან. 340,3
იშვებენ, მაგრა უმუხთლოდ ბოლოდ ეერ მოურჩებიან; 340,2

სადარე

ვა, საწუთროო, სიცრუით თავი სატანას ადარე! 1201,1
შენი ვერავინ ვერა ცნას, შენი სიმუხთლე სად არე; 1201,2
პირი მზისაებრ სახინო სად უჩინო ჰყავ, სად არე? 1201,3
მით ვხედავ, ბოლოდ სოფელსა ოხრად ჩანს ყოვლი, სად არე! 1201,4

სალამე

სრულად ლაშქართა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა სალამე: 1562,2
„მზე შენ გელისო სამრად და თავი შენ მას ალამე“. 1562,3
ტარიელ შეჯდა, მეფისა გამყრელი, გამომსალამე; 1562,1
უბრძანა: „თქვენთვის მტირალსა ყოლა რად მიჩნდეს სალა მე!“ 1562,4

სამალი

მალვა მწადს, მაგრა გარდახდა ჟამი პატიჟთა სამალი! 699,4
დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღესითგან ჩანს ნასამალი; 699,3
გული ძეს საგნად ისრისა, მესრეის საკრავად სამალი; 699,2
„ვა თუ გაეჭრე, გაჭრილსა სადა, გლახ, დამწვავს სამ-ალი! 699,1

სებისა

დაიწყეს დგომა ლაშქართა თემ-თემად, დას-დასებისა. 545,4
„მოედანს დავდგი კარვები წითლისა ატლასებისა. 545.1
შეიქმნა გასლვა შიგანთა, ჯარია მუნ ხასიბისა, 545,3
მოვიდა სიძე, გარდახდა, დღე, ჰგვანდა, არს აღვსებისა, 545,?

სებოდა

მეფე სწვრთის: „მამა ყოველი ძისაგან ითავსებოდა, 47,3
ამისად ქმნამდის დამწველი ცეცხლი არ დამეკსებოდა“. 47,4
ამად ტირს, ბაღი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა; 47,2
მამისა ტახტსა საჯდომად თავი არ ეღირსებოდა, 47,1

სენები

ვაშაღარიბე, დამაგდე, გულსა, გლახ, ვისთვის ენები? 813,3
შენად შეყრამდის პატიჟთა ჩემთა ვერ იტყვის ენები! 813,4

მაგრა მე რა ვქმნა, გაზრდილო, აწ სახლად მმართებს სენები! 813,2
„თუ თავი შენი შენ გახლავს, ღარიბად არ იხსენები, 813,1

სრულითა

სახელმწიფოთა ყოვლითა გასაგებლითა სრულითა; 998,2
შეჰფრფინვიდიან ავთანდილს გულითა სულ-წასრულითა. 998,4
მონანი ტურფად მოსილნი წესითა იყვნეს რულითა! 998.3
ქალაქს შევიდეს, მუნ დახვდა სრა მოკაზმული სრულითა, 998,1

ტანისა

მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდიდმდე გასატანისა, 2,3
ცოდვათა შესუბუქება, მუნ თანა წასატანისა. 2,4
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა, 2,2
ჰე ღმერთო ერთო, შენ შეჰქმენ სახე ყოვლისა ტანისა, 2,1

უბანი

სრულად ნათლითა აევსო სახლი, შუკა და უბანი, 473,3
ზურგით უთქს ჯარი ხადუმთა, დას-დასად, უბან-უბანი; 473,2
მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს ძოწ-მარგალიტნი ტყუბანი. 473,4
„მას მზესა ტანსა ემოსნეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი, 473,1

უბები

„შინა შევიდი, მას წინა ედგის ცრემლისა გუბები, 1134,1
მელნისა ტბათათ იღვრების სავსე სათისა რუბები, 1134,3
შიგან სისხლისა მორევსა ეყარის გიშრის შუბები, 1134,2
შუა ძოწსა და აყიყსა სჭვირს მარგალიტი ტყუბები. 1134,4

უდენი

რაცაღა არის, არ არის, თუმცა არ ედგნეს ბუდენი; 214,2
მუნაღა ვძებნნე ღონენი ჩემნი არ-დასამრუდენი“. 214,4
სადაცა მივა, მივიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღუდენი, 214,3
ავთანდილ იტყვის: „ეზომნი ჭირნიმცა რად ვაცუდენი? 214,1

უები

თუ მკვდარი მნახოს, დამმარხოს, თქვას ვაგლახი და უები, 842,3
ცოცხალი დავხვდე, უკვირდეს, სიცოცხლე არს სათუები». 842,4
„სამთავე შესლვა არ ვარგა, თუ გვიგრძნან, არს სათუები; 1386,1
ღმერთმან ქმნას, უხვად ვადინო შიგნით სისხლისა რუები! 1386,4
მას პაემნამდის მოვიცდი, რაზომცა გამდის რუები; 842,2
მალეით ჩავიცვამ აბჯარსა, გაეჩნდები, გავეცრუები, 1386,3
«მას ზენაარსა არ გავსტეხ, მას ფიცსა არ ვეცრუები, 842,1
მე მარტო შევალ ვაჭრულად და კარგად შევეტყუები, 1386,2

ულები

შერმადინ ერთგან შეყარნა ხასნი და დიდებულები, 173,1
მუნ მიეგება ყოველი ფრიდონის დიდებულები. 1437,1

აწ გაუსრულა ყოველი მან მისი ნაერთგულები. 1437,4
ასმათი, სავსე ლხინითა, ეის აღარ აჩნდა წყლულები, 1437,2
რა მოისმინეს, ყველაი დარჩა გულ-დანაწყლულები, 173,3
უჩვენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები. 173,2
თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები, 173,4
ნესტან-დარეჯანს მოეჭდო, რომე ვერ გახსნის ცულები, 1437,3

ულევი

მოიხმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი, 52,1
უბრძანა: „ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი, 52,2
მოართვეს, გასცა უზომო, უანგარიშო, ულევი. 52,4
შომართვი ჩემი ყველაი, ჩემი ნაუფლისწულევი“. 52,3

ულია

„ამა მონათა ჩემზედა გარდაუხდელი გულია: 1310,1
ქება რად უნდა მას, ვინცა თქვენთანა ხან-დაზმულია? 1310,3
მსგავსი ყველაი მსგავსსა შობს, ესე ბრძენთაგან თქმულია“. 1310,4
ამოდ მმსახურეს, თქვენიმცა გული ამათთვის სრულია! 1310,2

ულითა

მიაცორეებს და იმღერის მხიარულითა გულითა, 1320,1
„სახლი და შვილი მომძულდა, ვჯდი უგულოთა გულითა, 1203,1
მოასხნა ოთხნი მონანი, მისანდობელნი გულითა, 1007,1
სრული აბჯარი საკაცო ქაფითა, საბარკულითა, 1007,2
სამოცი ლიტრა წითელი აწონით, არ-ნაკლულითა, 1007,3
მას ვიგონებდი მღვიძარე, რა მიმეძინის ლულითა; 1203,2
მართ სახელ-დებით უყივის ხმითა მით სახარულითა. 1320,2
ვერ მიმიახლოს საახლოდ კრულმან პირითა კრულითა. 1203,4
ცოტაი წავლო, გამოჩნდა მზე სინათლითა სრულითა: 1320,3
ერთი ტაიჭი უებრო მით უნაგრითა სრულითა. 1007,4
შამბისა პირსა ტარიელ დგა ხრმლითა მომახულითა. 1320,4
უსენ, გამტეხი ფიცისა, მიჩს უსჯულოთა სჯულითა, 1203,3

ულისა

დაუდგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა მაღრიბულისა; 1176,2
მას ზედა დასვა იგი მზე, ლხინი მჭვრეტელთა გულისა. 1176,4
უბრძანა: „დაო, ეგეა მსგავსი შენისა გულისა, 271,1
არს თინათინის გონება მისად სალხენლად გულისა; 1013,2
ტარიელ ფრიდონს უბრძანა დღე-ერთ სიტყვები გულისა, 1455,1
პკადრა: „რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა, 687,1
მეფესა მეტად ეამა, მიეცა ლხინი გულისა, 1158,3
შენვე სთქვი ეგე სიტყვაო კაცისა ბრძნად სწავლულისა: 918,2
მუნ პირი, მსგავსი ვარდისა, მაგრა აწ ფერ-ნაკლულისა. 687,4
ღმერთსამცა ვით არ შეეძლო კვლა განკურნება წყლულისა? 918,3

მაგრა არ არის ქვეყანად წამალი ამა წყლულისა! 271,2
მე თქვენგან ვპოვე მოკვდავმან ჩემი წამალი წყლულისა. 1455,4
შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელებელი წყლულისა. 1013,4
ავთანდილ ეტყვის: „რა გითხრა პასუხი მაგა თქმულისა? 918,1
უბრძანა დარბაზს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა. 1158,4
იტყვის: „მოგშორდი, სიცრუე, ვა, საწუთროსა კრულისა! 1013,3
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით დღისა გარდასრულისა. 687,2
„არს გული თქვენი საჩემოდ უფროსი ძმისა სრულისა, 1455,2
ყმა მიმავალი მიუბნობს, მსგავსი მთვარისა სრულისა. 1013,1
ადგა თვით დიდი ხელმწიფე, პატრონი სრისა სრულისა, 1176,3
ვის ძალ-უც პოვნა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსრულისა? 271,3
ჩემი ლხინია სიკვდილი, გაყრა ხორცთა და სულისა. 271,4
არ გემუქფების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა, 1455,3
იგია მზრდელი ყოვლისა დანერგულ-დათესულისა! 918,4
ვპოვე ხე, ტანი ალვისა, სოფლისა წყლითა რწყულისა, 687,3
„მეფემან ბრძანა: «მოკაზმეთ საწოლი უფლის-წულისა!» 1176,1
უამბო პოვნა ქალისა, მჭვრეტთაგან მზედ სახულისა. 1158,2
„რას ვაგრძელებდე! გატეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა, 1158,1

ულობა

ეთქვა, თუ: «ჟამად გვაჩნია ჩვენ თქვენი არ-ორგულობა, 435,3
ასრე ხამს რიდი მეფეთა, ყმათაგან მოკრძალულობა! 1469,4
აბჯრითა გხედავთ, შეგვქმნია, აწ ამად გულ-ნაკლულობა». 435,4
ჩემი მზე არცა ქაჯთა ჰყავს, არცა სჭირს ლხინ-ნაკლულობა. 1459,4
სული დაიღო მან ქალმან, დათმო გულისა წყლულობა, 221,1
თქვა, თუ: „მეშველი რად მინდა? მჭირს არავისგან წყლულობა! 1459,3
ქვაბს შეიყვანა ტაიჭი, მოხადა აკაზმულობა, 221,2
მას დაუმძიმდა, მოედვა კვლა გულსა კვამლ-ალმულობა. 1469,3
„არ დადგებისო, ცუდია შენგან ცდისაღა თქმულობა“. 1469,2
მას ყმასა შეხსნა, შეიღო აბჯრისა წელ-მორტყმულობა; 221,3
„მივეახლენით, შეგვატყვეს მათ ტანსა აბჯარ-ცმულობა; 435,1
მას გაეცინნეს, გაღიმდა, შევენოდა მხიარულობა; 1459,2
შინა შევიდეს, მას დღესა გარდახდა გამოსრულობა. 221,4
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მოციქულობა; 435,2
რა ფრიდონ უთხრა ავთანდილს ტარიას მოციქულობა, 1459,1
უამბო ფრიდონ ავთანდილს ტარიას მოციქულობა: 1469,1

უნავი

მოგშორდები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი; 927,2
არ, უთქმელობა არ ვარგა, არ პირუტყვი ვარ მჩმუნავი, 927,3
„აწ რაცა გკადრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჭმუნავი! 927,1
არ ვიცი, ღმერთი რას მიზამს, ანუ ცა მიწყიე მბრუნავი“. 927,4

უნოსა

ვერ ვეცრუები, ვერ ვუზამ საქმესა საძაბუნოსა, 788,3
პირის-პირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა. 788,4

მეფეო, ნუთუ წასლვამან თქვენ ჩემმან დაგაჭმუნოსა? 788,2
„მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა! 788,1

ურობა

„ვძებნეთ და კვალი ვერ ვპოვეთ, დავსწამეთ ეშმაურობა. 984,1
გამოვიპარე საძებრად: მწვიდა ცეცხლი და მურობა. 984,4
მეფე დაჭმუნდა, დაშალა სმა, ნადიმობა, პურობა. 984,2
მე ვეღარ გავსძელ მისისა ამბისა არ-დასტურობა, 984,3

უხილსა

მოატყდეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ პყიდდა თუ ხილსა; 1009,2
ხმა ზახილისა მათისა ჰგვანდა აერთა ქუხილსა, 1009,3
იტყოდეს: „მზესა მოეშორდით, მო, თვალნი მივსცნეთ წუხილსა“. 1009,4
სარი მის ყმისა წასლვისა გახდა, მიეცნეს წუხილსა. 1009,1

ფალია

ხვალისა მეფე არაბთა კელა პურობს, არ ღაფალია; 1540,1
მეფე ხარ ყოელთა მეფეთა და ეგე დედოფალია; 1540,3
ხამს, ყურსა გვეგდოს საყურად ჩვენ თქვენი ნატერფალია. 1540,4
ტარიელს უთხრა: „შენი მზე საჭვრეტლად სატურფალია. 1540,2

ფეთანი

დავითის ქნანი ვითა ვთქვნე სიჩალხე-სიხაფეთანი! 1585,1
პირველ ზნენი და საქმენი, ქებანი მათ მეფეთანი, 1585,3
ესე ამბავნი უცხონი, უცხოთა ხელმწიფეთანი, 1585,2
ვპოვენ და ლექსად გარდავთქვენ, ამითა ვილაყფეთანი. 1585,4

ფობასა

გასცემს და უქებს ყოელაი უხვობა-იეფობასა, 1542,3
ფრიდონ ზის ახლოს ავთანდილს, ჩვეული თვით მეფობასა. 1542,4
არაბთა მეფე მასპინძლობს, იქმს ოდენ არიფობასა, 1542,1
ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობასა, 1542,2

ქალისა

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა, 42,1
თქვა: „ხედა-ზედა მომხვედების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა, 42,3
ავთანდილს მიხვდა სიამე, ვსება სჭირს მის სოქალისა; 42,2
ნუთუ მით ვპოვო წამალი მე ჩემის ფერ-გამქრქალისა!“ 42,4

ღარისად

ახლოს მივიდა, მოსცალდა სიტყვისა თქმად აღარისად. 85,4
მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა ღარი სად, — 85,3

თავ-ჩამოგდებით მტირლისად, არ ჭერეტით მოლიზღარისად, — 85,2
წავიდა მონა საუბრად მის ყმისა ეულ-მდუღარისად, 85,1

ღებინე

არ ვპბრძოლე, კარი ქალაქთა უომრად გავაღებინე. 448,4
„გავეზავნენ ყოელგნით ლაშქარნი, ალაფი ავაღებინე, 448,1
სისხლთა მებრძოლთა ჩემთასა მინდორი შევაღებინე, 448,3
ერთობ სავსენი მოვიდეს, თავი ავალაღებინე, 448,2

ყენია

გასცუდებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაყენია, 190,3
ბროლისა ველსა სტურფობდეს გიშრისა მუნ საყენია. 190,4
მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლნა წყალნი და ტყენია. 190,1
მინდორს აცორავებს ტაიჭსა, შეჟღრენით მონაწყენია. 190,2

შავითა

ეა, კარგი თავი უებრო დავკარგე დავაშავითა!“ 754,4
ვაზირი გაწბილებული მივა ბედითა შავითა; 754,1
„მაღლი რა გკადრო, აწ თქვენგან გავხასდი მე მაშა ვითა, 754,3
ავთანდილს უთხრა დაღრეჯით, პირითა გამქუშავითა: 754,2

შერისა

მას, არა ვიცი, შევჰკადრო შესხმა ხოტბისა შერისა? 3,3
— მეფისა მზის თამარისა, ღაწვ-ბალახშ, თმა-გიშერისა, — 3,2
მისთა მჭვრეტელთა ყანდისა მირთმა ხამს, მართ მიშერისა. 3,4
ვის შვენის, — ლომსა, — ხმარება შუბისა, ფარ-შიმშერისა, 3,1

ცადენით

ასრე სულთქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისაცა დენით. 202,4
მისი მოგვინდა შეპყრობა, ვჰკადრეთ და შევეცადენით, 202,3
ვთქვით, თუ: «მზეაო ქვეყანად, ნუ ვეუბნებით ცად ენით!» 202,2
„ვუჭვრიტეთ, მისთა ელვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით, 202,1

ცხებული

მუნ აგრე გულსა უნთებდა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული. 859,4
მას წყაროსაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული. 859,3
ერთ-კერძ უც ლომი მოკლული და ხრმალი სისხლ-მოცხებული, 859,1
კვლა სხვაგნით — ვეფხი უსულო, მკვდარი, ქვე-დანარცხებული; 859,2

ცხენია

იბრძვის ლომი და პირად მზე, იგი ალვისაც ხენია. 608,4
მუნ მომეწონეს ფრიდონის სიქველე-სიფიცხენია: 608,3

კელა შევიბენით, შეიქმნეს ომისა სიმარცხენია. 606,2
„ხღვა გაკიარეთ, გაეედით, შემოგვიტიეს ცხენია, 608,1

წებოდა

ავთანდილ მუხლთა უყრიდა, თითითა ეხვეწებოდა. 229,4
მას ყმასა თავი არ მისცა, ჭერეტადცა ებილწებოდა, 229,1
ტარიელს ვისმე უზახდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა, 229,3
ვითა კაკაბი არწივსა ქვეშე მი და მო ძრწებოდა, 229,2

ხანია

«ჩვენთა მგელთაცა დასჭამენ თქვენნი, ინდოთა თხანია». 414,4
„დავაგდე ზღვარი ინდოთა, მეელო პაშტაი ხანია; 414,1
რამაზის კაცი მემთხვია, ვინ ხატაეთის ხანია, 414,2
მან მითხრა მოციქულობა გულისა მოსაფხანია:. 414,3

ხარიან.

ნეტარძი გვაქვსო, მებრძოლნი მით ჩვენნი ეაგლახ არიან; 478,3
მართალან შენნი მჭვრეტელნი, არ ცუდად იმკვეხარიან. 478,4
„დააგდეს მღერა მუტრიბთა, «სულეთო!», თავი ხარიან; 478,1
მიბრძანეს: «შვილო ტარიელ, ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან?! 478,2

ხებული

„ქვე წვა, ვით კლდისა ნაპარალსა ეეფხი პირ-გამეხებული, 515,1.
ასმათმან დამსვა შორს-გვარად გულსა მე ლახვარ-ხებული; 515,3
მერმე წამოჯდა წარბ-შერჭმით, გამწყრალი, გარისხებული. 515,4
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე ალვა, ედემს ხებული; 515,2

ხელდების

ათასჯერ იტყვის ვაგლახსა, არ სულთქმა უერთხელდების, 1560,2
ტარიელ არის დაღრეჯით, ფიფქი ნასდების, თხელდების. 1560,4
როსტან მათითა გაყრითა ხელთაგან უფრო ხელდების, 1560,1
ცხელი სდის წყარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელდების; 1560,3

ხელისა

ტარიელ არის სახელი იმა მოყმისა ხელისა; 257,2
„გითხრა, თუ ცოდნა გწადიან ჩვენისა შენ სახელისა: 257,1
სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა. 257,4
მე ასმათ მქვიან, რომელსა წვა მაქვს ცეცხლისა ცხელისა, 257,3

ხლებია

მას მუდამ ძველი ცეცხლი სწვავს, არ ახალ, არ ახლებია, 986,3
ვა მართებს მისსა გაყრილსა, შავი ხლა თავსა ხლებია. 986,4

მუნ ასმათ ახლავს მარტოსა, სხვა არეინ უახლებია; 986,2
„ქვაბნი წაუხმან დეეთათვის, სრულად გამესისხლებია; 986,1

სულისა

„ჭირნი ვნახენ და მო-ცა-მხვდა ნაცვალი ჭირ-ნახულისა, 1306,1
კარგა მოხდომა საქმისა ჩემისა გაზრახულისა; 1306,2
მიცნია მართლად ამბავი პირისა მზედ სახულისა, 1306,3
დამარჩენელი ლომისა მის, ქვესკნელს დამარხულისა. 1306,4

ჯარია

მათად საჭერეტლად მიწვება მუნ მათგან ნააჯარია. 1447,4
შუკათა მოდგეს ეაჭარნი, ყოვლგნით მჭვრეტელთა ჯარია; 1447.1
მოიჯრებოდეს ჯალაბნი, სარანგთა დამსაჯარია, 1447,3
შორს უარებდეს სარანგნი, ხელთა აქვს მათ აბჯარია; 1447,2

ჯარისა

კაცი ხმდა, მისთა მჭვრეტთათვის ღონემცა ეაჯა რისა! 605,3
დავკაზმეთ ნავი, კატარღა და რიცხვი სპათა ჯარისა; 605,2
აწ გითხრა ომი მოყმისა, მებრძოლთა დამსაჯარისა. 605,4
„მოჯობდა, ომი შეეძლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა; 605,1

ჯებითა

მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა დარაჯებითა. 573,4
მათ კიდობანი მოჰკონდა, ეუბნეს არ აჯებითა, 573,3
წამოდგეს ორნი მონანი პირითა მით ქაჯებითა, 573,2
რა დავარ გაძღა ცემითა, მისითა დალურჯებითა, 573,1

ბ) ხუთმარცვლიანი რითმა

სამსალებისა

შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა“. 1014,4
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა? 1014,2
არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსა ლებისა, 1014,3
„რად სიცხე გულსა ნიადაგ მწვავს გმირსა სამს ალებისა? 1014,1

3. ოცმარცვლიანი ლექსის რითმა

არომან

სამოცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად მართ ვითა მიუმხვდარომან. 762,3
სამასი თავი სტავრა-ატლასი უხვმან, ნიადაგ მიუმცთარომან, 762,2
შეკრა წითელი ასი ათასი პირად მზემან და ტანად სარომან, 762,1
კაცი გაგზავნა ვაზირისასა, ესე ყველაი მისთვის არო მან. 762,4

II. არაიდენტური რითმები

4. მაღალი შაირი

ა) ორმარცელიანი რითმები

ავლებს/აეღლებს/ასძლებს/ახლებს

გასწავლულსა გააშაგებს, უსწავლელსა გასწავლებს“. 904,4
„სდევს მიჯნურსა ფათერაკი, საწუთროსა დაანაღლებს, 904,1
მაგრა ბოლოდ ღხინსა მისცემს, ვინცა პირველ ჭირსა გასძლებს; 904,2
მიჯნურობა საჭიროა, მით სიკვდილსა მიგვაახლებს, 904,3

ათად / აკეთად

„მეფემან და დედოფალმან მიმიყვანეს შეილად მათად, 314,1
საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ლაშქართა და ქვეყანათად, 314,2
ბრძენთა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად; 314,3
მოვიწიფე, დავემსგავსე მზესა თვალად, ლომსა ნაკვთად. 314,4

ათლებს / აკლებს / ახლებს

მთვარე მზესა მოეშორვოს, მოშორვება გაანათლებს, 821,1
მაგრა ვარდსა უმზეობა გაახმობს და ფერსა აკლებს, 821,3
ჩეენ ვერ-ჭვრეტა საყვარლისა ჭირსა ძველსა გაგვიახლებს. 821,4
რა ეახლოს, შუქი დასწვავს, გაეყრების, ვერ იახლებს, 821,2

აკეთად / ათად / იხ. ათად / აკეთად
აკლებს იხ. ათლებს / აკლებს / ახლებს

ამსა / მასა

ვიმღერდი და ვყმაწვილობდი, ვიცვალებდი რიდე-თმასა. 1113,4
მომყვებოდეს მომღერალნი, იტყოდიან ტკბილსა ხმასა, 1113,3
„ბაღსა შიგან თამაშობად საღამოსა გაეე ჟამსა, 1113,1
გავიტანე ხათუნები, — მათი ჭმეევა ჩემგან ხამსა, — 1113,2

ასძლებს იხ. აეღლებს / აეღლებს / ასძლებს / ახლებს
ახლებს იხ. აეღლებს / აეღლებს / ასძლებს / ახლებს
ახლებს იხ. ათლებს / აკლებს / ახლებს

ესსა / ესა

მე სოფელმან მომაშორვა უკეთესსა ჩემსა მზესა, 801,3
„ღმერთო, ღმერთო, გეაჯები, რომელი პფლობ ქვენათ ზესსა, 801,1
ნუ ამოჰფხვრი სიყვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა! 801,4
შენ დაჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა, 801,2

ეფსა / ეფსსა

„ამის მეტსა არას გნუკეე: წელიწადსა ერთსა მსგეფსსა 925,1
ამა ჟამსა ნიშნად მოგცემ, დროსა ამას ვარდ-იეფსა, 925,3
აქა ქვაბსა მომნახევდი მე, ამბავთა ყოვლგნით მკრეფსა; 925,2
ვარდთა ნახვა გაგაკრთობდეს, მართ ვითამცა ძაღლი ყეფსა. 925,4

იდეს / იედეს / იმდეს

ყმამან უთხრა: „დაო ასმათ, ხიდნი ზღვასა ჩავეცევიდეს: 219,1
ვეღარ მივხედით ჟამიერად, ჩვენ ყისნიცა ცეცხლნი გვწვიდეს“. 219,2
ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერთსა სისხლი სწმიდეს. 219,4
ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი გარდმოსწვიმდეს. 219,3

ითხოს / იხოს

გული მინდორს არ გაიჭრეს, არ იირმოს, არცა ითხოს; 658,2
თუ გიტყუო, მოგაღორო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს! 658,3
შენმან ჭვრეტა-სიახლემან მომაქარვოს სევდა, მითხოს!“ 658,4
„პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხოს, 658,1

იმდეს იხ. იდეს / იედეს / იმდეს
ირდეს / რიდეს

მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდეს, 279,1
ვარდსა ხლეჩდეს, ბაგეთაგან კბილნი თეთრნი გამოსჭვირდეს, 279,2
ყელი ყელსა გარდააჭვედეს, ერთმანერთსა აუტირდეს, 279,3
ქარვად შექმნეს იაგუნდნი მათნი, თუცა ლალად ღირდეს. 279,4

ისმცა / ირსმცა

გამიკვირდა, მიჯნურისა თაყვანება ექმნა ვისმცა? 365,3
ვთქვი: «არ იცის აშიკობა; თუმც იცოდა, წყნარად ზისმცა!» 365,4
„კარსა შევდეგ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანის-მცა; 365,1
მითხრა: «მოსლვა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვინცა ღირსმც-ა!» 365,2

იცხე / ისცხე

ჩემთა ღაწვთა დანადენი მე ჩემივე სისხლი ვიცხე. 621,3
ცხენისაგან გარდავიჭერ, თავი სრულად გავიკიცხე, 621,2
„ესე მესმა ფრიდონისგან, მომემატა ცეცხლთა სიცხე, 621,1
ვუთხარ: «მომკალ, უჩემოსა ენახამცა ვისცა ისც ხე!» 621,4

იხოს / ითხოს იხ. ითხოს / იხოს
მასა / ამსა იხ. ამსა / მასა

რასა / რვასა

დაიშალა ნადირობა, მოეშალნეს მხეცთა სრვასა; 978,2
თქვეს: „ასეთი ხორციელი შეუქმნია, ნეტარ, რასა?“ 978,4
ცხენთა შესხდეს, გაემართნეს, ფრიდონისსა მივლენ სრასა. 978,1
ავთანდილის ჭვრეტად სპანი იქით-აქათ იქმან ჯრასა, 978,3

რიდეს / ირდეს იხ. ირდეს / რიდეს

ჭირად / ჭვირად

მიკვირს, მოგხედა წამის ყოფად საქმე შენგან საეჭვი რად, 126,3
მაგრა გითხრა პირველ ხვალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად. 126,4
იტყვის: „თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად, 126,2
ქალმან უთხრა საუბარი კეკლუც-სიტყვად, არ დუხჭირად; 126,1

ბ) ოთხმარცვლიანი რითმები

აგეკიდა იხ. აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა
აგიგია იხ. არიგია / აგიგია / ამიგია
აეგების / აერგების / არეგების

ცნას მიზეზი შენთა წყლულთა, ქმნას, რა ღონე აეგების. 298,4
ეხედავ, ესე ხელი ვინმე მოყმე შენთვის წაეგების, 298,3
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რათგან ეგრე არ ეგების! 298,2
ასმათ უთხრა: „ლომო, ცრემლით მაგა ცეცხლსა რა ერგების! 298,1

აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა

ჰყვეს ლაშქარნი უთვალავნი, ბარგი მძიმედ აეკიდა, 267,3
„რად დაჰბრუნდი? — მოახსენა, — მითხარ, რაცა წაგეკიდა!“ 267,1
მან უბრძანა: „მონადირე მეფე ვინმე გარდმეკიდა, 267,2
იგი მინდორს ნადირობდა, დაეფანჩა მარეკი, და-. 267,4

აერგების იხ. აეგების / აერგების / არეგების
არიგია /აგიგია / ამიგია

„შევსთვალე, თუ: «მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის გაგიგია; 436,1
მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი ხრმალსა დამიგია. 436,4
თქვენ რასაცა სთათბირობდით, არ იქმნების, არ, იგია! 436,2
ბრძანეთ, მოდით, შემებენით, ვითა წესი და რიგია, 436,3

უბნეია / უთნეია / უთქმეია / უქნევია

ნუ მეჭვ, რაცა პატრონისა ბრძანებასა უთქმეია; 368,2
„ადგა, მითხრა: «თქვენს კრძალვასა ჩემთვის ცნობა უბნეია; 368,1
ეზომ დიდსა შემართებად გულსა მისსა უთნეია, 368,3
ამან წიგნმან გაგაგონოს, ჩემთვის ვისცა უქნევია». 368,4

5. დაბალი შაირი

აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს

თქვა: „ჩემო, შენი შორს მყოფი კრულია, ვინცა დადუმდეს, 824,1
თვალთა მტირალთა შეხედვა შენივე სწადდეს და უნდეს. 824,3
სჯობს, საყვარელსა მოყვარე რაზომცა დაუძაბუნდეს! 824,4
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენკენვე დაბრუნდეს, 824,2

ადოსა / არდოსა

სამ თვე ელეს, — ღმერთმან მათებრი სხვა ნურა ნუ დაბადოსა! 1564,1
მინდორსა შიგან სადილად გარდახდეს უდილადოსა, 1564,3
მოეგებნიან, მტერობა ვერავინ დაიქადოსა! 1564,2
ვითა მართებდა, პურობდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა. 1564,4

ადუმდეს იხ. აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს
ავალსა / ამალსა იხ. ამალსა / ავალსა
ათებლად / არებლად იხ. არებლად / ათებლად
ათისა / ასისა

შეიჭირვებდეს ვაზირნი, დაშალეს ქმნა ხალვათისა, 1210,2
«გვესმა ამბავი, ზღვათ იქით სიკვდილი დისა მათისა, 1210,1

ვითა ვჰკადროთო დავსება პირისა, ხმელთა მნათისაჲ! 1210,3
როშაქ მონაა, თავადი მონისა ბევრ-ათასისა, 1210,4

ამალსა / ავალსა

ჩემთანა წიგნსა ნუ გასწყვედ შენ ზედა-ზედა მავალსა; 391,3
ზენაარ, სულთა ნუ გამყრი, ამბითა შრეტდი ამ ალსა, 391,2
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან, არ, დანამალსა». 391,4
„მე ვუთხარ: «დაო, შენგან ვეჭვ ამა გულისა წამალსა; 391,1

ანება იხ. ონება / ანება / ენება
არდოსა / ადოსა იხ. ადოსა / არდოსა

არებლად / ათებლად

ესე ამბავი გავლექსე მე მათად საკამათებლად, 1584,2
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს ზართა მარებლად, 1584,3
ქართველთა ღმრთისა დავითის ვის — მზე — მსახურებს სარებლად, 1584,1
ორგულთა მათთა დამწველად, ერთგულთა გამახარებლად. 1584,4

ასისა / ათისა იხ. ათისა / ასისა
აუნდეს იხ. აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს

ეარსა / იარსა

ადგა და ლახტი აიღო, რა ტურფა რამე მხნე არსა! 1097,2
„ამა საქმისა ვერ-ცნობა, — თქვა, — ჩემი სიძუნტე არსა“, 1097,3
რა ესე ესმა ავთანდილს ლაღსა, ბუნება-ზიარსა, 1097,1
ნუ ეჭვ სულ-დგმულსა მისებრსა, სხვა არცა მისებრი არსა! 1097,4

ებარად / ედარად იხ. ედარად / ებარად

ებელი / ობელი

ვის არ შეუცვლის, კარგია, ორისავე იყოს მხლებელი 1586,4
რასა ვინ ეძებთ, რას აქნევთ? ბედია მაყივნებელი, 1586,3
ესე ასეთი სოფელი, არვისგან მისანდობელი, 1586,1
წამია კაცთა თვალისა და წამწამისა მსწრობელი! 1586,2

ებნელი / ნებელი

მან მოახსენა: „ვიკადრებ, რასცა ოდენ ვარ მცნებელი, 1268,3
რა წამოსრულ ხარ, მას აქათ შენგან ჩვენია მზე ბნელი. 1268,4
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მიწასა ზედა მტკებნელი?“ 1268,2
მონასა ჰკითხა: „მიამბე, ვინ არის ჩემი მძებნელი? 1268,1

ებნისა / ენისა იხ. ენისა / ებნისა

ედარად / ებარად

ანუ ცით მთვარე უღრუბლო შუქთა მოჰფენდეს ქვე ბარად, 278,2
გამოეგება ტარიელ, მართებს ორთავე მზე დარად, 278,1
ჰგვანდეს შვიდთავე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთქვი მე და რად! 278,4
რომე მათთანა ალვისა ხეცა ვარგიყო ხედ არად, 278,3

ევნები / ენები იხ. ენები / ევნები
ელია / ერია

მიწყივ წყლულდების, საწუთრო მისი აროდეს მრთელია. 1335,3
აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია, 1335,1
ჭირსა და ლხინსა ორსავე ზედა მართ ვითა ხელია, 1335,2
იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა თავისა მტერია! 1335,4

ელობა / ერობა

ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირველობა. 1347,3
იტყვის: „რა ვნახე, რა მესმის? არსმცა ამისი მრთელობა?!“ 1347,4
„ვთქვი, თუ: «არცა რა მე ვიცი ამისი ხორციელობა, 1144,1
გაკვირდა, ზარმან აიღო, ათრთოლებს, ვითა ხელობა, 1347,2
მე და შენ ვჰკრთხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისი ხელობა, 1144,3
ნუთუ რა გვითხრას, ვეაჯნეთ, ქმნას დიდი ლმობიერობა. 1144,4
რაცა არ გითხარ, მის მეტი არა მაქვს მეცნიერობა; 1144,2
ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი დანაწერობა, 1347,1

ელურად / ერულად

ჩემსავე მოსლვა მის მზისა და გაპარება მელურად 1194;2
„ესე ამბავი მას თანა ვთქვი დიაცურად, ხელურად: 1194,1
აწ ისრე მკვდარსა ვიგონებ, იშ, თავი ვიხსენ მე რულად! 1194,4
გამჟღავნებასა მექადდა არ მოყვარულად, მტერულად, 1194,3

ენება იხ. ონება / ანება / ენება

ენები / ევნები

მაგრა არა მცალს დღე-კრულსა, ცეცხლი მწვავს მოუთმენები, 1003,3
ყმა ფრიდონს ეტყვის: „გესმოდეს ჩემი აწ მონახსენები: 1003,1
გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც, დია დავეყენები. 1003,4
მე შენი გაყრა სიკედილად მიჩს და მით თავსა ევნები, 1003,2

ენებით / ენნებით

მივმართეთ, იგი აგრევე წყნარად მიეა და შევნებით. 203,4
ჩემმან შედეგმან ტაიჭი მისი მით აქო ხსენებით; 203,2
„მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი დავსთხოვე ქნებით; 203,1
ამან მართ ოდენ მორევნა გვითხრა, ვუალლეთ ჩვენ ნებით, 203,3

ენისა / ებნისა

ათ დღემდის ისმის ყოველგნით ხმა წინწილისა, ებნისა, 1110,3
მოედანს მღერა, ბურთობა, დგრიალი ცხენთა დგენისა. 1110,4
„ჩვენ დიდ-ვაჭართა ზედა-გვაც დარბაზს მიღება ძღენისა, 1110,1
მათ საბოძვრისა ბოძება მართებს მსგავსისა ჩვენისა; 1110,2

ენნებით / ენებით იხ. ენებით / ენნებით
ერების / ოვ(ნ)ების იხ. ოვ(ნ)ების / ერების
ერია / ელია იხ. ელია / ერია
ერობა / ელობა იხ. ელობა / ერობა.
ერულად / ელურად იხ. ელურად / ერულად

ეჰველსა /ეჰველსა

ქაცი ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა ქსლისა მებეჰველსა? 790,3
შემდრკალსა, შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჰველსა! 790,2
სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჰველსა! 790,4
„რა უარეა მამაცსა ომშიგან პირის მხმეჰველსა, 790,1

იარსა / ეარსა იხ. ეარსა / იარსა

იდოდეს / იოდეს

ჴცნობდე, გინდოდე საკლავად, ან ჩემი რა გაგვიდოდეს, 1076,2
„მე ვირე ამა წიგნისა პასუხი მომივიდოდეს, 1076,1
მუნამდის გავსძლო სულთა დგმა, გული რაზომცა მტკიოდეს, 1076,3
სიცოცხლე ანუ სიკვდილი გარდმიწყდეს, ნეტარძი, ოდეს!“ 1076,4

ინდების / ინდდების

ბინდის გვარია სოფელი, ესე თურ ამად ბინდდების, 1082,3
კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წარმოდინდების!“ 1082,4
ცვლა იტყვის: „ვერვინ ვერას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების; 1082,1
მით რაცა მინდა, არა მაქვს, რაცა მაქვს, არ მომინდების; 1082,2

იოდეს / იდოდეს იხ. იდოდეს / იოდეს

ირალი / ისალი

ვარდი გააპის, გამოჩნდის მუნ ბროლი გამომჭვირალი. 1279,4
დაწერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაგმირალი, 1279,3
აწ საყვარელსა მიუწერს გულ-ამოსკვნილი, მტირალი, 1279,1
მისმანვე ცრემლმან დაუვსის, ვის ედებოდა ვის ალი! 1279,2

ნებელი / ებნელი იხ. ებნელი / ნებელი

ობელთა / ომელთა

გამოსლვისათვის ზეიმი შექმნეს ინდოეთს მფლობელთა, 330,3
„ავენთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუშრტობელთა; 330,1
შორს მომეგებნეს, მაკოცეს პატივით ვითა მშობელთა. 330,4
უკანის გამომიყვანეს ხასთა მათ წინა-მდგომელთა; 330,2

ობელი / ებელი იხ. / ებელი / ობელი

ოვ(ნ)ების / ერების

„იმა მოყმისა ამბავი არსადა არ იპოვების; 256,1
დადუმდი, ვარდსა ნუ აზრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების, 256,4
მოილოდინე, მოვიდეს, რაზომცა დაგეყოვნების, 256,3
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არვისგან დაიჯერების; 256,2

ომელთა / ობელთა იხ. ობელთა / ომელთა
ომელსა / ონელსა

აბდულ-მესია — შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა, 1587,2
დილარგეთ — სარგის თმოგველსა, მას ენა-დაუშრომელსა, 1587,3
ტარიელ — მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-შეუშრომელსა, 1587,4
ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა, 1587,1.

ონება / ანება / ენება

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვანება, — 6,1
მით შევეწიენეთ ტარიელს, ტურფადცა უნდა ხსენება, 6,3
ძალი მომეც და შეწევნა შენგნით მაქვს, მივსცე გონება; 6,2
მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება. 6,4

ონელსა / ომელსა იხ. ომელსა / ონელსა

ოცია / ორცია

„ორთავე ერთგან მოკლული ყველაი ათჯერ ოცია, 80,1
თქვენი მრავალი მიწითა დასერილი გაგვიხოცია“. 80,4
მაგრა ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია: 80,2
არ დასცთომია, ერთიცა, რაც ოდენ შეუტყორცია, 80,3

რებასა / რევებასა

„ვინ ღირს-ა თქვენსა ეგზომსა ტირილსა, შეჭირვებასა! 1444,1
თქვენთვის სიკვდილი დია სჯობს მიწათა ზედა რებასა“. 1444,2
კვლა ფრიდონ ჰკადრა მეფესა: „ნურათ იქმ გამწარებასა, 1444,3
ღმერთიმცა მუქფად მოგიზღავს ათასსა გახარებასა!“ 1444,4

რებული / რევებული

ვარ უცხო ვინმე ღარიბი, საყოფთა მოშორვებული, 972,3
ავთანდილ ცნა, თუ: „ისია მოამბედ ჩემად რებული. 972,1
„წა, ჰკადრე შენსა პატრონსა ეს ჩემი დავედრებული: 972,2
ძმად-ფიცი ტარიელისი, თქვენს წინა მომგზავრებული“. 972,4

რევებასა / რებასა იხ. რებასა / რევებასა
რევებული / რებული იხ. რებული / რევებული

ულისა / ურისა

აწ მე მწადს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა, 309,3
შესთვალა: «შენ გაქვს მეფობა ინდოეთისა სრულისა; 309,2
„ფარსადანს წინა დაასკვნა გაგზავნა მოციქულისა, 309,1
სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა». 309,4

უნვასა / ურვასა

დავყარენ ჩემნი ლაშქარნი, მით იზახიან მუნ ვასა; 991,2
„დავეთხოვე და გამიწყრა, მეფე მიეცა ჰმუნვასა. 991,1
აწ ვეძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქათ ბრუნვასა. 991,4
გამოვიპარე, დავეხსენ სისხლისა ცრემლთა წურვასა, 991,3

ურისა / ულისა იხ. ულისა / ურისა

უხვდების / უხდების

აქამდის ჭირი ჩემზედა, აწ ესე ლხინი უხვდების, 696,3
„საწუთრო კაცსა ყოველსა ვითა ტაროსი უხვდების: 696,1
ზოგჯერ მზეა და ოდესმე ცა რისხვით მოუქუხდების. 696,2
რათგან შეება აქვს სოფელსა, თვით რად ვინ შეუწუხდების? 696,4

ჭირისა / ჭვირისა

ეამა ქება ვარდისა, ბროლისა განაჭვირისა: 682,3
რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა, 682,1
„ეგე კმა სიმხნე სიმხნისად, რაღღა ხარ მომხვეჭი რისა!“ 682,4
ნახვა მის მზისა ნათლისა, მის თვალად არ დუხჭირისა, 682,2

ნაწილი მეორე

სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები

სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილებში პირველი ციფრი (შავი შრიფტით აწყობილი) აღნიშნავს სტროფს. მომდევნო ციფრები მიუთითებენ, თუ რამდენმარცვლიანია ცალკეული სიტყვები, რომლებისაგანაც შედგება კარედი. კომპოზიტთა მარცვლობრივი შედგენილობა აღნიშნულია ორგვარად: ჯერ ნაჩვენებია მარცვალთა საერთო რაოდენობა კომპოზიტში, შემდეგ კი ფრჩხილებში — კომპოზიტის შემადგენელი სიტყვების მარცვლობრივი რაოდენობა ცალ-ცალკე. დასასრულ ნაჩვენებია სარითმოდ გამოყენებული სიტყვა ან სიტყვები, ხოლო სტროფის პირველი კარედის ბოლოს — მარცვალთა რაოდენობა რითმაში.

1 3 2 3 || 3 1 4 ძლიერითა 3
3 2 3 || 1 2 5 მონაბერითა
1 2 2 3 || 1 4 3 ფერითა
2 1 2 3 || 3 1 4 მიერითა

2 1 2 2 1 2 || 2 3 3 ტანისა 3
1 4 2 1 || 3 1 4 სატანისა
2 3 3 || 3 5 გასატანისა
3 5 || 1 2 5 წასატანისა

3 1 2 2 3 || 3 5 (1 4) ფარ-შიმშერისა 3
3 1 4 || 3(1 2) 5 (1 4) თმა-გიშერისა
1 2 2 3 || 2 3 3 შერისა
2 3 3 || 2 1 1 4 მიშერისა

4 2 3 3 || 3 5 (1 4) ცრემლ-დათხეული 3
2 3 2 1 || 3 (1 2) 5 გამორჩეული
2 3 2 1 || 1 2 1 1 3 რხეული
2 3 3 || 3 2 3 ხეული

5 3 2 3 || 1 4 3 ტკბილისა 3
2 2 1 3 || 2 1 5 (2 3) ბაგე-კბილისა
5 (1 4) 3 || 1 2 5 მიწყობილისა
2 3 3 || 2 3 3 ლბილისა

6 1 2 2 3 || 2 1 5 ხელოვანება 3
2 2 1 3 || 2 1 2 3 გონება
1 4 3 || 3 2 3 ხსენება
1 2 2 3 || 1 4 3 მონება

1 2 5 || 2 1 5 შეუშრობილი 3
3 1 4 || 2 3 3 შობილი
2 3 3 || 2 6(1 2 3) გულ-ლახვარ-სობილი
3 2 3 || 1 4 3 წყობილი

8 1 3 4 || 1 3 2 2 დარი 2
1 3 2 2 || 2 2 2 2 მკვდარი
4 4 || 1 3 2 2 არი
2 2 4 || 2 2 1 3 სამარი

9 2 3 3 || 3 5 ნათარგმანები 3
1 4 3 || 3 (2 1) 5 საგოგმანები
2 1 2 3 || 2 1 5 საგოჭმანები
2 3(1 2)3 || 2 1 3 2 ლამაზმა ნები

10 2 2 4 || 4 2 2 ჩენა 2
2 2 4 || 4 2 2 რბენა
3 1 2 2 || 2 2 2 2 ლხენა
2 2 4 || 2 2 2 2 ვლენა

11 2 1 1 2 2 || 3 1 1 3 უბნობდეს 2
2 2 4 || 4 4 გულოვნობდეს
1 3 4 || 3 1 4 გამოსულნობდეს
2 2 4 || 2 2 4 უწუნობდეს

12 4 4 || 4 2 2 დარგი 2
2 2 4 || 4 2 2 მარგი
1 3 4 || 2 2 2 2 ვარგი
2 2 2 2 || 4 2 2 კარგი

13 2 2 2 2 || 1 3 2 2 რბევა 2
4 4 || 2 2 2 2 ქნევა
1 3 4 || 2 2 1 1 2 ხევა
1 3 4 || 1 3 2 2 ღევა

14 3 2 3 || 1 2 5 მოშაირობა 3
1 2 2 3 || 3 2 3 ძვირობა
1 4 3 || 2 1 5 (2 3) სიტყვა-მცირობა
3(1 2) 2 3 || 3 2 3 გმირობა

15 4 2 2 || 1 2 1 2 2 ორი 2
2 2 1 3 || 4 2 2 სწორი
3 1 2 2 || 3 1 4 (2 2) შორი-შორია
2 2 2 2 || 4 2 2 ჯორი

16 3 2 3 || 3 5 მოშაირეთა 3
1 2(1 1) 2(1 1)3 || 3 5 გასაგმირეთა
3 2 3 || 3 5 მონადირეთა
2 1 2 2 1 || 2 3 3 მცირეთა

17 3 2 2 1 || 4 4 სამღერელად 2
4 4 || 4 4 სათრეველად
1 3 4 || 2 2 1 3 ნათელად
4 2 2 || 2 2 2 2 გრძელად

18 1 3 4 || 2 2 1 3 აბრკობდეს 2
2 2 4 || 2 2 4 აშიკობდეს
2 2 4 || 1 3 1 3 ამკობდეს
2 2 2 2 || 2 6 (2 4) ენა-მესიკობდეს

19 2 1 2 3 || 1 2 2 3 შიქია 3
2 1 2 3 || 1 2 5 გამიქია
3 2 3 || 3 2 3 ჯიქია
2 3 3 || 3 2 3 მიქია

20 1 4 3 || 1 2 2 3 ზენათა 3
2 3 3 || 5 3 ენათა
3 2 3 || 3 5 აღმაფრენათა
2 3 3 || 2 3 3 წყენათა

21 1 2 5 || 3 1 4 მიხედებიან 3
2 3 3 || 3 5 დავალდებიან
1 4 3 || 3 2 3 ხედებიან
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ბნდებიან

22 3 2 3 || 5 3 ენითა 3
1 2 2 3 || 5 (1 4) 3 წყენითა
2 1 2 3 || 3 5 აღმაფრენითა
1 2 1 1 3 || 3 2 3 ფრფენითა

23 3 2 3 || 2 1 2 3 მზეობა 3
2 3 3 || 2 1 5 მოცალეობა
2 3 3 || 2 3 3 მძლეობა
2 1 2 2 1 || 3 2 3 ზნეობა

24 4 2 2 || 4 2 2 გვარი 2
4 1 3 || 1 3 4 დასადარა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ზღვარი
2 2 4 || 2 2 4 ნაუბარი

25 1 3 4 | 1 3 2 2 მრუში 2
1 3 4 || 4 2 2 უში
2 2 4 || 2 2 2 2 ქუში
1 3 4 || 2 2 4 (2 2) მტლაში-მტლუში

26 2 3 3 || 1 2 5 მაჯნურობასა 3
1 2 2 2 1 || 2 3 3 თმობასა
2 3 3 || 1 2 5 ყმაწვილობასა
2 3 3 || 1 1 3 3 თმობასა

27 1 3 4 || 4 (1 3) 2 2 მალვა 2
4 (2 2) 4 || 4 2 2 ხალვა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ალვა
2 2 4 || 2 2 2 2 კრძალვა

28 1 3 4 || 4 4 აჭეღავნებდეს 2
1 3 2 2 || 4 4 აყივნებდეს
2 2 4 || 4 4 იფერებდეს
2 2 2 2 || 2 2 4 მოიდებდეს

29 1 3 1 3 || 1 3 4 გაამჩივნოს 2
2 2 2 2 || 1 2 1 2 2 იენოს
4 4 || 1 3 4 მოაყივნოს
1 2 1 4 || 2 2 1 3 ატკივნოს

30 2 2 1 3 || 4 4 სიყვარულსა 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 წყლულსა
1 1 2 1 2 1 || 1 3 2 2 სძულსა
2 2 2 2 || 4 2 2 გულსა

31 1 3 4 || 1 3 4 ემართლების 2
4 4 || 2 2 4 დაეთვლების
4 2 2 || 4 4 მოეცლების
1 3 4 || 1 1 2 4 ეახლების

32 2 3 3 || 2 3 3 სვიანი 3
3 2 3 | 5 (2 3) 3 ყმიანი
4 1 3 || 3 5 განგებიანი
1 4 3 || 1 4 3 წყლიანი

33 1 1 1 2 3 || 1 2 2 3 მარტოდ ასული 3
3 2 3 || 3 2 3 დასული
1 2 2 3 || 2 3 1 2 და სული
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ბევრად ასული

34 2 3 3 || 1 2 5 საცოდნარია 3
1 4 3 || 1 2 5 საწუნარია
3 2 3 || 1 1 2 1 3 წუნარია
2 3 3 || 1 2 5 საუბარია

35 3 2 3 || 2 6 სასაუბნაროსა 3
1 2 2 3 || 3 5 დამშნაროსა
2 2 1 1 2 | 3 5 საბაღნაროსა
1 4 2 1 || 3 5 უთენაროსა

36 1 4 3 || 1 2 2 3 ძნელია 3
1 2 2 3 || 3 2 3 მქმნელია
3 2 3 || 3 2 3 ბნელია
2 1 2 3 || 2 1 5 საწუნელია

37 3 2 3 || 1 2 2 3 ბერობა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ჯერობა
3 2 3 || 2 1 2 3 ფერობა
3 2 3 || 3 2 3 მტერობა

38 2 1 2 3 || 1 2 1 4 დაგმნობია 3
2 3 3 || 2 3 3 მჯობია
1 4 3 || 2 1 2 3 გლმობია
1 1 1 2 3 || 2 1 5 შენაფლობია

39 2 3 3 || 1 2 5 დანაბადია 3
1 2 2 3 || 3 2 1 2 კვლა დია
2 3 3 || 2 1 5 განაცხადია
2 3 3 || 1 2 2 3 ხეადია

40 3 2 3 || 1 7 (2 5) ამირ-სპასალარისა 3
3 2 3 || 2 2 1 3 მთეარისა
1 4 3 || 3(1 2) 5 საცნობარისა
1 4 3 || 2 3 3 ჯარისა

41 2 2 4 || 2 2 4 დამალულად 2
1 3 4 (1 3) || 2 2 4 (1 3) ფერ-ნაკლულად
2 2 4 || 2 2 2 2 წყლულად
4 4 || 2 2 4 (1 3) გულ-მოკლულად

42 1 2 2 3 || 2 3 3 ქალისა 3
3 2 3 || 2 1 1 4 სოქალისა
1 4 (2 2) 3 || 2 1 5 (1 4) ბროლ-ფიქალისა
2 1 2 3 || 1 2 5 (1 4) ფერ-გამქრქალისა

43 3 2 3 || 2 3 3 მფლობელმან 3
3 2 3 || 2 1 2 3 მშობელმან
1 4 3 || 1 2 5 მანათობელმან
2 1 2 3 || 3 5 შემამკობელმან

44 3 2 3 || 2 3 3 ხასისა 3
3 2(1 1) 3 || 3 5 (1 4) ბევრ-ათასისა
3 2 3 || 3 2 3 დასისა
1 2 2 3 || 1 4 3 ფასისა

45 3 2 3 || 3 1 4 ნათელითა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ხელითა
2 2 1 3 || 3 5 სამოსელითა
2 2 1 3 || 3 1 4 მხედველითა

46 3 1 4(3 1) || 3 1 2 2 სპათა 2
3 1 2 2 || 2 2 2 2 სხვათა
2 1 1 4 || 4 2 2 ხმათა
2 1 1 2 2 || 1 3 4 (2 2) ბოლო-ფრთათა

47 3 2 3 || 2 1 5 ეღირსებოდა 3
2 1 2 3 || 3 5 აივსებოდა
2 1 2 3 || 3 5 ითავსებოდა
3 2 3 || 2 1 5 დამეესებოდა

48 3 1 1 3 || 3 2 3 თხრობილი 3
1 1 1 2 3 || 2 3 3 ხმობილი
3 2 3 || 3 1 4 მონდობილი
2 1 2 3 || 2 2 1 3 ცნობილი

49 2 1 2 3 || 1 2 5 მოეფინების 3
2 1 2 3 || 2 1 5 მოგეწყინების
2 3 3 || 2 1 2 1 2 ვინ ებას
2 3 3 || 2 1 5 გაეღინების

50 3 2 3 || 1 2 2 3 რგეულა 3
2 3 3 || 3 1 4 ორგეულა
3(1 2) 2 3 || 2 1 5 საარგეულა
3 2 3 || 1 2 5 დაკარგეულია

51 2 3 3 || 2 1 5 მოისმინებდა 3
2 3 3 || 2 1 5 მოიწყინებდა
2 2 1 3 || 1 2 5 მოილბინებდა
3 2 3 || 2 1 5 თანათინებდა

52 3 2 3 || 3 5 ნაერთგეულეი 3
3 2 3 || 2 6 დანაბეჭდეულეი
3 2 3 || 2 6 ნაუფლისწეულეი
3 2 3 || 5 3 ეულეი

53 1 1 2 4 || 4 4 მოგებეულსა 2
2 2 4 || 3 1 4 დიდებეულსა
2 2 1 3 || 4 4 სწავლებეულსა
2 2 1 3 || 4 4 დადებეულსა

54 3 2 3 || 2 1 5 საეურვლენია 3
5 3 || 2 2 1 3 ცხენია
3 2 3 || 3 1 4 მოსწყენია
2 3 3 || 1 2 5 მეკობრენია

55 4 4 || 2 2 4 ნათურქალსა 2
1 3 4 || 4 (1 3) 4 ნასეჭალსა
2 2 4 || 2 2 4 ნაბეჭალსა
1 3 4 || 1 2 1 2 2 ქალსა

56 1 1 3 3 || 3(1 2) 2 3 ხილობა 3
3 2 3 || 1 2 5 შემოყრილობა
3 2 3 || 1 2 5 დაღრეჯილობა
2 1 2 1 2 || 2 3 3 ცოლობა

57 2 1 2(11)3 || 3 5 მოსანდომია 3
2 3 3 || 2 2 1 3 ლომია
3 2 3 || 1 4 3 მჯდომია
1 1 1 2 3 || 2 1 2 3 ჰკრთომია

58 1 1 2 2 2 || 4 4 ჩაეარდნალა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 ქმნალა
3 1 2 2 || 2 2 4 შეგეცალა
2 2 4 || 4 4 გაგეაწბილა

59 2 2 1 3 || 3 1 4 კენარითა 3
2 3 3 || 2 3 3 წუნარითა
2 3 3 (1 2) || 3 5 მოეინარითა
3 2 3 || 3 5 მოუბნარითა

60 5 3 || 2 3 3 პირიო 3
2 1 2 3 || 2 2 1 3 ძვირიო
3 2 3 || 2 6(3 3) საბოძვარ-ხშირიო
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ჭირიო

61 1 3 4 || 4 4 შემოხედნა 2
4 1 3 || 1 3 1 3 გაბედნა
2 2 4 || 4 4 უომედნა
2 2 4 || 2 2 4 დაიაბედნა

62 2 1 2 3 || 3 2 3 მწყენია 3
3 2 3 || 5 3 დღენია
2 1 2 3 || 5 3 ჩვენია
2 1 2 3 || 5 3 ზნენია

63 3 2 3 || 3 5 სათეთობითა 3
2 1 2 3(1 2) || 1 4 3 თმობითა
3 2 3 || 2 1 5 ბერთობითა
3 2 3 || 3 5 ნაზარდობითა

64 1 3 4 || 2 2 4 მოისმენდა 2
4 (1 3) 4 || 4 4 დაუშვენდა
2 2 4 || 2 2 4 მოაფენდა
2 2 1 3 || 2 2 1 3 შეკრცხვენდა

65 1 3 2 2 || 1 3 1 3 დამგმეო 2
2 2 4 || 1 3 4 მიბოძეო
2 2 1 3 || 1 3 1 3 გასწყრეო
1 3 4 || 1 3 4 ამაზეო

66 3 2 3 || 1 2 5 საწუნარისა 3
2 1 5 || 1 2 5 მოწუნარისა
3 2 3 || 3 5 საუბნარისა
1 2 5 || 1 1 3 3 წუნარესა

67 3 2 3 || 1 2 5 მშვილდოსანია 3
3 2 3 || 2 3 3 ყმანია
5 1 2 || 3 5 უკეთქმანია
5 3 || 2 1 5 მოედანია

68 1 1 3 1 2 || 3 5 დაცილებასა 3
2 3 1 2 || 8 (5 3) შეღრეჯილობა-კლებასა
2 3 3 || 2 3 3 ხლებასა
2 3 3 || 2 3 3 ქნებასა

69 4 4 || 4 4 გარდასწყვედეს 2
4 4 || 3 1 2 2 ზმიდეს
4 4 || 2 2 4 დაასკვნიდეს
2 2 4 || 4(1 3)1 1 2 ელიდეს

70 5 3 || 3 5 მოიარენით 3
3 2 3 || 2 3 3 არენით
3 2 3 || 2 1 5 მოიჯარენით
3 1 1 3 || 1 2 5 გაეხბარენით

71 3 2 3 || 2 3 3 სოსანი 3
5 3 || 2 6 (1 5) ბროლ-ბალახშოსანი
3 (1 2) 2 3 || 3 5 ქარჭაშოსანი
3 2 3 || 2 6(1 5) თეთრ-ტაიჭოსანი

72 4 2 2 || 4 4 გამოვიდეს 2
1 3 4 || 2 2 4 შემოკრეიდეს
3 1 2 2 || 2 2 4 დაფარეიდეს
4 4 || 3 1 2 2 სრეიდეს

73 3 2 3 || 2 3 3 ელიდითა 3
2 3 3 || 3 5 მოვვართმიდითა
3 5 || 3 5 დასთვალვიდითა
3 2 3 || 2 3 3 კიდითა

74 3 2 3 || 8 (3 5) ანგარიშ-მიუწედო-
მელი 3
3 1 1 3 || 3 2 3 მხლტომელი
1 4 (2 2) 3 || 3 2 3 რომელი
2 2 1 3 || 1 2 5 დაუშრომელი

75 2 2 4 || 2 2 4 წაუხმიდეს 2
3 1 4 || 2 2 4 მიასხმიდეს
1 3 4 || 4 (3 1) 4 მიართმიდეს
2 2 4 || 2 2 1 3 წასდგმიდეს

70 2 2 4 || 2 2 4 შემოისხეს 2
3 1 4 || 2 2 4 შეარისხეს
2 2 4 || 4 2 2 ისხეს
4 4 || 2 2 3 1 ედემას ხეს

77 2 3 3 || 1 2 5 განარბენია 3
3 2 2 1 || 1 2 2 3 ტყენია
3 2 3 || 2 2 1 3 ცხენია
2 3 3 || 2 3 3 მხნენია

78 4 1 1 2 || 3 5 ეუბნებოდეს 3
5 3 || 2 1 2 3 დგებოდეს
2 3 3 || 3 2 3 ჰყვებოდეს
3 2 3 || 1 2 2 3 გვთნებოდეს

79 3 2 3 || 2 1 1 4 გემცთარებით 3
3 2 1 2 || 2 3 3 დარებით
3 2 2 1 || 2 1 5 მოგეხმარებით
2 3 3 || 2 1 2 3 წარებით

80 3 2 3 || 3 2 3 ოცია 3
2 3 3 || 3 5 დაეხოცია
1 4 3 || 1 2 5 შეეტყორცია
2 3 3 || 3 5 გაგვიხოცია

81 3 2 3 || 1 2 2 3 ნარდისა 3
3 2 3 || 3 5 განაზარდისა
1 4 3 || 2 3 3 ვარდისა
3 2 3 || 2 3 3 დარდისა

82 2 3 3 || 3 2 3 ხეთასა 3
3 2 3 || 2 3 3 ბზეთასა
2 1 2 3 || 3 2 3 მხნეთასა
4 1 3 || 2 1 2 3 ტყეთასა

83 2 2 2 2 || 1 3 2 2 პირსა 2
2 2 4 || 1 2 1 2 2 გმირსა
2 2 4 || 8 (2 2 4) ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა
2 2 4 || 2 2 4 ანატირსა

84 1 2 2 3 || 3 (2 1) 2 3 ტყავისა 3
2 3 3 || 2 3 3 თავისა
2 3 3 || 2 3 3 მკლავისა
2 1 2 3 || 3 5 სანახავისა

85 3 2 3 || 1 2 5 (1 4) გულ-მდუღარისად 3
5 (1 4) 3 || 1 2 5 მოლიზღარისად
2 1 2 3 || 2 3 2 1 ღარი სად
2 3 3 || 3 1 4 აღარისად

86 2 2 4 || 2 2 4 შეუზარდა 2
2 2 4 || 2 2 4 უმაგარდა
4 4 || 2 2 4 დაუწყნარდა
2 1 1 2 2 || 2 6 გაუუმცარდა

87 1 3 2 2 || 2 2 4 ნაუბარი 2
1 3 4 || 2 2 4 უგრძნობარი
2 2 4 || 2 2 4 ნადებარი
2 2 4 || 2 2 4 ნაგუბარი

88 2 1 2 3 || 2 3 3 წონამან 3
2 3 3 || 2 1 2 3 მონამან
2 3 3 || 2 1 4 1 გაიკონა მან
2 3 3 || 2 3 3 კონამან

89 1 3 2 2 || 2 2 4 შემობრუნდა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 უნდა
2 2 4 || 2 2 4 შემიძრწუნდა
1 3 4 || 1 3 2 1 1 მენ, და-

90 2 3 3 || 2 1 2 3 მწყრომარე 3
3 2 3 || 2 3 3 მდგომარე
3 2 3 || 3 1 4 სომარე
2 1 2 3 || 1 2 2 3 მჯდომარე

91 3 2 3 || 2 3 3 ჩხარია 3
3 2 2 1 || 1 2 5 (1 4) გულ-მდუღარია
2 3 3 || 2 3 3 ჯარია
2 2 1 1 2 || 1 2 5 მოუბარია

92 2 2 4 || 2 2 4 მოიწურნა 2
4 (1 3) 4 || 2 6 გაიმამაცურნა
2 2 4 || 4 1 3 იყურნა
2 2 4 || 2 2 1 3 განკურნა

93 3 2 3 || 1 2 5 შესაპყრობელად 3
1 1 3 3 || 3 5 საწყალობელად
1 4 3 || 2 6 (1 5) ხელ-აუპყრობელად
2 3 3 || 1 2 5 გასაპობელად

94 2 2 4 || 4 4 შეუზახნა 2
1 3 4 || 1 3 2 2 ნახნა
4 4 || 2 2 4 დასახნა
2 2 4 || 2 2 4 ივაგლახნა

95 2 2 1 3 || 1 2 5 მისწუეელად 3
2 2 1 3 || 2 3 3 მრხეველად
3 2 3 || 5 1 2 მზე ველად
3 2 3 || 2 3 3 მდეველად

96 1 1 2 4 || 1 3 2 2 ცხენსა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 ჩვენსა
2 2 4 || 2 2 4 ანფრენსა
3 1 1 3 || 2 2 4 წანარბენსა

97 2 2 1 3 || 3(1 2) 5 ნაკეალევისა 3
2 3 (1 2) 3 || 3 2 3 დევისა
3 2 3 || 2 1 2 3 ხევისა
3 2 3 || 3 2 3 ღევისა

98 2 2 4 || 4 2 2 შება 2
2 2 4 || 4 4 დანაღლება
4 4 || 2 2 (1 1) 4 განკურნება
2 2 2 2 || 3 1 2 2 ნება

99 2 1 1 4 || 4 4 წამოვიდა 2
3 1 4 || 2 2 4 მოერთვიდა
4 4 || 3 1 2 2 სრულდა
2 1 1 4 || 2 2 4 უზრახვილდა

100 2 2 4 || 4 4 დაღრეჯილი 2
2 2 2 2 || 3 1 2 2 შვილი
4 4 || 3 1 4 (1 3) არ-დაჯრილი
4 4 || 3 1 2 2 ტკბილი

101 3 2 3 || 3 5 დაღრეჯილობა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ცილობა
3 2 3 || 3 1 4 ღვიძილობა
1 4 3 || 1 2 5 (1 4) ფერ-შეცელილობა

102 3 2 3 || 3 2 3 სკამითა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 (2 1) ამით-ა
3 2 1 2 || 2 1 2 3(2 1) ჟამით-ა
3 2 3(2 1) || 2 3 3 წამითა

103 2 3 3 || 2 2 1 3 ქალიო 3
2 2 1 3 || 2 3 3 წყალიო
3 2 3 || 3 5 (1 4) ფერ-ნამკრთალიო
3 1 1 3 || 3 5 მომაყალიო

104 3 1 2 2 || 4 1 3 გავსძლეო 2
4 1 3 || 1 3 4 სიცოცხლეო
2 2 4 || 2 2 4 მეწამლეო
2 2 4 || 1 1 2 1 3 დაელეო

105 3 2 3 || 2 3 3 ნებასა 3
2 3 3 || 3 5 მოვანებასა
3 2 3 || 3 5 (2 3) ნება-ნებასა
3 2 1 2 || 1 2 5 მოყვანებასა

106 2 2 4 || 4 2 2 გცნობდეს 2
2 2 4 || 2 2 4 ამაყობდეს
2 2 4 || 4 4 დაამხობდეს
2 2 4 || 1 3 2 2 სჯობდეს

107 3 2 3 || 1 2 5 სავაგლახია 3
2 2 1 3 || 3 5 დამისახია
5 3 || 1 2 5 მუფარახია
1 1 1 2 3 || 2 2 1 3 ახია

108 3 1 4 || 2 2 4 გარდეკაძე 2
2 2 4 || 3 1 2 2 კიდე
1 3 1 3 || 1 3 2 2 კიდე
2 2 1 3 || 4 4 წავკაძე

109 1 1 2 2 2 || 2 2 4 მოიხოცნა 2
4 4 || 2 2 4 დამიხოცნა
2 2 4 || 1 3 4 გარდამკოცნა
2 2 2 2 || 2 2 1 3 მეოცნა

110 1 2 2 1 2 || 2 1 2 1 2 და რული 3
1 4 3 || 3 2 3 ღვარული
2 3 1 2 || 2 3 3 ფარული
3 2 3 || 3 1 4 მხიარული

111 2 2 4 || 2 2 4 გამემწარნეს 2
4 2 2 || 4 4 წამეარნეს
2 2 2 2 || 4 4 მინეტარნეს
4 2 2 || 4 4 გამახარნეს

112 2 2 4 || 1 3 4 დანაჯღდსა 2
1 3 1 3 || 2 2 2 2 ბედსა
1 3 4 || 4 2 2 მხედსა
4 1 3 || 4 4 შემოქმედსა

113 1 2 2 2 1 || 3 2 3 მფლობელი 3
1 2 2 3 || 8 (3 5) ბრძანება-მიუთხრობელი
3 2 3 || 2 3 3 მცნობელი
2 1 2 2 1 || 3 1 4 უშობელი

114 3 2 3 || 3 2 3 კიდეთა 3
3 2 3 || 3 1 4 დარიდეთა
3 2 2 1 || 1 2 5 მოიცლიდეთა
3 2 3 || 1 2 1 4 მიხვიდეთა

115 2 3 3 || 1 2 5 წელწადია 3
3 2 2 1 || 3 1 1 1 2 კცა დია
2 1 2 3 || 3 5 დანაბადია
2 3 3 || 3 2 3 ზადია

116 3 2 3 || 1 2 5 მოეიარენით 3
2 1 2 2 1 || 1 2 5 გავიხარენით
2 3 3 (1 2) || 2 1 5 შეეყარენით
1 2 2 3 || 2 1 5 მოიგეარენით

117 2 2 2 2 || 3 1 2 2 ძეო 2
2 2 4 || 3 1 4 სიბილწეო
2 2 4 || 4 2 2 ზეო
4 4 || 2 2 2 2 მეო

118 2 1 1 4 || 4 4 ადიადა 2
3 1 4 || 2 2 2 2 სადა
2 2 4 || 2 2 4 შემოხადა
2 2 4 || 2 2 1 3 დაბადა

119 3 1 2 2 || 2 2 1 3 პერანგი 2
3 1 4 || 2 2 2 2 ჩანგი
4 1 3 || 4 2 2 ზანგი
4 4 || 2 2 2 2 მანგი

120 3 2 3 || 3 5 სანატრელისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ჭრელისა
3 2 3 || 1 2 5 შეუყრელისა
3 2 3 || 3 5 საყვარელისა

121 3 2 3 || 2 3 3 რცხვენოდა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 სდენოდა
2 3 2 1 || 3 2 3 შევნოდა
3 2 3 || 3 5 გარდაჰფენოდა

122 3 2 3 || 3 5 უსაპირონი 3
3 2 3 || 3 1 4 საპირონი
3 2 3 || 3 5 გასაგმირონი
1 2 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-უხშირონი

123 3 2 3 || 5 3 რიდითა 3
3 2 3 || 2 3 3 მშვიდითა
3 2 3 || 2 2 1 3 რიდითა
3 (2 1) 2 3 || 2 3 3 დიდითა

124 2 3 2 1 || 1 4 3 თხრობისა 3
2 3 (2 1) 3 || 2 2 1 3 თმობისა
2 3 3 || 3 2 3 ხმობისა
1 1 2 1 3 || 2 3 3 ცნობისა

125 2 2 4 || 2 2 1 3 იქმნების 2
2 2 4 || 4 4 და-ცა-ქნების
2 2 3 1 || 2 2 4 მეგონების
2 2 2 2 || 2 2 4 გეკურნების

120 2 2 4 || 4 (2 2) 1 3 დუხჭირად 2
2 2 4 || 2 1 1 4 დანამჭირად
2 2 2 2 || 2 2 3 1 საეკვი რად
2 2 2 2 || 2 1 1 2 2 ჭირად

127 2 2 1 1 2 || 2 2 4 დაგეხოცა 2
1 3 2 2 || 2 2 4 მოეხოცა
1 3 4 || 2 2 3 1 დამამხო ცა
1 3 4 || 2 2 4 მოლახოცა

128 4 4 || 2 2 1 3 გეტყვია 2
2 2 4 || 2 2 4 შემიტყვია
2 2 4 || 2 2 4 გისეტყვი
4 4 || 2 2 4 დაუტკვია

129 2 2 4 || 2 2 2 2 ორად 2
2 1 1 4 || 3 1 2 2 სწორად
2 2 3 1 || 4 1 3 ნაკორად
2 2 2 2 || 2 2 2 2 შორად

130 2 2 4 || 2 2 4 გაამყარე 2
2 2 4 || 2 2 4 ასაპყარე
2 2 4 || 2 2 2 2 ყარე
2 2 2 2 || 4 4 შემეყარე

131 2 2 4 || 2 2 4 საძებნარი 2
2 2 4 || 4 4 მოუბნარი
2 2 4 || 2 2 4 უჩინარი
3 1 4 || 2 2 4 დაუმჭნარი

132 2 2 2 2 || 1 3 2 2 ქმარი 2
2 2 4 || 2 2 4 შენაქმარი
2 2 4 || 2 2 4 დასანთქმარი
2 2 4 || 2 2 4 ასაქმარი

133 4 2 2 || 1 3 4 აწამწამე 2
1 3 2 2 || 2 2 4 შეეიწამე
1 3 4 || 1 3 4 გამიწამე
2 2 4 || 4 2 1 1 წა-, მე

134 2 2 2 2 || 2 2 1 3 დაგბადა 2
1 3 4 || 4 2 2 სადა
1 1 2 4 || 4 4 მედიადა
2 2 1 3 || 2 2 4 (3 1) იეფად-ა

135 1 3 4 || 4 2 2 პირი 2
3 1 4 || 4 4 (2 2) სიტყვაახშირი
4 4 || 4 2 2 ჭირი
2 2 4 || 2 2 2 2 ჭეირი

136 2 2 4 || 4 2 2 ასად აგეს 4
4 (1 3) 4 || 1 3 4 ასადაგეს
1 2 1 2 2 || 2 2 1 1 2 ა, სად აგეს
2 2 4 || 2 2 4 ასადაგეს

137 1 3 4 || 2 2 1 3 გასძლებდა 2
4 4 || 2 2 4 აყოლებდა
2 1 1 2 2 || 2 2 4 ათრთოლებდა
2 2 4 || 4 4 ავალებდა

138 1 2 2 3 || 2 3 1 2 ეს ადრე 3
2 1 2 3 || 3 5 (4 1) უყვითლესად-რე
2 2 1 3(1 2) || 1 2 1 4(3 1) უკრძესად-რე
1 4 3 || 2 1 2 3(2 1) წესად-რე

139 2 2 1 3 || 2 2 4 ეხოცების 2
2 2 4 || 3 1 4 იკეცების
1 3 4 || 4 4 ეოცების
2 2 4 || 1 3 4 ეოცების

140 4 4 || 1 3 2 2 ღაზოდ 2
2 2 4 || 1 3 4 დასანაზოდ
1 3 4 || 2 2 4 სალამაზოდ
2 2 4 || 2 2 4 სადარბაზოდ

141 2 3 3 || 1 2 5 შენარონია 3
3 2 3 || 1 2 5 გამიგონია
3 2 3 || 1 2 5 დაგიმონია
1 1 1 2 3 || 1 2 5 გარემონია

142 1 3 4 || 3 1 4 ვინპირო 2
4 4 || 2 2 2 2 ვჰგმირო
4 (2 2) 4 || 2 2 4 ავატირო
2 2 4 (2 2) || 1 3 4 დავაძვირო

143 3 2 3 || 3 5 მადრიელობა 3
3 2 2 1 || 1 2 5 გამდრეკელობა
1 2 2 3 || 2 3 3 ქველობა
1 2 2 2 1 || 1 4 3 გრძელობა

144 1 3 4(3 1) || 2 2 4 მოახსენა 2
4 2 2 || 1 3 2 2 თქვენა
1 2 1 4 || 2 2 4 გამითენა
2 2 4 || 4 1 3 მიჩვენა

145 2 2 4 || 4 2 2 შეილი 2
1 3 1 3 || 1 3 1 3 გაზრდილი
1 2 1 4 || 1 1 2 1 3 გაყრილი
2 2 4 || 4 2 2 ღებილი

146 5 3 || 2 1 2 3 მაეალი 3
1 1 3 3 || 1 2 2 3 მრაეალი
3 2 3 || 3 2 1 2 და ვალი
1 4 3 || 2 1 2 1 2 სწვაე ალი

147 1 3 4 || 2 2 4 სამეფოსა 2
4 4 || 2 2 4 იეფოსა
2 2(1 1)1 3 || 4 4 სასწრაფოსა
2 2 1 3 || 4 4 სადაეოსა

148 3 2 3 || 3 5 სანაპიროსა 3
2 1 2 3 || 3 5 უქეიტკიროსა
2 1 2 2 1 || 3 5 სანადიროსა
3 2 3 || 3 5 სავაზიროსა

149 3 2 3 || 2 1 2 3 მრეხვენიან 3
2 3 3 || 3 5 გაგეელენიან
2 1 2 3 || 3 2 3 მდენიან
1 2 2 3 || 1 2 5 მოელხენიან

150 1 3 4 || 3 1 4 სიყვარულსა 2
2 2 4 || 4 2 2 ზრეულსა
1 3 4 || 2 2 4 დაფარულსა
1 3 4 || 2 2 4 მხიარულსა

151 3 2 3 || 1 2 5 დაკარგულისა 3
3 2(1 1) 3 || 2 3 3 გულისა
2 1 2 3 || 2 3 3 რგულისა
2 3 3 || 3 5 დადაგულისა

152 2 1 1 2 2 || 4 4 სამსახურად 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ყმერად
2 2 4 || 3 1 2 2 მერად
1 1 2 1 3 || 1 3 4 მამაცერად

153 1 4 1 1 1 || 3 5 (2 3) პატრონ-ყმათასა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 ხმათასა
1 1 3 3 || 3 2 3 სპათასა
2 3 2 1 || 1 4 3 სხეთთასა

154 3 1 4 || 4 4 ჰპატრონობდი 2
2 2 4 || 1 3 2 2 სცნობდი
2 2 1 3 || 4 2 2 სძღვნობდი
2 2 4(1 3) || 2 2 1 3 აგრძნობდი

155 3 1 4 || 2 2 4 დაასახე 2
2 1 1 4 || 4 4 შემინახე
1 3 4 || 2 2 1 2 1 დაჭნა ხე
1 3 4 || 3 1 4 მიეაგლახე

156 3 2 3 || 1 2 5 სასურვალია 3
3 2 3 || 2 1 2 3 მორეალია
3 (2 1) 2 3 || 3 5 გარდეულია
3 2 3 || 2 2 1 3 რეალია

157 2 2 4 || 4 2 2(1 1) მხნედრე 2
2 2 4 || 4 4 (2 1 1) ზედა-ზედ-რე
2 2 4 || 2 2 4 შეიევრე
2 2 4 || 2 2 4 მოიმედრე

158 1 3 4 || 4 4 შეეზარა 2
2 2 4 || 2 2 4 გარდმოყარა
4 4 || 2 2 4 გაიხარა
2 2 1 3 || 2 2 2 2 არა

159 2 2 4 || 2 2 1 3 მიბრძანე 2
3 1 4 || 1 3 1 3 გივეანე
1 3 4 || 2 2 4 ვაკვანე
1 3 4 || 4 4 წამიტანე

160 2 2 4 || 2 2 2 2 ჰრელად 2
1 3 2 2 || 2 2 4 გასაჰრელად
4 2 2 || 4 4 უეაჰრელად
2 1 1 4 || 1 3 4 დასაჰრელად

161 2 2 4 || 2 2 2 2 ვარგა 2
4 4 || 1 3 1 1 2 ქარგა
4 4 || 2 2 1 3 ობარგა
1 3 4 || 2 2 1 3 დამკარგა

162 4 2 2 || 2 2 2 2 ასი 2
4 2 2 || 1 1 2 2 2 დასი
2 1 1 1 3 || 2 2 2 2 ფლასი
2 2 4 || 2 2 2 2 ხასი

163 3 1 2 2 || 3 1 2 2 ზრდილნო 2
3 1 4 || 2 2 4 გამოცდილნო
1 3 4 || 4 2 2 ჩრდილნო
2 2 4 || 2 2 4 შემოხდილნო

164 3 2 3 || 3 2 1 2 მე რასა 3
1 1 3 3 || 2 3 3 წერასა
3 2 3 || 2 2 1 3 მღერასა
2 1 2 3 || 2 2 1 3 ცერასა

165 2 2 1 3 || 1 2 5 გარდსახეეწელი 3
2 2 1 3 || 2 3 1 2 მე წელი
5 3 || 1 2 5 შემომხეეწელი
1 4 3 || 3 5 დაელეწელი

166 1 3 4 || 2 2 4 პატრონობდეს 2
3 1 4 || 4 2 2 სცნობდეს
2 2 4 || 1 1 2 1 3 აკნობდეს
4 4 || 2 2 4 დაადნობდეს

167 2 2 4 || 2 1 1 2 2 შეილი 2
2 2 4 || 2 2 4 აეთანდილი
2 2 4 || 2 2 2 2 ქმნილი
1 1 2 1 3 || 2 2 1 3 სიცილი

168 2 2 4 || 3 1 4 (2 2) სიტყვა-ნაზმა 2
2 2 4 || 4 4 შეეკაზმა
2 2 4 || 4 4 დაერაზმა
2 2 4 || 2 2 2 2 დაზმა

169 2 2 4 || 2 2 2 2 მინა 2
4 4 || 2 6 გაითავისწინა
2 2 4 || 2 2 4 გაირბინა
2 2 4 || 2 2 4 (3 1) თინათინ-ა

170 2 2 4 || 4 4 გაეკიდა
2 2 4 || 2 2 4 წაეკიდა
1 3 2 2 || 2 2 4 გაეკიდა
2 2 4 || 2 2 4 აეკიდა

171 1 3 4 || 1 3 4 მოითვალეს 2
2 2(1 1)2 2 || 2 2 4 იფრმკრთალეს
2 2 4 || 4 4 ანაცვალეს
2 2 4 || 2 2 4 უცხენმალეს

172 2 2 2 2 || 2 2 4 დანერგვიდეს 2
3 1 2 2 || 4 4 მოასხმიდეს
3 1 2 2 || 4 2 2 კიდეს
2 2 4 (1 3) || 2 2 4 გარდმოჰყრიდეს

173 3 2 3 || 2 1 5 დიდებულები ?
3 2 3 || 3 2 3 თქმულები
1 4 3 || 2 6 (1 5) გულ-დანაწყლულები
2 3 1 2 || 2 3 3 ულები

174 2 2 2 2 || 1 3 4 გვეარმისცა 2
4 3 1 || 2 2 2 2 მისცა
4 4 || 1 3 2 2 ვისცა
2 2 4 || 4 4 (3 1) თაყვანი-სცა

175 1 3 4 || 4 2 2 ეზროს 2
4 2 2 || 4 4 და-ცა-ეზროს
1 3 2 2 || 1 3 2 2 ეზროს
2 2 4 || 4 4 იაბეზროს

176 3 2 3 || 3 (1 2) 5 გარდაიარა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 იარა
2 1 2 3 || 3 5 გაუზიარა
1 1 1 2 3 || 1 2 2 1 2 ცვრი არა

177 3 2 3 || 2 3 3 დანასა 3
3 2 3 || 2 3 3 დანასა
1 2 2 3 || 5 3 ანასა
3 2 3 || 2 3 1 2 და ნასა

178 2 1 2 3 || 2 1 2 3 ბნებოდა 3
2 2 1 3 || 2 1 2 3 ბნდებოდა
2 3 3 || 3 5 იარებოდა
2 3 3 || 1 7 (2 5) თანა-ემოყვრებოდა

179 1 2 2 3 || 1 2 5 შესართავისად 3
2 3 2 1 || 2 3 3 თავისად
1 4 3 || 2 1 2 1 2 ვთქვა ვისად
2 3 3 || 2 3 3 თავისად

180 2 2 4 || 2 2 4 მოიარა 2
2 2 2 2 || 1 3 1 3 იარა
2 2 1 3 || 4 1 3 მიმხვდარა
2 2 4 || 2 1 1 4 მიიყარა

181 2 2 4 || 4 2 2 მჭისსა 2
1 1 2 2 2 || 2 2 4 ადამისსა
2 2 1 3 || 1 2 1 2 2 ვისსა
1 1 2 4 || 4 2 2 მისსა

182 1 2 2 3 || 3 2 3 დიდისა 3
3 2 3 || 3 2 3 შვიდისა
1 2 2 2 1 || 2 3 3 ხიდისა
3 2 3 || 3 2 3 კიდისა

183 1 3 4 || 2 2 4 ანგარიშობს 2
2 2 4 || 2 2 2 2 იშობს
1 1 2 4 || 1 3 4 (1 3) გულ-მოშიშობს
2 2 2 2 || 2 2 2 2 იშობს

184 5 3 || 2 3 3 მრჩეველად 3
1 1 3 3 || 2 1 2 1 2 მე ველად
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მლეველად
2 2 1 3 || 1 2 2 3 მკლეველად

185 1 1 3 3 || 2 3 3 ხანანი 3
3 2 2 1 || 3 1 4 მისთანანი
1 4 3 || 2 3 3 ბანანი
3 2 3 || 3 5 დასაგვანანი

186 3 2 3 || 1 2 5 დაეედრებული 3
1 2 5 (2 3) || 1 2 5 გამწარებელი
2 3 3 || 1 2 2 3 რებული
2 3 3 || 8 (3 5) გონება-შეიწრებული

187 2 2 4 || 2 2 1 3 ამრუდენ 2
1 3 4 || 2 1 1 4 გამიცუდენ
2 2 4 || 2 2 4 დააბუდენ
2 2 2 2 || 4 4 დავიყუდენ

188 2 2 3 1 || 1 3 4 ეუბნების 2
2 2 1 3 || 2 2 1 3 დადნების
2 2 1 3 || 2 2 4 მედინების
4 2 2 || 4 (1 3) 1 3 იქმნების

189 2 2 1 3 || 2 2 4 მომივლიან 2
2 2 1 3 || 4 4 შემიგნიან
4 2 2 || 4 2 2 თქვიან
1 3 2 2 || 2 2 2 2 მდიან

190 1 4 3 || 2 2 1 3 ტყენია 3
2 3 3 || 3 5 მონაწყენია
5 2 1 || 2 6 სიამაყენია
3 2 3 || 3 1 4 საყენია

191 4 4 || 2 2 4 ივაგლახა 2
1 3 4 || 1 3 4 გამოსახა
2 2 4 || 2 2 1 3 ენახა
2 2 4 || 2 2 4 შეუზახა

192 2 3 (1 2) 3 || 4(1 3)1 3 (2 1) კენესით-ა 3
3 2 3 || 3 2 3 წესითა
3 2 3 || 3 5(1 4) მკლავ-უგრძესითა
3 2 3 || 2 3 3 კვესითა

198 2 2 4 || 2 2 4 შეიწოდეს 2
2 2 4 || 2 2 4 მოვიდოდეს
1 1 2 4 || 2 2 1 3 იცოდეს
2 2 4 || 1 3 4 არაოდეს

194 2 2 4 (1 3) || 2 2 4 მხიარული 2
2 2 4 || 1 3 4 უწყერული
2 2 4 || 4 2 2 გული
3 1 4 || 2 2 1 1 2 სული

195 3 1 2 1 1 || 4 4 დაგამსგავსენ 2
1 3 4 || 3 1 2 2 ავსენ
2 2 4 || 2 2 4 მოგვისავსენ
4 4 || 2 2 4 დაიმხავსენ

196 3 2 3 || 1 2 5(1 4) გულ-მდუღარეთა 3
1 2 2 3 || 3 5 მოუბარეთა
1 2 2 3 || 1 2 2 3 მწარეთა
2 1 5 (2 3) || 3 5 (2 3) არე-მარეთა

197 2 2 4 || 4 4 წამოვედით 2
1 3 4 || 2 2 4 გარდავხედით
4 4 || 2 2 1 3 წაუედით
2 2 4 || 3 1 1 1 2 ქედით

198 1 2 2 3 || 3 5 დაეაწბილენით 3
1 4 3 || 1 2 5 დაეტკილენით
1 2 2 1 2 || 3 5 ვაეაქილენით
1 4 3 || 3 5 ეითაკილენით

199 1 4 3 || 3 2 3 ტყავითა 3
1 4 3 || 1 1 3 3 მკლავითა
2 3 3 || 2 1 2 3 თავითა
1 4 3 || 1 2 5 დამნახავითა

200 1 4 3 || 3 5 მეაბჯრენია 3
3 2 3 || 1 2 5 მოაზრენია
5 3 || 2 2 1 3 ღრენია
3 2 3 || 2 1 5 გარდაგეფრენია

201 3 2 3 || 2 6 (1 5) პირ-კამეუშავია 3
2 1 2 3 || 3 2 3 შავია
2 1 2 3 || 3 (2 1) 2 3 ტყავია
1 2 2 3 || 3 5 უნახავია

202 3 2 3 || 2 1 5 გავიცადენით 3
1 1 3 3 || 1 4 1 2 ცად ენით
2 3 3 || 2 1 5 შევეცადენით
2 2 1 3 || 1 1 4 2 ცრემლისაცა დენით

203 1 4 3 || 2 3 3 ქენებით 3
2 3 3 || 2 1 2 3 ხსენებით
2 1 2 3 || 2 3 1 2 ჩვენ ნებით
3 2 3 || 2 2 1 3 შეენებით

204 2 2 4 || 2 2 4 ანატიფნა 2
2 2 4 || 2 2 4 გაამყიფნა
1 3 2 2 || 2 2 4 ამოგეკრიფნა
2 2 4 || 4 4 შეგვამწიფნა

205 3 2 3 || 3 5 დაეუზიდენით 3
2 3 3 || 3 2 1 2 კიდ ენით
1 2 2 1 2 || 1 2 5 დაეერიდენით
2 3 3 || 2 3 1 2 კი დენით

206 1 3 4 || 2 2 4 გარდაჰფრიწა 2
2 2 3 1 || 2 2 4 დაამიწა
2 2 4 || 4 4 მოამიწა
2 2 4 || 2 2 3 1 ამაკი, წა-

207 2 3 3 || 2 1 5 აუჩქარებლად 3
3 2 3 || 2 2 1 3 მთვარებლად
1 4 3 || 3 5 გაუხარებლად
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მარებლად

208 2 2 4 || 2 2 4 (1 3) არ-დათოვნა 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 ყოვნა
2 2 4 || 1 3 2 2 პოვნა
2 2 3 1 || 4 2 2 ხსოვნა

209 2 1 2 1 2 || 3 5 უადგილოსა 3
1 2 2 3 || 3 5 საგაზრდილოსა
1 2 2 3 || 2 6 (1 5) არ-საადგილოსა
3 2 2 1 || 2 6 დაკ.ღრეჭილოსა

210 2 1 2 3 || 2 3 3 ნებასა 3
3 2 2 1 || 2 3 3 ე̈ებასა
3 2 3 || 3 5 (2 3) ნება-ნებასა
2 3 3 || 3 5 მოსვენებასა

211 2 2 1 3 || 2 3 3 დეზითა 3
2 3 3 || 5 (1 4) 3 ხეზითა
1 2 2 3 || 1 4 3 ზეზითა
3 2 3 || 3 1 4 მიზეზითა

212 4 4 || 2 2 2 2 აგოს 2
4 4 || 2 2 4 გაამშაგოს
1 1 2 4 || 2 2 4 გამოაგოს
4 (1 3) 4 || 4 4 მოიძაგოს

213 2 2 2 2 || 3 1 2 2 რეტ:დ 2
2 2 1 3 || 3 1 2 2 კერეტად
4 4 || 4 4 (2 2) ცემა-ცლეტად
2 2 2 2 || 4 4 (2 2) მეტის-მეტად

214 3 2 3 || 3 1 4 ვაცედ̈ი 3
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ბედენი
3 2 3 || 2 3 3 ზედენი
3 2 3 || 2 6 (1 5) არ-დასამრუდენი

215 5 (2 3) 3 || 2 2 1 3 ღამ̈ი 3
2 1 2 3 || 1 4 3 მჭ.მენი
3 2 1 2 || 2 3 3 წამენი
1 2 2 3 || 3 5 მოსალამენი

216 2 1 1 4 (3 1) || 4 2 2 კლდენი 2
2 2 2 2 || 2 2 4 ჩან.დენი
2 2 1 3 || 2 2 1 3 რასდენი
1 3 4 (1 3) || 2 2 4 ანაურდენი

217 1 2 2 3 || 2 2 1 3 კლდენია 3
3 2 3 || 3 2 3 ხენია
1 2 2 3 || 2 3 3 ცხენია
2 3 2 1 || 2 6 (1 5) ცრემლ-მინადენია

218 1 2 2 1 2 || 3 2 3 ტყაეითა 3
3 2 3 || 2 3 3 შაეითა
3 2 3 || 3 5 შესართავითა
2 1 2 3 || 2 3 3 მკლავითა

219 2 2 2 2 || 2 2 4 ჩაგვიცვივდეს 2
2 2 4 || 1 3 2 2 გვწვიდეს
2 1 1 2 2 || 2 2 4 გარდმოსწვიმდეს
2 2 4 || 4 2 2 სწმიდეს

220 2 2 4 || 4 2 2 თმასა 2
4 4 || 1 2 1 2 2 ყმასა
4 4 || 4 2 2 ხმასა
3 1 4 || 2 2 4 (2 2) ქცევა-ზმასა

221 2 3 1 2 || 2 3 3 წყლულობა 3
1 4 3 || 3 5 აკაზმულობა
1 2 2 3 || 3 5 (1 4) წელ-მორტყმულობა
2 3 1 2 || 3 5 გამოსრულობა

222 3 2 3 || 2 1 2 1 2 მე რითა 3
3 2 3 || 3 2 3 ფერითა
2 2 3 || 2 3 3 წვერითა
3 2 3 || 2 1 2 3 ჩხერითა

223 1 3 2 2 || 2 2 2 2 ეჯდა 2
2 1 1 2 2 || 2 2 4 გაოგლეჯდა
4 4 || 3 1 2 2 შეჯდა
2 2 4 || 1 3 4 დაღრეჯდა

224 3 2 1 2 || 2 3 3 კაცისა 3
5 (2 3) 3 (1 2) || 2 3 1 2 თქეა, ცისა
3 2 3 || 3 5 მონატაცისა
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ვაცისა

225 2 2 4 || 2 2 4 შეეარა 2
2 2 4 || 2 2 4 გააგარა
3 1 4 || 2 2 4 მოეჟარა
1 1 2 2 2 || 2 2 4 მომიღვარა

226 1 2 2 3 || 1 2 1 4 ვაჯობინო 3
2 3 1 2 || 3 5 ვაამბობინო
3 2 3 || 3 5 გავაბრჭობინო
1 2 2 2 1 || 1 2 5 დაეისობინო

227 4 2 2 || 2 2 4 გამობმული 2
2 2 4 || 2 2 4 (13) კარ-განხმული
2 2 4 || 4 (1 3) 4 (1 3) ცრემლ-დასხმული
3 1 4 || 2 2 4 (1 3) ბროლ-ბაკმული

228 1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 სახესა 3
2 3 3 || 3 2 1 2 და ხესა
1 4 3 || 2 3 3 მახესა
1 2 2 3 || 3 1 4 (1 3) ერთ-სახესა

229 1 2 2 1 2 || 3 5 ებილწებოდა 3
2 3 3 || 2 1 1 1 3 ძრწებოდა
3 2 3 || 1 2 1 4 ემწებოდა
3 2 3 || 3 5 ეხვეწებოდა

230 3 2 1 2 || 2 1 5 ადამიანი 3
5 (3 2) 3 || 2 1 2 3 იანი
2 1 2 1 2 || 3 (1 2) 5 (1 4) პირ-ბაკმიანი
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ხმიანი

231 2 3 3 || 3 2 3 ბრჭობასა 3
1 1 2 1 3 || 2 1 2 3 ცნობასა
1 2 2 3 || 2 3 3 თხრობასა
2 1 2 1 2 || 2 3 3 მბობასა

232 1 2 2 1 2 || 2 3 1 2 მე რასა 3
2 3 2 1 || 2 3 3 წერასა
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ევრასა
2 3 3 || 3 2 3 მღერასა

233 2 1 2 1 2 || 1 2 5 მომითმენიან 3
3 2 3 || 2 3 3 მსმენიან
1 4 3 || 2 3 3 გწყენიან
1 4 3 || 2 3 3 გრცხვენიან

234 2 2 1 3 || 1 1 1 1 2 2 შენო 2
1 1 2 4 || 2 2 1 3 მაწყენო
2 2 4 || 2 2 4 მოგახსენო
4 1 3 || 2 2 2 2 ქმენო

235 2 2 4 || 4 2 2 წინა 2
2 2 1 3 || 4 4 მოეწყინა
2 2 4 || 2 2 4 მოედინა
2 2 4 || 2 2 4 დააბრჯინა

236 2 2 1 3 || 2 2 4 შეგარჩინო 2
3 1 4 || 2 2 4 დამადინო
2 2 2 2 || 1 3 1 3 გაწყინო
2 2 2 2 || 2 2 4 მოგაკვდინო

237 2 2 2 2 || 4 2 2 აეი 2
1 1 2 1 3 || 2 1 1 4 მოუკლაეი
1 1 2 4 || 2 2 4 უნახაეი
1 1 2 4 || 2 2 2 2 თაეი

238 1 2 2 1 2 || 1 4 1 2 მე, ვინო 3
2 3 3 || 3 1 4 მათქმევინო
1 2 2 3 || 3 5 მოგაკლევევინო
2 3 3 || 3 5 დაგახევინო

239 2 3 1 2 || 3 2 3 გგონია 3
1 2 2 3 || 3 2 3 ფონია
2 1 2 3 || 3 5 შემიწონია
1 2 1 1 1 2 || 3 5 მისანდონია

240 2 1 1 1 3 || 1 3 2 2 თქმეეა 2
2 2 4 || 1 3 4 გამორჩევა
3 1 2 2 || 1 3 2 2 ფრქვევა
2 2 4 || 1 1 2 1 2 1 დავრჩე, ვა

241 2 3 3 (1 2) || 2 1 1 4 დამტკბარია 3
3 1 1 3 || 3 5 მოუბარია
3 2 3 || 3 5 საგუბარია
1 2 2 3 || 2 6 (1 5) გულ-ნალმობარია

242 1 3 4 || 2 2 2 2 ღვარნა 2
2 2 2 2 || 1 3 4 აუბარნა
2 1 1 4 || 2 2 4 დააწყნარნა
4 (1 3) 4 || 2 2 4 მიუყარნა

243 2 2 2 2 || 1 1 2 4 დასადობლად 2
4 4 || 3 1 2 2 ამად ობლად
1 3 2 2 || 2 2 4 დასანდობლად
2 2 4 || 2(1 1) 2 4 შესანდობლად

244 2 2 4 || 2 2 4 მოგაწონე 2
4 4 || 1 3 4 გაიგონე
2 2 3 1 || 2 2 2 2 ღონე
2 2 4 || 1 3 1 3 გაქონე

245 1 2 2 3 || 5 3 სმინება 3
5(1 4) 3 || 3(1 2) 2 3 დინება
1 4 3 || 3 5 (1 4) არ-გაცინება
3 2 3 || 2 3 3 ლხინება

246 2 1 2 3 || 1 2 5 შეეცვალების 3
3 2 3 || 1 2 5 ემალმალების
1 2 2 3 || 3 5 შეებრალების
3 2 3 || 1 2 1 4 ეკრძალების

247 1 3 2 2 || 4 2 2 დგმისად 2
2 2 4 || 4 2 2 ყმისად
4 1 3 || 1 3 2 1 1 მი-, სად
2 2 4 || 2 2 2 2 მისად

248 2 2 2 2 || 2 2 4 გამოეხატე 2
2 2 4 || 2 2 4 ეაალქატე
4 2 2 || 2 (1 1) 2 4 მააზატე
1 3 2 2 || 2 2 4 მომიმატე

249 2 2 2 2 || 4 4 უამესი 2
2 2 4 || 2 2 4 უკეთესი
2 2 4 || 2 2 4 შთამოსთესი
1 3 4 || 4 2 2 დესი

250 2 2 4 || 2 2 4 მოიგონე 2
1 3 2 2 || 2 2 1 3 გამონე
1 1 2 2 2 || 4 4 დაგაღონე
2 2 4 || 2 2 1 3 ვიღონე

251 1 2 2 1 2 || 3 5 დამმორჩილდები 3
3 2 3 || 3 1 4 ასცილდები
1 1 3 1 2 || 3 2 3 მილდები
3 2 3 || 3 5 გა-ცა-სწბილდები

252 2 2 2 2 || 2 2 2 2 სხვასა 2
2 2 4 || 4 2 2 გზასა
4 2 2 || 4 2 2 ჭასა
1 3 4 || 1 3 4 (22) ვაგლახ-ეასა

253 2 2 4 || 2 2 4 მოშიცდიდე 2
2 2 4 || 2 2 4 ამოგზიდე
1 3 4 || 4 2 2 კიდე
4 1 3 || 1 3 1 3 წავიდე

254 1 2 2 3 || 2 3 3 ყელისა 3
1 4 3 || 2 3 3 ხელისა
3 2 1 2 || 1 1 3 3 ხელისა
2 1 2 3 || 2 3 3 მრთელისა

255 2 2 4 || 2 2 4 ნაუბარი 2
1 3 2 2 || 2 2 4 საქებარი
1 3 4 || 2 2 4 დამომბარი
2 2 4 || 4 4 საძებარი

256 2 3 3 || 3 1 4 იპოვების 3
1 1 1 2 1 2 || 3 5 დაიჯერების
5 3 || 3 5 დაგვყოენების
3 2 1 2 || 3 1 4 ითოვნების

257 2 1 2 3 || 3 1 4 სახელისა 3
3 2 3 || 2 3 3 ხელისა
1 2 2 3 || 1 1 3 3 ცხელისა
2 3 3 || 2 1 1 4 ერთხელისა

258 2 2 2 2 || 1 3 4 ამისთანსა 2
2 2 4 || 2 2 4 მემაჯანსა
1 1 2 4 || 2 2 4 მონატანსა
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ხანსა

259 2 2 4 || 2 2 2 2 არო 2
1 3 4 || 2 1 1 4 მოვაგვარო
4 4 || 2 2 4 შეეაყვარო
1 3 2 2 || 4 4 გაახარო

260 2 2 4 || 4 2 2 ნება 2
2 2 4 || 2 2 4 ჩხაპნება
2 2 4 || 2 2 4 მოვანება
4 3 1 || 1 3 4 დაყოენება

261 2 2 2 2 || 2 2 2 2 გინა 2
2 2 3 1 || 4 2 2 შინა
2 2 4 || 4 4 (3 1) არაინ-ა
2 1 1 4 || 2 2 1 3 ეწყინა

262 3 2 3 | 2 3 3 მალითა 3
2 1 2 3 || 3 5 (2 3) კაპარჭ-ხრმალითა
3 2 3 || 3 5 შესამლითა
3 2 3 || 3 5 იდუმალითა

263 3 2 3 || 2 3 3 ბანამან 3
2 3 2 1 || 1 2 5 შაოსანამან
2 3 3 || 3 4 1 შეიკვანა მან
3 2 3 || 2 3 3 დანამან

264 3 2 3 || 1 2 5 ნააზატები 3
1 2 2 3 || 2 3 3 ნატები
1 2 2 2 1 || 2 6 (1 5) ჰირ-მონამატები
3 2 3 || 2 3 3 სატები

265 1 2 2(1 1)3 || 2 3 3 ნელისა 3
3 2 3 || 3 5 შეუქნელისა
3 2 3 || 2 3 3 ძნელისა
2 1 2 3 || 3 5 უცოხნელისა

266 2 2 4 || 2 2 2 2 მეტი 2
2 2 4 || 4 2 2 რეტი
3 1 2(1 1)2 || 2 2 2 2 კეტი
2(1 1) 1 1 2 2 || 2 2 4 შენაჰვრეტი

267 1 3 4 || 2 2 4 წაგეკიდა 4
1 3 4 || 2 2 4 გარდმეკიდა
1 3 4 || 2 2 4 აეკიდა
2 2 4 || 4 3 1 მარეკი, და-

268 2 2 2 2 || 2 2 4 გავიალე 2
1 3 2 2 || 2 2 4 შეეწყალე
2 2 4 || 2 2 4 დაეიმალე
1 3 4 || 1 3 2 2 ხვალე

269 2 2 4 || 4(1 3)4 (2 2) ბევრის-ბევრად 2
4 2 2 || 4 2 2 ტევრად.
2 2 1 3 || 3 1 4 შემაკვევრად
1 3 2 2 || 2 2 2 1 1 ლეე რად

270 2 2 4 || 2 2 4 მოგიელია 2
2 2 4 || 2 2 4 დაკელია
3 1 1 3 || 2 2 1 3 გაკლია
1 2 1 2 2 || 2 2 1 3 მაღლია

271 3 2 3 || 2 3 3 გულისა 3
2 1 2 3 || 3 2 3 წყულისა
1 2(1 1)2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-მოსრულისა
2 3 3 || 2 2 1 3 სულისა

272 2 2 2 2 || 2 2 1 3 დაბადა 2
3 1 4 || 2 2 1 3 მეწადა
2 2 2 2 || 2 2 4 შეეცადა
2 2 4 || 2 2 4 არასადა

273 2 2 1 3 || 3 1 2 2 დია 2
2 2 4 || 2 2 4 მოუგდია
1 3 4 || 2 2 4 გამიცდია
2 2 4 || 2 2 4 გარდგიხდია

274 2 2 1 3 || 2 2 4 გამიცხადე 2
2 2 4 || 2 2 2 1 3 დავბადე
2 2 4 || 2 2 2 1 3 ვეცადე
4 4 || 2 2 4 გაეიხადე

275 2 1 2 3 || 3 5 შეგონებითა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ნებითა
2 3 3 || 3 5 შემეცნებითა
2 1 2 1 2 || 5 (1 4) 3 ვნებითა

276 2 2 1 3 || 2 2 4 გაეიხარებ 2
4 2 2 || 2 2 2 2 ვარებ
2 2 4 || 4 4 გაეამწარებ
2 2 4 || 3 1 4 შეეიყვარებ

277 2 2 1 3 || 1 2 5 მოსაყვანებლად 3
1 4 3 || 1 2 5 მაჯულვანებლად
2 3 3 || 1 2 5 მოსავანებლად
2 1 2 3 || 1 2 5 დასაგვანებლად

278 5 3 || 2 3 1 2 მზე დარად 3
2 1 2 3 || 2 3 1 2 ქვე ბარად
2 3 3 || 2 3 1 2 ხედ არად
2 3 3 || 2 2 1 1 1 1 მე და რად

279 1 3 4 || 4 1 3 დარიდეს 2
2 2 4 || 2 2 4 გამოსქვირდეს
2 2 4 || 4 4 აეტირდეს
2 2 4 || 2 2 2 2 ღირდეს

280 3 2 3 || 2 3 3 ხელითა 3
2 2 1 3 || 2 3 3 ცხელითა
3 2 3 || 3 5 საკვირველითა
2 1 2 1 2 (1 1) || 2 3 3 ბნელითა

281 4 2 2 || 4 1 3 დაზრელი 2
2 2 4 || 2 2 4 დაჟარელი
1 1 2 1 3 || 4 1 3 მოსრელი
1 3 2 2 || 1 3 4 განწირელი

282 3 2 3 || 3 5 ლამაზებია 3
2 1 2 3 || 1 2 5 გინაზებია
1 1 3 3 || 1 2 5 დარბაზებია
5 3 || 2 3 3 მგზებია

283 1 4 3 || 3 5 შემყვარებია 3
1 2 2 1 2 || 3 5 (1 4) მკლავ-მაგრებია
2 1 2 3 || 1 2 5 გიაზრებია
3 2 3 || 3 5 (1 4) არ-საპყრებია

284 1 2 2 3 || 1 2 5 გარდგეკიდენით 3
3 2 3 || 1 2 5 წაგეკიდენით
2 1 2 3 || 3 5 გამოგკიდენით
1 2 2 3 || 2 3 1 2 კი დენით

285 4 4 || 2 2 4 გარდაჰკეთეთ 2
2 2 4 || 2 2 1 3 მოკეთეთ
2 2 4 || 4 4 დავფეთეთ
2 2 4 || 2 2 4 გავაშეთეთ

286 2 3 1 2 || 3 5 ნებიერია 3
3 2 3 || 1 2 5 დაუწერია
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ბერია
1 4 3 || 1 1 1 1 4 ეთერია

287 3 2 3 || 1 2 5 წახდომილისა 3
2 1 2 3 || 1 2 5 მონდომილისა
1 2 2 3 || 3 2 3 მილისა
1 2 2 3(1 2) || 3 1 4 ღიმილისა

288 4 4 || 2 2 1 3 მენახა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 გაემკვახა
4 4 || 2 2 4 დაგესახა
1 3 1 3 || 4(1 3) 2 1 1 გლახ, ა

289 4 4 || 2 2 4 მაშინდელი 2
2 2 2 2 || 2 2 4 აღრინდელი
2 2 4 || 1 1 2 1 3 გამზრდელი
1 3 4 || 1 1 2 4 წარმწყმედელი

290 1 3 1 3 || 4 2 2 ვჰგვანდით 2
1 3 4 || 1 3 2 2 ვბანდით
1 3 4 || 4 4 გაჰგულვანდით
1 1 2 2 2 || 2 2 4 მიიტანდით

291 4 4 || 1 3 2 2 ენახე 2
4 4 || 2 2 1 3 შევახე
2 2 4 || 2 2 4 შევეზრახე
2 2 4 || 1 1 2 1 3 ვასახე

292 2 1 2 3 || 3 5 დაწამწამება 3
1 4 3 || 2 2 1 3 ამება
1 2 2 3 || 1 2 1 4 შეწამება
2 3 3 || 1 2 5 დათმამება

293 1 2 2 3 || 2 3 3 პირისა 3
2 2 1 2 1 || 3 2 3 გმირისა
2 3 2 1 || 5 3 ჭირისა
3 2 3 || 1 2 5 განაწირისა

294 3 2 1 2 || 3 2 3 ენისა 3
3 2 1 2 || 2 3 3 თქვენისა
2 1 2 3 || 2 3 3 ზენისა
2 1 2 3 || 3 2 3 დენისა

295 2 2 4 || 2 2 1 3 დაბინდა 2
4 4 | 2 2 2 2 გინდა
4 3 1 || 4 2 2 მინდა
1 3 4 || 2 2 2 2 მინდა

296 3 2 1 2 || 2 1 5 მემხურვალების 3
2 1 2 3 || 1 2 1 4 გგეალების
2 3 3 || 3 5 შეგბრალების
1 4 3 || 2 1 5 გენაცვალების

297 4 2 2 || 4 4 სამსახურად 2
2 1 1 4 || 2 2 4 მამაცურად
2 2 1 3 || 4 2 1 1 თუ რად
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 მურად

298 2 2 2 2 || 2 2 1 3 რა ერგების 4
1 2 1 2 2 || 2 2 1 3 არ ეგების
2 2 2 2 || 2 2 4 წაეგების
1 3 2 2 || 1 1 2 4 აეგების

299 5 3 || 2 3 3 სმენასა 3
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ენასა
1 1 1 2 3 || 2 3 3 ლხენასა
1 4 3 || 1 4 3 ზენასა

300 2 3 3 || 3 5 დააელებული 3
2 3 1 2 || 1 1 3 3 ხლებული
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ლებული
1 2 1 1 3 || 3 დაეალებული

301 2 2 2 2 || 1 2 1 2 2 იდოს 2
1 1 2 3 1 || 2 2 13 დარიდოს
2 2 1 3 || 1 3 1 3 წაწყმიდოს
1 3 1 3 || 2 2 4 წამეიდოს

302 2 2 2 2 || 2 2 4 მოიტანე 2
4 4 || 2 2 4 გარდამბანე
2 2 4 || 2 6 გათან:ისთანე
1 3 4 || 2 2 4 მიაკვანე

303 4 (1 3) 4 || 2 2 4 ამოყარნა 2
2 1 1 4 || 2 2 1 3 ადარნა
1 3 4 || 1 3 4 გაამყარნა
2 2 4 || 2 2 4 გარდმოყარნა

304 2 2 4 || 2 2 4 დაკარგულო 2
3 1 4 || 4 2 2 გულო
1 3 2 2 || 2 2 4 დაჰრგულო
2 2 1 1 2 || 2 2 4 დადაგულო

305 3 2 3 || 2 3 3 სმენასა 3
4 1 3 || 2 1 2 3 ენასა
2 1 2(1 1) 3 || 2 3 3 ლხენასა
2 3 3 || 3 2 3 დენასა

306 3 2 3 || 2 2 1 3 მცნობელი 3
2 3 3 || 2 1 2 3 მპყრობელი
2 3 3 || 3 2 3 მფლობელი
2 2 1 2 1 || 2 1 2 3 მწყობელი

307 4 (2 2) 1 3 || 2 3 3 მზარაე 3
3 2 3 || 2 1 5 დაუფარაე
2 3 3 || 1 2 2 3 მპარაე
4 1 3 || 8 (3 5) სწუთრო-გაუმწა-რაე

308 2 3 3 || 1 4 3 ჯარები 3
1 4 3 || 2 3 3 არები
2 3 2 1 || 1 3 1 3 ზარები
2 2 1 3 || 3 5 შეეწუნარები

309 3 2 3 || 3 5 მოციქულისა 3
3 1 1 3 || 5 3 სრულისა
1 1 1 2 3 || 2 1 2 3 გულისა
3 2 3 || 3 5 ნამსახურისა

310 3 2 3 || 2 3 3 მცნობელმან 3
3 2 3 || 3 2 3 მფლობელმან
2 2 1 3 || 2 3 3 მპყრობელმან
1 2 2 2 1 || 2 2 1 3 მშობელმან

311 2 3 3 || 3 5 ამირბარობა 3
1 4 3 || 1 7 (2 5) ამირ-სპასალარობა
2 1 2 2 1 || 3 5 მიემწედარობა
1 4 1 2 || 2 1 5 კეისარობა

312 1 3 4 (2 2) || 4 2 2 თავსა 2
1 3 4 || 3 1 2 2 ჰყავსა
3 1 4 || 4 2 2 ზავსა
1 2 1 2 2 || 1 1 2 2 2 მგავსა

813 1 1 2 3 1 ‖ 4 2 2 დარსა 2
2 2 2 2 ‖ 1 3 2 2 ზარსა
1 3 2 2 ‖ 1 3 4 ამირბარსა
3 1 2 2 ‖ 1 3 2 2 არსა

814 3 1 4 ‖ 4 2 2 მათად 2
4 2 2 ‖ 3 1 4 ქვეყანათად
2 2 4 ‖ 4 4 (2 2) ქცევა-ქმნათად
4 4 ‖ 2 2 2 2 ნაკვთად

815 2 2 1 3 ‖ 3 5 (1 4) ფერ-მიხდილისა 3
2 1 2 3 ‖ 1 2 2 3 დილისა
3 2 3 ‖ 3 2 3 ზრდილისა
1 4 3 ‖ 2 1 2 3 ჩრდილისა

816 1 3 2 2 ‖ 4 4 დედოფალი 2
2 1 1 2 2 ‖ 2 2 2 2 ქალი
4 4 ‖ 2 2 2 2 წყალი
1 3 2 2 ‖ 1 3 2 2 ალი

817 2 1 2 3 ‖ 1 2 5 ნაბარითა 3
3 2 3 ‖ 4 1 3 ზარითა
2 3 3 ‖ 3 5 (2 3) მრავალ-გვარითა
3 2 3 ‖ 3 5 საბოძვარითა

818 4 4 ‖ 1 3 1 1 2 ქალსა 2
1 3 2 2 ‖ 2 2 4 ნასამალსა
3 1 2 2 ‖ 3 1 4 დედოფალსა
1 3 2 2 ‖ 4 2 2 ალსა

819 1 2 1 4 ‖ 4 4 მიეწურა 2
4 4 ‖ 2 2 2 2 მერა
2 2 4 ‖ 2 2 4 დაპკურა
1 3 2 2 ‖ 4 1 3 (2 1) დასტურ-ა

820 1 2 5 (2 3) ‖ 2 3 3 ხმობილი 3
3 2 3 ‖ 2 2 1 3 ცნობილი
3 2 3 ‖ 3 5 (1 4) ვერ-შეფრობილი
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 წთობილი

821 2 2 4 ‖ 1 3 2 2 ომსა 2
2 2 1 3 ‖ 4 2 2 მწთომსა
4 2 2 ‖ 1 3 2 2 ზომსა
3 1 4 ‖ 1 3 2 2 ლომსა

822 3 2 3 ‖ 2 3 3 ქალისა 3
1 3 1 2 1 ‖ 5 3 ლალისა
2 2 1 3 ‖ 3 2 3 წყალისა
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 ალისა

823 1 1 2 4 ‖ 4 2 2 თლილი 2
2 1 1 2 2 ‖ 4 1 1 2 ჩრდილი
2 2 1 3 ‖ 2 2 4 გათხოვილი
1 3 4 ‖ 1 3 2 2 შვილი

824 1 2 5 ‖ 4 1 3 შარდითა 3
2 3 3 ‖ 3 5 (2 3) მინა-ვარდითა
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 ნარდითა
1 4 3 ‖ 3 5 განაზარდითა

825 4 2 2 ‖ 2 2 2 2 შეილსა 2
2 2 1 3 ‖ 4 2 2 ძილსა
2 2 2 2 ‖ 2 2 2 2 ზრდილსა
3 1 4 ‖ 4 2 2 ქმნილსა

826 2 2 1 3 ‖ 3 2 3 სრულმან 3
2 3 3 ‖ 3 5 შემოქცეულმან
3 2 3 ‖ 3 2 3 ჩვეულმან
1 4 3 ‖ 2 6 (1 5) ბროლ-ბალახშეულ-მან

827 2 3 3 ‖ 1 4 3 ვიშისა 3
1 4 3 ‖ 4 1 3 ნიშისა
1 4 1 2 ‖ 3 2 3 შიშისა
3 2 3 ‖ 2 3 3 იშისა

828 1 4 2 1 ‖ 8 (3 5) საწუთრო-გაცუდე-ბული 3
2 1 2 3 ‖ 3 5 (1 4) სულ-დაღებული
3 2 3 ‖ 2 3 3 მცნებული
3 2 3 ‖ 1 1 3 3 ღებული

829 1 2 2 2 1 ‖ 3 2 3 თავისა 3
2 3 3 ‖ 3 2 3 შავისა
3 5 ‖ 3 5 საკარგავისა
1 2 5 ‖ 1 2 5 საურავისა

830 3 2 3 ‖ 3 5 დაუშრტობელთა 3
3 5 ‖ 2 1 5 (2 3) წინა-მდგომელთა
5 3 ‖ 2 3 3 მფლობელთა
1 4 3 ‖ 3 2 3 მშობელთა

831 1 3 2 2 ‖ 2 2 2 2 დარად 2
1 3 4 ‖ 1 3 2 2 წყნარად
1 2 1 4 ‖ 2 2 2 2 ზარად
1 3 4 ‖ 4 (3 1) 4 ამირბარად

832 3 2 3 ‖ 2 3 3 წელია 3
3 2 3 ‖ 2 3 3 ძნელია
1 1 3 3 ‖ 2 3 3 მკმნელია
2 3 3 ‖ 3 2 3 მწეელია

833 1 3 1 3 ‖ 1 1 2 4 მოტირა 2
2 2 1 1 2 ‖ 4 4 გეენადირა
3 1 2 2 ‖ 2 2 4 დამიჭირა
1 3 4 ‖ 1 3 (1 2) 1 3 გიკერა

834 3 2 3 ‖ 2 3 3 ქალისა 3
4 1 3 ‖ 2 3 3 ალისა
2 3 3 ‖ 1 4 3 ვალისა
4 1 3 ‖ 2 3 3 სალისა

835 2 2 4 ‖ 4 4 სალბინოსა 2
4 1 3 ‖ 4 4 სირინოსა
2 2 4 ‖ 2 2 4 აბანოსა
2 2 4 ‖ 4 4 ოქსინოსა

836 3 2 3 ‖ 2 1 2 3 დარისა 3
1 2 1 1 3 ‖ 2 3 3 კარისა
2 3 2 1 ‖ 3 5 საუბარისა
2 3 3 ‖ 3 5 ამირბარისა

887 2 3 3 || 2 1 5 მოფარდაგულსა 3
2 3 3 || 2 3 1 2 და გულსა
3 2 3 || 2 3 3 დაგულსა
2 1 2 3 || 3 5 ნიადაგულსა

888 1 2 2 3 || 3 5 მოწუნარენი 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მწარენი
1 1 3 3 || 1 2 2 3 არენი
2 1 2 1 2 || 1 2 5 მემუქარენი

889 3 2 3 || 2 3 3 ტარია 3
2 2 1 3 || 2 3 3 დარია
2 1 2 3(1 2) || 2 3 3 გარია
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ზარია

890 3 5 || 2 3 3 რჩებიან 3
3 2 3 || 2 1 5 მოურჩებიან
2 3 3 || 3 5 ეურჩებიან
3 2 3 || 1 2 5 შე-ღა-მრჩებიან

891 3 2 3 || 1 2 2 3 თავისა 3
3 2 3 || 2 2 1 3 მკლავისა
1 2 2 3 || 1 4 1 2 და ვისა
2 3 3 || 2 3 3 ნავისა

892 2 1 2 3 || 3 5 საგებელითა 3
1 4 3 || 3 5 უშრობელითა
2 3 3 || 3 5 გამპობელითა
2 3 3 || 1 7 გამბებულზებელითა

893 1 1 2 4(1 3) || 2 2 4 მომეხვია 2
2 2 2 2 || 2 2(1 1) 2 2 თქვია
1 3 2 2 || 2 2 2 2 დია
1 3 4 || 2 2 4 გარდმეთხია

894 2 2 1 3 || 1 2 5 შემომცვიდიან 3
1 2 2 3 || 3 5 იკითხვიდიან
5 (1 4) 3 || 1 2 1 4 ჩმახვიდიან
1 2 2 3 || 2 3 3 მწვიდიან

895 4 4 || 2 2 4 რაგვარია 2
4 2 1 1 || 2 2 4 შემოჰკრია
2 2 4 || 2 2 4 წამერია
4 2 2 || 1 1 2 4 დაუღერია

896 2 2 2 2 || 1 3 2 2 მკედარი 2
2 2 4 || 2 2 4 მიუმხვდარი
1 1 2 3 1 || 1 7 (3 4) სიცოცხლე-გარდა-მხდარი
2 2 4 || 2 2 4 სამუდარი

897 1 1 2 1 3 || 2 2 4 შეისმინე 2
2 2 4 || 2 2 4 აღმადგინე
2 2 4 || 2 2 4 მიმაწვინე
2 1 1 4 || 2 2 4 გაეარკინე

898 1 3 4 || 2 2 4 მოვიდოდა 2
4 4 || 4 4 გამორბოდა
2 2 4 (1 3) || 1 3 1 3 იქმოდა
2 2 4 || 1 3 4 უჩუმოდა

899 2 1 2 3 || 3 5 სახვრეტელია 3
1 4 3 || 2 1 2 3 მრთელია
2 3 3 || 2 2 1 3 ველია
2 3 3 || 2 3 3 მვლელია

900 4 4 || 3 1 2 2 პირსა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 ძირსა
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ჰირსა
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2(1 1) ღირსაა

901 3 2 3 || 2 3 3 ბანამან 3
2 3 3 || 5 3 დანამან
3 2 3 || 3 4 1 გაიყვანა მან
1 1 1 2 3 || 2 1 2 1 2 ან ამან

902 4 4 || 1 3 2 2 ჰკითხე 2
4 4 || 2 2 4 წვაეკითხე
4 1 3 || 1 3 2 2 სითხე
2 2 2 2 || 2 2 2 1 1 მით ხე

903 1 4 1 2 || 2 1 2 3 თხრობასა 3
5 1 2 || 3 5 უზრახობასა
2 3 3 || 2 3 3 გმობასა
3 2 3 || 3 5 აშიკობასა

904 2 3 1 2 || 3 2 1 2 კვლავ ალთა 3
2 3 3 || 2 3 3 მავალთა
2 1 2 3 || 3 2 3 მრავალთა
2 3 3 || 3 2 1 2 და ვალთა

905 1 2 2 1 2 || 2 3 3 ბნელისა 3
2 3 3 || 2 3 3 ცხელისა
2 3 3 || 2 3 3 ხელისა
3 2 3 || 3 5 საეკველისა

906 4 (13) 4 || 2 2 2 2 წინა 2
2 2 4 || 3 1 1 1 2 მინა
4 4 || 4 2 2 შინა
2 2 4 || 1 3 2 2(1 1) ვინ-ა

907 3 2 3 || 1 4 3 ნებასა 3
2 3 3 || 3 5 მოსწრაფებასა
3 2 3 || 2 1 5 გაკვირვებასა
2 1 2 1 1 1 || 3 5 დაზარებასა

908 2 2 1 3 || 2 1 5 დაგაღონებენ 3
4 1 3 || 2 3 3 მმონებენ
2 3 3 || 3 5 შეაწონებენ
1 4 1 2 || 3 1 4 მარონებენ

909 2 3 3 || 2 3 3 სმინება 3
3 2 3 || 2 3 3 დინება
1 2 2 3 || 3 5 მოჯობინება
3 2 3 || 1 2 2 3 ლხინება

910 2 2 2 2 || 2 2 1 1 2 აბა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 შემაბა
2 2 4 || 4 4 დაინაბა
4 4 || 4 2 2 შაბა

861 2 3 3 || 1 2 2 3 რებულნი 3
4 1 3 || 1 2 5 (14) სულ-დაღებულნი
3 2 3 || 2 3 3 ქებულნი
5 1 2 || 1 2 2 3 ხლებულნი

862 4 2 2 || 4 2 2 კრძალვად 2
4 2 2 || 4 2 2 ალვად
2 2 4 || 2 2 2 2 ალვად
2 1 1 4 || 3 1 2 2 მალვად

863 4 4 || 2 2 4 ნაუბარი 2
2 2 4 || 4 4 ამირბარი
4 4 || 2 2 4 საქებარი
2 2 4 || 2 2 4 ნახმობარი

864 2 2 4 || 4 4 ასაყრელად 2
2 2 1 3 || 2 2 4 დაუზმელად
3 1 2 2 || 2 2 2 2 მცველად
2 2 4 (2 2) || 4 4 საკრძალველად

865 2 2 2 2 || 4 4 (3 1) თაყვანის-მცა 2
2 2 1 3 || 3 1 2 2 (1 1) ღირსმც-ა
4 4 || 4 2 2 ვისმცა
1 1 2 4 || 1 3 2 2 ზისმცა

866 2 2 2 2 || 2 2 2 2 პირსა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 აღირსა
2 2 1 1 1 1 || 4 2 2 გჭირსა
1 3 2 2 || 2 2 4 (2 2) სიტყვა-ძეირსა

867 2 1 2 3 || 3 2 3 ალობა 3
3 2 3 || 3 5 მომაყალობა
2 1 2 3 || 2 3 3 მალობა
2 1 1 1 1 2 || 3 2 3 წყალობა

868 2 2 1 3 || 2 2 4 უბნევია 4
1 1 2 4 || 4 4 უთქმევია
2 2 4 || 2 2 4 უთნევია
2 2 4 || 2 2 4 უქნევია

869 2 2 2 2 || 2 2 2 2 გულსა 2
4 2 2 || 1 3 2 2 წყლულსა
1 2 1 1 3 || 2 2 2 2 მძულსა
1 3 4 || 4 2 2 თქმულსა

870 3 2 3 || 1 4 3 გგონია 3
1 4 3 || 3 5 საგმირონია
3 2 3 || 2 6 სახარაჯონია
1 2 2 3 || 2 1 5 დასათმონია

871 2 3 3 || 3 2 3 მნდომია 3
2 3 3 || 1 2 1 4 მომხდომია
2 3 (1 2) 3 || 3 2 3 მჯდომია
2 3 3 || 2 1 5 გარდაგხდომია

872 2 2 4 || 2 2 4 მოგახსენე 2
1 3 4 || 2 2 4 გამაჩვენე
2 2 3 1 || 2 2 1 3 დასტენე
2 2 2 2 || 2 2 4 გაგითენე

873 3 5 || 3 1 4 მეკრძალეოდა 3
2 1 2 1 2 || 2 1 5 დამეთვალეოდა
2 1 1 1 3 || 3 1 4 მელალეოდა
1 2 2 3 || 1 2 5 გამელალეოდა

874 2 3 3 || 1 2 5 მონაწერია 3
3 2 3 || 2 1 1 4 მოგერია
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ფერია
2 3 3 || 2 1 5 დამიჯერია

875 2 2 1 3 || 2 2 1 3 მიეხვები 2
2 2 2 2 || 2 2 4 აღმოხდები
2 2 4 || 2 2 2 2 ებნდები
4 4 || 2 2 4 ეერიდები

876 2 2 1 3 || 2 2 2 2 სჯობდეს 2
2 2 2 2 || 4 2 2 სცნობდეს
2 2 4 || 1 3 4 გაშკობდეს
4 4 || 2 2 4 ნამესობდეს

877 3 2 3 || 2 3 3 მისისა 3
2 3 3 || 2 3 3 ვისისა
2 3 3 || 1 4 3 მჭისისა
2 3 3 || 2 3 3 დღისისა

878 2 3 3 || 2 3 3 ჯამითა 3
1 2 2 1 2 || 1 4 3 ამითა
2 3 3 || 1 4 3 დრამითა
2 1 2 2 1 || 1 2 5 შესაბამითა

879 2 2 4 || 1 3 2 2 მრიდეს 2
2 2 4 || 2 2 2 2 მწვიდეს
2 2 4 || 2 2 2 2 სმიდეს
4 4 || 2 2 4 გაადიდეს

880 3 2 3 || 1 2 5 (1 4) ჩემ-მაგიერი 3
3 2 3 || 3 2 3 ძლიერი
2 3 3 || 3 2 3 მშიერი
2 1 2 3 || 3 5 (1 4) არ-მადლიერი

881 2 2 1 3 || 2 1 5 გავიმწარებით 3
2 1 2 3 || 3 5 მოიარებით
1 1 1 2 1 2 || 2 1 5 მოგეპარებით
1 2 2 3 || 2 1 5 ეზიარებით

882 2 3 1 2 || 2 3 3 ლხინები 3
2 3 3 || 2 1 5 მოუთმინები
2 3 3 || 3 2 3 ვინები
1 2 (1 1) 2 3 || 3 5 მოვეწყინები

883 2 3 3 || 2 3 3 ცნობანი 3
2 3 3 || 1 2 5 ნადიმობანი
2 3 3 || 3 5 დიადობანი
2 3 3 || 1 4 3 გმობანი

884 2 2 2 2 || 3 1 4 წამოსრული 2
1 1 2 4 || 1 3 2 2 რული
2 2 4 || 2 2 4 მხიარული
2 2 2 2 || 2 2 4 დაფარელი

885 4 4 || 2 2 4 შემოყვანა 2
4 4 || 2 2 2 2 დანა
2 2 4 || 4 2 2 მანა
2 2 4 || 2 2 4 ამისთანა

886 2 2 2 2 || 2 2 4 მოუბნარი 2
2 2 4 || 4 4 მოცინარი
2 2 4 || 1 3 2 2 ნარი
2 2 2 2 || 3 1 4 დაუმჭნარი

887 3 2 3 || 2 3 3 ძალითა 3
2 1 2 3 || 4 1 3 ლალითა
2 1 2 3 || 3 5 (2 3) ელვა-მკრთალითა
1 4 3 || 1 2 2 3 თვალითა

888 2 1 1 2 2 || 2 2 3 მონასურსა 2
2 2 4 || 3 1 4 შინაურსა
2 2 4 || 2 2 2 2 ჯურსა
1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 მერსა

889 2 3 3 || 3 5 გამოვიარე 3
1 4 1 2 || 2 3 3 მიარე
2 3 3 || 2 1 5 გამიზიარე
2 3 3 || 1 2 5 (4 1) დამიტია-რე

890 2 2 4 || 4 2 2 ბაღი 2
2 2 4 || 1 3 2 2 დაღი
4 2 2 || 4 2 2 აღი
3 1 4 || 2 2 2 2 ლაღი

891 1 2 2 2 1 || 2 3 3 წამალსა 3
3 2 1 2 || 3 2 1 2 ამ ალსა
3 2 1 2 || 1 4 (2 2) 3 მავალსა
1 1 1 2 2 1 || 1 2 1 4 დანამალსა

892 2 3 3 || 3 2 3 მილისა 3
2 3 3 (1 2) || 2 1 2 3 ძილისა
2 1 2 3 || 1 4 3 ლილისა
2 3 3 || 5 (1 4) 3 დილისა

893 3 2 3 || 2 3 3 დრონია 3
3 5 || 2 1 5 უკადრონია
1 2 1 1 3 || 1 7 (2 5) ციხე-უმაგრონია
1 2 2 3 || 3 1 4 პატრონია

894 4 2 2 || 2 2 4 ტარიერსა 2
4 1 3 || 2 2 4 მონაწერსა
3 1 2 2 || 1 3 2 2 ერსა
2 2 2 2 || 2 2 4 შენმიერსა

895 3 2 3 || 3 5 მარზაპანია 3
2 3 3 || 2 3 3 სპანია
2 1 2 3 || 1 2 5 მონასპანია
2 3 3 || 3 1 4 კაპანია

896 2 3 1 2 || 1 2 5 (1 4) ხან-დაზმულობა 3
3 2 3 || 3 5 მოკაზმულობა
4 1 3 || 3 5 დარაზმულობა
3 2 3 || 3 5 ხვარაზმულობა

897 3 2 3 || 3 5 (2 3) წითელ-შავითა 3
3 2 3 || 3 5 უთვალავითა
2 3 3 || 3 2 3 აქითა
1 1 1 2 1 2 || 3 2 1 2 და ვითა

898 2 2 4 || 2 2 4 მიიფუდა 2
2 2 4 || 2 2 4 გარდმომჭექდა
2 2 4 || 1 1 2 1 3 გამეფდა
2 2 1 3 || 2 2 1 3 მოკრეფდა

899 2 3 3 || 3 5 გაეცრუებულსა 3
3 2 3 || 1 2 5 შეჭირვებულსა
3 2 2 1 || 1 2 5 მოსურვებელსა
2 1 2 3 || 3 2 3 ვებულსა

900 2 3 3 || 2 1 5 გაეხარეო 3
3 2 3 || 1 2 5 შეჯიარეო
1 2 2 3 || 2 1 5 მდგომიარეო
3 2 3 || 3 2 3 მთვარეო

901 3 2 4 || 3 (2 3) ბანის-ბანითა 3
3 2 3 || 2 6 (1 5) შუქ-მონავანითა
3 2 3 || 5 3 მწვანითა
4 1 3 || 2 2 1 3 ტანითა

902 2 2 2 2 || 1 3 2 2 შრეტად 2
2 2 4 || 2 2 2 2 სვეტად
1 3 4 || 2 2 2 2 მეტად
2 2 4 || 4 2 2 ჭერეტად

903 3 1 4 || 2 2 4 ამირბარსა 2
1 3 4 || 2 1 1 4 საქებარსა
2 2 2 2 || 4 4 დამგმობარსა
2 2 2 2 || 2 2 4 ნაღბარსა

904 3 2 3 || 3 5 უუბარისა 3
2 3 3 || 2 3 3 ბარისა
3 2 3 || 3 5 ნაგუბარისა
2 1 2 3 || 1 2 5 ამირბარისა

905 2 2 4 || 4 2 2 კრძალვა 2
2 2 4 || 3 (2 1) 1 2 2 მალვა
1 1 2 (1 1) 4 || 2 (1 1) 2 3 1 იღუმალ ვა
2 2 4 || 1 3 4 შემოთვალვა

906 5 1 2 || 2 3 3 ვიცითა 3
2 3 3 || 2 3 3 მტკიცითა
2 3 3 || 4 1 3 ფიცითა
3 2 2 1 || 2 3 1 2 ვზი ცითა

907 1 3 4 || 3 1 4 ინაპირე 2
2 1 1 4 || 4 1 1 2 ირე
2 1 1 2 2 || 4 2 2 ეირე
2 2 4 || 2 2 4 დაიპირე

908 4 1 3 || 2 2 4 დასაწველად 2
2 2 4 || 1 3 2 2 მკლველად
1 3 2 2 || 2 2 4 სანახველად
1 3 4 || 1 3 2 2 ქველად

409 1 3 1 3 || 4 2 2 (1 1) ღირს-ა 2
4 4 || 2 2 2 2 მკვირსა
2 2 4 || 2 2 2 2 მჭვირსა
2 2 4 || 4 2 2 პირსა

410 2 2 4 || 3 1 4 შემომფიცა 2
2 2 4 || 2 2 4 დაამტკიცა
4 4 || 4 2 2 მიცა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ესწვრთიცა

411 2 2 1 3 || 4 4 ვეუბენით 2
2 2 2 2 || 4 2 2 ვთქვენით
2 2 4 || 3 1 2 2 დენით
2 2 4 || 2 2 2 2 ფენით

412 5 3 || 2 6 (1 2 3) ბროლ-ბალახშ-მინისა 3
1 4 3 || 2 3 3 ლხინისა
2 1 2 3 || 3 1 4 ნაჩინისა
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ტინისა

413 3 2 3 || 2 2 1 3 ნობასა 3
2 3 1 2 || 1 4 3 მზობასა
2 3 3 || 2 3 3 ხრდლობასა
3 2 3 || 1 4 3 გზობასა

414 3 2 3 || 2 3 3 ხანია 3
3 2 3 || 1 4 3 ხანია
1 2 5 || 3 5 მოსაფხანია
2 3 3 || 2 3 3 თხანია

415 1 3 4 || 1 3 4 საშინელი 2
2 2 1 3 || 2 2 4 (1 3) არ-საქმელი
4 4 || 1 3 2 2 წნელი
4 4 || 2 2 4 საქონელი

416 2 3 3 || 1 2 5 შეგვინანია 3
1 2 5 || 2 1 2 3 სპანია
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ცანია
1 2 5(2 3) || 2 3 3 ყმანია

417 2 3 3 || 3 5 გავიზრახენით 3
2 1 2 3 || 2 1 2 1 2 გლახ. ენით
3 2 3 || 1 2 2 3 ენახენით
3 2 3 || 3 5 ვიეგლახენით

418 1 2 2 3 || 3 1 4 მამაცითა 3
3 2 3 || 2 3 3 კაცითა
3(1 2)2 3 || 3 2 1 2 და ცითა
1 4 3 || 3 1 1 3 კვლაცითა

419 3 2 3 || 3 5 ნავაზირები 3
3 2 3 || 1 2 5 დანაპირები
3 2 3 || 3 1 4 ქვიტკირები
3 2 3 || 3 1 1 3 ვირები

420 1 4 3 || 2 3 3 ქველანი 3
2 3 3 || 3 2 3 ყველანი
3 2 1 2 || 2 3 3 ყველანი
2 3 3 || 2 1 2 3 შველანი

421 1 1 3 3 || 1 2 2 3 ხანისა 3
1 2 2 3 || 5 3 ტანისა
3 2 3 || 1 3 1 3 ჯანისა
1 4 2 1 || 1 2 5 ამისთანისა

422 2 2 4 || 2 2 4 მონახსენი 2
1 1 2 4 || 4 2 2 შენი
4 2 2 || 3 1 2 2 თქვენი
2 2 4 || 2 2 4 (2 2) მამა-ძენი

423 2 3 3 || 3 2 3 კიდესა 3
1 4 3 || 3 1 4 დამრიდესა
2 3 3 || 1 2 5 მოზიდესა
2 3 3 || 1 2 5 ინატრიდესა

424 2 2 4 || 2 1 1 4 ვიარები 2
2 2 4 || 2 2 4 შეგეყრები
4 4 || 2 2 1 3 მაზრები
2 2 4 || 2 2 1 3 მაყრები

425 2 2 2 2 || 2 2 1 3 წახდების 2
2 2 4 || 2 2 4 მეუბების
2 2 2 2 || 2 2 4 გარდიხდების
3 1 4 || 2 2 1 3 იქმნების

426 1 3 4 || 1 3 4 განაზარდი 2
2 2 4 || 4 4 გამოეყარდი
2 2 4 || 2 2 2 2 ვარდი
4 4 || 4 4 დამიწყნარდი

427 2 2 1 3 || 2 2 4 გლალატობენ 2
2 2 4 || 2 2 4 ათასობენ
1 2 1 2 2 || 2 2 1 3 გიხმობენ
2 2 1 3 || 4 4 შეგასწრობენ

428 2 3 3 || 1 2 1 4 გელევიან 3
2 3 3 || 3 1 4 გეთევიან
2 3 3 || 3 5 მოგეხვევიან
1 2 2 3 || 3 5 მოგერევიან

429 1 2 2 3 || 1 2 5 გარდიხდიდია 3
2 1 2 3 || 1 2 5 ინატრიდია
1 4 1 2 || 2 3 3 მიდია
1 4 3 || 2 1 5 განაკიდია

430 2 3 3(1 2) || 3 2 3 ჭორია 3
2 3 3 || 2 3 3 სწორია
2 3 3 || 2 1 2 3 შორია
3 2 3 || 3 1 1 3 გორია

431 1 3 4 || 2 2 4 შევუთვალე 2
2 2 4 || 2 2 2 2 მალე
3 1 1 3 || 2 2 1 3 ვაკრძალე
4 2 2 || 2 2 4 დავიმალე

432 2 2 4 || 2 2 4 დავინახე 2
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 მახე
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ახე
2 2 2 2 || 2 2 4 დავუსახე

438 1 1 2 2 2 ‖ 1 3 4 გვიდგებიან 2
2 2 4 ‖ 4 1 3 დალბიან
2 2 4 ‖ 2 2 2 2 რბიან
1 3 4 ‖ 2 2 1 3 გეაბიან

434 3 2 3 ‖ 2 3 3 ხაფითა 3
5 3 ‖ 3 5 (2 3) ჯავშან-ქაფითა
2 3 3 ‖ 2 3 3 სწრაფითა
1 2 2 3 ‖ 3 2 3 დაფითა

435 5 3 ‖ 1 2 5 (2 3) აბჯარ-ცმულობა 3
2 3 3 ‖ 3 5 მოციქულობა
2 1 2 3 ‖ 1 2 5 (1 4) არ-ორგულობა
3 2 3 ‖ 1 2 5 (1 4) გულ-ნაკლულობა

430 3 1 2 2 ‖ 2 2 4 გაგიგია 4
1 3 4 ‖ 1 3 1 3 არ იგია
2 2 4 ‖ 2 2 1 3 და რიგია
2 2 4 ‖ 2 2 4 დამიგია

437 1 3 4 ‖ 2 2 4 გამოგზავნეს 2
2 2 4 ‖ 4 4 გაამეღავნეს
4 4 ‖ 2 2 4 აქარავნეს
2 2 4 (2 2) ‖ 2 2 2 2 მავნეს

436 2 2 2 2 ‖ 4 4 დასარქმელად 2
4 4 ‖ 2 2 4 გამტეხელად
2 2 4 ‖ 3 1 2 2 გრძელად
1 3 2 2 ‖ 2 1 1 4 აუშლელად

439 2 2 4 ‖ 4 2 2 თქვესა 2
1 3 4 (1 3) ‖ 1 3 2 2 დგესა
1 2 1 2 2 ‖ 1 3 2 2 მზესა
2 2 2 2 ‖ 2 2 2 2 გლესა

440 2 2 4 ‖ 2 2 2 2 ჭორი 2
2 2 4 ‖ 4(1 3) 2 2 გორი
2 2 4 ‖ 2 2 4 ტანჯორი
2 2 4 ‖ 2 2 2 2 ორი

441 4 4 ‖ 1 3 2 2 დიდი 2
1 3 1 3 ‖ 2 2 4 ამოვღრიდი
2 2 4 ‖ 4 4 გარდავჰკიდი
2 2 4 ‖ 1 3 2 2 რიდი

442 4 (3 1) 4 ‖ 2 2 4 დარაჯამან 2
3 1 4 ‖ 1 3 2 2 ცამან
2 2 4 ‖ 4 2 2 ამან
2 2 4 ‖ 4 2 2 სპამან

443 2 3 3 ‖ 5 1 2 მე არა 3
1 2 5 ‖ 5 (2 3) 3 ეარა
1 4 3 ‖ 1 2 2 3 ეარა
3 2 3 ‖ 2 1 5 გააზეარა

444 2 2 4 ‖ 4 4 შეეკიელენით 2
2 2 4 ‖ 4 4 გარდაველენით
2 2 4 ‖ 4 4 გაეეხრშლენით
2 2 4 ‖ 4 1 3 მოეკლენით

445 5 3 ‖ 3 1 4 გაქცეულთა 3
3 2 3 ‖ 5 3 ძლეულთა
3 2 3 ‖ 3(1 2)5 (2 3) ღამე-თეულთა
2 3 1 2 ‖ 2 1 2 3 სნეულთა

440 1 3 4 ‖ 4 4 მოსვენებად 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 (1 3) არ-ნაღებად
2 2 4 ‖ 3 1 2 2 ქებად
1 3 1 3 ‖ 4 4 მოხსენებად

447 2 2 4 ‖ 4 2 2 მჭირდეს 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 გამიჰირდეს
4 4 ‖ 4 4 ამიტირდეს
2 2 4 ‖ 2 2 4 გაუკეირდეს

448 3 2 3 ‖ 3 5 ავაღებინე 3
2 3 3 ‖ 2 6 ავალაღებინე
2 3 3 ‖ 3 5 შევაღებინე
1 2 2 3 ‖ 3 5 გავაღებინე

440 2 2 4 ‖ 2 2 4 სამეხთალე 2
1 3 4 ‖ 2 6 გამოიმართალე
4 1 3 ‖ 2 2 4 მომათვალე
2 2 4 ‖ 2 2 1 3 წავსთვალე

450 2 2 2 2 ‖ 2 2 2 2 ღონე 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 მაჰატრონე
4 4 ‖ 4 4 გამიგონე
2 2 4 ‖ 4 1 3 გაკონე

451 2 2 4 ‖ 2 2 4 წაეატანენ 2
4 4 ‖ 1 3 4 მოეიყვანენ
2 2 4 ‖ 2 2 4 შეეანანენ
4 4 ‖ 2 2 4 დაეაგვანენ

452 3 2 3 ‖ 2 1 5 მოსათვალავად 3
3 5 ‖ 3 5 დაუმალავად
3 2 3 ‖ 3 1 4 უკრძალავად
2 1 2 3 | 3 5 დაუგვალავად

458 4 4 ‖ 4(2 2) 4 (2 2) კიდის-კიდე 2
2 2 4 ‖ 3 1 4 მოესთვალვიდე
2 2 4 ‖ 3 1 2 2 რიდე
2 2 4 ‖ 4 4 ინატრიდე

454 2 3 1 2 ‖ 2 3 3 რაულად 3
2 3 3 ‖ 3 1 4 სასწაულად
2 3 3 ‖ 1 2 1 4 ორხაულად
3 2 3 ‖ 1 2 5 შენართაულად

455 2 2 2 2 ‖ 2 2 4 მანათობდა 2
4 4 ‖ 4 2 2 სჯობდა
4(1 3) 2 2 ‖ 4 4 (1 3) წვიე-მაგრობდა
4 4 ‖ 4 2 2 სცნობდა

456 2 3 3 ‖ 3 2 3 სეიანად 3
1 4 3 ‖ 2 1 2 3 ზიანად
2 3 3 ‖ 2 3 3 გეიანად
2 3 3 ‖ 1 7 (4 3) ალაფიან-ტყეიანად

457 1 3 4 || 4 4 გაეემგზავრე 2
4 4 || 4 4 დავიავრე
1 3 4 || 4 4 ვაზავრე
3 1 4 || 2 2 2 2 (1 1) ეყავ-რე

458 5 3 || 3 5 შეპყრობილია 3
3 2 3 || 2 3 3 ტკბილია
1 2 2 1 2 || 2 3 3 წბილია
2 3 3 || 1 4 3 ლბილია

459 2 3 3 || 3 5 ჩამოდგომილსა 3
4 1 3 || 3 1 4 მონდომილსა
1 2 2 3 || 1 2 5 გარდახდომილსა
5 3 || 3 2 3 ჯდომილსა

460 1 2 2 3 || 1 2 5 გავიხარენით 3
3 2 3 || 3 5 აეიკარენით
3 2 3 || 3 5 შემოჯარენით
1 4 3 || 3 5 შემომგვარენით

461 2 2 1 3 || 4 4 მოეყვანე 2
2 2 4 || 2 2 4 საკვანე
3 1 4 || 4 4 დაეგვანე
2 2 4 || 4 (2 2) 4 სიგულვანე

462 1 3 4 || 4 4 უალერსა 2
4 4 || 4 2 2 ფერსა
2 2 4 || 1 3 4 ლმობიერსა
4 4 || 1 3 4 შენამტერსა

463 1 2 2 3 || 3 5 შეცოდებულსა 3
3 2 3 || 1 7(2 5) ღონე-გაცუდებულსა
2 3 3 || 3 5 შეწყალებულსა
2 1 2 3 || 1 2 5 გაწბილებულსა

464 3 2 3 || 3 2 3 ასია 3
1 4 3 || 1 2 1 4 ატლასია
2 3 3 || 2 1 2 3 ხასია
5 3 || 2 3 3 ფასია

465 4 4 || 2 2 4 ეთაყვანა 2
4 4 || 2 2 4 შემანანა
2 2 4 || 2 2 2 2 ვანა
3 1 4 || 2 2 4 წყიტანა

466 3 2 3 || 2 1 5 დანაღმია 3
3 1 1 3 || 1 2 2 3 სამია
2 3 3 || 3 1 4 მიჭამია
1 4 3 || 2 3 3 ეაძია

467 4 2 2 || 2 2 4 ავაზისა 2
4 2 2 || 2 2 4 დარბაზისა
2 1 1 4 || 4 2 2 მზისა
4 2 2 || 3 1 4 ლამაზისა

468 3 2 3 || 1 2 5 უცოდნელია 3
2 3 3 || 3 5 სასურველია
1 4 3 || 2 3 3 ბელია
2 3 3 || 1 2 5 საზოზღნელია

469 1 2 2 3 || 2 1 2 3 მცნებული 3
2 3 3 || 3 5 (2 3) სახელ-დებული
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ხებული
2 3 3 || 1 2 2 3 შეებული

470 5 3 || 2 2 1 3 გორისა 3
2 3 3 || 4 1 3 ქორისა
2 3 3 || 1 2 2 3 შორისა
2 3 2 1 || 5 3 ორისა

471 2 3 3 || 3 2 1 2 და ბანი 3
5 (1 4) 3 || 1 4 3 ქაბანი
5 (3 2) 3 || 2 3 3 ნაბანი
2 3 3 || 2 1 1 4 ქატაბანი

472 3 2 3 || 3 5 ხატაელთასა 3
2 3 3 || 3 2 3 ხელთასა
2 3 3 || 3 2 3 მზრდელთასა
3 2 3 || 2 2 4 ნათელთასა

473 1 2 2 3 || 5 (3 2) 3 ჯუბანი 3
2 1 2 3 || 3(1 2)5 (2 3) უბან-უბანი
2 3 3 || 2 2 1 3 უბანი
1 2 2 3 || 5 (1 4) 3 ტყუბანი

474 4 4 || 2 2 4 ჩამომება 2
4 4 || 2 2 4 მომეგება
2 2 4 || 2 2 4 დამილება
2 1 1 2 2 || 2 2 4 შე-ღა-გება

475 2 3 3 || 1 2 5 მეამებოდა 3
3(2 1)2 2 1 || 2 3 3 კვდებოდა
2 3 3 || 1 2 5 მეუბნებოდა
2 3 3 || 3 5 მეარმებოდა

476 3 1 1 3 || 2 3 3 ძალისა 3
1 4 3 || 1 4 3 თვალისა
2 1 2 3 || 4 1 3 ლალისა
3 2 3 || 2 3 3 მთრვალისა

477 1 2 2 3 || 3 5 (2 3) მეტის-მეტასა 3
1 4 3 || 2 3 3 შრეტასა
2 3 3 || 2 2 1 3 რეტასა
1 4 3 (2 1) || 5 3 ჰვრეტასა

478 3 2 3 || 3 2 3 ხარიან 3
3 2 3 || 1 2 1 4 გუხარიან
3 2 3 || 1 2 2 3 არიან
3 2 3 || 1 2 5 იმკვეხარიან

479 1 2 2 3 || 1 2 5 მოგიელენიან 3
1 2 2 3 || 1 2 2 3 გშენიან
1 2 2 3 || 1 2 5 მოგიფენიან
1 4 2 1 || 2 3 3 გრცხვენიან

480 3 2 3 || 3 5 საჭურკლეთანი 3
4(3 1)1 3 || 3 2 3 სეთანი
3 2 3 || 1 2 2 3 მზეთანი
1 2 2 1 2 | 3 5 სისაესეთანი

481 2 2 4 || 4 1 1 2 მღერა 2
1 3 4 || 3 1 2 2 ქღერა
4 4 || 4 2 1 1 დღე რა
4 (1 3) 4 || 4 2 2 ევრა

482 5 3 || 1 4 3 მეტისა 3
2 3 3 || 2 1 2 3 რეტისა
2 1 2 3(1 2) || 1 2 2 3 შრეტისა
5 3 || 3 2 3 ქერქტისა

483 2 3 3 || 3 1 4 მართალია 3
2 3 3 || 5 3 ქალია
3 2 3 || 3(1 2)5 (1 4) გულ-გამკრთალია
3 2 3 || 3 5 შომაჯალია

484 1 2 2 3 || 3 2 1 2 მე მისად 3
2 3 3 || 2 6 (3 3) თაყვანის-ცემისად
2 3 3 || 2 3 3 ჩემისად
2 1 2 3 || 2 3 1 2 ხე მისად

485 3 2 3 || 1 2 5 მეუბნებია 3
2 1 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-სათნებია
1 4 3 || 1 2 5 მოკწონებია
1 2 2 3 || 1 2 5 უბრძანებია

486 2 3 3 || 3 2 3 მთენისა 3
3 2 3 || 5 (1 4) 3 შენისა
5 (1 4) 3 || 5 3 ცხენისა
3 (1 2)2 3 || 3 2 3 დენისა

487 2 1 1 2 2 || 2 2 4 უშენოსა 4
2 2 2 2 || 2 2 4 უშენოსა
2 2 4 (1 3) || 2 2 4 უშენოსა
2 2 2 2 || 2 2 4 უშენოსა

488 2 2 2 2 || 2 2 1 3 არ იდენო 4
2 2 2 2 || 2 2 4 არიდენო
2 2 2 2 || 4 1 3 არ იდენო
2 2 4 || 2 2 4 არიდენო

489 2 1 2 3 || 3 2 3 გშენოდეს 3
1 2 2 3 || 5 3 მშენოდეს
2 3. 3 || 1 2 5 გა-ღა-გენოდეს
2 3 3 || 1 2 1 4 გაგთენოდეს

490 2 3 (1 2) 3 || 1 2 5 ეთასების 3
1 1 1 2 3 || 1 2 2 1 2 მას ების
2 3 3 || 2 1 5 დაიფასების
2 3 3 || 1 2 5 დაედასების

491 2 1 2 1 2 || 2 3 3 კარისა 3
2 1 2 3 || 1 2 5 გარდნაკარისა
2 1 2 3 || 3 5 ნახოკარისა
1 2 2 3 || 1 2 1 4 წკანწკარისა

492 4 2 2 | 4 4 შემოსკვრიტნა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 ხვრიტნა
2 2 4 || 2 2 4 დაუშრიტნა
1 2 1 4 || 2 2 2 2 ხვრიტნა

493 1 3 4 (1 3) || 4 2 2 რეტად 2
2 2 4 || 3 1 2 2 სპეტად
2 2 2 2 || 3 1 2 2 ქვრეტად
3 1 4 (1 3) || 1 3 4 (2 2) მეტის-მეტად

494 3 2 3 || 2 1 2 3 ხელისა 3
2 3 2 1 || 3 5 დამმარხველისა
2 1 2 3 || 1 2 5 შეუყრელისა
1 2 2 3 || 2 3 3 მრთელისა

495 3 2 3 || 2 1 5 საესავისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 მკლავისა
2 3 3 || 3 2 3 თავისა
2 2 1 3 || 3 2 3 შავისა

496 4 2 2 || 2 2 4 მონაფენი 2
2 2 4 || 8 (4 4) სიპაუკე-სიალფენი
2 2 4 || 8 (4 4) სინატიფე-სიტურ-ფენი
2 2 4 || 2 2 4 გიმუქფენი

497 2 2 4 || 2 2 1 3 გამყარე 2
2 2 2 2 || 2 2 4 დაედარე
2 2 4 || 4 2 2 გარე
2 2 4 || 4 1 3 ვიხარე

498 4 4 || 2 2 2 2 მთხოვე 2
4 4 || 4 2 2 ვპოვე
4 1 3 || 3 1 2 2 მოვე
2 2 4 || 2 2 4 შევეპოვე

499 2 2 4 || 2 2 4 დამქინა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 შინა
4 3 1 || 4 (1 3) 4 მომეწყინა
2 2 4 || 2 2 1 3 მესმინა

500 3 2 1 2 || 1 1 1 2 3 ჟამითა 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 წამითა
2 3 2 1 || 3 2 3 სამითა
1 2 2 3 || 3 2 3 სჯამითა

501 3 1 2 2 || 4 4 და-ცა-გელია 2
2 2 4 || 4 4 გარდვევლია
1 1 2 2 2 || 2 2 1 3 გეაკლია
2 2 (1 1)2 2 || 2 2 4 წაეცითელია

502 1 3 4 || 2 2 1 3 მოენახოთ 2
2 2 2 2 || 2 2 4 გამოესახოთ
4 4 || 4 4 შეეანახოთ
1 3 2 2 || 2 2 1 3 ეამახოთ

503 1 2 2 3(2 1) || 2 1 5 მიეფარების 3
2 1 2 3 || 1 2 5 დაედარების
2 1 2 3 || 1 2 5 ეაეხარების
2 1 2 1 2 || 2 1 5 მოეგეარების

504 3 2 3 || 2 1 2 3 მელია 3
1 2 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-საქნელია
3 2 3 || 3 5 ხვარაზმელია
1 2 2 3 || 3 5(1 4) არ-რომელია

505 2 3 3 || 1 2 5 შეეტყვებოდა 3
5 3 || 3 2 3 სწვებოდა
2 3 3 || 1 2 1 4 ევებოდა
2 3 3 || 2 1 1 1 3 კოთებოდა

506 4 1 3 || 3 2 3 მჯდომელი 3
3 2 3 || 2 1 2 3 რომელი
5 1 2 || 2 1 2 3 მწდომელი
3 2 3 || 1 2 2 3 მხდომელი

507 3 2 3 || 2 3 3 მთხოელი 3
3 2 3 || 3 2 3 ყოელი
1 2 2 3 || 1 7 (2 5) კიდე-გასათხოელი
1 2 2 3 || 2 3 3 მოელი

508 2 3 3 || 4 1 3 რიდითა 3
5 3 || 5 3 დიდითა
3 2 3 || 1 2 5 ვინატრიდითა
1 4 3 || 1 2 2 3 ვხდიდითა

509 1 3 2 2 || 4 4 მოყვანებად 2
3 1 1 3 || 2 2 4 ნაბრძანებად
1 3 4 || 2 2 4 მოსვენებად
2 2 4 || 2 2 4 მოპოვნებად

510 2 3 3 || 2 3 3 დანისად 3
3 2 3 || 1 1 2 1 2 1 ჯანი სად
2 3 3 || 1 1 3 3 ტანისად
2 3 3 || 5 3 ხანისად

511 2 2 2 2 || 2 2 2 2 ზომით 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 დგომით
2 2 4 || 2 2 2 2 წთომით
4 2 2 || 2 2 2 2 ნდომით

512 2 2 4 || 2 2 4 დამიმძიმდა 2
2 2 4 || 2 2 4 გამიღიმდა
2 2 1 3 || 2 2 4 გარდმოწვიმდა
2 2 4 || 2 2 4 მიაქიმდა

513 2 2 4 || 2 2 4 გამიკიდნა 2
2 2 4 || 4 4 ამიზიდნა
2 2 2 2 || 2 2 4 უკუმრიდნა
2 2 4 || 2 2 1 3 დამიდნა

514 2 3 (1 2) 3 || 3 5 შემომდგომელი 3
3 2 3 (1 2) || 1 2 2 3 რომელი
2 3 3 || 3 2 3 მჯდომელი
3 2 3 || 2 3 3 მკრთომელი

515 1 1 1 2 3 || 2 6 (1 5) პირ-გამეხებული 3
2 1 2 1 2 || 1 2 2 3 ხებული
3 2 3 (1 2) || 2 1 5 (2 3) ლახვარ-ხებული
2 3 3 (1 2) || 3 5 გარისხებული

516 3 2 1 2 || 2 3 3 მტკიცისა 3
4 1 3 || 1 4 3 ფიცისა
2 3 3 || 3 2 1 2 მი-, ცისა
2 1 2 3 || 1 2 1 4 უიცისა

517 1 3 2 2 || 1 2 1 1 3 მართალსა 2
1 3 1 3 || 4 4 (1 3) ფერ-ნამკრთალსა
2 2 1 3 || 3 1 1 3 მუხთალსა
4 1 3 || 1 3 2 2 ამით ალსა

518 1 1 2 4 || 2 2 4 მოყვანება 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ნება
1 3 2 2 || 3 1 2 2 მცნება
2 1 1 4 || 2 2 4 ხელოვნება

519 2 2 2 2 || 2 2 2 2 ჰბანდეს 2
3 1 4 || 4 (3 1) 4 მოგიტანდეს
4 4 || 2 2 2 2 ჰგვანდეს
2 2 2 2 || 2 2 4 დაზიანდეს

520 2 2 2 2 || 4 4 ინდოეთსა 2
2 1 1 4 || 2 2 2 2 გზეთსა
2 2 1 3 || 1 3 4 მოსაცეთსა
2 2 2 2 || 3 1 1 3 აგეთსა

521 2 2 1 3 || 2 2 2 2 დაჰყო 2
1 3 4 || 2 2 2 2 გაჰყო
1 3 2 2 || 4 2 2 აჰყო
2 2 4 || 1 3 2 2 (1 1) აჰ-ყო

522 1 1 2 2 2 || 4 4 (2 2) მეტის-მეტად 2
1 3 2 2 || 1 3 2 2 ჭერეტად
1 3 1 1 2 || 1 2 1 1 1 2 რეტად
1 3 4 || 1 1 2 2 2 ხერტად

523 3 2 3 || 3 2 3 მდებარე 3
3 2 1 2 || 1 2 2 3 მქებარე
2 1 2 3 || 3 2 1 2 მზე ბარე
2 1 2 3 || 3 2 1 2 მე ბარე

524 2 2 2 2 || 1 1 2 4 ნალიქნია 2
2 2 2 2 || 2 2 1 3 შეუქნია
1 3 4 || 2 2 1 3 მიქნია
1 3 2 2 || 2 2 4 დამიქნია

525 2 2 1 1 2 || 2 2 4 გამეტეხოს 2
2 2 2 2 || 2 2 4 გაამეხოს
2 2 4 || 2 2 2 2 მეხოს
2 2 2 2 || 1 3 2 2 მეხოს

526 1 3 2 2 || 2 2 4 ვაზირობა 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ქმრობა
4 1 3 || 4 4 უმეცრობა
2 2 4 || 2 2 4 (1 3) გულ-მაგრობა

527 2 2 2 2 || 2 2 1 3 მომხვდარა 2
1 2 1 4 || 4 1 3 გამხდარა
3 1 4 || 2 2 2 2 არად არა
1 3 2 2 || 2 2 1 3 მომცდარა

528 1 3 3 1 || 2 1 1 4 მოვიგვარო 2
2 2 1 3 || 4 4 (2 2) მრავალ-გვარო
2 2 4 || 4 2 2 ვარო
2 2 2 2 || 2 1 1 1 3 წამგვარო

530 2 2 4 || 2 2 4 გამებაზრა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 აზრა
2 2 4 || 2 2 4 მოემაზრა
3 1 2 2 || 2 2 1 3 მეაზრა

530 1 4 1 2 || 3 5 ორგულობასა 3
3 2 3 || 3 1 4 მადლობასა
3 2 2 1 || 2 3 3 ფლობასა
1 1 1 2 3 || 1 2 5 (2 3) სიძე-სძლობასა

531 5 3 || 3 5 გამქისებული 3
2 1 2 3 || 1 2 5 (1 4) პირ-გავსებული
2 3 3 || 3 5 (1 4) არ-ღირსებული
5 3 || 2 3 3 გზებელი

532 3 1 4 || 1 3 1 3 აჩქარდეს 2
2 2 4 || 4 4 დაუწყნარდეს
1 3 1 3 || 1 1 2 4 გაგიმწარდეს
1 1 2 4 || 4 4 გარდაქარდეს

533 1 1 2 4 || 1 3 2 2 ასდენ 2
4 4 || 4 4 4 გაგეიფლასდენ
1 3 4 || 1 3 4 გაგეიასდენ
2 2 1 3 || 2 2 4 გაგეიხასდენ

534 1 2 2 3 || 1 2 2 3 ქმარობა 3
1 4 3 || 3 2 3 გვარობა
3 2 3 (1 2) || 1 2 5 მეომარობა
2 3 3 || 3 1 4 სახმარობა

535 3 1 1 3 || 4 4 (2 2) საქმე-დედლად 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 ქედლად
1 3 2 2 || 2 2 4 აუწყედლად
1 3 4 || 2 2 2 2 ნედლად

536 2 1 2 2 1 || 2 3 3 გმირთაო 3
3 2 3 || 3 1 4 მოირთაო
2 3 1 2 || 3 2 3 ვირთაო
3 2 3 || 3 1 4 იტვირთაო

537 2 1 2 3 || 3 2 3 მამასა 3
2 1 2 2 1 || 5 3 ჭამასა
3 2 3 || 1 2 2 3 დრამასა
1 4 3 || 3 2 3 ტრამასა

538 2 2 2 2 || 4 2 2 ნდომა 2
2 2 4 || 4 1 3 მოხდომა
1 3 4 (1 3) || 4 4 შემოკედომა
2 2 2 2 || 4 2 2 სხდომა

539 2 2 4 || 3 1 4 გამორჩევა 2
2 2 4 || 4 2 2 ქნევა
2 2 4 || 1 3 2 2 წვევა
2 2 1 3 || 4 4 შემოხვევა

540 2 2 4 || 2 2 2 2 ხელი 2
2 2 4 || 4 2 2 ცხელი
2 2 4 || 2 2 4 ვაერთხელი
2 2 2 2 || 2 2 4 (1 3) არ-ფიცხელი

541 3 2 3 || 3 2 3 გვახარა 3
2 1 2 1 2 || 2 3 1 2 გლახ არა
3 2 3 || 1 2 4 1 ივაგლახა რა
3 2 3 || 3 2 3 დახარა

542 3 2 2 1 || 2 1 5 სიხარულია 3
5 3 || 1 2 2 3 სრულია
2 3 3 || 2 3 3 სრულია
2 3 3 || 3 5 უმეცრულია

543 1 3 2 2 || 4 4 წამომხმელნი 2
4 4 || 2 2 4 (1 3) არ-დამზმელნი
2 2 4 || 2 2 4 ხვარაზმელნი
1 3 2 2 || 1 3 2 2 ხმელნი

544 3 2 3 || 3 5 მოედანია 3
5 3 || 2 3 3 ხანია
1 2 2 3 || 3 2 3 სხვანია
1 2 2 3 || 2 3 ̲ 3 ყმანია

545 3 2 3 || 3 5 ატლასებისა 3
3 2 3 || 1 2 1 4 აღსებისა
3 2 3 || 3 1 4 ხასებისა
3 2 3 || 3 (1 2) 5 (1 4) დას-დასებისა

546 1 2 2 3 || 8 (3 5) საურავ-გარდახდილისა 3
2 3 3 || 1 4 3 ძილისა
2 3 3 || 2 3 3 ტკბილისა
2 3 3 || 2 3 3 ზრდილისა

547 4 1 3 || 2 2 4 დაემორჩილდი 2
2 2 4 || 2 2 2 2 მილდი
2 2 4 || 4 1 3 აჭიელდი
4 1 3 || 4 4 გაევაქილდი

548 3 2 3 || 2 3 (1 2) 3 მჯდომარე 3
1 3 1 1 2 || 1 4 1 2 რომ არე
2 3 2 1 || 1 2 1 4 საომარე
2 3 3 || 1 2 5 მოიმცთომარე

549 1 3 3 1 || 2 2 4 შემოვბრუნდი 2
4 1 3 || 1 3 2 2 ეუნდი
2 2 2 2 || 2 2 4 დავძაბუნდი
2 2 2 2 || 4 1 3 დაეყმუნდი

550 2 3 3 || 3 5 დაემზადენით 3
3 2 3 || 3 5 გაეეცხადენით
3 2 2 1 || 2 1 2 (1 1) 1 2 თქმად ენით
3 2 2 1 || 2 1 3 2 სიახლისა დენით

551 2 2 4 || 2 6 ჩაეკარაბაკე 2
2 2 4 || 2 2 4 შეეუტაკე
2 2 4 || 2 2 4 საარაკე
2 2 4 || 2 2 4 საკერტაკე

552 1 4 3 || 3 5 მოსაწეკაი 3
3 2 3 || 3 2 3 მდეკაი
3 2 3 || 3 5 მოურეკაი
1 2 2 3 || 2 3 1 2 მე ვაკი

558 2 3 3 || 2 3 3 ყველასა 3
2 3 3 || 2 3 3 შველასა
1 2 2 3 || 3 2 3 ბნელასა
2 1 2 3 || 3 2 3 მრთელასა

554 2 2 4 || 1 3 2 2 დილად 2
2 2 4 || 4 4 მოგზავნილად
3 1 2 2 || 4 2 2 შეილად
2 2 1 3 || 4 4 სამძიმილად

555 3 2 3 || 2 1 5 დამადებინე 3
1 2 2 3 || 1 2 5 შემავებინე
1 2 2 3 || 3 5 მაარმებინე
1 4 3 || 2 1 5 მაახლებინე

556 1 4 3 || 1 4 3 რვალისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ალისა
2 1 2 3 || 1 2 5 სამართალისა
1 2 2 3 || 2 3 3 ქალისა

557 2 3 3 || 3 5 (1 4) სრა-საჯდომია 3
3 1 1 3 || 3 1 4 მოგხდომია
3 2 3 || 3 1 4 დაგრჩომია
3 2 3 || 3 1 4 მონდომია

558 1 2 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-მართალია 3
2 1 2 1 2 || 2 3 3 ქალია
3 2 3 || 3 1 4 ნაცვალია
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ხრმალია

559 2 2 2 2 || 4 4 ჯმარიდე 2
4 2 2 || 2 2 2 2 კიდე
2 2 4 || 2 2 4 ამოვუხვრიდე
1 3 4 || 2 2 4 ვინატრიდე

560 2 2 4 || 4 4 გაეშმაე 2
2 2 2 2 || 2 2 4 დაეედაე
1 3 4 || 4 2 2 ეაგე
2 2 4 || 2 2 1 3 წოეაგე

561 3 2 3 || 1 4 3 (2 1) წინა-რე 3
2 1 2 3 || 2 1 2 1 2 ვინ არე
5(1 4) 3 || 2 6(1 5) სისხლ-ჩამომდინარე
2 3 3 || 3 5(4 1) გამიცინა-რე

562 2 2 4 || 4 4 გამიშმაგნა 2
2 2 3 1 || 2 2 1 3 დაგედაგნა
1 3 4 || 1 3 4 გამოაგნა
2 2 2 2 || 2 2 4 წამოგრაგნა

563 2 2 2 2 || 3 1 1 3 მართალი 2
1 3 4 || 1 3 2 2 ამით ალი
2 2 2 2 || 2 2 4 ნათალი
2 2 4 || 2 2 4 ნაწეეთალი

564 2 2 4 || 2 2 4 დაგიმალე 2
2 2 4 || 2 2 4 შემიწყალე
1 3 1 3 || 4 4 შემიბრალე
2 2 4 || 2 2 4 მიაეალე

565 3 2 3 || 2 1 1 4 დაგიეარდა 3
3 2 3 || 1 2 5 გასატკივარდა
1 4 3 || 3(1 2) 5 გახმამყივარდა
3 2 1 2 || 1 2 5 გამორივარდა

566 2 2 2 2 || 2 2 4 გაუკლიან 2
2 2 2 2 || 2 2 4 შემიგნიან
1 3 2 2 || 2 2 4 მოუღერიან
1 3 4 || 4(1 3) 1 3 დათმიან

567 1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 მადესა 3
1 2 2 3 || 1 4 3 ბადესა
1 4 (1 3)3 || 1 2 1 4 უკადესა
1 4 2 1 || 2 3 1 2(1 1) მზად ეს-ა

568 1 3 2 2 || 2 2 2 2 ფიცის 2
1 1 2 1 3 || 2 2 4 დაამტკიცის
2 2 4 || 2 2 2 2 იცის
1 3 2 2 || 1 3 2 2 იცის

569 2 2 4 || 2 2 2 2 მტერმან 2
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ერმან
1 2 1 3 1 || 2 2 4 საბიერმან
2 2 2 2 || 4 2 1 1 ვერ მან

570 3 2 3 || 2 3 1 2 შენ ოდეს 3
5 3 || 3 2 3 შეენოდეს
2 3 3 || 3 2 3 მსმენოდეს
2 1 2 1 2 || 1 2 2 3 გლხენოდეს

571 3 2 3 || 2 1 5 მოაკლეეინე 3
2 3 3 || 2 1 5 მოაზღეეინე
1 2 2 1 2 || 1 2 1 4 გაქნეეინე
1 2 2 1 2 || 1 2 5 დაშლეეინე

572 2 2 4 || 2 2 4 დაუფუშნა 2
4 4 || 2 2 4 მოიქუშნა
1 3 2 2 || 2 2 2 უშნა
2 2 2 2 || 2 2 4 დაუშუშნა

573 1 2 2 3 || 3 5 დალურჯებითა 3
3 2 3 || 3 1 4 ქაჯებითა
1 4 3 || 3 1 4 აჯებითა
1 2 2 2 1 || 1 2 5 დარაჯებითა

574 2 3 3 || 3 5 გაუწინარდა 3
2 1 2 3 || 1 1 3 1 1 1 ვინ არ და-
2 3 3 || 3 5 გასაწყინარდა
2 3 3 || 3 5 გასისხლმდინარდა

575 1 1 3 3 || 1 7 (2 5) ლახვარ-დაუსო-
ბელსა 3
1 2 2 1 2 || 3 5 მახარობელსა
3 2 3 || 8 (3 5) სულთადგმა-დაუთ-
მობელსა
3 2 3 || 3 5 დაუშრობელსა

576 1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 ბრალია 3
2 1 2 1 2 || 2 3 3 ვალია
1 2 2 3 || 2 1 1 1 3 წყალია
2 3 3 || 2 1 2 3 სალია

577 2 2 4 || 4 1 1 2 თრთოლა 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 წოლა
2 2 2 2 || 3 1 2 2 რბი.ლა
2 2 2 2 || 2 2 4 წამოყოლა

578 2 2 4 || 2 2 4 შეკაზმული 2
1 3 2 2 || 2 2 4 (1 3) ხან-დაზმული
3 1 4 || 2 2 4 დარაზმული
1 1 2 2 2 || 4 2 2 ზმული

570 2 2 2 2 || 2 2 4 გაეალაგდი 2
2 2 4 || 4 1 3 დაეაგდი
4 2 2 || 2 2 4 გა-ეე-ეშმაგდი
2 2 4 || 2 2 2 2 ესაგდი

580 2 2 4 || 1 3 4 გამეოცა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 მეოცა
4 (2 2) 4 || 4 4 დამეხოცა
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 ეყოცა

581 2(1 1) 2 4 || 1 3 2 2 პირსა 2
2 2 4 || 1 3 1 3 ვაზირსა
4 4 || 4 2 2 ჭირსა
2 2 1 3 || 2 4 4 განაწირსა

582 3 2 3 || 1 2 2 3 მონანი 3
2 3 3 || 1 2 5 შემაგონანი
2 2 1 3 || 2 3 3 წონანი
3 2 2 1 || 3 2 3 ფონანი

583 2 2 4 || 2 2 2 2 ბაღნი 2
2 2 4 || 2(1 1)2 2 2 ნაღნი
1 3 2 2 || 4 2 2 დაღნი
1 3 4 || 2 2 2 2 ლაღნი

584 2 2 4 || 1 3 2 2 პური 2
2 2 4 || 4 2 2 მური
2 2 2 2 || 1 2 1 1 3 დასტური
2 2 4 || 2 2 4 მონაწური

585 3 2 3 || 2 3 3 ყოდა 3
5 1 2(1 1) || 1 2 2 3 სტკიოდა
2 3 3 || 1 2 5 ჩამოსცდიოდა
2 3 3 || 5 3 ჩიოდა

580 2 1 2 3 || 1 2 1 1 3 რომელი 3
1 2 2 3 || 5 3 მწყრომელი
2 3 3 || 3 2 3 მნდომელი
3 2 3 || 2 1 2 3 რომელი

587 1 3 2 2 || 2 2 4 მოესმინა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 წინა
2 2 4 || 2 2 2 2 მინა
4 4 || 4 4 დაითმინა

588 4 2 2 || 1 3 2 1 1 ვით ხენ 2
2 2 4 || 1 3 2 2 მკითხენ
2 2 4 || 4 2 2 ვითხენ
4 4 || 4 2 2 ეითხენ

580 1 2 2 3 || 3 2 3 ხეთასა 3
1 4 3 || 2 3 3 კვეთასა
2 3 3 || 3 5 (2 3) მამა-ძეთასა
1 4 3 || 1 2 5 სინაზეთასა

590 2 2 4 || 1 1 2 4 შეეხვიენა 2
2 2 4 || 4 1 3 ატკივნა
2 2 1 1 2 || 2 2 2 2 ივნა
4 4 || 2 2 4 გაამჩივნა

591 2 2 2 2 || 1 1 2 1 3 გამსგავსო 2
2 2 1 3 || 2 2 1 3 გაგავსო
2 2 4 || 4(1 3) 2 2 რგავსო
2 2 4 || 4 1 3 დაგავსო

592 5 3 || 2 1 2 3 რომელი 3
5(3 2) 2 1 || 2 1 2 3 მჯდომელი
2 3 3 || 2 1 5 გარდამხდომელი
2 1 2 3 || 8 (3 5) სიკეთე-მიეწდომელი

598 2 11 4(2 2) || 4(2 2) 2 2 ოდეს 2
2 2 4 || 2 2 1 3 იტყოდეს
1 3 2 2 || 2 2 1 3 დამკოდეს
2 2 4 || 1 3 4 მომერჩოდეს

594 1 3 4 || 2 2 4 ვინადირე 2
2 2 4 || 1 3 1 3 ვახშირე
2 2 4 || 4 2 2 ვირე
2 2 4 || 2 2 4 დაეკირე

595 3 2 3 || 1 2 5 გამოეიდოდა 3
1 4 3 || 1 2 1 3 1 დაერიდო, და-
5 3 || 1 2 1 4 გამეიდოდა
4 1 3 || 1 2 1 4 ეიდოდა

596 2 3 3 || 2 1 2 1 2 ხმდა ვითა 3
5 3 || 2 3 3 ნავითა
1 4 3 || 2 3 3 თავითა
2 3 3 || 2 3 3 მკლავითა

597 2 2 4 || 3 1 2 2 ელვა 2
2 2 4 || 1 3 1 2 1 ერთხელ ვა
2 2 4 || 4 2 2 ღელვა
2 2 3 1 || 2 2 4 წამოკქელვა

598 1 2 2 3 || 3 5 მომეწეოდეს 3
2 1 2 3 || 2 1 5 მომერეოდეს
1 4 3 || 2 3 1 2 მე ოდეს
2 3 3 || 3 5 დამელეოდეს

599 4 3 1 || 2 2 4 გარდეიხლტუნვე 2
2(1 1)2 4 || 2 2 4 გაეაცხენვე
4 (2 2) 4 || 4 2 2 მუნვე
2 2 1 3 || 4 4 მივაბრუნვე

600 1 2 2 3 || 3 2 3 წადილსა 3
1 2 2 1 2 || 2 3 3 ქადილსა
2 3 3 || 1 4 1 2 და დილსა
2 2 1 3 || 1 2 2 3 ხადილსა

601 2 2 4 || 2 2 4 მიმიბრუნდა 2
4 4 || 2 2 2 2 უნდა
2 2 4 || 4 2 1 1 მუნ, და-
1 3 4 || 4 4 შეგეიძრუნდა

602 3 2 3 || 2 1 5 გაგეგონების 3
3 2 3 || 1 2 1 4 გვეკონების
1 2 2 3 || 2 1 5 შეეწონების
1 4 3 || 1 2 5 დაგემონების

603 3 2 3 || 3 2 3 ცოტასა 3
5 3 || 3 2 3 ოტასა
2 3 3 || 3 1 4 ნაფოტასა
5 3 || 2 1 5 (2 3) სალტე-კოტასა

604 1 4 3 || 1 2 5 გარდნაკიდარი 3
5 3 || 2 1 2 3 იდარი
3 2 3 || 2 2 1 3 მდიდარი
3 2 3 || ? 5 განაზიდარი

605 3 2 3 || 3 5 (1 4) ცხენ-აბჯარისა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 ჯარისა
2 1 2 3 || 3 3 2 ეჯა რისა
1 2 2 3 || 3 5 დამსაჯარისა

606 2 2 4 || 4 4 ჩამობერვა 2
2 2 4 || 2 2 2 1 1 თუ რვა
2 2 4 || 1 3 2 2 ცურვა
2 1 1 4 || 4 3 1 დიაცურ ეა

607 1 2 2 3 || 2 3 3 ბაგესა 3
2 3 3 || 3 2 3 აგესა
2 3 3 || 3 (1 2) 5 საქულბაგესა
2 3 3 || 3 1 4 მაძაგესა

608 1 4 3 || 5 3 ცხენია 3
1 4 3 || 3 5 სიმარცხენია
1 4 3 || 8 (3 5) სიქვეულ-სიფიცხენია
2 2 1 2 1 || 2 3 3 ალვისაც ხენია

609 1 3 4 || 2 2 4 ჩამოყარნა 2
2 2 4 || 2 2 4 ასაპყარნა
4 4(1 3) || 2 2 1 3 დაყარნა
2 2 4 || 2 2 4 ამაყარნა

610 2 3 3 || 3 5 გა-ცა-ვფანტენით 3
2 3 3 || 1 2 5 გავაზანტენით
2 3 3 || 1 2 5 გავაანტენით
2 1 2 3 || 1 4 1 2 ან ტენით

611 2 2 4 || 1 3 2 2 დასხნა 2
1 3 4 || 4 4 წამოასხნა
2 2 2 2 || 3 1 2 2 ასხნა
2 1 1 2 2 || 1 3 2 2 ასხნა

612 3 5 || 2 1 2 3 ზმიდიან 3
3 2 3 || 2 1 5 დააბმიდიან
1 1 3 3 || 3 5 შეგვასხმიდიან
3 2 3 || 1 2 2 3 მიდიან

613 3 2 2 1 || 3 5 (2 3) შეფეთ-მეფობით 3
1 2 2 2 1 || 2 3 3 სეფობით
3 2 1 2 || 3 2 3 მკრეფობით
2 1 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-იეფობით

614 2 2 1 1 2 || 4 4 გამოეედით 2
2 2 4 || 2 2 4 გარდაეედით
2 2 2 2 || 4 2 2 ესხედით
2 2 4 || 1 3 2 2 ქედით

615 1 3 2 2 || 1 3 4 ესოდენსა 2
1 1 2 4 || 2 2 2 2 ცხენსა
2 2 2 1 1 || 2 2 4 შაჟარდენსა
2 1 1 1 3 || 2 2 4 განაფრენსა

616 2 2 4 || 4 2 2 გორსა 2
2 2 2 2 || 4 2 2 შორსა
2 2 4 || 2 2(1 1)2 2 სწორსა
2 2 4 || 4 2 2 ორსა

617 1 1 2 1 3 || 4 2 2 მხეცი 2
2 2 1 3 || 4 4 (2 2) მრავალ-კეცი
2 2 4 || 2 2 4 დავაცეცი
2 2 4 || 1 3 2 2 ვეცი

618 3 2 3 || 2 1 2 3 ფისანი 3
2 3 3 || 2 3 3 თმისანი
1 2 2 3 || 3 2 3 რისანი
1 4 3 || 3 2 3 მზისანი

619 4 4 || 4 4 და-ცა-მლეწა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 ეხეწა
4 4 || 1 3 2 1 1 მე, წა-
2 2 4 || 2 2 4 გარდეხეწა

620 2 3 3 || 2 2 1 3 ხრიალსა 3
2 3 3 || 3 2 3 წრტიალსა
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ტიალსა
5 3 || 3 3 2 დაეწვია ალსა

621 2 2 4 || 4 2 2 სიცხე 2
4 4 || 2 2 4 გაეკიცხე
2 2 4 || 1 3 2 2 ვიცხე
2 2 4 || 4 2 1 1 ისც ხე

622 2 2 4 || 2 2 4 ეუცხოა 2
2 2 4 || 4 4 მესათნოა
2 2 4 || 2 2 4 გარდმოთოვა
2 2 4 || 4 4 შემეპოვა

623 2 2 1 3 || 4 2 2 შმაგად 2
4 2 2 || 1 3 2 2 მაგად
2 2 2 2 || 1 3 2 2 მდაგად
1 3 2 2 || 2 2 4 ამხანაგად

624 2 2 4 || 2 2 4 გარდა-რული 2
1 2 1 1 3 || 4 4 გაბასრული
1 3 2 2 || 2 2 1 3 მო-რული
4 3 1 || 2 2 2 2 სრული

025 2 2 2 2 || 2 2 2 2 უხებს 2
1 3 4 || 4 2 2 2 2 უხებს
2 2 4 || 4 2 2 4 მოგეიქუხებს
2 2 4 || 4 4 შეგეაწუხებს

026 4 4 || 4 1 3 2 2 წინა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 (3 1) არაეინ-ა
2 2 2 2 || 2 2 4 მოაელინა
2 2 4 || 4 2 2 1 1 2 მინა

027 1 2 2 3 || 2 1 2 3 ჟამისად 3
2 3 3 || 4 5 3 ამისად
1 4 1 2 || 4 3 2 1 2 და მისად
1 2 2 3 || 4 5 (1 4) 3 წამისად

028 1 2 2 3 || 4 3 2 3 რომელი 3
3 2 3 || 4 2 3 3 მკდომელი
2 1 2 3 || 4 3 2 3 მნდომელი
2 1 2 3 || 4 3 2 3 მდგომელი

029 2 3 1 2 || 2 2 3 3 მაელთა 3
5 3 || 4 3 2 3 მრაელთა
2 3 3 || 4 1 2 3 2 დაუწეაე ალთა
2 1 2 3 || 4 1 2 2 2 1 2 და ეალთა

030 1 3 4 || 4 1 3 უელია 2
4 2 2 || 2 2 2 1 3 გეაკლია
4 4 || 4 4 1 3 დაგლია
2 2 1 3 || 4 2 2 1 3 დასძლია

031 2 2 2 2 || 4 2 2 4 დაეიურვეთ 2
3 1 4 || 4 2 2(1 1)4 მოიცურვეთ
4 4 || 4 2 2 4 მოასურვეთ
2 2 4 || 4 1 3 2 2 ურვეთ

032 3 2 3 || 4 3 2 3 სჩენოდეს 3
3 2 3 || 4 2 1 2 3 გსმენოდეს
3 2 3 || 4 3 5 მო-რე-მღნენოდეს
3 2 3 || 4 2 3 3 მრცხვენოდეს

033 2 3 3 || 4 3 5 საპატრონოსა 3
2 1 2 3 || 4 1 2 5 გასაგონოსა
1 2 2 3 || 4 1 1 1 5 მოგაწონოსა
1 2 2 3 || 4 2 1 5 დაგამონოსა

034 1 4 3 || 4 2 3 3 მცნობელნი 3
2 1 2 3 || 4 3 5 დამაშრობელნი
2 1 2 1 2 || 4 2 3 3 მბობელნი
1 2 2 3 || 4 1 2 5 შეუშრობელნი

035 1 2 2 2 2 1 || 4 2 6 მესაზაროების 3
3 2 2 1 || 4 3 5 მეუცხოების
3 2 2 1 || 4 2 6 მესაღამოების
3 2 3 || 4 1 2 2 3 მოების

036 2 1 2 3 || 4 2 3 3 მოველი 3
2 3 3 || 4 1 4 3 მთხოველი
2 1 2 3 || 4 3 3 2 მოერწყო ველი
2 1 2 3 || 4 1 2 2 3 ყოველი

037 2 2 4 || 4 2 2 4 დამიჭირეს 2
2 2 4(1 3) || 4 2 2 2 (1 1)2 ირეს
4 4 || 4 3 1 4 ამატირეს
1 3 4 || 4 4 2 2 ვირეს

038 2 2 2 2 || 4 2 2 4 მეძნელების 2
2 2 4 || 4 2 2 4 გაიძლების
2 2 1 3 || 4 2 2 4 გებრალების
2 2 1 3 || 4 2 2 4 დამეშლების

039 2 2 4 || 4 2 2 2 2 ცხენი 2
2 2 2 2 || 4 1 3 2 2 ეკეც ბენი
2 2 2 2 || 4 2 2 4 გაეკიცხენი
1 3 4 || 4 4 4 სიფიცხენი

040 2 3 3 || 4 3 2 3 ეღეარენით 3
1 4 3 || 4 3 5 გაეყარენით
2 3 3 || 4 3 2 1 2 არ ენით
5 (2 3) 3 || 4 1 2 5 დაეადარენით

041 4 4 || 4 2 2 1 3 ეიარე 2
2 2 13 || 4 4 2 2 გარე
2 2 4 || 4 2 2 4 შეეეყარე
2 2 4 || 4 2 2 4 დაეადარე

042 1 1 2 3 1 || 4 2 2 ცურეა 2
2 2 4 || 4 4 2 2 ურეა
3 1 2 2 || 4 2 2 2 1 1 თუ რეა
2 2 4 || 4 2 2 2 2 მღურეა

043 1 2 1 1 3 || 4 2 2 თქენთა 2
2 2 2 2 || 4 2 2 4 მონადენთა
1 3 4 || 4 4 4 ესოდენთა
2 2 2 2 || 4 1 3 2 2 ჩენთა

044 4 2 2 || 4 1 3 1 3 უფალსა 2
2 2 1 3 || 4 2 2 4 ნატერფალსა
1 3 4 || 4 4 4 სატურფალსა
2 2 4 || 4 2 2 4(1 3) არ-ღაფალსა

045 2 3 3 || 4 2 3 3 ჩემთანი 3
2 3 3 || 4 1 4 3 თემთანი
2 3 3 || 4 2 1 1 4 ირემთანი
3 2 3 || 4 1 3 1 1 2 ზე მთანი

046 2 2 2 4 || 4 2 2 4 შეეკაფნეს 2
4 4 || 4 2 2 1 3 მეხაფნეს
1 3 4 || 4 2 2 4 მოეჭაფნეს
4 4 || 4 2 2 1 3 მეცქაფნეს

047 2 2 4 || 4 2 1 1 2 2 ეკედები 2
2 2 4 || 4 2 1 1 2 2 ებნდები
2 2 2 1 3 || 4 1 3 4 (1 3) ცეცხლ-ნადები
2 2 4 || 4 2 2 1 3 ვეცდები

048 2 2 4 || 4 2 2 4 დამისახავს 2
2 2 2 2 || 4 2 2 4 მომინახავს
2 2 4 || 4 2 2 2 2 ახავს
2 2 1 3 || 4 2 2 4 მომიმახავს

649 2 1 2 3 || 3 2 3 ენები 3
1 4 3 || 1 4 3 მთმენები
1 2 2 3 || 2 3 3 მხსენები
1 2 2 3 || 1 4 3 მქნენაი

650 2 2 4 || 2 2 4 აიხეწა 2
2 2 4 || 2 2 4 დაილეწა
4 2 2 || 4 3(1 2)1 ერთ-სახე, წა-
2 2 4 || 4 (1 3) 4 შეეხვეწა

651 3 2 3 || 3 5 დადუმებულმან 3
1 4 3 || 1 2 1 4 ამებულმან
3 2 3 || 8 (3 5) სიცოცხლე-გაარმე-
ბულმან
1 2 2 2 1 || 3 5 მოკამებულმან

652 3 2 1 2 || 2 1 5 მომეთმინების 3
1 4 3 || 3 5 დამედინების
3 2 3 || 3 1 4 გეწყინების
1 2 2 3 || 1 2 1 4 ელხინების

653 1 3 4 || 2 2 4 საქებარი 2
1 1 2 3 1 || 4 4 შემტყვებარი
1 3 2 2 || 2 2 4 მომდებარი
2 2 2 2 || 4 4 საუბარი

654 2 2 4 || 2 2 2 2 ხელი 2
2 2 4 || 1 3 1 3 ერთხელი
2 2 1 3 || 2 2 4 (1 3) გულ-ფიცხელი
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 ცხელი

655 2 2 4 || 2 2 4 დაკამტკიცო 2
4 2 2 || 2 2 2 2 მიცო
1 3 4 || 2 2 2 2 იცო
4 1 3 || 3 1 4 შემომფიცო

656 2 2 1 3 || 1 1 2 4 შემეპირო 2
2 2 4 || 4 1 3 გაგწირო
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ვირო
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გატირო

657 1 3 2 2 || 2 2 4 შეგიყვარდი 2
4 4 || 4 2 2 ვარდი
4 4 || 4 4 უკუმქარდი
2 1 1 2 2 || 2 2 4 განაზარდი

658 2 2 2 2 || 1 3 2 2 იხოს 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 ითხოს
1 3 4 || 2 2 4 გამიკითხოს
2 6 (2 4) || 4 2 2 მითხოს

659 4 4 || 4 4 (1 3) გულ-სადაგნი 2
4 4 (2 2) || 4 (2 2) 4 (2 2) ცნობა-შმაგნი
4 4 || 2 2 2 2 დაგნი
1 3 2 2 || 4 4 ამხანაგნი

660 4 2 2 || 3 1 2 2 ღვარა 2
1 3 4 || 3 1 4 გაეყარა
3 1 1 3 || 1 1 2 1 3 მიმხედარა
4 4 || 2 2 4 ჩაიარა

661 3 2 3 || 3 5 ეუბნებოდა 3
2 3 3 || 3 5 ეხვეწებოდა
2 3 3 || 1 2 2 3 ჰნებოდა
1 2 2 3 || 1 2 5 მეგონებოდა

662 2 2 13 || 2 2 2 2 ხანსა 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 ტანსა
2 1 1 1 3 || 1 3 4 დაუგუანსა
4 4 || 2 2 4 თანისთანსა

663 2 2 4 || 4 2 2 მოკლა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 გაამხოკლა
2 2 4 || 2 2 4 გაამლოკლა
2 2 4 || 2 2 4 შეამოკლა

664 1 3 2 2 || 2 2 4 დაეყარნეს 2
2 2 4 || 2 2 4 გაეხარნეს
4 4 || 2 2 2 2 არნეს
4 4 || 2 2 4 გაგვემწარნეს

665 4 4 || 2 2 2 2 ხელსა 2
4 4 || 2 2 2 2 მრწყველსა
2 1 1 2 2 || 2 2 2 2 ბნელსა
1 1 1 1 2 2 || 2 2 2 2 მრთელსა

666 2 2 4 || 2 2 2 2 პირსა 2
3 1 2 2 || 1 1 2 2 2 გპირსა
4 4 (3 1) || 4 2 2 (1 1) ღირს-ა
2 2 4 || 3 1 2 2 მცირსა

667 3 2 3 || 2 1 1 4 აგებული 3
3 2 3 || 1 4 3 კრებული
3 2 3 || 3 2 3 შეებული
2 1 2 3 || 2 1 2 3 კლებული

668 3 2 3 || 3 2 3 ნახული 3
2 1 2 2 1 || 3 1 4 დასახული
3 2 3 || 3 5 (1 4) თვალ-დაფახული
3 2 2 1 || 2 3 1 2 და ხული

669 1 3 4 || 4 4 მოახსენა 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ვქმენა
1 1 2 1 3 || 4 4 გაისვენა
2 2 4 || 1 1 2 4 გაათენა

670 3 2 3 || 3 1 4 ხალვათისა 3
3 5 || 2 3 3 მათისა
2 3 3 || 1 1 1 2 3 ათისა
1 2 2 3 || 1 2 5 მოკამათისა

671 3 2 3 || 2 2 1 3 დიდობით 3
2 3 3 || 2 2 1 3 რიდობით
1 2 2 1 2 || 3 2 3 ფლიდობით
1 1 1 2 3 || 2 2 1 3 მშვიდობით

672 3 2 3 || 3 5 შეუპოველი 3
3 5 || 1 4 3 ყოველი
3 2 3 || 1 2 2 3 მპოველი
2 1 2 3 || 3 1 4 სათხოველი

673 3 2 3 || 3 1 4 უღამოსა 3
3 2 3 || 2 3 3 ამოსა
2 1 2 3 || 3 5 უთამამოსა
1 4 3 || 2 3 3 დამოსა

674 2 2 4 || 2 2 4 მომავალსა 2
2 2(1 1) 4 || 4 2 2 ვალსა
4 4 || 4 4 (1 3) გულ-მხურვალსა
4 4 || 2 2 2 2 მთრვალსა

675 1 4 3 || 1 4(3 1) 3 მეფესა 3
3 2 3 || 3 5 სიიფესა
5 (1 4) 3 || 2 3 3 სეფესა
1 2 2 3 || 3 1 4 მეკრეფესა

676 1 3 4(3 1) || 2 2 2 2 მზესა 2
1 2 1 4(1 3) || 4 4 სინაზესა
2 2 4 || 4 4 (2 2) ზესთა-ზესა
4(1 3)2 2 || 2 6 გაიდარბაზესა

677 1 1 2 4 || 4 1 1 2 ჭამა 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 მამა
1 3 4 || 2 2 2 2 ნამა
2 2 4 || 4 2 2 დრამა

678 1 3 4(2 2) || 4 2 2 შინა 2
4 1 3 || 1 3 2 2 წინა
2 2 2 2 || 2 2 4 დაეთმინა
2 2 4 || 1 3 1 3 ესმინა

679 1 4 1 2 || 1 2 2 3 ახისა 3
1 1 1 2 2 1 || 2 3 3 სახისა
1 4(3 1) 3 || 3 2 3 მნახისა
2 3 3 || 2 1 2 1 2 (1 1) ახ, ის-ა

680 1 2 2 3 || 3 5 მოუთმინამან 3
2 3 3 || 3 2 3 მინამან
3 2 3 || 2 3 3 მინამან
2 3 3 || 1 2 5 მონასმინამან

681 2 3 3 || 2 1 2 3 სახლები 3
5 3 || 2 1 1 4 ნაახლები
3 2 3 || 2 1 5 (2 3) სტავრა-ნახლები
3 2 3 || 2 1 5 (2 3) ახალ-ახლები

682 1 4 3 || 2 3 3 ჭირისა 3
2 1 2 3 || 1 2 1 4 დუხჭირისა
3 2 3 || 3 5 განაჭვირისა
2 1 2 3 || 2 1 3 2 მომხვეჭი რისა

683 5 3 || 2 3 3 სმენითა 3
1 1 3 2 1 || 3 5 (1 4) არ-მოწყენითა
1 2 2 1 2 || 2 3 3 ბრძენითა
2 3 3 || 1 1 3 3 ენითა

684 1 3 4 || 4 1 3 გამწყრალი 2
2 2 2 2 || 4 4 (1 3) ფერ-ნამკრთალი
1 3 4 || 4(2 2)4 (2 2) მრავალ-წყალი
2 2 4 || 2 2 4 განაცვალი

685 1 3 22 || 1 3 4 (1 3) არ-ნადევრი 2
1 3 22 || 2 2 2 2 მკევრი
4 (1 3) 4 || 1 3 2 2 ტევრი
1 1 2 2 2 || 1 3 2 2 ბევრი

686 1 4 3 || 2 3 3 მისითა 3
2 3 3 || 3 5 შესატყვისითა
3 2 3 || 2 3 3 მჭისითა
2 3 3 || 2 3 3 ვისითა

687 2 1 2 3 || 2 3 3 გულისა 3
2 2 1 3 || 1 2 5 გარდასრულისა
2 1 2 3 || 3 2 3 რწყულისა
1 2 2 3 || 2 1 5 (1 4) ფერ-ნაკლულისა

688 1 2 2 3 || 2 3 1 2 მი-, ნები 3
2 3 2 1 || 2 1 2 3 მინები
1 2 2 3 || 2 1 5 მოუთმინები
2 1 2 3 || 1 2 5 მონასმინები

689 4 2 2 || 1 3 2 2 ჭირსა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 აღირსა
3 1 2 2 || 2 2 1 3 ნადირსა
2 2 2 2 || 4 2 2 ტირსა

690 1 2 2 1 2 || 2 1 5 გაგეგონების 3
2 3 3 || 3 5 მოეწონების
2 3 1 2 || 3 5 დაეღონების
2 3 3 || 1 2 5 შეიკონების

691 2 2 1 3 || 1 3 1 3 ნასმენად 2
2 2 3 1 || 2 2 2 2 მენად
2 2 4 || 2 1 1 2 2 თმენად
1 3 2 2 || 2 2 2 2 დენად

692 2 1 2 3 || 2 3 3 ნებისა 3
3 2 3 || 1 2 5 ნავანებისა
2 1 2 3 || 1 4 3 თნებისა
2 3 3 || 3 5 განკურნებისა

693 1 2 1 1 3 || 3 5 მომცქაფაესა 3
1 2 2 3 || 2 6 (1 5) არ-დასწვაესა
1 2 2 3 || 2 3 3 თავისა
1 4 3 || 2 1 5 სახედაესა

694 1 3 4 || 2 2 1 3 დამრიდად 2
2 2 4 || 4 1 1 2 ხიდად
1 3 4 || 2 2 2 2 დიდად
2 2 4 || 2 2 2 2 ფლიდად

695 1 2 2 3 || 2 3 3 გულისა 3
2 1 2 3 || 3 5 დაკარგულისა
2 1 5 || 1 2 5 დანერგულისა
2 3 3 || 3 5 დადაგულისა

696 3 2 3 || 2 3 3 უხედების 3
2 2 1 3 || 1 2 5 მოუქუხდების
3 2 3 || 1 2 2 3 უხედების
2 2 1 3 || 1 1 1 5 შეუწუხდების

697 ì 4(1 3)2 1 || 5 3 ფიცისა 3
1 4 3 || 5 3 შტკიცისა
2 3 3 || 1 2 1 4 უიცისა
2 1 1 1 3(1 2) || 1 4 1 2 მი-, ცისა

698 2 2 4 || 2 2 2 1 1 მე რვა 2
2 2 4 || 4 2 2 ბერვა
2 2 4 || 2 2 2 2 წვერვა
1 3 2 1 1 || 1 3 3 1 ათასჯერ ვა·

699 1 1 3 3 || 2 1 2 3 (1 2) სამ-ალი 3
2 1 2 3 || 2 3 3 სამალი
1 4 3 || 3 1 4 ნასამალი
2 1 2 3 || 2 3 3 სამალი

700 2 2 4 || 4 2 2 ჰბრძანე 2
2 2 4 || 4 1 3 ვეუხანე
2 2 2 2 || 2 2 4 დააგვანე
4 4 || 3 1 4 წამატანე

701 1 2 1 4(1 3) || 4 2 2 მხდელი 2
4 4 || 1 3 2 2 მზრდელი
2 2 4 || 2(1 1)2 4 საწადელი
2 1 1 4 || 2 2 4 აწინდელი

702 1 1 1 2 3 || 3(1 2)2 3 ახიოს 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ახიოს
2 3 3 || 3 (1 2) 5 ავაგლახიოს
2 3 3 || 2 1 2 2 1 ახი ოს

703 1 2 2 3 || 5 3 ჭვრეტითა 3
1 4 3 || 2 3 3 რეტითა
1 1 3 3 || 3 5 (2 3) მეტის-მეტითა
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ხერეტითა

704 1 3 4 || 2 2 2 2 ილებს 2
2 2 4 || 3 1 4 გააფრდილებს
1 3 4 || 1 3 4 დააჩრდილებს
1 3 4 || 1 3 1 3 ადილებს

705 2 1 2 3 || 2 1 2 1 2 და ღარად 3
2 1 2 3 || 1 4 3 დასაბებლად აღარად
2 1 2 3 || 2 3 2 1 დაღა რად
2 3 3 || 2 3 3 სალბინოდ აღარად

706 1 2 2 3 || 2 1 2 3 მახია 3
1 4 3 || 2 3 3 მახია
1 2 2 3 || 2 3 3 მახია
2 1 2 3 || 4 1 3 ჩმახია

707 2 2 2 2 || 3 1 4 აწაწყარებს 2
4(1 3)4(2 2) || 2 2 4 მიაწყარებს
4 4 || 4 4 გაამწყარებს
1 3 2 2 || 4 4 აზეწყარებს

708 1 3 2 2 || 2 1 1 2 2 ბნდების 2
2 2 4 || 4 1 3 მოსწყდების
1 3 4 || 2 2 4 მოაკლდების
2 2 4 || 2 2 4 დააჩნდების

709 2 3 3 || 2 1 5 გაუძღომელი 3
2 3(1 2)3 || 2 1 2 3 მნდომელი
2 1 2 3 || 1 2 1 4 გამზომელი
2 3 3 || 2 3 3 რომელი

710 1 2 2 3 || 3 5 საგულისო´ი 3
1 4 3 || 1 2 5 სამეყვისონი
1 2 2 3 || 1 2 5 შესატყვისონი
2 3 3 || 2 1 2 3 ბისონი

711 1 3 2 2 || 4 2 2 მხმობი 2
1 3 2 2 || 4 4 (1 3) ძიღ-ნაკრთობი
4 4 || 1 3 2 2 მსწრობი
2 2 4 || 4 4(2 2) დაბდაბ-ნობი

712 2 2 4 || 2 2 1 3 ითქმოდა 2
4 (1 3) 4 || 2 2 1 3 ისმოდა
2 2 4 || 2 2 4 მიდამოდა
1 1 2 4 || 2 2 4 მოესხმოდა

713 4 4 || 4 2 2 მინდორს რულნი 2
4 4 || 3 1 2 2 სრულნი
2 2 4 || 3 1 2 2 სრულნი
1 1 2 4 || 4 2 2 იყენეს რულნი

714 1 2 2 3 || 3 5 ეუბნებოდა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 ჰკრთებოდა
2 1 2 3 || 1 2 5 დაიჯრებოდა
5 3 || 3 5 იკდრებოდა

715 1 3 4(1 3) || 2 2 4 მოედინა 2
1 3 4 || 4 2 2 წინა
2 2 2 2 || 2 2 4 დაექინა
2 2 4 || 2 2 4 მოესმინა

716 1 2 2 3 || 3 5 დაეუსახეო 3
3 2 3 || 2 3 1 2 და ხეო
2 3 3 || 2 (1 2) 5 სავალახეო
2 3 1 1 1 || 3 2 3 გნახეო

717 2 3 3 || 3 5 დასაღაროთა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 წყაროთა
1 2 1 1 3 || 2 1 5 მოეუგვაროთა
1 2 2 3 || 3 5 შეეიწყნაროთა

718 1 2 2 3 || 1 4 3 წადება 3
1 4 3 || 2 3 3 დადება
2 3 1 2 || 2 3 1 2 კელა დება
2 3 3 || 5 3 ცხადება

719 1 3 4 || 1 3 2 2 გარე 2
2 2 4 || 1 3 4 და-მცა-ეფარე
4 4 || 2 1 1 4 მოუგვარე
2 2 4 || 4 2 2 მთვარე

720 3 1 4 || 2 2 4 ამოსრული 2
2 2 4 || 1 3 4 სახარული
4 4 (3 1) || 2 2 2 2 სრული
1 3 4 || 4 4 მხიარული

721 1 3 4 || 1 3 2 2 უქმან 2
2 2 4 || 3 1 2 2 უქმან
2 2 4 || 1 3 2 2 შეუქმან
1 3 2 2 || 1 3 2 2 ბეუქმან

722 2 2 4 || 2 2 2 2 ხელეს 2
2 2 2 2 || 4 4 ისახელეს
2 2 4 || 3 1 4 აერთხელეს
2 2 4 || 4 4 გაათხელეს

723 1 3 4 || 1 3 4 ეუბნების 2
2 2 4 || 2 2 1 3 იქმნების
2 2 4 || 2 1 1 1 3 გეთნების
4 2 2 || 2 2 4 მეყურნების

724 1 2 2 3 || 1 1 3 3 მწველისა 3
1 3 1 3(1 2) || 3 5 სასურველისა
1 2 2 1 2 || 2 1 5 შეუზველისა
1 4 3 || 3 5 უშურველისა

725 2 2 2 2 || 2 2 4 დაებადა 4
2 2 4 || 4 3 1 დაება, და-
2 2 4 || 2 2 4 დაებადა
2 2 2 2 || 1 1 2 1 3 და ებადა

726 2 3 3 || 3 5 საშინელითა 3
1 2 2 3 || 1 2 5 საწუნელითა
2 1 2 3 || 1 1 3 3 ბნელითა
3 2 3 || 1 1 3 3 ნელითა

727 4 2 2 || 1 3 4 საკვეხელსა 2
3 1 1 3 || 2 2 2 2 ცხელსა
1 3 4 || 1 3 2 2 ხელსა
2 2 4 || 2 2 4 გამტეხელსა

728 2 2 1 3 || 2 2 2 2 სრასა 2
2 2 2 2 || 1 3 4 ოსტასრასა
1 3 1 3 || 1 3 2 2 მაკნეს რასა
3 1 2 2 || 1 3 2 2 სრასა

729 2 1 2 3 || 2 6 (1 5) არ-მეუზრახემან 3
2 3 3 || 2 3 3 სახემან
2 1 2 3 || 2 3 3 სახემან
2 3 3 || 2 1 4 1 შევინახე, მან

730 1 3 4 || 2 2 1 3 ეგების 2
2 1 1 4 || 2 2 1 3 მეხების
1 1 2 2 2 || 1 3 1 3 მოგხვდების
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გატყდების

731 2 2 2 2 || 1 3 1 3 დაქმეფდეს 2
2 2 4 || 2 2 2 2 უნდეს
2 1 1 4 || 2 2 4 და-ვე-ბრუნდეს
1 3 2 2 || 2 2 4 დაძაბუნდეს

732 1 2(1 1)2 3 || 1 2 5 შეეამცირეო 3
1 2 2 3 || 5 3 კირეო
3 2 3 || 1 2 5 გაოგმირეო
2 3 3 || 1 2 5 შეიწირეო

733 3 2 3 || 2 1 2 3 შენია 3
2 1 2 3 || 2 1 5 გაგიჩენია
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მსმენია
2 3 3 || 3 5 (1 4) არ-საწყენია

734 2 2 2 2 || 1 3 1 3 წამაროს 2
2 2 2 2 || 1 1 2 4 მესამაროს
2 2 4 || 2 2 4 მოეხმაროს
1 2 1 2 2 || 1 2 1 4 მისაგმაროს

735 1 1 2 2 2 || 3 1 1 3 გათნიო 2
3 1 2 2 || 2 2 2 2 სთქვიო
1 1 2 4 || 1 1 2 4 აეეთიო
1 3 4 || 2 2 2 2 ესწურთიო

736 1 3 4 || 1 3 1 3 მოღორდენ 2
1 3 1 3 || 2 2 1 3 მოშორდენ
1 3 2 2 || 4 4 გაგესწორდენ
2 2 1 3 || 2 2 1 3 გაქორდენ

737 1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 ვიცი 2
1 3 4 || 4 1 1 2 იცი
2 2 1 3 || 3 1 2 2 ფიცი
1 3 4 || 2 2 1 3 ამტკიცი

738 1 3 1 3 || 2 2 4 დააბრუნებს 2
1 3 2 2 || 2 2 4 დაგეთბუნებს
2 2 2 2 || 1 3 1 3 მატკბუნებს
2 2 4 || 2 2 4 დააქმუნებს

739 2 2 2 2 || 2 2 2 2 მხდიან 2
1 3 4 || 4 2 2 მდიან
1 3 1 3 || 2 2 4 გამოსცდიან
2 2 4 || 2 2 4 გარდუხდიან

740 1 3 2 2 || 2 2 1 3 მოგთმინდეს 2
2 2 4 || 1 3 1 3 გატინდეს
1 3 2 2 || 4 2 2 მდინდეს
4 2 2 || 4 2 2 გინდეს

741 1 3 4 || 2 2 4 შეუკებლად 2
2 2 2 2 || 2 2 4 მოსაღებლად
2 2 2 2 || 1 1 2 4 გასაძებლად
1 1 2 4 || 2 2 4 საწამებლად

742 3 1 2 2 || 2 2 4 მომედების 2
2 2 2 2 || 4 4 გაქარდების
2 1 1 4(2 2) || 2 2 4 დაშავდების
2 2 2 2 || 2 2 1 3 მოგხვდების

743 1 3 2 2 || 2 2 4 გაემართა 2
2 2 4 || 2 2 4 ეწაღმართა
4 4 || 4 1 3 შემართა
2 2 4 || 1 3 4 საომართა

744 3 2 3 || 3 5 დაყმენებული 3
3 1 1 1 2 || 1 2 5 შეკირვებული
1 2 2 3 || 1 1 3 3 ვებული
2 1 2 1 2 || 3 5 გაკვირვებული

745 2 2 2 2 || 2 1 1 2 2 სდიდობს 2
4 2 2 || 4 1 3 დარიდობს
1 3 4 || 4 1 3 წამკიდობს
4 3 1 || 4 2 2 ფლიდობს

746 2 3 3 || 2 3 3 ენითა 3
1 4 2 1 || 3 5 ესოდენითა
1 2 2 3 || 1 2 2 3 დენითა
2 1 2 3 || 2 6 იანაზდჳნითა

747 1 3 4 || 4 4 გააცნობდა 2
2 1 1 4 || 4 4 შეაშთობდა
4 1 1 2 || 2 2 1 3 მითხრობდა
2 2 4 || 3 1 2 2 სცნობდა

748 2 2 4 || 2 2 2 2 ადრად 2
2 2 1 1 2 || 1 1 2 2 2 ღადრად
2 2 1 3 || 1 3 2 2 კადრად
2 2 1 3 || 2 2 2 1 1 სხვად რად

749 2 2 4 || 4 1 3 დახედნეს 2
2 2 4 || 4 4 დაიყბედნეს
1 3 4 || 1 1 2 4 შემეჯედნეს
1 1 2 2 2 || 2 2 4 მიიჭედნეს

750 1 3 2 2 || 1 1 2 4 მოგზაენილი 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ცილი
1 3 2 2 || 4 2 2 წბილი
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ქმნილი

751 2 2 4 || 1 3 4 შეალეწნა 2
4 2 2 || 4 1 3 აძეწნა
1 3 2 2 || 1 3 2 1 1 ხე წნა
4 2 2 || 2 2 4 აახეწნა

752 3 1 4 || 1 3 1 3 იძრწივნებს 2
3 1 4 || 2 2 4 მოიმტკივნებს
2 2 2 2 || 2 2 4 მოაყივნებს
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ივნებს

753 1 3 2 2 || 2 2 1 3 მიჩვენოს 2
1 3 1 3 || 2 2 4 გამითენოს
2 2 4 || 3 1 4 მოახსენოს
2 2 2 2 || 2 2 4 გაისვენოს

754 3 5 || 2 3 3 შავითა 3
3 2 3 || 3 5 გამქუშავითა
2 1 2 1 2 || 3 1 2 2 მაშა ვითა
1 2 2 3 || 3 5 დავაშავითა

755 2 1 1 4 || 2 2 1 3 იწურვებს 2
2 1 1 4 || 1 1 2 4 შეიურვებს
1 1 2 4 || 4 4 მოიმღურვებს
2 2 4 || 4 4 დაიურვებს

756 1 3 1 3 || 1 3 2 2 თხრობა 2
1 3 1 3 || 1 3 1 3 შმაგობა
1 1 2 2 2 || 3 1 2 2 ცნობა
2 2 1 1 2 || 2 2 2 2 თმობა

757 2 3 2 1 || 2 1 5 წამკიდებია 3
3 5 || 2 1 5 გამდიდებია
3 2 3 || 3 5 დარიდებია
2 3 2 1 || 2 1 5 გამცუდებია

758 2 2 4(2 2) || 1 3 2 2 ჩემ̈ან აროს 2
4 2 2 || 2 2 4 იდამჭნაროს
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ყოელგან აროს
1 3 1 1 2 || 2 2 4 დაიწყნაროს

759 3 2 1 2 || 3 2 3 წოლასა 3
1 4 3 || 2 3 3 რბოლასა
2 3 1 2 || 2 3 3 ბრძოლასა
1 4 3 || 5 3 ყოლასა

760 4 2 2 || 1 3 2 2 წყრების 2
2 2 2 2 || 1 2 1 1 3 ენთების
1 3 4 || 1 3 4 გარდმიწყდების
1 1 2 2 2 || 4 4 გარდიფხვრების

761 4 3 1 || 4(2 2) 2 2 ფერნი 2
4 2 2 || 4 4 შეენიერნი
2 2 4 || 3 1 2 2 ბერნი
4 1 3 || 2 2 2 2 წეერნი

762 2 3 2 3 || 2 2 1 2 3 სარომან 3
3 2 5(2 3) || 2 3 5 მიუმცთარომან
3 2 5(1 4) || 2 1 2 5 მიუმხვდარომან
2 3 5 || 2 3 2 2 1 არო მან

763 3 1 2 2 || 1 2 1 1 3 გაქონო 2
2 2 4 || 1 3 4 მოეგონო.
2 2 2 2 || 2 2 4 დავამონო
4 4 || 4 4 შეგიწონო

764 1 2 1 4 || 3 1 2 2 მისი 2
2 2 4 || 4 4 შესატყვისი
2 2 4 || 4 2 2 ვისი
2 2 4 || 2 2 1 1 2 თვისი

765 3 2 3 || 2(1 1)3 3 მფენელი 3
2 1 2 3 || 2 3 3 მლხენელი
2 3 3 || 3 5 გამომჩენელი
2 3 3 || 1 3 1 3 მსმენელი

766 2 2 1 3 || 2 2 4 მომისმინა 2
1 1 2 2 2 || 1 3(1 2)2 2(1 1) ვინ-ა
4 1 2 1 || 2 2 2 2 შინა
2 2 4 || 2 2 4 შეარჩინა

767 2 2 4(1 3) || 2 2 1 3 სათუობს 2
2 2 4 || 1 1 2 2 2 უობს
2 2 1 3 || 4 2 2 ქსუობს
2 1 1 4 || 2 1 1 2 2 ცრუობს

768 2 2 4 || 4 4 გამოჩენა 2
2 2 4 || 4 4(1 3) ვერ-მოთმენა
3 1 2 2 || 4 4(1 3) არ-მოწყენა
3 1 4 || 2 2 2 2 რბენა

769 2 3 3 || 3 5 შემოკლებისა 3
1 4 3 || 2 3 3 ღებისა
3 2 3 || 2 1 2 3 ხლებისა
1 4 3 || 3 5 ნასწავლებისა

770 1 3 4 || 2 2 4 დაამზადე 2
3 1 4 || 2 2 4 გააცხადე
2 2 4 || 2 2 4 ეთავადე
4 4 || 1 3 4 გააკვლადე

771 2 2 4 || 2 2 4 მოგაკლდების 2
4 2 1 1 || 4 2 2 კედების
4 2 2 || 2 2 4 გარდიხდების
4 4 || 4 1 3 წახდების

772 2 2 2 2 || 4 2 2 სდინდი 2
4 4 || 2 2 4 შეეუმინდი
2 1 1 4 || 4 2 2 ბინდი
4 4 || 4 2 2 გინდი

773 1 3 4 || 4 2 2 დიდი 2
1 3 4 || 2 2 2 2 რიდი
4 4 || 1 3 2 2 ფლიდი
2 2 1 3 || 4 2 2 ღერიდი

774 2 2 4 || 2 2 4 დამეჯერა 2
2 2 1 3 || 2 2 4 დამემტერა
1 3 2 2 || 2 2 1 3 მეფერა
2 2 4 || 1 3 2 2 ვერა

775 1 3 1 2 1 || 2 3 1 2 მე რებად 3
1 2 2 3 || 3 2 3 ფერებად
2 3 3 || 1 1 3 3 ბერებად
3 2 3 || 3 1 4 შეჯერებად

776 1 3 4 || 4 2 2 გქონდეს 2
1 3 2 2 || 2 2 4 მოიმონდეს
1 3 4 || 2 2 1 3 დაონდეს
1 1 2 4 || 2 2 1 3 შესწონდეს

777 1 2 1 1 3 || 1 3 2 2 ბერად 2
1 3 4 || 3 1 2 2 მღერად
2 2 4 || 4 2 1 1 მე რად
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 ვერად

778 1 3 2 2 || 2 2 4 დაწერილსა 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ზრდილსა
2 2 1 3 || 4 1 1 2 ქმნილსა
4 4 || 4 2 2 მილსა

779 2 2 4 || 4 4 საებრისად 2
1 3 4 || 2 2 4 საძებრისად
1 3 4 || 2 2 4 მომდებრისად
3 1 4 || 4 4 ღმრთაებრისად

780 2 2 1 3 || 2 2 4 გაზრახულსა 2
2 2 1 3 || 4 4 მოყვარულსა
1 3 2 2 || 4 4 (2 2) სწავლა-თქმულსა
3 1 4 || 2 2 2 2 სულსა

781 2 3 3 || 3 5 უბადობისა 3
1 1 3 3 || 1 4 3 ძმობისა
2 1 2 1 2 || 5 3 ბრძნობისა
1 4 3 || 2 1 2 3 წყობისა

782 4 4 || 4 2 2 წერენ 2
1 3 1 3 || 1 3 4 მიაფერენ
4 4 || 1 3 2 2 ყღერენ
1 1 1 1 4 || 2 2 4 შეეჯერენ

783 1 3 4 || 2 2 2 2 მტერთად 2
1 1 2 4 || 2 2 4 მიწიერთად
1 3 4 || 1 3 2 2 ღმერთად
2 2 4 (2 2) || 2 2 2 2 ერთად

784 2 2 2 2 || 2 2 1 3 იქმნების 2
2 2 4 (1 3) || 2 2 2 2 კნების
2 2 4 || 2 2 4 ეშვდინების
1 1 2 4 || 1 3 1 3 მეთნების

785 3 2 3 || 2 3 3 მცნებისა 3
2 1 2 3 (1 2) || 1 4 3 თნებისა
1 2 2 3 || 2 3 3 გზნებისა
2 1 2 1 2 || 3 2 3 ნებისა

786 2 2 4 || 4 2 2 დენა 2
1 3 4 || 4 2 2 ზენა
2 2 4 || 4 2 2 თმენა
2 2 (1 1) 4 || 4 4 გარდავლენა

787 2 2 4 || 2 2 4 გარდასაცლად 2
3 1 4 || 2 2 2 2 აცლად
2 2 4 || 3 1 4 (2 2) დავლა-მრაცლად
1 1 2 3 1 || 2 2 2 2 დაცლად

788 3 2 3 || 2 1 5 დამიწუნოსა 3
3 2 3 || 1 2 5 დაგაკმენოსა
1 4 1 2 || 3 5 საძაბენოსა
3 (2 1) 2 3 || 2 1 5 საუკენოსა

789 5 (1 4) 3 || 3 2 3 ზიანსა 3
1 2 5 || 2 1 5 ღალატიანსა
1 4 1 2 || 1 4 3 მზიანსა
1 4 3 || 3 (1 2) 5 (2 3) წასლვა-გვიანსა

790 1 4 3 || 3 2 3 მხმეკელსა 3
3 5 || 1 4 3 მეკეცლსა
2 3 2 1 || 3 2 3 მბეკეცლსა
1 4 3 || 3 5 მოსახეკეცლსა

791 1 4 3 || 1 2 2 3 კლდოვანი 3
2 3 3 || 2 1 5 (1 4) ძაღ-გულოვანი
2 3 3 || 2 2 1 3 მხცოვანი
1 4 3 || 3 5 სახელოვანი

792 2 3 3 || 2 3 3 ამისად 3
2 1 2 3 || 1 1 3 3 წამისად
2 3 3 || 2 2 1 3 ღამისად
1 2 2 3 || 3 2 3 ჟამისად

798 1 4 3 || 3 5 დამამხობელმან 3
3 2 3 || 1 4 3 მშობელმან
2 3 3 || 1 2 5 მისანდობელმან
1 4 3 || 2 6(3 3) მოწყალე-მლმობელ-მან

794 1 4 3 || 3 5 ანაწონები 3
2 3 3 || 5 3 მონები
1 4 3 || 3 2 3 მჭონები
3 5 || 3 5 მოეგონები

795 2 2 1 3 || 4 4 დასადებლად 2
2 2 4 || 2 2 4 ასაგებლად
2 1 1 4 || 2 2 4 წასაგებლად
2 2 2 2 || 2 2 4 დამავსებლად

796 2 2 2 2 || 4 1 3 გეცნევის 2
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გეთნევის
2 2 4 || 4 4 დაეძლევის
3 1 4 || 2 2 4 გარდმეხდევის

797 2 3 3 || 3 2 3 რჩეულსა 3
2 1 2 3 || 1 4 3 წლეულსა
5 (4 1) 3 || 2 6 (3 3) წყალობა-ჩვეულსა
1 4 3 || 2 3 3 ფრქვეულსა

798 3 2 3 || 2 3 3 ხელითა 3
2 3 3 || 2 3 3 ხელითა
1 2 2 3 || 1 1 3 3 ბნელითა
4 1 3 || 3 5 საკრძალველითა

799 2 3 3 || 1 4 3 წერითა 3
2 3 3 || 3 5 მეცნიერითა
1 4 3 || 5 3 ვერითა
4 1 3 || 3 2 3 ფერითა

800 3 2 3 || 2 2 1 3 ცათაო 3
2 3 3 || 2 3 3 მზათაო
4 1 3 || 3 5 უფლებათაო
2 3 3 || 3 5 (2 3) გულის-თქმათაო

801 2 2 4 || 3 1 2 2 ზესსა 2
1 3 4 || 1 3 2 2 წესსა
1 3 4 || 4 2 2 მზესა
1 3 4 || 2 2 4 დანათესსა

802 2 2 4 || 2 2 2 2 კიდე 2
2 2 4 || 4 2 2 ვეღიდე
2 2 2 2 || 2 2 4 გამარიდე
2 2 4 || 2 2 4 შევსწირვიდე

803 1 3 2 2 || 2 2 4 გაიარნა 2
4 4 || 4 2 2 ღვარნა
2 1 1 2 2 || 2 2 2 2 ღარნა
4 4 (2 2) || 2 2 4 გაიხარნა

804 1 3 1 3 || 2 2 4 წამავალსა 2
1 3 4 || 1 1 2 4 (1 3) გულ-გამწყრალსა
1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 ალსა
2 2 4 || 4 2 2 მკრთალსა

805 1 3 4 || 2 2 4 შემოსრული 2
2 2 2 2 || 4 2 2 თქმული
3 1 4 || 1 3 2 2 სული
2 2 4 || 1 3 4 (2 2) გულის-გული

800 2 2 1 3 || 2 2 1 3 გაგხადე 2
2 2 4 || 4 2 2 ბადე
4 3 1 || 2 2 4 გაიცადე
1 2 1 1 3 || 1 1 2 4 გააკელადე

807 1 4 3 || 2 6 ნაგუშინდელევი 3
1 4 3 || 3 5 (1 4) არ-ნაგრძელევი
1 1 3 3 || 2 3 1 2 მე ღევი
1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 გელევი

808 1 4 3 || 2 1 2 3 მინანი 3
1 4 3 || 3 2 3 მდინანი
1 1 1 2 1 2 || 3 2 3 წინანი
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ვინანი

800 1 3 1 3 || 1 3 2 2 გზაენის 2
2 1 1 2 2 || 2 2 4 გაამეღაენის
2 2 4 || 2 2 4 გაათაენის
1 3 4 || 1 3 2 2 აენის

810 4 (1 3) 4 || 2 2 2 2 დიდი 2
2 1 1 4 || 4 2 2 მიდი
3 1 1 3 || 4 2 2 ფლიდი
1 3 4 || 2 1 1 2 2 რიდი

811 1 2 2 3 || 3 5 (1 4) არ-მხიარულად 3
3 2 3 || 1 4 3 მთვარულად
1 4 3 || 1 4 1 2 და რულად
1 2 2 3 || 2 1 2 3 დარულად

812 1 3 4 || 4 4 (2 2) მეტის-მეტნი 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 რეტნი
2 2 2 2 || 4 2 2 მჭვრეტნი
1 2 1 1 3 || 4 2 2 სვეტნი

818 1 2 2 1 2 || 3 1 4 იხსენები 3
2 1 1 1 3 || 1 2 2 3 სენები
5 3 || 2 1 2 3 ვისთვის ენები
2 3 3 || 2 1 2 3 იტყვის ენები

814 2 2 4 || 4 4 შემოსრულსა 2
2 2 4 || 2 2 4 (2 2) ჯავარ-სრულსა
2 2 2 2 || 4 1 1 2 მას რულსა
1 3 1 1 2 || 3 1 2 2 სრულსა

815 2 1 2 3 || 3 2 3 ირები 3
1 2 2 3 || 2 3 3 პირები
2 1 2 3 || 5 3 ჭირები
2 1 2 3 || 3 5 დავიტირები

816 2 3 3 || 2 3 3 კაცისა 3
2 3 3 || 3 2 3 ტაცისა
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ტკაცისა
1 2 2 3 (1 2) || 2 1 3 2 მოგვიდრკა ცისა

817 1 3 4 || 2 2 4 შემოსტირნა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 დაგეიძვირნა
1 3 1 3 || 1 3 1 3 გაგეწირნა
2 2 4 || 3 1 4 დაეეიჭირნა

818 2 3 3 || 2 3 3 გეიანად 3
3 2 3 || 3 2 3 ყმიანად
3 2 3 || 3 5 სირცხვილიანად
3 2 3 || 3 2 3 ზიანად

819 4 2 2 || 2 2 4 დანაწერი 2
1 3 4 || 4 1 1 2 წვერი
2 2 4 || 1 1 2 2 2 ბერი
1 1 2 4 || 3 1 4 შეუფერი

820 1 3 4 || 1 3 2 2 ხანი 2
2 2 4 || 1 3 2 2 სპანი
4 4 || 3 1 2 2 სხვანი
4 4 || 2 2 2 2 გზანი

821 2 2 4 || 4 4 გაანათლებს 2
1 3 2 2 || 4 1 3 იახლებს
2 2 4 || 3 1 2 2 აკლებს
1 3(1 2)4 || 2 2 4 გაგვიახლებს

822 2 3 3 || 1 2 5 წამაკლობასა 3
2 1 2 3(1 2) || 1 2 2 3 მცრობასა
2(1 1)3 3 || 2 3 3 მზობასა
3 2 1 2 || 1 2 2 3 ცნობასა

823 1 4 3 || 1 2(1 1)2 3 ენისად 3
2 1 2 3 || 2 3 3 დენისად
2 3 3 || 2 3 3 თმენისად
1 4 1 2 || 1 1 3 2 1 ცხენი სად

824 1 2 2 1 2 || 3 2 3 დაღუმდეს 3
2 1 2 3 || 2 3 3 დაბრუნდეს
2 3 3 || 3 2 1 2 და უნდეს
1 4 3 || 3 5 დაუძაბუნდეს

825 1 1 1 2 3 || 2 1 2 3 ღხენასა 3
2 3 1 2 || 2 1 2 3 წყენასა
2 1 2 3 || 5(1 4) 3 სმენასა
2 1 2 3 || 2 3 3 დენასა

826 2 1 2 1 2 || 1 4 3 ღამისად 3
5 (1 4) 3 || 1 4 3 ჟამისად
1 4 3 || 2 3 3 წამისად
2 1 2 3 || 3 2 1 2 და მისად

827 1 2 2 3 || 5 3 წინანი 3
1 3 1 3(1 2) || 2 3 3 რკინანი
5 (1 4) 3 || 2 3 3 მინანი
2 1 2 3 || 1 4 3 ვინანი

828 2 3 3 || 2 3 3 დნებოდის 3
5 3 || 3 5 იარებოდის
1 4 3 || 3 5 ეამებოდის
1 4 3 || 3 5 ეუბნებოდის

829 3 2 3 || 3 2 3 შენისა 3
1 1 3 3 || 5 3 სენისა
1 1 3 3 || 5 3 თმენისა
3 2 3 || 1 2 2 3 მშენისა

830 2 3 1 2 || 2 3 3 მზისასა 3
1 2 2 3 || 3 2 3 წულისასა
1 4(2 2)3 || 3 2 3 ტბისასა
1 4 3 || 3 2 3 გზისასა

831 2 3 3 || 2 3 3 ხიანი 3
2 1 2 3 || 3 2 3 კლდიანი
2 2 1 3 || 2(1 1)6(1 5) გულ-მარიხიანი
2 3 2 1 || 2 1 2 3 ოანი

832 1 1 2 4 || 1 1 2 4 ნაუბარსა 2
4 1 3 || 1 3 2 2 გვარსა
2 2 4 || 2 2 4 ნახოკარსა
2 2 4 || 1 3 22 კარსა

833 1 3 4 || 4 2 2 სწეთბის 2
1 3 4 || 1 3 1 3 მიხვდების
1 3 4 || 3 1 4 ეუბნების
2 2 4 || 2 2 4 ეამების

834 1 2 2 3 || 2 1 2 1 2 და ვითა 3
2 3 3 || 3 5 შესართავითა
2 1 2 3 || 1 2 3 2 მისჭირდა ვითა
1 2 2 1 2 || 1 2 1 4 ამბავითა

835 1 3 2 2 || 1 3 2 2 შუა 2
2 2 2 2 || 4 2 2 ნუა
2 2 1 3 || 1 3 1 3 მეცრუა
1 3 1 3 || 1 3 1 3 მიტყუა

836 1 3 2 2 || 2 2 1 3 მიღირდა 2
1 3 1 3 || 1 1 2 1 3 მისჭირდა
1 3 4 || 1 3 1 3 გაპირდა
2 2 4 || 2 2 4 გამიკვირდა

837 1 2 2 2 1 || 3 5 დამძიმებასა 3
2 1 2 3 || 1 1 3 3 თნებასა
1 2 2 2 1 || 3 5 გასრულებასა
2 3 3 || 1 2 5 შემოკლებასა

838 2 2 1 3 || 5 3 ჰკიდიან 3
1 2 2 3 || 2 1 2 3 მიდიან
3 2 1 2 || 3 5 განაკიდიან
1 1 3 1 2 || 1 2 2 3 სწვიდიან

839 1 3 1 3 || 1 4 3 ძმობილსა 3
2 1 2 1 2 || 2 3 3 ცნობილსა
2 3 3 || 2 3 3 ლმობილსა
2 1 2 3 || 1 4 3 შობილსა

840 1 2 2 3 || 2 1 2 3 სმენია 3
2 1 2 3 || 3 5 შესაძრწენია
3 2 1 2 || 3 2 3 სდენია
1 2 2 2 1 || 1 2 2 3 ბრძენია

841 1 4 3 || 3 5 (1 4) ცეცხლ-მოდებულ-
სა 3
3 1 1 3 || 2 3 3 დებულსა
3 5 || 1 2 5 გაცუდებულსა
2 1 2 3 || 1 2 1 4 ქადებულსა

842 1 4 1 2 || 1 2 1 4 ვეცრუები 3
1 4 3 || 3 2 3 რუები
1 2 2 3 || 1 3 1 3 უები
3 2 3 || 3 1 4 სათუები

843 2 3 1 2 || 2 2 1 3 ქედისა 3
2 3 3 || 1 2 5 მოსაბედისა
1 4 3(1 2) || 3 5 (2 3) ზედა-ზედისა
5 3 || 2 3 3 ბედისა

844 2 3 3 || 1 2 2 3 სწერია 3
1 4 1 2 || 2 3 3 მტერია
1 4 1 2 || 1 2 2 1 2 ერ ია
2 3 3 || 1 2 2 3 ფერია

845 2 2 3 1 || 1 3 2 2 მისად 2
2 2 1 3 || 4 2 2 ტყვისად
4 2 2 || 1 3 2 2 წულისად
1 2 1 1 3 || 4 2 2 ელისად

846 4 (1 3) 4 || 4(2 2)1 1 2 ჰბერვენ 2
1 3 1 3 || 1 3 1 3 ვასურვენ
4 4 || 2 2 4 მოვიმდურვენ
2 2 4 || 2 2 4 შევაურვენ

847 3 2 3 || 3 2 3 ცხოველი 3
3 2 3 || 1 4 3 მთოველი
1 4 3 || 1 4 3 ყოველი
2 3 3 || 2 3 3 მოველი

848 2 3 2 1 || 2 3 3 მისითა 3
1 3 1 3 || 2 2 1 3 ღლისითა
1 2 2 3 || 2 3 3 ვისითა
4(1 3)1 3 || 1 1 3 3 მქისითა

849 2 2 4 || 2 2 2 1 1 და დრო 2
1 3 4 || 2 2 4 დაეადრო
2 2 2 2 || 1 3 4 მოვიადრო
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ეჰკადრო

850 2 2 3 1 || 3 1 4 წამოვიდა 2
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გავიდა
2 2 4 || 4(2 2)2 2 ზრვიდა
1 3 2 2 || 2 2 4 უზრახვიდა

851 2 2 1 3 || 1 3 2 2 მხედსა 2
1 3 4 || 1 3 2 2 ბედსა
2 2 4 || 1 3 4 წარსაწყმედსა
2 2 1 3 || 2 2 2 2 ქედსა

852 4 2 2 || 2 1 1 4 დამიწყულება 2
2 2 2 2 || 1 3 4 გამისრულა
1 1 2 4 || 2 2 4 გარდასრულა
1 3 2 2 || 4 4 გაბასრულა

853 1 2 2 3 || 3 5 ჰკუიანისა 3
1 4 1 2 || 3 2 3 ბანისა
1 4 3 || 3 5 დასაგვანისა
1 2 2 3 || 1 2 5 (2 3) ლერწამ-ტანისა

854 1 4 3 || 3 2 3 მფრქვეველი 3
2 3 3 || 2 3 3 მთეველი
1 2 2 3 || 2 3 1 2 ტყე, ველი
1 2 2 3 || 2 3 3 მენეველი

855 2 2 1 3 || 2 2 1 3 გაწყინე 2
1 3 2 2 || 1 3 4 მომიელინე
4 4 || 2 2 4 შეისმინე
4 2 2 || 2 2 4 გამილხინე

856 4 4 || 1 3 4(1 3) ფერ-შეცვლილი 2
2 2 4 || 2 2 4(2 2) მზიან-ჩრდილი
2 2 2 2 || 1 7(3 4) სადაეე-უკუყრილი
1 3 4 || 2 2 2 2 ცილი

857 1 3 2 2 || 4 4 გაუნათდა 2
2 2 4 || 4 1 3 უათდა
2 2 4 || 2 2 2 2 სათდა
1 3 4 || 1 3 2 2 მათდა

858 1 3 4 || 4 4 დაეღრიჯა 2
2 2 4 || 1 1 2 4 დაებღნიჯა
4 4 || 2 2 4 გაეგლიჯა
1 3 4 || 2 2 4 გაებაჯა

859 2(1 1)1 2 3 || 1 2 5 (1 4) სისხლ-მოცხებული 3
1 2 2 3 || 2 6 (1 5) ქვე-დანარცხებული
1 4 3 || 2 1 5 გაფიცხებული
1 2 2 3 || 2 3 3 ცხებული

860 2 3 3(1 2) || 2 3 3 ცნობასა 3
5 3 || 5 3 ნობასა
1 4(2 2)3 || 2 3 3 კრთობასა
2 3 3 || 1 4 3 ძმობასა

861 3 2 3 || 2 3 3 სახელსა 3
2 2 1 3 || 1 4(2 2)3 სახელსა
2 1 2 3 || 2 3 1 2 და ხელსა
1 2 2 3 || 2 6 (1 5) თვალ-დაუფახელსა

862 2 3 3 || 2 1 2 3 თხრობილა 3
2 3 3 || 3 (2 1) 5 მოაცნობილა
3 2 3 || 3 5 მოეძმობილა
3 2 3 || 3 2 3 შობილა

863 2 2 1 3 || 2 2 4 შემოგფიცე 2
2 2 4 || 2 2 4 დავაშტკიცე
1 3 4 || 3 1 2 2 ვიცე
2 2 4 || 2 2 1 3 მივიცე

864 2 2 3 1 || 1 3 1 1 2 აესა 2
1 3 1 3 || 1 3 2 2 სწვაესა
1 3 2 2 || 2 2 4 ნათესავსა
1 3 4 || 1 3 2 2 თავსა

805 1 2 1 2 2 || 4 2 2 პირსა 2
1 3 4 || 1 3 2 2 ტირსა
2 2 4 || 2 2 1 3 ქვიტკირსა
4 4 || 4 2 2 ჭირსა

806 2 1 1 4 || 2 2 2 2 თქმულებ 2
2 1 1 2 2 || 1 3 4 აისრულებ
2 2 1 3 || 1 3 4 მოიძულებ
2 2 1 3 || 2 2 1 3 იწყლულებ

807 1 1 3 3 || 1 1 3 3 სდებიან 3
1 1 3 3 || 2 1 2 3 ბნდებიან
2 3 1 2 || 2 1 5 ამოგზდებიან
1 2 2 3 || 3 5 მოუკრებიან

808 2 2 2 2 || 2 2 2 2 პირად 2
2 1 1 4 || 2 2 1 1 2 ჭირად
1 1 2 2 2 || 1 3 2 2 ძვირად
2 2 4 || 3 1 2 2 ჩირად

809 2 2 2 2 || 3 1 4 უსაკო 2
2 2 1 3 || 2 2 4 უმეშაკო
4 1 3 || 2 2 4 საეშაკო
1 3 4 || 1 3 4 უარაკო

870 3 2 3 || 2 3 3 ნებასა 3
1 4 3 || 3 5 გაგონებასა
2 1 2 2 1 || 1 1 3 3 ნებასა
2 1 2 1 2 || 1 1 3 3 თნებასა

871 1 2 2 1 2 || 2 1 2(1 1)3 ენისა 3
2 2 1 3(1 2) || 2 3 3 სმენისა
1 3 1 3 || 2 3 3 თმენისა
1 4 3 || 1 4 3 ლხენისა

872 2 3 3 || 3 2 1 2 არ, ენათ 3
2 3 3 || 3 5 შეეყარენით
1 4 1 2 || 1 2 5 გაეხარენით
1 4 3 || 3 5 მომაყარენით

878 4 4 || 1 1 2 1 3 გაწიროს 2
2 2 4 || 2 2 1 1 2 იროს
4 4 || 3 1 4 ამატიროს
2 2 1 3 || 1 2 1 4 გივაზიროს

874 1 4 3 || 2 3 3 პირასა 3
3 2 3 || 3 2 3 მცირასა
1 2 2 1 2 || 1 2 2 1 2 მხდი რასა
3 2 3 || 3 2 3 სირასა

875 1 1 1 2 1 2 || 2 1 2 3 ამისად 3
3 2 3(1 2) || 3 2 3 წამისად
1 4 3 || 2 3 3 ქამისად
1 2 2 3 || 2 1 2 2 1 ლამი, სად

876 2 1 2 1 2 || 2 2 1 3 ბრძნობასა 3
1 4 2 1 || 3 2 3 ცნობასა
2 1 2 3 || 2 3 3 ქნობასა
2 3 2 1 || 3 2 3 თმობასა

877 1 4 3 || 3 5 (2 3) მრაელ-ფერით. 3
2 1 2 3 || 3 1 4 ოხერითა
1 1 2 1 3 || 1 1 3 3 მტერითა
1 4 2 1 || 3 2 3 ვერითა

878 2 2 2 2 || 1 3 2 2 არა 2
2 2 2 2 || 4 2 2 მცთარა
1 3 2 2 || 2 2 4 და-ცა-მჭნარა
2 2 4 || 2 2 4 ამდუღარა

879 2 3 3(1 2) || 2 3 3 სარითა 3
1 4 3 || 3 1 4 სიწყნარითა
1 4 3 || 3 5 საუბარითა
1 1 3 3 || 1 2 2 1 2 ვთქვა რითა

880 1 3 4(1 3) || 2 2 4 საწადელი 2
2 2 4 || 2 2 2 2 მხდელი
2 2 4 || 2 2 4 აწინდელი
1 2 1 1 3 || 2 2 4 საქადელი

881 5 3 || 2 3 3 არევებდა 3
3 2 3 || 3 5 მოაკარევებდა
3 2 3 || 3 5 დააკარევებდა
5 3 || 1 4 1 2 არ ევებდა

882 2 2 4 || 4 2 2 წინა 2
1 3 2 2 || 1 3 4 აქშინა
4 4 || 2 2 4 აძრევევინა
2 2 4 || 4 4 დააჩინა

888 3 1 4 || 4 4 შევნიერთა 2
2 2 4 || 1 3 4 (2 2) ძოწის-ფერთა
2 2 4 || 4 2 2 ბერთა
4 4 || 4 4 შეიერთა

884 1 3 4 || 1 3 4 მეფარახმან 2
4 4 (2 2) || 4 4 დაესახმან
4 4 || 4 4 (2 2) ოხრეა-ახმან
4 2 2 || 4 2 2 მზრახმან

885 4 4 || 2 2 4 (1 3) არ-მაღული 2
2 2 4 || 4 4 დაფარული
2 2 4 || 1 3 2 2 წყლული
2 2 2 2 || 1 3 2 2 სული

886 1 2 2 1 2 || 1 4 3 სახისა 3
3 2 3 || 2 3 3 ახისა
2 3 3 || 2 3 1 2 და ხისა
5(1 4) 3 || 1 4 3 წმახისა

887 3 2 3 || 1 4 3 თქმევასა 3
1 2 2 3 || 2 1 1 1 3 თნევასა
1 4 3 (1 2) || 2 3 3 ლევასა
2 1 2 3 || 5 3 რნევასა

888 2 3 3 || 5 3 დნობილი 3
4 1 3 || 1 4 3 ცნობილი
3 2 3 || 2 3 3 ბრჭობილი
2 1 2 3 || 1 2 2 3 დობილი

880 1 2 2 3 || 2 3 3 დობისა 3
2 3 3 || 2 3(1 2) 3 ხმობისა
2 3 3 || 2 3 3 ცნობისა
1 4 1 2 || 2 3 3 ბრკობისა

890 1 3 2 2 || 3 1 4 (2 2) მეტის-მეტად 2
4 2 2 || 3 1 2 2 მჭერეტად
1 3 1 3 || 1 3 2 2 შრეტად
2 2 2 2 || 3 1 2 2 რეტად

891 4 4 || 3 1 4 ამირბარი 2
1 3 2 2 || 2 2 4 საჭებარი
2 2 4 || 2 2 4 ნაპობარი
2 2 4 || 2 2 4 მოუბარი

892 2 2 2 2 || 4 2 2 გულსა 2
2 2 1 2 1 || 1 3 2 2 წყლულსა
2 2 4 || 1 2 1 2 2 თქმულსა
1 3 1 2 1 || 4 4 დაფარულსა

893 2 2 4 || 1 3 1 3 გერგების 2
1 1 2 4 || 2 2 1 3 მოკედების
2 2 4 || 2 1 1 1 3 დაქნების
2 2 4 || 2 2 2 4 მო-ცა-ჯხვედების

894 4 2 2 || 2 2 2 2 ღირდეს 2
4 2 2 || 4 2 2 ჰგმირდეს
2 1 1 2 2 || 4(2 2) 1 3 მიმჭარდეს
2 2 2 2 || 1 3 1 3 მიკვირდეს

895 2 2 4 || 2 2 4 აენთების 2
2 2 2 2 || 1 3 4 და-ცა-შრტების
2 2 2 1 1 || 4 4 ევარვების
4 1 1 2 || 2 2 2 2 დნების

896 1 4 3 || 2 3 3 ენითა 3
3 2 3 || 2 3 3 ბრძენითა
1 4 3 || 5 3 შენითა
1 2 2 3 || 2 3 3 ცხენითა

897 2 2 4 || 2 2 4 მომეარნეს 2
2 2 2 2 || 2 2 4 შეიყარნეს
2 2 4 || 2 2 4 ეამეხარნეს
1 1 2 4 || 4 4 შემეზარნეს

898 2 2 4 || 2 2 4 წაიკიდნეს 2
2 2 4 || 1 3 1 3 დარიდნეს
4 2 2 || 4 4 განარიდნეს
2 2 4 || 2 2 4 დაამშვიდნეს

899 2 3 3 || 2 2 1 3 ცნობასა 3
1 4 1 2 || 1 2 5 მამაცობასა
5(1 4) 3 || 2 3 3 სობასა
2 3 3 || 2 3 3 თმობასა

900 2 3 3 || 2 3 3 ხელითა 3
1 2 2 3 || 1 1 3 3 ცხელითა
4 1 3 || 3 2 3 მღვრელითა
2 3 3 || 2 3 3 ხელითა

901 4 4 || 2 2 4 დაეამშვიდე 2
4 4 || 1 3 4 დაეწყვიდე
4 2 2 || 4 4 წაეკიდე
2 2 1 3 || 1 2 1 2 2 ეღერიდე

902 2 2 4 || 2 2 2 2 მჭირდა 2
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გაკვირდა
4 4 || 4 4 დამიძვირდა
2 2 4 || 2 2 4 ა-ცა-ტირდა

903 4 4 || 3 1 2 2 ღვრიდა 2
2 2 1 3 || 2 2 1 2 1 დასჭრი, და-
2 2 4 || 2 2 1 3 გაგრიდა
1 3 4 || 2 2 1 3 შეკყრიდა

904 1 3 4 || 4 4 დაანაელებს 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 გასძლებს
4 4 || 1 3 4 მიგეახლებს
4 4 || 4 4 გაასწაელებს

905 3 1 4 || 4 2 2 არნეს 2
1 3 4 || 4 4 გაეხარნეს
4 4 || 2 2 2 2 ღარნეს
3 1 4 || 1 3 4 ააჩქარნეს

906 2 1 2 3 || 1 2 2 3 ენითა 3
1 1 3 3 || 3 2 3 ფენითა
2 1 2 1 2 || 5(1 4) 3 სმენითა
3 2 1 2 || 3 2 3 დენითა

907 3 2 1 2 || 1 2 2 3 მდინია 3
3 2 3 || 1 2 5 გაგეცინია
2 3 3 || 1 2 5 მოსასმინია
1 2 2 1 2 || 3 2 3 ლხინია

908 3 2 1 2 || 2 3 3 ცნობილი 3
1 2 2 1 2 || 1 1 3 3 ლტობილი
3 1 1 2 1 || 3 1 4 გახმობილი
1 2 2 3 || 1 4 3 წყობილი

909 4 4 || 2 1 1 4 საყვარელი 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 მდგმელი
1 1 2 2 2 || 4 4 სანანელი
3 1 1 1 2 || 1 2 1 2 2 ცხელი

910 2 2 1 3 || 1 3 1 3 დაეკნეო 2
2 1 1 1 3 || 1 3 2 2 მზეო
2 2 4 || 2 2 4 გაიკლდეო
2 2 2 2 || 2 2 1 3 დალეო

911 2 3 3 || 3 2 3 სდებოდა 3
3 2 3 || 2 3 3 ჰგზებოდა
3 2 3 || 2 1 2 3 ჰკებოდა
3 2 3 || 2 1 5 ეამებოდა

018 2 3 3 || 3 2 3 ტამისა 3
1 4 3 || 5 (1 4) 3 ჯამისა
1 4 3 || 2 1 2 3 ჭამისა
3 2 3 || 2 1 2 3 დრამისა

018 3 2 2 1 || 3 5 ეუბნებოდეს 3
1 4 2 1 || 1 2 5 წაუხდებოდეს
2 3 3 || 2 3 3 სდებოდეს
2 3 2 1 || 1 2 5 მოუხდებოდეს

014 1 3 2 2 || 2 2 2 2 გმირნი 2
3 1 4 || 4(2 2) 2 2 კირნი
1 3 1 3 || 4 4(2 2) სიტყვა-ხშირნი
4 4 || 2 2 4 დანაპირნი

015 3 2 1 2 || 3 1 4 მრავალისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ვალისა
1 4 3 || 1 4 3 მთრვალისა
5 (1 4) 3 || 3 5 წარმავალისა

016 1 4 1 2 || 1 2 5 უცხელესითა 3
1 2 2 3 || 1 4 3 კეკლითა
1 2 2 3 || 3 2 3 წესითა
2 3 3 || 3 2 1 2(1 1) მზე სით-ა

017 1 3 4 || 2 2 2 2 ძნელად 2
2 2 4 || 1 3 2 2 ველად
2 2 4 || 2 2 2 2 მქმნელად
1 3 4 || 4 1 1 2 ხელად

018 3 2 1 2 || 3 2 3 თქმულისა 3
2 1 2 3 || 3 1 4 სწავლულისა
3 1 1 3 || 1 4 3 წყლულისა
3 2 3 || 8 (3 5) დანერგულ-დათე-სულისა

019 3 2 1 2 || 3 5 დაებადენით 3
2 3 3 || 2 1 2 3 დადენით
1 4 3 || 3 5 გაიადენით
1 4 1 2 || 1 2 5 ამომხადენით

020 2 3 1 2 || 1 2 2 3 ჭირია 3
2 3 1 2 || 1 4 3 პირია
1 2 2 3 || 2 3 3 ძვირია
2 3 3 || 2 3 3 ვირია

021 1 1 2 4 || 2 2 2 2 სწავლად 2
2 2 4 || 1 3 4 წ.მოსაელად
4 2 2 || 4 2 2 აელად
2 2 1 3 || 1 3 2 2 მრავლად

022 1 3 3 1 || 2 1 1 4 მამაცურად 2
2 2 4 || 1 3 4 სამსახურად
2 2 4 || 3(1 2) 1 4(1 3) არ-მახმურად
3 1 1 3 || 1 3 4(2 2) ჯაბან-ხრდლურად

023 1 4 2 1 || 3 2 3 თხრობილი 3
2 3 3 || 3 2 3 ცნობილი
2 2 1 3 || 2 3 3 ჭნობილი
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ძმობილი

024 3 2 1 2 || 2 3 3 მაგრთა 3
2 3 3 || 2 3 3 შმაგრთა
2 3 3 || 5 3 ნაგრთა
2 3 1 2 || 1 2 2 3 დაგრთა

025 2 2 2 2 || 4 2 2 მსგეფსა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 მკრეფსა
2 2 2 2 || 2 2 4 (1 3) ვარდ-იეფსა
2 2 4 || 1 3 2 2 ყეფსა

026 2 2 4 || 2 2 1 3 მოვიდე 2
1 3 1 2 1 || 4 2 2 კიდე
1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 ღერიდე
2 2 4 || 2 2 4 გაიდიდე

027 1 2 2 3 || 2 1 2 3 მკმენაი 3
4 1 1 2 || 1 2 2 1 2 თუ ნაი
1 4 1 2 || 1 3 1 3 მჩმენაი
1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 მბრუნაი

028 1 3 2 2 || 2 2 4 გამეტადდეს 2
1 3 4 || 4 4 მიდიადდეს
1 1 2 4 || 1 1 2 2 2 სწადდეს
2 2 4 || 2 2 4 გამოცხადდეს

029 1 4 2 1 || 2 3 3 ძნელობა 3
2 3 3 || 2 1 5 გაეკრელობა
1 2 2 2 1 || 1 2 2 3 ხელობა
3 2 2 1 || 1 2 2 3 გრძელობა

030 4 4 || 4 2 2 პირი 2
2 2 4 || 2 2 1 3 ნადირი
4 4 || 2 2 4 ანატირი
1 3 4 || 1 3 2 2 ჭირი

031 2 3 3 || 2 3 3 მღერელია 3
2 1 1 1 3 || 1 2 2 3 ელია
4 1 3 || 2 3 3 მკლელია
2 1 2 1 2 || 2 1 2 3 ძნელია

032 2 3 2 1 || 1 2 5 ჯესალამნეს 3
3 2 3 || 3 2 3 დალამნეს
3 2 3 || 3 2 3 ალამნეს
1 2 2 3(1 2) || 2 3 3 ალამნეს

033 2 2 1 3 || 3 2 3 მდენინი 3
2 1 2 1 2 || 2 1 2 3 ენანი
2 2 1 3 || 2 3 3 ზენინი
1 2 2 3 || 1 4 3 თმენინი

034 1 2 2 3 || 2 1 2 3 იარეს 3
1 1 3 1 2 || 1 2 2 3 იარეს
1 4 1 2 || 1 2 5 გაიზიარეს
5 1 2 || 3 5 იმკლოვიარეს

035 3 2 3 || 1 2 2 3 ღენისა 3
1 4 1 2 || 3 2 3 ცხენისა
2 3 3 || 2 1 2 3 ლხენისა
1 1 1 2 3 || 1 4(1 3) 3 შენისა

936 3 2 3 || 2 3 3 გზისასა 3
1 4 1 2 || 3 2 3 თქმისასა
5 3 || 2 3 3 ზღვისასა
1 2 2 3 || 2 3 3 ძმისასა

937 1 2 1 4 || 2 2 2 2 პირსა 2
1 1 2 2 2 || 4 2 2 ჭირსა
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ძირსა
1 3 4 || 2 2 2 2 ძვირსა

938 2 2 4 || 4 4 მოეხვინეს 2
2 2 4 || 2 2 4 მოისმინეს
2 2 2 2 || 2 2 4 მოადინეს
2 2 4 || 2 2 4 შეარკინეს

939 4 3 1 || 2 2 2 2 გლეჯით 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ეჯით
2 2 4 || 4 2 2 ბღნეჯით
2 2 4 || 1 3 2 2 ღრეჯით

940 1 3 3 1 || 1 3 1 1 2 გჭირსა 2
2 2 4 || 4 2 2 ტირსა
1 3 4 || 1 3 2 2 ძირსა
2 2 1 3 || 2 2 4 განაწირსა

941 3 2 3 || 1 4 1 2 ხმა ცამდის 3
2 1 2 3 || 2 3 2 1 კვლაცა მდის
1 2 2 3 || 1 2 2 3 და-ც-ამდის
2 1 2 3 || 2 1 2 3 კაცამდის

942 1 2 2 3 || 3 1 4 ნატირითა 3
1 4 3 || 2 3 3 ხშირითა
1 4 3 || 2 3 3 ჭირითა
3 2 3 || 2 3 3 ძირითა

943 2 3 3 || 3 1 4 ირხეოდა 3
2 1 2 3 || 3 5 გარდიქცეოდა
5 3 || 3 1 4 უმხნეოდა
2 1 2 1 2 || 2 3 2 1 მზეო, და-

944 2 2 1 2 2 || 4 2 2 დარად 2
1 1 1 1 2 1 1 || 1 3 1 1 2 ბარად
2 2 2 2 || 2 2 4 (1 3) არ-დამცთარად
2 2 1 3 || 2 2 4 გაუმთბარად

945 1 3 4 || 2 2 4 გაეემცივნებს 2
1 1 2 4 || 2 2 1 1 2 ივნებს
2 2 2 2 || 4 1 3 იმტკივნებს
2 2 2 2 || 2 2 4 გაამსივნებს

946 4 2 2 || 4 2 2 მზესა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 მძლესა
1 3 4 || 4 2 2 სვესა
1 1 2 4 || 1 3 2 2 დღესა

947 1 3 4 || 2 2 2 2 ჭირსა 2
2 2 4 || 4 2 2 ხშირსა
4 4 || 2 2 2 2 ვირსა
1 2 1 1 3 || 3 1 2 2 ტირსა

948 1 3 4 || 1 3 2 2 ღმრთულსა 2
1 1 2 4 || 4 2 2 გულსა
1 3 4 || 1 3 2 2 სულსა
3 1 4 || 1 3 2 2 წყლულსა

949 2 3 3 || 2 3 3 შენითა 3
4 1 3 || 2 3 3 დენითა
1 2 2 3 || 1 4 3 ენითა
2 3 1 2 || 3 2 3 ღხენითა

950 2 3 2 1 || 1 2 2 3 დაგითა 3
1 4 3 || 2 3 3 ბაგითა
1 4 3 || 5 3 მაგითა
2 1 2 3 || 2 3 3 შმაგითა

951 4 2 2 || 2 2 2 2 სხვასა 2
1 3 1 3 || 3 1 2 2 წვასა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ტბასა
2 2 4 || 2 2 2 2 თმასა

952 1 3 4 || 3 1 2 2 ემშვლდები 2
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ეწვლდები
1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 ებნდები
2 2 1 3 || 2 1 1 2 2 ეკვდები

953 2 3 3 || 3 5 მემოწმებიან 3
1 4 3 || 1 2 2 3 ბნდებიან
2 3 3 || 2 1 2 3 მკვებიან
1 4 3 || 2 3 3 მდებიან

954 1 2 2 3 || 1 2 1 4 გაეხმობია 3
1 2 2 3 || 2 1 2 3 გმობია
1 2 2 3(1 2) || 1 2 2 3 სთმობია
2 1 2 1 2 || 2 1 5 დასთმობია

955 1 3 2 2 || 4 2 2 თუსა 2
2 2 2 2 || 1 3 2 2 უსა
4 2 2 || 1 3 2 2 რუსა
2 2 2 2 || 4 2 2 ბუსა

956 1 3 2 2 || 2 2 4 მოვიდიან 2
2 2 4 || 1 3 4 გამოსხდიან
4 4 || 1 3 4 ატირდიან
2 2 4 || 4 2 2 სდიან

957 1 3 3 1 || 2 2 2 2 გზასა 2
2 2 4 || 4 2 2 ზღვასა
4 2 1 1 || 1 3 2 2 თქმასა
1 3 2 2 || 1 3 2 2 ხმასა

958 1 4 3 || 2 1 5 ანაგებითა 3
4 1 3 || 1 4 3 ქვებითა
3 2 3 || 3 2 3 ზღვრებითა
2 2 1 3 || 1 2 1 4 დაებნდებითა

959 3 2 3 || 2 3 3 ჩვენისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ცხენისა
2 3 1 2(11) || 1 2 2 3 მშვენისა
3 2 3 || 2 1 2 3 მფენისა

000 2 2 2 2 || 2 2 4 გარდეკიდე 2
1 3 2 2 || 3 1 1 3 წ-ეიდე
1 3 2 2 || 1 2 1 1 3 სიდიდე
4 4 || 1 3 2 2 კიდე

001 4 2 2 || 4 4 მიმაეალი 2
1 3 2 2 || 4(1 3)4(2 2) მახეილ-ხრმალი
4 1 1 2 || 2 2 2 2 ლალი
1 1 2 2 2 || 1 3 2 2 ალი

002 2 2 2 2 || 1 1 2 4(1 3) გულ-მოკლულნი 2
2 2 1 3 || 2 2 4 (1 3) ფერ-ნაკლულნი
2 2 4 || 2 2 1 3 საპყრულნი
2 2 4 || 2 2 2 4 მხიარულნი

003 2 3 3 || 1 2 5 (2 3) თაეის-წინასა 3
2 1 2 3 || 1 2 2 3 რკინასა
4 1 3 || 2 3 3 ლხინასა
3 2 2 1 || 2 2 1 3 მინასა

004 2 1 2 3 || 5 3 ჰყმობდიან 3
5 3 || 1 2 5 სტრფიალობდიან
5 3 || 3 1 4 დასთმობდიან
1 4 3 || 2 1 5 უამბობდიან

005 4 4 || 2 2 2 2 გრძელსა 3
2 2 1 3 || 1 3 2 2 მსრეელსა
2 2 4 4 2 2 ველსა
3 1 4 || 2 2 2 2 მშელსა

006 2 3 1 2 || 3 1 4 ლაშქარისა 3
3 2 3 || 1 3 1 3 ზარისა
1 2 2 3 || 2 6 მოლაზანზარისა
2 3 3 || 3 5 (1 4) ველ-შამბნარისა

007 1 4 3 || 1 4 3 ქცეეითა 3
5 3 || 1 2 2 1 2 მე ეითა
2 3 3 || 3 2 1 2 მზე ეითა
2 3 3 || 2 3 3 რხეეითა

008 1 3 2 2 || 2 2 4 გარმოფრინდა 2
2 2 4 || 4 1 3 შეშინდა
3 1 4 || 3 1 2 2 სდინდა
3 1 2 2 || 2 2 1 3 აქშინდა

009 2 1 2 3 || 3 5 მოეშლებოდეს 3
2 3 3 || 5 3 ბნდებოდეს
2 1 2 3 || 2 3 3 ჰყეებოდეს
2 3 1 2 || 2 1 5 ეებნებოდეს

010 3 2 2 1 || 2 1 2 3 დეებოდა 3
2 1 2 3 || 3 2 3 ხლებოდა
1 4 3 || 1 2 2 3 ჰკეებოდა
2 3 1 2 || 2 3 3 წყრებოდა

011 2 2 4 || 1 3 2 2 სპანი 2
1 1 2 1 3 || 1 3 2 2 ბრმანი
2 2 4 || 2 2 2 2 ტანი
2 2 4 || 4 2 2 თქმანი

012 3 1 1 3 || 3 2 3 რებელი 3
1 2 2 3 || 1 2 5 დაეედრებული
1 2 2 3 || 3 5 მოშორვებელი
3 (1 2) 5 || 1 2 5 მოგზავრებული

013 2 3 3 || 2 3 3 მისისად 3
2 1 2 3 || 1 4 3 დღისისად
2 3 3 || 1 2 2 2 1 ისი სად
1 2 5 || 2 3 3 მჭისისად

014 1 3 4 || 2 2 4 უსუბექდა 2
2 2 4 || 2 2 4 აეჩექდა
4 2 2 || 4 2 2 ბექდა
4 4 || 2 2 1 3 გაექდა

015 2 2 2 2 || 4 2 2 წინა 2
1 3 1 2 1 || 1 1 2 2 2 (1 1) ვინ-ა
1 3 2 2 || 4 4 მოესმინა
4 4 || 2 2 4 აფრქეეინა

016 4 4 || 4 1 3 დარიდონ 2
1 3 2 1 1 || 4 2 2 ფრიდონ
1 3 2 2 || 1 3 4 გააფლიდონ
2 2 1 3 || 3 1 2 2 ყიდონ

017 5 3 || 2 1 1 4 ეებიან 3
2 1 2 3 || 1 2 1 4 მიხვდებიან
1 3 1 3 || 1 2 5 შეუყებიან
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ჰკრთებიან

018 2 2 4 || 4 2 2 სოასა 2
4 4 || 4 2 2 სრვასა
4 2 2 || 4 (2 2) 2 2 კრასა
1 3 4 || 4 2 2 რასა

019 1 2 2 3 || 2 3 3 თხრობასა 3
3 1 1 1 2 || 3 2 3 ცნობასა
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ძრობასა
2 1 2 1 2 || 2 1 1 1 3 ყრობასა

020 1 1 1 2 3 || 2 3 3 ზრდილობით 3
2 3 3 || 3 5 აეთანდილღობით
1 4 3 (1 2) || 2 3 3 შეილობით
4 1 3 || 2 3 3 ცილობით

021 2 2 2 2 || 4 4 გამოეიდა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 რწყეედა
4 4 || 3 1 1 3 მოეიდა
1 3 1 3 || 1 1 2 2 2 სწეიდა

022 3 2 2 || 4 1 3 წყრებოდა 3
1 4 3 || 2 1 5 მისჰპირდებოდა
2 3 (1 2) 3 || 1 2 2 3 ხდებოდა
2 1 2 3 || 2 1 5 დ-ბრუნდებოდა

023 1 3 4 (1 3) || 1 3 2 2 მწყრალთა 2
1 2 1 4 || 3 1 2 2 მკრთალთა
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ხრმალთა
2 2 4 || 4 2 2 თეალთა

984 2 1 2 1 2 || 3 5 ეშმაურობა 3
2 3 3 || 1 4 3 პურობა
1 2 2 3 || 3 5(1 4) არ-დასტურობა
5 3 || 2 2 1 3 მურობა

985 2 2 2 2 || 1 3 2 2 ძილი 2
1 3 4 || 2 2 4 დაკოდილი
2 2 4 || 3(1 2)1 4(1 3) ფეხ-მიხდილი
3 1 4 || 2 1 1 2 2 შვილი

986 2 3 3 || 2 6 გამეჩისხლებია 3
1 2 2 3 || 1 2 5 უახლებია
1 2 2 2 1 || 1 2 1 4 ახლებია
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ხლებია

987 2 2 2 2 || 1 3 4 (1 3) ცრემლ-ნაწთომი 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ლომი
3 1 2 2 || 2 2 4 (1 3) ეერ-დამდგომი
2 2 4 || 2 2 2 2 ტომი

988 1 2 2 3 || 3 5 სანატრელისა 3
2 3 2 1 || 3 5 სასურველისა
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ხელისა
1 3 1 3(1 2) || 3 5 დამშარხელისა

989 2 2 4 || 4 1 3 დადების 2
2 2 4 || 1 3 4 გარდახდების
2 2 4 (1 3) || 1 3 2 2 ჰკრთების
1 1 2 4 || 1 1 2 2 2 კედების

990 1 2 2 3 || 2 3 3 ცხელითა 3
4 1 3 || 2 3 3 ხელითა
3 2 3 || 2 2 1 3 ხმელითა
3 2 3 || 2 3 3 ბნელითა

991 4 1 3 || 2 3 3 ჰმუნესა 3
3 2 3 || 1 4 1 2 მუნ ვსა
5 3 || 3 2 3 წურესა
1 2 2 3 || 1 4(2 2) 3 ბრუნესა

992 2 1 2 3 || 2 3 3 შენისა 3
1 4 3 || 1 4 3 ენისა
5 1 2 || 2 1 2 3 ზენისა
2 3 3 || 3(1 2) 5 ამაზრზენისა

993 1 2 2 3 || 1 2 5 ნაუბარითა 3
3 2 3 || 3 5 საქებარითა
5 (1 4) 3 || 2 6 (1 5) ეერ-დამომბარითა
1 2 2 3 || 1 2 5 საგებარითა

994 3 2 3 || 1 4 3 დიდისა 3
3 2 3 || 3 2 3 რიდისა
2 1 2 3(1 2) || 3 2 3 შვიდისა
4 1 3 || 1 4 3 ფლიდისა

995 2 2 1 3 || 4(1 3) 4(1 3) ეერ-საოქმელო 2
2 2 4 || 2 2 4 გარდამხმელო
4 4 || 4 2 2 მდებელო
2 2 4 || 3 1 4 დამწნთქმელო

996 1 4 1 2 || 3 5 მომძულებია 3
2 1 2 2 1 || 1 2 5 მომსურვებია
1 4 2 1 || 1 2 5 მიმკრავებია
2 3 3 || 3 5 გამარმებია

997 2 1 2 3 || 3 5 შეენიერითა 3
2 3 3 || 2 1 2 3 მღერითა
3 2 3 || 3 5(2 3) აეხ-ფერითა
3 2 3 || 2 3 3 ჭერითა

998 2 3 1 2 || 1 4 3 სრულითა 3
5 3 || 5 3 სრულითა
3 2 3 || 3 2 3 ტკენეს რულითა
5 3 || 3 5 (1 4) სულ-წასრულითა

999 3 1 2 2 || 4 1 3 ხალვათი 2
4(2 2) 4 || 4 2 2 ათი
1 3 2 2 || 2 1 1 2 2 მ.თი
4(1 3) 4 || 2 2 2 2 Სათი

1000 2 3 3 || 5 3 ცახ.ლსა 3
5 3 || 2 3 3 მხახლსა
5 3 || 3 5 (2 3) ახალ-ახალსა
2 1 2 3 || 2 3 1 2 გლახ. ალსა

1001 1 1 1 2 3 || 3 2 3 დასისა 3
3 2 3 || 2 1 1 4 ატლასისა
5 3 || 3 5 (1 4) ბეერ-ათასისა
3 2 3 || 5 3 ფასისა

1002 2 2 2 2 || 2 2 2 2 სთმობდა 2
2 2 4 || 3 1 4 თ.მაშობდა
2 2 1 1 2 || 1 1 2 4 მიაპრობდა
2 2 4 || 4 4 აწბილობდა

1003 1 2 2 3 || 2 1 5 მონახსენები 3
1 2 2 3 || 1 1 1 2 3 ვენები
2 2 1 3(1 2) || 2 1 5 მოუთმენები
1 2 2 3 || 1 2 5 დაეეყენები

1004 3(2 1) 2 3 || 2 1 2 3 ღვრიდესა 3
1 4 2 1 || 1 2 2 3 მწეიდესა
2 3 3 || 2 1 2 3 სწერთიდესა
2 3 2 1 || 3 2 3 კიდესა

1005 2 2 4 || 2 2 1 3 გეახრობის 2
2 2 3 1 || 1 3 1 3 გესობის
2 2 4 || 2 2 4 დაემხობის
2 1 1 4 || 2 2 4 დაითმობის

1006 2 2 1 3 || 4 2 2 შენი 2
2 2 4 || 4 4 იახლენი
3 1 4 || 2 2 2 2 ცხენი
1 3 4 || 4(2 2) 2 2 მდენი

1007 3 2 3 || 5 3 გულითა 3
2 3 3 || 3 5 ს.ბრკულითა
3 2 3 || 3 5 (1 4) არ-ნაკლულითა
2 3 3 || 1 4 3 სრულითა

1008 2 2 4(1 3) || 4 4 აეკიდა 2
3 1 2 2 || 4 4 გამოეიდა
1 3 4 || 4 2 2 სწეიდა
2 2 1 3 || 1 3 1 3 დაგვზრეიდა

1009 2 1 2 3 || 2 3 3 წუხილსა 3
3 5 || 2 1 2 1 2 თუ ხილსა
1 4 3 || 2 3 3 ქუხილსა
3 2 3 || 1 2 2 3 წუხილსა

1010 3 2 3 || 2 3 3 ზღვისასა 3
2 3 3 || 5 3 მზისასა
1 4 3 || 3 2 3 ტბისასა
2 3 3 || 1 4 3 ტყისასა

1011 2 1 2 3 || 1 4 3 ნავითა 3
3(1 2)5(2 3) ¦ 5 3 შავითა
2 3 3 || 2 2 1 3 მკლავითა
1 2 2 3 || 2 3 1 2 ჩნდა ვითა

1012 4 4 || 4 2 2 ღერანი 2
3 1 4 || 1 3 2 2 წკნი
4 4 || 3(1 2)1 2 2 ძმანი
2 2 1 3 || 4 2 2 ტანი

1013 1 4 3 || 2 3 3 სრულისა 3
1 4 3 || 2 3 3 გულისა
2 3 3 || 1 4 3 კრულისა
1 1 3 3 || 5 3 წყლულისა

1014 1 2 2 3 || 1 2 1 4 სამს ალებისა 5
1 2 2 3 || 3 1 4 სამ სალებისა
1 4 3 || 3 2 3 სამსა ღებისა
1 1 3 3 || 2 6 გასამსალებისა

1015 3 2 1 2 || 2 3 3 მონითა 3
3 5 || 2 3 3 ღონითა
2 1 2 3 || 3 2 3 ფონითა
2 1 2 3 || 2 3 3 წონითა

1016 3 2 3 || 2 1 2 3 რებულნი 3
2 1 2 3 || 2 1 5 გაასებულნი
2 3 3 || 3 5(1 4) ლარ-კიდებულნი
5 1 2 || 2 1 5 შეკირეებულნი

1017 1 4 3 || 2 1 2 3 კიდესა 3
5 3 || 2 1 2 3 ვლიდესა
2 3 3 || 3 5 შეასხმიდესა
2 1 1 1 3 || 1 4 3 ჰკიდესა

1018 2 2 4 || 4 2 2 ბრძენი 2
4 2 2 || 3 1 2 2 ზნენი
2 2 3 1 || 1 3 2 2 მღხენი
3 1 4 || 3 1 2 2 ჩუენი

1019 3 2 1 2 || 5 3 ვაჭარნი 3
3 2 3 || 3 2 3 მაჭარნი
2 3 3 || 3 5 გარდმონაჭარნი
5(3 2) 3 || 1 2 2 3 ნაჭარნი

1020 1 2 2 1 2 || 2 3 3 მღებარე 3
3 2 3 || 3 5 გამომღებარე
2 1 1 1 3 || 2 3 3 მძებარე
2 1 2 3 || 2 2 1 1 2 მე ბარე

1021 1 4 3 || 5 3 ერითა 3
2 3 3 || 3 5 (2 3) მრავალ-ფერითა
1 4 3 || 2 3 3 წვერითა
3 2 1 2 || 2 3 1 2 მე რითა

1022 2 1 2 3 || 3 2 3 დრომისა 3
5 3 || 3 5 (1 4) არ-საზომისა
3 1 1 3 || 2 2 1 3 ომისა
2 1 2 3 || 2 3 3 რჩომისა

1023 2 2 2 2 || 3 1 2 2 სეთების 2
2 2 2 2 || 4 1 3 აგეცთების
1 3 2 2 || 4 4 და-ცა-მწეების
2 2 2 2 || 2 2 4 დააცეთების

1024 5 3 || 5 3 დიდითა 3
1 1 3 3 || 2 3 3 რიდითა
1 4 3 || 2 3 3 მშვიდითა
3 2 3 || 3 2 3 კიდითა

1025 5 3 || 3 1 4 სიძნელითა 3
2 3 3 || 2 3 3 ქველითა
3 2 3 || 3 2 3 ვრძელითა
1 2 2 3 || 3 2 3 ძელითა

1026 3 1 4 || 3 1 2 2 ჰკრესა 2
4 4 || 1 3 4 სიდიდესა
2 2 1 3 || 1 3 4 სიალფესა
2 2 1 3 || 1 3 2 2(1 1) დღეს-ა

1027 4 2 2 || 4 2 2 სპანი 2
4 1 3 || 4 2 2 მზანი
1 3 1 3 || 1 3 2 2 ძმანი
2 2 2 2 || 4 4 გულოვნი

1028 1 3 3 1 || 4 4 უმეცრნი 2
1 3 1 3 || 4 2 2 კარნი
2 2 1 3 || 1 3 2 2 მხარნი
4 4 || 2 2 4 მონადგარნი

1029 3 2 3 || 3 2 3 მკრჩხალითა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 ცალითა
3 2 3 || 2 6 (1 5) შიშ-შუეალითა
2 3 3 || 2 3 3 ხრმალითა

1030 3 2 3 || 1 2 1 4 გაწყდებოდა 3
3 2 3 || 2 3 3 ჰგებოდა
1 2 2 3 || 1 1 1 2 3 კრთებოდა
2 1 2 3 || 1 2 1 4 მოსტყდებოდა

1031 2 2 1 3 || 2 6 (1 5) ნავ-დ-ულეწელი 3
3 2 3 || 1 2 5 გარდასხეწელი
2 3 3 || 2 1 1 1 3 მლეწელი
1 2 2 3 || 1 2 5 დაუფრეწელი

1032 1 3 4 (1 3) || 2 2 2 2 თხასა 2
2 2 4 || 2 2 2 2 ზღვასა
4 4 || 1 2 1 1 1 2 რვასა
4 2 2 || 4 2 2 ხმასა

1033 4 2 2 || 2 2 2 2 გულსა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 სჯულსა
1 3 4 || 4 2 2 წყლულსა
2 2 4 || 2 2 4 სიყვარულსა

1034 2 2 1 3 || 2 2 2 2 მთრვალი 2
2 2 4 || 1 1 2 2 2 ძალი
2 2 4 || 2 2 4 ნაბერწკალი
2 2 2 2 || 2 1 1 2 2 ხრმალი

1035 1 3 4 || 4 2 2 ნახნა 2
2 2 4 || 4 4 დაუზახნა
2 2 4 || 4 1 3 იახნა
2 2 2 2 || 4 2 2 სახნა

1036 4 4 || 4 2 2 ენდა 2
2 1 1 4 || 2 2 4 დაუშვენდა
4 4 || 1 3 2 2 შენდა
2 2 4 || 2 2 4 გაგვითენდა

1037 4 4 || 2 2 2 2 ხელსა 2
2 2 4 || 1 3 4 საქებელსა
2 2 4 || 2 2 2 2 ხელსა
2 2 1 3 || 4 2 2 ძნელსა

1038 2 2 2 2 || 4 2 2 მხადსა 2
2 2 4 || 4 2 2 ქმნადსა
2 2 4 || 4 2 2 ცხადსა
1 3 4 || 2 2 4 მოწევნადსა

1039 2 2 4 || 1 3 2 2 თქვენი 2
1 1 1 1 2 2 || 2 2 2 2 ვქმენი
1 3 2 2 || 4 2 2 ეთქვენი
2 2 4 || 4 2 2 ძღვენი

1040 3 2 3 || 1 2 5 გამარჯვებოდეს 3
5 3 || 2 1 5 (2 3) თანა-ხლებოდეს
5 3 || 1 2 2 3 სწებებოდეს
3 5 || 3 2 3 ენებოდეს

1041 2 2 4 || 1 1 2 1 3 ახვალეს 2
1 3 4 || 4 1 3 დათვალეს
2 2 4 || 2 2 4 გარდმოცალეს
3 1 2 2 || 2 2 1 3 გაცვალეს

1042 3 2 3 || 3 5 შემოთვლილობა 3
2 1 5 || 2 1 2 3 ზრდილობა
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ცილობა
3 2 3 || 3 2 3 ყრილობა

1043 2 3 1 2 || 3 5 მოგისმენია 3
2 3 3 || 2 1 2 3 გდენია
1 4 1 1 1 || 1 1 1 5 მომილხენია
1 2 2 1 2 || 1 1 1 2 3 ცხენია

1044 1 2 2 3 || 3 5 დასადებელი 3
3 2 3 || 3 5 (1 4) ლარ-საგებელი
1 2 2 1 2 || 2 1 5 (2 3) თანა-მხლებელი
2 2 1 1 2 || 3 5 წას: გებელი

1045 1 2 2 3 || 3 5 დაუთვალავი 3
2 1 2 3 || 3 2 2 მლალავი
2 3 3 || 3 5 (1 4) არ-საკრძალავი
2 2 1 3 || 3 5 დასამალავი

1046 3 2 1 2 || 1 2 5 პატრონობასა 3
1 4 3 (2 1) || 1 2 5 ჰაბუკობასა
1 4 3 || 3 5 ჯუბარობასა
1 4 3 || 2 1 2 3 ძმობასა

1047 2 2 4 || 4 2 2 დია 2
3 1 4 (3 1) || 2 2 4 იმედია
2 2 1 3 || 2 2 4 გიჯია
1 3 2 2 || 2 2 4 გაჯვიცდია

1048 2 3 3 || 1 2 2 3 ზმიდიან 3
2 3 3 || 3 2 3 ელიდიან
5 3 || 3 5 შეასხმიდიან
1 4 1 2 || 3 2 3 სძღენიდიან

1049 1 4 3 || 2 3 3 მშეერითა 3
2 3 3 || 2 3 3 ტევრითა
2 3 3 || 3 2 3 ბეერითა
1 4 3 || 1 4 1 2 მეე, რითა

1050 1 2 2 3 || 2 3 3 სამითა 3
3 2 3 || 3 2 3 სკამითა
3 2 3 || 5 3 დრამითა
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ამითა

1051 3 2 3 || 2 3 3 რომელსა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 მკრთომელსა
3 2 3 || 2 1 5 (2 3) სიტყვა-მცთომელსა
2 1 1 1 1 2 || 3 2 3 მჯდომელსა

1052 2 2 4 || 1 1 2 4 ეებნების 2
1 3 2 2 || 1 3 1 3 იხსნების
2 2 2 2 || 2 2 4 მემეცნების
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გემცნების

1053 3 2 3 || 2 3 3 საელითა 3
1 4 3 || 2 3 3 მრაელითა
1 2 2 3 || 3 2(1 1) 3 მაელითა
2 3 3 || 2 2 1 3 დაელითა

1054 2 3 3 || 3 2 3 ბერები 3
1 4 3 || 3 1 4 სიმღერები
2 1 2 2 1 || 3 5 (2 3) ფეხად-ფერები
2 3 3 || 3 2 (1 1) 3 მტერები

1055 4(1 3) 4 || 4 1 3 ჰპოვებენ 2
4 4 || 4 4 წაგებენ
2 1 1 4 || 4 2 2 ჰკრებენ
4 4 || 4 4 დაიდებენ

1050 1 1 3 3 || 3 5 უხუცესისა 3
3 2 3 || 2 3 3 წესისა
1 2 2 3 || 2 3 3 დღესისა
2 1 2 3 || 3 5 უტურფესისა

1057 1 3 4 (1 3) || 1 2 1 2 2 სძღვნიან 2
4 2 2 || 2 2 1 3 გახსნიან
4 2 2 || 2 2 4 დაუთელიან
1 3 4 || 2 2 4 დაჰყიდიან

1058 3 5 || 1 2 5 გამოსცენება 3
5 3 || 3 1 4 დაყენება
1 2 2 1 2 || 1 2 2 3 ხსენება
4 1 3 || 1 2 2 3 ქენება

1059 2 2 2 2 || 3 1 2 2 მისი 2
2 2 4 || 4 1 1 2 მჭისი
1 3 2 2 || 4 2 2 თეისი
2 2 4 || 2 2 2 2 დღისი

1060 3 2 3 || 2 1 2 3 ეწადიან 3
3 2 3 || 2 1 2 3 ჩადიან
3 2 3 || 1 2 5 დამიჭადიან
1 2 2 3 || 2 1 5 გაიცადიან

1061 3 2 3 || 1 4 3 დიდისა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 შეიდისა
2 2 1 3 || 5 3 რიდისა
1 2 2 3 || 1 2 2 3 სყიდისა

1062 2 2 4 || 4 2 2 ათი 2
4 4 || 4 2 2 მათი
4 4 (2 2) || 4(1 3)4(2 2) მინა-სათი
2 2 4 || 2 2 2 2 თათი

1063 2 2 4 || 4 2 2 სრულად 2
4(2 2) 4 || 4 2 2 ამას რულად
2 2 4 || 2 2 4(1 3) სულ-წასრულად
2 2 4 || 2 2 4 გაბასრულად

1064 2 2 4 || 4 2 2 წინა 2
4 4 || 4 4 დაიჩინა
4 4 || 3 1 2 2 შინა
2 2 2 2 || 4 1 3 ეწყინა

1065 2 2 2 2 || 4(1 3) 2 2 მზმელი 2
2 2 4 (1 3) || 4(1 3)1 3(1 2) პირ-ხმელი
3 1 4 || 4 2 2 მსმელი
2 2 4 || 8 (4 4) დასაბურაე-ჩასაცმელი

1066 1 3 2 2 || 4 2 2 კარგა 2
2 2 2 2 || 4 1 1 2 ეარგა
2 2 4 || 2 2 1 3 დაკარგა
1 1 2 4 || 1 3 2 1 1 გარ, გა-

1067 3 2 3 || 3 5 გაახსნევინა 3
3 2 3 || 3 5 დაათვლევინა
3 2 3 || 3 5 გააწევინა
1 2 2 3 || 1 4 1 2 მე ვინა

1068 1 3 4 || 1 3 2 2 მისსა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 ფატმანისსა
2 2 4 || 4 2 2 მჭისსა
2 2 4 || 4 2 2 ვისსა

1069 1 3 4 || 2 2 4 დაითმობის 2
3 1 4 || 3 1 4 მოკენწლობის
1 3 4 || 2 2 4 დაესობის
1 3 4 || 4 1 3 ეთხრობის

1070 2 2 4 || 2 2 4 შეუვიდა 2
4 4 (2 2) || 4 2 2 სწვიდა
4 4 || 2 2 1 3 მალვიდა
2 1 1 1 3 || 4 2 2 ღვრიდა

1071 2 2 1 1 2 || 4 4 დამიძვირდეს 2
1 2 1 2 2 || 2 2 4 გამიზშირდეს
1 1 2 2 2 || 2 2 4 გამიპირდეს
1 3 2 2 || 1 1 2 2 2 სჭირდეს

1072 3 2 3 || 1 2 5 მისართმეველი 3
3 5 || 2 3 3 მცნეველი
2 3 3 || 3 5 შემარხეველი
3 5 || 1 2 5 დასახეველი

1073 1 2 2 3 || 1 2 5 დასაბადებლად 3
1 2 5 || 2 1 2 3 მწადებლად
2 3 3 || 2 3 3 მადებლად
3 2 3 || 2 1 5 დასაქადებლად

1074 1 4 3 || 2 3 3 ბნდებიან 3
2 1 2 3 || 1 1 3 3 კრფებიან
2 3 3 || 2 3 3 ქნებიან
2 3 1 2 || 2 1 5 მომესწრებიან

1075 2 1 2 3 || 2 3 3 თხრობასა 3
2 1 2 3(1 2) || 2 3 3 თმობასა
2 1 2 3 || 2 3 3 სობასა
1 1 3 3 || 2 3 3 ცნობასა

1076 1 2 2 3 || 3 5 მომიეიდოდეს 3
2 3 3 || 1 2 1 4 გაგვიდოდეს
3 2 2 1 || 2 3 3 მტკიოდეს
3 2 3 || 3 3 2 ნეტარძი, ოდეს

1077 2 2 3 1 || 4 2 2 მისი 2
2 2 4 || 1 3 2 2 თვისი
1 1 2 2 2 || 1 3 2 2 ეისი
2 2 4 || 1 3 1 1 2 ისი

1078 1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 ფერია 3
2 1 2 3 || 1 2 1 4 უმღერია
3 2 3 || 3 1 4 ოხერია
1 2 1 4 || 1 2 5 მოუწერია

1079 4 4 || 4 2 2 შინა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 (3 1) აჩაინ-ა
4 4 || 2 2 2 2 მინა
3 1 2 1 1 || 2 2 1 3 ისმინა

1080 2 3 2 1 || 2 3 3 მრავალთა 3
4 1 3 || 2 3 3 მავალთა
2 3 3 || 3 2 1 2 მწვავ ალთა
2 1 2 1 2 || 3 2 1 2 ცნა ვალთა

1081 1 3 2 2 || 3 1 2 2 ღულსა 2
3 1 4 || 2 2 2 2 კრულსა
2 2 4 || 4 2 2 სრულსა
2 2 2 2 || 1 3 4 დამალულსა

1082 1 2 2 2 1 || 1 2 1 4 მოსთმინდების 3
1 2 2 2 1 || 2 1 1 4 მომინდების
2 3 3 || 2 1 2 3 ბინდდების
3 2 2 1 || 3 5 წარმოდინდების

1083 4 4 || 2 2 2 2 ქება 2
1 3 2 2 || 1 2 1 2 2 დება
2 2 2 2 || 4 2 2 ხლება
2 2 4 || 4 2 2 ნება

1084 4 1 3 || 4 1 3 სიამე 2
4 2 2 || 4 2 2 ელამე
1 3 2 2 || 2 2 2 2 სამე
4 2 2 || 1 3 2 2 ღამე

1085 1 3 4 || 1 3 2 2 ყმასა 2
3 1 4 || 1 3 2 2 გზასა
2 2 1 3 || 2 2 2 2 მზასა
1 3 1 3 || 1 1 2 2 2 რასა

1086 3 2 3 || 1 2 5 უკუწვეეითა 3
2 1 2 3 || 3 2 1 2 ხე ეითა
3 2 3 || 2 3 1 2 შე-, ეითა
1 4 3 || 1 4 3 თნეეითა

1087 2 2 1 3 || 2 3 3 წყლიანი 3
3 2 1 2 || 3 5 (1 4) ტან-ნაკეთიანი
3 2 3 || 2 6 (1 5) ხრმალ-დარაკიანი
2 1 2 3 || 2 1 2 3 კლდიანი

1088 2 1 2 3 || 1 1 3 3 ძრწოლასა 3
1 4 3 || 2 6(3 3) ლაღობა-წოლასა
2 1 2 3 || 2 1 1 1 3 კრთოლასა
5 3 || 2 3 3 ყოლასა

1089 3 2 3 || 1 2 5 გასათრეველად 3
2 1 2 3 || 2 3 3 მზღვეველად
1 2 2 3 || 3 5 დამაჭმეველად
3 2 1 2 || 3 2 1 2 მე ველად

1090 2 1 1 2 2 || 4 2 2 კარნი 2
2 2 2 2 || 2 2 4 ნახოკარნი
2 2 4 || 4 2 2 წკარნი
1 3 2 2 || 4 4 მომაკარნი

1091 2 2 2 2 || 4 2 2 შეიღნი 2
4(3 1) 4 || 4 2 2 თღილნი
4 4 || 1 3 1 3 გაზრდილნი
2 2 2 2 || 4 2 2 წბილნი

1092 2 3 3 || 3 5 გაცბუნეებული 3
3 1 1 1 2 || 2 1 2 3 ეებული
1 4 2 1 || 1 2 2 3 კლებული
3 2 1 2 || 2 1 2 3 რებული

1093 3 2 1 2 || 2 1 2 3 დენითა 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ენითა
3 2 3 || 1 1 3 3 ლხენითა
2 3 3 || 5 3 შენითა

1094 4 2 2 || 4(2 2)4(2 2) ენა-მეტსა 2
4 4(1 3) || 4 2 2 რეტსა
4 4 || 2 2 2 2 მჭვრეტსა
4 2 2 || 4 2 2 მხვრეტსა

1095 4 2 2 || 2 2 2 2 ლამით 2
4 2 2 || 2 2 2 2 ღამით
1 1 2 2 2 || 4 2 2 ამით
2 2 4 || 4 2 2 ლამით

1096 2 3 3 || 2 3 3 ვირითა 3
3 2 3 || 2 3 1 2 მი-, რითა
1 2 2 3 || 2 3 3 ჰირითა
1 2 2 2 1 || 2 3 3 პირითა

1097 1 2 2 3 || 2 6 (3 3) ბუნება-ზიარსა 3
2 1 2 3 || 1 2 2 1 2 მანე არსა
2 3 3(1 2) || 1 2 3 2 სიძუნტე არსა
1 1 3(1 2)3 || 1 2 3 2 მისებრი არსა

1098 2 2 2 2 || 4 4 წინამძღვარად 2
2 2 4 || 2 2 2 2 არად
2 2 2 2 || 3 1 2 2 დარად
2 2 4 || 4 2 2 წუნარად

1099 1 2 2 3 || 3 5 წა-ცა-მყვანელად
2 3 3 || 2 1 3 2 ცხელია ნელად 3
1 4 2 1 || 2 3 3 მფხ-ნელად
3 2 3 || 1 2 5 მოსატანელად

1100 3 2 3 || 1 4 3 ტანითა 3
1 2 2 3 || 1 2 5 (2 3) წითეულ-მწვანითა
3 2 3 || 1 2 5 (2 3) ბანის-ბანითა
5 3 || 3 5 (2 3) თანის-თანითა

1101 1 2 2(1 1) 3 || 1 2 5 წინამძღომელსა 3
3(1 2) 2 3 || 1 2 2 3 რომელსა
3 2 3 || 2 1 1 1 3 მდგომელსა
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მჯდომელსა

1102 2 2 4 || 2 2 1 1 2 ყმასა 2
1 3 4 || 4 2 2 ხმასა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ხდასა
2 2 4 || 4 2 2 თმასა

1103 2 1 2 2 1 || 3 5 ჯაერიანითა 3
5(1 4) 3 || 2 3 3 ჯანითა
2 3 3 || 2 2 1 3 ვცანითა
2 3 3 || 3 2 3 დანითა

1104 3 1 1 3 || 2 1 2 3 ზარია 3
3 2 3 || 2 3 3 გარია
3 2 3 || 2 3 3 დარია
2 3 3 || 2 3 3 ბარია

1105 1 3 4 || 1 3 2 2 არა 2
4 2 2 || 3 1 4 გაემწარა
2 2 2 2 || 2 2 4 მოიპარა
2 2 4 || 1 3 4 წაიარა

1106 1 4 3 || 2 1 2 3 წყლიანი 3
3 2 1 2 || 1 2 2 3 მზიანი
1 2 2 2 1 || 2 3 3 ღმრთიანი
2 2 1 3 || 1 2 1 4 სისხლიანი

1107 1 2 1 1 3 || 1 3 2 2 რეტად 2
1 3 2 2 || 4 4(2 2) მეტის-მეტად
2 2 4 || 1 1 2 2 2 ჭერეტად
4 2 2 || 2 2 2 2 შრეტად

1108 1 1 3 3 || 1 2 5 დაიბადენით 3
2 3 3 || 1 2 5 ვადიადენით
3 2 3 || 3 5 დაიქადენით
3 2 3 || 1 2 5 დაემზადენით

1109 2 3 3 || 2 1 5 ნაროზობასა 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 გზობასა
3 2 3 || 3 5 ლამაზობასა
2 3 3 || 8 (3 5) პერობა-დარბა-ზობასა

1110 1 4(1 3)3(2 1) || 2 3 3 ძღვენისა 3
1 4 3 || 2 3 3 ჩვენისა
1 2 2 3 || 1 4 3 ევნისა
3 2 3 || 3 2 3 დვენისა

1111 2 2 4 (1 3) || 4 2 2 წინა 2
2 2 1 3 || 4 2 2 მინა
4 2 2 || 3 1 2 2(1 1) ვინ-ა
2 2 4 || 4 2 2 შინა

1112 1 3 4 || 4 2 2 ესძღვენით 2
1 3 1 3 || 4 4 აეიესენით
4 4 || 4 2 2 ჩვენით
1 3 4 || 4 1 3 ეიყუენით

1113 2 2 4 || 4 2 2 ჟამსა 2
4 4 || 2 2 2 2 ხამსა
4 4 || 4 2 2 ხმასა
3 1 4 || 4 4 (2 2) რიდე-თმასა

1114 1 2 2 3 || 2 3 3 გებულნი 3
3 2 3 || 1 2 5 წაკიდებულნი
1 4 3 || 2 3 3 ხლებულნი
1 4 3 || 3 2 3 შვებულნი

1115 2 2 4 || 4 2 2 ღერად 2
2 2 4 || 2 2 4 უგემურად
1 3 4 || 2 2 2 2 პერად
2 2 2 2 || 4 2 2 მერად

1116 4 3 1 || 4 2 2 გზასა 2
4 4 || 4 2 2 ზრდასა
1 3 2 2 || 4 2 2 ზღასა
3 1 2 2 || 1 3 2 2 რასა

1117 4 2 2 || 4 2 2 ნავი 2
2 2 2 2 || 1 3 2 2 შავი
4 (2 2) 4 || 2 2 2 2 თავი
4 4 || 2 2 4 სანაბავი

1118 4 2 2 || 4 2 2 წინა 2
4 4 || 1 3 2 2(1 1) ვინ-ა
2 2 4 || 2 2 4 შეაშინა
1 3 4 || 4(1 3) 2 2 შინა

1119 1 4 1 2 || 3 5 კიდობანითა 3
3 2 3 || 3 2 3 ტანითა
2 3 3 || 2 3 3 მწკანითა
2 3 3 || 2 3 3 გვანითა

1120 1 3 2 2 || 4 2 2 კლდესა 2
2 2 4 || 4 1 1 2 ზესა
4 2 2 || 1 3 2 2 მზესა
4 2 2 || 2 2 2 2 ცნესა

1121 3 2 3 || 2 3 3 მდგომელნი 3
3 2 3 || 1 2 2 3 რომელნი
5 3 || 2 1 2 3 მხლტომელნი
3 2 3 || 3 2 3 მნდომელნი

1122 1 1 2 2 2 || 3 1 4 დაბოცენით 2
4 2 2 || 2 2 4 ეცადენით
2 2 4 || 4 2 2 ფრენით
4 1 3 || 2 2 2 2 წუენით

1123 1 3 4 || 1 3 1 3 მოკვიდეს 2
4 4 || 3 1 2 2 სჭრიდეს
2 2 4 || 4 2 2 სცვიდეს
4 4 || 1 1 2 1 3 დაზმიდეს

1124 1 3 2 2 || 1 3 1 3 ნაზობა 2
2 2 2 2 || 2 2 2 2 მზობა
1 3 2 2 || 2 1 1 4 ნ.ბაზობა
1 1 2 2 1 1 || 2 2 2 2 მზოსა

1125 2 2 4 || 2 2 2 2 ხელნი 2
4 4 || 4 2 2 ცხელნი
4 4 || 2 2 2 2 ხელნი
2 2 4 || 4 2 2 თხელნი

1126 4 2 2 || 2 2 4 გაასრულე 2
2 2 4 || 2 2 4 ეაერთკულე
4 2 2 || 2 2 4 მოეაძულე
2 2 2 2 || 4 4 გავესულე

1127 2 2 1 1 2 || 2 2 2 2 ტომთა 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 ხომთა
1 3 2 2 || 1 3 4 ესეზომთა
4(1 3) 2 2 || 2 2 4 მონაწოომთა

1128 1 4 3 || 3 5 საუბარითა 3
5 (1 4) 3 || 1 2 2 3 წუნარითა
3(1 2) 2 3 || 2 3 3 ღარითა
2 3 3 || 2 3 3 მკვდარითა

1129 2 1 2 3 || 1 4 3 დედისა 3
1 2 2 3 || 3 2 3 ყბედისა
3 2 3 || 1 4 3 ბედისა
1 2 2 3 || 3 2 3 მხედისა

1130 1 3 1 3 || 3 1 2 2 ხმობა 2
4 4 || 1 3 2 2 ცნობა
2 2 4 || 4 2 2 თხრობა
1 1 2 2 2 || 4 4 უკამობა

1131 4 2 2 (1 1) || 3 1 1 1 2 უქი 2
3 1 2 2 || 1 3 2 2 შუქი
4 4 (2 2) || 2 2 4 (1 3) არ-სუბუქი
2 1 1 2 2 || 4 2 2 ბუქი

1132 4 2 2 || 2 2(1 1)2 2 ალვით 2
4 2 2 || 2 2 2 2 მალვით
2 2 4 || 4 2 2 კრძალვით
2 2 4 || 1 3 2 2 ხალვით

1133 1 3 4 || 1 1 2 4(2 2) ყოფა-ქცევა 2
1 1 2 4 || 3 1 2 2 ფრქვევა
4 4 || 1 1 2 2 2 თნევა
1 3 1 2 1 || 2 2 2 1 1 მე, ვა

1134 2 3 1 2 || 2 3 3 გუბები 3
2 3 3 || 3 2 3 შუბები
3 2 3 || 2 3 3 რუბები
2 2 1 3 || 1 4 3 ტყუბები

1135 2 1 2 3 || 3 2 3 ღვრისაგან 3
2 3 1 1 1 || 2 3 3 რისაგან
2 3 3 || 2 3 3 ხისაგან
1 4 1 2 || 1 4 3 ქვისაგან

1136 2 2 4 || 2 2 4 საგებლითა 2
2 2 3 1 || 1 3 4 ყაბაჩითა
2 2 4 || 3 1 2 2 მითა
1 3 2 2 || 4 4 შეხვეწითა

1137 1 3 4 || 3 1 4 ყაბაჩისა 2
1 3 4 || 3 1 4 ძვირფასისა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 რისა
2 2 4 || 1 3 4 ნაქედისა

1138 1 3 2 2 || 2 2 2 2 დიდი 2
1 3 2 2 || 4 2 2 რიდი
1 1 2 2 2 || 4 2 2 ფლიდი
2 2 4 || 3 1 4 გამოვიდი

1139 1 1 1 2 1 2 || 2 1 5 მოეკვარების 3
2 1 2 1 2 || 1 2 5 მოეხმარების
2 1 2 3 || 3 5 მომეფარების
2 3 3 || 1 2 5 დაედარების

1140 1 1 3 1 2 || 3 2 3 დებასა 3
1 1 3 1 2 || 3 5 შეცოდებასა
1 4 3 || 1 2 5 იმედებასა
2 1 2 2 1 || 3 5 გაცუდებასა

1141 2 2 2 2 || 4 4 ეკლაცუე 2
2 2 2 2 || 2 2 4 შემომფიცე
2 2 4 || 4 2 2 მტკიცე
2 2 4 || 4 2 2 ვიცე

1142 2 2 4 || 2 2 4 სულიერსა 2
2 2 2 2 || 4 2 2 მტერსა
2 2 4 || 2 2 4 ლმობიერსა
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ფერსა

1143 2 2 1 3 || 3 2 3 სრისანი 3
2 3 3 || 1 2 2 3 მზისანი
1 1 3 1 2 || 3 2 3 რისანი
1 4 3 || 3 2 3 ღმრთისანი

1144 1 1 2 1 1 2 || 3 5 ხორციელობა 3
2 1 2 1 2 || 2 1 5 მეცნიერობა
1 1 1 2 1 2 || 2 1 2 3 ხელობა
2 1 2 3 || 1 2 5 ღმობიერობა

1145 3 2 3 || 2 3 3 კრძალისა 3
2 1 2 3 || 3 2 3 ალისა
2 1 2 3 || 3 5 (1 4) შუქ-ნამკრთალისა
1 4 3 || 1 2 2 3 ლალისა

1146 2 2 ′ 2 2 || 2 2 1 3 ისმენდა 2
2 2 4 || 4 1 3 აჩენდა
2 2 4 || 2 2 4 შე-რა-შენდა
1 3 4 || 2 2 4 გაგვითენდა

1147 2 3 3 || 1 4 3 ჩვენითა 3
5(2 3)3(1 2) || 1 2 1 4 ვუგრძენითა
2 3 3 || 2 3 3 დენითა
2 3 3 || 1 2 2 3 ენითა

1148 3 1 1 3 || 3 1 2 2 ვლამეთ 2
2 2 4 || 2 2 4 შეკიწამეთ
1 3 4 || 4 4 დავაამეთ
1 3 2 2 || 2 2 1 3 ვაჭამეთ

1149 2 2 4(1 3) || 2 2 4 ამიხოცნეს 2
2 2 2 2 || 4 1 3 იკოცნეს
4 4(1 3) || 1 3 4 იასოცნეს
1 1 2 4 || 2 2 4 დამიხოცნეს

1150 1 3 2 2 || 4 2 2 ახით 2
2 2 4 || 2 2 4 ვივაგლახით
4 4 || 4 2 2 ვნახით
2 2 4 || 4 2 2 მახით

1151 1 3 2 2 || 4 4 (2 2) ღამე-დღენი 2
2 2 1 3 || 4 2 2 ჩვენი
4 2 2 || 4 2 2 ძღვენი
4 2 2 || 4 2 2 თქვენი

1152 2 3 3 || 4 1 3 თვალები 3
3 2 3 || 3 2 3 მთრეალები
2 3 3 || 2 1 1 4 ეკრძალები
1 4 1 2 || 3 2 3 ხრმალები

1158 2 3 3 || 2 3 3 მჯდომელი 3
2 3 3 || 3 2 3 მნდომელი
2 3 3 || 2 3 3 რომელი
1 2 2 3 || 2 3 3 მსწრომელი

1154 1 3 2 2 || 1 3 4 დოსტაქანი 2
1 2 1 1 3 || 1 2 1 1 3 ჭიქანი
4 2 2 || 1 3 1 3 მაქანი
2 2 2 2 || 2 2 2 2 რქანი

1155 2 2 4 || 4 2 2 მთრეალსა 2
2 2 2 2 || 1 3 2 2 თვალსა
4 4 || 4 2 2 ლალსა
1 3 2 2 || 2 2 4 ნაათალსა

1150 4(3 1) 2 2 || 1 3 4 ხელმწიფეო 2
2 2 4 || 4 2 2 მზეო
2 1 1 2 2 || 2 2 4 საჭურჭლეო
2 2 1 3 || 4 2 2 მეო

1157 2 2 2 2 || 2 2 2 2 ძღვნისა 2
1 2 1 2 2 || 4 2 2 ძისა
1 3 4 || 2 2 2 2 მზისა
2 2 4 || 1 3 4 ნეტარძისა

1158 1 4 3 || 2 3 3 სჯულისა 3
3 2 3 || 3 1 4 სახელისა
3 2 3 || 3 2 3 გულისა
3 2 3 || 2(1 1) 3 3 თქმულისა

1159 1 2 2 2 1 || 3 1 4 მიქცნესია 3
3 2 3 || 3 5 უხუცესია
2 1 2 3 || 1 4 3 წესია
3 2 3 || 1 2 2 3 ზესია

1160 4 2 2 || 4 2 2 სწორთა 2
1 3 2 2 || 2 2 2 2 ორთა
1 3 4 || 1 1 2 2 2 შორთა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 გორთა

1161 1 4 1 2 || 1 2 2 3 რომელი 3
1 2 2 3 || 2 3 3 მკრთომელი
2 3 3 || 1 2 2 3 მხდომელი
3 2 3 || 2 1 2 3 მჯდომელი

1162 2 2 2 2 || 3 1 4 (1 3) ცრემლ-დასხმულად
2 2 2 2 || 1 3 2 2 რულად 2
1 3 2 2 || 4(3 1) 2 2 სრულად
4 2 2 || 1 3 4(1 3) გულ-მოკლულად

1160 1 2 2 1 2 || 2 3 3 ძნელია 3
2 3 3 || 2 3 3 მქმნელია
2 1 2 3 || 2 1 5 საკვირველია
3(1 1 1) 2 3 || 1 4 3 ძველია

1104 2 2 4 || 4 2 2 ხშირი 2
2 2 4 (1 3) || 2 2 2 2 გმირი
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ჭირი
2 2 4 || 4 2 2 პირი

1105 2 3 3 || 2 1 5 დაედებოდა 3
5 (1 4) 3 || 1 2 5 ამელებოდა
2 1 2 3 || 3 5 ეფასებოდა
2 1 2 3 || 3(1 2) 2 3 კცდებოდა

1100 2 2 2 2 || 4 4 ე'ეკვარი 2
1 3 2 2 || 2 2 2 2 დარი
1 3 4 || 1 3 2 2 ზარი
2 2 4 (1 3) || 2 2 4 მოუბარი

1107 2 3 3 || 2 2 1 3 ზარები 3
1 4 3 || 1 2 5 (1 4) არ-სიწყნარები
2 1 2 3 || 3 2 3 ნარები
3 2 1 2 || 2 1 5 მოიგვარები

1108 1 2 2 3 || 2 3 3 მფახველად 3
3 2 3 || 3 1 4 უნახველად
3 2 1 2 || 2 3 3 მსახველად
2 3 3 || 2 1 2 1 2 ახ. ველად

1109 2 3 3 || 3 5 საუბარითა 3
3 1 1 2 1 || 3 2 3 გვარითა
1 2 2 3 || 3 2 3 დარითა
5 (1 4) 3 || 1 1 3 3 წყნარითა

1170 1 3 4 || 2 2 4 უბრძანებდა 2
2 2 2 2 || 2 2 4 იკონებდა
2 2 4 || 4 1 3 აღებდა
2 2 4 || 3 1 4 იაზრებდა

1171 2 2 1 3 || 2 2 1 3 იხსნების 2
2 2 4 || 2 2 1 3 იქმნების
1 3 4 || 4 4 ეკონების
2 2 3 1 || 3 1 4 ეუბნების

1172 2 2 2 2 || 3 1 2 2 მხედი 2
2 2 2 2 || 2 2 4 (2 2) ზედა-ზედი
1 3 2 2 || 4 2 2 ბედი
2 2 2 2 || 3 1 2 2 ტრედი

1173 2 1 2 3 || 1 2 5 გამარჯებული 3
1 4 2 1 || 1 2 5 დამზადებული
1 4 2 1 || 2 1 5 გაცხადებული
3 2 3 (1 2) || 1 2 5 მოშორებული

1174 4 2 2 || 2 2 4 გულოვანსა 2
4 1 1 2 || 4 2 2 ტანსა
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ხანსა
2 2 4 || 1 3 4 დასავანსა

1175 3 2 3 || 5 3 ქალისა 3
1 2 2 3 || 1 4 3 თვალისა
3 2 3 || 5 3 ლალისა
1 2 2 3 || 3 5 გამჭვირვალისა

1176 3 2 3 || 3 5(2 3) უფლის-წულისა 3
3 2 3 || 3 5 მაღრიბულისა
2 1 2 3 || 3 2 3 სრულისა
1 2 2 2 1 || 2 3 3 ჯულისა

1177 3 2 3 || 3 2 3 კარისად 3
3 2 3 || 2 3 3 გვარისად
3 2 3 || 2 1 2 3 დარისად
2 2 1 3 || 5 3 ზარისად

1178 4 4 || 1 3 2 2 გრძელი 2
2 2(1 1) 2 2 || 1 2 1 2 2 მკლელი
4 1 3 || 1 3 2 2 ხელი
1 1 1 1 1 3 || 3 1 2 2 ძნელი

1179 2 2 1 3 || 4 2 2 ფერსა 2
3 1 2 2 || 4 2 2 მტერსა
4 1 3 || 2 2 4 მეცნიერსა
1 3 2 2 || 4 4 გონიერსა

1180 3 2 3 || 3 2 3 ცნობასა 3
5 3 || 1 2 5 პატრონობასა
3 2 3 || 2 1 2 3 სძლობასა
2 2 1 3 || 2 1 2 3 ნობასა

1181 1 2 2 3 || 2 1 5 კიდეკანია 3
3 2 3 || 2 1 5 (2 3) სარო-ტანია
2 1 2 3 || 2 3 3 სხვანია
3 2 3 || 1 2 5 შესაგვანია

1182 3 2 3 || 2 3 3 დანასა 3
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ხანასა
2 1 2 3 || 2 3 3 ტანასა
1 4 3 || 2 3 3 ნანასა

1183 4 4 || 4 2 2 თვალი 2
4 4 || 4 2 2 ღალი
2 2 4 || 4 4 (1 3) გულ-მხერალი
1 3 2 2 || 4 2 2 ვალი

1184 3 2 3 || 1 4 3 ძვირისა 3
3 2 3 || 2 3 3 გზირისა
5 3 || 1 4 3 პირისა
2 1 2 2 1 || 2 3 3 ძირისა

1185 1 2 2 3 || 3 2 3 ლხენასა 3
1 4 3 || 3 2 3 ღრჯენასა
2 1 2 3 || 3 2 3 რბენასა
1 2 2 3 || 3 5 აღმფრენასა

1186 1 3 4 || 2 2 4 სწადელი 2
2 2 4 || 2 2 4 ჩასაცმელი
2 2 4 || 4 2 2 მსმელი
2 2 4 || 4 4 ჩაუნთქმელი

1187 4 4 || 4 2 2 თანა 2
2 2 4 || 4 2 2 ბრძანა
2 2 4 || 4 2 2 განა
2 2 1 3 || 1 3 4 შემანდა

1188 3 2 3 || 5 3 შენითა 3
3 2 3 || 5 3 ზენითა
2 3 3 || 2 3 3 ცხენითა
3 2 3 || 2 3 3 რბენითა

1189 2 2 4 || 2 2 4 უკეთესი 2
4 2 2 || 4 1 3 მოკვნესი
2 2 2 2 || 1 3 4 უკეთესი
2 2 4 || 1 3 2 2 ესთესი

1190 1 4 1 2 || 3 2 3 მდევარი 3
3 2 3 || 3 5 მოსაწევარი
1 2 2 1 2 || 1 2 2 1 2 მე ვარი
3 2 3 || 1 2 2 3 მზღვევარი

1191 3 2 3 || 3 5 დაწბილებულნი 3
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ხლებულნი
3 3 2 || 2 3 3 ღებულნი
1 4 1 2 || 1 1 6(3 3) სინათლე-კლებულნი

1192 1 3 4 || 1 3 2 2 კლაკი 2
1 3 2 2 || 1 3 2 2 კაკი
1 1 2 2 2 || 2 2 2 2 ვაკი
2 2 4 || 1 3 2 2 ნაკი

1193 1 1 1 1 2 2 || 1 2 1 2 2 ნასი 2
2 2 4 || 2 2 2 2 ხასი
1 3 4 || 1 3 2 2 ფლასი
3 1 2 2 || 4 2 2 თასი

1194 2 3 1 2 || 1 4 3 ხელურად 3
3 2 1 2 || 1 4 3 მელურად
5 3 || 1 4 3 მტერულად
1 2 2 3 || 1 2 2 1 2 მე რულად

1195 4 4 || 4 2 2 წინა 2
2 2 1 3 || 1 3 2 2 შინა
4 2 2 || 2 2 4 შემეშინა
2 2 1 3 || 4 2 2 წინა

1196 2 3 3 || 2 1 2 3 არენით 3
5 3 || 3 5 დაიჯარენით
2 3 3 || 3 5 მოვაგვარენით
2 1 2 3 || 3 2 1 2 არ ენით

1197 2 2 1 3 || 4 2 2 ვითა 2
4 4 || 2 2 2 წეითა
2 2 4 || 2 2 4 გარდაკვითა
2 2 4 || 4 2 2 ქვითა

1198 3 2 3 || 2 3 1 2 მე რასა 3
3 2 3 || 2 3 3 მზერასა
1 2 2 3 || 2 2 1 3 წერასა
2 3 3 || 2 3 1 2 კვე რასა

1199 3 2 1 2 || 3 2 3 სწერია 3
3 2 3 || 3 2 3 მტერია
1 4 3 || 1 2 5 მეცნიერია
2 3 3 || 1 2 2 3 ფერია

1200 3 2 1 2 || 2 3 1 2 შენ ოდეს 3
3 2 3 || 2 1 2 3 გსმენოდეს
1 2 2 3 || 1 2 2 3 სდენოდეს
3 2 3 || 3 2 3 ჰფენოდეს

1201 1 4 3 || 2 3 3 სატანას ადარე 3
2 3 2 1 || 2 3 1 2 სად არე
2 3 3 || 1 3 1 1 2 სად არე
1 2 2 3 || 2 1 2 1 2 სად არე

1202 2 2 4 || 1 3 2 2 ხმელთა 2
3 1 4 (1 3) || 4 2 2 ხელთა
1 3 4 || 2 2 2 2 ცხელთა
1 3 2 2 || 2 2 4 გადმომღერელთა

1203 2 1 2 3 || 1 4 3 გულითა 3
1 4 3 || 1 4 3 ლელითა
2 3 3 || 1 4 3 სჯულითა
1 4 3 || 2 3 3 კრულითა

1204 2 2 4 (3 1) || 2 2 2 2 მზისა 2
2 2 4 || 2 2 4 ხანგისა
4 2 2 || 4 4 გონებისა
1 3 4 || 4 4 მამაცისა

1205 3 2 3 || 2 3 3 სამითა 3
2 3 3 || 2 3 3 ხამითა
5 (2 3) 3 || 2 3 3 დრამითა
2 2 1 3 || 1 4 3 ამითა

1206 1 4 3 || 1 2 5 გაეიხარენით 3
2 1 2 3 || 3 5 შეეიყარენით
2 1 2 1 1 1 || 2 1 5 მოეიყარენით
1 4 3 || 3 2 1 2 ბარ ენით

1207 1 2 2 3 || 1 2 2 3 წესია 3
3 2 1 2 || 3 2 3 ზესია
1 4 3 || 1 2 5 დაგითესია
2 3 3 || 3 5 უკეთესია

1208 1 2 2 3 || 3 2 3 მფლობლისა 3
1 2 2 3 || 3 5 დამამხობლისა
3 2 3 || 5 3 ობლისა
1 2 2 1 2 || 1 4 3 მშობლისა

1209 3 2 3 || 2 1 2 3 ლოდია 3
2 1 2 1 2 || 3 5 დაუკოდია
1 2 2 3 (1 2) || 2 1 2 3 როდია
1 2 2 3 || 1 1 3 3 სწოდიან

1210 2 3 1 2 || 3 2 3 მათისა 3
5 3 || 3 1 4 ხალვათისა
2 3 3 || 3 2 3 მნათისა
2 3 3 || 3 5 (1 4) ბევრ-ათასისა

1211 2 2 4 || 1 3 1 3 დაეხვედება 2
2 2 4 || 4 4 ავიესება
2 2 4 || 2 2 4 მოეესწრება
2 2 4 || 4 4 წა-ცა-ვყეუება

1212 2 2 4 || 2 2 4 წამომყეით 2
4 2 2 || 4 2 2 რჩეით
2 2 4 || 4 2 2 თეით
2 2 4 || 2 2 4 გარდმოდეით

1213 4 (2 2) 4 || 1 3 2 2 ბნელსა 2
2 2 4 || 4 2 2 ველსა
1 1 2 2 2 || 4 2 2 ხმელსა
4 4 || 4 2 2 მსჯელსა

1214 2 1 2 3 || 2 1 2 3 მთავრეო 3
1 4 3 || 3 2 3 ბარეო
1 4 3 || 5 3 გარეო
1 4 3 || 1 2 5 მოებარეო

1215 2 1 1 4 || 1 3 2 2 თქვენით 2
4 4 || 2 2 4 მერიდენით
2 2 4 || 2 2 4 მოვეერტყენით
2 (1 1) 2 4 || 4 2 2 ჩვენით

1216 3 2 3 || 3 5 მაელვარებსა 3
2 3 3 || 5 3 არებსა
3 (1 2) 5 || 3 2 3 წუნარებსა
3 2 3 || 2 3 3 სარებსა

1217 1 4 1 2 || 5 (1 4) 3 ენითა 3
1 2 2 3 || 1 2 5 შეეიქენითა
2 3 3 || 2 3 3 ცხენითა
2 3 3 || 2 3 3 ჩვენითა

1218 1 2 2 3 || 2 1 1 4 ნათელსა 3
2 1 1 1 2 || 5 3 ბნელსა
1 2 2 3 || 2 3 3 ცხელსა
1 4 3 || 2 3 3 გველსა

1219 2 1 2 3 || 2 1 5 დასამალავი 3
2 1 2 1 2 || 1 2 5 ნამუხთალავი
3 (1 2) 5 || 2 3 3 მკრძალავი
2 3 3 || 2 3 3 მლალავი

1220 2 3 1 2 || 1 2 5 (1 4) არ-სათქმელია 3
3 2 3 || 5 3 ძნელია
2 3 3 || 3 5 სანატრელია
1 2 2 1 2 || 1 2 5 საკვირველია

1221 2 2 4 || 2 2 4 მოუცია 2
4 4 || 4 2 2 დია
1 3 4 || 2 2 4 ამაყია
2 2 4 || 2 2 4 აუგია

1222 5 3 || 1 2 5 გაეკიდენით 3
3 2 3 || 1 2 5 მოეკიდენით
2 1 2 3 || 2 1 5 წაეკიდენით
2 1 2 3 (1 2) || 2 3 1 2 კი დენით

1223 1 2 2 3 || 1 2 2 3 მხლებელი 3
1 4 3 || 1 2 2 3 მდებელი
1 4 1 2 || 2 1 5 წასაღებელი
2 3 3 || 1 2 5 (2 3) ზედა-მსწრებელი

1224 1 2 2 3 || 2 3 3 მონისა 3
1 4 3 || 3 2 3 ფონისა
3 2 3 || 2 3 3 ღონისა
3 2 3 || 2 3 3 წონისა

1225 4 2 2 || 2 2 2 2 წინა 2
2 2 1 3 || 4 2 2 მინა
1 3 1 3 || 2 2 4 მომესმინა
1 3 4 || 4(1 3) 4 დამარჩინა

1226 1 2 2 3 || 2 3 3 გრძნებითა 3
3 5(2 3) || 3 5 ხელოვნებითა
3 2 3 || 2 1 1 4 დასდგებითა
3 2 3 || 3 5 მოქმედებითა

1227 1 1 3 3 || 2 3 3 ეზისადა 3
5 3 || 1 2 5 წამავლისადა
2 3 3 || 2 1 2 3 მზისადა
1 4 3 || 2 3 3 ყმისადა

1228 2 3 3 || 3 5 უბრძანებია 3
1 4 2 1 || 1 2 5(1 4) ცეცხლ-ნადებია
5 3 || 1 2 1 4 ნაქებია
2 3 3 || 3 5 უახლებია

1229 2 3 3 || 1 2 5 წაუტანია 3
1 2 2 3 || 2 3 3 მზანია
1 4 3 || 1 2 5 გულოვანია
5 3 || 2 3 3 ხანია

1230 2 3 3 || 3 5 უბრძოლველია 3
3 2 3 || 1 3 1 3 გრძელია
1 2 2 3 || 5 3 ხვრელია
1 2 2 3 || 2 3 3 მწკრელია

1231 3 2 3 || 2 1 1 4(1 3) პირ-ნასები 3
2 3 3 || 1 4 3 ხასები
3 2 3 || 8 (3 5) სამათას-სამათასები
2 3 3 || 1 2 1 1 1 2 რას ები

1232 2 3 3 || 3(1 2)5(2 3) მაგარ-ვადამან 3
1 4 3 || 1 2 4 1 გაუცხადა მან
3 2 3 || 3 5 დანაბადამან
3 2 3 || 3 3 2 ვისმანღა დამან

1233 2 2 4 || 1 1 2 4 სასურველად 2
1 3 4 || 4 1 3(1 2) პირ-ბნელად
2 2 4 || 4 2 2 მრთელად
2 2 4 || 2 2 4 ხორციელად

1234 1 3 4 || 3 1 2 2 ალსა 2
2 2 4 || 1 3 2 2 ქალსა
2 2 4 || 2 2 2 2 მკრთალსა
1 3 4 || 4 2 2 სალსა

1235 2 3 1 2 || 3 2 3 კრებულნი 3
2 3 3 || 2 6 გახელოვნებულნი
3 2 3 || 2 3 3 ენებულნი
2 3 3 || 3 5 დაწბილებულნი

1236 2 2 4 || 2 2 4 დაუბრმობენ 2
2 2 4 || 2 2(1 1) 4 დაამხობენ
2 2 4 || 2 2 4 დააშრობენ
2 2 2 2 || 2 2 4 ანათობენ

1237 3 2 3 || 5 3 ყელანი 3
2 3 3 || 3 5 ხორციელანი
3 2 3 || 2 3 3 ცხელანი
2 3 3 || 3 5 აწინდელანი

1238 3 2 3 || 3 2 3 მდენელი 3
1 2 2 3 || 1 2 5 მომალხენელი
3 2 3 || 3 5 მოუსმენელი
3 2 3 || 1 2 5 გარდმომფენელი

1239 1 3 4 || 2 2 4 ადიდებდა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 იდებდა
1 3 4 || 4 4 იფერებდა
2 2 4 || 2 2 4 აკოცებდა

1240 1 2 2 3 || 5 3 წოლითა 3
1 4(2 2) 3 || 2 3 3 ბროლითა
1 4 3 || 1 4 3 ძრწოლითა
2 3(1 2) 3 || 3 2 3 რბოლითა

1241 3 2 2 1 || 1 2 5 შესართავისად! 3
2 3 3 || 2 3 2 1 ნავი სად
2 1 2 3 || 2 1 3 2 ვარდია ეისად
3 2 2 1 || 3 2 3 ყვაეისად

1242 1 2 2 3 || 3 5 დასაღონია 3
3 2 3 || 3 2 3 ფონია
2 1 2 3 || 1 2 5 იდონია
1 2 2 3 || 2 3 3 ჰკონია

1243 3 2 3 || 1 2 5 (1 4) შეკ-ნაკოდები 3
3 2 3 || 2 3 3 რიდები
3 2 3 || 2 3 3 წმიდები
2 3 3 || 1 2 1 4 მერიდები

1244 3 1 2 2 || 4 2 2 დღესა 2
4 4 || 1 3 4 დაეწესა
1 1 2 4 || 4 2 2 მხნესა
4 4 || 4 2 2 მზესა

1245 2 2 4 || 4 4 საწველად 2
1 3 4 || 4 1 3(1 2) პირ-ბნელად
2 2 4 || 4 4 უმოსელად
4 2 2 || 2 2 4 სასურველად

1246 2 2 4 || 4(2 2) 4 ჰკვირდებოდა 2
1 3 2 2 || 2 2 4 ღიმდებოდა
4 1 3 || 2 2 4 ყოვნდებოდა
2 2 4 || 2 2 4 გაჰვიდოდა

1247 2 2 4 || 1 3 2 2 შინა 2
4(2 2) 4 || 2 2 4 დაიძინა
4(3 1) 4 || 2 2 4 მოაფინა
2 2 2 2 || 2 2 2 2 წინა

1348 2 3 3 ‖ 1 2 2 3 ოხისა 3
3 2 3 ‖ 2 3 1 2 მო-, ხისა
2 3 3 ‖ 2 3 3 ნოხისა
3 2 3 ‖ 2 3 3 ქოხისა

1240 3 2 1 2 ‖ 2 1 2 3 შენია 3
3 2 3 ‖ 1 2 5 (1 4) გელ-ნაკბენია
2 3 3 ‖ 1 2 2 3 გსმენია
2 3 3 ‖ 2 3 3 ხენია

1250 3 2 3 ‖ 3 5 ქარავანისა 3
1 1 3 3 ‖ 3 5 როსტევანისა
3 2 3 ‖ 3 5 შესაგვანისა
1 4 3 ‖ 8 (3 5) საპერკლე-ზარად-ხანისა

1251 1 2 2 3 ‖ 3 5 მისანდობელი 3
1 2 2 3 ‖ 1 2 5 მანათობელი
3 2 3 ‖ 1 2 5 დამადნობელი
1 4 3 ‖ 3 2 3 მშობელი

1252 2 1 2 3 ‖ 1 2 2 3 ქალისად 3
3 2 3 ‖ 1 2 5 მონაცვალისად
2 3 3 ‖ 1 2 4 (1 3) ფერ-ნაჩრთალი
5 3 ‖ 1 3 1 3 ძალისად [სად

1258 3 2 3 ‖ 2 3 3 თავისა 3
3 5 ‖ 3 2 3 ტყავისა
3 1 1 3 ‖ 1 2 5 უნახავისა
2 3 3 ‖ 2 1 5 ნაფუშაისა

1254 2 1 2 3 ‖ 3 2 3 რჯებასა 3
3 2 3 ‖ 2 3 3 შეებასა
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 ქებასა
2 1 2 3 ‖ 5 3 ხლებასა

1255 3 2 3 ‖ 3 2 3 გრძნეული 3
2 3 3 ‖ 3 2 3 ცნეული
2 3 3 ‖ 1 2 5 გამორჩეული
2 1 2 3 ‖ 3 2 3 ძლეული

1260 2 1 2 3 ‖ 3 2 1 2 მო-, რანი 3
1 2 2 3 ‖ 5 3 სწორანი
3 2 3 ‖ 2 1 2 3 ყორანი
3 2 3 ‖ 1 2 2 3 შორანი

1257 1 4 3 ‖ 2 3 3 გრძნებისა 3
2 3 3 ‖ 1 2 2 3 გზნებისა
1 2 2 3 ‖ 3 5 განკურნებისა
1 2 2 3 ‖ 2 3 3 ნებისა

1258 2 1 2 3 ‖ 3 2 3 ზენაო 3
2 1 2 3 ‖ 3 5 ამაზრზენაო
4 (2 2) 1 3 ‖ 3 5 (2 3) ლამაზ-ენაო
2 1 2 3 ‖ 1 2 5 შენ:თხზენაო

1259 2 1 2 3 ‖ 1 2 5 მომასმენიე 3
1 3 1 3 ‖ 1 2 5 მოვალხენიე
2 3 (1 2) 3 ‖ 3 5 მოალხენიე
3 2 3 ‖ 2 3 1 2 შენ იე

1200 3 2 3 ‖ 2 6 (1 5) ძმად-შეფიცებელი 3
3 2 3 ‖ 3 2 3 ქებელი
3 2 3 ‖ 3 5 დაწუნებელი
1 2 2 3 ‖ 2 1 5 გაკონებელი

1201 1 3 2 2 ‖ 4 2 2 წინა 2
1 3 4 ‖ 4 2 2 შინა
4 4 ‖ 4 2 2 კინა
1 3 2 2 ‖ 1 3 2 2 (1 1) ყინ-ა

1202 2 2 4 ‖ 4 4 კა-მყოფნე 2
2 2 4 ‖ 3 1 4 გაუგზნე
2 2 4 ‖ 2 2 4 გათავნე
2 2 4 ‖ 4 4 შეკაზ-ვნე

1208 2 2 4 ‖ 1 3 4 ხელოვანა 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 დასაგვანა
1 3 2 2 ‖ 4 2 2 ტანსა
2 2 4 ‖ 4 4 (2 2) ბანის-ბანსა

1204 3 2 3 ‖ 3 5 (1 4) მშიელდ-ფიცხელისა 3
1 2 2 1 2 ‖ 2 3 (1 2) 3 ბნელისა
3 2 3 ‖ 3 2 3 მკელისა
1 2 2 3 ‖ 3 5 სასე-ველისა

1205 3 2 3 ‖ 2 1 2 3 ლიანი 3
3 2 3 (1 2) ‖ 3 (1 2) 5 (1 4) ტან-ნაბდიანი
2 1 2 3 ‖ 3 2 3 ზიანი
3 2 3 ‖ 5 (3 2) 3 იანი

1206 2 2 1 3 ‖ 2 2 1 3 დაბნდები 2
1 1 2 4 ‖ 1 3 4 ნამ-ზარები
2 2 4 ‖ 1 3 4 ცეცხები
2 2 4 ‖ 2 2 1 3 დასხნები

1207 2 (1 1) 3 3 ‖ 3 5 საკვირველითა 3
2 3 3 ‖ 2 3 3 წნელითა
1 2 2 3 ‖ 2 3 3 ხელითა
2 3 3 ‖ 2 3 3 ცხელითა

1208 3 2 3 ‖ 1 2 2 3 მძებნელი 3
2 1 2 3 ‖ 3 2 3 მტკებნელი
1 4 3 ‖ 2 2 1 3 მცნებელი
1 3 1 1 2 ‖ 2 3 1 2 მზე ბნელი

1209 3 2 1 2 ‖ 3 5 შენახეია 3
1 2 2 3 ‖ 3 5 შენართეია
1 2 2 3 ‖ 2 1 5 მიმირთმეია
2 3 1 2 ‖ 3 1 4 დალეია

1270 1 2 2 3 ‖ 5 3 პირითა 3
1 2 2 3 ‖ 1 1 3 3 ჭირითა
3 2 3 ‖ 3 2 3 ქმირითა
1 4 3 ‖ 2 3 3 ხშირითა

1271 2 2 4 ‖ 2 2 4 ნაუბარი 2
2 2 1 3 ‖ 2 2 4 წ-ნკარი
4 2 2 ‖ 2 2 4 პომდეკარი
1 3 2 2 ‖ 1 3 4 (1 3) ღელ-მდელარი

1272 2 (1 1)1 2 3 || 3 2 3 დედაო 3
2 3 (1 2) 3 || 1 2 2 3 ხედაო
1 1 1 2 3 || 2 3 3 ზედაო
1 2 2 3 || 1 2 5 მეიმედაო

1273 1 2 2 3 || 5 3 ჭირები 3
1 2 2 3 || 1 2 5 დანამცრები
2 1 2 3 || 2 3 3 გმირები
2 3 3 || 1 2 5 დანაპირები

1274 1 3 4 || 2 2 4 მოგიწერე 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 ჯერე
2 2 4 || 1 1 2 4 (3 1) სიალუე-რე
2 2 2 2 || 1 3 4 დაიჯერე

1275 3 2 3 || 3 5(1 4) ცუდ-მაშვრალია 3
3 2 3 || 2 1 2 3 ალია
2 1 2 3 || 1 2 5 (1 4) არ-დამზრალია
3 2 3 || 2 1 2 3 ბრალია

1276 1 3 1 3 || 2 2 4 დაგიმალე 2
1 3 2 2 || 2 2 4 გავაკრძალე
4 4 || 4 4 შემაბრალე
1 3 2 2 || 4 4 შე-ცა-სთვალე

1277 1 1 1 2 1 2 || 5 3 სწორითა 3
1 2 2 3 || 1 4 3 ორითა
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ჭორითა
1 4 3 || 3 2 3 ყორითა

1278 2 3 3 || 1 2 5 განამეღვენია 3
5 3 || 3 5 გამიჯავნია
3 2 1 2 || 3 5 სანახავსია
2 1 2 3 || 3 2 3 შავნია

1279 1 4 3 || 5(1 4) 3 მტირალი 3
3 2 3 || 1 4 1 2 ეს ალი
3 2 3 || 3 5 გასაგმირალი
2 3 3 || 1 2 5 გამომჭვირალი

1280 1 2 2 3 || 1 2 5 მონაღვაწები 3
2 2 1 3 || 3 5 ამოწაწები
1 2 2 3 || 3 2 3 ვაწები
2 3 (1 2) 3 || 1 4 1 2 აწ ები

1281 3 2 3 || 2 3 3 მქმნელია 3
3 2 3 || 2 3 3 ბნელია
2 3 3 || 1 2 5 საწუნელია
3 2 3 || 2 1 2 3 ძნელია

1282 2 2 1 3 || 3 1 2 2 კრულმან 2
2 2 4 || 4 4 მხიარულმან
2 1 1 4 || 2 2 4 დალახვრულმან
4 4 || 4 4 დაფარულმან

1283 2 2 4 || 1 3 1 3 მეგონე 2
2 2 4 || 3 1 2 2 ღონე
1 1 2 4 || 3 1 2 2 ვმონე
2 2 4 || 2 2 4 შეეაწონე

1284 2 3 3 || 2 3 3 გულისად 3
3 2 3 || 1 2 5 დადაგულისად
5 3 || 1 2 4 1 დაკარგული სად
1 2 5 || 1 2 5 დანერგულისად

1285 1 2 2 3 || 2 1 5 მოკეწერების 3
2 3 3 || 3 5 დაიჯერების
2 3 3 || 3 1 4 ეტერების
1 1 1 2 3 || 2 1 5 შეეფერების

1286 1 3 4 || 2 2 4 მომისართა 2
1 3 2 2 || 1 3 4 (2 2) მრავალ-კვართა
2 2 4 || 2 2 4 სართა
2 2 4 || 2 2 4 დაეემართა

1287 2 1 2 3 || 2 1 5 გარდასწედებიან 3
1 4 3 || 2 1 2 3 დებიან
2 1 2 3 || 3 1 4 დასცდებიან
2 3 3 || 1 2 5 მოედებიან

1288 2 3 3 || 2 3 3 წესითა 3
2 1 2 3 || 3 5 უარესითა
1 2 2 3 || 2 3 3 კვესითა
3 2 3 || 3 5 უმაგრესითა

1289 1 4 1 2 || 3 5 ამისთანითა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ტანითა
2 3 3 || 1 4 3 ნანითა
1 2 2 3 || 2 3 3 დანითა

1290 2 2 4 || 2 2 2 2 შენი 2
2 2 2 2 || 4 2 2 მწენი
2 2 4 || 2 2 2 2 კლდენი
2 2 4 || 2 2 2 2 ფრთენი

1291 2 3 2 1 || 2 3 3 შრომასა 3
2 2 1 3 || 3 2 3 ძრომასა
2 2 1 3 || 2 1 2 3 ნდომასა
2 1 2 3 || 2 3 3 კრთომასა

1292 1 3 1 3 || 2 1 1 2 2 წილი 2
4 1 3 || 2 2 1 1 2 წბილი
2 2 2 2 || 4 2 2 ჩრდილი
1 3 2 2 || 4 2 2 ტკბილი

1293 1 3 2 2 || 4 2 2 სულსა 2
2 2 4 || 4 2 2 გულსა
4 4 || 4 2 2 წყლულსა
2 1 1 2 2 || 2 2 4 სიყვარულსა

1294 2 3 3 || 2 1 2 3 შშობელსა 3
3 5 || 2 6 (1 5) ხელ-აუპყრობელსა
2 3 3 || 5 3 მთმობელსა
5 3 || 2 6 (1 5) ცრემლ-შეუშრობელსა

1295 2 3 3 || 3 1 4 საჩიკარად 3
1 4 3 || 3 2 2 1 მიჯა რად
2 3 3 || 3 5 დასაყივარად
2 2 1 3 || 3 1 4 სატკივარად

1796 2 3 3 || 5 3 რიდისა 3
5 3 || 2 3 3 კიდისა
3 2 3 || 1 4 3 დიდისა
2 3 3 || 3 2 3 შეიდისა

1797 2 2 4 || 2 2 4 მინაწერი 2
1 3 4 || 1 3 2 2 წერი
4(1 3) 4 || 2 2 2 2 ფერი
4 2 2 || 2 2 4 მონაბერი

1798 2 2 4 || 4 4 მიმავალი 2
2 (1 1) 2 4 || 1 3 4 (1 3) არ-მრავალი
1 3 4 || 2 2 4 სასურვალი
4 (1 3) 2 2 || 4 (2 2) 2 2 მთრევალი

1799 2 2 4 || 2 2 4 საწადელი 2
2 2 4 || 2 2 4 გარდუხდელი
2 2 3 1 || 1 3 4 შარშანდელი
2 2 4 || 2 6 (2 4) მომსპობ-ამწყვედელი

1800 3 2 1 2 || 2 1 2 3 ცხელდების 3
5 3 || 2 3 3 ბნელდების
3 2 1 2 || 2 3 3 ხელდების
1 2 5 || 1 2 5 გაგიძნელდების

1801 2 3 3 || 2 3 3 ხლებულნი 3
3 2 3 || 2 1 5 დაცოცხლებულნი
2 3 3 || 3 5 კაახლებულნი
2 3 3 || 2 1 5 ქაგლახებულნი

1802 2 1 2 3 || 3 5 (1 4) არ-ნაცქაფავი 3
1 2 2 3 || 1 2 1 4 ნასწრაფავი
1 4 1 2 || 1 2 5 გასახაფავი
1 2 2 3 || 1 2 5 ნაალაფავი

1803 2 2 2 2 || 2 2 4 დანადები 2
2 2 4 || 2 2 4 შეეყარები
1 3 4 || 4 4 წანაღები
2 2 2 2 || 2 2 4 გეძენწები

1804 2 1 2 1 2(1 1) || 3 5 საბოძვარისა 3
2 1 2 3 || 2 3 3 ჯარისა
3 2 3 || 1 2 2 3 არისა
2 3 3 || 2 6 (1 5) ძმად-ნაფიცარისა

1805 3 2 3 || 3(1 2)5(2 3) მეფეთ-მეფეო 3
3 2 3 (1 2) || 2 6 (1 5) შეკ-მოიფეო
4 1 3 || 2 3 3 მჩქეფეო
3 2 3 (2 1) || 3 5 დავიყეფეო

1806 2 2 1 3 || 3 5 (1 4) ჭირ-ნახელისა 3
2 3 3 || 3 5 გაზრახელისა
3 2 3 || 3 1 4 სახელისა
5 3 || 1 2 5 დამარხულისა

1807 2 1 2 3 || 1 2 5 პატიმარია 3
1 2 2 3 || 2 1 5 სიმარია
3 2 3 || 1 2 5 ნაწვიმარია
1 2 2 1 2 || 2 1 5 უამარია

1808 5 (1 4) 3 || 2 1 2 3 მმილდების 3
3 1 1 2 1 || 1 2 5 გაადეილდების
2 3 3 || 1 2 1 4 აქცილდების
1 2 2 3 || 1 2 5 გაგილბილდების

1809 1 3 2 2 || 1 3 4 წაგიარე 2
2(1 1) 2 3 1 || 4 (3 1) 2 2 მთვარე
2 2 4 || 2 2 4 გაობარე
2 2 2 2 || 2 2 4 მოეხმარე

1810 2 3 3 || 5 3 გულია 3
2 3 3 || 2 3 3 სრულია
2 1 2 1 2 || 3 5 (1 4) ხან-დაზმელია
2 3 2 1 || 2 3 3 თქმულია

1811 2 3 3 || 2 1 4 1 წა-ცა-ხვია მან 3
2 3 3 || 2 1 2 3 იამან
3 2 2 1 || 2 1 2 2 1 კგია, ნან
1 4 3 || 3 2 3 ლიამან

1812 3 2 3 || 2 3 3 მხარისა 3
5 2 1 || 3 2 3 მთვარისა
2 3 3 || 3 5 (1 4) გულ-მწუხარისა
2 3 3 || 2 3 3 ღვარისა

1813 2 2 1 3 || 2 3 3 ცხელითა 3
3 2 1 2 || 2 3 3 მწველითა
1 4 3 || 5 3 ბნელითა
5 3 || 3 5 დამმარხველითა

1814 3 2 3 || 3 2 3 ნაცითა 3
5 (1 4) 3 || 1 2 2 3 თაეთა
1 2 5 || 3 1 4 ამბავთა
5 (1 4) 3 || 1 2 5 საქაცითა

1815 3 2 3 || 2 3 3 მწვანისა 3
2 3 3 || 1 2 5 ჰაემანისა
2 3 3 || 3 5 სარტყანისა
2 1 2 3 || 1 4 3 ხანისა

1816 3 1 1 3 || 2 3 3 ცვართა 3
2 3 3 || 2 3 3 დარითა
3 2 3 || 3 (1 2) 5 შემხედვარითა
2 3 3 || 3 5 საუბარითა

1817 1 3 || 3 2 3 მწარენი 3
5 3 || 1 2 5 საწყინარენი
4 1 3 || 3 2 3 არენი
3 2 3 || 3 (1 2) 5 მოწ-ებნარენი

1818 2 3 3 || 2 1 2 3 კლდენია 3
3 2 3 || 1 2 2 3 მღენია
1 2 2 3(2 1) || 3 2 3 მსმენია
1 2 2 2 2 1 || 1 2 5 განელენია

1819 1 3 4 || 2 2 1 3 დაზიდა 2
2 2 4 || 4 2 2 ელიდა
1 1 2(1 1)4 || 4 4 იხვევდა
2 1 1 4 || 4 4 წამოვიდა

1820 4 1 3 || 5 3 გულითა 3
1 4 (2 2) 3 || 2 1 5 სახარულითა
3 2 3 || 1 4 3 სრულითა
3 2 3 || 1 2 5 მომახულითა

1321 3 2 3 || 1 2 2 3 სცხებოდა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 ხლებოდა
3 5 || 3 5 ეოცებოდა
3 2 3 || 2 3 3 ხლტებოდა

1022 2 3 3 || 3 2 3 ძმობილსა 3
1 4 3 || 2 3 3 სწრობილსა
1 4 3 || 2 6(1 5) ყელ-გარდაჭდობილ-
1 4 (2 2) 3 || 2 3 (1 2) 3 პობილსა [სა

1828 3 2 3 || 2 3 3 მშვერები 3
3 2 3 || 2 3 3 ტევრები
3 2 3 || 2 3 3 ბევრები
2 1 2 1 2 || 3 2 1 2 მევ რები

1324 3 1 1 3 || 3 5 ეუბნებოდა 3
3 2 3 || 3 2 3 ჰკრთებოდა
3 2 3 || 1 2 5 ღვამებოდა
1 4 3 || 2 3 3 ჰნებოდა

1825 3 2 1 2 || 1 1 1 2 3 მლხენია 3
3 2 3 || 3 2 3 შენია
1 1 1 2 3 || 2 1 5 მოგისმენია
3 2 1 2 || 2 1 2 3 ზენია

1820 1 3 1 3 || 4 1 3 დაწუნარდა 2
1 3 4 || 2 2 4 აუჩქარდა
4 2 2 || 1 3 2 2 ეარდა
1 3 2 2 || 4 4 შემოვარდა

1827 2 1 2 3 || 2 1 4 1 გა-ცა-შალა მან 3
2 3 3 || 2 3 3 მკრთალამან
2 3 3 || 2 3 3 ტ-ლამან
2 1 2 3 || 1 2 2 3 სალამან

1828 3 2 3 || 3 5 (1 4) ქვე-მდებარესა 3
3 2 3 || 1 2 5 მოუბარესა
2 1 2 3 || 2 6(1 5) ცეცხლ-ნადებარესა
2 3 3 || 1 2 5 მიიბარესა

1829 3 2 3 || 1 2 5 შვენიერითა 3
3 2 3 (1 2) || 2 3 3 ჭერითა
3 2 3 || 5 3 კვერითა
2 3 3 || 2 3 3 ფერითა

1880 2 2 2 2 || 4 2 2 მშვრეტსა 2
2 2 1 3 || 2 2 2 2 რეტსა
2 2 1 3 || 2 2 4 დასაშრეტსა
2 2 1 3 || 2 2 4 (2 2) მეტის-მეტსა

1881 1 2 2 3 || 1 2 5 გაწბილებულსა 3
2 3 3 || 1 2 5 გაგონებულსა
1 2 2 2 1 || 3 5 გაძნელებულსა
2 3 3 || 1 4 3 ქებულსა

1882 5(3 2) 3 || 1 2 5 ნატუსალისად 3
3 2 3 || 2 3 3 წყალისად
1 2 2 3 || 2 3 3 ალისად
2 3 3 || 3 2 3 ლალისად

1883 3 2 3 || 1 2 2 3 ლომისა 3
3 2 3 || 2 3 3 ტომისა
2 3 3 || 2 1 5 წამოჯდომისა
2 1 2 3 || 3 5(1 4) შუქ-ნაკრთომისა

1834 3 2 3 || 3 5 ჩამოსცეციან 3
3 2 3 || 2 3 3 ჩიციან
2 1 2 3 || 3 2 3 ყიციან
2 1 2 3 || 2 3 3 სტკიციან

1835 3 2 3 || 5 3 ძნელია 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 ხელია
2 3 3 || 2 3 3 მოთელია
2 3 3 || 2 3 3 მტერია

1830 3 2 3 || 2 3 3 მისისა 3
3 2 3 || 2 3 3 მისისა
3 2 3 || 2 1 2 3 დღისისა
3 2 3 || 2 3 3 მკისისა

1837 2 1 2 1 2 || 3 5 გასწაელილისად 3
1 2 2 3 || 1 2 1 4 ღიმილისად
2 3 3 || 1 2 5 წახდომილისად
2 3 3 || 1 2 4 1 მონდომილი სად

1838 2 2 4 || 2 2 4 გავიხარნეთ 2
2 2 4 || 4 2 2 ვარნეთ
2 2 4 || 2 2 4 დავიყარნეთ
4 4 || 2 2 4 დაეადარნეთ

1839 2 3 3 || 2 3 3 ბნდებოდა 3
3 2 3 || 3(1 2) 2 3 ჰკრთებოდა
1 2 2 3 || 1 2 5 ეზარდებოდა
1 2(1 1) 2 3 || 1 2 5 მობრუნდებოდა

1840 3 2 3 || 1 2 5 საუბარისა 3
1 2 2 2 1 || 3 5 საქეპარისა
2 3(1 2) 3 || 2 3 3 ბარისა
3 2 3 || 3 5 ნაგუბარისა

1841 1 2 2 3 || 2 3 3 ციერი 3
3 2 3 || 3 5 (1 4) ჩემ-მაგიერი
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ძლიერი
1 4 3 || 2 3 3 მშიერი

1842 3 2 3 || 2 1 5 (1 4) არ-ბარგოსანი 3
3 2 3 || 2 1 5 ჭარმაგოსანი
3 2 3 || 1 4 3 მგოსანი
3 2 3 || 3 5 პერ-ნგოსანი

1843 3 2 3 || 1 2 5 მოტირალისა 3
1 4 3 || 3 5 მომღერალისა
5(1 4) 3 || 2 1 2 3 მთრვალისა
1 2 2 3 || 1 2 5 სასურვალისა

1844 1 1 2 4 || 3 1 2 2 ჩენით 2
1 3 4 || 4 2 2 ზენით
2 2 4 || 2 2 2 2 ვქმენით
1 3 4 || 2 2 2 2 ლხენით

1845 3 2 3 || 3 5 მოსახვეველად 3
1 2 2 3 || 1 2 5 მოსარხეველად
2 1 2 3 || 2 3 3 მფრქვეველად
1 2 1 1 3 || 1 2 3 2 მოაჯე ეელად

1846 3 2 3 || 2 3 3 ზრდილისა 3
3 5 (1 4) || 3 5 (1 4) ფერ-მიხდილისა
2 1 2 3 || 1 7 (2 5) პატიჟ-გარდახდილი.
1 4 3 || 1 4 3 ჩრდილისა [სა

1847 2 1 2 3 || 1 2 5 დანაწურობა 3
3 2 3 || 3 2 3 ხელობა
2 3 3 || 1 2 5 საკვირველობა
2 1 2 1 2 || 2 3 3 მრთელობა

1848 3 2 1 2 || 2 3 3 მრთელია 3
2 3 3 || 3 2 3 ძნელია
1 4 3 || 2 3 3 ბნელია
3 2 3 || 3 2 3 გრძელია

1849 2 2 4 || 2 2 4 უბრძანებდა 2
4 4 || 4 4 ატირებდა
2 2 2 2 || 2 2 4 აპკურებდა
2 2 1 3 || 2 2 4 შეიგებდა

1850 2 2 2 2 || 1 3 2 2 სჯობდა 2
2 2 4 || 2 2 1 3 გაბრჭობდა
2 2 4 || 4 (1 3) 2 2 ხმობდა
1 3 4 || 2 2 4 მასპინძლობდა

1851 3 2 3 || 3 2 3 ასები 3
3 2 3 || 3 1 4 გენასები
1 2 2 3 || 3 2 3 დასები
1 2 2 2 1 || 3 5 (1 4) ძვირ-ნაფასები

1852 1 2 2 3 || 1 2 2 3 მნდომია 3
2 1 2 3 || 3 1 1 3 ზომია
3 2 3 || 2 1 2 3 მჯდომია
3 2 3 || 2 1 2 3 ომია

1853 2 3 3 || 1 4 3 თვალისა 3
1 2 2 3 || 3(1 2) 5 განთალისა
1 4 3 || 3 5 საბურთალისა
2 1 2 3 || 3 5 დანათვალისა

1854 2 2 4 || 2 2 4 გატენილი 2
2 2 4 || 4 2 2 ქმნილი
1 3 4 (2 2) || 2 2 2 2 მწნილი
2 2 4 || 4 4 (1 3) არ-გახსნილი

1855 2 3 2 1 || 3 5 საკვირველიო 3
5 (1 4) 3 || 2 3 3 მჭრელიო
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ძნელიო
5 1 2 || 2 3 3 მკლეველიო

1856 4 2 2 || 1 3 2 2 ტანი 2
3 1 4 || 4 2 2 ყმანი
2 2 4 || 4 2 2 მგვანი
4 4 || 2 2 4 ლესყუმანი

1857 3 2 3 || 2 1 5 გამოსცდიდიან 3
5(1 4) 3 || 1 2 1 4 მოჰკიდიან
2 3 3 || 1 2 2 3 სჭრიდიან
1 2 2 3 || 3 1 4 გაჰყიდიან

1858 1 2 2 3 || 2 3 3 ბედითა 3
2 3 3 || 3 5 მონაბედითა
3 2 3 || 5(2 3) 3 ქედითა
2 1 2 3 || 3 2 3 ღვედითა

1859 2 2 4 || 4 4 ღარიბები 2
4 4 || 4 4 საჭურჭლები
3 1 2 2 || 4 2 2 ნები
2 2 2 2 || 1 3 1 3 დაედგები

1860 1 3 4 || 4 2 2 თანა 2
4 4 || 4 1 3 უკანა
1 3 2 2 || 2 2 1 3 უძღვანა
3 1 4 || 2 2 4 წაიტანა

1861 3 1 2 2 || 4 4 მეჯოგეთა 2
2 2 4 || 4 4 ეჯეთა
1 3 2 2 || 2 2 4 სიშმაგეთა
2 2 4 || 2 2 4 მოვადგეთა

1862 2 3 3 || 2 3 3 წაღებად 3
5 3 || 2 3 3 დაღებად
3 2 3 || 2 3 3 დაღებად
3 2 3 || 2 3 3 ლაღებად

1863 3 2 3 || 3 5 უკეთესებსა 3
1 4 3 || 3 2 3 კეთესებსა
3 1 1 3 || 1 1 3 3 ზესებსა
2 3 1 2 || 1 2 1 4 აკენესებსა

1864 1 3 4 || 4 4 გაეიდნეს 2
4 4 || 2 2 4 გააღიდნეს
4 4 || 4 4 ამოგეწყვიდნეს
1 3 4 || 2 2 1 3 დარიდნეს

1865 4 2 2 || 4 4 გამოვიდა 2
1 3 4 || 2 2 4 დაფარვიდა
2 2 4 || 1 3 1 3 დაზრვიდა
4 4 || 2 2 4 უფარვიდა

1866 1 3 2 2 || 1 3 2 2 მინა 2
4 4 || 4 4 გაიცინა
2 2 2 2 || 2 2 1 3 გეწყინა
2 2 4 || 4 2 2 წინა

1867 2 2 4 || 3 1 4(3 1) თაყვანი-სცა 2
4 4 || 4 4 აკოცისცა
2 2 4 (1 3) || 4 2 2 მისცა
4 4 || 4 2 2 ვისცა

1868 2 2 2 2 || 4 4 უწინარე 2
1 1 2 4 || 2 2 4 დავიზარე
2 2 2 2 || 2 2 2 2 მთვარე
4 4 || 4 2 2 გარე

1869 3 2 3 || 3 2 3 გებულსა 3
2 3 3 || 2 6 (1 5) ძმად-შეფიცებულსა
3 2 3 || 8 (3 5) ოქსინო-გარდაგებ-
1 2 2 3 || 2 3 3 ქებულსა [ულსა

1870 2 1 2 2 1 || 1 2 5 არმალანია 3
2 3 3 || 1 2 2 3 სხვანია
1 2 2 3 || 1 4 3 ხანია
2 3 3 || 1 2 5 შესაგვანია

1871 5 1 2 || 3 5 მასპინძლობითა 3
3 2 3 || 5 3 ძღვნობითა
3 5 (2 3) || 5 3 მჯობითა
5 (1 4) 3 || 2 3 3 გობითა

1872 2 1 2 3 || 3 5 მასპინძელისა 3
1 4 3 || 1 2 2 3 ხელისა
2 1 2 1 2 || 2 1 2 3 გრძელისა
1 2 5 || 3 1 4 სიძნელისა

1873 2 1 2 3 || 2 2 1 3 ცოტანი 3
3 2 3 || 3 1 4 მეოტანი
1 2 2 3 || 3 2 3 კოტანი.
1 2 2 3 || 2 3 1 2 მო-, ტანი

1874 2 2 1 3 || 2 2 4 გემაგრების 2
2 2 4 || 2 2 4 მოადგების
1 3 1 3 || 2 2 1 3 ეკების
1 3 2 2 || 2 2 1 3 მოგვყვების

1875 4 4 || 2 2 4 ნაუბარსა 2
1 3 2 2 || 2 2 4 საჩუქარსა
1 3 4 || 4 2 2 დარსა
2 2 4 || 2 2 4 შენაზარსა

1876 1 4 3 || 2 1 5 შეფიცებულთა 3
2 1 2 3 || 2 1 2 3 რებულთა
2 1 2 3 || 1 2 5 მიახლებულთა
3 2 1 2 || 1 2 5 გამეღიანებულთა

1877 2 3 3 || 3 2 3 ზმიდიან 3
1 4 3 || 1 2 2 3 ელიდიან
3 2 3 || 2 1 5 დასთვალვიდიან
2 1 2 3 || 1 2 5 გაადიდიან

1878 3 2 3 || 2 3 3 მცეელია 3
1 2 2 3 || 2 1 1 4 ნათელია
1 4 2 1 || 1 4 3 ძნელია
2 3 3 || 1 4 3 მქმნელია

1879 2 1 2 3 || 1 2 1 4 დამცდარია 3
1 3 1 3 || 3 5 სათმარია
3(2 1)2 1 2(1 1) || 1 2 5 საკვეხარია
2 1 2 3 || 1 1 3 3 კარია

1880 2 3 3 || 5 3 მზრდიდიან 3
3 2 3 || 5 3 მწერთიდიან
2 3 3 || 1 2 1 4 მომკიდიან
2 3 3 || 3 5 ინატრიდიან

1881 1 2 2 3 || 3 5 საგდებელსა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 გრძელისა
1 2 2 2 1 || 2 3 3 ეელისა
1 2 2 3 || 2 3 3 მრთელისა

1882 3 2 2 1 || 2 3 3 ფარისა 3
2 3 3 || 3 2 3 ქარისა
3 2 3 || 2 3 3 კარისა
2 1 2 3 || 2 3 3 ზარისა

1883 3 2 1 2 || 3 1 4 გიჩივიან 3
2 3 3 || 1 2 2 3 გტკივიან
3 2 3 || 2 6 (3 3) ივაგლახ-ივიან
2 1 2 3 || 1 4(2 2) 3 ყივიან

1884 1 4 3 || 2 3 3 ჩხერება 3
3 2 3 || 3 1 4 დაჯერება
3 2 3 || 2 3 3 ფერება
2 3 1 2 || 2 1 2 3 ტერება

1885 1 3 4 || 1 3 4 იდუმალსა 2
2 2 1 3 || 2 2 4 შემავალსა
4 4 || 1 3 1 3 მუხთალსა
2 2 4 || 4 2 2 ხრმალსა

1886 3 2 1 2 || 1 2 1 4 სათუები 3
1 2 2 3 || 1 2 5 შეეეტყუები
2 3 3 || 3 5 გაეცრუები
2 1 2 3 || 2 3 3 რუები

1887 3 2 3 || 1 4 3 ჰირისად 3
1 2 2 3 || 3 2 3 გმირისად
3 2 3 || 3 1 3 1 ქვიტკირი სად
1 1 1 2 1 2 || 1 2 2 3 პირისად

1888 3 2 1 2 || 1 2 2 3 გმირობა 3
2 3(1 2) 3 || 1 4 3 პირობა
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ღირობა
3 2 1 2 || 1 2 1 4 გაჭირობა

1889 2 3 3 || 3 2 3 რჩევითა 3
1 2 2 3(1 2) || 2 3 1 2 მზე ეითა
1 2 2 3 || 3 2 1 2 მე ეითა
2 1 2 1 2 || 3 1 4 სათნეეითა

1890 2 3 2 1 || 1 2 5 მონახსენები 3
3 2 3 (1 2) || 1 2 1 4 ნათენები
3 2 3 || 2 3 3 ცხენები
5 3 || 1 2 2 1 2 მძლე ნები

1891 2 3 3 || 1 4 3 კარებსა 3
3 2 3 || 1 2 2 3 გარებსა
1 2 2 3 || 2 3 3 ღვარებსა
2 1 2 3 || 1 2 1 4 ნახმარებსა

1402 2 2 4 || 4 2 1 1 მე რა 2
2 2 4 || 4 2 2 ვერა
2 2 1 3 || 2 2 2 2 მზერა
2 2 1 3 || 2 2 3 1 სიძუნწე რა

1403 2 2 4 || 4 4 ესოდენთა 2
2 2 4 || 1 3 4(2 2) სიტყვა-ბრძენთა
4 4 || 4 2 2 მშვენთა
3 1 4 || 4 2 2 ცხენთა

1404 1 4 3 || 3 1 4(1 3) პირ-მკეახები 3
3 2 3 || 3 5 განაზრახები
3 2 3 (1 2) || 3 2 3 სახები
3 2 3 || 1 2 5 ჩაბალახები

1405 2 3 3 || 2 3 3 მეტითა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 სვეტითა
3 2 2 1 || 3 1 4 წერწეტითა
3 2 3 || 2 3 3 ჭერეტითა

1406 2 1 2 3 || 2 2 1 3 დარია 3
1 2 2 3 || 1 2 2 3 ღვარია
2 1 2 3 || 2 2 1 3 ზარია
2 1 2 3 || 2 3 3 წუნარია

1407 2 2 1 3 || 8 (3 5) სიკეთე-მიუწედომნია 3
2 3 3 || 3 5 მოსაწდომნია
1 4 3 || 3 2 3 ხომნია
1 4 3 || 2 3 3 ომნია

1408 3 2 3 || 3 2 3 კარები 3
2 1 2 3 || 3 2 3 დარები
1 2 2 3 || 3 5 ანაჩქარები
3 2 3 || 3 (2 1)2 3 ფარები

1409 2 2 4 || 2 2 4 მაგიერად 2
1 3 2 2 || 2 2 4 (1 3) გულ-ხმიერად
2 2 2 2 || 2 1 1 4 ნებიერად
2 2 4 || 4 4 ჟამიერად

1410 3 2 3 || 3 2 3 წრიალი 3
1 2 2 3 || 3 2 3 ზრიალი
3 2 3 || 2 1 2 3 რიალი
2 2 1 3 || 3 2 3 ტკრიალი

1411 2 2 4 || 4 2 2 ღმრთისა 2
2 2 4 || 4 2 2 მზისა
2 2 4 || 3 1 2 2 ცისა
2 2 1 3 || 4 2 2 მკედრისა

1412 3 2 3 || 1 4 3 ხაფისა 3
3 2 3 || 3 5 (2 3) ჯავშან-ქაფისა
3 2 3 || 2 1 2 3 კაფისა
1 2 2 3 || 3 2 3 სწრაფისა

1413 3 1 2 2 || 2 2 4 შეიყარნეს 2
2 2 4 || 2 2 4 მოეღვარნეს
3 1 4 || 2 2 4 გაეხარნეს
1 3 1 3 || 2 2 2 2 არნეს

1414 3 2 3 || 2 1 5 ტარიერისა 3
3 2 3 || 2 1 2 3 მტერისა
1 2 2 3 || 3 2 3 წვერისა
2 3 3 || 3 2 3 მტვერისა

1415 3 2 3 || 2 1 2 3 სნეული 3
2 3 3 || 3 1 4 დაბეული
3 2 3 || 2 3 3 სრეული
1 2 5 || 1 2 1 4 მისეული

1416 2 2 4 || 3 1 2 2 ხვრელსა 2
2 2 4 || 4 2 2 გველსა
4 4 || 2 2 2 2 ღელსა
2 2 4 || 4 2 2 ყელსა

1417 4 4 || 3 1 2 2 ღვარნეს 2
2 2 2 2 || 2 2 4 შეიყარნეს
1 1 2 4 || 3 1 2 2 არნეს
4 4 (1 3) || 2 2 4 გაიხარნეს

1418 1 4 3 || 2 6 (1 5) ყელ-გარდაქდო-
1 4 3 (1 2) || 2 3 3 პობილნი [ბილნი 3
1 4 3 || 2 3 3 ძმობილნი
1 2 2 3 || 2 1 2 3 ხმობილნი

1419 1 4 3 || 3 5 მოცინარითა 3
3 2 3 || 2 3 3 წყნარითა
1 2 2 3 || 3 1 4 ნარნარითა
3 2 3 || 3 5 საუბნარითა

1420 4 4 || 1 3 2 1 1 ეით ხეს 2
4 4 || 4 4 მოიკითხეს
2 2 1 3 || 1 3 1 3 გაითხეს
2 2 4 || 2 2 2 2 ითხეს

1421 4 4 || 4 (1 3) 4 შეჰყოლოდა 2
2 2 2 2 || 2 2 (1 1) 4 უხაროდა
3 1 1 3 || 2 2 4 დარჩომოდა
2 2 4 || 2 2 1 3 ითქმოდა

1422 3 2 3 || 2 1 2 3 მალები 3
5 3 || 4 1 3 თვალები
2 3 3 || 4 1 3 ღალები
2 1 2 3 || 1 2 5 განაკრძალები

1423 3 2 3 || 2 3 3 მცველია 3
5 2 1 || 3 2 3 ძნელია
2 3 3 || 2 1 2 3 გრძელია
1 2 2 3 || 1 2 5 გარდუხდელია

1424 2 3 3 || 3 5 მახარობელი 3
3 2 3 || 2 1 2 3 მსპობელი
3 2 2 1 || 2 3 3 მსობელი
3 2 3 || 2 2 1 3 მშობელი

1425 1 1 1 2 3 || 1 2 5 დანადებია 3
3 2 3 || 1 2 5 წამკიდებია
2 3 2 1 || 4 1 3 სდებია
3 2 1 2 || 1 2 5 ნაჭადებია

1416 2 2 4 ‖ 4 2 2 ჯირე 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 შეიწირე
2 2 4 ‖ 2 2 4 დაიჭირე
1 3 2 2 ‖ 1 3 1 1 2 ირე

1417 1 3 1 3 ‖ 2 2 4 ფატმანისსა 2
4 4 ‖ 2 2 2 2 მისსა
2 2 4 ‖ 4 2 2 ვისსა
1 3 4 ‖ 2 2 2 2 ფისსა

1418 1 2 5 ‖ 3 2 3 მფლობელსა 3
3 2 3 ‖ 3 5 გასაკრთობელსა
2 2 1 3 ‖ 2 3 3 მბრძობელსა
3 2 1 2 ‖ 2 3 3 მხმობელსა

1419 2 3 3 ‖ 1 4 3 მათისა 3
1 2 2 3 ‖ 5(1 4) 3 სათისა
2 1 2 3 ‖ 3 2 3 ათისა
3 2 3 ‖ 1 2 2 3 მნათისა

1420 1 4 3 ‖ 2 3 3 ზღვათასა 3
3 2 3 ‖ 3 2 3 სპათასა
3 2 3 ‖ 1 2 5 გაუათასა
2 1 2 3 ‖ 2 1 5 (1 4) ბროლ-ბაკმათასა

1421 2 2 2 2 ‖ 4 2 2 ნელი 2
4 4 ‖ 2 2 2 2 ყელი
2 2 1 3 ‖ 4 2 2 ბნელი
1 3 4 ‖ 4 2 2 გრძელი

1422 2 2 4 ‖ 2 2 1 3 გამწყრალი 2
2 2 4 ‖ 4 4 გა-ცა-მწყრალი
1 2 1 4 ‖ 2 2 2 2 მცხრალი
2 2 4 ‖ 2 1 1 4(1 3) არ-დამზრალი

1423 2 2 4 ‖ 1 3 2 2 დიდსა 2
4 4 ‖ 1 3 2 2 შეიდსა
2 2 4 ‖ 4 4 ანაკიდსა
4 4 ‖ 2 2 2 2 ხიდსა

1424 1 2 2 3 ‖ 3 1 4 ატლასისა 3
3 2 3 ‖ 5 (1 4) 3 ფასისა
5 3 ‖ 3 2 3 ხასისა
1 2 2 3 ‖ 3 1 4 ხალასისა

1425 5 (2 3) 3 ‖ 2 3 3 თკალითა 3
5 3 ‖ 4 1 3 ლალითა
2 3 3 (1 2) ‖ 3 5 (2 3) ელვა -მკრთალითა
2 3 3 ‖ 3 1 4 ახალითა

1426 3 1 2 2 ‖ 4 2 2 ძღვენი 2
4 4 ‖ 4 2 2 ცხენი
2 2 4 ‖ 2 2 2 2 მფენი
4 2 1 1 ‖ 4 (3 1) 2 2 თქვენი

1427 3 2 3 ‖ 2 3 3 ენითა 3
2 3 3 ‖ 2 3 3 თქვენითა
2 3 3 ‖ 2 3 3 ძღვენითა
2 3(2 1)3(1 2) ‖ 1 2 2 3 ეჭმენითა

1428 2 2 4 ‖ 4 2 2 ქვეღო 2
4 4 ‖ 4 (2 2) 2 2 მკლეელო
2 2 2 2 ‖ 4 4 სანახკელო
1 3 1 3 ‖ 4 4 სასურველო

1429 3 2 3 ‖ 1 2 2 3 მიდია 3
1 2 2 3 ‖ 5 3 დიდია
1 2 2 3 ‖ 3 5 ამაკიდია
5 3 ‖ 1 2 5 მომიყიდია

1430 2 2 4(3 1) ‖ 2 2 4 (2 2) მეტის-მეტსა 2
1 3 2 2 ‖ 2 2 4 დაუშრეტსა
1 3 1 3 ‖ 1 3 2 2 რეტსა
1 3 4 ‖ 2 2 4(2 2) ვეჯა-მჭერეტსა

1431 2 3 3 ‖ 3 2 3 მაფენი 3
2 2 1 3 ‖ 3 5 მოსადაფენი
3 2 1 2 ‖ 3 5 (2 3) საჩანგ-დაფენი
2 3 3 ‖ 3 1 4 მოსწრაფენი

1432 1 2 2 3 ‖ 1 2 5 საესაეიო 3
2 3 3 ‖ 3 2 3 ნაეიო
3 2 2 1 ‖ 3 2 3 თაეიო
2 3 1 2 ‖ 1 4 3 მკლავიო

1433 3 5 (2 3) ‖ 3 2 3 კიდესა 3
5 3 ‖ 3 2 3 ღერიდესა
2 3 3 3 ‖ 3 (1 2) 5 გაიყრიდესა
3 2 3 ‖ 1 2 5 გაადიდესა

1434 3 2 3 ‖ 2 1 5 შენაფიცართა 3
1 4 3 ‖ 1 2 5 დანამტკიცართა
2 2 1 3 ‖ 1 2 5 (1 4) არ-უიცართა
3 2 3 ‖ 2 3 3 ფიცართა

1435 2 2 2 2 ‖ 1 3 4 მახარობლად 2
1 3 4 ‖ 4 2 2 მთხრობლად
2 2 4 ‖ 1 3 4 მამაგრობლად
1 3 4 ‖ 1 3 4 დაუზრობლად

1436 2 1 2 3 ‖ 3 1 1 3 პირისა 3
5 3 ‖ 1 4 3 ჭირისა
3 2 3 ‖ 2 3 3 გმირისა
5 3 ‖ 1 4 3 ხშირისა

1437 1 4 3 ‖ 3 5 დიდებულები 3
3 2 3 ‖ 1 2 2 3 წულებები
5(2 3) 3 ‖ 2 1 2 3 ცულები
1 4 3 ‖ 1 2 5 ნაერთკულები

1438 5 (2 3) 3 ‖ 2 3 3 პირითა 3
3 2 2 1 ‖ 2 3 3 ჭირითა
1 2 2 3 ‖ 1 2 5(1 3 1) არ-სიძვირით-ა
1 2 2 3 ‖ 1 2 3 2 გარდვიხდი რითა

1439 2 2 2 2 ‖ 2 2 4 (1 3) არ-დაზრულნი 2
2 2 4 ‖ 4 4 დაფარულნი
4 3 1 ‖ 2 2 4 მხიარულნი
2 2 4 ‖ 4 (2 2) 4 მოყვარულნი

1440 4 4(3 1) ‖ 4 2 2 ქება 2
2 2 4 ‖ 3 1 2 2 ღმრთება
1 3 2 2 ‖ 3 1 2 2 დება
2 2 4 ‖ 2 2 (1 1) 4 განკურნება

1441 3 1 2 2 ‖ 2 2 4 გარდაკოცნეს 2
2 2 2 2 ‖ 2 2 4 დაიხოცნეს
2 2 4 ‖ 2 2 1 3 იოცნეს
2 2 4 ‖ 4 4 იასოცნეს

1442 2 1 2 3 ‖ 2 1 5 სატკივარია 3
2 1 2 3 ‖ 1 2 5 სატკარია
2 1 2 3 ‖ 1 2 2 3 არია
3 2 3 ‖ 2 1 5 იანეარია

1448 1 3 4 ‖ 1 3 2 2 ნახეს 2
2 2 4 ‖ 1 3 2 2 ახეს
3 1 4 ‖ 2 2 2 2 გსახეს
2 2 2 2 ‖ 4 4 ივაგლახეს

1444 1 2 (1 1)2 3 ‖ 3 5 შეჰირვებასა 3
2 3 2 1 ‖ 3 2 3 რებასა
1 2 2 3 ‖ 2 1 5 გამწარებასა
3 2 3 ‖ 3 5 გახარებასა

1445 4 4 ‖ 2 2 4 სიმძიმილსა 2
1 3 2 2 ‖ 2 2 1 3 ღიმილსა
2 2 4 ‖ 2 2 4 წახდომილსა
3 1 4 ‖ 2 2 2 2 მილსა

1446 3 2 3 ‖ 2 6 მეღვაზანზარია 3
2 2 1 3 ‖ 2 2 1 3 ზარია
4 1 3 ‖ 1 2 5 შენათხზარია
3 5 ‖ 3 1 4 ბაზარია

1447 3 2 3 ‖ 2 3 3 ჯარია 3
1 4 3 ‖ 2 1 1 4 აბჯარია
5 3 ‖ 3 5 დამსჯარია
2 3 3 ‖ 1 2 5 ნააჯარია

1448 3 5 ‖ 1 2 5 მოსაწონები 3
5 3 ‖ 2 3 3 მონები
2 3 3 ‖ 1 2 1 4 ნაჭონები
2 3 3 ‖ 1 2 1 4 ნარონები

1440 1 4 (1 3) 3 ‖ 3 5 (1 4) თეთრ-ძოწეული 3
5(2 3) 3 ‖ 2 3 3 ფრქვეული
5 3 ‖ 1 2 2 3 რეული
3 2 3 ‖ 1 2 5 (1 4) სულ-დალეული

1450 3 2 3 ‖ 1 4 3 ტკბილისა 3
3 1 1 3 ‖ 2 3 3 ლბილისა
3 2 3 ‖ 1 4 3 წბილისა
5(2 3) 3 ‖ 3 2 3 კბილისა

1451 3 2 3 ‖ 3 5 (1 4) არ-აღქატისა 3
1 4 3 ‖ 1 2 2 3 ბატისა
1 2 2 3 ‖ 2 6 (1 5) შუკ-მონამატისა
1 2 2 3(1 2) ‖ 3 2 3 ხატისა

1452 1 2 2 3 ‖ 5 3 ყელისა 3
1 4 3 ‖ 5 3 მრთელისა
1 2 2 3 ‖ 1 4 3 ხელისა
5 3 ‖ 2 3 3 ქველისა

1458 2 3 3 ‖ 5 3 სხეილითა 3
3 2 3 ‖ 2 3 3 წბილითა
3 2 3 ‖ 1 4 3 ლბილითა
3 2 3 ‖ 2 3 3 ტკბილითა

1454 4 4 ‖ 4 2 2 რვასა 2
2 2 4 ‖ 4 2 2 მზასა
1 1 2 1 3 ‖ 3 1 2 2 ხმასა
2 2 4 ‖ 1 2 1 2 2 ყმასა

1455 3 2 3 ‖ 2 (1 1) 3 3 გულისა 3
1 2 2 3 ‖ 3 2 3 სრულისა
1 4 3 ‖ 2 3 3 სულისა
1 2 2 3 ‖ 2 3 3 წყლულისა

1450 5 1 2 ‖ 2 3 3 დადება 3
1 1 1 2 3 ‖ 5 3 წადება
1 2 2 1 2 ‖ 1 1 3 3 ცხადება
2 3 3 ‖ 2 3 1 2 ქმა დება

1457 2 2 1 3 ‖ 2 2 4 (1 3) ჰირ-ნახულსა 2
2 2 4 ‖ 2 2 4 შესახულსა
1 2 1 4 ‖ 2 2 4 გაზრახულსა
2 2 2 2 ‖ 1 3 2 2 ხულსა

1458 1 2 2 1 2 ‖ 2 1 5 მოგეხმარები 3
2 3 3 ‖ 2 3 3 მარები
2 3 3 ‖ 1 2 5 საომარები
1 1 1 2 1 2 ‖ 1 2 1 4 ეექმარები

1450 1 2 2 3 ‖ 3 5 მოციქულობა 3
1 4 3 ‖ 3 5 მხიარულობა
1 1 3 1 2 ‖ 1 4 3 წყლულობა
2 1 2 2 1 ‖ 2 1 5 (1 4) ღხინ-ნაკლულობა

1400 2 1 2 2 1 ‖ 3 2 3 ნებითა 3
4 1 3 ‖ 2 3 3 (2 1) ენებით-ა
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 გრძნებითა
1 2 2 1 2 ‖ 1 1 3 3 თნებითა

1461 1 2 2 3 ‖ 2 3 3 ზენანი 3
2 3 3 ‖ 2 3 3 ლბენანი
3 2 3 ‖ 2 3 3 ფენანი
5 / 3 ‖ 2 1 1 1 3 რბენანი

1462 2 1 2 3 ‖ 3 2 3 თხრობილი 3
2 1 2 3 ‖ 1 2 2 3 ღმობილი
1 4 3 ‖ 2 3 3 შობილი
2 3 2 1 ‖ 1 2 2 3 ცნობილი

1468 3 2 3 ‖ 5 3 შენისა 3
2 1 2 3 ‖ 5 3 თქვენისა
2 1 2 1 2 ‖ 2 3 3 ენისა
2 3 3 ‖ 1 4 3 ზენისა

1404 3 2 3 || 1 2 5 მოსანდომარე 3
3 2 3 || 3 2 3 მჯდომარე
3 2 3 || 2 3 3 მკრთომარე
3 2 3 || 2 1 1 4 მეომარე

1405 1 4 3 || 2 3 3 ნებანი 3
3 2 3 || 2 1 2 3 ხლებანი
3 2 3 || 2 3 3 დებანი
1 2 2 1 2 || 2 3 3 თნებანი

1406 1 2 2 3 || 2 3 3 ყმისანი 3
1 2 2 2 1 || 2 1 2 3 მისანი
2 1 2 3 || 3 2 3 დგმისანი
3 2 3 || 2 3 (1 2) 3 ძმისანი

1407 2 2 1 3 || 2 2 4(1 3) არ-ნათნები 2
1 3 4 || 4 1 3 დაედგები
1 3 4 || 2 2 4 საყვარლები
2 2 4 || 4 4 მოებრუნდები

1408 2 2 2 2 || 4 2 2 ნუო 2
2 2 1 3 || 2 2 4 გავათუო
1 1 2 2 2 || 2 2 4 გავაცრუო
2 2 2 2 || 4 4 შეავგუო

1409 3 2 3 || 3 5 მოციქულობა 3
1 4 3 || 2 3 3 თქმულობა
1 4 3 || 1 2 5 (1 4) კვალ-ალმულობა
2 1 2 3 || 3 5 მოკრძალულობა

1410 3 2 3(1 2) || 3 5 შესახვეწელად 3
2 3 3 || 2 3 1 2 ზე წელად
2 1 2 3 || 2 3 1 2 მე წელად
1 1 1 5 || 3 5 და -ცა-მლეწელად

1411 3 2 1 2 || 1 2 5 სამართალია 3
3 2 1 2 || 1 2 5 სამეხთალია
1 2 2 1 2 || 1 2 5 (1 4) ფერ-ნამკრთალია
1 4 3 || 3 2 3 ხრმალია

1412 2 2 1 1 2 || 4 4 შეგვამღურებს 2
1 1 2 4 || 2 2 4 შეაურებს
4 4 || 4 4 მომასურებს
4 4 || 2 2 4 დამიურებს

1413 3 2 3 || 1 2 5 (1 4) შუქ-ნაფენამან 3
2 3 3 || 3 4 1 ააყენა მან
3 2 3 || 5 3 შენამან
2 1 2 3 || 2 3 3 ლხენამან

1414 2 1 2 3 || 2 2 1 3 რიდობა 3
1 4 3 || 1 4 (1 3) 3 დიდობა
1 4 3 || 1 2 5 მონაზიდობა
2 1 2 1 2 || 2 1 5 (2 3) კიდის-კიდობა

1415 1 2 2 3 || 3 5 საყვარელისა 3
1 4 3 || 3 1 4 შემყრელისა
2 1 2 3 || 2 3 3 ჭრელისა
2 3 3 || 2 1 5 სანატრელისა

1416 2 2 4 || 3 1 4 შეპოვნებით 2
2 2 2 2 || 1 3 4 მოკონებით
2 2 4 || 4 1 3 ეთნებით
4 4 || 4 (2 2) 1 3 დასჭნებით

1417 1 3 4 || 1 3 1 3 დაშლილა 2
2 2 4 || 4 2 2 რთეილა
2 2 4 || 4 4 გარდასთელილა
2 2 4 || 4 2 2 ელილა

1418 1 3 4 || 2 2 4 გააცხადებს 2
2 2 4 || 1 3 1 3 დაბადებს
2 2 (1 1) 4 || 2 2 (1 1) 4 გააკლადებს
2 2 4 || 4 (3 1) 1 3 აზადებს

1419 4 4 || 2 2 2 2 მზენი 2
2 2 2 2 || 2 2 4 ამაზრზენი
2 2 2 2 || 4 4 დანათხზენი
1 3 4 || 8 (4 4) სინატიფე-სინაზენი

1420 2 1 2 3 || 1 2 5 არონინებდეს 3
5 3 || 1 2 5 დაადინებდეს
3 2 3 || 3 5 მოალხინებდეს
5 3 || 3 1 4 აგინებდეს

1421 1 2 2 3 || 1 2 2 3 მთვარეთა 3
3 2 3 || 2 1 5 მოუბარეთა
2 1 2 3 || 2 6(1 5) კაც-მიუმხედარეთა
1 4 3 || 2 1 2 3 არეთა

1422 3 2 1 2 || 1 2 5 მასპინძლობა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 ხელობა
1 4 3 || 1 1 3 3 ხმელობა
1 2 2 3 || 2 3 3 ჭრელობა

1423 3 2 3 || 2 1 2 3 კლდეთასა 3
2 1 2 3 || 1 7(4 3) მასპინძლობა-კედ-
5 3 || 3 1 4 საქმეთასა [თასა
2 3 3 || 2 3 3 დღეთასა

1424 4 4 || 4 4 მხიარულნი 2
2 2 4 || 4 4 დაბეჭდულნი
2 2 4 || 2 2 4 შეგებულნი
1 3 2 2 || 1 3 4 (1 3) გულ-ნაკლულნი

1425 3 2 3 || 3 (1 2) 5 შესადარები 3
1 4 3 || 1 1 1 5 სპასალარები
3 2 3 || 2 3 3 ნარები
2 1 2 3 || 2 6 (1 5) კაც-დაუკარები

1426 2 2 2 2 || 2 2 4 გარდიხდების 2
2 2 2 2 || 2 2 1 3 წახდების
1 3 4 || 2 1 1 1 3 იდების
2 2 4 || 1 3 2 2 გბედების

1427 2 2 4 (3 1) || 2 2 4 (2 2) მეტის-მეტი 2
1 3 1 3 || 3 1 2 2 რეტი
2 2 2 2 || 2 2 2 2 კეტი
2 2 4 (3 1) || 2 2 2 2 მჭერეტი

1488 2 2 4 ‖ 4 4 აქლემისად 2
2 2 4 ‖ 1 3 4 საპერკლისად
1 3 4 ‖ 4 2 2 გზისად
4(3 1) 4 ‖ 4 2 2 მზისად

1489 2 3 3 ‖ 1 1 3 3 ხანები 3
2 3 3 ‖ 3(1 2)5(2 3) თანის-თანები
1 2 2 3 ‖ 2 2 1 3 მწყანები
5 3 ‖ 3 1 4 ნაბანები

1490 3 2 3 ‖ 3 2 3 მეფესა 3
3 2 3 ‖ 3 5 სიიფესა
1 2 2 3 ‖ 3 2 3 სეფესა
3 2 3 ‖ 3 5 მოეკრეფესა

1491 2 1 2 3 ‖ 2 3 3 შენისა 3
1 4 2 1 ‖ 5 3 ცხენისა
1 2 2 3 ‖ 3 2 3 წყენისა
3 2 3 ‖ 3 2 3 თქვენისა

1492 1 2 2 3 ‖ 3 2 3 გზანია 3
3 2 3 ‖ 1 4 3 კმანია
2 2 1 3 ‖ 2 1 2 3 ყმანია
2 1 2 3 ‖ 1 2 5 მომიტანია

1493 1 4 3 ‖ 5 3 ჟამისა 3
1 4 1 2 ‖ 2 3 3 წამისა
3 2 3 ‖ 2 3 3 სამისა
2 1 2 3 ‖ 1 2 5 (1 4) წარბ-წამწამისა

1494 3 1 1 3 ‖ 3 5 თქართქარებისა 3
3 2 1 1 1 ‖ 1 2 2 3 რებისა
3 2 3 ‖ 3 5 უნავრებისა
2 3 3 ‖ 3(1 2)5(1 4) გულ-მაგრებისა

1495 2 2 4 ‖ 3 1 2 2 სპანი 2
2 2 4 ‖ 1 3 2 2 სხვანი
4 2 2 ‖ 4 2 2 ხმანი
1 3 4 ‖ 4 2 2 მზანი

1496 1 4 3 ‖ 8 (3 5) მიგებულ-მოსაგება- 3
3 2 3 ‖ 3 5 დანაზებაეთა [ეთა
3 2 3 ‖ 3 5 შენაღებაეთა
2 3 3 ‖ 2 3 3 ებაეთა

1497 3 2 3 ‖ 1 2 5 მოგებებული 3
2 1 2 3 ‖ 2 3 3 დებული
2 3 3 (1 2) ‖ 2 1 5 გაწბილებული
3 2 1 2 ‖ 2 3 3 ხლებული

1498 3 2 2 1 ‖ 1 4 3 კრძალვასა 3
1 2 2 1 2 ‖ 2 3 3 ხალვასა
1 2 2 3 ‖ 2 3 3 მალვასა·
1 2 2 3 ‖ 2 1 2 3 ალვასა

1499 1 2 2 3 ‖ 3 2 3 კარაჲი 3
5 (2 3) 2 1 ‖ 3 2 3 მზარაჲი
2 3 3 ‖ 1 2 2 3 არაჲი
3 2 3 ‖ 3 5 მიუპარავი

1500 2 2 4 ‖ 2 2 2 2 ხანსა 2
1 3 4 ‖ 2 2 2 2 ტანსა
3 1 4 (3 1) ‖ 1 3 2 2 ჯანსა
1 3 2 2 ‖ 1 3 4 შესაგვანსა

1501 4 4 (3 1) ‖ 2 2 4 სასალამოდ 2
2 2 4 ‖ 1 3 4 დასაამოდ
4 4 ‖ 2 2 4 სათამამოდ
1 1 2 2 2 ‖ 2 2 4 შესალამოდ

1502 4 2 2 ‖ 8 (4 4) თვალადობა-სიტურ-
2 2 4 ‖ 2 2 4 სიალფესა [ფესა 2
1 3 4 ‖ 4 (3 1) 1 3 მეფესა
1 3 4 ‖ 4 4 მოსწრაფესა

1503 2 3 3 ‖ 3 5 დაეღონების 3
3 2 3 ‖ 1 2 1 4 გემონების
2 1 2 3 ‖ 1 2 1 4 გეგონების
2 3 3 ‖ 1 1 1 5 მოგეწონების

1504 1 2 2 3(1 2) ‖ 1 4 3 ხანისა 3
2 1 2 3 ‖ 3 2 3 მწკანისა
2 3 3 ‖ 1 2 5 (1 4) ეერ-მოტანისა
3 2 1 2 ‖ 3 1 4 ფარმანისა

1505 2 3 3 ‖ 2 3 3 რაზმისა 3
3 2 3 ‖ 1 4 3 ბაზმისა
2 3 3 ‖ 5 (2 3) 1 2 და ზმისა
3 2 3 ‖ 3 1 4 ნაკაზმისა

1506 3 2 3 ‖ 1 2 5 მოსახსენებლად 3
2 3 1 2 ‖ 1 4 3 მენებლად
1 2 2 3 ‖ 1 2 2 3 მეენებლად
1 2 2 3 ‖ 1 2 5 გამაოენებლად

1507 1 2 2 3 ‖ 2 1 5 შემეღარებით 3
3 2 3 ‖ 2 3 3 დარებით
3 2 3 ‖ 2 3 3 დარებით
1 2 2 3 ‖ 1 2 5 მოემხედარებით

1508 2 2 4 ‖ 2 1 1 2 2 ქალსა 2
1 3 4 ‖ 3 1 4 (1 3) ფერ-ნამკრთალსა
4(1 3) 4 ‖ 2 2 2 2 ალსა
2 2 2 2 ‖ 4(1 3)4(1 3) გულ-ფიქალსა

1509 2 2 2 2 ‖ 1 3 2 2 გრძელსა 2
4 4 (13) ‖ 4 2 2 ყელსა
2 2 4 ‖ 4 2 2 მზრდელსა
4 2 2 ‖ 1 3 4 მომსმენელსა

1510 1 3 4 (1 3) ‖ 2 2 4 შეეზარდა 2
1 3 4 (3 1) ‖ 1 3 4 დაეყარდა
4 4 ‖ 2 2 4 გამიჭარდა
2 2 4 ‖ 2 2 4 ჩამადარდა

1511 1 3 2 2 ‖ 2 2 1 3 მოგთმინდეს 2
2 2 2 2 ‖ 3 1 2 2 გინდეს
4 2 2 ‖ 2 2 2 2 მდინდეს
1 3 2 2 ‖ 4 4 გა-ცა-ფრ ინდეს

1512 1 3 4 || 4 2 2 ვერა 2
1 3 2 2 || 2 1 1 1 3 ეფერა
2 2 4 || 1 3 4 დამებერა
2 2 4 || 2 2 2 2(1 1) ჯერ-ა

1518 1 3 2 2 || 2 2 2 2 მშურდა 2
2 2 4 || 4 1 3 მოგმღურდა
1 3 1 3 || 2 2 1 3 მომსურდა
2 2 3 1 || 2 2 4 დადასტურდა

1514 1 3 4 || 2 2 4 მოისმინა 2
2 2 4 || 2 2 4 დაეფინა
1 3 4 (3 1) || 4 2 2 წინა
4 4 || 1 3 1 3 ეწყინა

1515 2 2 4 || 4 4 გაექანა 2
2 2 4 || 4 2 2 განა
3 1 4 || 4 2 2 თანა
2 2 4 || 2 2 4 მოევანა

1516 2 2 4 || 1 3 1 3 მივიდა 2
2 2 4 (1 3) || 2 2 4 იფარვიდა
1 3 4 || 4 2 2 ზრვიდა
2 2 4 || 2 2 4 დაჰფარვიდა

1517 2 3 3 || 3 2 3 სდენიან 3
3 2 3 || 2 1 5 დაუფენიან
3 2 1 2 || 1 2 5 გამოგჩენიან
2 3 1 2 || 2 3 3 გრცხვენიან

1518 4 4 || 1 3 4 (2 2) არე-მარე 4
4 2 2 || 2 2 1 3 არ ემარე
1 3 4 || 1 3 4 არემა-რე
2 2 2 2 || 2 2 2 2 არე, მარე

1519 2 2 4 || 1 2 1 2 2 გმირსა 2
2 2 4 || 3 1 2 2 პირსა
2 1 1 4 || 2 2 2 2(1 1) ღირს-ა
2 2 2 2 || 1 3 2 2 ჰპირსა

1520 1 3 4 || 2 2 1 1 2 ჰბრძანებ 2
1 1 2 2 2 || 2 2 4 აგვიანებ
4 4 || 2 2 4 მოიყვანებ
4 2 2 || 2 2 4 მოივანებ

1521 4 4 || 2 2 4 მიეგებნეს 2
1 3 4 || 2 2 2 2 ღებნეს
2 2 4 || 2 2 2 2 ძებნეს
2 2 2 2 || 2 2 2 2 ებნეს

1522 3 1 4 || 1 2 5 გარდახდომილმან 3
3 2 3 || 2 3 3 კრთომილმან
5 3 || 3 2 3 ჯდომილმან
3 2 3 || 1 2 5 (1 4) ვერ-მიხედომილმან

1523 2 2 2 2 || 3 1 4 დარიანო 4
2 2 4 || 2 2 4 არიანო
3 1 4 || 2 2 1 3 და რიანო
1 3 2 2 || 1 2 1 1 3 არ იანო

1524 3 2 3 || 2 3 3 ფენასა 3
1 2 2 3 || 2 3 3 ჩენასა
2 3 3 || 2 3 3 ლხენასა
2 3 3 || 2 3 3 რბენასა

1525 2 3 3 || 2 3 3 დარებად 3
2 3 3 || 1 2 5 დასადარებად
1 4 3 || 1 2 5 მიუმხვდარებად
2 3 3 || 2 3 3 არებად

1520 3 2 3 || 2 3 3 ჰირისა 3
8 (3 5) || 3 1 4 პორფირისა
3 2 3 || 2 3 3 პირისა
3 2 3 || 2 1 2 3 გმირისა

1527 3 1 2 2 || 2 2 4 უსალამეს 2
4 3 1 || 4 4 დაალმეს
2 2 4 || 1 3 4 შეალამეს
4(1 3) 4 || 1 3 4 აწამწამეს

1528 3 2 3 || 2 3 3 ზეთასა 3
3 2 1 2 || 3 2 3 ბრქეთასა
1 2 2 1 2 || 2 3 3 ღრეთასა
1 2 2 3 || 2 1 2 3 მზეთასა

1529 3 2 3 || 1 2 2 3 თავისსა 3
2 3 3 || 3 3 2 მოეკლა ვისსა
4 1 3 || 1 2 5 სანახავისსა
1 1 3 3 || 2 1 2 1 2 და ვისსა

1530 2 2 4 || 4 2 2 ჯდომა 2
2 1 1 4 || 1 1 2 2 2 კრთომა
2 2 2 2 || 1 3 1 1 2 ზომა
2 2 4 || 2 2 4 (1 3) არ-წახდომა

1531 1 2 2 1 2 || 2 1 2 3 გრძელობა 3
5(1 4) 3 || 1 2 5 გარდუხდელობა
2 1 2 3 || 1 2 5 შეუცელელობა
2 3 3 || 3 5 შემომყრელობა

1532 1 3 2 2 || 4 4 თაყვანება 2
4 2 2 || 2 2 2 2 ნება
1 2 1 2 2 || 1 3 2 2 სნება
2 2 4 || 4 2 2 მცნება

1533 3 1 4 || 2 2 4 ეთაყვანნეს 2
4 2 2 || 2 2 4 მიგვეყვანნეს
4(2 2) 4 || 2 2 4 დაგვაგვანნეს
2 2 4 || 2 2 4 აგულვანნეს

1534 4 2 2 || 4 4 გადიდება 2
2 2 4 || 3 1 2 2 დება
2 2 2 2 || 3 1 2 2 დება
3 1 4 || 2 1 1 4 გაფლიდება

1535 1 1 3 3 || 1 1 3 3 ზენია 3
3 2 3 || 3 5 სინაზენია
3 2 3 || 3 5 ამაზრზენია
1 1 1 2 3 || 3 2 3 მზენია

1530 3 2 3 || 3 1 4 მესავსისა 3
2 1 2 3 || 1 4 3 მხავსისა
3 2 3 || 3 5 შესამსგავსისა
1 2 2 3 || 3 2 3 მსგავსისა

1537 5 3 || 2 3 3 ჰიქები 3
1 2 2 3 || 1 4(2 2) 3 სიქები
1 4 3 || 2 3 3 იქები
3 2 3 || 1 4 1 2 იქ ები

1538 3 2 3 || 3 1 4 წინწილისა 3
2 1 2 3 || 1 4 3 თლილისა
3 2 3 || 2 1 2 3 მილისა
2 3 1 2 || 3 2 3 დილისა

1539 2 2 4 || 1 2 1 1 3 საპყარი 2
4 4 || 4 4 მონაყარი
4 4 || 3 1 2 2 მყარი
1 1 2 2 2 || 4 1 3 მაყარი

1540 3 2 3 || 1 2 1 4 ლაფალია 3
3 2 2 1 || 3 5 სატურფალია
2 1 2 3 || 1 2 5 დედოფალია
1 2 2 3 || 1 2 5 ნატერფალია

1541 1 3 1 3 || 2 2 2 2 სწორად 2
4 3 1 || 1 3 2 2 შორად
2 2 3 1 || 2 2 2 2 სწორად
2 2 4 || 4 2 2 გორად

1542 3 2 3 || 1 2 5 არიფობასა 3
2 1 2 2 1 || 1 2 5 ხელმწიფობასა
2 1 2 3 || 8 (3 5) უხეობა-იეფობასა
2 1 2 3 || 3 1 4 მეფობასა

1543 3 2 3 || 2 3 3 ქალისა 3
4 1 3 || 1 3 1 3 სძალისა
2 1 2 3 || 1 2 5 ნაათალისა
2 2 1 3 || 1 4 3 თვალისა

1544 1 2 2 3 || 2 3 3 ბედისა 3
3 2 3 || 5 3 დედისა
1 4 3 || 1 2 2 3 ტრედისა
3 2 3 || 3 2 3 ქედისა

1545 2 2 1 3 || 4 4(1 3) თავ-შედგმული 2
1 3 4 || 4 4 შეკაზმული
2 2(3 1) 4 || 2 2 1 3 მახმული
2 2 4 || 2 2 4(2 2) ღვინო-სმული

1546 1 4 3 || 2 3 3 თეისანი 3
5 1 2 || 2 3 3 სმისანი
3 2 3 || 2 3 3 ქვისანი
1 2 2 3 || 2 1 2 3 მზისანი

1547 3 2 2 1 || 2 3 3 მთოველად 3
3 2 3 || 3 5 დასათხოველად
3 2 3 || 1 2 2 3 ყოველად
2 1 2 3 || 2 1 2 3 მძოველად

1548 3 2 3 || 3 5 ხელოვნებამან 3
1 2 2 3 || 2 3 3 ენებამან
3 2 1 2 || 1 2 5 დაყოვნებამან
2 1 2 3 || 3 2 3 ნებამან

1549 3 2 3 || 1 1 3 3 რიდითა 3
2 3 3 || 3 5 გაიცდიდითა
3 2 3 || 2 3 3 დიდითა
2 2 1 3 || 3 5 და-ცა-სჭრიდითა

1550 3 2 3 || 2 3 3 ორები 3
1 2 2 1 2 || 2 3 3 ყორები
2 3 3 || 2 1 5 მოეშორები
3 2 3 || 2 1 5 მოეღორები

1551 1 2 2 3 || 3 2 3 მზრახავად 3
2 3 3 || 2 3 3 მსახავად
1 2 2 3 || 3 5 მეყავლახავად
2 3 3 || 1 4 1 2 ახ, აეად

1552 3 2 3 || 3 2 3 ფრქვევასა 3
3 2 3 || 3 2 1 2 მე ეასა
2 3 3 || 3 2 3 თნეევასა
3 2 3 || 2 1 2 3 წვეევასა

1553 3 2 3 || 3 2 3 ზმულია 3
2 3 3 || 3 5 დაკაზმულია
2 1 2 3 || 3 5 ხვარაზმულია
3 2 3 || 3 5(2 3) ნაღელ-ჰმულია

1554 5 3 || 2 3 3 დობილნი 3
5 3(1 2) || 3 5 გამონდობილნი
3 2 3 || 3 5 გარდაქდობილნი
3 2 3 || 3 2 3 წდობილნი

1555 2 3 3 || 1 7(2 5) თანა-შეესწოროსა 3
3 2 3 || 3 5 მოეშოროსა
2 1 2 3 || 1 2 5 მოაშოროსა
2 3 3 || 1 2 5 იქედგოროსა

1556 3 2 3 || 3 5 დაუბადიან 3
3 2 3 || 2 1 2 3 სწადიან
2 2 1 3 || 2 1 2 3 ჩადიან
2 3 3 || 3 1 4 იქადიან

1557 5(2 3) 1 2 || 2 1 5 შემოგმენებოდი 3
2 3 3 || 1 2 1 4 დაეკვნებოდი
3 2 3 || 3 5 მეუბნებოდი
2 1 2 2 1 || 2 1 2 3 სდნებოდი

1558 3 2 1 2 || 2 3 3 ლხინებო 3
2 3 1 2 || 3 5 მოეითმინებო
3 2 3 || 2 3 3 ვინებო
3 2 3 || 1 2 5 დავიდინებო

1559 1 3 4 || 4 2 2 ქალნი 2
1 3 4 || 1 3 2 2 თვალნი
2 2 4 || 4 2 2 ალნი
2 2 1 3 || 1 3 4 ნაათალნი

1560 2 3 3 || 3 2 3 ხელდების 3
3 2 3 || 1 2 5 უერთხელდების
2 1 2 3 || 1 2 2 3 ცხელდების
3 2 3 || 2 3 3 თხელდების

1561 3 2 3 || 2 2 1 3 კოცებით 3
2 1 2 3 || 1 4 3 ოცებით
2 3 3 || 3 5 გაასოცებით
2 3 3 || 3 5 დავიზოცებით

1562 3 2 3 || 3 5 გამომსალამე 3
2 3 3 || 2 3 3 სალამე
1 1 3 3 || 1 2 1 1 3 მას ალამე
3 2 3 || 2 1 2 1 2 სალა მე

1563 4 1 3 || 2 2 1 3 ბარგითა 3
3 2 3 || 3 2 3 კარგითა
2 3 3 || 1 4 3 ვარგითა
2 3 3 || 5 3 მარგითა

1564 1 1 1 2 3 || 1 2 1 4 დაბადოსა 3
5 3 || 3 5 დიქადოსა
3 2 3 || 3 5 უდილადოსა
2 3 3 || 3 2 1 2 არ დოსა

1565 3 1 2 2 || 2 2 4 საწადელი 2
2 2 4 || 4 4 გაუცდელი
1 3 4 || 2 2 4 აწინდელი
2 2 1 3 || 2 2 4 გარდუხდელი

1566 1 3 2 2 || 2 2 2 2 სჯობდეს 2
2 1 1 2 2 || 2 2 4 დაატკბობდეს
2 2 4 || 2 2 4 მიანდობდეს
4 2 2 || 3 1 2 2 ხმობდეს

1567 3 1 4 || 2 2 4 დაამზადნეს 2
2 2 4 || 4 4 უდიადნეს
2 2 4 || 4 1 3 დაბადნეს
4 2 2 || 4 4 გაუცხადნეს

1568 1 3 4 || 1 3 4 გაადიდეს 2
4 4 || 1 3 4 გარდიხდიდეს
1 3 4 (2 2) || 2 2 4 მიართმიდეს
4 4 || 4 2 2 ჰყრიდეს

1569 2 3 3 || 1 2 1 4 ხადოდიან 3
2 1 2 3 || 1 2 5 მოიტყოდიან
2 3 3 || 1 2 1 4 იქმოდიან
5 3 || 1 2 5 მოვიდოდიან

1570 2 2 4 || 2 2 4 შეკვდომილსა 2
2 1 1 1 3 || 1 3 2 2 ზრდილსა
1 3 4 || 4 2 2 წილსა
2 2 2 2 || 4 2 2 ტკბილსა

1571 2 2 1 3 || 4 4 ეპატრონე 2
4 4 || 2 2 4 დაგვამონე
2 2 4 || 4 (2 2) 2 2 ღონე
4 4 || 1 3 1 3 ვიქონე

1572 2 3 3 || 2 3 3 დღენია 3
5 3 || 5 3 ძღენია
1 4 3 || 1 4 3 ცხენია
2 3 3 || 3 5 დააჩენია

1573 3 1 2 2 || 4 4 მოესურვა 2
4 2 2 || 4 4 მომემდურვა
1 2 1 2 2 || 4 2 2 ურვა
4 4 || 2 2 4 დამიშურვა

1574 1 3 4 || 4 2 2 ჩემსა 2
4(2 2) 4 || 3 1 2 2 თემსა
4 4 || 4 2 2 მრწემსა
2 2 4 || 4 1 3 ირემსა

1575 2 3 3 || 1 2 5 მოიარეო 3
1 1 3 3 || 2 3 3 გარეო
3 2 3 || 2 1 5 გავიხარეო
2 3 1 2 || 3 2 3 მთვარეო

1576 4 4 || 1 3 4 ჯუბაჩები 2
1 3 2 2 || 1 3 1 3 ჩამჩები
1 3 4 || 2 2 4 მეურჩები
3 1 2 2 || 1 3 1 3 დაერჩები

1577 2 2 4 || 3 1 2 2 რიდე 2
2 6 (2 4) || 1 1 2 2 2 კიდე
2 2 4 || 2 1 1 2 2 ვზიდე
2 2 4 || 1 3 4 შეხედვიდე

1578 3 2 3 || 3 5 გაესალამა 3
2 3 3 || 2 3 3 ალამა
2 3 3 || 2 3 3 დალამა
3 2 3 || 3 1 4 სამსალამა

1579 2 2 1 3 || 3 2 3 მცირენი 3
2 3 3 || 3(2 1) 5 ანატირენი
2 3 1 2 || 3 5 დანაპირენი
3 2 3 || 2 1 2 3 ჭირენი

1580 5 3 || 3 4 1 დააშვენა მან 3
2 1 2 3 || 2 3 3 წყენამან
1 2 2 3 || 3 2 3 ლხენამან
5 3 || 2 3 3 ზენამან

1581 1 3 4 || 4 2 2 სძულდეს 2
4 4 || 4 4 გაუსრულდეს
4 4 || 2 2 4 და-ვე-წყულდეს
4 4 || 4 4 გამორჭმულდეს

1582 2 2 4 || 2 2 4 მო:თოვდეს 2
4 (2 2) 4 || 1 3 1 3 ითზოვდეს
2 2 4 || 2 2 1 3 უწოვდეს
2 2 4 || 1 1 2 2 2 სძოვდეს

1583 3 2 3 || 2 3 3 ღამისა 3
3 2 3 || 2 3 3 ჟამისა
1 1 3 3 || 2 3 3 წამისა
1 2 2 3 || 1 4 3 დამისა

1584 3 2 3 || 1 1 3 3 სარებლად 3
2 3 3 || 1 2 5 საკამათებლად
1 2 5 || 3 2 3 მარებლად
3 2 3 || 3 5 გამახარებლად

1585 3 2 2 1 || 8 (3 5) სიჩაღხე-სიხაფეთანი
2 3 3 || 3 5 ხელწიფეთანი 3
2 2 1 3 || 3 1 4 მეფეთანი
2 1 2 3 || 3 5 ვილაყეთანი

1586 2 3 3 || 3 5 მისანდობელი 3
3 2 3 || 1 4 3 მსწრობელი
2 1 2 1 2 || 3 5 მაყენებელი
1 1 3 3 || 3 2 3 მხლებელი

1587 3 4 1 || 2 3 3 ხონელსა 3
5(2 3) 3 || 2 1 2 3 რომელსა
3 2 3 || 1 7 (2 5) ენა-დაშრომელსა
3 2 3 || 2 6 (1 5) ცრემლ-შეშრომელსა

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი

რითმათა საძიებელში ცალ-ცალკეა დალაგებული იდენტური და არაიდენტური რითმები. სარითმო სიტყვათა საძიებელში პირველ ადგილზე მოცემულია სარითმოდ გამოყენებული სიტყვა, შემდეგ კი—რითმა. ცალკე ერთეულადაა გატანილი კომპოზიტის მეორე (და მესამე) წევრიც, ფრჩხილებში ნაჩვენებია კომპოზიტის შემადგენელი ელემენტები. როდესაც რითმის წარმოქმნაში ორი ან მეტი სიტყვა მონაწილეობს, თითოეული მათგანი წარმოდგენილია როგორც დამოუკიდებელი ერთეული. იქვე (ფრჩხილებში) მოთავსებულია რითმის წარმომქმნელი ყველა სიტყვა. თუ სიტყვა სხვადასხვა რითმაშია გამოყენებული, მასთან ნაჩვენებია ყველა რითმა. საძიებელში ცალკე ერთეულებადაა გატანილი (სხვადასხვა ნომრით) ფორმით ერთნაირი, მაგრამ განსხვავებული ლექსიკური მნიშვნელობის მქონე სიტყვები.

1. რითმათა საძიებელი

ა) იდენტური რითმები

ა

აბა
აბანი
აგად
აგდი
აგე
აგესა
აგითა
აგნა
აგნი
აგოს
ადა
ადამან
ადდეს
ადე
ადება
ადებლად
ადებს
ადენით
ადესა
ადია
ადიან
ადილსა
ადნეს
ადრად
ადრო
ადსა
აეკიდა
აეალთა
აეალი
აევი
აეია
აეითა
აეიო
აეისა
აეისად
აეისსა
აელად
აელითა
აენე
აენეს
აენია

აენის
აერე
აესა
აესენ
აესისა
აზმა
აზმისა
აზოდ
აზრა
ათა
ათაო
ათასა
ათდა
ათი
ათისა
აკე
აკო
ალაეად
ალაეი
ალამა
ალამან
ალამნეს
ალე
ალები
ალების
ალეს
ალეა
ალეად
ალეასა
ალეით
ალეოდა
ალთა
ალი
ალია
ალითა
ალიო
ალისა
ალისად
ალნი
ალობა
ალსა
ამა

ამან
ამასა
ამე
ამება
ამეთ
ამენი
ამეს
ამია
ამით
ამითა
ამისა
ამისად
ამოდ
ამოსა
ანა
ანამან
ანანი
ანასა
ანგი
ანდეს
ანდით
ანე
ანებ
ანები
ანელად
ანენ
ანი
ანია
ანითა
ანისა
ანისად
ანსა
ანტენით
არა
არად
არაეი
არგა
არგი
არგითა
არდა
არდეს
არდი

არდითა
არდისა
არე
არებ
არები
არებით
არების
არებლად
არებსა
არეთა
არემარე
არენი
არენით
არეო
არეებდა
არითა
არი
არია
არიანო
არიდენო
არითა
არისა
არისად
არნა
არნეთ
არნეს
არნი
არო
არობა
აროთა
არომან
არსა
არულად
არული
ასა
ასადაგეს
ასდენ
ასები
ასების
ასი
ასია
ასისა

ასხნა
ატე
ატები
ატისა
აულად
აფაეი
აფაეი
აფენი
აფითა
აფისა
აფნეს
აღებად
აღი
აღნი
აცამდის
აცი
აცითა
აცისა
აწები
აჭარნი
აჭა
აჭაეად
აჭავს
აჭალსა
აჭარა
აჭე
აჭები
აჭელსა
აჭემან
აჭენით
აჭეო
აჭეს
აჭესა
აჭეულად
აჭია
აჭით
აჭიოს
აჭისა
აჭლები
აჭმან
აჭნა
აჭოთ
აჭული
აჭყო

ბ

ბარესა
ბარი
ბარია
ბარითა
ბარისა
ბარსა
ბეღითა
ბიან
ბილია
ბილისა
ბრისად
ბულსა

გ

გაესო
გეთა
გოსანი
გულისა
გულისად
გულო

დ

დაგულსა
დაებადა
დარა
დარებად
დარებით
დარი
დასული
დაღარად
დება
დებასა
დები
დებია
დებიან
დების
დებულსა
დელი
დერი
დერითა
დია
დიან
დიღებს

დილისა
დილნო
დობილნი
დობლად
დოშა
დოშია

ე

ეარა
ება
ებად
ებავთა
ებანი
ებარე
ებასა
ებდა
ებდეს
ებელი
ებენ
ები
ებია
ებიან
ებითა
ებინე
ების
ებლად
ებნეს
ებოდა
ებოდეს
ებოდის
ებულა
ებულთა
ებული
ებულნი
ებულსა
ედაო
ედი
ედით
ედითა
ედისა
ედლად
ედნა
ედნეს
ედრე
ედსა
ევა
ევარი
ევასა
ეველად
ეველი
ევია
ევიან
ევით
ევითა
ევინა
ევინე
ევირო
ევის
ევისა
ევრად
ევრები
ევრი
ეერითა
ეზითა
ეზროს
ეთანი
ეთასა
ეთეთ
ეთსა
ელად
ელანი
ელასა
ელდების
ელევი
ელვა
ელთა
ელთასა
ელი
ელია
ელითა
ელიო
ელისა
ელობა
ელსა
ემთანი
ემისად
ემსა
ენა
ენად
ენათა
ენამან
ენანი
ენასა
ენდა
ენე
ენება
ენები
ენებლად
ენელი
ერთა
ენი
ენია
ენიან
ენიე
ენით
ენითა
ენისა
ენისად
ენო
ენოდა
ენოდეს
ენოს
ენსა
ეო
ეობა
ეოდა
ეოდეს
ერა
ერად
ერასა
ერე
ერება
ერებად
ერები
ერების
ერენ
ერვა
ერთა
ერთად
ერი
ერია
ერითა
ერისა
ერმან
ერნი
ერობა
ერსა
ესა
ესადრე
ესებსა
ესი
ესია
ესითა
ესისა
ეტად
ეტასა
ეტი
ეტითა
ეტისა
ეტნი
ეტსა
ეულთა
ეული
ეულმან
ეულსა
ეფდა
ეფეო
ეფესა
ეფობით
ეცი
ეწა
ეწელად
ეწელი
ეწნა
ეხოს
ეჯდა
ეჯით

ვ

ვალი
ვალია
ვალისა
ვალსა
ვანე
ვანებლად
ვანნეს
ვარო
ვებული
ვებულსა
ველად
ველანი
ველისა
ველო
ვიდა
ვიდეს
ვიდიან
ვითა

ზ

ზარია
ზებია
ზენაო
ზენი
ზენია
ზესა
ზისა
ზმული
ზმულობა
ზობა
ზობასა

თ

თალი
თალსა
თების

ი

ია
იალი
იალსა
იამან
იან
იანად
იანი
იანსა
იარა
იარე
იარეს
იდა
იდად
იდარი
იდე
იდები
იდეთა
იდენით
იდეა
იდესა
იდი
იდია
იდიან
იდითა
იდისა
იდნა
იდნეს
იდობა
იდობით
იდობს
იდოდა
იდონ
იდოს
იდსა
იერი
ივარად
ივარდა
ივიან
იენა
იენებს
ივნოს
ითა
ითხე
ითხენ
ითხეს
ილა
ილად
ილდები
ილდების
ილდი
ილენით
ილი
ილითა
ილისა
ილისად
ილნი
ილობა
ილობით
ილოსა
ილსა
იმდა
ინა
ინანი
ინარდა
ინარე
ინასა
ინდა
ინდეს
ინდი
ინე
ინება
ინებდა
ინებდეს
ინები
ინების
ინებო
ინეს
ინია
ინისა
ინო
იო
იოდა
ირა
ირად
ირასა
ირდა
ირდეს
ირე
ირები
ირეთა
ირენი
ირეო
ირეს
ირთაო
ირი
ირია
ირითა
ირიო
ირისა
ირისად
ირნა
ირნი
ირო
ირობა
ირონი
იროს
იროსა
ირსა
ისა
ისაგან
ისად
ისადა
ისანი
ისასა
ისი
ისითა
ისისა
ისისად
ისონი
ისსა
ისცა
ისხეს
იფნა

ჰქები
ჰქია
ჰშისა
ჰშობს
იცა
იცართა
იცე
იცი
იცითა
იცის
იცისა
იცო
იწა
იჯა

ძ
ძარისა
ძარნი
ძიდე
ძიდენით

ლ
ლებდა
ლების
ლებისა
ლებული
ლენით
ლეო
ლია
ლობასა
ლულად

მ
მალითა
მანები
მარები
მართა
მარია
მაროს
მასა
მახია
მებულმან
მელი
მელნი
მელო
მიდეს
მიდიან
მილისა
მილსა
მინამან
მინები
მისად
მისანი
მობია
მოდა
მული
მულია

ნ
ნარი
ნარია
ნარითა
ნარისა
ნაროს
ნაროსა
ნება
ნებად
ნებამან
ნებასა
ნებია
ნებით
ნებითა
ნების
ნებისა
ნებოდი
ნელი
ნელია
ნელითა
ნელისა
ნილი
ნობდეს
ნობდი
ნოსა

ო
ობა
ობანი
ობასა
ობდა
ობდეს
ობდიან
ობელად
ობელი
ობელმან
ობელნი
ობელსა
ობენ
ობი
ობია
ობითა
ობილა
ობილი
ობილნი
ობილსა
ობინო
ობის
ობისა
ობლისა
ოდა
ოდეს
ოდია
ოდიან
ოების
ოელი
ოვა
ოვანი
ოვდეს
ოვე
ოველად
ოველი
ოვნა
ოკლა
ოლა
ოლასა
ოლითა
ომა
ომარე
ომასა
ომელი
ომელნი
ომელსა
ომთა
ომი
ომია
ომით
ომილმან
ომილსა
ომისა
ომნია
ომსა
ონამან
ონანი
ონდეს
ონე
ონებენ
ონეთი
ონების
ონია
ონითა
ონისა
ონი
ონოსა
ორად
ორანი
ორდენ
ორები
ორთა
ორი
ორია
ორითა
ორისა
ოროსა
ორსა
ოსანი
ოტანი
ოტასა
ოცა
ოცებით
ოცი
ოცა
ოცნეს
ოხისა

პ
პანია

რ
რალი
რალია
რგელია
რები
რებია
რებისა
რეთელი
რელისა
რენია
რია
რიდა
რიტნა
რობა
რობლად
რონია
რული
რულია
რულმან
რულნი
რულსა
რჩებიან

ს
სადარე
სალამე
სამალი
სამალებისა
სებისა
სებოდა
სენები
სრასა
სრულად
სრული
სრულითა
სრულნი
სრულსა

ტ
ტანისა
ტყვია

უ
უა
უბარი
უბები
უდენ
უდენი
უები
ულა
ულად
ულდეს
ულე
ულებ
ულები
ულევი
ული
ულია
ულითა
ულისა
ულნი
ულობა
ულსა
უნაკი
უნდა
უნდეს
უნდი
უნეე
უნვებს
უნოსა
უო
უობს
ურა
ურად
ურდა
ურვა
ურეებს
ურეეთ
ურეენ
ური
ურნა
ურობა
ურსა
უაა
უქდა
უქი
უქმან
უშენოსა
უში
უშნა
უხებს
უხილსა

ფ
ფალია
ფალსა
ფეთანი
ფენი
ფესა
ფობასა
ფოსა

ქ
ქალისა
ქალსა
ქანი
ქმარი
ქნია

ღ
ღარისად
ღებინე

ყ
ყარე
ყარი
ყარნა
ყენიჲ

შ
შაითა
შერისა

ჩ
ჩები

ც
ცადენით
ცების
ცხებული
ცხენი
ცხენია

წ
წამე
წარებს
წებოდა

ჭ
ჭრელად

ხ
ხანია
ხარიან
ხებული
ხელდების
ხელეს
ხელი
ხელისა
ხელნი
ხელსა
ხლებია
ხოცა
ხულისა
ხულსა

ჯ
ჯარია
ჯარისა
ჯებითა

ბ) არაიდენტური რითმები

აბუნდეს / აბრუნდეს / აღუმდეს / აუნდეს
აგეკიდა იხ. აეკიდა
აგიგია იხ. არიგია
ადოსა / არდოსა
ადუმდეს იხ. აბუნდეს
აეგების / აერგების / არეგების
აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა
აერგების იხ. აეგების
ავალსა იხ. ამალსა
აველებს / ავღლებს / ასძლებს / ახლებს
ათად / აკვთად
ათებლად იხ. არებლად
ათისა / ასისა
ათლებს / აკლებს / ახლებს
აკვთად იხ. ათად
აკლებს იხ. ათლებს
ამალსა / ავალსა
ამიგია იხ. არიგია
ამსა / მასა
ანება იხ. ონება
არდმეკიდა იხ. აეკიდა
არდოსა იხ. ადოსა
არებლად / ათებლად
არეგების იხ. აეგების
არეკიდა იხ. აეკიდა
არიგია/ აგიგია / ამიგია
ასისა იხ. ათისა
ასძლებს იხ. ავლებს
აუნდეს იხ. აბუნდეს
ახლებს იხ. აველებს
ახლებს იხ. ათლებს
ეარსა / იარსა
ებარად იხ. ედარად
ებელი / ობელი
ებნელი / ნებელი
ებნისა იხ. ენისა
ედარად / ებარად
ევნები იხ. ენები
ელია / ერია
ელობა / ერობა
ელურად / ერულად
ენება იხ. ონება
ენები / ევნები
ენებით / ენნებით
ენისა / ებნისა
ენნებით იხ. ენებით
ერების იხ. ო(ე)ნების
ერია იხ. ელია
ერობა იხ. ელობა
ერულად იხ. ელურად
ესსა / ესა
ეფსა / ეფსსა
ეჭველსა / ეჭელსა
იარსა იხ. ეარსა
იდეს / იედეს / იმდეს
იდოდეს / იოდეს
იედეს იხ. იდეს
ითხოს / იხოს
იმდეს იხ. იდეს
ინდების / ინდდების
იოდეს იხ. იდოდეს
ირალი / ისალი
ირდეს / რიდეს
ირსმცა იხ. ისმცა
ისალი იხ. ირალი
ისმცა / ირსმცა
იცხე / ისცხე
იხოს იხ. ითხოს
მასა იხ. ამსა
ნებელი იხ. ებნელი
ობელთა / ომელთა
ობელი იხ. ებელი
ოვ(ნ)ების / ერების
ომელთა იხ. ობელთა
ომელსა / ონელსა
ონება / ანება / ენება
ონელსა იხ. ომელსა
ოცია / ორცია
რასა / რვასა
რებასა / რვებასა
რებული / რვებული
რვასა იხ. რასა
რვებასა იხ. რებასა
რვებული იხ. რებული
რიდეს იხ. ირდეს
უბნევია / უთნევია / უთქმევია / უქნევია
ულისა / ურისა
უნვასა / ურვასა
ურისა იხ. ულისა
უქნევია იხ. უბნევია
უხვდების / უხდების
ჭვირად იხ. ჭირად
ჭვირისა იხ. ჭირისა
ჭირად / ჭვირად
ჭირისა / ჭვირისა

2. სარითმო სიტყვათა საძიებელი

ა

• (ა, სად აგეს) ასადაგეს	ადამიანი ათნი
• (გლახ, ა) ახა	ადამისსა ისსა
–ა (ამით–ა) ამითა	ადარე (სატანას ადარე) სადარე
–ა (არავინ–ა) ინა	ადარნა არნა
–ა (არ–სიძვირით–ა) ირითა	ადიადა ადა
–ა (დასტურ–ა) ურა	ადიდებდა ებდა
–ა (დღეს–ა) ესა	ადილებს დილებს
–ა (მზად ეს–ა) ადესა	ადრად ადრად
–ა (ვინ–ა) ინა	ადრე (ეს ადრე) ესადრე
–ა (ენებით–ა) ნებითა	ადრინდელი დელი
–ა (თინათინ–ა) ინა	აეგების აეგების/აერგების/არეგების
–ა (იეფად–ა) ადა	აეკიდა აეკიდა, აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა
–ა (ახ, ის–ა) ახისა	აენთების ების
–ა (ქვნესით–ა) ესითა	აერთხელეს ხელეს
–ა (ჟამით–ა) ამითა	აერ–ფერითა ერითა
–ა (მზე სით–ა) ესითა	ავაგლახოს ახოს
–ა (ღირს–ა) ირსა	ავად (ახ, ავად) ახავად
–ა (ღირსმ(ა)) ისმცა / ირსმცა	ავაზისა ზისა
–ა (ჯერ–ა) ერა	ავალაღებინე ღებინე
ააქშინა ინა	ავალებდა ღებდა
ააყენა (ააყენა მან) ენამან	ავატირო ირო
ააჩქარნეს არნეს	ავალებინე ღებინე
აახჯნა ეწნა	ავთანდილი ილი
აბა აბა	ავთანდილობით ილობით
აბანოსა ნოსა	ავი ავი
აბრკმობდეს ობდეს	ავივსები ები
–აბჯარ (ლაგამ–აბჯარ–უნაგირსა) ირსა	ავივსენით ენით
აბჯარია ჯარია	ავითა ავითა
–აბჯარისა (ცხენ–აბჯარისა) ჯარისა	ავიყარენით არენით
აბჯარ–ცმულობა ულობა	ავლად ავლად
აგებული ებული	აენის აენის
აგეთიო ეო	ავსა ავსა
აგეთსა ეთსა	ავსენ ავსენ
აგეს (ა, სად აგეს) ასადაგეს	ავსილდი ილდი
აგეს (ასად აგეს) ასადაგეს	აზადებს ადებს
აგესა აგესა	აზეწარებს წარებს
აგეიანებ ანებ	აზრა აზრა
აგვცთების თების	–ათასისა (ბევრ–ათასისა) ასისა, ათისა / ასიხა
აგინებდეს ინებდეს	ათასობენ ობენ
აგოს აგოს	ათასჯერ (ათასჯერ ვა) ერვა
აგრძნობდი ნობდი	ათი ათი
აგულვანნეს ვანნეს	ათისა ათისა
აგცილდების ილდების	

ათრთოლებდა ლებდა
აივსებოდა სებოდა
აისრულებ ულებ
აიხეწა ეწა
აკაზმულობა ულობა
აკვნესებსა ესებსა
აკლებს ათლებს/ აკლებს / ახლებს
აკოცებდა ებდა
აკოცისცა ისცა
ალამა ალამა
ალამე (მას ალამე) სალამე
ალამნეს1 ალამნეს
ალამნეს2 ალამნეს
ალაფიან-ტყვიანად იანად
ალებისა (სამს ალებისა) სამსალებისა
ალვა ალვა
ალვად1 ალვად
ალვად2 ალვად
ალვასა ალვასა
ალვით ალვით
ალვისაც (ალვისაც ხენია) ცხენია
ალთა (დაუწვავ ალთა) ავალთა
ალთა (ცვლავ ალთა) ავალთა
ალთა (მწვავ ალთა) ავალთა
ალი ალი
ალი (ამით ალი) თალი
ალი (ვის ალი) ირალი / ისალი
ალი (სწვავ ალი) ავალი
-ალი (სამ-ალი) სამალი
ალია (ცეცხლებრ ალია) რალია
ალისა ალისა
ალისად ალისად
-ალმულობა (ცვამლ-ალმულობა) ულობა
ალნი ალნი
ალობა ალობა
ალსა ალსა
ალსა (ამ ალსა) ამალსა / ავალსა
ალსა (ამით ალსა) თალსა
ალსა (გლახ, ალსა) ახალსა.
ალსა (დაეწვი ალსა) იალსა
-ალქატისა (არ-ალქატის) ატისა
ამ (ამ ალსა) ამალსა / ავალსა
ამად (ამად ილებს) დილებს
ამად (ამად ობლად) დობლად
ამაზეო ეო
ამაზრზენაო ზენაო
ამაზრზენი ზენი
ამაზრზენია ზენია
ამაზრზენისა ენისა
ამან ამან
ამან (ან ამან) ანამან
ამას (ამას რულად) სრულად
ამატირეს ირეს
ამატიროს იროს
ამაყარნა ყარნა
ამაყი (ამაყი, წა-) იწა
ამაყია ია
ამაყობდეს ობდეს
ამბავითა ავითა
ამდუღარა არა
ამება ამება
ამებულან მებულან
ამეღებოდა ებოდა
ამიზიდნა იდნა
ამით ამით
ამით (ამით ალი) თალი
ამით (ამით ალსა) თალსა
ამით-ა ამითა
ამითა ამითა
ამიკიდია იდია
ამირბარად არად
ამირბარი ბარი
ამირბარისა არისა, ბარისა
ამირბარობა არობა
ამირბარსა არსა, ბარსა
ამირ-სპასალარისა არისა
ამირ-სპასალარობა არობა
ამისად ამისად
ამისთანა ანა
ამისთანითა ანითა
ამისთანისა ანისა
ამისთანსა ანსა
ამიტირდეს ირდეს
ამიწოცნეს ოცნეს
ამკობდეს ობდეს
ამოგეკრიფნა იფნა
ამოგეწყვიდნეს იდნეს
ამოგზიდე იდე
ამოგხდებიან ებიან
ამოვფხერიდე იდე
ამოვღერიდი იდი
ამომხადენით ადენით
ამონაწები აწები
ამოსა ამოსა
ამოსრული რული
ამოყარნა არნა
ამღღავნებდეს ებდეს
ამრუღენ უდენ
ამტკიცი იცი
-ამწყვედელი (მომსპობ-ამწყვედელი) დელი
ამხანაგად აგად
ამხანაგნი აგნი
ან (ან ამან) ანამან
ან (ან ტენით) ანტენით
ანაგებითა ებითა
ანათობენ ობენ
ანაკიდსა იდსა
ანასა ანასა
ანატირენი ირენი

ანატირი ირი
ანატირსა ირსა
ანატიფნა იფნა
ანაურენსა ენსა
ანაყრდენი დენი
ანაჩქარები არები
ანაცეალეს ალეს
ანაწოხები ონები
ანგარიშ-მიუწედომელი ომელი
ანგარიშობს იშობს
აკურებდა ებდა
არ (ვინ არ და-) ინარდა
არ (არ დოსა) ადოსა / არდოსა
არ (არ ეგების) აეგების / აერგების / არეგებისარიდენო2 არიდენო
არ (არ ემარე) არემარე
არ (არ ენით) არენით
არ (არ, ენით) არენით
არ (არ ვებდა) არებდა
არ (არ იანო) არიანო
არ (არ იგია) არიგია / აგიგია / ამიგია
არ (არ იდენო) არიდენო
არა არა
არა (არად არა) დარა
არა (გლახ, არა) ახარა
არა (ეღერი არა) იარა
არა (მე არა) ეარა
არად არად
არად (არად არა) დარა
არად (ხედ არად) ედარად / ებარად
არავი არავი
არავინ-ა ინა
არ-ალჭატისა ატისა
არაოდეს ოდეს
არასადა ადა
არ-ბარგოსანი გოსანი
არ-გაცინება ინება
არ-გახსნილი ნილი
არ-დაზრუნენი რუნენი
არ-დათოვნა ოვნა
არ-დამზმელნი მელნი
არ-დამზრალი რალი
არ-დამზრალია რალია
არ-დამცთარად არად
არ-დასამრუდენი უდენი
არ-დასაწვავისა ავისა
არ-დასტურობა ურობა
არ-დაჯრილი ილი
არე1 (რომ არე) ომარე
არე1 (სად არე) სადარე
არე2 (არე, მარე) არემარე
არე2 (სად არე) სადარე
არე3 (ვინ არე) ინარე
არე3 (სად არე) სადარე
არებად (საყოფად, არებად) დარებად
არები არები
არებსა არებსა
არეთა არეთა
არემა-რე არემარე
არე-მარე არემარე
არე-მარეთა არეთა
არენი არენი
არენით არენით
არევებდა არევებდა
არი არი
არია არია
არიან (ვაჟლახ არიან) ხარიან
არიანო არიანო
არიდენო1 არიდენო
არიდენო2 არიდენო
არ-იეფობით ეფობით
არისა არისა
არიფობასა ფობასა
არ-მაღლიერი იერი
არ-მაღული ული
არ_მართალია ალია
არმაღანია ანია
არ-მახმურად ურად
არ-მეუზრახემან ახემან
არ-მოსრულისა ულისა
არ-მოწყენა ენა
არ-მოწყენითა ენითა
არ-მრავალი ვალი
არ-მხიარულად არულად
არ-ნაგრძელევი ელევი
არ-ნადევრი ევრი
არ-ნათნები ები
არ-ნაკლულითა ულითა
არ-ნაღებად ებად
არ-ნაცქაფავი აფავი
არნეს არნეს
არო არო
არო (არო მან) არომან
არონინებდეს ინებდეს
არ_ორგულობა ულობა
აროს1 (ყოველგან აროს) ნაროს
აროს2 (ჩემგან აროს) ნაროს
არ-რომელია ელია
არსა არსა
არსა (მისებრი არსა) ეარსა / იარსა
არსა (მხნე არსა) ეარსა / იარსა
არსა (სიძუნტე არსა) ეარსა / იარსა
არ-საადეელოსა ელოსა
არ-საზომისა ომისა
არ-სათნებია ნებია
არ-სათქმელია ელია
არ-საკრძალავი ალავი
არ-საპურებია რებია
არ-საქმელი ნელი
არ-საქმელია ელია

არ-საწყენია ენია
არ-სიძვირით-ა ირითა
არ-სიწყნარები არები
არ-სუბუქი უქი
არ_უიცართა იცართა
არ-უხშირონი ირონი
არ-ფიცხელი ხელი
არ-ღაფალსა ფალსა
არ-ღირსებული ებული
არ-წახდომა ომა
ასაგებლად ებლად
ასად (ასად აგეს) ასადაგეს
ასადაგეს1 ასადაგეს
ასადაგეს2 ასადაგეს
ასაპყარე ყარე
ასაპყარნა ყარნა
ასაქმარი ქმარი
ასაყრელად ელად
ასდენ ასდენ
ასები ასები
ასი ასი
ასია ასია
ასული1 (მარტოდ ასული) დასული
ასული2 (ბევრად ასული) დასული
ასცილდები ილდები
ასხნა1 ასხნა
ასხნა2 ასხნა
ატირდიან დიან
ატირებდა ებდა
ატკივნა ივნა
ატკიენოს ივნოს
ატლასებისა სებისა
ატლასია ასია
ატლასისა ასისა
აუბარნა არნა
აუგია ია
აუკიდა იდა
-აუპყრობელად (ხელ-აუპყრობელად) ობელად
-აუპყრობელსა (ხელ-აუბყრობელსა) ობელსა
აუტირდეს ირდეს / რიდეს
აუშლელად ელად
აუჩუქდა უქდა
აუჩქარდა არდა
აუჩქარებლად არებლად
აუწყვედლად ედლად
აფრქვევინა ინა
აქარავნეს ავნეს
აქლემისად ისად
აქშინდა ინდა
აღარად (დასადებლად აღარად) დაღარად
აღარად (სალხინოდ აღარად) დაღარად
აღარისად ღარისად
აღებდა ებდა
აღესებისა სებისა
აღი აღი
აღირსა ირსა
აღმადგინე ინე
აღმაფრენათა ენათა
აღმაფრენასა ენასა
აღმაფრენითა ენითა
აღმოხდები დები
აყივნებდეს ებდეს
აყოლებდა ლებდა
აშიკობასა ობასა
აშიკობდეს ობდეს
აჩენდა ენდა
აჩქარდეს არდეს
ა-ცა-ტირდა ირდა
აძეწნა ეწნა
აძრვევინა ინა
აწ (აწ ები) აწები
აწამწამე წამე
აწამწამეს ამეს
აწანწარებს წარებს
აწბილობდა ობდა
აწინდელანი ელანი
აწინდელი დელი
აჭნობდეს ნობდეს
ახ (ახ, ავად) ახავად
ახ (ახ, ველად) ახველად
ახ (ახ, ის-ა) ახისა
ახავს ახავს
ახალ-ახალსა ახალსა
ახალ-ახლები ახლები
ახალითა ალითა
-ახალსა (ახალ-ახალსა) ახალსა
ახე ახე
ახეს ახეს
ახვალეს ალეს
ახი (ახი ოს) ახიოს
ახია ახია
ახით ახით
ახიოს1 ახიოს
ახიოს2 ახიოს
ახისა ახისა
-ახლები (ახალ-ახლები) ახლები
ახლებია ხლებია
-ახმან (ოხრვა-ახმან) ახმან
აჯებითა ჯებითა
აჰყო აჰყო
აჰ-ყო აჰყო

ბ

ბაგე-კბილისა ბილისა
ბაგესა აგესა
ბაგითა აგითა
ბადე ადე

ბადესა ადესა
ბაზარია ზარია
ბაზმისა აზმისა
-ბაკმათასა (ბროლ-ბაკმათასა) ათასა
-ბაკმიანი (პირ-ბაკმიანი) იანი
-ბაკმული (ბროლ-ბაკმული) მული
-ბალახშ- (ბროლ-ბალახშ-მინისა) ინისა
-ბალახშეულმან (ბროლ-ბალახშეულმან) ეულმან
-ბალახშოსანი (ბროლ-ბალახშოსანი) ოსანი
ბანამან ანამან
ბანანი ანანი
ბანი (და ბანი) აბანი
-ბანითა (ბანის-ბანითა) ანითა
ბანისა ანისა
ბანის-ბანითა ანითა
ბანის-ბანსა ანსა
ბარ (ბარ ენით) არენით
ბარად არად
ბარად (ქვე ბარად) ედარად / ებარად
ბარგითა არგითა
-ბარგოსანი (არ-ბარგოსანი) გოსანი
ბარე (მე ბარე) ებარე
ბარე (მზე ბარე) ებარე
ბარეო არეო
ბარია არია
ბარისა ბარისა
ბატისა ატისა
ბაღი აღი
ბაღნი აღნი
ბედი ედი
ბედითა ედითა
ბედისა ედისა
ბედსა ედსა
ბევრად (ბევრად ასული) დასული
-ბევრად (ბევრის-ბევრად) ევრად
ბევრ-ათასისა ასისა, ათისა / ასისა
ბევრები ევრები
ბევრი ევრი
ბევრითა ევრითა
ბევრის-ბევრად ევრად
ბერად ერად
ბერებად ერებად.
ბერები ერები
ბერვა ერვა
ბერთა ერთა
ბერი ერი
ბერია ერია
ბერნი ერნი
ბერობა ერობა
ბზეთასა ეთასა
ბინდების ინდების / ინდდების
ბინდი ინდი
ბისონი ისონი
ბნდებიან დებიან, ებიან
ბნდების დების
ბნდებოდა ებოდა
ბნდებოდეს ებოდეს
-ბნელად (პირ-ბნელად) ელად
ბნელასა ელასა
ბნელდების ელდების
ბნელი ელი
ბნელი (მზე ბნელი) ებნელი / ნებელი
ბნელია ელია, ნელია,
ბნელითა ელითა, ნელითა
ბნელისა ელისა.
ბნელსა ელსა
ბოლო-ფრთათა ათა
ბრალია ალია, რალია
ბრმანი ანი
ბროლ-ბაკმათასა ათასა
ბროლ-ბაკმული მული
ბროლ-ბალახშეულმან ეულმან
ბროლ-ბალახშ-მინისა ინისა
ბროლ-ბალახშოსანი ოსანი
ბოლოთა ოლითა
ბროლ-ფიქალისა ქალისა
ბრუნვასა უნვასა / ურვასა
ბრძანა ანა
ბრძანება-მიუთხრობელი ობელი
-ბრძენთა (სიტყვა-ბრძენთა) ენთა
ბრძენი ენი
ბრძენია ენია
ბრძენითა ენითა
ბრძნობასა ობასა
ბრძნობისა ობისა
ბრძოლასა ოლასა
ბოკეთასა ეთასა
ბრჭობასა ობასა
ბრჭობილი ობილი
ბრჭობისა ობისა
ბუდენი უდენი
ბუნება-ზიარსა ეარსა / ეარსა
ბურთაობითა ობითა
ბუსა უსა
ბუქდა უქდა
ბუქი უქი
ბუქმან უქმან
ბღნეკით ეკით

გ

გა- (გარ, გა-) არგა
გაგბარა არა
გაღეილდების ილდების
გაადიდე იდე
გაადიდეს იდეს
გაადიდესა იდესა
გაადიდიან იდიან
გაადიდნეს იდნეს

გაავცნობდა ობდა
გააზეარა ეარა
გაათავნე ავნე
გაათავნის ავნის
გაათანისთანე ანე
გაათენა ენა
გაათხელეს ხელეს
გააკვლადე ადე
გააკვლადებს ადებს
გაამეხოს ეხოს
გაამღოკლა ოკლა
გაამძღავნე ავნე
გაამძღავნეს ავნეს
გაამძღავნის ავნის
გაამსიენებს ივნებს
გაამყარე ყარე
გაამყარნა არნა
გაამყიფნა იფნა
გაამჩივნა ივნა
გაამჩივნოს ივნოს
გაამწარებს წარებს
გაამხოკლა ოკლა
გაანათლებს ათლებს / აკლებს / ახლებს
-გაარმებულმან (სიცოცხლე-გაარმებულმან) მებულმან
გაასებულნი ებულნი
გაასოცებით ოცებით
გაასრულე ულე
გაასწავლებს ავლებს / ავღლებს / ასძლებს / ახლებს
გააფლიდონ იდონ
გააფრდილებს დილებს
გააშმაგოს აგოს
გააცხადე ადე
გააცხადებს ადებს
გააწევინა ევინა
გაახარო არო
გაახლებულნი ებულნი
გაახსნევინა ევინა
გაბასრულა ულა
გაბასრულად სრულად
გაბასრული სრული
გაბედნა ედნა
გაბრუბდა ობდა
გაგავსო გავსო
გაგეგონების ონების
გაგვამცივნებს ივნებს
გაგვაწბილა ილა
გაგვემწარნეს არნეს
გაგვიასდენ ასდენ
გაგვიახლებს ათლებს / აკლებს / ახლებს
გაგვიდოდეს იდოდეს / იოდეს
გაგვითენდა ენდა
გაგკისწორდენ ორდენ
გაგვიფლასდენ ასდენ
გაგვიცდია ია
გაგვიცინია ინია
გაგვიხსნდენ ასდენ
გაგვიხოცია ოცია / ორცია
გაგვყრნა ირნა
გაგღონენოდეს ენოდეს
გაგიგია არიგია / აგიგია / ამიგია
გაგიელენიან ენიან
გაგითენე ენე
გაგილბილდების ილდების
გაგიმწარდეს არდეს
გაგიჩენია ენია
გაგიძნელდების ელდების
გაგონებასა ნებასა
გაგონებული ებული
გაგონებულსა ებულსა
გაგრიდა რიდა
გაგწიროო იროო
გაგხადე ადე
გაგხმობია მობია
გადიდება დება
გაღმომღერელთა ელთა
გაებიჯა იჯა
გაეგლიჯა იჯა
გაედინების ინების
გაეკიდა[1] აეკიდა
გაეკიდა[2] აეკიდა
გაეკიდნეს იდნეს
გაემართა მართა
გაემკვახა ახა
გაემწარა არა
გაესალამა ალამა
გაესალამნეს ალამნეს
გაეკანა ანა
გაეყარა არა
გაეხარების არების
გაეხარნეს არნეს
გავაანტენით ანტენით
გავაბრუბინო ობინო
გავაზანტენით ანტენით
გაკათუო უო
გაკაიდენით კიდენით
გავაკრძალე ალე
გავალაგდი აგდი
გავამწარებ არებ
გავარკინე ინე
გავაღებინე ღებინე
გაგაშეთეო ეთეო
გავაცხუნეე უნეე
გაეაცრუო უო
გა-ვე-ვმაგდი აგდი
გაველგზავრე ავრე
გაველსულე ულე
გაველშაგე აგე

გაეცრუები უები
გაეცხადენით ადენით
გაეეზრმლენით ლენით
გაეეაქილდი ილდი
გაეიალე ალე
გაეიდა ვიდა
გაეიზრახენით ახენით
გაეიკიცხე იცხე / ისცხე
გაეიმწარებით არებით
გაეიყარენით არენით
გაეიცადენით ცადენით
გაეიხადე ადე
გაეიხარებ არებ
გაეიხარენით არენით
გაეიხარეო არეო
გაეიხარნეთ არნეთ
გაეკიცხენი ცხენი
-გაესებული (პირ-გავსებული) ებული
გაესძლეო ლეო
გაზრახულისა ხულისა
გაზრახულსა ულსა, ხულსა
გაზრდილი ილი
გაზრდილნი ილნი
გათნიო იო
გათხოვილი ილი
გაიარნა არნა
გაიგლეჯდა ეჯდა
გაიგმირეო ირეო
გაიგონა (გაიგონა მან) ონამან
ვაიგონე ონე
გაიდარბაზესა ზესა
გაიზიარეს იარეს
გაითავისწინა ინა
გაითხეს ითხეს
გაიკლდეო ეო
გაიმამაცურნა ურნა
გაირბინა ინა
გაისვენა ენა
გაისვენოს ენოს
გაიყვანა (გაიყვანა მან) ანამან
ვაიყრიდესა იდესა
გაიცადე ადე
გაიცადენით ადენით
გაიკადიან ადიან
გაიცდიდისა ცდითა
გაიცინა ინა
გაიძლების ლების
გაიხარა არა
გაიხარე არე
გაიხარნა არნა
გაიხარნეს არნეს
გაკვირვებასა ებასა
გაკვირვებული ვებული
გაკვირვებულსა ვებულსა
გაკლია ლია
გამბაღზებელითა ბელითა
გამათენებლად ენებლად
გამარიდე იდე
ვამარმებია ებია
გამარჯვებოდეს ებოდეს
გამარჯვებული ებული
გამაჩვენე ენე
გამახარნეს არნეს
გამახარებლად არებლად / ათებლად
გამდიდებია დებია
კამდრეკელობა ელობა
გამებაზრა აზრა
გამელალოდა ალოდა
გამემწარნეს არნეს
გამეოცა ოცა
გამესისხლებია ხლებია
გამეტადდეს ადდეს
გამეტეხოს ეხოს
გამეფდა ეფდა
გამეჯარნეს არნეს
-გამეხებული (პირ-გამეხებული) ხებული
გამვიდოდა იდოდა
გამზომელი ომელი
გაბზრდელი დელი
გამიეზავნია ავნია
ვამიეონე ონე
ვამიკონია ონია
გამიზიარე იარე
გამითენა ენა
გამითენოს ენოს
გამიკეირდა ირდა
გამიკიდნა იდნა
გამიკითხოს ითხოს / იხოს
გამილხინე ინე
გამიპირდეს ირდეს
გამისრულა ულა
გამიქარდა არდა
გამიქიქია იქია
გამიღიმდა იმდა
გამიშმაგნა აგნა
გამიცდია დია
გამიცინა-რე ინარე
გამიცუდენ უდენ
გამიცხადე ადე
გამიწმე წმე
გამიხშირდეს ირდეს
-გამკრთალია (გულ-გამკრთალია) ალია
გამოაგნა აგნა
გამოაკოს აკოს
გამობმული მული
გამოგზავნეს ავნეს
გამოგიდენით კიდენით
გამოგჩენიან ენიან
გამოეედით ედით

გამოვეარდი არდი
გამოვიარე იარე
გამოვიდა იდა, ვიდა
გამოვიდეს ვიდეს
გამოვიდი იდი
გამოვიდოდა იდოდა
გამოვისხოთ ახოთ
გამოვხატე ატე
გამოიმართალე ალე
გამომგებარე ებარე
გამომსალამე სალამე
გამომჩენელი ენელი
გამომქვირალი ირალი / ისალი
გამონდობილნი დობილნი
გამოხე ონე
გამორბოდა ოდა
გამორჩევა ევა
გამორჩეული ეული
გამორჯულდეს ულდეს
გამოსახა ახა
გამოსვენება ენება
განოსრულობა ულობა
გამოსცდიან დიან
გამოსცდიდიან იდიან
გამოსცნობდეს ნობდეს
გამოსქვირდეს ირდეს / რიდეს
გამოქხდიან დიან
გამოქნა ენა
გამოჩივარდა ივარდა
გამოცდილნო დილნო
გამოცხადეს ადეს
გამპობელითა ბელითა
გამქლაენებულთა ებულთა
გამსგავსო გაესო
გამტეხელად ელად
გამტეხელსა ხელსა
გამქისებული ებული
-გამქრქალისა (ფერ-გამქრქალისა) ქალისა
-გამქუშავია (პირ-გამქუშავია) ავია
გამქუშავითა შავითა
გამყარე არე
გამცუდებია დებია
გამწარებასა რებასა / რვებასა
გამწარებული რებული
გამწყრალი ალი, რალი
-გამწყრალსა (გულ-გამწყრალსა) ალსა
გამქვირვალისა ალისა
გამხდარა დარა
განა ანა
განაელენია ენია
განაზარდი არდი
განაზარდითა არდითა
განაზარდისა არდისა
განაზიდარი იდარი
განაზრახები ახები
განათალისა ალისა
განაკიდია იდია
განაკიდიან იდიან
განაკრძალები ალები
განამღავნია ავნია
განარჩენია ენია
განარიდნეს იდნეს
განაყრენსა ენსა
განაცვალი ალი
განაცხადია ადია
განაწირისა ირისა
განაწირსა ირსა
განაქვირისა ჭირისა / ჭვირისა
განგებიანი იანი
განკურნა ურნა
განკურნება ება
განკურნებისა ნებისა
განწირული რული
-განხმული (კარ-განხმული) მული
გაპირდი ირდა
გარ (გარ, გა-) არგა
-გარდაგებულსა (ოქსინო-გარდაგებულსა) ებულსა
გარდაგვითა ვითა
გარდაგეფრენია რენია
გარდაგხდომია დომია
გარდაეედით ედით
გარდაევლენით ლენით
გარდავლენა ენა
გარდავხედით ედით
გარდაეჯკიდი იდი
გარდაიარა იარა
გარდაკოცნეს ოცნეს
გარდამბანე ანე
გარდამკოცნა ოცნა
-გარდამხდარი (სიცოცხლე-გარდამხდარი) დარი
გარდამხდომელი ომელი
გარდამხმელო მელო
გარდახავლად ავლად
გარდასთელიდა იდა
გარდასრული ულა
გარდასრული სრული
გარდასრულისა ულისა
გარდასწედებიან ებიან
გარდასწყვედეს იდეს
გარდაჭარდეს არდეს
გარდაჭდობილნი დობილნი
-გარდაჭდობილნი (ყულ-გარდაჭდობილნი) ობილნი
-გარდაჭდობილსა (ყულ-გარდაჭდობილსა) ობილსა
გარდახდების ების
-გარდახდილისა (პატიჟ-გარდახდილისა) დილსა

-გარდახდილისა (საურავ-გარდახდილისა) ილ-ისა
გარდახდომილმან ომილმან
გარდახდომილსა ომილსა
გარდაჰკვეთეთ ეთეთ
გარდაჰფენოდა ენოდა
გარდაჰფრიწა იწა
გარდგეკიდე იდე
გარდგეკიდენით კიდენით
გარდგივლია ლია
გარდგიხდია დია
გარდეხვეწა ეწა
გარდვეკიდე კიდე
გარდვიხდი (გარდვიხდი რითა) ირითა
გარდვიხდიდა იდია
ვაოდვიხლტუნვე უნვე
გარდიფხვრების ებას
გარდიქცოდა ეოდა
გარდიხდების დების, ების
გარდიხდიდეს იდეს
გარდძეხია ია
გარდმეკიდა აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა
კარდმეხდევის ევის
გარდნიწყდების ების
გარდმოვდგით ევით
გარდმოთოვა ოვა
გარდმომფენელი ენელი
გარდეწმიქეფდა ეფდა
გარდმონაკვარნი აკვარნი
გარდმოსწვიმდა იმდა
ვარდმოსწვიმდეს იდეს / ივდეს / იმდეს
გარდმოფრინდა ინდა
გარდმოყარა არა
გარდმოყარნა არნა
გარდმოცალეს ალეს
გარდმოჰყრიდეს იდეს
ვარდნაკარისა კარისა
გარდსაკიდარი იდარი
გარდსაზვეწელი ეწელი
გარდუვალია ვალია
გარდუხდელი დელი
გარდუხდელია ელია
გარდუხდელობა ელობა
გარდუხდიან დიან
გარე არე
გარებსა არებსა
გარემონია ონია
გარეო არეო
გარია არია
ვარისხებული ხებული
გასაგმირალი ირალი / ისალი
გასაგმირეთა ირეთა
გასაგმირონი ირონი
გასაგონოსა ონოსა
გასათრეველად ეველად
-გასათხოელი (კიდე-გასათხოელი) ოელი
გასაკრთობელსა ობელსა
გასამსალებისა სამსალებისა
გასაპობელად ობელად
გასატანისა ტანისა
გასატკივარდა ივარდა
გასაძებლად ებლად
გასაწყინარდა ინარდა
გასაჭრელად ჭრელად
გასახაფაი აფაი
გასისხლმდინარდა ინარდა
გასრულებასა ებასა
გასძლებდა ლებდა
გასძლებს ავლებს / აველებს / ასძლებს / ახლებს
გასწავლილისად ილისად
გასწყრეო ეო
გატენილი ნილი
გატინდეს ინდეს
გატირო ირო
გატყდების ების
ვაუათასა ათასა
გაუგეალავად ლავად
გაუგზავნე ავნე
გაუელიან იან
გაუზიარა იარა
გაუკვირდეს ირდეს
გაუმთბარად არად
-გაუმწარავი (საწუთრო-გაუმწარავი) არავი
ვაუნათდა ათდა
გაესრულდეს ულდეს
გაუუმეცარდა არდა
გაუქდა უქდა
გაუჩინარდა ინარდა
გაუცდელი დელი
გაუცხადა (გაუცხადა მან) ადამან
გაუცხადნეს ადნეს
გაუძღომელი ომელი
გაუჭირლობა ლობა
გაუხარებლად არებლად
გაფიცხებული ცხებული
გაფლიდება დება
გაქარდების დების
გაქნევინე ევინე
გაქონე ონე
გაქონო ონო
გაქორდენ ორდენ
გაქცეულთა ეულთა
გა-ღა-გელენოდეს ენოდეს
გაყრილი ილი
გაშიკობდეს ობდეს
გა-ცა-ეუანტენით ანტენით
გა-ცა-მწკრალი რალი
გა-ცა-სწბილდები ილდები
გა-ცა-ფრინდეს ინდეს

გა-ცა-შალა (გა-ცა-შალა მან) ალამან
გაცბუნებული ებული
გაცვალეს ალეს
გაცინება ინება
-გაცინება (არ-გაცინება) ინება
გაცუდებასა დებასა
-გაცუდებული (საწუთრო-გაცუდებული) ებული
გაცუდებულსა დებულსა
-გაცუდებულსა (ღონე-გაცუდებულსა) ებულსა
გაცხადებული ებული
გაძნელებულსა ებულსა
გაწბილებულა ებულა
ვაწბილებულსა ებულსა
გაწიროს იროს
გაწკდებოდა ებოდა
გაწყინე ინე
გაწყინო ინო
გაჭირობა ირობა
გახარებასა რებასა / რვებასა
გახელოვნებულნი ებულნი
გახმამყივარდა ივარდა
გახმობილი ობილი
გახსნიან იან
-გახსნილი (არ-გახსნილი) ნილი
გაჰგულვანდით ანდით
გაჰვიდოდა ოდა
გაჰყიდიან იდიან
გაჰყო აჰყო
გგონია ონია
გდენია ენია
გდინდეს ინდეს
გეამებოდა ებოდა
გებრალების ლების
გებულნი ებულნი
გებულსა ებულსა
გეგონების ონების
გევალების ალების
გეთნების ნების
გეთნევიან ევიან
გეთნევის ევის
გეთხრობის ობის
გეკურნების ნების
გელევი ელევი
გელევიან ევიან
გემაგრების ების
გემონების ონების
გემცთარებით არებით
გემღვნების ნების
გენასები ასები
გენაცვალების ალების
გერგების ების
გესობის ობის
გეტყვია ტყვია
გეუბნები ები
გეცნევის ევის
გეძუნწები ები
გეწყინა ინა
გეწყინების ინების
გეჯიბიან ბიან
გეკაკლია ლია
გეკანთა ანთა
-გვართა (მრავალ-გვართა) ართა
გვარი არი
გვარითა არითა
-გვარითა (მრავალ-გვარითა) არითა
გვარისად არისად
-გვარო (მრავალ-გვარო) ვარო
გვარობა არობა
გვარსა არსა
გვახარა ახარა
გვეარმისცა ისცა
გველისა ელისა
გველ-ნაკბენია ენია
გველსა ელსა
გვენადირა ირა
გვეკორების ონების
გვენებოდეს ებოდეს
გვიანად იანად
-გვიანსა (წასლვა-გვიანსა) იანსა
გვიდგებიან ბიან
გვინა ინა
გვიხარიან ხარიან
გვწვიდეს იდეს / ივდეს / ამდეს
გზაენის აენის
გზანი ანი
გზანია ანია
გზასა ასა
გზეთსა ეთსა
გზებღლი ებული
გზირისა ირისა
გზისად ისად
გზისადა ისადა
გზისასა ისასა
გზნებისა ნებისა
გზოჯასა ობასა, ზობასა
გიაზრებია რებია
გიაჯია ია
გიგვანე ანე
გივაჭიროს იროს
გიკვირა ირა
გიკვირდა ირდა
გიმუქფენი ფენი
გინა ინა
გინაზებია ზებია
გინდა ინდა
გინდეს ინდეს
გინდი ინდი

ჯისეტყვია ტყვია
-კიშერისა (თმა-გიშერისა) შერისა
ჯირივიან ივიან
გიხსობენ ობენ
გლახ (გლახ, ა) ახა
გლახ (გლახ, ალსა) ახალსა
გლახ (გლახ, არა) ახარა
გლახ (გლახ, ენით) ახენით
გლესა ესა
გლეჯით ეჯით
გლშობია ობია
გლხენოდეს ენოდეს
გმირები ირები
გმირთაო ირთაო
გმირი ირი
გმირითა ირითა
გმირისა ირისა
გმირისად ირისად
გმირნი ირნი
გმირობა ირობა
გმირსა ირსა
გმობანი ობანი
გმობასა ობასა
გნახეო ახეო
გობითა ობითა
გოხება ონება / ანება / ენება
გონება-შეიწრებული რებული
გონებისა ისა
გონიერსა ერსა
გორად ორად
გორთა ორთა
გორი ორი
გორია ორია
გორისა ორისა
გორსა ორსა
გრცხვენიან ენიან
გრძელად ელად
გრძელი ელი
გრძელია ელია
გრძელითა ელითა
გრძელისა ელისა
გრძელობა ელობა
გრძელსა ელსა
გრძნებითა ებითა, ნებითა
გრძნებისა ნებისა
გრძნეული ეული
გსახეს ახეს
გსმენია ენია
გსმენოდეს ენოდეს
გტკივიან ივიან
გუბები უბები
გულ-გამკრთალია ალია
გულ-გამწყრალსა ალსა
გულ-დანაწყლულები ულები
გული ული
-გული (გულის-გული) ული
გულია ულია
გულთა ულითა
გულისა გულისა, ულისა, ულისა / ურისა
გულისად გულისად
გულის-კული ული
გულის-თქმათაო ათაო
გულ-ლასვარ-სობილი ობილი
გულ-მკრებისა რებისა
გულ-მავრობა რობა
გულ-მკრიხიანი იანი
გულ-მღუღარეთა არეთა
გულ-მღუღარი არი
გულ-მდუღარია არია
გულ-მდუღარისად ღარისად
გულ-მოკლულად ულად, ლულად
გულ-მოკლულნი ულნი
გულ-მოშიშობს იშობს
გულ-მწუხარისა არისა
გულ-მხურვალი ალი
გულ-მხურვალსა ვალსა
გულ-ნაკლულნი ულნი
გულ-ნაკლულობა ულობა
გულ-ნალობარია ბარია
გული გული
გულოვანი ანი
-გულოვანი (ძალ-გულოვანი) ოვანი
გულოვანია ანია
გულოვანსა ანსა
გულოვნობდეს ნობდეს
გულსა ულსა
გულსა (და გულსა) დაგულსა
გულ-სიდავნი ავნი
გულ-ფიქალსა ალსა
გულ-ფიცხელი ხელი
გულ-ხმიერად ერად
გქონდეს ონდეს
გღალატობენ ობენ
გშვენიან ენიან
გშვენოდეს ენოდეს
გცნობდეს ობდეს
გძმობაა მობაა
გწადიან ადიან
გწუენიან ენიან
გჭირსა ირსა
გხედების დების

დ

და! (და ბანი) აბანი
და! (და გულსა) დაგულსა
და! (და დილსა) ადილსა
და! (და დრო) ადრო
და! (და ვალთა) ავალთა
და! (და ვალი) ავალი

და1 (და ვითა) ავითა
და1 (და ვისა) ავისა
და1 (და ვისსა) ავისსა
და1 (და ზმისა) აზმისა
და1 (და მისად) ამისად
და1 (და ნასა) ანასა
და1 (და რიანო) არიანო
და1 (და რიგია) არიგია / აგიგია / ამიგია
და1 (და რულად) არულად
და1 (და რული) არული
და1 (და სული) დასული
და1 (და უნდეს) აბუნდეს /აბრუნდეს/ ადუმდეს / აუნდეს
და1 (და ღარად) დაღარად
და1 (და ცითა) აცითა
და1 (და ხელსა) ახელსა
და1 (და ხეო) ახეო
და1 (და ხესა) ახესა
და1 (და ხისა) ახისა
და1 (და ხული) ახული
და1 (მე და რად) ედარად / ებარად
და2 (და ებადა) დაებადა
და- (ვინ არ და-) ინარდა
და- (დაება, და-) დაებადა
და- (დავრიდო, და-) იდოდა
და- (დასჩრი, და-) რიდა
და- (მარეკი, და-) აეკიდა / აგეკიდა / არდმეკიდა / არეკიდა
და- (მზეო, და-) ეოდა
და- (მუნ, და-) უნდა
დააამეს ამეს
დააბმიდიან მიდიან
დააბრუნეებს უნვებს
დააბრჯინა ინა
დააბუდენ უდენ
დააგვანე ანე
დაადინებდეს ინებდეს
დაადნობდეს ნობდეს
დაავლებული ლებული
დაათეღ·ევინა ევინა
დაა[illegible]·ვებდა არვებდა
დაამზადე ადე
დაამზადნეს ადნეს
დაამიწა იწა
დაანტკიცა იცა
დაამტკიცის იცის
დაამწვიდნეს იდნეს
დაამჭნაროსა ნაროსა
დაამხობდეს ობდეს
დაამხობენ ობენ
დაანავღლებს ავლებს /ავღლებს/ასძლებს / ახლებს
დააპკურა ურა
დაასახე ახე
დაასახნა ახნა
დაასკენიდეს იდეს
დაატბობდეს ობდეს
დააშვენა (დააშვენა მან) ენამან
დააშლევინე ევინე
დააშრობენ ობენ
დააჩენია ენია
დააჩინა ინა
დააჩნდების დების
დააჩრდილებს დილებს
დააცვთების თების
დააწყნარნა არნა
დაბაქმუნვებს უნვებს
დაბაადა ადა
დაბადებს ადებს
დაბადნეს ადნეს
დაბადოსა ადოსა / არდოსა
დაბდაბ-ნობი ობი
დაბეუდულნი ულნი
დაბინდა ინდა
დაბრუნდებოდა ებოდა
დაბრუნდეს აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს
დაგაესო გავსო
დაგამონო ონო
დაგამონოსა ონოსა
დაგამსგავსენ აესენ
დაგაღონე ონე
დაგაღონებენ ონებენ
დაგაქვნოსა უნოსა
დაგახცვინო ევინო
დაგბადა ადა
დაგელია ლია
დაგემონების ონების
დაგესახა ახა
დაგეყოენების ოვ(ნ)ების / ერების
დაგეხოცა ხოცა
დაგვაგვანნეს ვანნეს
დაგვამონე ონე
დაგვდაგნა ავნა
დაგვემართა ართა
დაგვზრვიდა იდა
დაგვითბუნვებს უნვებს
დაგვიძვირნა ირნა
დაგვიქირნა ირნა
დაგვივარდა ივარდა
დაგითა ავითა
დაგითესია ესია
დაგიმალე ალე
დაგიმონია ონია
დაგლია ლია
დაგნი აგნი
დაგრჩომია ომია
დაგულსა დაგულსა
დაგქნობია ობია
დადაგულისა გულისა

დადაგულისად გულისად
დადაგულო გულო
დადასტურდა ურდა
დადგების ების
დადება ადება
დადებულსა ბულსა
დადენით ადენით
დადნების ნების
დაღუმდეს აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს
დადუმებულმან მებულმან
დაება (დაება, და-) დაებადა
დაებადა1 დაებადა
დაებადა2 დაებადა
დაებადენით ადენით
დაებღნიჯა იჯა
დაედარების არების
დაედასების ასების
დაედებოდა ებოდა
დაეთვლების ლების
დაეთმახა ინა
დაემზადენით ადენით
დაემჩიბის ობის
დაერაზმა აზმა
დაესობის ობის
დაეფინა ინა
დაეღონების ონების
დაეღრიჯა იჯა
დაეჯარნეს არნეს
დაეძინა ინა
დაეძლევის ევის
დაეწესი ესა
დაეჯანეთ ამეთ
დაეჯაგდი აგდი
დაეჯვანე ვანე
დაეჯეუნენ ანენ
დაეჯადარე არე
დაეჯდარენით არენით
დაეჯადარნეთ არნეთ
დაეკლებიან დებიან
დაეკალებული ლებული
დაეკამტკიცე იცე
დაეკამტკიცო იცო
დაეკამშვიდე იდე
დაეკაფეთეთ ეთეთ
დაეკაღადრო ადრო
დაეკაშავითა შავითა
დაეკაცეცი ეცი
დაეკაძცირო ირო
დაეკაწბილენით ილენით
დაეკანყვიდე იდე
დაეკბადე ადე
დაეკბნდებითა ებითა
დაეკდგები ები
და-ეკ-ბრუნდეს უნდეს
დაეკედგე აგე
დაეკედრებული რებული, რებული / რეებული
დაეკეზიდენით იდენით
დაეკერიდენით იდენით
დაეკეუნები ენები / ევნები
დაეკეცილენით ილენით
დაეკეწვი (დაეკეწვი ალსა) იალსა
და-ეკ-წყლულდეს ულდეს
დაეიაერე ავრე
დაეიბადენით ადენით
დაეკდინებო ინებო
დაეიზარე არე
დაეიმალე ალე
დაეინახე ახე
დაეისობინო ობინო
დაეიტირები ირები
დაეიურვეთ ურეეთ
დაეიქადენით ადენით
დაეიყარნეთ არნეთ
დაეიყეფეო ეფეო
დაეიყედენ უდენ
დაეიპრე ირე
დაეიხოცებით ოცებით
დაეკლდ აკლდ
დაეკლა-მრაკლდ აკლდ
დაელეო ლეო
დაელითა ავლითა
დაემორჩილდი ილდი
დაეიდო (დაეიდო, და-) იდოდი
დაეჩრე (დაეჩრე, ეა) ევა
დაეჩრები ჩები
დაეუსახე ახე
დაეუსახეო ახეო
დაეყმუნდი უნდი
დაეკბუნდი უნდი
დაეკვნებოდი ნებოდი
დაეკნეო ეო
დაეკნეები ები
დაზარებასა ებასა
დაზიანდეს ანდეს
დაზმა აზმა
დაზმიდა იდა
დაზმიდეს იდეს
-დაზმული (ხან-დაზმული) ზმული
-დაზმულია (ხან-დაზმულია) ულია
-დაზმულობა (ხან-დაზმულობა) ზმულობა
დაზრვიდა ვიდა
დაზრული რული
-დაზრულნი (არ-დაზრულნი) რულნი
დათამამება ამება
-დათესულისა (დანერგულ-დათესულისა) ულისა
დათვალეს ალეს
დათმიან იან
-დათოვნა (არ-დათოვნა) ოვნა

-დათხეული (ცრემლ-დათხეული) ეული
დაიდებენ ებენ
დაითმინა ინა
დაითმობის ობის
დაილეწა ეწა
დაიმხავსენ ავსენ
დაინაბა აბა
დაიურვებს ურვებს
დაიფასების ასების
დაიქადოსა ადოსა / არდოსა
დაიღრეჯდა ეჯდა
დაიყბედნა ედნა
დაიყბედნეს ედნეს
დაიჩინა ინა
დაიძინა ინა
დაიწყნაროს ნაროს
დაიჭირე ირე
დაიხოცნეს ოცნეს
დაიჯარენით არენით
დაიჯერე ერე
დაიჯერების ერების, ოვ(ნ)ების / ერების
დაიჯრებოდა ებოდა
დაკაზმულია მულია
დაკარგა არგა
დაკარგული (დაკარგული სად) გულისად
დაკარგულია რგულია
დაკარგულისა გულისა
დაკარგულო გულო
დაკოდილი ილი
დალამა ალამა
ღალამნეს ალამნეს
დალახვრულმან რულმან
დალბიან ბიან
დალევია ევია
დალეო ეო
-დალეული (სულ-დალეული) ეული
დალურჯებითა ჯებითა
დამადებინე ებინე
დამადინო ინო
დამადნობელი ობელი
დამაეებლად ებლად
დამალულად ლულად
დამალულსა ულსა
დამამხობელმან ობელმან
დამამხობლისა ობლისა
დამამხო (დამამხო ცა) ხოცა
დამან (ვისმანღა დამან) ადამან
დამანთქმელო მელო
დამარჩინა ინა
დამარხულისა ხულისა
დამაშრობელნი ობელნი
დამაჭმეველად ეველად
დამგმეო ეო
დამგმობარსა ბარსა
-დამდგომი (ვერ-დამდგომი) ომი
დამებერა ერა
დამედინების ინების
დამევსებოდა სებოდა
დამეთვალეოდა ალეოდა
დამელეოდეს ეოდეს
დამემტერა ერა
დამეშლების ლების
ღამეძინა ინა
დამეხოცა ოცა
დამეჯერა ერა
დამზადებული ებული
-დამზმელნი (არ-დამზმელნი) მელნი
-დამზრალი (არ-დამზრალი) რალი
-დამზრალია (არ-დამზრალია) რალია
დამთმობარი ბარი
-დამთმობარითა (ვერ-დამთმობარითა) ბარითა
დამიგია არიგია / აგიგია / ამიგია
დამიდნა იდნა
დამილება ება
დამიმძიმდა იმდა
დამისა ამისა
დამისახავს ახავს
დამისახია ახია
დამიტია-რე იარე
დამიურვებს ურვებს
დამიქადიან ადიან
დამიქნია ქნია
დამიშურვა ურვა
დამიძვირდა ირდა
დამიძვირდეს ირდეს
დამიწუნოსა უნოსა
დამიწყლულა ულა
დამიწუნარდი არდი
დამიჯარა ირა
დამიჯარეს ირეს
დამიხოცნა ოცნა
დამიხოცნეს ოცნეს
დამიჯერია ერია
დამკარგა არგა
დამკოდეს ოდეს
დამმარხველითა ელითა
დამმარხველისა ელისა
ღამმორჩილდები ილდები
დამნახავითა ავითა
დამოსა ამოსა
დამრიდად იდად
ღამრიდესა იდესა
დამსაჯარია ჯარია
დამსაჯარისა ჯარისა
დამტკბარია ბარია
და-მცა-ეფარე არე
დამცდარია არია
-დამცთარად (არ-დამცთარად) არად
დამძიმებასა ებასა

დანა ანა
დანაბადამან ადამან
დანაბადია ადია
დანაბექდეღევი ულევი
დანადები ები
დანადებია დებია
დანაელლება ება
დანაზებაეთა ებაეთა
დანათესსა ესსა / ესა
დანათვალისა ალისა
დანათხზენი ზენი
დანამალსა ამალსა / ავალსა
დანამან ანამან
დანამტკიცართა იცართა
დანამჭირად ჭირად / ჭეირად
დანამჭირები ირები
დანაპირები ირები
დანაპირენი ირენი
დანაპირნი ირნი
-დანარცხებული (ქვე-დანარცხებული) ცხებული
დანასა1 ანასა
დანასა2 ანასა
დანაღამია ამია
დანაყბედსა ედსა
დანაწერი ერი
დანაწერობა ელობა / ერობა
-დანაწყლულები (გულ-დანაწყლულები) ულები
დანერგვიდეს იდეს
დანერგულ-დათესულისა ულისა
დანერგულისა გულისა
დანერგულისად გულისად
დანერგულო გულო
დანითა ანითა
დანისად ანისად
დარად არად
დარად (მზე დარად) ედარად / ებარად
დარაზმული ზმული
დარაზმულობა ზმულობა
-დარაკიანი (ხრმალ-დარაკიანი) იანი
დარაჯამან ამან
დარაჯებითა ჯებითა
დარბაზებია ზებია
დარბაზისა ზისა
-დარბაზობასა (პურობა-დარბაზობასა) ზობასა
დარგი არგი
დარდისა არდისა
დარებად დარებად
დარები არები
დარებით1 არებით, დარებით
დარებით2 დარებით
დარი არი
დარია1 არია
დარია2 არია
დარიანო არიანო
დარიებია დებია
დარიდეთა იდეთა
დარიდეს ირდეს / რიდეს
დარიდნეს იდნეს
დარიდობს იდობს
დარიდონ იდონ
დარიდოს იდოს
დარითა არითა
დარისა არისა
დარისად არისად
დარსა არსა
დარულად არულად
დარჩომოდა ოდა
დასაამოდ ამოდ
დასაბადებლად ადებლად
დასაბერაე-ჩასაცმელი მელი
დასაგუანანი ანანი
დასაგუანებლად ვანებლად
დასაგუანისა ანისა
დასაგუანსა ანსა
დასადარებად დარებად
დასადარი არი
დასადებელი ებელი
დასადებლად ებლად
დასადებლად (დასადებლად აღარად) დაღარად
დასადობლად დობლად
დასათმობია მობია
დასათმონია ონია
დასათხოველად ოველად
დასაკლონია ონია
დასაპალავი ალავი
-დასამრუდენი (არ-დასამრუდენი) უდენი
დასანაზოდ აზოდ
დასანდობლად დობლად
დასანაჭმარი ქმარი
დასარქმელად ელად
დასაქადებლად ადებლად
დასაღვართა არითა
დასაღრეჯილოსა ილოსა
დასაყივარად ივარად
დასაშრეტსა ეტსა
-დასაწუავისა (არ-დასაწუავისა) ავისა
დასაწყელად ყელად
დასაჭრელად ჭრელად
დასახეელი ეელი
დასახული ახული
დას-დასებისა სებისა
დას-დგებითა ებითა
დასები ასები
-დასებისა (დას-დასებისა) სებისა
დასთვალვიდიან იდიან
დასთვალვიდითა იდითა

დასთმობდიან ობდიან
დასი ასი
დასრსა ასისა
დასტენე ენე
დასტურ-ა ურა
დასტური ური
-დასტურობა (არ-დასტურობა) ურობა
დასული დასული
დაცდებიან ებიან
დაწილია ლია
დაწკნები ები
დაწკნებით ნებით
დაწკრი (დაწკრი, და-) რიდა
-დაწხმულად (ცრემლ-დაწხმულად) ულად
-დაწხმული (ცრემლ-დაწხმული) მული
დაწხნა ახნა
დაუბადიან ადიან
დაუბრმობენ ობენ
დაუგუანსა ანსა
დაუევარდა არდა
დაუზახნა ახნა
დაუზმელად ელად
დაუზრობლად რობლად
დაუთვალავი ალავი
დაუთვლიან იან
-დაუთმობელსა (სულთადგმა-დაუთმობელსა) ობელსა
-დაუკარები (კაც-დაუკარები) არები
დაუკოდია ოდია
დაულეწელი ეწელი
-დაულეწელი (ნაკ-დაულეწელი) ეწელი
დაუმალავად ალავად
დაუმკნარი ნარი
დაუსახმან ახმან
-დაუსობელსა (ლახვარ-დაუსობელსა) ობელსა
დაუტყვია ტყვია
დაუფარავი არავი
-დაუფახელსა (თვალ-დაუფახელსა) ახელსა
დაუფენიან ენიან
დაუფრეწელი ეწელი
დაუფუშნა უშნა
დაუღერია რია
დაუშევდა ენდა
დაუშრეტსა ეტსა
დაუშრიტნა რიტნა
დაუშრობელსა ობელსა
დაუშრომელი ომელი
-დაუშრომელსა (ენა-დაუშრომელსა) ომელსა / ონელსა
დაუშრტობელთა ობელთა / ომელთა
დაუშუშნა უშნა
დაუძაბუნდეს აბუნდეს / აბრუნდეს / ადუმდეს / აუნდეს
დაუწერია ერია
დაუწვაკ (დაუწვაკ ალთა) ავალთა
დაუწუნარდა არდა
დაუწუნარდეს არდეს
დაუხოცია ოცია/ორცია
დაფარული რული, ულა
დაფარულმან რულმან
დაფარულნი რულნი
დაფარულსა რულსა, ულსა
-დაფახული (თვალ-დაფახული) ახული
-დაფენი (საჩანგ-დაფენი) აფენი
დაფითა აფითა
დაღა (დაღა რად) დაღარად
დაღებად1 აღებად
დაღებად2 აღებად
-დაღებული (სულ-დაღებული) ებული
-დაღებულნი (სულ-დაღებულნი) ებულნი
დაღი აღი
დაღნი აღნი
დაღონდეს ონდეს
დაღრეჯილი ილი
დაღრეჯილობა ილობა
დაყარნა ყარნა
დაყენება ენება
დაყმუნევებული ვებული
დაყოენება ნება
დაყოენებამან ნებამან
დაშადების დების
დაშლიდა იდა
და-ცა-გელია ლია
და-ცა-ეზროს ეზროს
და-ცა-ამდის აცამდის
და-ცა-მლეწა ეწა
და-ცა-მლეწელად ეწელად
და-ცა-მწვთების თების
და-ცა-მწნარა არა
და-ცა-სპრიდითა იდითა
და-ცა-შრტების ების
და-ცა-ჭნების ნების
დაციღებასა ებასა
დაცოცხლებულნი ებულნი
დაძაბუნდეს უნდეს
დაწამწამება ამება
დაწებულები ებულნი
დაწერილსა ილსა
დაწუნებული ებული
დაწყნარდა არდა
დაჭნუნდეს უნდეს
დაჭნა (დაჭნა ხე) ახე
დაჭნების ების
დახარა ახარა
დახვიწეს ედნეს
დახეული ეული
დახოცენით ენით
დაჯერება ერება
-დაჯრილი (არ-დაჯრილი) ილი
დაჰბნდები ები

დაჰფარეიდა ეიდა
დაჰფარეიდეს ეიდეს
დაჰყიდიან იან
დაჰყო აჰყო
დგებიან ებიან
დგებოდა ებოდა
დგებოდეს ებოდეს
დგენისა ენისა / ებნისა
დგესა ესა
დგმისად მისად
დგმისანი მისანი
დგომით ომით
დგომისა ომისა
ღება1 დება, ება
დება1 (კვლა დება) ადება
ღება1 (კმა დება) ადება
დება2 დება
დებანი ებანი
დებასა დებასა
დებულა ებულა
-დებული (სახელ-დებული) ებული
დებულსა დებულსა
დედაო ედაო
დედისა ედისა
-დედლად (საქმე-დედლად) ედლად
დედოფალი ალი
დედოფალია ფალია
დედოფალსა ალსა
დევისა ევისა
ღეზითა ეზითა
დენა ენა
დენად ენად
დენასა ენასა
დენით ენით
დენით (კი დენით) იდენით, კიდენით
დენით (სისხლისა დენით) ადენით
დენით (ცრემლისაცა დენით) ცადენით
დენითა დენითა, ენითა
დენისა ენისა
დენისად ენისად
დესი ესი
დია დია, ია
დია (კვლა დია) ადია
დიადობანი ობანი
დიაცურ (დიაცურ ვა) ურეა
დიდად იდად
დიდებულები ულები
დიდებულსა ბულსა
დიდი იდი
დიდია იდია
დიდითა იდითა
დიდისა იდისა
დიდობა იდობა
დიდობით იდობით
დიდსა იდსა
დიღად იღად
დიღისა დიღისა, იღისა
დიღსა (და დიღსა) ადიღსა
დინება ინება
დნების ების
დნებოდის ებოდის
დნობილი ობილი
დობილი ობილი
დობილნი დობილნი
დობისა ობისა
დოსა (არ დოსა) ადოსა / არდოსა
დოსტაქანი ქანი
დრამა ამა
დრამასა ამასა
დრამითა ამითა
დრამისა ამისა
დრო (და დრო) ადრო
დრონია რონია
დურად ურად
დუხჭირად ჭირად / ჰვირად
დუხჭირისა ჭირისა / ჰვირისა
დღე (დღე რა) ერა
დღეთასა ეთასა
-დღენი (ღამე-დღენი) ენი
დღენია ენია
დღესა ესა
დღეს-ა ესა
დღესისა ესისა
დღისი ისი
დღისითა ისითა
დღისისა ისისა
დღისისად ისისად

ე

ეაგეთა გეთა
ეათასების ასების
ეამების ების
ეამებოდა ებოდა
ეამებოდის ებოდის
ეარა1 ეარა
ეარა2 ეარა
ეახლების ლების
ეაჯა (ეაჯა რისა) ჯარისა
ებადა (და ებადა) დაებადა
ებაეთა ებაეთა
ები (აწ ები) აწები
ები (იქ ები) იქები
ები (რას ები) ასები
ებილწებოდა წებოდა
ების (ვინ ების) ინების
ების (მას ების) ასების
ებნეს ებნეს
ებნისა ენისა / ებნისა
ეგებიან ებიან
ეგების ების

აკების (არ ეგების) აეგების / აერკების / არეგების
ეგებოდა ებოდა
ეგეც (ეგეც ხენი) ცხენი
ეგონების ნების
ედემის (ედემის ხეს) ისხეს
ევარგების ების
ეზარდებოდა ებოდა
ეზიარებით არებით
ეზროს1 ეზროს
ეზროს2 ეზროს
ეთაყადე ადე
ეთაყვანა ანა
ეთაყვანნეს ვანნეს
ეთერია ერია
ეთნებით ნებით
ეთხრობის ობის
ეკრძალები ალები
ეკრძალების ალების
ელვა ელვა
ელვა-მკრთალითა ალითა
ელია ელია
ელხინების ინების
ემალმალების ალების
ემარე (არ ემარე) არემარე
ემართლების ლების
-ემოყერებოდა (თანა-ემოყერებოდა) ებოდა
ემწყებოდა წებოდა
ენა-დაუშრომელსა ომელსა / ონელსა
ენათა ენათა
ენა_მეტსა ეტსა
ენა-მუსიკობდეს ობდეს
ენანი ენანი
-ენაო (ლამაზ-ენაო) ზენაო
ენასა ენასა
ენახა ახა
ენდა ენდა
ენები1 (ვისთვის ენებე) სენები
ენები2 (იტყვის ენები) სენები
ენთების ების
ენით (არ ენით) არენით
ენით (ბარ ენით) არენით
ენით (გლახ, ენით) ახენით
ენით (თქმად ენით) ადენით
ენით (კიდ ენით) იდენით
ენით (ცად ენით) ცადენით
ენითა ენითა
ენითა (მოშიშრად ენითა) დენითა
ენისა ენისა
ენისად ენისად
ეოცების1 ცების
ეოცების2 ცების
ეოცებოდა ებოდა
ეპატრონე ონე
ერგების (რა ერგების) აეგების /აერგების/ არეგების
ერთად ერთად
ერთ-სახე (ერთ-სახე, წა-) ეწა
ერთ-სახესა ახესა
ერთხელ (ერთხელ ვა) ელვა
ერთხელი ხელი
ერთხელისა ხელისა
ერთხელსა ხელსა
ერითა ერითა
ერმან ერმან
ერსა ერსა
ეს (ეს ადრე) ესადრე
ეს-ა (მზად ეს-ა) ადესა
ესეგვარი არი
ესეზომთა ომთა
ესმინა ინა
ესოდენთა ენთა
ესოდენითა დენითა
ესოდენსა ენსა
ეტერების ერების
ეუბნების ების, ნების
ეუბნებოდა ებოდა
ეუბნებოდეს ებოდეს
ეუბნებოდის ებოდის
ეურჩებიან რჩებიან
ეუცხოვა ოვა
ეფასებოდა ებოდა
ეფერა ერა
ეღრსებოდა სებოდა
ეშვდინების ნების
ეშმაურობა ურობა
ეცადენით ენით
ეწყმართა მართა
ეწყინა ინა
ეხეწა ეწა
ეხვეწებოდა ებოდა, წებოდა
ესოცების ცების
ეჯდა ეჯდა
ეჯით ეჯით

ვ

ვა (ათასჯერ ვა) ერვა
ვა (დავრჩე, ვა) ევა
ვა (დიაცურ ვა) ურვა
ვა (ერთხელ ვა) ელვა
ვა (იღუმალ ვა) ალვა
ვა (მე, ვა) ევა
ვააზაერე აერე
ვაალქატე ატე
ვაამბობინო ობინო
ვაგლახ (ვაგლახ არიან) ხარიან
ვაგლახებულნი ებულნი
ვაგლახ-ვასა ასა
ვაგე აგე

-ვადამან (მაგარ-ვადამან) ადამან
ვადიადენით ადენით
ვაერთგულე ულე
ვაერთხელი ხელი
ვაეჯილენით ილენით
ვაზირობა რობა
ვაზირსა ირსა
ვაკრძალე ალე
ვალთა (და ვალთა) ავალთა
ვალთა (ვცნა ვალთა) ავალთა
ვალი ალი
ვალი (და ვალი) ავალი
ვალია ალია
ვალისა ალისა, ვალისა
ვალსა ვალსა
ვამახოთ ახოთ
ვარგა არგა
ვარგი არგი
ვარგითა არგითა
ვარდა არდა
ვარდი არდი
ვარდია (ვარდია ვისად) ავისად
ვარდ-იეფსა ეფსა / ეფსსა
-ვარდითა (მინა-ვარდითა) არდითა
ვარდისა არდისა
ვარებ არებ
ვარი (მე ვარი) ევარი
ვარნეთ არნეთ
ვარო ვარო
ვასა (მე ვასა) ევასა
ვასა (მუნ ვასა) უნვასა / ურვასა
-ვასა (ვაგლახ-ვასა) ასა
ვასახე ახე
ვასურვენ ურვენ
ვაცი აცი
ვაცისა აცისა
ვაცუდენი უდენი
ვაწები აწები
ვაჭაჭეთ ამეთ
ვაჭარნი აჭარნი
ვახშირე ირე
ვაჯობინო ობინო
ვბანდით ანდით
ვბნდები დები
ვებდა (არ ვებდა) არვებდა
ვებული ებული, ვებული
ვებულსა ვებულსა
ვევნები ენები / ვენები
ველად ელად
ველად (ახ, ველად) ახველად
ველად (მე ველად) ევველად
ველად (მზე ველად) ევველად
ველად (მოაჯე ველად) ევველად
ველანი ველანი
ველაცაცე იცე
ველი (მოერწყო ველი) ოველი
ველი (ტყე, ველი) ეველი
ველია ელია
ველისა ელისა
ველსა ელსა
ველ-შაბნარისა არისა
ველ (ველ ია) ერია
ველ (ველ მან) ერმან
ველა ერა
ველად ერად
ველასა ერასა
ველა-მჯერეტსა ეტსა
ველ-დამდგომი ომი
ველ-დამთმობარითა ბარითა
ველრიდები დები
ველრითა ერითა
ველ-მიხედომილმან ომილმან
ველ-მოთმენა ენა
ველ-მოტანისა ანისა
ველ-სათქმელო მელო
ველ-შეფრობილი ობილი
ვეუბენით ენით
ვეფხანე ანე
ვეჭპარები მარები
ვეცადე ადე
ვეცდები დები
ვეცი ეცი
ვეცრცები უბი
ვევლიდე იდე
ვზი (ვზი ცითა) იცითა
ვზიდე იდე
ვთქვა (ვთქვა ვისად) ავისად
ვთქვა (ვთქვა რითა) არითა
ვთქვენი ენი
ვთქვენით ენით
ვიაკვანე ანე
ვიარე არე
ვიარები რება
ვიეაგლახენით ახენით
ვიეაგლახით ახით
ვით (ვით ხენ) ითხენ
ვით (ვით ხეს) ითხეს
ვითა ვითა
ვითა (და ვითა) ავითა
ვითა (მაშა ვითა) შავითა
ვითა (მე ვითა) ევითა
ვითა (მზე ვითა) ევითა
ვითა (მისპირდა ვითა) ავითა
ვითა (შე-,ვითა) ევითა
ვითა (ჩნდა ვითა) ავითა
ვითა (ხე ვითა) ევითა
ვითა (ხმდა ვითა) ავითა
ვითაკლენით ილენით
ვითხენ1 ითხენ
ვითხენ2 ითხენ

ვილაყფეთანი ფეთანი
ვინ (ვინ არ და-) ინარდა
ვინ (ვინ არე) ინარე
ვინ (ვინ ების) ინების
ვინა (მე ვინა) ევინა
ვინ-ა ინა
ვინადირე ირე
ვინანი1 ინანი
ვინანი2 ინანი
ვინაპირო ირო
ვინატრიდე იდე
ვინატრიდითა იდითა
ვინები ინები
ვინებო ინებო
ვინო (მე, ვინო) ევინო
ვირე ირე
ვირები ირები
ვირეო ირეო
ვირეს ირეს
ვირთაო ირთაო
ვირია ირია
ვირითა ირითა
ვირო ირო
ვირსა ირსა
ვის (ვის ალი) ირალი / ისალი
ვისა (და ვისა) ავისა
ვისად (ვარდია ვისად) ავისად
ვისად (ვთქვა ვისად) ავისად
ვისთვის (ვისთვის ენები) სენები
ვისი ისი
ვისითა ისითა
ვისისა ისისა
ვისმანდა (ვისმანდა დამან) ადამან
ვისმცა ისმცა / ირსმცა
ვისსა1 ისსა
ვისსა1 (მოეკლა ვისსა) ავისსა
ვისსა2 ისსა
ვისსა2 (და ვისსა) ავისსა
ვისცა ისცა
ვიქონე ონე
ვიღონე ონე
ვიყენით ენით
ვიშისა იშისა
ვიცე იცე
ვიცი იცი
ვიცითა იცითა
ვიცხე იცხე / ისცხე
ვიხარე არე
ვკედები დები
ვლამე ამე
ვლამეთ ამეთ
ვლენა ენა
ვლიდა იდა
ვლიდეს იდეს
ვლიდესა იდესა
ვლიდიან იდიან
ვლიდითა იდითა
ვლისად ისად
ვმონე ონე
ვმუღლები დები
ვნასე ახე
ვნახენით ახენით
ვნახით ახით
ვნებამან ნებამან
ვნებასა ნებასა
ვნებითა ნებითა
ვნებიო-ა ნებითა
ვნებოდეს ებოდეს
ვნებულნი ებულნი
ვპოვე ოვე
ვსთესი ესი
ვსძაგდი აგდი
ვსჭღენით ენით
ვსწვრთიო იო
ვსწვრთიცა იცა
ვსხედით ედით
ვუგრძენითა ენითა
ვუნდი უნდი
ვქმენა ენა
ვქმენი ენი
ვქმენით ენით
ვქმენითა ენითა
ვღაჯარენით არენით
ვღვრი (ვღვრი არა) იარა
ვღერიდე იდე
ვყოვ-რე ავრე
ვყოფა ოფა
ვცანითა ანითა
ვცნა (ვცნა ვალთა) აცნა
ვწველები დები
ვხდიდითა იდითა
ვჭეგანდით ანდით
ვჰგმირი ირო
ვჰკადრო აღრო

ზ

ზადია ადია
ზაესა აესა
ზანგი ანგი
ზარად არად
-ზარადხანისა (საჭერჭლე-ზარადხანისა) ანისა
ზარები არები
ზარი არი
ზარია არია, ზარია
ზარითა არითა
ზარისა არისა
ზარისად არისად
ზარსა არსა

ზე (ზე მთანი) ემთანი
ზე (ზე წელად) ეწელად
ზედა-ზედი ედი
ზედა-ზედისა ედისა
ზედა-ზედ-რე ედრე
ზედა-მსწრებელი ებელი
ზედაო ედაო
-ზედი (ზედა-ზედი) ედი
-ზედისა (ზედა-ზედისა) ედისა
-ზედ-რე (ზედა-ზედ-რე) ედრე
ზეზითა ეზითა
ზეთასა ეთასა
ზენა ენა
ზენათა ენათა
ზენამან ენამან
ზენანი ენანი
ზენაო ზენაო
ზენასა ენასა
ზენია ენია, ზენია
ზენით ენით
ზენითა ენითა
ზენისა ენისა
ზეო ეო
ზესა ესა
-ზესა (ზესთა-ზესა) ზესა
ზესთაჲსა ესთაჲსა
ზესთა-ზესა ზესა
ზესია ესია
ზესსა ესსა / ესა
ზიანად იანად
ზიანი იანი
ზიანსა იანსა
-ზიარსა (ბუნება-ზიარსა) ეარსა / იარსა
ზისმცა ისმცა / ირსმცა
-ზმასა (ქცევა-ზმასა) მასა
ზმიდეს იდეს
ზმიდიან იდიან, მიდიან
ზმისა (და ზმისა) აზმისა
ზმული ზმული
ზმულია მულია
ზნენი ენი
ზნენია ენია
ზნეობა ეობა
ზომა ომა
ზომია ომია
ზომით ომით
ზომსა ომსა
ზრახა ახა
ზრახისა დიხისა, ილისა
ზრახნო დიხნო
ზრახობა ილობა
ზრახობით ილობით
ზრახსა ილსა
ზრვიდა ვიდა
ზრიალი იალი
ზრელსა რულსა
ზღვათასა ათასა
ზღარი არი
ზღასა ასა
ზღვისასა ისასა
ზღერებითა ებითა
ზღედენი უდენი

თ

თავი აჳი
თავითა აჳითა
თაეი აჳო
თაჳსაⁱ აჳისა
თაჳსა² აჳისა
თაჳისადⁱ აჳისად
თაჳისად² აჳისად
თაჳის-წინასა ინასა
თაჳისსა აჳისსა
თაჳსა ესა
თაე-შედგმული მული
თათი ათი
თამაშობდა ობდა
თანაⁱ ანა
თანა² ანა
თანა-ემოყვრებოდა ებოდა
თანა-მხლებელი ებელი
თანა-შეესწროსა ოროსა
თანა-ხლებოდეს ებოდეს
-თანები (თანის-თანები) ანები
-თანითა (თანის-თანითა) ანითა
თანის-თანები ანები
თანის-თანითა ანითა
თანისთანსა ანსა
თასი ასი
თაყვანება ნება
თაყვანის-მცა ისმცა / ირსმცა
თაყვანი-სცა ისცა
თაყვანის-ცემისად ემისად
თევით ევით
თეთრ-ტაიჭოსანი ოსანი
თეთრ-ძოწეული ეული
თემთანი ემთანი
თემსა ემსა
-თეულთა (ღმე-თეულთა) ეულთა
თვალობა-სიტურფესა ფესა
თვალ-დაფახული ახული
თვალ-დაუფახელსა ახელსა
თვალები ალები
თვალთა ალთა
თვალი ალი
თვალითაⁱ ალითა
თვალითა² ალითა
თვალისაⁱ ალისა
თვალისა² ალისა
თვალნი ალნი

თვალსა ალსა
თვისანი ისანი
თვისი ისი
თინათინ-ა ინა
თინათინებდა ინებდა
თლილი ილი
ოლილისა ილისა
თლილნი ილნი
თმა-გიშერისა შერისა
თმასა ასა, მასა
-თმასა (რიდე-თმასა) ამსა / მასა
თმენა ენა
თმენად ენად
თმენანი ენანი
თმენისა ენისა
თმენისად ენისად
თმისანი ისანი
თმობა ობა
თმობასა ობასა
თმობითა ობითა
თმობისა ობისა
თნებასა ებასა, ნებასა
თნებანი ებანი
თნებითა ნებითა
თნებისა ნებისა
თნევა ევა
თნევასა ევასა
თნევითა ევითა
თრთოლა ოლა
თუ (თუ ნავი) უნავი
თუ (თუ რად) ურად
თუ (თუ რვა) ურვა
თუ (თუ ხილსა) უხილსა
თუსა უსა
თქართქარებისა რებისა
თქვა (თქვა, ცისა) აცისა
თქვენა ენა
თქვენთა ენთა
თქვენი ენი
თქვენით ენით
თქვენითა ენითა
თქვენისა ენისა
თქვესა ესა
თქვია ია
თქვიან იან
თქმად (თქმად ენით) ადენით
-თქმათაო (გულის-თქმათაო) ათაო
თქმანი ანი
თქმასა ასა
თქმევა ევა
თქმევასა ევასა
თქმისასა ისასა
თქმულებ ულებ
თქმულები ულები
თქმული ული
თქმულია ულია
თქმულისა ულისა
თქმულობა ულობა
თქმულსა ულსა
-თქმულსა (სწავლა-თქმულსა) ულსა
თხანია ხანია
თხასა ასა
თხელდების ხელდების
თხელნი ხელნი
ოხრობა ობა
თხრობასა ობასა
თხრობილა ობილა
თხრობილი ობილი
თხრობისა ობისა

ი

ია (ვერ ია) ერია
იაბეზროს ეზროს
იადონია ონია
იაზრებდა ებდა
იამან იამან
იანაზღვითა დენითა
იანვარია არია
იანი იანი
იანო (არ იანო) არიანო
იარა1 არა
იარა2 იარა
იარებოდა ებოდა
იარებოდის ებოდის
იარეს1 იარეს
იარეს2 იარეს
იასოცნეს ოცნეს
იახლენი ენი
იახლებს ათლებს / აკლებს / ახლებს
იახნა ახნა
იბარგა არგა
იგია (არ იგია) არიგია / აგიგია / ამიგია
იგონებდა ებდა
იდიმწნაროს ნაროს
იდარი იდარი
იდებდა ებდა
იდების დების
იდენო1 (არ იდენო) არიდენო
იდენო2 (არ იდენო) არიდენო
იდოს იდოს
იდუმალ (იდუმალ ვა) ალვა
იდუმალითა მალითა
იდუმალსა ალსა
იე (შენ იე) ენიე
იეფად-ა ადა
-იეფობასა (უხვობა-იეფობასა) ფობასა
-იეფობით (არ-იეფობით) ეფობით
იეფოსა ფოსა
-იეფსა (ვარდ-იეფსა) ეფსა / ეფსსა

ივაგლახა ახა
ივაგლახა (ივაგლახა რა) ახარა
ივაგლახეს ახეს
ივაგლახ-ივიან ივიან
ივაგლახნა ახნა
-ივიან (ივაგლახ-ივიან) ივიან
ივნა იენა
იენებს ცენებს
იენას იენოს
ითავსებდა სებდა
ითოეულის ოე(ნ)ების / ერების
ითქმოდა მოდა, ოდა
ითხეს ათხეს
ითხოვდეს ოვდეს
ითხოს ითხოს / იხოს
იკადრებოდა ებოდა
იკეცების ცების
იკითხვიდიან ვიდიან
იკოცნეს ოცნეს
ილებს (ამად ილებს) დილებს
იმგლოვიარეს იარეს
იმედებასა დებასა
იმედია ია
იმყვეხარიან ხარიან
იმტკივნებს ივნეს
ინაპირე ირე
ინატრიდე იდე
ინტრიდესა იდესა
ინატრდია იდია
ინატრიდიან იდიან
ინდოეთსა ეთსა
იოცნეს ოცნეს
იპოვების ოე(ნ)ების / ერების
ირე ირე
ირები ირები
ირემთანი ემთანი
ირემსა ემსა
ირეს ირეს
იროს იროს
ირხეოდა ეოდა
ის-ა (ახ, ის-ა) ახისა
ისახელეს ხელეს
ისი ისი
ისი (ისი სად) ისისად
ისმენდა ენდა
ისმინა ინა
ისპოდა მოდა
ისც (ისც ხე) იცხე / ისცხე
ისხეს ისხეს
იტვირთაო ირთაო
იტყვის (იტყვის ენები) სენები
იტკოდეს ოდეს
იფარავდა ვიდა
იფერებდა ებდა
იფერებდეს ებდეს

იფერმკრთალეს ალეს
იქ (იქ ები) იქები
იქადიან ადიან
იქები იქები
იქედგოროსა ოროსა
იქმნების ების, ნების
იქმოდა ოდა
იქმოდიან ოდიან
იყვნეს (იყვნეს რულითა) სრულითა
იყვნეს (იყვნეს რულნი) სრულნი
იყურნა ურნა
იშისა იშისა
იშობს1 იშობს
იშობს2 იშობს
იცი იცი
იცის1 იცის
იცის2 იცის
იცო იცო
იცოდეს ოდეს
იძრწივნებს ივნებს
იწურვებს ურვებს
იწყლელებ ულებ
იხედვიდა იდა
იხოს ითხოს / იხოს
იხსენები სენები
იხსნების ნების

კ

კაბანი აბანი
კადრად ადრად
კაპანია პანია
კაპარე-ხრმალითა მალითა
კარაეი არაეი
კარგა არგა
კარ-ჭანჭმული მული
კარგი არგი
კარგითა არგითა
კარები არები
კარებსა არებსა
კარია არია
კარისა არისა, კარისა
კარისად არისად
კარნი არნი, კარნი
კარსა არსა
კატაბანი აბანი
კაფისა აფისა
კაცამდის აცამდის
კაც-დაეკარები არები
კაცი აცი
კაცითა აცითა
კაცისა აცისა
კაც-მოუმხედარეთა არეთა
კბილისა ბილისა
-კბილისა (ბაგე-კბილისა) ბილისა

კედლად ედლად
კეისარობა არობა
კენარითა ნარითა
კეტი ეტი
-კეცი (მრავალ-კეცი) ეცი
კვამლ-ალმურობა ულობა
კვდების დების, ების
კვდებოდა ებოდა
კვეთასა ეთასა
-კვეთასა (მასპინძლობა-კვეთასა) ეთასა
კვერითა ერითა
კვესებსა ესებსა
კვესითა ესითა
კვლა (კვლა დება) ადება
კვლა (კვლა დია) ადია
კვლავ (კვლავ ალთა) ავალთა
კვლაცა (კვლაცა მდის) აცამდის
კვლაცი აცი
კვლაცთა აცითა
კვნესით-ა ესითა
კი (კი დენით) იდენით, კიდენით
კიდ (კიდ ენით) იდენით
კიდე[1] იდე, კიდე
-კიდე[1] (კიდის-კიდე) იდე
კიდე[2] იდე, კიდე
კიდე[3] იდე
-კიდებული (ლარ-კიდებული) ებული
კიდეგანია ანია
კიდე-გასათხელი ელი
კიდეთა იდეთა
კიდეს იდეს
კიდესა იდესა
კიდითა იდითა
კიდისა იდისა
კიდის-კიდე იდე
კიდის-კიდობა იდობა
-კიდობა (კიდის-კიდობა) იდობა
კიდობანითა ანითა
კლდეთასა ეთასა
კლდენი დენი, ენი
კლდენია ენია
კლდესა ესა
კლდიანი იანი
კლდოვანი ოვანი
-კლებასა (შედრეკილობა-კლებასა) ებასა
კლებული ებული
-კლებული (სინათლე-კლებული) ებული
კმა (კმა დება) ადება
კმანია ანია
კონამან ონამან
კოტანი ოტანი
-კოტასა (სალტე-კოტასა) ოტასა
კოცებით ოცებით
კრებული ებული
კრებულნი ებულნი
კრთებოდა ებოდა
კრთობასა ობასა
კრთოლასა ოლასა
კროომა ომა
კრთომასა ომასა
კრთომილმან ომილმან
კრულითა ულითა
კრულისა ულისა
კრულმან რულმან
კრულსა ულსა
კრფებიან ებიან
კრძალვა ალვა
კრძალვად ალვად
კრძალვასა ალვასა
კრძალვით ალვით
კრძალისა ალისა

ლ

ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა ირსა
ლალები ალები
ლალი ალი
ლალითა ალითა
ლალისა ალისა
ლალისად ალისად
ლალსა ალსა
ლამაზებია ზებია
ლამაზ-ენაო ზენაო
ლამაზისა ზისა
ლამაზმა (ლამაზმა ნები) მანები
ლამაზობასა ზობასა
ლამი (ლამი, სად) ამისად
ლამით[1] ამით
ლამით[2] ამით
ლარ-კიდებული ებული
ლარ-საგებელი ებელი
ლაღებად აღებად
ლაღი აღი
ლაღნი აღნი
ლაღობა-წოლასა ოლასა
ლაშქრისა არისა
ლახვარ-დაუსობელსა ობელსა
-ლახვარ-სობილი (გულ-ლახვარ-სობილი) ობილი
ლახვარ-ხებული ხებული
ლბილი ილი
ლბილია ბილია
ლბილითა ილითა
ლბილისა ბილისა
ლებისა ლებისა
ლებისა (სამსა ლებისა) სამსალებისა
ლებული ლებული
ლევ (ლევ რად) ევრად
ლევა ევა
ლევასა ევასა

ლეკი (მე ლევი) ელევი
ლეკისა ევისა
ლელსა ელსა
ლერწამ-ტანისა ანისა
ლილისა ილისა
ლმობიერობა ელობა / ერობა
ლმობიერსა ერსა
ლმობილი ობილი
ლმობილსა ობილსა
ლოდია ოდია
ლომი ომი
ლომია ომია
ლომისა ომისა
ლომსა ომსა
ლტობილი ობილი
ლულითა ულითა
ლუსკუმანი ანი
ლღვნა ენა
ლხენაშან ენამან
ლხენანი ენანი
ლხენასა ენასა
ლხვინით ენით
ლხვინითა ენითა
ლხინისა ენისა
ლხინასა ინასა
ლხინება ინება
ლხინები ინები
ლხინებო ინებო
ლხინია ინია
ლხინისა ინისა
ლხინ-ნაკლულობა ულობა

მ

მაზატე ატე
მარმებინე ებინე
მახლებინე ებინე
მაკად აგად
მაგარ-ვაღამან ადამან
მაგიერად ერად
-მაგიერი (ჩემ-მაგიერი) იერი
მაგითა აგითა
-მაგრებია (მკლავ-მაგრებია) რებია
-მაგრებისა (გულ-მაგრებისა) რებისა
-მაგრობა (გულ-მაგრობა) რობა
-მაგრობდა (წვიე-მაგრობდა) ობდა
მაგულვანებლად ვანებლად
მადებლად ადებლად
მადესა ადესა
მადლია ლია
-მადლიერი (არ-მადლიერი) იერი
მადლობასა ლობასა
მადრიელობა ელობა
მაელვარებსა არებსა
მაელთა აელთა
მაველი აველი
მაველსა ამალსა / აველსა
მაველითა აველითა
მაენეს აენეს
მაზრები რები
მათად ათად / აკეთად
მათი ათი
მათდა ათდა
მათისა ათისა, ათისა / ასისა
მათქმევინო ევინო
მალე ალე
მალები ალები
მალვა ალვა
მალვად ალვად
მალვასა ალვასა
მალვიდა იდა
მალვით ალვით
მალითა მალითა
მალობა ალობა
-მალული (არ-მალული) ული
მამა ამა
მამაგრობლად რობლად
მამასა ამასა
მამაცითა აცითა
მამაცისა ისა
მამაცობასა ობასა
მამაცურად ურად
მამა-ძეთასა ეთასა
მამა-ძენი ენი
მან (ააყენა მან) ენამან
მან (არო მან) არომან
მან (გაიგონა მან) ონამან
მან (გაიყვანა მან) ანამან
მან (გაუცხადა მან) ადამან
მან (გა-ცა-შალა მან) ალამან
მან (დააშვენა მან) ენამან
მან (ვერ მან) ერმან
მან (შეეინახე, მან) ახემან
მან (შეიყვანა მან) ანამან
მან (წა-ცა-ხვია მან) იამან
მან (ქცია, მან) იამან
მანა ანა
მანათობდა ობდა
მანათობელი ობელი
მანათობელმან ობელმან
მანგი ანგი
მაპატრონე ონე
მარგი არგი
მარგითა არგითა
მარე (არე, მარე) არემარე
-მარე (არე-მარე) არემარე
მარები მარები
მარებლად არებლად, არებლად / ათებლად
-მარეთა (არე-მარეთა) არეთა
მარეკი (მარეკი, და-) აეკიდა / აკეკიდა / არდ-
მეკიდა / არეკიდა

მარზაპანია პანია
მართალი თალი
მართალია ალია
-მართალია (არ-მართალია) ალია
მართალსა თალსა
-მარიხიანი (გულ-მარიხიანი) იანი
მარონებენ ონებენ
მარტოდ (მარტოდ ასული) დასული
მას (მას ალამე) სალამე
მას (მას ების) ასების
მას (მას რულსა) სრულსა
მასპინძელისა ელისა
მასპინძელობა ელობა
მასპინძლობა-კეთასა ეთასა
მასპინძლობდა ობდა
მასპინძლობითა ობითა
მატებუნვებს უნვებს
მაუენი აფენი
მაქანი ქანი
მაქნევს (მაქნევს რასა) სრასა
მაღრიბულისა ულისა
მაყარი ყარი
მაყივნებელი ებელი / ობელი
მაყრები რები
მაშა (მაშა ვითა) შავითა
-მაშვრალია (ცუდ-მაშვრალია) რალია
მაშინდელი დელი
მაძაგესა აგესა
მაწყენო ენო
მაჭარნი აჭარნი
მახალსა ახალსა
მახარობელი ობელი
მახარობელსა ობელსა
მახარობლად რობლად
მახე ახე
მახესა ახესა
მახვილ-ხრმალი ალი
მახია1 მახია
მახია2 მახია
მახია3 მახია
მახით ახით
მახმული მული
-მახმურად (არ-მახმურად) ურად
მბეჭველსა ეჭველსა / ეჭელსა
მბობასა ობასა
მბობელნი ობელნი
მბრუნავი უნავი
მბრჯობელსა ობელსა
მგავსა ავსა
მგვანი ანი
მგზებია ზებია
მგოსანი გოსანი
მდაგად აგად
მდგმელი ელი
მდგმელო მელო
მდგომარე ომარე
-მდგომელთა (წინა-მდგომელთა) ობელთა / ომელთა
მდგომელი ომელი
მდგომელნი ომელნი
მდგომელსა ომელსა
მდგომიარეო არეო
მდებარე ებარე
-მდებარესა (ქვე-მდებარესა) ბარესა
მდებელი ებელი
მდებიან ებიან
მდევარი ევარი
მდეეელად ეელად
მდენანი ენანი
მდენელი ენელი
მდენი ენი
მდენია ენია
მდენიან ენიან
მდიან დიან, იან
მდიღარი იდარი
მდინანი ინანი
მდინდეს ინდეს
მდინია ინია
მდის (ცვლაცა მდის) აცამდის
მდურეა ურეა
-მდუღარეთა (გულ-მდუღარეთა) არეთა
-მდუღარი (გულ-მდუღარი) არი
-მდუღარია (გულ-მდუღარია) არია
-მდუღარისად (გულ-მდუღარისად) ღარისად
მე (მე არა) ეარა
მე (მე ბარე) ებარე
მე (მე და რად) ედარად / ებარად
მე (მე, ვა) ევა
მე (მე ვარი) ევარი
მე (მე ვასა) ევასა
მე (მე ველად) ეველად
მე (მე ვითა) ევითა
მე (მე ვინა) ევინა
მე (მე, ვინო) ევინო
მე (მე ლეე) ელევე
მე (მე მისად) ემისად
მე (მე ოდეს) ეოდეს
მე (მე რა) ერა
მე (მე რად) ერად
მე (მე რასა) ერასა
მე (მე რებად) ერებად
მე (მე რვა) ერვა
მე (მე რითა) ერითა
მე (მე რულად) ელურად / ერულად
მე (მე წა-) ეწა
მე (მე წელად) ეწელად
მე (მე წელი) ეწელი
მე (სალა მე) სალამე
მე (წა-, მე) წამე

მეაბჯრენია რენია
მეაზრა აზრა
მეამებოდა ებოდა
მეარმებოდა ებოდა
მეგონე ონე
მეგონების ნების
მეგონებოდა ებოდა
მედიადა ადა
მედინების ნების
მეე (მეე რები) ევრები
მეე (მეე, რითა) ევრითა
მეეაგლახავად ახავად
მეთნების ნების
მეიმედაო ედაო
მეკობრენია ენია
მეკრეფესა ეფესა
მეკრძალეოდა ალეოდა
მეკურნების ნების
მელალეოდა ალეოდა
მელია ელია
მელურად ელურად / ერულად
მემაჯანსა ანსა
მემეცნების ნების
მემოწმებიან ებიან
მემუქარენი არენი
მემხურვალების ალების
მენად ენად
მენახა ახა
მეო ეო
მეომარე ომარე
მეომარობა არობა
მეოტანი ოტანი
მეოცა ოცა
მეოცნა ოცნა
მერიღები იდები
მერიდვნით ენით
მესაესისა აესისა
მესაზაროების ოების
მესათნოეა ოვა
მესამაროს მაროს
მესაღამოების ოების
მესმინა ინა
მეტად ეტად
-მეტად (მეტის-მეტად) ეტად
-მეტასა (მეტის-მეტასა) ეტასა
მეტი ეტი
-მეტი (მეტის-მეტი) ეტი
მეტითა ეტითა
-მეტითა (მეტის-მეტითა) ეტითა
მეტისა ეტისა
მეტის-მეტად ეტად
მეტის-მეტასა ეტასა
მეტის-მეტი ეტი
მეტის-მეტითა ეტითა
მეტის-მეტში ეტში
მეტის-მეტსა ეტსა
-მეტნი (მეტის-მეტნი) ეტნი
-მეტსა (ენა-მეტსა) ეტსა
-მეტს (მეტის-მეტს) ეტსა
მეუბნებია ნებია
მეუბნების ების
მეუბნებოდა ებოდა
მეუბნებოდი ნებოდი
-მეუზრახემან (არ-მეუზრახემან) ახემან
მეურჩები ჩები
მეუცხოების ოების
მეფეთანი ფეთანი
მეფეთ-მეფეო ეფეო
მეფეთ-მეფობით ეფობით
მეფეო (მეფეთ-მეფეო) ეფეო
მეფერა ერა
მეფესა, ეფესა, ფესა
მეფობასა ფობასა
-მეფობით (მეფეთ-მეფობით) ეფობით
მეცნიერია ერია
მეცნიერითა ერითა
მეცნიერობა ელობა / ერობა
მეცნიერსა ერსა
მეცრუა უა
მეცქაფნეს აფნეს
მეძნელების ლების
მეწადა ადა
მეწამლეო ლეო
მეპეელსა ეპეელსა / ეპელსა
მეხაჯნეს აფნეს
მეხდების ების
მეხოს1 ეხოს
მეხოს2 ეხოს
მეკოგეთა გეთა
მელელია ელია
მზად (მზად ეს-ა) ადესა
მწათაო ათაო
მჭანი ანი
მზანია ანია
მზარავი არავი
მზასა ასა
მზახალსა ახალსა
მზე (მზე ბარე) ებარე
მზე (მზე ბნელი) ებნელი / ნებელი
მზე (მზე დარად) ედარად / ებარად
მზე (მზე ველად) ეველად
მზე (მზე ვითა) ევითა
მზე (მზე სით-ა) ესითა
მზეთანი ეთანი
მზეთასა ეთასა
მზენი ენი, ზენი
მზენია ზენია
მზეო ეო
მზეო (მზეო, და-) ეოდა
მზეობა ეობა

მზერა ერა
მზერასა ერასა
მზესა ესა, ესსა / ესა, ზესა
მზიანი იანი
მზიანსა იანსა
მზიან-ჩრდილი ილი
მზიასა ზიასა, ისა
მზისად ისად
მზისადა ისადა
მზისანი ისანი
მზისასა ისასა
ჰზმელი მელი
ჰზობა1 ზობა
მზობა2 ზობა
ჰზობასა1 ობასა
მზობასა2 ობასა
ჰზრახვად ახვად
მზრახმან ახმან
მზრელთასა ელთასა
ჰზრდელი დელი
ჰზრდელსა ელსა
ჩზრდიდიან იდიან
ჰზღეეარი ეარი
ჰზღეეველად ეველად
მთანი (ზე მთანი) ემთანი
მოეკელი ეველი
მთენისა ენისა
მთვარე არე
მთვარებლად არებლად
მთვარეთა არეთა
მთვაოეო არეო
მთვარისა არისა
მთვარულად არულად
მთმენები ენები
მთმობელსა ობელსა
მთოველად ოველად
მთოველი ოველი
მთრვალები ალები
მთრვალი ალი, ვალი
მთრვალია ვალია
მთრვალისა ალისა, ვალისა
მთრვალსა ალსა, ვალსა
მთხოელი ოელი
მთხოვე ოვე
მთხოველი ოველი
მთხრობლად რობლად
მი- (მი-, ნები) მინები
მი- (მი-, რითა) ირითა
მი- (მი-, სად) მისად
მი- (მი-, ცისა) იცისა
მიაალე ალე
მიაგებანე ანე
მიანოობდეს ობდეს
მიაკრობება ობდა
მიარე არე
მიაოთმიდეს იდეს, მიდეს
მიასხმიდეს ხიდეს
მიაცეარენ ერენ
მიაჩიმდა იმდა
მიაწყარებს წარებს
მიახლებულთა ებულთა
მიბოძეო ეო
მიბრძანე ანე
მიგვებულ-მოსაგებავთა ებავთა
მიგვაახლებს ავლებს / აყოლებს / ასძლებს / ახლებს
მიგვიდრკა (მიგვიდრკა ცისა) აცისა
მიგვიყვანნეს ვანნეს
მიდამოდა მოდა
მიდი იდი
მიდიან1 იდია
მიდიან2 იდია
მიდიადდეს ადდეს
მიდიან იდიან, მიდიან
მიეგებნეს ებნეს
მიერითა ერითა
მიეფარების არების
მიეწერა ერა
მიეა (მიეა რად) ივარად
მიეაბრუნეე უნეე
მივაგლახე ახე
მივიდა ვიდა
მივიცე იცე
მიეხვდები დები
მიზეზითა ეზითა
მით (მით ხე) ითხე
მითა ითა
მითხოს ითხოს /ითხოს
მითხრობდა ობდა
მიიბარესა ბარესა
მიიეფდა ეფდა
მიიტანდით ანდით
მიიჭედნეს ედნეს
მიიყარა არა
მიკეირდეს ირდეს
მიკენესია ესია
მილდები ილდები
მილდი ილდი
მილისა ილისა, მილისა
მილსა ილსა, მილსა
მინაალი ალი, ვალი
მინაწყვანე ინე
მიმიბრუნდა უნდა
მიმირთმევია ევია
მიმკირდეს ირდეს
მიმკირეებია ებია
მინახვდარა არა, დარა
მინა ინა
-მინადენია (ცრემლ-მინადენია) ენია
მინა-ვარდითა არდითა

მინამან1 მინამან
მინამან2 მინამან
მინანი ინანი
მინასა ინასა
მინა-სათი ათი
მინაწერი ერი
მინდა1 ინდა
მინდა2 ინდა
მინდომილსა ომილსა
მინდორს (მინდორს რულნი) სრულნი
მინები მინები
მ̈ნეტარნეს არნეს
-მინისა (ბროლ-ბალახშ-მინისა) ინისა
მისაგმაროს მაროს
მისად ისად, მისად
მისად (და მისად) ამისად
მისად (მე მისად) ემისად
მისად (ხუ მისად) ემისად
მისანდობელი ებელი / ობელი, ობელი
მისანდობელმან ობელმან
მისანდონია ონია
მისანი მისანი
მისართმეელი ეელი
მისაწეელად ეელად
მისებრი (მისებრი არსა) ეარსა / იარსა
მისეული ეული
მისთანანი ანანი
მისი ისი
მისითა ისითა
მისისა ისისა
მისისად ისისად
მისსა ისსა
მისცა ისცა
მისჴირდა ირდა
მისჴირდა (მისჴირდა ვითა) ავითა
მისჴირდებოდა ებოდა
მიტყუა უა
-მიუთხრობელი (ბრძანება-მიუთხრობელი) ობელი
მიუმეთარომან არომან
მიუმწედარობა არობა
მიუმხედარებად დარებად
მიუმხედარებით დარებით
-მიუმხედარეთა (ცაც-მიუმხედარეთა) არეთა
მიუმხედარი დარი
მიუმხედარომან არომან
მიუპარავი არავი
მიუყარნა არნა
-მიუწდომელი (სიკეთე-მიუწდომელი) ომელი
-მიუწედომელი (ანგარიშ-მიუწედომელი) ომელი
-მიუწედომნია (სიკეთე-მიუწედომნია) ომნია
მიქია იქია
მიქნია ქნია
მიღრდა ირდა
მიშ̈ერსა შერისა
მიჩ̈ევნა ენა
მიჩ̈ევნოს ენოს
მიცა იცა
მიცო იცო
მიწიერთად ერთად
მიწყობილსა ბილსა
მიჯამია ამია
-ნიხდილი (ფერ-მიხდილი) ილი
-მიხდილისა (ფერ-მიხდილისა) დილისა
მიხედებიან დებიან, ებიან
მიხედების ების
-მიხედომილმან (ვერ-მიხედომილმან) ომილმან
მიხვიდეთა იდეთა
მიჯნურობასა ობასა
-მკვახები (პარ-მკვახები) ახები
მკედარი არი, დარი
მკედარითა არითა
მკედრისა ისა
მკვირსა ირსა
მკჳლეველად ეელად
მკითხენ ითხენ
მკლავითა ავითა
მკლავო ავიო
მკლავისა ავისა
მკლავ-მაგრებია რებია
მკლავ-უგრძესითა ესითა
მკლელად ელად
მკლელი ელი
მკლელია ელია
მკლელიო ელიო
მკლელო ელო
მკრეხობით ეხობით
მკრეხსა ეხსა / ეხსსა
მკრთალამან ალამან
მკრთალთა ალთა
-მკრთალითა (ელვა-მკრთალითა) ალითა
მკრთალსა ალსა
მკრთომარე ომარე
მკროველი ომელი
მკრთომელსა ომელსა
მკრჩხალითა ალითა
მკრძალავი ალავი
მლალავი ალავი
მლჳველად ველად
მლეწელი ენელი
-მლმობელმან (მიწყალე-მლმობელმან) ობელმან
მლხენელი ენელი
მლხენი ენი
მლხენია ენია
მმილდების ილდების
მმონებენ ონებენ

ბრათსა ათისა, ათისა / ასისა
ბნახისა ახისა
ბნდომელი ომელი
ბნდომელნი ომელნი
ბნდომია1 ომია
ბნდომია2 დომია
ბო- (მო-, რანი) ორანი
ბო- (მო-, ტანი) ოტანი
ბო- (მო-, ხისა) ოხისა
ბოაქცებს ების
ბოაქცხეს ინეს
ბოაკლინა ინა
ბოარენია რენია
ბოაზღვევინე ევინე
ბოათოვდეს ოვდეს
ბოაკლების დების
ბოაკლევეინე ევინე
ბოალხენიე ენიე
ბოალხინებდეს ინებდეს
ბოამიწა იწა
ბოანცურვეთ ურვეთ
ბოასხმიდეს იდეს
ბოაფენდა ენდა
ბოაფირა ინა
ბოაქარვებდა არვებდა
ბოაყივნებს ივნებს
ბოაყიონოს იონოს
ბოაშოროსა ოროსა
ბოაცნობილა ობილა
ბუახსენა ენა
ბოახსენოს ენოს
ბოარე (ბოარე ველად) ეველად
ბობრუნდებოდა ებოდა
ბოგვედინო ინო
ბოგაკლების დების
ბოგაკლევეინო ევინო.
ბოვაწონე ონე
ბოგაწონოსა ონოსა
ბოგახსენე ენე
ბოგახსენო ენო
ბოგებებულა ებულა
ბოგებულსა ბულსა
ბოგენდობის ობის
ბოვებარებით არებით
ბოგერევიან ევიან
ბოგერია ერია
ბოგეწერების ერების
ბოგეწონების ონების
ბოგეწყინების ინების
ბოგეხვევიან ევიან
ბოგეხმარები მარები
ბოგეხმარებით არებით
ბოგვართმიდითა იდითა
ბოგვისავსენ ავსენ
ბოგვიჭუხებს უხებს
ბოკვეების ების
ბოკვიანილად ილად
ბოკვიანილი ილი
ბოგომინდეს ინდეს
ბოგიელენიან ენიან
ბოგიელია ლია
ბოგისმენია ენია
ბოგიტანდეს ანდეს
ბოგიფენიან ენიან
ბოგიწერე ერე
ბოგმდერდა ურდა
ბოგონებით ნებით
ბოგწონებია ნებია
ბოგხდომია ომია
ბოგხვდების დების, ების
-ბოდებულსა (ცეცხლ-ბოდებულსა) დებულსა
ბოების ოების
ბოეგვარების არების
ბოედანია ანია
ბოედებიან ებიან
ბოედინა ინა
ბოევანა ანა
ბოეკლა (ბოეკლა ვისსა) ავისსა
ბოელი ოელი
ბოეშაზრა აზრა
ბოერწყო (ბოერწყო ველი) ოველი
ბოესმინა ინა
ბოესურვა ურვა
ბოეხმოდა მოდა
ბოეფარა არა
ბოეფინების ინების
ბოექაფნეს აფნეს
ბოეღვარნეს არნეს
ბოეშლებოდეს ებოდეს
ბოეშორები ორები
ბოეშოროსა ოროსა
ბოეცლების ლების
ბოეძმობილა ობილა
ბოეწონების ონების
ბოეწყინა ინა
ბოეხვინეს ინეს
ბოეხმარე არე
ბოეხმარების არების
ბოეხმაროს მაროს
ბოეხოცა ხოცა
ბოვაგვარენით არენით
ბოვაგვარო არო
ბოვადგეთა გეთა
ბოვალხენიე ენიე
ბოვანება ნება
ბოვანებასა ნებასა
ბოვაძლე უღე
ბოვებრუნდები ები
ბოვე ოვე
ბოვეგონები ონები

მოეკიდენით კიდენით
მოელი ოელი
მოერტყენით ენით
მოესწრები ები
მოეწყინები ინები
მოეიაღრო ადრო
მოეიარენით არენით
მოეიგვარო ვარო
მოეიგონო ონო
მოეიდა ვიდა
მოეიდე იდე
მოეიდიან დიან
მოეიდოდა ოდა
მოეიდოდეს ოდეს
მოეიდოდიან ოდიან
მოეითმინებო ინებო
მოეიმდურვენ ურვენ
მოეიღორები ორები
მოეიყვანე ვანე
მოეიყვანენ ანენ
მოეკვეთეთ ეთეთ
მოეკლენით ლენით
მოენახოთ ახოთ
მოესთვალეიდე იდე
მოეუგვაროთა აროთა
მოზიდეიდესა იდესა
-მოთმენა (ვერ-მოთმენა) ენა
მოიარა არა
მოიარებით არებით
მოიარენით არენით
მოიარეო არეო
მოიგვარები არები
მოიგვარენით არენით
მოიგონე ონე
მოიდებდეს ებდეს
-მოიეფეო (შუქ-მოიეფეო) ეფეო
მოივანებ ანებ
მოითვალეს ალეს
მოიკითხეს ითხეს
მოილხინებდა ინებდა
მოიმდედრე ედრე
მოიმდურვებს ურვებს
მოიმტკივნებს იენებს
მოინცხომარე ომარე
მოიპარა არა
მოირთაო ირთაო
მოისმენდა ენდა
მოისმინა ინა
მოისმინებდა ინებდა
მოისმინეს ინეს
მოისტანე ანე
მოიტირა ირა
მოიტყოდიან ოდიან
მოიქეშხა უშნა
მოიყვანებ ანებ
მოიცლიდეთა იდეთა
მოიცურვენი ურვეთ
მოიცყოს აგოს
მოიძულებ ულებ
მოიწურნა ურნა
მოიწყინებდა ინებდა
მოიხოცნა ოცნა
მოიჯარენით არენით
მოკაზმულობა ზმულობა
მოკამათისა ათისა
მოკვდების ებისა
მოკვნესი ესი
მოკლა ოკლა
-მოკლულად (გულ-მოკლულად) ლულად, ულად
-მოკლულნი (გულ-მოკლულნი) ულნი
მოკრძალულობა ულობა
მოლახოცა ხოცა
მოლიზღარისად ღარისად
მომავალია ალია
მომაყალიო ალიო
მომავალობა ალობა
მომავალსა ვალსა
მომათვალე ალე
მომაკარნი კარნი
მომალხენელი ენელი
მომასმენიე ენიე
მომასურვებს ურვებს
მომაყარენით არენით
მომახულითა ულითა
მომდებარი არი, ბარი
მომდებარისად ბრისად
მომეარნეს არნეს
მომეგება ება
მომედების დების
მომეთმინების ინების
მომემდურვა ურვა
მომერეოდეს ეოდეს
მომერჩოდეს ოდეს
მომესმინა ინა
მომესწრებიან ებიან
მომეფარების არების
მომეწეოდეს ეოდეს
მომეწყინა ინა
მომეხეია ია
მომიგვარა არა
მომიეიდოდეს იდოდეს / იოდეს
მომივლიან იან
მომივლინე ინე
მომოთმენიან ენიან
მომოლხენია ენია
მომომატე ატე
მომომახავს ახავს
მომომონდეს ონდეს

მომინახავს ახავს
მომინდების ინდების / ინდდების
მომისართა ართა
მომისმინა ინა
მო-მიტანია ანია
მომიყიდია იდია
მომიცდიდე იდე
მომკიდიან იდიან
მომსმენელსა ელსა
მომსპობ-ამწყვედელი დელი
მომსურდა ურდა
მომსურვებია ებია
მომღერალსა ალსა
მომცდარა დარა
მომცქაფავისა ავისა
მომძულებია ებია
მომხდომია დომია
მომხვეკი (მომხვეკი რისა) ჰირისა / ჰვირისა
მონაბერი ერი
მონაბერითა ერითა
მონადენთა ენთა
მონადირეთა ირეთა
-მონავანითა (შუქ-მონავანითა) ანითა
მონაზიდობა იდობა
მონამან ონამან
-მონამატები (ჴარ-მონამატები) ატები
-მონამატისა (შუქ-მონამატისა) ატისა
მონანი ონანი
მონასმინამან მინამან
მონასმინები მინები
მონასურსა ურსა
მონასხპანია პანია
მონატანსა ანსა
მონატაცსა აცისა
მონაფენი ფენი
მონაღუარნი არნი
მონაღვაწები აწები
მონაყარი ყარი
მონაცეალისად ალისად
მონაწერია ერია
მონაწერსა ერსა
მონაწთომთა ომთა
მონაწური ური
მონაწყენია ყენია
მონახედითა ედითა
მონახსენები ენები, ენები / ევნები
მონახსენი ენი
მონდობილი ობილი
მონდომია ომია
მონდომილი (მონდომილი სად) ილისად
მონდომილისა მილისა
მონდომილსა ომილსა
მონება ონება / ანება / ენება
მონები ონები
მონითა ონითა
მონისა ონისა
მოპოვნებად ნებად
მოჟამებულმან მებულმან
მო-რე-მლხენოდეს ენოდეს
-მორტყმულობა (წელ-მორტყმულობა) ულობა
-მოსაგებავთა (მიგებულ-მოსაგებავთა) ებავთა
მოსადაფენი აფენი
მოსადებლად ებლად
მოსავანებლად ვანებლად
მოსათვალავად ალავად
მოსალამენი ამენი
მოსალბედისა ედისა
მოსანდომარე ომარე
მოსანდომია ომია
მოსანდომნია ომნია
მოსარხეველად ეველად
მოსასმინია ინია
მოსატანელად ანელად
მოსაფხანია ხანია
მოსაყვანებლად ვანებლად
მოსაცეთსა ეთსა
მოსაწევარი ევარი
მოსაწონები ონები
მოსახვეველად ეველად
მოსახვეველსა ევლსა / ეველსა
მოსახსენებლად ენებლად
მოსვენებად ებად, ნებად
მოსვენებასა ნებასა
მოსთმინდების ინდების / ინდდების
მოსრული რული, სრული
-მოსრულისა (არ-მოსრულისა) ულისა
მოსტყდებოდა ებოდა
მოსურვებულსა ვებულსა
მოსწრაფებასა ებასა
მოსწრაფენი აფენი
მოსწრაფესა ფესა
მოსწყდების დების
მოსწყენია ენია
-მოტანისა (ვერ-მოტანისა) ანისა
მოტირალისა ალისა
მოუბარეთა არეთა
მოუბარეო არეო
მოუბარესა ბარესა
მოუბარი არი, ბარი
მოუბარია არია, ბარია
მოუბნარი ნარი
მოუბნარითა ნარითა
მოუვარე არე
მოუგდია დია
მოუთმენები ენები / ევნები
მოუთმინამან მინამან
მოუთმინები ინები, მინები
მოუკლავი ავი

მოუკრებიან ებიან
მოუკრეფესა ეფესა
მოულხენიან ენიან
მოურევარი ევარი
მოურთვიდა ეიდა
მოურჩებიან რჩებიან
მოუსმენელი ენელი
მოუსინა ინა
მოუქუხდების უხდების / უხდების
მოუღრიან იან
მოუცია ია
მოუწერია ერია
მოუხდებოდეს ებოდეს
მოფარდაგესა დაგესა
მოქმედებითა ებითა
მოღორდენ ორდენ
მოყვანება ნება
მოყვანებად ნებად
მოყვანებასა ნებასა
მოყვარულნი რულნი
მოყვარულსა ულსა
მოშაირეთა ირეთა
მოშაირობა ირობა
მოშამბნარენი არენი
-მოშიშობს (გულ-მოშიშობს) იშობს
მოშიშრად (მოშიშრად ენითა) დენითა
მოშორდენ ორდენ
მოშორებული ებული, რებული / რებული
მო-ცა-გხედების ების
მოცალეობა ეობა
მოცინარი ნარი
მოცინარითა ნარითა
მოციქულისა ულისა / ურისა
მოციქულობა ულობა
-მოცხებული (სისხლ-მოცხებული) ცხებული
მოწევნადსა ადსა
მოწუნარენი არენი
მოწუნარისა ნარისა
მოწყალე-მომობელმან ობელმან
-მოწყენა (არ-მოწყენა) ენა
-მოწყენითა (არ-მოწყენითა) ენითა
მოხდომა დომა
მოხსენებად ებად
მოჯობინება ინება
მოკიდიან იდიან
მოკრეფდა ეფდა
მოყიდეს იდეს
მპარავი არავი
მპოველი ოველი
მპყრობელი ობელი
მპყრობელმან ობელმან
მრავალ-გვართა ართა
მრავალ-გვარითა არითა
მრავალ-გვარო ვარო
მრავალთა ავალთა
მრავალი ავალი
-მრავალი (არ-მრავალი) ვალი
მრავალისა ვალისა
მრავალ-კეცი ეცი
მრავალ-ფერითა ერითა
მრავალ-წყალი აღი
მრაველად აველად
-მრაველად (დავლა-მრაველად) აველად
მრაველითა ავლითა
მრთელად ელად
მრთელსა ელსა
მრთელია ელია, ელია / ერია
მრთელისა ელისა
მრთელობა ელობა / ერობა
მრთელსა ელსა
მრიდეს იდეს
მრუში უში
მრჩეველად ეველად
მრცხვენიან ენიან
მრცხვენოდეს ენოდეს
მრწემსა ემსა
მრწყველსა ელსა
მრხეველად ეველად
მსახვად ახვად
მსახველად ახველად
მსგავსისა ავსისა
მსგავსსა ეფსა / ეფსსა
მსმელი ელი, მელი
მსმენელი ენელი
მსმენია ენია
მსმენიან ენიან
მსმენოდეს ენოდეს
მსობელი ობელი
მსპობელი ობელი
მსრველსა ელსა
-მსწრებელი (ზედა-მსწრებელი) ებელი
მსწრობელი იბელი / ობელი
მსწრობი ობი
მსწრომელი ომელი
მსჯელსა ელსა
მტერები ერები
მტერთად ერთად
მტერია ელია / ერია, ერია
მტერითა ერითა
მტერისა ერისა
მტერმან ერმან
მტერობა ერობა
მტერსა ერსა
მტერულად ელურად / ერულად
მტვერისა ერისა
მტირალი ირალი / ისალი
მტკივნელი ებნელი / ნებელი
მტკიოდეს იდოდეს / იოდეს
მტკიცე იცე

მტკიცეთა იცითა
მტკიცისა იცისა
მტლაში-მტლუში უში
-მტლუში (მტლაში-მტლუში) უში
მელღაზანზარია ზარია
მელღაზანზარისა არისა
მენ (მუნ, და-) უნდა
მენ (მუნ ვასა) უნვასა / ურვასა
მუნეე უნეე
მურა ურა
მურად ურად
მური ური
მურობა ურობა
მურსა ურსა
-მუსიკობდეს (ენა-მუსიკობდეს) ობდეს
მუფარახია ახია
მეფარახმან ახმან
მუხთალსა ალსა, თალსა
მფახეელად ახეელად
მფენებლად ენებლად
მფენელი ენელი
მფენი ენი
მჭენიხა ენისა
მფლობელთა ობელთა / ომელთა
მფლობელი ობელი
მფლობელმან ობელმან
მფლობელსა ობელსა
მფლობლისა ობლისა
მფრქვეველად ეველად
მფრქვეველი ეველი
მფხანელად ანელად
მჭებარე ებარე
მჭენები ენები
მჭენებლად ენებლად
მჭისი ისი
მჭისითა ისითა
მჭისისა ისისა
მჭისისად ისისად
მჭისსა ისსა
მჭმნელად ელად
მჭმნელია ელია, ნელია
მჭონები ონები
მღერა ერა
მღერად ერად
მღერასა ერასა
მღერითა ერითა
მღვრელია ელია
მღვრელითა ელითა
მყარი ყარი
მყეებიან ებიან
მშვენთა ენთა
მშვენისა ენისა
მშვენოდეს ენოდეს
მშვიდითა იდითა
მშვიდობით იდობით
ნშვილდოსანია ანია
მშვილდ-ფიცხელისა ელისა
მშიერი იერი
მშობელთა ობელთა / ომელთა
მშობელი ობელი
მშობელმან ობელმან
მშობელსა ობელსა
მშობლისა ობლისა
მშურდა ურდა
მჩმუნავი უნავი
მჩქეფეო ეფეო
-მცა (თაყვანის-მცა) ისმცა / ირსმცა
მცველად ელად
მცველია ელია
მცველისა ელისა
მცთარა არა
-მცთომელსა (სიტყვა-მცთომელსა) ომელსა
მცირასა ირასა
მცირეთა ირეთა
მცირენი ირენი
-მცირობა (სიტყვა-მცირობა) ირობა
მცირესა ირსა
ძცნება ნება
მცნებელი ებნელი / ნებელი
მცნებისა ნებისა
მცნებული ებული
მცნეველი ეველი
მცნობელი ობელი
მცნობელმან ობელმან
მცნობელნი ობელნი
მცრობასა ობასა
მცხრალი რალი
მძებარე ებარე
მძებნელი ებნელი / ნებელი
მძლე (მძლე ნები) ენები
მძლეობა ეობა
მძლესა ესა
მძოველად ოველად
მძულსა ულსა
მწადებლად ადებლად
მწარეთა არეთა
მწარენი არენი
მწვავ (მწვავ ალთა) ავალთა
მწვანები ანები
მწვანითა ანითა
-მწვანითა (წითელ-მწვანითა) ანითა
მწვანისა ანისა
მწველია ელია
მწველითა ელითა
მწველისა ველისა
მწვიდეს იდეს
მწვიდესა იდესა
მწვიდიან ვიდიან
მწვრთიდიან იდიან
მწთომსა ომსა

მწნილი ნილი
-მწუხარისა (გულ-მწუხარისა) არისა
მწყენია ენია
მწყობელი ობელი
მწყრალთა ალთა
მწყრომარე ომარე
მწყრომელი ომელი
მჭამენი ამენი
მჭმუნავი უნავი
მჭევრები ევრები
მჭევრი ევრი
მჭეურითა ევრითა
მჭელსა ელსა
მჭეირსა ირსა
მჭვრეტად ეტად
მჭვრეტი ეტი
მჭვრეტნი ეტნი
მჭვრეტსა ეტსა
-მჭვრეტსა (ვერა-მჭვრეტსა) ეტსა
მჭირდა ირდა
მჭირდეს ირდეს
მჭრელიო ელიო
მხადსა ადსა
მხავსისა ავსისა
მხარისა არისა
მხარნი არნი
მხდელი1 დელი
მხდელი2 დელი
მხდი (მხდი რასა) ირასა
მხდიან დიან
მხდომელი ომელი
მხედველითა ელითა
მხედი ედი
მხედისა ედისა
მხედსა ედსა
მხეცი ეცი
მხვრეტსა ეტსა
-მხიარულად (არ-მხიარულად) არულად
მხიარული არული, რული, ული
მხიარულმან რულმან
მხიარულნი რულნი, ულნი
მხიარულობა ულობა
მხიარულსა რულსა
მხლებელი ებელი, ებელი / ობელი
-მხლებელი (თანა-მხლებელი) ებელი
მხლტომელი ომელი
მხლტომელნი ომელნი
მხმეპელსა ეპველსა / ეპელსა
მხმობელსა ობელსა
მხმობი ობი
მხნე (მხნე არსა) ეარსა / იარსა
მხნედ-რე ედრე
მხნეთასა ეთასა
მხნენია ენია
მხნესა ესა
მხსენები ენები
-მხურვალი (გულ-მხურვალი) ალი
მხურვალსა (გულ-მხურვალსა) ვალსა
მხცოვანი ოვანი
მჯდომარე ომარე
მჯდომელი ომელი
მჯდომელსა ომელსა
მჯდომია დომია, ომია
მჯობია ობია
მჯობითა ობითა

ნ

ნააზატები ატები
ნაათალი თალი
ნაათალისა ალისა
ნაათალნი ალნი
ნაათალსა ალსა
ნაალაფავი აფავი
ნაახლები ახლები
ნააჯარია ჯარია
ნაბანები ანები
ნაბანი აბანი
-ნაბდიანი (ტან-ნაბდიანი) იანი
ნაბერწკალი ალი
ნაბრძანებად ნებად
ნაბუქალსა ქალსა
ნაგითა აგითა
-ნაგრძელევი (არ-ნაგრძელევი) ელევი
ნაგუბარი ბარი
ნაგუბარისა ბარისა
ნაგუშინდელევი ელევი
-ნადებარესა (ცეცხლ-ნადებარესა) ბარესა
ნადებარი ბარი
-ნადები (ცეცხლ-ნადები) დები
-ნადებია (ცეცხლ-ნადებია) ებია
-ნადევრი (არ-ნადევრი) ევრი
ნადიმობანი ობანი
ნადირი ირი
ნადირსა ირსა
ნაერთგულები ულები
ნაერთგულევი ულევი
ნავაზირები ირები
ნავანებისა ნებისა
ნავ-დაულეწელი ეწელი
ნავი ავი
ნავი (ნავი სად) ავისად
ნავი (თუ ნავი) უნავი
ნაყითა აითა
ნავიო ავიო
ნავისა აისა
ნეროზობასა ზობასა
ნაყელ-ქმელია მელია
ნაზარდობითა ობითა
-ნაზმა (სიტყვა-ნაზმა) აზმა
ნაზობა ზობა

ნათარგმანები მანები
ნათელად ელად
ნათელთასა ელთასა
ნათელია ელია
ნათელითა ელითა
ნათელისა ელისა
ნათენები ენები
ნათესავსა ასა
-ნათნები (არ-ნათნები) ები
ნათურქალსა ქალსა
ნაკაზმისა აზმისა
-ნაკბენია (გველ-ნაკბენია) ენია
ნაკვალევისა ევისა
ნაკეთად ათად / აკეთად
-ნაკეთიანი (ტან-ნაკეთიანი) იანი
-ნაკიდები (შუქ-ნაკიდები) იდები
-ნაკლულად (ფერ-ნაკლულად) ლულად
-ნაკლულითა (არ-ნაკლულითა) ულითა
-ნაკლულისა (ფერ-ნაკლულისა) ულისა
-ნაკლულნი (გულ-ნაკლულნი) ულნი
-ნაკლულნი (ფერ-ნაკლულნი) ულნი
-ნაკლულობა (გულ-ნაკლულობა) ულობა
-ნაკლულობა (ლხინ-ნაკლულობა) ულობა
-ნაკრთობი (ძილ-ნაკრთობი) ობი
-ნაკრთომისა (შუქ-ნაკრთომისა) ომისა
ნალიქნია ქნია
-ნალმობარია (გულ-ნალმობარია) ბარია
ნამა ამა
ნამგზავრები ები
-ნამკრთალი (ფერ-ნამკრთალი) ალი
-ნამკრთალი (ფერ-ნამკრთალი სა) ალისა
-ნამკრთალია (ფერ-ნამკრთალია) ალია
-ნამკრთალიო (ფერ-ნამკრთალიო) ალიო
-ნამკრთალისა (შუქ-ნამკრთალისა) ალისა
-ნამკრთალსა (ფერ-ნამკრთალსა) ალსა, თალსა
ნამსახურისა ულისა / ურისა
ნამუსობდეს ობდეს
ნამუხთალავი ალავი
ნანასა ანასა
ნანითა ანითა
ნაპობარი ბარი
ნარდითა არდითა
ნარდისა არდისა
ნარები არები
ნარი ნარი
ნარნარითა ნარითა
ნარონები ონები
ნასა (და ნასა) ანასა
ნასამალი სამალი
ნასამალსა ალსა
-ნასები (პირ-ნასები) ასები
ნასი ასი
ნასმენად ენად
ნასუქალსა ქალსა
ნასწავლებისა ლებისა
ნასწრაფავი აფავი
ნატები ატები
ნატერფალია ფალია
ნატერფალსა ფალსა
ნატირითა ირითა
ნატუსაღისად ალისად
ნაუბარი არი, ბარი
ნაუბარითა არითა, ბარითა
ნაუბარსა არსა, ბარსა
ნაუფლისწულევი ულევი
-ნაფასები (ძვირ-ნაფასები) ასები
-ნაფენამან (შუქ-ნაფენამან) ენამან
-ნაფიცარისა (ძმად-ნაფიცარისა) არისა
ნაფოტასა ოტასა
ნაფუშავისა ავისა
ნაქადებია დებია
ნაქებია ებია
ნაქონები ონები
-ნაღებად (არ-ნაღებად) ებად
ნაღნი აღნი
ნაჩინისა ინისა
ნაცვალია ალია
ნაცი აცი
-ნაცქაფავი (არ-ნაცქაფავი) აფავი
ნაწვიმარია მარია
ნაწვეთალი თალი
-ნაწთომი (ცრემლ-ნაწთომი) ომი
ნაჭარნი აჭარნი
ნაჭედისა ისა
ნაჭორად ორად
ნახაზობა ზობა
ნახეს ახეს
-ნახლები (სტავრა-ნახლები) ახლები
ნახმარებსა არებსა
ნახმობარი ბარი
ნახნა ახნა
ნახოკარისა კარისა
ნახოკარნი კარნი
ნახოკარსა არსა
ნახული ახული
-ნახულისა (პირ-ნახულისა) ხულისა
-ნახულსა (პირ-ნახულსა) ხულსა
ნდომა დომა
ნდომასა ომასა
ნდომით ომით
ნება ება, ნება
ნებამან ნებამან
ნება-ნებასა ნებასა
ნებანი ებანი
ნებასა1 ნებასა
ნებასა2 ებასა, ნებასა
ნები1 ები
ნები1 (მძლე ნები) ენები
ნები2 (მი-, ნები) მინები
ნები2 (ლამაზმა ნები) მანები

ნებიერად ერად
ნებიერია ერია
ნებით (ჩვენ ნებით) ენებით / ენნებით
ნებითა ნებითა.
ნებისა ნებისა
ნედლად ედლად
ნელად (ცხელია ნელად) აწელად
ნელი ელი
ნელითა ნელითა
ნელისა ნელისა
ნეტარძი (ნეტარძი, ოდეს) იდოდეს / იოდეს
ნეტარძისა ისა
ნიადაგულსა დაგულსა
ნიშისა ოშისა
ნობასა ობასა
-ნობი (დაბდაბ-ნობი) ობი
ნოხისა ოხისა
ნუა უა
ნუო უო

ო

ობლად (ამად ობლად) დობლად
ობლისა ობლისა
ოდეს ოდეს
ოდეს (შე ოდეს) ეოდეს
ოდეს (ნეტარძი, ოდეს) იდოდეს / იოდეს
ოდეს (შენ ოდეს) ენოდეს
ომია ომია
ომისა ომისა
ომნია ომნია
ომსა ომსა
ორად ორად
ორგულია რგულია
-ორგულობა (არ-ორგულობა) ულობა
ორგულობასა ლობასა
ორები ორები
ორთა ორთა
ორი ორი
ორითა ორითა
ორისა ორისა
ორსა ორსა
ორხაულად აულად
ოს (ახი ოს) ახიოს
ოსტასრასა სრასა
ოტასა ოტასა
ოქსინო-გარდაგებულსა ებულსა
ოქსინოსა ნოსა
ოცებით ოცებით
ოცია ოცია / ორცია
ოხერია ერია
ოხერითა ერითა
ოხისა ოხისა
ოხრეა-ახმან ახმან

პ

პაემანისა ანისა
პატიმარია მარია
პატიჟ-გარდახდილისა დილისა
პატრონია რონია
პატრონობასა ობასა
პატრონობდეს ნობდეს
პატრონ-ყმათასა ათასა
პერანგი ანგი
პერანგოსანი გოსანი
პირად ირად
პირასა ირასა
პირ-ბაკმიანი იანი
პირ-ბნელად ელად
პირ-გაცსებული ებული
პირ-გამეხებული ხებული
პირ-გამქუშავია ავია
პირები ირები
პირი1 ირი
პირი2 ირი
პირია ირია
პირითა1 ირითა
პირითა2 ირითა
პირიო ირიო
პირისა1 ირისა
პირისა2 ირისა
პირისა3 ირისა
პირისად ირისად
პირ-მკვახები ახები
პირ-ნასები ასები
პირობა ირობა
პირსა1 ირსა
პირსა2 ირსა
პირსა3 ირსა
პირსა4 ირსა
პირ-ხმელი მელი
პობილნი ობილნი
პობილსა ობილსა
პოვნა ოვნა
პორფირისა ირისა
პურად ურად
პური ური
პურობა ურობა
პურობა_დარბაზობასა ზობასა

ჟ

ჟამია ამია
ჟამიერად ერად
ჟამითა ამითა
ჟამით-ა ამითა
ჟამისა ამისა
ჟამისად ამისად
ჟავსა ამსა / მჰსა
-ჟლეტად (ცემა-ჟლეტად) ეტად
ჟღერა ერა
ჟღერენ ერენ

რ

რა (დღე რა) ერა
რა (რა ერგების) აეგების / აერგების / არეგების
რა (ივაგლახა რა) ახარა
რა (მე რა) ერა
რა (სიძუნწე რა) ერა
რაგვარია რია
რად (დაღა რად) დაღარად
რად (თუ რად) ურად
რად (ლევ რად) ევრად
რად (მე და რად) ედარად / ებარად
რად (მე რად) ერად
რად (მივა რად) ივარად
რად (საეკვი რად) ჰირად / ჰვირად
რად (სხვად რად) ადრად
რაზმისა აზმისა
რანი (მო, რანი) ორანი
რას (რას ები) ასები
რასა ასა, რასა / რვასა
რასა (მაქნევს რასა) სრასა
რასა (მე რასა) ერასა
რასა (მხდი რასა) ირასა
რასა (ქვე რასა) ერასა
რასდენი დენი
რაულად აულად
რბევა ევა
რბენა ენა
რბენანი ენანი
რბენასა ენასა
რბენითა ენითა
რბეან ბიან
რბოლა ოლა
რბოლასა ოლასა
რბოლითა ოლითა
რგავსო გავსო
რგებასა ებასა
რგულია რგულია
რგულისა გულისა
-რე (არემა-რე) არემარე
-რე (გამიცინა-რე) ინარე
-რე (დამიტია-რე) იარე
-რე (ვყავ-რე) ავრე
-რე (ზედა-ზედ-რე) ედრე
-რე (მხნედ-რე) ედრე
-რე (სიალფე-რე) ერე
-რე (უგრძესად-რე) ესადრე
-რე (უყვითლესად-რე) ესადრე
-რე (წესად-რე) ესადრე
-რე (წინა-რე) ინარე
რებად (მე რებად) ერებად
რებასა რებასა / რვებასა
რები (მევ რები) ევრები
რებისა რებისა
რებულთა ებულთა
რებული ებული, რებული, რებული / რვებოული
რებულნი ებულნი
რეტად ეტად
რეტასა ეტასა
რეტა ეტი
რეტითა ეტითა
რეტისა ეტისა
რეტნი ეტნი
რეტსა ეტსა
რეული ეული
რვა (თუ რვა) ურვა
რვა (მე რვა) ერვა
რვალია ვალია
რვალისა ალისა
რვასა ასა
რთვიდა იდა
რიალი იალი
რიანო (და რიანო) არიანო
რიგია (და რიგია) არიგია / აგიგია / ამიგია
რიდე იდე
რიდე-თმასა ამსა / მასა
რიდები იდები
რიდი იდი
რიდითა1 იდითა
რიდითა2 იდითა
რიდისა იდისა
რიდობა იდობა
რიდობით იდობით
რითა (გარდვიხდი რითა) ირითა
რითა (ვთქვა რითა) არითა
რითა (მევ, რითა) ევრითა
რითა (მე რითა) ერითა
რითა (მი-, რითა) ირითა
რისა ისა
რისა (ეაჯა რისა) ჯარისა
რისა (მომხვეპი რისა) ჰირისა / ჰვირისა
რისაგან ისაგან
რისანი ისანი
რკინანი ინანი
რკინასა ინასა
როდია ოდია
რომ (რომ არე) ომარე
რომელი ომელი
-რომელია (არ-რომელია) ელია
რომელნი ომელნი
რომელსა ომელსა, ომელსა / ონელსა
როსტევანისა ანისა
რუბები უბები
რუები უები
რულად ულად
რულად (ამას რულად) სრულად
რულად (და რულად) არულად
რულად (მე რულად) ელურად / ერულად

რული¹ რული
რული² (და რული) არული
რულითა (იყვნეს რულითა) სრულითა
რულნი¹ (იყვნეს რულნი) სრულნი
რულნი² (მინდორს რულნი) სრულნი
რულსა (მას რულსა) სრულსა
რუსა უსა
რქანი ქანი
რჩებიან რჩებიან
რჩევასა ევასა
რჩევით ევით
რჩეკითა ევითა
რჩეულსა ეულსა
რჩომისა ომისა
რცხვენოდა ენოდა
რწყვიდა ვიდა
რწყულისა ულისა
რხევიდა ევითა
რხეული ეული

ს

-საადვილოსა (არ-საადვილოსა) ილოსა
საკვანე ვანე
საარაკე აკე
საბარკულითა ულითა
საბალნაროსა ნაროსა
საბოძვარითა არითა
საბოძვარისა არისა
საბოძვარ-ხშირიო ირიო
საბურთალისა ალისა
საგაზრდილოსა ილოსა
საგდებელისა ელისა
-საგებელი (ღარ-საგებელი) ებელი
საგებელითა ბელითა
საგებლითა ითა
საგმირონია ონია
საგოგმანები მანები
საგუბარია ბარია
საგუბარითა ბარითა
საგულისონი ისონი
სად (ა, სად აგეს) ასადაგეს
სად (დაკარგული სად) გულისად
სად (ისი სად) ისისად
სად (ლამი სად) ამისად
სად (მი-, სად) მისად
სად (მონდომილი სად) ილისად
სად (ნავი სად) ავისად
სად (სად არე) სადარე
სად (ფერ-ნამკრთალი სად) ალისად
სად (ქვიტკირი სად) ირისად
სად (ღარი სად) ღარისად
სად (ცხენი სად) ენისად
სად (ჭანი სად) ანისად
სადა ადა
-სადაგნი (გულ-სადაგნი) ადნი
სადაევ-უკუჯრილი ილი
სადარბაზოდ აზოდ
სადაფოსა ფოსა
საესაითა ავითა
საესავით ავით
საესაჲსა ავისა
საეშმაკო აკო
საეშველისა ელისა
საეშვი (საეშვი რად) ჰკირად / ჰკვირად
საეაგლახეო ახეო
საეაგლახია ახია
საეაზიროსა იროსა
საეარგულია რგულია
საელითა ავლითა
საეოხნელია ელია
-საზომისა (არ-საზომისა) ომისა
სათამამოდ ამოდ
სათდა ათდა
სათი ათი
-სათი (მინა-სათი) ათი
სათისა ათისა
-სათნებია (არ-სათნებია) ნებია
სათნევითა ევითა
სათრეველად ელად
სათუები უები
სათუთობითა ობითა
სათუობს უობს
-სათქმელია (არ-სათქმელია) ელია
-სათქმელო (ვერ-სათქმელო) მელო
სათხოველი ოველი
საკამათებლად არებლად / ათებლად
საკარგავისა ავისა
საკვეხარია არია
საკვეხელსა ხელსა
საკვირველია ელია
საკვირველითა ელითა
საკვირველიო ელიო
საკვირველობა ელობა / ერობა
-საკრძალავი (არ-საკრძალავი) ალავი
საკრძალველად ელად
საკრძალველითა ელითა
საკურტაკე აკე
სალა (სალა მე) სალამე
სალამაზოდ აზოდ
სალამან ალამან
სალამე სალამე
სალებისა (სამ სალებისა) სამსალებისა
სალია ალია
სალისა ალისა
სალსა ალსა
სალტე-კოტასა ოტასა
სალხინოდ (სალხინოდ აღარად) დაღარად
სალხინოსა ნოსა
სამ (სამ სალებისა) სამსალებისა

სამთას-სამოცი ასები
სამალი¹ სამალი
სამალი² სამალი
სამ_ალი სამალი
სამართალია ალია
სამართალისა ალისა
სამარი არი
სამე ამე
სამეფოსა ფოსა
სამეყვისონი ისონი
სამია ამია
სამითა ამითა
სამისა ამისა
სამოსელითა ელითა
სამს (სამს ალებისა) სამსალებისა
სამსა (სამსა ლებისა) სამსალებისა
სამსალამა ალამა
სამსახურად ურად
სამუდარი დარი
სამუხთალე ალე
სამუხთალია ალია
სამღერელად ელად
სანადიროსა იროსა
სანანელი ელი
სანაპიროსა იროსა
სანატრელია ელია
სანატრელისა ელისა, რელისა
სანახავი ავი
სანახავისა ავისა
სანახავისსა ავისსა
სანახავნია ავნია
სანახველად ველად
სანახველო ველო
საომარე ომარე
საომარები მარები
საომართა ართა, მართა
საომარია არია, მარია
საპატრონოსა ონოსა
საპყარი ყარი
-საპყრებია (არ-საპყრებია) რებია
საპყრულნი ულნი
სარატანისა ანისა
სარებლად არებლად / ათებლად
სარებსა არებსა
სარითა არითა
სარომან არომან
სარო-ტანია ანია
სასალამოდ ამოდ
სასაუბნაროსა ნაროსა
სასურვალი ვალი
სასურვალია ვალია
სასურვალისა ალისა
სასურველად ელად
სასურველია ელია
სასურველისა ელისა, ველისა
სასურველო ველო
სასწაულად აულად
სასწრაფოსა ფოსა
სატანას (სატანას ადარე) სადარე
სატანისა ტანისა
სატები ატები
სატკივარად ივარად
სატკივარია არია
სატურფალია ფალია
სატურფალსა ფალსა
საუბარი ბარი
საუბარითა არითა
საუბარისა არისა, ბარისა
საუბნარია ნარია
საუბნარითა ნარითა
საუბნარისა ნარისა
საუბრისად ბრისად
საუკუნოსა უნოსა
საურავ-გარდახდილისა ილისა
საურავისა ავისა
საქადელი დელი
საქებარი ბარი
საქებარითა ბარითა
საქებარისა ბარისა
საქებარსა ბარსა
საქებელსა ელსა
საქმე-დედლად ედლად
საქმეთასა ეთასა
-საქმნელი (არ-საქმნელი) ნელი
-საქმნელია (არ-საქმნელია) ელია
საქონელი ნელი
საქულბაგესა აგესა
საყენია ყენია
საყვარელი ელი
საყვარელისა რელისა
საყვარლები ები
საყოფად (საყოფად, არებად) დარებად
საშინელი ნელი
საშინელითა ნელითა
საჩანგ-დაფენი აფენი
საჩივარად ივარად
საჩუქარია არია
საჩუქარსა არსა
საცნობარისა არისა
საცოდნარია ნარია
საძაბუნოსა უნოსა
საძებარი ბარი
საძებნარი ნარი
საძებრისად ბრისად
საწადელი დელი, ელი
საწამებლად ებლად
საწველელად ელად
საწუთრო-გაუმწარავი არავი
საწუთრო-გაცუდებული ებული
საწუნარია ნარია

საწუნელია ნელია
საწუნელითა ნელითა
საწყალობელად ობელად
-საწყენია (არ-საწყენია) ენია
საწყინარენი არენი
საწყინარისა ნარისა
საჭირონი ირონი
საჭოჭმანები მანები
საჭურჭლები ები
საჭურჭლე-ზარადხანისა ანისა
საჭურჭლეთანი ეთანი
საჭურჭლენია ენია
საჭურჭლეო ეო
საჭურჭლისად ისად
სახარაჯონია ონია
სახარული რული
სახარულითა ულითა
-სახე (ერთ-სახე, წა-) ეწა
სახები ახები
სახედავისა ავისა
სახელ-დებული ებული
სახელისა ხელისა
სახელოვანი ოვანი
სახელსა1 ახელსა
სახელსა2 ახელსა
სახემანი1 ახემან
სახემან2 ახემან
სახესა ახესა
-სახესა (ერთ-სახესა) ახესა
სახვრეტელია ელია
სახიერმან ერმან
სახისა ახისა
სახლები ახლები
სახმარობა არობა
სახნა ახნა
სახულისა ულისა, ხულისა
-საჯდომია (სრა-საჯდომია) ომია
სდებია დებია
სდებიან ებიან
სდებოდა ებოდა
სდებოდეს ებოდეს
სდენია ენია
სდენიან ენიან
სდენოდა ენოდა
სდენოდეს ენოდეს
სდიან დიან
სდიდობს იდობს
სდინდა ინდა
სდინდი ინდი
სდნებოდი ნებოდი
სენები სენები
სენისა ენისა
სეფესა ეფესა
სეფობით ეფობით
სკეთანი ეთანი
სკესა ესა
სკეტად ეტად
სკეტითა ეტითა
სკეტნი ეტნი
სკეიანად იანად
სკეიანი იანი
სთმობდა ობდა
სთმობია მობია
სთქეიო იო
-სიალფენი (სიჩაუქე-სიალფენი) ფენი
სიალფე-რე ერე
სიალფესა ესა, ფესა
სიამაყენია ყენია
სიამე ამე
სიბილწეო ეო
სიგულვანე ვანე
სიდიდე იდე
სიდიდესა ესა
სით (შზე სით-ა) ესითა
სითხე ითხე
სიიფესა ეფესა
სიკეთე-მიუწდომელი ომელი
სიკეთე-მიუწვდომნია ომნია
სიმარკენია ცხენია
სიმღერები ერები
სიმძიმილად ილად
სიმძიმილსა მილსა
სინაზეთასა ეთასა
-სინაზენი (სინატიფე-სინაზენი) ზენი
სინაზენია ზენია
სინაზესა ზესა
სინათლეკლებულნი ებულნი
სინატიფე-სინაზენი ზენი
სინატიფე-სიტურფენი ფენი
სირასა ირასა
სირინოსა ნოსა
სირცხვილიანად იანად
სისავსეთანი ეთანი
სისხლიანი იანი
სისხლისა (სისხლისა დენით) ადენით
სისხლ-მოცხებული ცხებული
სისხლ-ჩამომდინარე ინარე
-სიტურფენი (სინატიფე-სიტურფენი) ფენი
-სიტურფესა (თეალადობა-სიტურფესა) ფესა
სიტყვა-ბრძენთა ენთა
სიტყვა-მეთომელსა ომელსა
სიტყვა-მცირობა ირობა
სიტყვა-ნაზმაზმა
სიტყვა-ძერსა ირსა
სიტყვა-ხშირი ირი
სიტყვა-ხშირნი ირნი
სიფიცხენი ცხენი
-სიფიცხენია (სიქველე-სიფიცხენია) ცხენია
სიქები იქები
სიქველე-სიფიცხენია ცხენია

სიყვარულსა რულსა, ულსა
სიშმაგეთა გეთა
სიჩალხე-სიხაფეთანი ფეთანი
სიჩაუქე-სიალფენი ფენი
სიცილი ილი
სიცოცხლე-გაარმებულმან მებულმან
სიცოცხლე-გარდამხდარი დარი
სიცოცხლეო ლეო
სიცხე იცხე / ისცხე
სიძე-სძლობასა ლობასა
-სიძვირით (არ-სიძვირით-ა) ირითა
სიძნელითა ელითა
სიძნელისა ელისა
სიძუნტე (სიძუნტე არსა) ეარსა / იარსა
სიძუნწე (სიძუნწე რა) ერა
-სიწყნარები (არ-სიწყნარები) არები
სიწყნარითა არითა
სიხარულია რულია
-სიხაფეთანი (სიჩალხე-სიხაფეთანი) ფეთანი
სკამითა ამითა
სმენასა ენასა
სმენია ენია
სმენითა ენითა
სმენისა ენისა
სმიდეს იდეს
სმინება ინება
სმისანი ისანი
-სმული (ღვინო-სმული) მული
სნება ნება
სნეულთა ეულთა
სნეული ეული
სობასა ობასა
-სობილი (გულ-ლახვარ-სობილი) ობილი
სოსანი ოსანი
სოქალისა ქალისა
სპათა ათა
სპათასა ათასა
სპეშან ამან
სპანი ანი
სპანია ანია, პანია
სპასალარები არები
-სპასალარისა (ამირ-სპასალარისა) არისა
-სპასალარობა (ამირ-სპასალარობა) არობა
სპეტად ეტად
სრასა1 სრასა
სრასა2 სრასა, რასა / რვასა
სრა-საჯდომია ომია
სრეული ეული
სრეულმან ეულმან
სრვასა რასა / რვასა
სრვიდა ვიდა
სრვიდეს ვიდეს
სრისანი ისანი
სრულად სრულად. ულად
სრული1 რული
სრული2 სრული
სრულია1 რულია, ულია
სრულია2 რულია
სრულითა1 სრულითა, ულითა
სრულითა2 სრულითა
სრულისა1 ულისა, ულისა / ურისა
სრულისა2 ულისა
სრულნი1 სრულნი
სრულნი2 სრულნი
სრულსა1 ულსა
-სრულსა1 (ჯავარ-სრულსა) სრულსა
სრულსა2 სრულსა
სტავრა-ნახლები ახლები
სტკივიან ივიან
სტკიოდა იოდა
სტრფიალობდიან ობდიან
-სუბუქი (არ-სუბუქი) უქი
სულ-დაღეული ეული
სულ-დაღებული ებული
სულ-დაღებულნი ებულნი
სულთადგმა-დაუთმობელსა ობელსა
სული ული
სული (და სული) დასული
სულიერსა ერსა
სულისა ულისა
სულსა ულსა
სულ-წასრულად სრულად
სულ-წასრულითა სრულითა
სყიდისა იდისა
სჩენოდეს ენოდეს
-სცა (თაუვანი-სცა) ისცა
სცვიდეს იდეს
სცთების თების
სქნობდა ობდა
სცნობდეს ნობდეს, ობდეს
სქნობდი ნობდი
სცხებოდა ებოდა
სძალისა ალისა
სძლობასა ობასა
-სძლობასა (სიძე-სძლობასა) ლობასა
სძოვდეს ოვდეს
სძულდეს ულდეს
სძულსა ულსა
სძღვნიან იან
სძღვნიდიან იდიან
სძღვნობდი ნობდი
სწადდეს ადდეს
სწადიან ადიან
სწავლად ავლად
სწავლა-თქმულსა ულსა
სწავლებულსა ბულსა
სწავლულისა ულისა
სწბებოდა ებოდა
სწბებოდეს ებოდეს

სწერია ერია
სწვავ (სწვავ ალი) ავალი
სწვაესა ავსა
სწვთების ების
სწვიდა ვიდა, იდა
სწვიდიან იდიან
სწვრთიდესა იდესა
სწმიდეს იდეს / იედეს / იმდეს
სწოდია ოდია
სწორად ორად
სწორანი ორანი
სწორთა ორთა
სწორი ორი
სწორია ორია
სწორითა ორითა
სწორსა ორსა
სწრაფითა აფითა
სწრაფისა აფისა
სწრობილსა ობილსა
სჴირდეს ირდეს
სჴრიდეს იდეს
სჴრიდიან იდიან
სხდომა დომა
სხვად (სხვად რად) ადრად
სხუათა ათა
სხვათასა ათასა
სხვანი ანი
სხვანია ანია
სხვასა ასა
სხვილითა ილითა
სჯობდა ობდა
სჯობდეს ობდეს
სჯულითა ულითა
სჯულისა ულისა
სჯულსა ულსა

ტ

-ტაიჭოსანი (თეთრ-ტაიჭოსანი) ოსანი
ტალამან ალამან
ტანასა ანასა
ტანჯორი ორი
ტანი ანი
ტანი (მო-, ტანი) ოტანი
-ტანია (სარო-ტანია) ანია
ტანითა ანითა
ტანისა ანისა, ტანისა
-ტანისა (ლერწამ-ტანისა) ანისა
ტანისად ანისად
ტან-ნაბდიანი იანი
ტან-ნაკეთიანი იანი
ტანსა ანსა
ტარია არია
ტარიერისა ერისა
ტარიერსა ერსა
ტაცისა აცისა
ტბასა ასა
ტბისასა ისასა
ტევრად ევრად
ტევრები ევრები
ტევრი ევრი
ტევრითა ევრითა
ტენით (ან ტენით) ანტენით
ტერება ერება
ტიალსა იალსა
ტინისა ინისა
ტირსა ირსა
ტკაცისა აცისა
ტკბილი ილი
ტკბილია ბილია
ტკბილითა ილითა
ტკბილისა ბილისა, ილისა
ტკბილსა ილსა
ტკბილიალი იალი
ტომთა ომთა
ტომი ომი
ტომისა ომისა
ტრამსა ამსა
ტრედი ედი
ტრედისა ედისა
ტყავია ავია
ტყავითა ავითა
ტყავისა ავისა
ტყე (ტყე, ველი) ეველი
ტყეთასა ეთასა
ტყენია ენია, ყენია
-ტყვიანად (ალაფიან-ტყვიანად) იანად
ტყვისად ისად
ტყვისასა ისასა
ტყუბანი უბანი
ტყუბები უბები

უ

უადგილოსა ილოსა
უათდა ათდა
უალერსა ერსა
უამარია მარია
უამბობდიან ობდიან
უამესი ესი
უარაკო აკო
უარესითა ესითა
უასაკო აკო
უახლებია ებია, ხლებია
უბადობისა ობისა
უბანი უბანი
უბან-უბანი უბანი
უბნევია უბნევია / უთნევია / უთქმევია / უქნევია
უბნობდეს ნობდეს

უბრძანებდა ებდა
უბრძანებია ებია, ნებია
უბრძოლველია ელია
უგუმურად ურად
უგრძესად-რე ესადრე
-უგრძესითა (მკლავ-უგრძესითა) ესითა
უგრძნობარი ბარი
უდიადნეს ადნეს
უდიდოდა იდოდა
უდილადოსა ადოსა / არდოსა
უები უები
უერთხელდების ხელდების
უეკრელად კრელად
უვლია ლია
უვრახვიდა ვიდა
უზრახობასა ობასა
უთამამოსა ამოსა
უთენაროსა ნაროსა
უთვალავითა ავითა
უთნევია უბნევია / უთნევია / უთქმევია / უქნევია
უთქმევია უბნევია / უთნევია / უთქმევია / უქნევია
უიმედნა ედნა
-უიცართა (არ-უიცართა) იცართა
უიცისა იცისა
უკიდრონია რონია
უკანა ანა
უკეთესებსა ესებსა
უკეთესი ესი
უკეთესია ესია
უკრძალავად ალავად
უკუთქმანია ანია
უკუქრიდნა იდნა
უკუმჭვრდი არდი
-უკუღრილი (სადავე-უკუღრილი) ილი
უკუწვეთითა ევითა
ულები ულები
ულევი ულევი
უმაგარდა არდა
უმაგრესითა ესითა
-უმაგრონია (ციხე-უმაგრონია) რონია
უმეცარნი არნი
უმეცრობა რობა
უმეცრულია რულია
უმრისელად ელად
უმუშაკო აკო
უმღერია ერია
უმხნეოდა ეოდა
-უნაგირსა (ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა) ირსა
უნავრებისა რებისა
უნახავი ავი
უნახავია ავია
უნახავისა ავისა
უნახველად ახველად
უნდა უნდა
უნდეს უნდეს
უნდეს (და უნდეს) აბუნდეს / აბრუნდეს / ადემდეს / აუნდეს
უობს უობს
უეამობა ობა
ურვა1 ურვა
ურვა2 ურვა
ურეეთ ურეეთ
ესა უსა
უსალმეს ამეს
უსაპირონი ირონი
უსუბუქდა უქდა
უტურფესისა ესისა
უუბარისა ბარისა
უფალსა ფალსა
უფარვიდა ვიდა
უფლებათაო ათაო
უულის-წულისა ულისა
უქადესა ადესა
უქვიტკიროსა იროსა
უქი უქი
უქმან1 უქმან
უქმან2 უქმან
უქნევია უბნევია / უთნევია / უთქმევია / უქნევია
უღამოსა ამოსა
უყეითლესად-რე ესადრე
უშენოსა1 უშენოსა
უშენოსა2 უშენოსა
უშენოსა3 უშენოსა
უშენოსა4 უშენოსა
უში უში
უშნა უშნა
უშობელი ობელი
უშრობელითა ბელითა
უშურველისა ველისა
უჩინარი ნარი
უჩუმოდა ოდა
უცოდნელია ელია
უცხონელისა ნელისა
უცხელესითა ესითა
უცხენმალეს ალეს
უძღვანა ანა
უწუერული ული
უწინარე არე
უწოვდეს ოვდეს
უწუნობდეს ნობდეს
უხაროდა ოდა
უხებს1 უხებს
უხებს2 უხებს
უხვდების1 უხვდების / უხდების
უხედების2 უხვდების / უხდების
უხეობა_იეფობასა ფობასა
უხეცესია ესია

უხუცესისა ესისა
-უხშირონი (არ-უხშირონი) ირონი.

ფ

ფარები არები
ფარისა არისა
ფარმანისა ანისა
ფარული არული
ფარ-შიმშერისა შერისა
ფასია ასია
ფასისა ასისა
ფატმანისსა ისსა
ფენანი ენანი
ფენასა ენასა
ფენით ენით
ფენითა ენითა
ფერად-ფერები ერები
ფერ-გამჭრქალისა ქალისა
ფერება ერება
ფერებად ერებად
-ფერები (ფერად-ფერები) ერები
-ფერთა (ძოწის-ფერთა) ერთა
ფერი ერი
ფერია ერია
ფერითა ერითა
-ფერითა (აერ-ფერითა) ერითა
-ფერითა (მრაეალ-ფერითა) ერითა
ფერ-მიხდილი ილი
ფერ-მიხდილისა დილისა
ფერ-ნაკლულად ლულად
ფერ-ნაკლულისა ულისა
ფერ-ნაკლულნი ულნი
ფერ-ნამკრთალი ალი
ფერ-ნამკრთალი (ფერ-ნამკრთალი სად) ალისად
ფერ-ნამკრთალია ალია
ფერ-ნამკრთალიო ალიო
ფერ-ნამკრთალსა ალსა, თალსა
ფერნი ერნი
ფერობა ერობა
ფერსა ერსა
ჭერ-შეცვლილი ილი
ჭერ-შეცვლილობა ილობა
ფისანი ისანი
ფისსა ისსა
-ფიქალისა (ბროლ-ფიქალისა) ქალისა
-ფიქალსა (გულ-ფიქალსა) ალსა
ფიცართა იცართა
ფიცი იცი
ფიცითა იცითა
ფიცის იცის
უიცისა იცისა
-ფიცხელი (არ-ფიცხელი) ხელი
-ფიცხელი (გულ-ფიცხელი) ხელი
-ფიცხელისა (მშეიღდ-ფიცხელისა) ელისა
ფლასი ასი
ფლიდად იდად
ფლიდი იდი
ფლიდობით იდობით
ფლიდობს იდობს
ფლიდისა იდისა
ფლობასა ლობასა
ფონია ონია
ფონითა ონითა
ფონანი ონანი
ფონისა ონისა
ფრენით ენით
ფრენითა ენითა
-ფრთათა (ბოლო-ფრთათა) ათა
ფრთენი ენი
ფრიდონ იდონ
ფრფენითა ენითა
ფრქვევა ევა
ფრქვევასა ევასა
ფრქვეული ეული
ფრქვეულსა ეულსა

ქ

ქადაგებულსა დებულსა
ქაიცისსა აცისსა
ქალი ალი
ქალია ალია
ქალიო ალიო
ქალისა ალისა, ქალისა
ქალისად ალისად
ქალნი ალნი
ქალსა ალსა, ქალსა
ქარავანისა ანისა
ქარსა არსა
ქარქაშოსანი ოსანი
-ქაფითა (ჯავშან-ქაფითა) აფითა
-ქაფისა (ჯავშან-ქაფისა) აფისა
ქაჯებითა ჯებითა
ქება ება
ქებად ებად
ქებასა ებასა
ქებითა ებითა
ქნებული ბული
ქნებულნი ბულნი
ქნებულსა ბულსა
ქნენით ნენით
ქნენითა ნენითა
ქნენი ნენი
ქნენით ნენით / ნნებით
ქნე (ქნე ბარად) ედარად / ებარად
ქნე (ქნე რასა) ერასა

ჯეე-დანარცხებული ცხებული
ჭეელად ველად
ჭეელანი ველანი
ჭეელითა ელითა
ჭეელისა ელისა
ჭეელო ველო
ჭეელობა ელობა
ჭვე-მდებარესა ბარესა
ჭეეყანათად ათად / აკვთად
ჭვიცა ვითა
ჭვისაგან ისაგან
ჭვისანი ჩსანი
ჭვიტკირები ირები
ჭვიტკირი (ჭვიტკირი სად) ირისად
ჭვიტკირსა ირსა
ჭმარი ქმარი
ჭმარობა არობა
ჭმენო ენო
ჭმნადსა ადსა
-ჭმნათად (ჭცევა-ჭმნათად) ათად / აკვთად
ჭმნილა ილა
ჭმნილი ილი, ნილი
ჭმნილსა ილსა
ჭმრობა რობა
ჭნევა ევა
ჭორი ორი
ჭორისა ორისა
ჭოხასა ოხისა
ჭსუობს უობს
ჭუში უში
ჭუხილსა უხილსა
-ჭცევა (ყოფა-ჭცევა) ევა
ჭცევა-ზმასა მასა
ჭცევა-ჭმნათად ათად / აკვთად
ჭცევიოა ევითა

ღ

ღადრად ადრად
ღაზოდ აზოდ
ღალატიანსა იანსა
ღამე ამე
ღამე-დღენი ენი
ღამე-თეულთა ეულთა
ღამენი ამენი
ღამით ამით
ღამისა ამისა
ღამისად ამისად
ღარად (და ღარად) დაღარად
ღარი (ღარი სად) ღარისად
ღარიზები ები
ღარითა არითა
ღარნა არნა
ღარნეს არნეს
ღაფალია ფალია
-ღაფალსა (არ-ღაფალსა) ფალსა
ღებნეს ებნეს
ღებული ებული
ღებულნი ებულნი
ღელეა ელვა
ღვარა არა
ღვარებსა არებსა
ღვარია არია
ღვარისა არისა
ღვარნა არნა
ღვარნეს არნეს
ღვარული არული
ღვედითა ედითა
ღვინო-სმული მული
ღვიძილობა ილობა
ღვრანი ანი
ღვრიდა იდა, რიდა
ღვრიდე იდე
ღვრიდესა იდესა
ღვრიდი იდი
ღვრისაგან ისაგან
ღიამან იამან
ღიანი იანი
ღიმდებოდა ოდა
ღიმილისა მილისა
ღიმილისად ილისად
ღიმილსა მილსა
ღირდეს ირდეს, ირდეს / რიდეს
ღირობა ირობა
ღირს-ა ირსა
-ღირსებული (არ-ღირსებული) ებული
ღირსმც-ა ისმცა / ირსმცა
ღმერთად ერთად
ღმრთაებრისად ბრისად
ღმრთება ება
ღმრთიანი იანი
ღმრთისა ისა
ღმრთისანი ისანი
ღმრთულსა ულსა
ღონე ონე
ღონე-გაცუდებულსა ებულსა
ღონითა ონითა
ღონისა ონისა
ღრენია რენია
ღრეჯით ეჯით
ღრჴენასა ენასა

ყ

ყაბაჩითა ითა
ყაბაჩისა ისა
ყარე ყარე
ყბედისა ედისა
ყელ-გარდაჭდობილნი ობილნი
ყელ-გარდაჭდობილსა ობილსა

ყელ ელი
ყელისა ელისა
ელსა ელსა
ეფსა ეფსა / ეფსსა
ყვაესად აესად
ყველანი ელანი, ეელანი
ყველასა ელასა
ქიდრონ იდრონ
ყივიან ივიან
ყიოდა იოდა
-ყმათსა (პატრონ-ყმათსა) ათასა
ყმანი ანი
ყმანია ანია
ყმასა ასა, მასა
ყმაწვილობასა ობასა
ყმიანად იანად
ყმიანი იანი
ყმისად მისად
ყმისადა ისადა
ყმისანი მისანი
ყმობასა ობასა
ყმურად ურად
-ყო (აქ-ყო) აქო
ყოელი ოელი
ყოველად ოელად
ყოველი ოველი
ყოვლგან (ყოვლგან აროს) ნაროს
ყოვნა ოვნა
ყოენდებოდა ოდა
ყოლასა ოლასა
ყორანი ორანი
ყორები ორები
ყორითა ორითა
ყოფა-ქცევა ეა
ყრილობა ილობა
ყურსა ურსა

შ

შაბა აბა
შავარდენსა ენსა
შავი ავი
შავია ავია
შავითა ავითა, შავითა
-შავითა (წითელ-შავითა) ავითა
შავისა ავისა
შავნია ავნია
-შამბნარისა (ველ-შამბნარისა) არისა
შაოსანამან ანამან
შარდითა არდითა
შარშანდელი დელი
შე- (შე-, ვითა) ევითა
შეაერთა ერთა
შეალეწნა ეწნა
შეამოკლა ოკლა
შეარისპეს ისპეს
შეარკინეს ინეს
შეარჩინა ინა
შეასხმიდესა იდესა
შეასხმიდიან იდიან
შეაურევებს ურევებს
შეაღამეს ამეს
შეაშთობდა ობდა
შეაშინა ინა
შეაწონებენ ონებენ
შეგაზაენე ანე
შეგარჩინო ინო
შეგასწრობენ ობენ
შეგებულნი ულნი
შეგეყრები რები
შეგვამღურევებს ურევებს
შეგვამწიფნა იფნა
შეგვასხმიდიან მიდიან
შეგვაწუხებს უხებს
შეგვეცილა ილა
შეგვინანია ანია
შეგვიძრწუნდა უნდა
შეგიყვარდი არდი
შეგიწონო ონო
შეგონებითა ნებითა
შეგრცხვენდა ენდა
შეგყრიდა რიდა
-შედგმული (თავ-შედგმული) მული
შედრეკილობა-კლებასა ებასა
შეეარა არა
შეებრალების ალების
შეეზარა არა
შეეკაზმა აზმა
შეეკაფნეს აფნეს
-შეესწოროსა (თანა-შეესწოროსა) ოროსა
შეეტყვებოდა ებოდა
შეეფერების ერების
შეეცადა ადა
შეეცვალების ალების
შეეწონების ონების
შეეხვეწა ეწა
შეეცგუო უო
შეევამცირეო ირეო
შეევანანენ ანენ
შეევანახოთ ახოთ
შეევაურევენ ურევენ
შეევაღებინე ღებინე
შეევაყვარო არო
შეევაწონე ონე
შეევახე ახე
შეევჯერენ ერენ
შეევპოვე ოვე
შეევტყუები უები
შეევყარე არე
შეევყარენით არენით

შევეყრები ებბი
შევეცადენით ცადენით
შევეწყნარები არებბი.
შევიარეო არეო
შევიგენთა ენითა
შევინახე (შევინახე, მან) ახემან
შევიყარენით არენით
შევიყარებ არებ
შევიწამე წამე
შევიწამეთ ამეთ
შევიწყალე ალე
შევიწყნაროთა აროთა
შევსწირვიდე იდე
შევუზრახე ახე
შეყუთვალე ალე
შევუტაკე აკე
შევუშინდი ინდი
შეეკრულენით ლენით
შეეგებდა ებდა
შეიევდრე ედრე
შეიკონების ონების
შეისმინე ინე
შეიურვებს ურვებს
შეიყარნეს არნეს
შეიყვანა (შეიყვანა მან) ანამან
შეიყრებიან ებიან
შეიწირე ირე
შეიწირეო ირეო
შეიწოდეს ოდეს
-შეიწრებული (გონება-შეიწრებული) რებული
შეკაზმული ზმული, მული
შეკედომილსა ილსა
შენახბა აბა
შენჩახრალე ალე
შემაგებინე ებინე
შემაგონანი ონანი
შემავალსა ალსა
შემამკობელმან ობელმან
შემანანა ანა
შემართა მართა
შემარხეველი ეველი
შემაქცევრად ევრად
შემეზარნეს არნეს
შემეპირო ირო
შემეპოვა ოვა
შემეშინა ინა
შემეყარე ყარე
შემეცნებითა ნებითა
შემეპეიდნეს ედნეს
შემიბრალე ალე
შემიგნიან იან
შემინახე ახე
შემიტყვია ტყვია
შემიძრწუნდა უნდა
შემიწონია ონია
შემიწყალე ალე
შემობრუნდა უნდა
შემოგმენებოდი ნებოდი
შემოგფიცე იცე
შემოკარდა არდა
შემოკბრუნდი უნდი
შემოთვალეა ალეა
შემოთელილობა ილობა
შემოისხეს ისხეს
შემოკვდომა დომა
შემოკლებასა ებასა
შემოკლებისა ლებისა
შემომგვარენით არენით
შემომდგომელი ომელი
შემომფიცა იცა
შემომფიცე იცე
შემომფიცო იცო
შემომყრელობა ელობა
შემომცეიდიან ვიდიან
შემომხვეწელი ეწელი
შემოსრული ული
შემოსრულსა სრულსა
შემოსტირნა ირნა
შემოსჭვრიტნა რიტნა
შემოქმედსა ედსა
შემოქცეულმან ეულმან
შემოყვანა ანა
შემოყრილობა ილობა
შემოხადა ადა
შემოხდილნო დილნო
შემოხედნა ედნა
შემოხვევა ევა
შემოჯარენით არენით
შემოჰკრვიდეს ვიდეს
შემოჰყრია რია
შემტყვებარი ბარი
შემუდარებით დარებით
შემყვარებია რებია
შემყრელისა რელისა
შემხედვარითა არითა
შენ (შენ იე) ენიე
შენ (შენ ოდეს) ენოდეს
შენაზარსა არსა
შენათხზარია ზარია
შენათხზენაო ზენაო
შენამან ენამან
შენამტერსა ერსა
შენართაულად აულად
შენართევია ევია
შენარონია ონია
შენაფიცართა იცართა
შენაფლობია ობია
შენაჭმარი ჭმარი
შენაღებავთა ებავთა

შენაჭერეტი ეტი
შენახევია ევია
შენდა ენდა
შენი ენი
შენია ენია
შენითა ენითა
შენისა ენისა
შენმიერსა ერსა
შენო ენო
შეპოვნებით ნებით
შეპყრობილია ბილია
შე-რა-შენდა ენდა
შერისა შერისა
შესაბამითა ამითა
შესაგვანია ანია
შესაგვანისა ანისა
შესაგვანსა ანსა
შესადარები არები
შესამალითა მალითა
შესამსგავსისა ავსისა
შესანდობლად დობლად
შესაპყრობელად ობელად
შესართავითა ავითა
შესართავისად ავისად
შესატყვისი ისი
შესატკვისითა ისითა
შესატყვისონი ისონი
შესაღამოდ ამოდ
შესაძრწენია ენია
შესახვეწელად ეწელად
შესახულსა ხულსა
შესწონდეს ონდეს
შეუგებლად ებლად
-შეუვალითა (შიშ-შეუვალითა) ალითა
შეუვიდა იდა
შეუზარდა არდა
შეუზახა ახა
შეუზახნა ახნა
შეუზღველისა ველისა
შეუპოველი ოველი
შეუტყორცია ოცია/ორცია
შეუფერი ერი
შეუქნელისა ნელისა
შეუყრელისა ელისა, რელსსა
შეუშრობელნი ობელნი
-შეუშრობელსა (ცრემლ-შეუშრობელსა) ობელსა
შეუშრობილი ობილი
-შეუშრომელსა (ცრემლ-შეუშრომელსა) ომელსა / ონელსა
შეუცელობა ელობა
შეუწუხდების უხდების / უხდების
შეუხვიენა იენა
შეფიცებულთა ებულთა
-შეფიცებული (ძმად-შეფიცებული) ებული
-შეფიცებულსა (ძმად-შეფიცებულსა) ებულსა
-შეფრობილი (ვერ-შეფრობილი) ობილი
შე-ღა-გება ება
შე-ღა-მრჩებიან რჩებიან
შეშინდა ინდა
შე-ცა-სთვალე ალე
-შეცვლილობა (ფერ-შეცვლილობა) ილობა
-შეცვლილი (ფერ-შეცვლილი) ილი
შეცოდებასა დებასა
შეცოდებულსა ებულსა
შეწამება ამება
შეწყალებულსა ებულსა
შეჭირვებასა რებასა / რეებასა
შეჭირვებული ვებული
შეჭირვებულნი ებულნი
შეჭირვებულსა ვებულსა
შეხედვიდე იდე
შეხვეწითა ითა
შეჯდა ეჯდა
შეჯერებად ერებად
შეჯოლოდა ოდა
შვება ება
შვებასა ებასა
შვებული ებული
შვებულნი ებულნი
შველანი ველანი
შველასა ელასა
შვენებით ენებით / ენნებით
შვენიერთა ერთა
შვენიერითა ერითა
შვენიერნი ერნი
შვენოდა ენოდა
შვენოდეს ენოდეს
შვიდისა იდისა
შვიდსა იდსა
შვილად ილად
შვილი ილი
შვილნი ილნი
შვილსა ილსა
შვილობით ილობით
შთამოსთესი ესე
-შიმშერისა (ფარ-შიმშერისა) შერისა
შინა1 ინა
შინა2 ინა
შინაურსა ურსა
შიშისა იშისა
შ-შ-შეუვალითა ალითა
შმაგად აგად
შმაგითა აგითა
-შმაგნი (ცნობა-შმაგნი) აგნი
შმაგობა ობა
შობილა ობილა
შობილი ობილი
შობილსა ობილსა

შორად ორად
შორანი ორანი
შორთა ორთა
-შორი (შორი-შორი) ორი
შორია ორია
შორისა ორისა
შორი-შორი ორი
შორსა ორსა
შრეტად ეტად
შრეტასა ეტასა
შრეტისა ეტისა
შრომასა ომასა
შუა უა
შუბები უბები
შუქი უქი
შუქმან უქმან
შუქ-მოიეფეო ეფეო
შუქ-მონავანითა ანითა
შუქ-მონამატისა ატისა
შუქ-ნაკიდები იდები
შუქ-ნაკრთომისა ომისა
შუქ-ნამკრთალისა ალისა
შუქ-ნაფენამან ენამან
შუქნია ქნია

ჩ

ჩაბალახები ახები
ჩაგვიცვივდეს იდეს / ივდეს / იმდეს
ჩადიან ადიან
ჩავაკარაბაკე აკე
ჩავარდნილა ილა
ჩაიარა არა
ჩამადარდა არდა
ჩამობურვა ურვა
ჩამოდგომილსა **ომილსა**
-ჩამომდინარე (სისხლ-ჩამომდინარე) ინარე
ჩამომება ება
ჩამოსდიოდა იოდა
ჩამოსცვივან ივან
ჩამოყარნა ყარნა
ჩამჩები ჩები
ჩანადენი დენი
ჩანგი ანგი
ჩასაცმელი ელი
-ჩასაცმელი (დასაბურავ-ჩასაცმელი) მელი
ჩაუნთქმელი ელი
ჩემგან (ჩემგან აროს) ნაროს
ჩემთანი ემთანი
ჩემისად ემისად
ჩემ_მაგიერი იერი
ჩემსა ემსა
ჩენა ენა
ჩენასა ენასა
ჩენით ენით
ჩვენ (ჩვენ ნებით) ენებით / ენნებით

Ⴀ

ⴀა (დამამხო ⴀა) ხოⴀა
ⴀად (ⴀად ენით) ⴀადენით
ⴀათაო ათაო
ⴀალითა ალითა
ⴀამან ამან
ⴀამდის (ხმა ⴀამდის) აⴀამდის
ⴀანია ანია
ⴀემა-ქლეტად ეტად
-ⴀემისად (თაყვანის-ⴀემისად) ემისად
ⴀერასა ერასა
ⴀეცხლებრ (ⴀეცხლებრ ალია) რალია
ⴀეცხლ-მოდებულსა დებულსა
ⴀეცხლ-ნადებარესა ბარესა
ⴀეცხლ-ნადები დები
ⴀეცხლ-ნადებია ებია
ⴀვარითა არითა
ⴀიერი იერი
ⴀითა (და ⴀითა) აⴀითა
ⴀითა (ეზი ⴀითა) იⴀითა
ⴀილი ილი
ⴀილობა ილობა
ⴀილობით ილობით
ⴀისა ისა
ⴀისა (თქვა, ⴀისა) აⴀისა
ⴀისა (მი-, ⴀისა) იⴀისა
ⴀისა (შიგვიდრკა ⴀისა) აⴀისა
ⴀიხე-უმაგრონია რონია
-ⴀმულობა (აბჯარ-ⴀმულობა) ულობა
ⴀნესა ესა

ცნეული ეული
ცნობა ობა
ცნობანი ობანი
ცნობასა1 ობასა
ცნობასა2 ობასა
ცნობა-შმაგნი აგნი
ცნობილი ობილი
ცნობილსა ობილსა
ცნობისა ობისა
ცოტანი ოტანი
ცოტასა ოტასა
ცრემლ-დათხეული ეული
ცრემლ-დასხმულად ულად
ცრემლ-დასხმული მული
ცრემლისაცა (ცრემლისაცა დენით) ცადენით
ცრემლ-მინადენია ენია
ცრემლ-ნაწოთში ოში
ცრემლ-შეუშრობელსა ობელსა
ცრემლ-შეუშრომელსა ომელსა / ონელსა
ცრუობს უობს
ცუდ-მაშრალია რალია
ცულები ულები
ცურვა ურვა
ცხადება ადება
ცხადსა ადსა
ცხებული ცხებული
ცხელანი ელანი
ცხელდების ელდების, ხელდების
ცხელთა ელთა
ცხელი ელი, ხელი
ცხელია (ცხელია ნელად) ანელად
ცხელითა ელითა
ცხელისა ელისა, ხელისა
ცხელნი ხელნი
ცხელსა ხელსა
ცხენ-აბჯარისა ჯარისა
ცხენები ენები
ცხენთა ენთა
ცხენი ენი, ცხენი
ცხენი (ცხენი სად) ენისად
ცხენია ენია, ცხენია
ცხენითა ენითა
ცხენისა ენისა
ცხენსა ენსა
ცხოველი ოველი

ძ

ძალ-გულოვანი ოვანი
ძალი ალი
ძალითა ალითა
ძალისა ალისა
ძალისად ალისად
ძებნეს ებნეს
-ძეთასა (მამა-ძეთასა) ეთასა
ძელითა ელითა
-ძენი (მამა-ძენი) ენი
ძეო ეო
ძველია ელია
ძვირად ირად
ძვირია ირია
ძვირიო ირიო
ძვირისა ირისა
ძვირ-ნაფასები ასები
ძვირობა ირობა
ძვირსა ირსა
-ძვირსა (სიტყვა-ძვირსა) ირსა
ძვირფასისა ისა
ძილი ილი
ძილისა ილისა
ძილ-ნაკრთობი ობი
ძილსა ილსა
ძირითა ირითა
ძირისა ირისა
ძირსა ირსა
ძისა ისა
ძლეულთა ეულთა
ძლეული ეული
ძლიერი იერი
ძლიერითა ერითა
ძმად-ნაფიცარისა არისა
ძმად-შეფიცებული ებული
ძმად-შეფიცებულსა ებულსა
ძმანი ანი
ძმისანი მისანი
ძმისსა ისსა
ძმობასა ობასა
ძმობილი ობილი
ძმობილნი ობილნი
ძმობილსა ობილსა
ძმობისა ობისა
ძნელად ელად
ძნელი ელი
ძნელია ელია, ელია / ერია, ნელია
ძნელიო ელიო
ძნელისა ნელისა
ძნელობა ელობა
ძნელსა ელსა
-ძოწეული (თეთრ-ძოწეული) ეული
ძოწის-ფერთა ერთა
ძრომასა ომასა
ძრწებოდა წებოდა
ძრწოლასა ოლასა
ძრწოლითა ოლითა
ძღვენი ენი
ძღვენია ენია
ძღვენითა ენითა
ძღვენისა ენისა / ებნისა
ძღვნისა ისა
ძღვნობითა ობითა

წა- (ამაყი, წა-) იწა
წა- (ერთ-სახე, წა-) ეწა
წა- (მე, წა-) ეწა
წა- (წა-, მე) წამე
წააგებენ ებენ
წაგეკიდა აეკიდა / აგეკიდა /. არმეკიდა / არეკიდა
წაგეკიდენით კიდენით
წაგვითვლია ლია
წაგიარე არე
წადება ადება
წადილსა ადილსა
წაეგების აეგების / აერგების / არეგების
წაეკიდა აეკიდა
წავაგე აგე
წავატანენ ანენ
წავედით ედით
წაველკიდე იდე, კიდე
წაველკიდენით კიდენით
წავიდე იდე
წავიკითხე ითხე
წავსთვალე ალე
წაიარა არა
წაიკიდნეს იდნეს
წაიტანა ანა
წაკიდებულნი ებულნი
წამავალსა ალსა
წამაველისადა ისადა
წამაელობასა ობასა
წამალსა ამალსა / ავალსა
წამაროს მაროს
წამატანე ანე
წამგეარო ვარო
წამეარნეს არნეს
წამეკიდოს იდოს
წამენი ამენი
წამერია რია
წამითა ამითა
წამისა ამისა
წამისად ამისად
წამიტანე ანე
წამკიდებია დებია
წამკიდობს იდობს
წამოასხნა ასხნა
წამოგრაგნა აგნა
წამოვედით ედით
წამოვიდა ვიდა, იდა
წამომყევით ევით
წამომხმელნი მელნი
წამოსაველად ავლად
წამოსრული რული
წამოქცევა ევა
წამოყოლა ოლა
წამოჯდომისა ომისა
-წამწამისა (წარბ-წამწამისა) ამისა
წანაგვარი არი
წანარბენსა ენსა
წანაღები ები
წარბ-წამწამისა ამისა
წარებით არებით
წარმავალისა ვალისა
წარმოდინდების ინდების / ინდდების
წარმწყმედელი დელი
წარსაწყმედსა ედსა
წასაგებელი ებელი
წასაგებლად ებლად
წასატანისა ტანისა
წასაღებელი ებელი
წასდგმიდეს მიდეს
წასლვა-გვიანსა იანსა
-წასრულად (სულ-წასრულად) სრულად
-წასრულითა (სულ-წასრულითა) სრულითა
წაუტანია ანია
წაუხდებოდეს ებოდეს
წაუხსიდეს მიდეს
წაღებად აღებად
წა-ცა-ვჰყევები ები
წა-ცა-მყუანელად ანელად
წა-ცა-ხვია (წა-ცა-ხვია მან) იამან
წაწყმიდოს იდოს
წახდების დების, ების
-წახდომა (არ-წახდომა) ომა
წახდომილისა მილისა
წახდომილისად ილისად
წახდომილსა მილსა
წბილი ილი
წბილია ბილია
წბილითა ილითა
წბილისა ბილისა
წბილნი ილნი
წდობილნი დობილნი
წელად1 (ზე წელად) ეწელად
წელად2 (მე წელად) ეწელად
წელი (მე წელი) ეწელი
წელია ელია
წელიწადია ადია
წელ-მორტყმულობა ულობა
წერასა1 ერასა
წერასა2 ერასა
წერენ ერენ
წერითა ერითა
წერწეტითა ეტითა
წესად-რე ესადრე
წესია ესია
წესითა ესითა
წესისა ესისა
წესსა ესსა / ესა
წვანი ანი

წვასა ასა
წვევა ევა
წვევასა ევასა
წვერა ერა
წვერი1 ერი
წვერი2 ერი
წვერითა ერითა
წვერისა ერისა
წვერნი ერნი
წვივ-მაგრობდა ობდა
წვითა ვითა
წთობილი ობილი
წთომით ომით
წითელ-მწვანითა ანითა
წითელ-შავითა ავითა
წილი ილი
წილსა ილსა
წინა1 ინა
წინა2 ინა
წინა-მდგომელთა ობელთა / ომელთა
წინამძღვარად არად
წინამძღომელსა ომელსა
წინანი ინანი
წინა-რე ინარე
-წინასა (თავის-წინასა) ინასა
წინწილისა ილისა
წკანწკარისა კარისა
წკარნი კარნი
წლეულსა ეულსა
წმახისა ახისა
წმიდები იდები
წნა (ხე წნა) ენწნა
წნელი ნელი
წნელითა ელითა
წოლა ოლა
წოლასა ოლასა
-წოლასა (ლაღობა-წოლასა) ოლასა
წოლითა ოლითა
წონამან ონამან
წონანი ონანი
წონითა ონითა
წონისა ონისა
წრიალი იალი
წრტიალსა იალსა
-წულისა (უფლის-წულისა) ულისა
წურვასა უნვასა / ურვასა
წუხილსა1 უხილსა
წუხილსა2 უხილსა
წყალი ალი
-წყალი (მრავალ-წყალი) ალი
წყალია ალია
წყალიო ალიო
წყალისა ალისა
წყალისად ალისად
წყალობა ალობა
წყალობა-ჩვეულსა ეულსა
წყაროთა აროთა
წყენათა ენათა
წყენამან ენამან
წყენასა ენასა
წყენით ენით
წყენითა ენითა
წყენისა ენისა
წყლიანი იანი
წყლისად ისად
წყლისასა ისასა
წყლულად ულად
წყლულები ულები
წყლული ული
წყლულისა ულისა
წყლულობა ულობა
წყლულსა1 ულსა
წყლულსა2 ულსა
წყნარად არად
წყნარებსა არებსა
წყნარია არია, ნარია,
წყნარითა არითა, ნარითა
წყნარისა ნარისა
წყობილი ობილი
წყობისა ობისა
წყრების ების
წყრებოდა ებოდა

ჰ

ჰაბუკობასა ობასა
ჰამა ამა
ჰამასა ამასა
ჰამისა ამისა
ჰარმაგოსანი გოსანი
ჰასა ასა
ჰერითა ერითა
ჰვირი ირი
ჰვერტად ეტად
ჰვერტასა ეტასა
ჰვერტითა ეტითა
ჰვერტისა ეტისა
ჰვირად ჰირად / ჰვირად
ჰირები ირები
ჰირენი ირენი
ჰირი ირი
ჰირია ირია
ჰირითა ირითა
ჰირიო ირიო
ჰირისა ირისა, ჰირისა / ჰვირისა
ჰირისად ირისად
ჰირ-მონამატები ატები
ჰირ-ნახულისა ხულისა
ჰირ-ნახულსა ხულსა
ჰირნი ირნი

ჰირსა ირსა
ჰიჭანი ჭანი
ჰიჭები იჭები
ჰკუიანისა ანისა
-ჰმული (ნაჟღელ-ჰმული) მული
ჰმუნვასა უნვასა / ურვასა
ჰნებიან ებიან
ჰნების ნების
ჰნებოდა ებოდა
ჰნობასა ობასა
ჰნობილი ობილი
ჰორია ორია
ჰორითა ორითა
ჰრელად ჰრელად
ჰრელისა რელისა
ჰრელობა ელობა

ხ

ხადილსა ადილსა
ხადოდიან ოდიან
ხალასისა ასისა
ხალვა ალვა
ხალვათი ალი
ხალვათისა ათისა, ათისა / ასისა
ხალვასა ალვასა
ხალვით ალვით
ხამითა ამითა
ხამსა ამსა / მასა
ხანაგისა ისა
ხანანი ანანი
ხანასა ანასა
ხან-დაზმული ზმული
ხან-დაზმულია ულია
ხან-დაზმულობა ზმულობა
ხანები ანები
ხანი ანი
ხანია1 ანია, ხანია
ხანია2 ხანია
ხანისა1 ანისა
ხანისა2 ანისა
ხანისად ანისად
ხანსა ანსა
ხარიან ხარიან
ხასები ასები
ხასებისა სებისა
ხასი ასი
ხასია ასია
ხასისა1 ასისა
ხასისა2 ასისა
ხატაელთასა ელთასა
ხატისა ატისა
ხაფითა აფითა
ხაფისა აფისა
ხდასა ასა
ხდებოდა ებოდა
ხე (დაჰნა ხე) ახე
ხე (ისც ხე) იცხე / ისცხე
ხე (მით ხე) ითხე
ხე (ხე ვითა) ევითა
ხე (ხე მისად) ემისად
ხე (ხე წნა) ეწნა
ხებელი1, ებული, ხებული
-ხებული2 (ლახვარ-ხებული) ხებული
ხედ (ხედ არად) ედარად / ებარად
ხედაო ედაო
ხეეა ეეა
ხეზითა ეზითა
ხეთასა ეთასა
ხელად ელად
ხელ-აუპყრობელად ობელად
ხელ-აუპყრობელსა ობელსა
ხელდების ელდების, ხელდების
ხელეს ხელეს
ხელთა ელთა
ხელთასა ელთასა
ხელი ელი, ხელი
ხელია ელია / ერია
ხელითა1 ელითა
ხელითა2 ელითა
ხელისა1 ელისა
ხელისა2 ელისა, ხელისა
ხელმწიფეთანი ფეთანი
ხელმწიფეო ეო
ხელმწიფობასა ფობასა
ხელნი1 ხელნი
ხელნი2 ხელნი
ხელობა ელობა, ელობა / ერობა
ხელოვნება ონება / ანება / ენება
ხელოვანსა ანსა
ხელოვნება ნება
ხელოვნებამან ნებამან
ხელოვნებითა ებითა
ხელსა1 ელსა, ხელსა
ხელსა1 (და ხელსა) ახელსა
ხელსა2 ელსა
ხელურად ელურად / ერულად
ხენ (ვით ხენ) ითხენ
ხენი (ეგეც ხენი) ცხენი
ხენია ენია
ხენია (ალვისაც ხენია) ცხენია
ხეო (და ხეო) ახეო
ხეს (ედემის ხეს) ისხეს
ხეს (ვით ხეს) ითხეს
ხესა (და ხესა) ახესა
ხეული ეული
ხვადია ადია
ხვალე აღე
ხვარაზმელია ელია
ხვარაზმელნი მელნი

ხვარაზმელია მულია
ხვარაზმულობა ზმულობა
ხვდებიან დებიან
ხვევისა ევისა
ხვრელია ელია
ხვრელსა ელსა
ხვრეტად ეტად
ხვრეტითა ეტითა
ხვრიტნა1 რიტნა
ხვრიტნა2 რიტნა
ხიანი იანი
ხიდად იდად
ხიდისა იდისა
ხიდსა იდსა
ხილობა ილობა
ხილსა (თუ ხილსა) უხილსა
ხისა (და ხისა) ახისა
ხისა (ჭო-, ხისა) ოხისა
ხისაგან ისაგან
ხლება ება
ხლებანი ებანი
ხლებასა ებასა
ხლებია ხლებია
ხლებისა ლებისა
ხლებოდა ებოდა
-ხლებოდეს (თანა-ხლებოდეს) ებოდეს
ხლებულა ებულა
ხლებული ლებული
ხლებულნი ებულნი
ხლტებოდა ებოდა
ხმა (ხმა ცამდის) აცამდის
ხმათა ათა
ხმათასა ათასა
ხმანი ანი
ხმასა ასა, ამსა / მასა, მასა
ხმდა (ხმდა ვითა) ავითა
ხმელთა ელთა
-ხმელი (პირ-ხმელი) მელი
ხმელითა ელითა
ხმელნი მელნი
ხმელობა ელობა
ხმელსა ელსა
ხმიანი იანი
-ხმიერად (გულ-ხმიერად) ერად
ხმობა ობა
ხმობდა ობდა
ხმობდეს ობდეს
ხმობილი ობილი
ხმობილნი ობილნი
ხმობისა ობისა
ხომთა ომთა
ხომნია ომნია
ხონელსა ომელსა / ონელსა
ხორციელად ელად
ხორციელანი ელანი
ხორციელობა ელობა / ეროზა
ხრდლობასა ობასა
-ხრდლურად (ჯაბან-ხრდლურად) ურად
ხრიალსა იალსა
ხრმალ-დარაკიანი იანი
ხრმალები ალები
ხრმალთა ალთა
ხრმალი ალი
-ხრმალი (მახვილ-ხრმალი) ალი
ხრმალია ალია
ხრმალითა ალითა
-ხრმალითა (კაპარჭ-ხრმალითა) მალითა
ხრმალსა ალსა
ხსენება ენება, ონება / ანება/ ენება
ხსენებით ენებით / ენნებით
ხსოვნა ოვნა
ხული (და ხული) ახული
ხულსა ხულსა
ხშირი ირი
-ხშირი (სიტყვა-ხშირი) ირი
ხშირითა ირითა
-ხშირიო (საბოძვარ-ხშირიო) ირიო
ხშირისა ირისა
-ხშირნი (სიტყვა-ხშირნი) ირნი
ხშირსა ირსა

ჯ

ჯაბან-ხრდლურად ურად
ჯავარ-სრულსა სრულსა
ჯავრიანითა ანითა
ჯავშან-ჭაფითა აფითა
ჯავშან-ჭაფისა აფისა
ჯამითა ამითა
ჯამისა ამისა
ჯანი (ჯანი სად) ანისად
ჯანითა ანითა
ჯანისა ანისა
ჯანსა ანსა
ჯარები არები
ჯარია არია, ჯარია
ჯარსა არსა, ჯარსა
ჯდომა ომა
ჯდომილმან ომილმან
ჯდომილსა ომილსა
ჯერ-ა ერა
ჯერე ერე
ჯერობა ერობა
ჯიქია იქია
ჯორი ორი
ჯრასა ასა
ჯუბანი უბანი
ჯუბაჩები ჩები
ჯუბაჩობასა ობასა

ჰაითხე იფხე
ჰკოეპენ ებენ
ჰკრესა ესა
ჰკრთებიან ებიან
ჰკრთების ების
ჰკრთებოდა ებოდა
ჰკრთომია ომია
ჰკატრონობდი ნობდი
ჰკოვებენ ებენ
ჰფენოდეს ენოდეს
ჰყაესა აესა
ჰყვებოდა ებოდა
ჰყვებოდეს ებოდეს
ჰყმობდიან ობდიან
ჰყრიდეს იდეს

ჰანდეს ანდეს
ჰბრძანე ანე
ჰბრძანებ ანებ
ჰპურვენ ურვენ
ჰგებოდა ებოდა
ჰგვანდეს ანდეს
ჰგზებოდა ებოდა
ჰგია (ჰგია, მან) იამან
ჰგმირდეს ირდეს
ჰგონია ონია
ჰკვირდებოდა ოდა
ჰკიდესა იდესა
ჰკიდიან იდიან

შინაარსი

რედაქციისაგან 5
გიორგი წერეთელი, მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში 7
I. მეტრი და რიტმი 9
შესავალი (9); სეგმენტები (10); სიმეტრიული სტროფები (მაღალი შაირი) (11); ასიმეტრიული სტროფები (დაბალი შაირი) (13); ოქროს კვეთის პროპორცია (14); სეგმენტთა სტრუქტურა (21); მაღალი შაირის სეგმენტები (21); დაბალი შაირის სეგმენტები (26); ექვსმარცვლიანი და შვიდმარცვლიანი სიტყვები (33); მახვილი, მარცვალი, მიჯნა (38); მეტრისა და რიტმის ურთიერთობისათვის (51); საერთო-ქართველური და პროტოინდოევროპული ლექსი (52); კლასიკური ქართული ლექსის სილაბური ხასიათი (54).
II. რითმა 55
მაღალი შაირის რითმები (56); დაბალი შაირის რითმები (61); რითმა და მახვილი (69); რითმა და მარცვალი (76); რითმათა მორფოლოგია (80); არაიდენტური რითმები (83).
III. დასკვნა 86
შენიშვნები 91
პირველი თავისათვის 91
მეორე თავისათვის 109
მესამე თავისათვის 114
რითმათა სიმფონია 117
I. იდენტური რითმები 119
1. მაღალი შაირი 119
ა. ორმარცვლიანი რითმები 119
ბ. ოთხმარცვლიანი რითმები 203
2. დაბალი შაირი 204
ა. სამმარცვლიანი რითმები 204
ბ. ხუთმარცვლიანი რითმა 302
3. ოცმარცვლიანი ლექსის რითმა 302
II. არაიდენტური რითმები 303
4. მაღალი შაირი 303
ა. ორმარცვლიანი რითმები 303
ბ. ოთხმარცვლიანი რითმები 305
5. დაბალი შაირი 305
სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები 311
საძიებლები 381

СОДЕРЖАНИЕ

От редакции 5

Г. В. Церетели, Метр и рифма в поэме Руставели 7

I. Метр и ритм 9

Введение (9); Сегменты (10); Симметричные строфы («Высокий шаири») (11); Асимметричные строфы («Низкий или длинный шаири») (13); Пропорция «золотого сечения» (sectio aurea) (14); Структура сегментов (21); Сегменты Высокого шаири (21); Сегменты Низкого (длинного) шаири (26); Шестисложные и семисложные слова (33); Ударение, слог, стык (38); Метр и ритм (51); Общекартвельский и общеиндоевропейский стих (52); Силлабический характер классического грузинского стиха (54).

II. Рифма 55

Рифмы Высокого шаири (56); Рифмы Низкого шаири (61); Рифма и ударение (69); Рифма и слог (76); Морфология рифм (80); Неидентичные рифмы (83).

III. Заключение 86

Примечания 91

К главе I 91

К главе II 109

К главе III 114

Симфония рифм . 117

I. Идентичные рифмы 119

1. Высокий шаири 119

а. Двухсложные рифмы 119

б. Четырехсложные рифмы 203

2. Низкий шаири 204

а. Трехсложные рифмы 204

б. Пятисложные рифмы 302

3. Рифма двадцатисложного стиха 302

II. Неидентичные рифмы 303

4. Высокий шаири 303

а. Двухсложные рифмы 303

б. Четырехсложные рифмы 305

5. Низкий шаири 305

Таблицы силлабического распределения слов 311

Указатели 381

CONTENTS

Editorial note . . 5

G. V. Tsereteli, The Meter and Rhyme in Rustaveli's Poem 7

I. Meter and rhyme . . . 9

Introductory (9); Segments (10); Symmetric strophes („High shaïri") (11); Asymmetric strophes („Low or Long shaïri") (13); Golden section proportion (sectio aurea) (14); Structure of segments (21); Segments of High shaïri (21); Segments of Low (Long) shaïri (26); Hexasyllabic and heptasyllabic words (33); Stress, syllable, juncture (38); Meter and rhyme (51); Common Georgian and common Indo-European verse (52); Syllabic character of Georgian verse (54).

II. Rhyme 55

Rhymes of High shaïri (56); Rhymes of Low shaïri (61); Rhyme and stress (69); Rhyme and syllable (76); Morphology of rhymes (80); Unidentical rhymes (83).

III. Conclusion 86

Notes and references 91

To chapter 1 91

To chapter 2 109

To chapter 3 114

Concordance of rhymes 117

I. Identical rhymes 119

1. High shaïri 119

a. Bisyllabic rhymes 119

b. Tetrasyllabic rhymes 203

2. Low shaïri 204

a. Trisyllabic rhymes 204

b. Pentasyllabic rhymes 302

3. Rhyme of twentysyllabic verse 302

II. Unidentical rhymes 303

4. High shaïri . 303

a. Bisyllabic rhymes 303

b. Tetrasyllabic rhymes 305

5. Low shaïri . 305

Tables of syllabic distribution of words 311

Indices 381

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

•

გამომცემლობის რედაქტორი ე. ბ ა თ ი ა შ ვ ი ლ ი
ტექრედაქტორი ე. ბ ო კ ე რ ი ა
მხატვარი გ. ნ ა დ ი რ ა ძ ე
კორექტორი ე. ჩ ხ ა რ ტ ი შ ვ ი ლ ი

გადაეცა წარმოებას 16.5.1972; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 19.4.1973;
ქაღალდის ზომა 70×108 1/16; ქაღალდი № 1; ნაბეჭდი თაბახი 39,20;
საღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 34,21;
უე 01013; ტირაჟი 4000; შეკვეთა № 1437.

ფასი 3 მან. 40 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება", თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издат. «Мецниереба» АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси 380060, ул. Кутузова, 19

МЕТР И РИФМА
В ПОЭМЕ РУСТАВЕЛИ «ВИТЯЗЬ В БАРСОВОЙ ШКУРЕ»

შეცდომების გასწორება

გვერდი	სტრიქონი ზეკიდან	ა რ ი ს	უნდა იყოს
21	34	სტრუქუტრა.	სტრუქტურა.
25	8	იწვის	იწვრს
52	37	9.1	1.11.2
74	4	იყო	იყო.
77	29	პოეზიაში.	კომედიაში.
85	7	883	909
85	8	392	415
85	8	490	493

57 გვ. მე-2 სტრიქონის შემდეგ დაემატოს 170-ე სტროფი ოთხმარცვლიანი რითმით (აეკიდა). იხ. გვ. 203.